

BAMIDBAR/

SHAVUOS

&

TISHA B'AV

Prepared By Ner Le'Elef

BAMIDBAR

Prepared by Ner Le'Elef

10 January 2007Publication date

Permission is granted to reproduce in part or in whole.

Profits may not be gained from any such reproductions.

This book is updated with each edition and is produced several times a year

Other Ner Le'Elef Booklets currently available:

**AMERICAN SOCIETY
BOOK OF QUOTATIONS
EVOLUTION
HILCHOS MASHPIAH
JEWISH MEDICAL ETHICS
JEWISH RESOURCES
LEADERSHIP AND MANAGEMENT
ORAL LAW
PROOFS
QUESTION & ANSWERS
SCIENCE AND JUDAISM
SOURCES
SUFFERING
THE CHOSEN PEOPLE
THIS WORLD & THE NEXT
WOMEN'S ISSUES (Book One)
WOMEN'S ISSUES (Book Two)**

For information on how to order
additional booklets, please contact:

Ner Le'Elef

P.O. Box 14503

Jewish Quarter, Old City, Jerusalem 91145

E-mail: nerlelef@netvision.net.il

Fax #: 972-02-653-6229

Tel #: 972-02-651-0825

BAMIDBAR
TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION – HOW TO USE THIS BOOK	4
OVERVIEW OF SEFER BAMIDBAR.....	5
במדבר	9
1. COUNTING & FLAGS: THE INDIVIDUAL & THE COMMUNITY	9
נשא	9
1. THE SOTAH & THE NAZIR – MARRIAGE & WITHDRAWAL.....	9
2. A WOMAN’S HAIR COVERING	9
בהעלותך	9
1. THE MENORAH, THE ORAL LAW, AND THE MITZVOS	9
2. MOSHE RABBEINU’S PROPHECY:.....	9
שלה	9
1. THE SPIES AND THE LAND	9
2. TZITZIS	9
קרח	9
1. THE DYNAMICS OF DISPUTE	9
חוקת	9
1. PARAH ADUMAH	9
2. THE NATURE OF A CHOK	9
3. THE WATERS OF MERIVA – HITTING THE ROCK.....	9
בלק	9
1. BILAM: THE CHOICE – PROVIDENCE INTERFACE	9
2. BILAM’S PROPHECY	9
פינחס	9
1. SHALOM & MACHLOKES	9
2. INTERMARRIAGE	9
3. BENOS ZELAFCHAD: FEMALES & FAITH	9
מטות	9
1. OATHS, SPIRITUAL CREATIVITY AND THE POWER OF SPEECH	9
מסעי	9
1. THE HOLY LAND	9
2. IR HAMIKLAT	9
SHAVUOS	9
TISHA B’AV.....	9
1. DAY OF THE PAST AND THE FUTURE	9
2. DAY OF DESTRUCTION.....	9
3. MOURNING – REASONS AND FORM	9
INDEX OF CHUMASH TOPICS	9
BIBLIOGRAPHY	9

INTRODUCTION – HOW TO USE THIS BOOK

The following points will tell you what this commentary does and does not do:

1. We tried to present the main themes of each parsha, and not to use the parsha as a spring board for other lessons.
2. The experienced reader will be able to understand the subject by reading fairly quickly the English on top, and gain easy access to more information through the Meforshim quoted in the foot-notes. A lot of extra information was quoted in full in the foot-notes. However, for a full understanding, the original Pirusch needs to be consulted.
3. We gave the approach of the major Meforshim, wherever we were able to identify this.
4. We used approximately 20 primary sources (Chazal and Meforshim) and we frequently quoted another 20. However where we saw the need, we used other Meforshim as well.
5. In some essays, the Meforshim we used were primarily not Meforshei HaChumash.
6. The essays are generally between six to ten pages. They do not represent polished droshas for the following reasons:
 - They have too much information in them.
 - They were written for an experienced reader.
 - They lack midrashim, stories and other elements required to bring the subject alive.
 - They require an application to contemporary circumstances.

Overview of Sefer Bamidbar

Sefer Bamidbar is the transition of the Jewish people from their supernatural lives in the desert to their lives of hashgacha working through nature in the land of Israel¹. As such, BaMidbar, is the transition between the first three books – the books of the roots, birth and commitment of the nation to the last book, Devarim, the book heralding the Jewish entry into the land of Israel².

There is a second name for Bamidbar, used by the Sages, Sefer HaPikudim (the book of counting)³, which is similar to the way this book is referred to in English, the Book of Numbers. The Jews are counted at the beginning of this week's Parsha and again in Parshas Pinchus. Counting is the idea of showing the uniqueness of each person in his context of family, tribe and nation. As the Jews are readying themselves to go into Eretz Yisrael with each one living on his own portion of land, it is necessary for each one to understand what his unique potential contribution to the nation can be⁴.

Sefer BaMidbar literally means 'The book in the desert', and since the name of the book reflects its essential content, Sefer Bamidbar begins by describing the Jews in their state of living above nature in the desert. This is why, the Ramban says, that many of the Mitzvos here are מצוות השעה that are not נהוג לדורות⁵, amongst them issues pertaining to Klal Yisrael's imminent entry to Eretz Yisroel⁶. The question is: What, then, are these Mitzvos doing in the תורה הקדושה? The Torah is for all time, relevant to every generation. Clearly, although the Mitzvos in Bamidbar are לשעה, their lessons are not.

The desert was a place where the Jewish people deeply imbibed G-d's Torah –and it was in the desert to show that the Torah reaches and is the life-blood of all this earth⁷. But there was a second, vital lesson as well: the lessons of HaSh-m's Hashgacha⁸; both His השגחה כללית over the whole nation, as well as His השגחה פרטית over each and every one of us⁹. In the desert, we produced nothing with our own hands. The Manna and the Slav fell from the skies to feed us, our clothing never wore out, and there was no need for money or an economy. Here, there was a total dependence on G-d's leadership. In fact, the Sefas Emes tells us that the word Bamidbar comes from the word for lead¹⁰. The book begins how

¹העמק דבר, פתיחה לבמדבר

² ממעמקים, ריש הפרשה

³ משנה יומא פ"ז, רבי חנינא בן גמליאל בסוטה דף לו בה"ג ועוד

⁴ עיין ברמב"ן ובאור גדליהו, ועיין בהמשך

⁵ והספר הזה כולו במצוות שעה שנצטוו בזה בעמדם במדבר סיני ... וצוה איך תחלק הארץ להם

⁶ רבינו בחיי, דברים א': ואחר ספר ויקרא נתיחד ספר במדבר סיני שבו הסיפור בענין ארץ ישראל, ונסמכה זה לזה לבאר כי אין הקרבנות כי אם בארץ ישראל.

⁷ שפת אמת, במדבר, [תרל"ג]: במדרש צדקתך כו'. כי מה שניתן התורה במדבר דוקא הי' כדי להמשיך אור התורה אף למקום תהו. כי התורה הוא חיות הכל

⁸ מהר"ל גבורות ד', פ' ט

⁹ מהר"ל: ספר הרביעי שהשם יתברך מנהיג את הנמצאים בחכמתו ובהנהגה ראויה כמו שהיה מנהיג את ישראל במדבר בכל מסעיהם שהיו הולכים, וזה נגד עושה משפט וגו' שכל זה הנהגת השם יתברך הנמצאים בהנהגה ראויה

¹⁰ שפת אמת, במדבר, [תרל"ג]: וגם מדבר מלשון דיבור והנהגה כמ"ש במ"א פ"י עשרת הדיברות להיות נידבר הכל עפ"י מצות השי"ת. וכן האדם צריך להיות בטל לזה להיות נמשך אחר הנהגתו ית' כמ"ש בזה"ק על ודברת

HaSh-m led Bnei Yisrael using the cloud, with this pattern going right through until the end of the Book¹.

Bamidbar is also Sefer HaPikudim, the book of counting². Somehow, the two times the Jewish people are counted in Sefer Bamidbar reflects the whole essence of the Book, and are not just two incidences amongst many³. The uniqueness of each Jew and yet the fact that it is because of this and not despite it that makes up the unity of the Jewish people, is a core principle of this book. All of the Mitzvos and stories of this book can be explained in the context of the dynamic between the individual, his autonomy, individuality and creativity on the one hand, and the unity of the Jewish people, with its centralized halachik authorities and Beis HaMikdash on the other.

Sefer Bamidbar ends with the laws of inheritance and the entry into Israel (wars and the spies). This leads onto Sefer Devarim which is the preparation for the Jews to go into Israel⁴. Sefer Bamidbar acts as the transition from the supernatural existence of the desert to a life of *hashgacha* through nature in the Holy Land⁵, a transition from one type of Hashgacha to another. The first type of Hashgacha was the open miraculous Providence led by Moshe, whose spiritual level was completely above nature. But then, towards the end of the Sefer, G-d begins to hide Himself in the cloak of nature⁶. The Sages compare this transition to the creation time when G-d divided between the light and the darkness. Here, too, was a transition, a dividing, of G-d's open and clear Hashgacha of the desert to His hidden Hashgacha of the land⁷.

The transition to G-d's hidden Hashgacha through nature took place in the 40th year in the desert⁸, and reflected the transition from the generation of the parents, those who left Egypt, to the generation of the children, those who were to go into Israel⁹. The wars that were

בס. וכתוב ארץ יראה ושקטה כו' בתחילה יראה כו'. והוא הכנה לקבלת התורה הידאה והפחד לידיע שאין לו חיות. ומקוה רק לחיות התורה כנ"ל:

¹מהר"ל שם: ולפיכך מתחיל הספר במדבר בסדר הדגלים ואיך היו נוסעים ומנהיג אותם על פי הענן עד סוף הספר שחננו בערבות מואב שהוא מסע האחרון. ...

²משנה יומא פ"ז, רבי חנינא בן גמליאל בסוטה דף לו בה"ג ועוד

³העמק דבר, פתיחה לספר במדבר: ונרשם בדעת רבותינו ענין שני הפקודים שבזה הספר, יותר משארי דברים שמוחדים בזה הספר אור גדליהו ריש הפרשה: נראה שענין הפקודים הוא עיקר תוכן הספר וחשיבותו ואין המנין לצורך חשבון בלבד.

⁴ ממעמקים, עמ' 10: ספר דברים ההכנה לירושת הארץ

⁵משום דעיקר זה הספר הוא המחליף ומשנה הליכות עם ד' בחיי העולם מאז שהגיעו לארץ ישראל מן הדרך שהלכו במדבר שבמדבר ... הוא לגמרי למעלה מהליכות הטבע ובארץ ישראל הלכו בדרך הטבע

⁶העמק דבר, פתיחה לבמדבר: שבמדבר היו מתנהגים במדת תפארת שהלך לימין מזה והוא לגמרי מהליכות הטבע. ובארץ ישראל הלכו בדרך הטבע בסתרי השגחת מלכות שמים ב"ה.

⁷העמק דבר, פתיחה לספר במדבר: וע"ז השינוי המצוין בזה הספר אמרו חז"ל בבראשית רבה פ"ג ויבדל אלוקים בין האור ובין החושך זה הספר במדבר שהוא מבדיל בין יוצאי מצרים ובין יוצאי הארץ. דבהליכות יוצאי מצרים היה אור השגחת ה' מופיע לעין כל, שהוא כבוד ה' ותכלית הבריאה. משא"כ בהליכות באי הארץ ה' השגחה מכוסה. ורק המביט בעין יפה ה' מרגיש בה כמו ההולך בחשכת לילה. או רק לפרקים ה' נרגש ההשגחה לעין כל. כמו אור הברק המאיר בחשכת לילה.

⁸העמק דבר, שם: וזה השינוי התחיל עודם במדבר בשנת הארבעים כמו שביארנו בפרשת חוקת.

⁹העמק דבר, שם

fought against the Canaanites were already conventional and Moshe's staff was now used more selectively¹.

The Sages tell us that the verse ויהי בנסוע הארון ויאמר משה וגוי constitutes a separate book all on its own, for it was immediately afterwards that the new reality of the Jewish people, now working through nature in the land of Israel, took place.

The Ramban² tells us that ספר במדבר completes the issue of ויקרא, i.e. of preserving the Kavod HaShechina in the Mishkan³. Accordingly, there are numerous Mitzvos related to looking after the Mikdash⁴, the prohibition of the impure from entering and their tikun⁵, the designated tasks of the Kohanim and the Leviim⁶, the obligation to look after these guardians of the Mikdash⁷, and the korban Tamid and Musaf⁸. Rav Hirsch⁹ takes this further. Sefer Vayikra, he says, deals with the laws of the Mishkan as an ideal. Bamidbar deals with the relationship between the nation as it actually is on the one hand and between the ideal nation on the other. All of this is a part of the first section of Bamidbar, the part which deals with the supernatural Hashgacha of the nation.

That 'desert' Mishkan would transition, over 400 years later, into the Beis HaMikdash, the Mishkan of the Holy Land. Similarly, the Jews are now prepared for entering the world of nature by being told a series of Mitzvos that relate to remembering G-d and His Mitzvos at all times (tzitzis¹⁰), to our yetzer hora (the prohibition of following the bad thoughts of one's heart and eyes¹¹), to the possibility of sin, (nezirus to prevent it and vidui if it happens¹²) and to resolving the effects of impurity (Parah Adumah¹ and Pesach Sheni²). In

¹העמק דבר, פתיחה לספר במדבר: על פי זה השינוי נעשו מלחמות ישראל עם הכנעני ועם סיחון בדרך הטבע. וגם המטה לא היה עוד ביד משה תמיד אלא לעת הצורך לפי ההכרח כמו שביארנו שם.

²הקדמתו לספר במדבר

³ענה יגביל את המשכן בהיות הכבוד שם

⁴ספר החינוך - מצוה שפח מצות שמירת המקדש:

⁵ספר החינוך - מצוה שצח מצות טומאה של מת:

ספר החינוך - מצוה שסג שלא יכנס טמא בכל המקדש:

ספר החינוך - מצוה שסב מצות שלוח טמאים חוץ למחנה שכינה:

ספר החינוך - מצוה שצט מצות מי נדה שמשמאין אדם טהור ומטהרין אדם טמא מטומאת מת בלבד:

ספר החינוך - מצוה שצז מצות פרה אדומה:

⁶ספר החינוך - מצוה שפט שלא יתעסקו הכהנים בעבודת הלויים ולא הלויים בעבודת הכהנים:

ספר החינוך - מצוה שצד מצות עבודת הלוי במקדש:

ספר החינוך - מצוה שצז שלא יעבוד זר במקדש:

ספר החינוך - מצוה שעח מצות ברכת כהנים בכל יום:

ספר החינוך - מצוה שעט מצות משא הארון בכתף:

ספר החינוך - מצוה שפד מצות תקיעת חצוצרות במקדש ובמלחמה:

⁷ספר החינוך - מצוה שפה מצות מלה:

ספר החינוך - מצוה תח מצות ישראל לתת ערים ללויים לשבת בהן והן קולטות:

ספר החינוך - מצוה שצה מצות מעשר ראשון

ספר החינוך - מצוה שצו מצות הלויים לתת מעשר מן המעשר:

⁸ספר החינוך - מצוה תא מצות תמידין בכל יום:

⁹רשי במדבר

¹⁰ספר החינוך - מצוה שפו מצות ציצית:

¹¹ספר החינוך - מצוה שפז שלא לתור אחר מחשבת הלב וראיית העינים:

¹²ספר החינוך - מצוה שסד מצות וידוי על החטא:

In the land, there may be all kinds of problems that the Jewish people did not experience in the desert – women suspected of not being faithful to their husbands (Sotah), and deliberate and accidental murderers³. As the life of the nation was being normalized it was also necessary to remind them that their chosenness meant belonging to G-d and doing his Will, hence the appearance of the Mitzvos of redeeming the Jewish first born⁴ and not redeeming the first born of an impure animal⁵.

Now that the Jews were going into Israel it became necessary to talk of models of leadership, good and bad. The old leadership, Miriam, Aharon and Moshe, die off⁶ or their death is announced⁷. Bamidbar is full of great leaders such as Aharon, the Cohanim and the Leviim, their duties,⁸ and our obligations to them⁹. Some, like Pinchus, were great leaders for specific challenges. Others, like Korach and the spies, were failed leaders. Ones like Bilaam and Balak used their greatness to challenge the Jewish people from without.

Finally, the two countings themselves reflect the differences between the desert and the land of Israel. The first counting, in Parshas Bamidbar, was according to the order of the flags. Arranged in four directions around the Mishkan, the numbering enhanced the glory of the Shechinah which was most intense in their epi-centre, in the Mishkan itself¹⁰. The whole first desert period of the people was one of an intense relationship of the Jewish people to the Mishkan. The history of the Jewish people can be described as a history of the Mishkan in the desert, for it is the Mishkan which gave the Jews continuity of experience from Sinai into Israel. The second counting was for the purpose of dividing the land¹¹ (and therefore reflects numerous differences from the first counting¹²).

Sefer Bereishis is the book of creation – the roots of the nation, ending with the Avos. Sefer Shemos is the book of the birth of the nation. Vayikra is the consolidation of that birth into an ongoing covenant, by completing and affirming the Sinai experience¹³, ending with a

¹ ריש פרשת חוקת (פ' יט)

² ספר החינוך - מצוה שפ מצות פסח שני בארבעה עשר באייר: (ועוד כמה מצוות)

³ ספר החינוך - מצוה ת מצות דיני נחלות:
ספר החינוך - מצוה תט שלא להרוג מחוייב קודם שיעמוד בדין:
ספר החינוך - מצוה תיב שלא ליקח כופר להציל ממות הרוצח:
ספר החינוך - מצוה תי מצוה על בית דין להשליך מכה נפש בשגגה מעירו לערי מקלט ועל הרוצח בעצמו ללכת שם:
ספר החינוך - מצוה תיג שלא ליקח כופר ממחוייב גלות לפוטרו מן הגלות:

⁴ ספר החינוך - מצוה שצב מצות פדיון בכור אדם:

⁵ ספר החינוך - מצוה שצג שלא לפדות בכור בהמה טהורה:

⁶ מיתת מרים בפרשת חוקת כ א-ו

⁷ פרשת חוקת כ יב-יג

⁸ לדוגמה בפ' יח א-ז מוסבר התפקיד של אהרון ובניו ושם כב – כד האחריות של הלויים וגם ספר זה מתאר את כל תפקידים של הלויים בנוגע לפריקת המשכן ונשיאתו ועיין לעיל שהבאנו כל המצוות המחוייבים בהם הכהנים והלויים לפי ספר החינוך

⁹ שם, פסוק ח-כא בנוגע למתנות כהונה ושם כא וכה – למעשר לויים

¹⁰ העמק דבר א ב ד"ה למשפחתם לבית אבותם: שנמנו לתכלית כבוד השכינה ההולכת בראשם.

¹¹ העמק דבר, שם: דשם (פרשת פינחס) נמנו לתכלית חלוקת הארץ

¹² העמק דבר, שם ובפתיחה

¹³ ממעמקים, ריש במדבר: ספר בראשית נקרא בפי הרמב"ן (בהקדמתו לספר שמות), ספר היצירה, ובו כלולים סיפורי האבות – השרשים שמהם התפתחה האומה הישראלית, ספר שמות מתאר את תהליך יציאת מצרים שתוכו – התהוות האומה הישראלית, שלב המקביל לשלב לידת העובר. עוד כלול בספר שמות, מעמד קבלת

Bris, with its blessings and curses¹. VaYikra ends with the covenant of the nation with G-d, and reflects the entire theme of the book. It might be said to be the consolidation of the giving of the Torah. Devarim is a preparation for the settlement of the land. Bamdibar, as we have shown, is the transition from the flow of the first three books into the fifth. The desert was the medium of transition. The immersion in the desert provided at first a total if artificial environment to prepare the Jewish people for their final settlement in the land. This was the world of the miraculous, where G-d put everything in a revealed and obvious manner. The last part of the book already provides an insight as to what a different environment might look like – maintaining a relationship with G-d when He is hidden in nature².

התורה – שלב הגדול של האומה הישראלית. ספר ויקרא משלים את הצוויים שצטוו בהר סיני ובו מבואר ענין ברית סיני – בחינת ברית נישואין. וגו'.

¹ ממעמקים, שם: מצטט לרמב"ן, ויקרא כה א ובהארות: דבר זה מתבטא במיוחד בסיום ספר ויקרא ששם מובא הציווי על השמיטה שנאמרה בה

² עיין ממעמקים, מאמר הראשון

במדבר

1. Counting & Flags: The Individual & the Community

SUMMARY:

BaMidbar is always the Parsha before Kabalas HaTorah on Shavuos. This is because, in order to receive the Torah, one should make oneself הפקר like a Midbar.

The word ישראל stands for the words, יש שישים ריבוא אומיות לתורה, - *There are 600 000 Jews who stood at Sinai.* Each individual נשמה has his own unique חלק in the תורה. The totality of the souls of the Jews equals the totality of the letters of the Torah. The Torah was given אחד אחד ובלב אחד באיש אחד in total unity. Yet this unity had to be achieved through a deep recognition that we are all different and that we all have a different spiritual task. *They did not look into each other's faces to see what the other would answer, in order to do likewise. Each spoke with his own voice, and out of the truth of his own heart; nevertheless their hearts as well as their mouths were as one.*

The Jews are now counted, giving each Jew an insight into which letter in the Torah was his. The counting is defined as an elevating, a raising up of the person - שאו את ראש כל - because through it each man will find his place.

Since each one of us has our own chelek in Torah, the sum total of all of our Torah – the unification of all the unique dimensions of Torah - amounts to the קבלת התורה the bringing of the Torah into this world.

Each letter in the Torah has its own independent Kedusha. In addition, it has Kedusha as a part of the word, as a part of the verse and as a part of the parsha to which it belongs. Similarly, with each Jew. Each Jew has to fulfill his own unique potential. The word for counting is לפקוד, which really means that each person is designated a unique place. When a Jew gives his special understanding of the Torah, this produces a new revelation of profound significance, for only his unique interaction with the Torah could produce this.

His uniqueness, in turn, impacts on his family and, in a different way, on his tribe and again with his degel (of 3 tribes) and with the whole Jewish nation. that is a vital and special component of the Jewish nation. Each Jew is to express himself through broadening circles of association – families (בית אבותם) into tribes. Each tribe had a unique role; they in turn were arranged into four groups of three, each group of three with a distinct flag and a distinct purpose. G-d therefore counted several times, each with respect to a different relationship. (למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגלגלתם) Each level of association brings out a different combination of our own uniqueness.

Our Parsha describes the arrangement of Klal Yisroel around the Mishkan. For it is not in the Mishkan in which the Shechina resides, it is in Klal Yisroel – ושכנתי בתוכם. The משכן is just the point of entry of the Shechina into the world. The Mishkan is in the center, but there is only a center if there are the surrounding parts, Machaneh Leviyah and Machaneh Yisroel. In fact, just as the Torah is comprised of the 600 000 souls of the Jewish people, so is the Mishkan.

Sefer BaMidbar is also called Sefer Pikudim, Numbers dehumanize, reducing people to a statistic. But G-d knows the total number of our nation. Here, He orders a counting of each individual, and he relates each one to his broader communal context. Not a number but a person. Even then, we never count everyone, just men 20 to 60 – we never come up with an exact figure for this nation that has so long defied demography. We are a great nation not because we give up our individuality, but because we gain greater fulfillment by seeing how that individuality combines with all others into a greater whole.

This series of concentric relatedness, with the revealed Shechinah at the center, began at Sinai, continues in a slightly more hidden fashion in the Midbar, and carried right through to our settlement in the land.

When each Jew was counted, he handed his name to Moshe, who would get to meet him and to doven for him. Moshe would tell him his essence and his spiritual task in life. This is why the word תפקיד is used for the count. The noun from פקודים is תפקיד – a task. It means that each one is commanded to fulfill his unique potential. Similarly the word ראש means to raise each individual up to his spiritual essence. Each group of three tribes is gathered under a unique flag. According to many commentators, each tribe had an individual flag as well, comprising an elaborate pageantry, one with deep and profound significance, whose outer glory truly reflected the inner reality. The word for flag - דגל - means joining, everyone gathering together. The color of each flag was the same as the stones of each tribe on the Choshen. The stones on the Choshen made up, in turn, the Urim veTumim, which was one way in which G-d communicates with man. G-d is telling us that it is the combined spiritual elements of all the tribes which make up this Kli through which he can communicate. The idea of the solitary prophet is a myth. When the Jewish people lose the level that is worthy of prophecy in their midst, even a Moshe Rabbeinu cannot maintain his.

The tribes were connected with the degalim in specific combinations. Thus Yehuda – malchus is together with Yisachar – Torah and Zevulun – wealth: and these lead in the east, just as the sun rises in the east. Each degel also has a specific color and insignia (lion, mandrake, etc.) These in turn reflect the כסא הכבוד and the 4 animal images surrounding it. I.e. the camp of Klal Yisroel which received the Shechina down here is an exact parallel of the original manifestation of G-d outside of His essence. כלל ישראל הן הן המרכבה.

This idea of the vital contribution of each individual goes on to this day. One expression of this is in the Chidush. The Torah is far bigger than any Neshama could ever encompass. Therefore, there will never be a time when there will not be chidushei Torah, reflecting the unique Neshama relationship of that person to the Torah. And, although the concept of Batei Avos and Shevatim have broken down, we still have concentric circles of relatedness with which our uniqueness interacts, each level in a different way.

The need to identify the specialness of each Jew was required each time the Jews were about to enter a physical or a spiritual war. The first counting was when the Jews went into Egypt – a counting of 70 souls who were preparing to plunge into the most impure country in the world. (אלה שמות בני ישראל.) Another counting takes place after Cheit HaEigel, and the Zuhama of the Cheit of Adam HaRishon returned and was threatening to continue spreading. And thus Bnei Yisroel were pressed to launch a spiritual war, a desert war for their future spiritual survival. Again, on entering Israel, facing war with the Canaanite nations, there was a counting.

The arrangement of the Degalim produced the symphony of the Jewish people and this, in turn, produced the Shechinah in the camp. The Degalim represented the words of the Torah at Sinai – all the letters in unison not only as words, but totally integrated into the people. G-d's name was now encoded into the Jewish people and the Jewish people were now living testimony to the one G-d.

DETAIL:

Parshas Bamidbar is always the Parsha before Shavuot, the time of Kabalas HaTorah¹. One reason for this placement is to separate between the בחוקותי and קללות of Torah. A deeper reason for this is the relationship between the Torah and Bamidbar, as the midbar represents the psychological state of the Jews: in order to receive the Torah, one needs to make himself הפקר like a midbar².

There is something else here as well. The Zohar³ tells us that the word ישראל stands for the words:

יש שישים ריבוא אותיות לתורה⁴

There are 600,000 Jews who stood at Sinai⁵.

This tells us that each individual נשמה has its own unique חלק in the תורה, and it is the unity of the Jewish people, of all those souls together, which allowed for the Torah to be given. The totality of the souls of the Jews equals the totality of the letters of the Torah. The Torah had to be given to man, and each Jew contributes to the structure of that 'big man' that is Klal Yisroel – with its arms and legs and heart⁶. Hence the Torah was given כאיש אחד בלב אחד in total unity, a complete unit of "man". Yet, this unity had to be achieved through a deep recognition that we are all different and that we all have a different spiritual task. As Rabbeinu Bechaya states, at Sinai there were just as many angels (read spiritual roots) on high as there were souls down here⁷. The counting, in fact, gave each Jew an insight into

¹ בשנה מעוברת היא הפרשה המלרע

² רבינו בחיי ע"פ חז"ל

³ זוהר חדש סוף שיר השירים

⁴ בתשובת חתם סופר פירש דבאמת על פי חשבון אין בתורה אלא חצי מס' רבוא אותיות אלא דחז"ל חשבו האותיות באופן אחר, למשל הל' הוא בצירוף ב' אותיות ו' על גבי כ', וא' הוא צירוף ו' עם שני יודי"ן, וכדומה, וע"פ חשבון זה קבלו חז"ל שיש שישים רבוא אותיות בתורה. וכן כתב הגה"ק ר' צדוק הכהן זצ"ל בפרי צדיק ריש פרשת במדבר (המגיה על אור גדליהו)

⁵ And even though Chazal stated בתורה פנים שבעים, and here we see that there are many more, the Sefer HaChinuch (צה), explains:

כי שבעים פנים לתורה, ובכל אחת מהן שרשים גדולים ורבים, ולכל שורש ושורש ענפים, כל אחד ישא אשכול גדול של פירות נחמדים להשכיל לבות

Some people are greater in Torah than others. They will produce more chidushim. Hence the Gemorah says of Shlomo HaMelech:

עירובין כא ע"א: ודבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה אלף (מלכים א ה יב) – מלמד שאמר שלמה על כל דבר ודבר של תורה שלשת אלפים משל, על כל דבר ודבר של סופרים חמשה אלף טעמים

⁶ משך חכמה בראשית כב יד: שכל המין האנושי הוא אדם אחד וכל אחד הוא אבר מאיברי האדם הגדול וכל אחד נצרך לחבירו מושפע ומשפיע זה לזה וכולם כאחד נושאים קיום מין האנושי ונצחיותו.

⁷ ר' בחיי: לא אמר במספר שמותם כמו שאמר "ושא את מספר שמותם" (במספר הבכורים, במדבר ג מ) ושא את מספר שמותם, יתכן לפרש כי פקודי ישראל בקבלת התורה בסיני היו כנגד פקודי מחנות המלאכים שנגלו שם במעמד הקדוש, והיה המספר במחנות ישראל בארבע דגלים כמספר המלאכים שבארבע מחנות שכינה, ועל כן אמר במספר שמות, כלומר במספר שמות המלאכים, כי היו ישראל באותו מעמד הקדוש מלאכים גופניים כמספר המלאכים המשרתים במרום, וזהו שאמר תפקדו אותם לצבאותם, כלומר כנגד צבאות השמות שהזכיר, כי ישראל צבאות מטה כנגד צבאות של מעלה, ואומר הכתוב (שמות ז) והוצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל ע"כ

which letter in the Torah was his. This was a great elevation for him. Hence the wording שאור¹. The remarkable lesson of this week's portion is that not only are all the differences not in tension with this unity, but that this unity could be made up in no other way.

Shavuot is not just the day of the giving of the Torah, but also of the receiving of the Torah: we call it קבלת התורה. Since each one of us has our own chelek in Torah, the sum total of all of our Torah, the unification of all the unique dimensions of Torah, amounts to קבלת התורה, the bringing of the Torah into this world.

Each letter in the Torah has its own independent Kedusha. In addition, it has Kedusha as a part of the word, as a part of the verse, and as a part of the parsha to which it belongs². This parallel is similar with every Jew. Each Jew has to fulfill his own unique potential. Hence, the word for counting is לפקוד, which really means that each person is designated a unique place³. His uniqueness, in turn, impacts on his family and, in a different way, on his tribe and again with his degel (of 3 tribes) and with the whole Jewish nation. He is therefore counted several times, each with respect to a different relationship⁴:

א (ב) למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגלגלתם :

The relationship of each individual with his family, tribe, degel (comprising 3 tribes) and the whole nation, teaches the balance between the individual and the community (just as each letter of the Torah has its own chiyus as well). The individual is not expected to give up his identity for the sake of the community. On the contrary, it is just his individuality which he is expected to bring to the table.

Similarly, when a Jew gives his special understanding of the Torah it produces a new revelation of profound significance⁵, for only his unique interaction with the Torah can produce this.⁶

והסביר האור גדליהו את דבריו: שהמלאך הוא השורש שיש לכל אחד בישראל

¹ אור גדליהו עמ' צג: דכל יחיד ויחיד שנמנה נתברר שורשו באותיות שבתורה. ולכן נאמר שאור את ראש כל עדת ישראל "שאור" – "הייב אויף", את כל יחיד לשורש שלו בתורה, לשורש בתורה לשורש החיות של האות ששייך לו.

² אור גדליהו פרשת במדבר ט' א: דכל אות ואות יש לו קדושה מיוחדת (חוץ ממה שיש להאות קדושה כחלק מהתיבה, מהפסוק ומהפרשה ומכל התורה כולה), וכן אמרו חז"ל ע' ספרי דברים לב סוף פסקא א) אין לך אות בתורה שאין בה תחיית המתים ... והאות הוא כלי להחיות הבא ממקור החיים, כדאיתא "אורייתא וקודשא בריך הוא חד הוא" (זהר אחרי מות עג).

³ אור גדליהו שם: והלשון פקודים משמע כמו "ויפקד המלך פקידים" (אסתר ג) שכל אחד ואחד שנמנה נפקד על מקומו

⁴ אור גדליהו שם: ולכן מצינו שנמנה כמה פעמים "לבית אבותם", ולמנין השבט, ועוד נמנו למנין הדגל, וגם נמנו כלל מכלל ישראל, אחד משישים רבוא, שכל מנין ומנין מיוחד הוא שהיחיד יש לו מקום ותפקיד כאיש לבית אבותיו, ושייכות מיוחדת כאיש לשבטו, ותפקיד מיוחד לאיש על דגלו, וכן יש לו מקום בתוך כלל ישראל כאיש מיוחד בתפקיד מיוחד אחד משישים רבוא

⁵ מדרש רבה בראשית צז ה: מה דגים הללו גדילין במים, כיון שיורדת טפה אחת מלמעלה – מקבלין אותה בצמאון כמי שלא טעמו טעם מים מימיהן, כך הן ישראל, גדלין במים – בתורה- כיון שהן שומעין דבר חדש מן התורה, הן מקבלין אותו בצמאון כמי שלא שמעו דבר תורה מימיהן

⁶ לכלל נשמה יש זיקה לספר המתאים לה ולפי משיבת ליבו של האדם ניתן להכיר איזה ספר מתאים עבורו... (פאר הדור- חזון איש)

מכתב מאליהו ח"ה דף 216

אמת פרטית ואמת כללית

כשם שאין פרצופיהן דומין כך אין דעותיהם שוות"

כל אדם יש לו "צירופי מידות" שונה. ועל כן לכל אחד עולמו משלו וגוון האמת שלו שונה מזה של חברו.

But not every innovative idea is Torah. A chidush, once suggested, is subject to vigorous criteria. A חידוש must obey the rules of the תורה and must be consistent with all the received wisdom, especially למעשה:

אור החיים ויקרא יד: לה

כאיש אחד בלב אחד. We mentioned that when the Jews received the Torah, they did so *‘Together’ – they did not receive from one another, but were all equal in unity of heart. They did not look into each others’ faces to see what the other would answer, in order to do likewise. Each spoke with his own voice, and out of the truth of his own heart; nevertheless their hearts as well as their mouths were as one*¹.

This is the message of the counting in our Parsha. It describes the arrangement of Klal Yisroel around the Mishkan. For it is not in the Mishkan in which the Shechina resides, but rather within Klal Yisroel – ושכנתי בתוכם. The משכן is just the point of entry of the Shechina into the world. Parshas Bamidbar describes how the arrangement of the tribes under their Degalim around the Mishkan is a part of this Mishkan structure. The Mishkan is in the center, but there is only a center if there are the surrounding parts, Machaneh Leviyah and Machaneh Yisroel. In fact, just as the Torah is comprised of the 600,000 souls of the Jewish people, so is the Mishkan².

The Mishkan is nothing but a portable Har Sinai, a parallel spiritual counterpart to bring G-d's presence into the Jewish people on a more permanent basis. So, just as each person has his source in the highest spiritual realms in a letter of the Torah, so too each person has to find a way of expressing that in this world through his Avodah, which is represented by the Mishkan³.

The parsha starts with a counting. In fact, the whole book of Bamidbar is called Sefer Pikudim, not only because there are two censuses, in Parshas Bamidbar and in Parshas Pinchas⁴, but because the word Pikudim symbolizes the whole Sefer⁵. In truth, numbers dehumanize, which is contrary to the lessons of this Sefer. The Nazis tried to reduce each Jew to a number. Today, numbers are bank accounts, credit cards, and passport numbers⁶. So, instead of G-d telling us what He already knows, the total number of our nation, He orders a counting of each individual and he relates each one to his broader communal context. Not a number, but rather a person. This kind of counting, purposeful and necessary, is not prohibited, says the Abarbanel⁷. Even in this circumstance, we never count everyone (only

...וכבר כתבתי כמה פעמים כי רשות נתונה לנו לדרש הפסוקים בכמה פנים מדבריהם ז"ל כל שמתישבים הפסוקים על נכון כל שאין הפכיות דברי דו"ל בהלכות

The stakes of getting the truth wrong are high:

אור החיים (ריש בחוקותי ההסבר הד'): ... אמרו ז"ל (סנהדרין לד) שהרשות נתונה ללומדי תורה לפרש בה ולדרוש בכמה ארחין ושבילין ותלמיד ותיק יחדש בדרשת הכתובים כאשר יוכל הכתוב שאת ככל אשר תשיג ידו בתורתו. ויצד ד' כאן באומרו *אם בחקתי* שהיא התורה תלכו *תלכו* בפרדסה תנאי הוא הדבר *ואת מצותי וגו'*, פרוש שלא יהיה מגלה פנים בתורה שלא כהלכה, שלא לטהר את הטמא *ועשיתם אותם* שלא לטמא את הטהור, והוא מאמרם ז"ל (אבות פ"ג) המגלה פנים בתורה שלא כהלכה אין לו חלק לעולם הבא.

¹Book of Our Heritage, Eliyahu Ki Tov, vol. 3 pg. 57 (translated by Rav Nachman Bulman, Zatz"l)

²אור גדליהו דף צד עמ' ב: ומה שאמר הזוה"ק שנמנו "כמה חיילין למשכנא", הוא משום שהיה לכל אחד ואחד חלק במשכן שהרי כל אחד נתן מחצית השקל לצורך האדנים שהם היו יסוד להמשכן, נמצא שלכל אחד מישראל יש חלק בתורה – באותיות התורה, וגם חלק במשכן.

³אור גדליהו דף צה עמ' א: וי"ל על פי דברי הרמב"ן (בריש פרשת תרומה) שבנין המשכן מכוון כנגד מעמד הר סיני ... המשכן הוא ציור של מעמד הר סיני בנסתר ... שורשו למעלה ... וענין העבודה הוא לגלות כוחות נפש

⁴מנחות מה:

⁵אור גדליהו ריש ס' א: שענין פקודים הוא עיקר תוכן הספר וחשיבותו

⁶ובאמת כתב הרמב"ן שלא היתה פה ספירה. אלא השגחה על המספר שספרו על ידי מחצית השקל

⁷כתב האברברנל שכל ספירה לצורך מותרת (מובא בהגות לפרשיות התורה) וכתב עוד שם בהגות: חז"ל עומדים על כך שבהתחלה כתוב "והיה מספר בני ישראל" ואחר כך כתוב "לא ימד ולא יספר" = כאן בעושיין רצונו של מקום כאן באין עושיין רצונו של מקום. יוצא איפה, שכשאיין עושיין רצונו של מקום, יש להם ייחוד של מספר, ואילו כאן אומרים חז"ל כי מפני חיבתן מנאם הרי הספירה סיבה לחיבה? אלא, אומר בעל

men from 20 to 60), and we never come up with an exact figure for this nation that has so long defied demography¹. This leads, says the Shloh, to each person understanding the real responsibility he has for the welfare of the whole², which is a vital and special component of the Jewish nation.

שכל אחד ואחד נפקד על מקומו³.

The uniqueness of each individual was to be expressed through broadening circles of association: families (בית אבותם) into tribes. Each tribe had a unique role and all were arranged into four groups of three tribes, each group of three with a distinct flag and a distinct purpose⁴.

נועם אלימלך, הפשט בקרא הוא להיפך. כשאין עושין רצונו של מקום אסור לספור, כי אז הספירה היא ספירה כמותית בלבד, ואין לזאת משמעות רוחנית. אולם כשעושין רצונו של מקום הספירה היא איכותית, ואז ישנה חשיבות לספירה.

¹אברברנל שם

²בהגות לפרשיות התורה: מעניין הקשר, לפי רש"י ז"ל בין ספירת ישראל והשכנת השכינה עליהם. לא נתפרשה סיבה של קשר זה, ומאריכים בו בעיקר ספרי דרוש וחסידות. השל"ה אומר כי המפקד גרם שכל אחד ואחד שם על לבו, כי הוא רק חלק בהוויה הכוללת, ובו תלוי עולם מלא, שכן זכה הכריע את עצמו ואת עולמו לכף זכות. חשבוננו של יחיד, היודע את מקומו וחשיבותו בכלל, מביא בהכרח לידי חשבון הנפש, שסופו השכנת שכינה בישראל.

³אור גדליהו ס' א: והלשון פקודים משמעו כמו ויפקד המלך פקידים (אסתר ב ג) שכל אחד ואחד נפקד על מקומו.

⁴Source: במדבר רבה ב- ז

The Grouping	The Flag	The Direction & Meaning: כנגד ארבע רוחות בעולם וכן סבב לכסאו ארבע חיות	The Color
1. Yehuda	A lion	East: מלוכה	Sky-Blue
Yisachar	Sun & moon	בעל תורה עם מלוכה	Blue-Black
Zevulun	Ship	בעל עשירות	White
2. Reuven	Dudaim	South: בעל תשובה ושניים יסעו שהתשובה שנייה לתורה	Red
Shimon	Schem	כפרה	Green
Gad	Encampment	גבורה	Grey
3. Yosef: Ephraim	A Bull & Egypt	West: ול בנימין ⁴) שכינה (בגב נאה לתורה ולתשובה	Dark Black
Menashe	Ewe & Egypt		
Binyamin	זאב		12 Colors
4. Bnei Shifchos: Dan	Snake	North: מאסף כל המחנות ⁴ :	דומה לספיר
Asher	Olive Tree	להאיר את החשך	דומה לאבן יקרה שמתקשות בו הנשים
Naphtalie	Dear (Gazelle)		Clear wine color
Levi	Urim VeTumim		White-Black- Red

These, in turn, formed an exact pattern around the Mishkan¹ to create one unified nation² (as well as an exact pattern of marching in the desert³). We are a great nation not because we give up our individuality, but because we gain greater fulfillment in seeing how each individual combines with all others to form a greater whole. Our contribution is unique to the tribe as it is to the nation. Each level of association brings out a different combination of uniqueness⁴. That whole is all centered around the Mishkan in the middle, a unity of spiritual purpose.

This series of concentric relatedness (with the revealed Shechinah at the center) began at Sinai, continued in a slightly more hidden fashion in the desert, and carried right through to our settlement in the land⁵.

The counting was for the individual. Each one, says the Ramban, was to personally hand his name to Moshe who would get to meet him and to doven for him⁶. Moshe would tell each one his essence and his spiritual task in life. This is why the word תפקיד is used for the count⁷. The noun from פקודים is תפקיד, a task, meaning that each one is commanded to fulfill his unique potential. Similarly, the word שאו means to raise each individual up to his spiritual essence⁸.

²ב א: איש על דגלו באתת לבית אבותם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו

³רש"י ב ט: כשרואין הענן מסתלק, תוקעין בחצוצרות ונוסע מחנה יהודה תחילה, וכשהולכין, הולכין כדרך חנייתן, הלויים והעגלות האמצע, דגל יהודה במזרח, ושל ראובן בדרום, ושל אפרים במערב, ושל דן בצפון

⁴אור גדליהו ט' א: שהיחיד יש לו מקום, ותפקיד כאיש לבית אבותיו, ושיכות מיוחד כאיש לשבטו, ותפקיד מיוחד לאיש על דגלו

⁵אור גדליהו, במדבר ב: בהקדמה לספר חרדים (ומקורו בתשובת הרשב"א) דגם אם היו בארץ ישראל, איש תחת גפנו, מ"מ חנייתם היתה סביב לירושלים ובית המקדש. היינו דכמו שהמצב בהר סיני היה בהתגלות ... ואח"כ במסתור על ידי הדגלים במדבר ... [כן] כשנכנסו לארץ [היה] נסתר עוד יותר [וכמו שבתב] החרדים "דאף שהגופים רחוקים הלבבות קרובים".

⁶רמב"ן פסוק מה: לכולם זכות במספר שימנו לפני משה ואהרון כי ישימו עליהם עינם לטובה יבקשו עליהם רחמים וכן כתב בהגות לפרשיות התורה: בעל עקידה רואה בצו הספירה חשיבותו של אנדבידיאום ביהדות. כל יהודי ויהודי חשוב כמלך וככהן. הזכירו את שמו כדי להדגיש את שוינו למעלה

⁷א ג: ... כל יוצא צבא בישראל תפקדו אתם לצבאתם אתה ואהרן

⁸אור גדליהו ט' א: ולכן נאמר שאו את בני ישראל – שאו ... לשורש החיות של האות השייך לו. וכן נראה מלשון רבינו בחיי שכתב על הלשון במספר שמות וז"ל לא אמר במספר שמותם ... [אלא] כמספר [שמות] המלאכים שבארבע מחנות

The individuals formed families who subsequently formed tribes. Each tribe had its own coat of arms, and each group of three tribes was gathered under a unique flag¹. And, according to many commentators, each tribe had an individual flag as well², comprising an elaborate pageantry, one with deep and profound significance, whose outer glory truly reflected the inner reality. The flag, says the Shem MeShmuel, was the sign of unity; the word דגל means joining, everyone gathering together. The flag flew high, each tribe with its own color, the same color as the stones of each tribe on the Choshen.³ All those who strayed knew how to return to their roots⁴. The stones on the Choshen made up the Urim veTumim, which was one way in which G-d communicated with man. G-d's message in this was that the combined spiritual elements of all the tribes, each and every stone, made up this Kli through which He could communicate. The idea of the solitary prophet is a myth, as when the Jewish people lose the level that is worthy of prophecy in their midst, even a Moshe Rabbeinu cannot maintain his.

Ibn Ezra⁵ tells us exactly why each tribe was connected with each degel. Thus Yehuda (malchus) is together with Yisachar (Torah) and Zevulun (wealth), and these lead in the east, just as the sun rises in the east. Each degel also has a specific color and insignia (lion, mandrake, etc.) These reflect the כסא הכבוד and the 4 animal images surrounding it (i.e. the camp of Klal Yisroel which received the Shechina down here was an exact parallel of the original manifestation of G-d outside of His essence: כלל ישראל הן הן המרכבה).

This idea of the vital contribution of each individual goes on to this day. One expression of this is in the Chidush. The Torah is far bigger than any Neshama could ever encompass⁶. Therefore, says the Rambam, there will never be a time when there will not be Chidushei Torah, new ways of understanding the Torah, reflecting the unique Neshama relationship of each person to the Torah.⁷ And, although the concepts of Batei Avos and Shevatim have broken down, we still have concentric circles of relatedness with which our uniqueness interacts, each level in a different way. For example, each generation has a special relationship with the תורה⁸ and each place will develop its own unique understanding of the Torah¹.

ע"כ שהמלאך הוא השרש שיש לכל אחד מישראל ... בתורה. ולפי מש"כ דשורש כל אחד מישראל הוא באות שבתורה יש לפרש במספר שמות בשמות של הקב"ה

¹ברש"י א נב: שלשה שבטים לכל דגל וגו' וכמבואר בפסוקים שכל שלשה שבטים היו נקראים מחנה – מחנה יהודה, מחנה ראובן, מחנה אפרים ומחנה דן

²ודלא כאברבנל וכן משמעות הפסוק שנאמר איש על דגלו באותות לבית אבותם וכן מפורש בחז"ל שנתנו צורה לכל דגל של כל שבט ושבט

³רש"י ב ב: כל דגל יהיה מפה צבועה תלויה ... צבע כל אחד כגון אבנו הקבועה בחשן

⁴שם משמואל שם ד"ה להבין: הדגל הוא סימן שיתקבצו אליו הנפזרים כמ"ש רש"י וביותר במלחמב שהנפרד ... יוכל לשוב אל מחנהו בכל עת, כ"כ הוא ברוחניות. והנה כתיב (שיה"ש ב) ודגלו עלי אהבה, ודגל הוא לשון חיבור, היינו שיהיה תמיד דבוק באהבת השי"ת

⁵גם מובא ברמב"ן ב ב

⁶איוב יא ט: ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים (ע"פ עירובין כא ע"א) אור החיים שמות לא יג: דבריה מווקקים ואותותיה ספורות וכל אות ומגלה הלכות ונפלאות ... בשבעים פנים וארבעה אופנים ול"א נתיבות, וכל נתיב בכמה שבילין עירובין כא ע"א: ע"ש לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות

⁷רמב"ם: ואין זמן שלא היה בו התבוננות וחידוש הענינים. (הקדמה לפירושו המשניות קטע המתחיל וכשמת משה ע"ה) ובחגיגה ג ע"ב: דברי תורה פרים ורבים

⁸מכתב מאליהו – מאמר על התורה: לכל דור יש כח מיוחד לקבל את התורה אמרו רז"ל שכל הנשמות עמדו במעמד הר סיני, וזה היה כדי לתת לכל דור כח מיוחד לקבל את התורה, המגלה את התורה לאמיתה בדור ההוא. דוקא במצב של הסתר, כשנתמעטו הלבבות, מתגלה דרך הלמוד שעל ידו אפשר לחדש חידושי תורה...

Shem MiShmuel states that the need to identify the uniqueness of each Jew was required each time the Jews were about to enter a physical or a spiritual war². The first counting was when the Jews went into Egypt, a counting of 70 souls who were preparing to plunge into the most impure country in the world³.

אלה שמות בני ישראל, these are those that will be called by name to give them a special קיום⁴.

Another counting took place after Cheit HaEigel⁵ when the Zuhama of the Cheit of Adam HaRishon returned and was threatening to continue spreading. Thus Bnei Yisroel were pressed to launch a spiritual war, a desert war for their future spiritual survival⁶.

And again, on entering Israel, with the future battles with the Canaanite nations ahead, the Jews were counted as they were to be counted prior to every battle⁷.

The arrangement of the Degalim, their facilitation of fulfillment of the individual potential combined into the symphony of the Jewish people – all this helped to produce the Shechinah in the camp. The Degalim represented the words of the Torah at Sinai – all the letters in unison not only as words, but totally integrated into the people. G-d's name was now encoded into the Jewish people and the Jewish people were now living testimony to the one G-d⁸.

אמר רז"ל (שבת פ"ח): "כפה עליהם הר כגיגית...מכאן מודעא רבה לאורייתא...הדר קבלוה בימי אשורוש".
(ועיין בכרך ב' מאמר "משנכנס אדר" וכו'). כי הגילויים הנשגבים בשעת מתן תורה שכבשו את בני ישראל, הם בחינת
"כפה עליהם הר כגיגית", ועדיין אינם בגדר מתן תורה בשלמות. ואימתי הקבלה היא בשלמות—כשמתגלה דבקותנו
לתורה דוקא מתוך ההסתר הגדול...

סנהדרין קב ע"א: חידשו דברים שלא שמעתן האוזן מעולם
שבת קמה ע"ב: עשו ציצים ופרחים לתורה

This is also a function of the infinite depth of תורה wisdom.

ש"ע הרב הל' ת"ת פ"א הל' ה: שהתורה מצד עצמה אין קץ ותכלית [שנאמר לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד] אפילו לפשטי דרשותיה הצפונים בה. ורבי עקיבא היה דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילי של הלכות ולא הגיע לתכלית דרשותיה עדיין. וכן אין קץ לתכלית לעומק טעמי ההלכות והפולפול בטעמיהן ובדרשותיהן במדות שהתורה נדרשת, נע"ז יחדשו הלכות באין קץ ותכלית למי שזוכה לזה אחר שגמר תחילה כל התורה שבע"פ המסורה לנו והנגלית לעין כל כמו שאמר חכמים (שבת סג) דליגמר איניש, והדר ליטבר שהוא עיון בעומק הטעמים וכמשי"ת

¹ חגיגה ג ע"א: אין בית מדרש בלא חידוש

² שם משמואל ריש פרשת במדבר: שכל המנויים שהיו בישראל, היו רק קודם מלחמה, רוחנית או גשמית.

³ שם משמואל שם: המנין הראשון, בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה, שהיו צריכים אז התחזקות גדולה שלא יטמאו בין המצריים.

⁴ שם משמואל שם: וכמן שפירש כ"ק אדמו"ר זצלה"ה מאה"כ ואלה שמות בני"י על פי משכתב הרשב"א בתשובה ששם של דבר הוא קיום של הדבר וכאשר הלכו למצרים מקום טומאה הוצרכו לחיזוק ולקיום ביותר ע"כ תדה"ק

⁵ רש"י, במדבר א ד"ה וידבר: וכשנפלו בעגל מנאן לדעת מנין הנותרים

⁶ שם משמואל: ואחר יציאת מצרים, אחר שנפלו בחטא העגל וחזרה הזוהמא להתפשט, והוצרכו אח"כ למלחמה הרוחנית שבמדבר כנ"ל בזה"ק

⁷ שם משמואל שם: ואח"כ קודם כל מלחמה הוצרכו למנין, כמו שמבואר בכתובים. ורק פעם אחת בימי דוד שהיה שלא לצורך מלחמה נחשב המנין לחטא ולא ידעתי אם כוונת השם משמואל למנין שכתב רש"י בריש הפרשה: וכשבא להשרות שכינתו עליהם מנאם באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד באייר מנאם אבל כן כתבו במפורש הרשב"ם, האברברגל, והחזקוני שהמנין בפרשתינו היא ההכנה ליקנס לארץ

⁸ שפת אמת [תרנ"ו]: במדרש איש על דגלו נתאוו בני ישראל לדגלים להיות ניכרים כמלאכי השרת ע"ש. כי בני ישראל נבראו להניח על השי"ת ולפרסם הנהגתו ית"ש בעולם כמ"ש אתם עדי נאום ה'. פי' נאום ה' הוא התורה ובני"י צריכין להיות בעצם תורה כדאייתא אורייתא וישראל כלהו חד ואז הם עדות על השי"ת. ובאמת ספר במדבר נתיסד על זה כי מקודם קיבלו התורה בחי' דיבור ואח"כ במשכן ודגלים הי' מלה דקיימא בעובדא זה בחי' במדבר. ואייתא במדרש התורה ניתנה במדבר חנם שכל א' יכול לזכות לתורה. ד"א אם אין אדם עושה עצמו הפקר כמדבר אינו זוכה לתורה.

ולכאורה דבריהם סותרין זא"ז. אבל הענין כמ"ש בזוה"ק תרומה אורייתא מאן דבעי למיזכה בה זכה. אבל מלה דקיימא בעובדא צריכין למקני באגר שלים ע"ש. ולזה אין זוכין להיות בעצם תורה עד שנעשה הפקר כמדבר ואז נקרא עושי דברו כמלאך שאין בו רק שליחות הבורא ולזה נתאוו בני ישראל להיות ניכרים ששמו ית' נקרא עליהם ועל זה כתיב שימני כחותם להיות ניכר רשימת אותיות התורה בעצם האדם:

נשן

1. The Sotah & the Nazir – Marriage & Withdrawal

SUMMARY:

The Sotah, the suspected adulteress, and the Nazir, the holy man of vows are juxtaposed, because one who sees a Sotah woman is so influenced as to need the Nazirite vows to balance himself out. Remarkable! Despite the woman's great disgrace, the very thought that someone may have done this act, makes it more doable by everyone else. The very fact that G-d caused this person to see the Sotah woman, is a sign that he has some weakness in this area. It is to counter this, and not because of any grand spiritual aspirations, that the Nazir makes his oath.

Sotah is the Tumah of a foolish madness – a תטוּש. The emotions that can quickly be aroused in such situations are so powerful that a person – in this case the woman and her lover – may risk their entire lives for the sake of a moments pleasure. Only outside intervention can restore sanity here.

In the case of a Sotah, a woman disobeys her husband's explicit demand that she not be seen in seclusion with a particular man. The question is whether adultery was committed or not. The woman now undergoes a traumatic ordeal, one which underlies the midah keneged midah with which all the world is run. She brings a barley korban – animal food, without any of the normal light-producing oil or good smelling spice; her hair is undone, and according to opinion, her clothes are torn. All of this in front of crowds of women and possibly also men. She then says Amen to the Cohen's frightening oath that if she is indeed guilty of actual adultery, her belly will swell up with the mixture that is now made.

G-d's Name is dissolved in a mixture which the Sotah woman drinks. The mixture includes earth taken from the base of the alter. For it was from here that the First Man's body was made עפר מן האדמה, and therefore from which the purpose of the world emerged. This woman has possibly departed from the faithful connection to the alter which will now be her judge or her atonement.

The most remarkable lesson in hashgacha pratit unfolds. If she is guilty, she will die. She will return to the dust that she was originally made from. Simultaneously, her lover dies, in the same miraculous way. If she is not guilty, she is blessed and reunites with her husband, who was forbidden to her until now, and she is blessed with, amongst other things, easy childbirth. The earth that she drunk now becomes her strength, the עפר ואפר of Avraham Avinu. Though her seclusion is never exonerated, it now becomes clear that this woman overcame her enormous desire to ignore her husband's warnings and have illicit relations.

The Nazir could not be more different. He literally creates for himself new mitzvos - a new reality of holiness. The word Nazir comes from the word Nezer – a crown – compared to the holy prophets themselves.

The Nazir grows his hair long and unwieldy, ridding himself of his pretensions that physical beauty has any worth. He would separate himself from all material lusts, including wine and, in fact, anything which would come out of a grape. He would be, in fact, a holy man, separated from any form of sensual passion or impurity.

The Tumah of the Sotah is the only mitzvah in the Torah dependent on a miracle, the operating of the water on her belly if she is guilty of adultery. It takes a miracle, i.e. G-

d Himself, to put this relationship together again. So great is this idea of Shalom Bayis, that it permeates every level of halacha.

G-d now agrees, so to speak, to have His name dissolved for their sakes. Since its purpose is to reunite husband and wife, the dissolving of G-d's name actually strengthens the Shechina.

What emerges is that, rather than being a gruesome tale of the fate of an adulteress, Sotah is a deep lesson on the value of a Jewish home. As such, it only works when the Jewish people are at their highest and holiest of levels. Only then does this extra dimension of Divine Providence on Machaneh Yisroel become manifest.

Marriage is the basic unit of the Jewish nation, and indeed, of any civilization, which is why Rabbeinu Yonah requires every community to appoint pro-active marriage counselors, to ensure the ongoing Shalom of every marriage. It is the only halachakally sanctioned framework through which children can be conceived, and the only known framework in which children can be consistently brought up not only well adjusted but passionate about receiving the mantle of Torah and mitzvos. The home is called a Small Sanctuary, not as a beautiful turn of phrase, but because it really does operate in a similar way to bring down the Shechinah in a similar way. All of this is endangered by the suspicions of the Sotah woman's husband against her. If indeed she is guilty of no more than יחוד with a man whom she was already warned not to be with, than it is worth rubbing out G-d's name and having G-d Himself getting involved to save the day.

The Sotah message seems to be one of engagement. Judaism says no to celibacy and yes to marriage and children. The Sotah woman is in danger of having misappropriated her passions in the wrong direction. But the lesson is not withdrawal, rather it is one of appropriate channeling. Both she and her husband have to want to the Sotah procedure for it to take place – and the presumption is that, at some level, they are looking to get together again and continue their life of holiness.

The Nazir seems to be the opposite message – it seems to encourage withdrawal and separation as a model of holiness.

But the Nazir is sanctioned in the end. He has to bring a Korban Chatos, some say just because he removed himself from what G-d has said was permissible to him. Withdrawal as a tactical exercise to regain control, yes. However, Prishus (withdrawal) is but halfway to Kedusha.

And so really the Sotah woman sends us the stronger message. The Torah refers to her sin as *meila* - the same term as is used for misuse of things dedicated to the Temple. And the husband's response is referred to as an act of קנאה. קנאה comes from the word קנה and refers to the exclusivity which is meant to take place in a husband-wife relationship. Just because of the holiness of the relationship, she is not to share herself with anyone else. Her prohibition to him is consequently described as a state of impurity.

The same waters of chesed can be turned by her into a curse, or reveal their inherent blessing. Her strength is her weakness – her passion to attach herself to a man must be directed only at her husband. Perhaps this is why we learn that a married woman must cover her hair from the Sotah woman.

In the Torah, the Sotah woman is mentioned first, followed by the Nazir. Nazir-like. But the Talmud places the tractate of Nazir prior to that of Sotah. The Sages are telling us that if we aim for the holiness of the Nazir, we need never fall into the mess of the Sotah. It will be enough for us to read about the Sotah-woman once a year in the Torah reading of Parshas Naso!

DETAIL:

Sotah:

סוטה: במדבר ה יב-טו (נשא): איש כי תשטה אשתו וכו' והביא איש את אשתו אל הכהן וגו' ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת¹

סוטה -לא לתן לבונה במנחת סוטה: במדבר ה טו (נשא): ולא יתן עליו לבונה²

המוציא שם רע על אשתו יקימנה לאשה לעולם: דברים כב יט (כי תצא): ולו תהיה לאשה³

שלא יוכל לשלחה כל ימיו: דברים כב יט (כי תצא): לא יוכל לשלחה כל ימיו⁴

Nazir:

שלא ישתה יין: במדבר ו ג (נשא): מין ושכר יזיר, חמץ יין ושכר לא ישתה, כל משרת ענבים לא ישתה⁵

שלא יאכל ענבים: במדבר ו ג (נשא): וענבים לחים וגו' לא ישתה⁶

שלא יאכל צמוקים: במדבר ו ג (נשא): וענבים (לחים) ויבשים לא יאכל⁷

שלא יאכל גרעיני ענבים: במדבר ו ד (נשא): מחרצנים וגו' לא יאכל⁸

שלא יאכל קליפת ענבים: במדבר ו ד (נשא): (מחרצנים) ועד זג לא יאכל⁹

שלא יגלח הנזיר שערו: במדבר ו ה (נשא): כל ימי נדר נזרו תער לא יעבר על ראשו¹⁰

שיגדל הנזיר שערו: במדבר ו ה (נשא): קדש יהיה גדל פרע שער ראשו¹¹

שלא יכנס הנזיר לאהל המת: במדבר ו ו (נשא): כל ימי נזירו לד' על נפש מת לא יבא¹²

שלא יטמא הנזיר למת: במדבר ו ז (נשא): לאביו ולאמו ולאחיו ולאחתו לא יטמא בהם במתם, כי נזר אלוקיו על ראשו¹³

¹חינוך מצוה שס"ה

²חינוך מצוה שס"ו

³חינוך מצוה תקנ"ג

⁴חינוך מצוה תקנ"ד

⁵חינוך מצוה שס"ח

⁶חינוך מצוה שס"ט

⁷חינוך מצוה ש"ע

⁸חינוך מצוה שע"א

⁹חינוך מצוה שע"ב

¹⁰חינוך מצוה שע"ג

¹¹חינוך מצוה שע"ד

¹²חינוך מצוה שע"ה

¹³חינוך מצוה שע"ו

שיגלח הנזיר ויביא קרבניו: במדבר ו ט-יח (נשא): וגלח ראשו ביום שחרתו וגו' והביא כבש בן שנתו לאשם. וזאת תורת הנזיר ביום מלאת ימי נזרו וגו' והקריב את קרבנו לד' כבש בן שנתו תמים אחד לעלה, וכבשה אחת בת שנתה תמימה לחטאת, ואיל אחד תמים לשלמים וגו' וגלח הנזיר פתח אהל מועד¹

The Sotah, the suspected adulteress, and the Nazir, the holy man of vows, are two opposites of each other. Chazal say that they are juxtaposed because one who sees a Sotah woman is influenced to be less holy himself². Remarkable! Despite the woman's great disgrace, the very thought that someone may have done this act makes it more doable by everyone else. The Besht adds that the very fact that G-d caused this person to see the Sotah woman is a sign that he has some weakness in this area³. It is counter this, and not because of any grand spiritual aspirations, that the Nazir makes his oath⁴.

Both Sotah and Nazir come in the broader context of our parsha which tells Bnei Yisroel how to maintain the holiness of the nation, Kedushas HaMachaneh⁵.

Sotah is the type of Tumah that requires outside interference, leaders of the Jewish people, to get involved, for the Tumah is caused by a foolish madness, a שטות⁶. (שטות means a going astray from the appropriate order⁷.) The emotions that can quickly be aroused in such situations are so powerful that a person (in this case the woman and her lover) may risk his entire life for the sake of a moment's pleasure⁸. Only outside intervention can restore sanity here.

¹חינוך מצוה שע"ז

²רש"י ו ב: למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין שהוא מביא לידי ניאוף (סוטה ב)

³מובר באור גדליהו עמוד קה

⁴אור גדליהו עמוד קו: וזהו עיקר הנזירות שבאה לפרוש את האדם מהחטא וכמו שמובא בגמ' (נדרים ט:): בשמעון הצדיק שאמר לו המזיר שהרגיש כי פחז עליו יצרו וביקש לטורדו מן העולם, ואמר לו שמעון הצדיק בני כמוך ידבו נזורי נזירות בישראל, וקרא עליו הפסוק נזיר להזיר לד' ופי' הר"ן שהיה נזירותו לשם שמים, וע"ש עוד מה שפירש הר"ן

Other meforshim explain that the very fact that he saw such an event must mean that the sin was somehow relevant to his life

⁵אור גדליהו (ריש הפרשה): אחר שנפקדו כל אחד מישראל ... בפרשת במדבר ובהתחלת פרשה זו, באה התורה בציווי לשמור את קדושת המחנה, וזו היא הפרשה של שילוח הטמאים. זקוני ה יב: כי תשטה אשתו - נסמכה פרשה זו לאותה של מעלה לפי שבשתיהם כתיב מעילה.

⁶ה (יב) דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל: בכור שור ד"ה כי תשטה אשתו: נכתב בשי"ן כי תנהג עצמה דרך שטות ולא כדרך בנות ישראל רש"י ד"ה כי תשטה אשתו - שנו רבותינו אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח שטות דכתיב כי תשטה וכתיב בו (משלי ז) נואף אשה חסר לב. ופשוטו של מקרא כי תשטה תס מדרכי צניעות ותחשד בעיניו כמו (שם ז) שטה מעליו ועבור (שם ז) אל ישט אל דרכיה לבך: כלי יקר: ולולא מסתפינא לומר דבר חידוש אשר לא שערום ראשונים הייתי אומר, כי תשטה בטי"ת כמו תשטה בתי"ו כי ט' מתחלפת בתי"ו באותיות דטלנ"ת וכן פירש"י סוף פר' מקץ (מד טז) בפסוק ומה נצטדק. שטי"ת זו במקום תי"ו וכן לשון תועה. בכל המקרא בתי"ו, ובלשון רז"ל טועה בטי"ת, כאילו אמר כי תשטה אשתו יין ושכר המרגילים לערוה. ולדעת האומר שהוא לשון שטות היינו לפי שהיין יקח לב עד שאינו יודע להבדיל בין קודש לחול כמ"ש (ויקרא י טי) יין ושכר על תשת וגו': סוטה ג ע"א: אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות

⁷ ממעמקים, עמ' 75: שורש ענין השטות הוא להטות את האדם מתכלית הבריאה, ומהסדר שסידר הבורא יתברך בבריאה. בדומה, הדס "שוטה" נקרא כך, כיון שעליו נוטים מהסדר הראוי. וכן "עלה הלוף השוטה" המוזכר במשנה (שביעית ז א), הכוונה ללוף שעליו גדולים מהרגיל (שנות אליהו שם) כי זה מורה שענין השטות הוא חרוג מהסדר ומהמלך הרגיל ומסודר

⁸ ממעמקים, שם: ובכן קישרו חז"ל בין השטות מלשון סטיה (שהכתוב דיבר על הסטיה מן הדרך) לבין השטות מלשון שוטה (כדרשתם ז"ל "אין המנאפים נואפים עד שתכנס בהם רוח שטות) ללמדנו בזאת שאדם מטבעו כבול למהלך המסודר של הבריאה ולסדר הראוי של הדברים. במצב זה לא יתכן שהוא יחטא בניאוף. ובכדי להכשיל את האדם בעבירה, נכנסת בו קודם רוח שטות, והיא מוציאה אותו מהמלך הישר והראוי, וגורמת לו לעשות מעשים שלא תואמים את המגמה התכליתית.

How does the Sotah situation come about? A woman disobeys her husband's explicit demand that she not be seen in seclusion with a particular man¹. The question is whether adultery was committed or not. The Sotah-woman undergoes a traumatic ordeal², one which underlies the midah keneged midah with which all the world is run³. She brings a barley korban, animal food, for she has abandoned her Seichel, without any of the normal light-producing oil⁴ or good smelling spice⁵; her hair is undone, and according to opinion, her clothes are torn. All of this is done in front of crowds of women and possibly also men⁶. She then says Amen to the Cohen's frightening oath that if she is indeed guilty of actual adultery her belly will swell up with the mixture that is made⁷.

G-d's Name is dissolved in a mixture which the Sotah woman drinks⁸. The mixture includes earth taken from the base of the alter¹. For it was from here that the First Man's

¹If he gave her the warning in front of two witnesses, and one witness saw actual adultery thereafter, then she is forbidden to her husband forever, and the Sotah-waters cannot help. They only help if there is evidence of her subsequent seclusion with the man against whom she was warned, but not of actual adultery.

²הרא"ש ה' יב: הולכיכה לב"ד הגדול שבירושלים ומאיימין אותה כדרך שמאיימין על עידי נפשות ואו' לה בתי הרבה יין עושה הרבה שחוק עושה הרבה ילדות עושה הרבה שכנים עושים עשה למען שם הגדול הנכתב בקדושה שלא ימחה על המים ואו' לפניו דברי שאינה כדאי לשומען היא וכל משפחת בית אביה אם אמרה טמאה אני קורעין כתובתה ויוצאה ואם אמרה טהורה אני מעלין אותה לשער ניקנור ששם משקין הסוסות ומטהרין את היולדות והמצורעין וכהן אוזח בבגדיה אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו עד שמגלה לבה במדה שאדם מודד בה מודדין לו היא קשטה עצמה לעבירה המקום מנוולה היא גלתה עצמה המקום מגלה אותה הירך התחילה בעבירה תחלה ואח"כ הבטן לפי' תלקה הירך תחלה ואח"כ הבטן ושאר הגוף לא פלט היא עמדה על פתח ביתה לפי' כ"ג מעמידה בשער ניקנור ומראה קלונה לכל היא פירשה סודדין נאין על ראשה לפי' כ"ג מסיר כיפה מעל ראשה ומניחה תחת רגליו היא קשטה לו פנים לפי' פניה מוריקות היא כחלה לו עיניה לפי' בולטות היא קלעה את שערה לפי' כ"ג סותר את שערה היא מראה לו באצבעותיה לפי' צפורניה נושרות היא חגרה לו בצלצול מצרי לפי' כ"ג מביא חבל מצרי וקושר למעלה מדדיה היא פשטה לו ירכה לפיכך ירכה נופלת היא קבלתו על כריסה לפי' בטנה צבה היא האכילתו מעדנים לפי' קרבנה מאכל בהמה היא השקתו יין משובח בכוסות משובחים לפי' כהן משקה אותה מים המרים בקדרה של חרס היא עשתה בסתר יושב בסתר עליון שם בה פנים שנא' ועין נואף שמרה נשף וכו' ד"א היא עשתה בסתר המקום מפרסמה בגלוי שנא' תכסה שנאה במשאון תגלה רעתו בקהל:

³משנה מסכת סוטה פרק א' (ז) במדה שאדם מודד, בה מודדין לו. היא קשטה את עצמה לעברה, המקום נולה. היא גלתה את עצמה לעברה, המקום גלה עליה. בידך התחילה בעברה תחלה ואחר כך הבטן, לפיכך תלקה הירך תחלה ואחר כך הבטן, ושאר כל הגוף לא פלט:

⁴ספר החינוך - מצוה שסו שלא ניתן שמן בקרבן סוטה, שנאמר [במדבר ה', ט"ו] והביא את קרבנה וגו' לא יצוק עליו שמן: מרששי המצוה, אמרו רבותינו זכרונם לברכה [מדרש רבה נשא ט', י"ג] כדי שלא יהיה קרבנה מהודר, שהשמן קרוי אור והיא עשתה בחושך, ועשתה מעשה בהמה שנרבעת לכל, לפיכך מנחתה גרועה להיות שעורים. ... ואענה בו אני חלקי, כי השמן עליון על כל המשקין שהוא צף על כולו, ועתה הסוטה שקלקלה מעשיה ויסירה בעלה מגבירה ונתנה למטה בשפל ובזיון, אין ראוי להביא בקרבנה השמן הנכבד שהוא נכון לאורה ולגדולה למשחה בו המלכים והכהנים הגדולים. וכלל הענינים שנצטוינו בהם לתקן מחשבת העושים במלאכה ולתת אל לבם כי המקולקל במעשיו כל דרכיו יבואו בחרפה ובבושת וכדי בזיון וקלט, ולטובים ייטיב ה' ושמחה וששון ויקר ישיגם:

⁵ספר החינוך - מצוה שסו שלא להשים לבונה בקרבן סוטה שנאמר [במדבר ה', ט"ו] ולא יתן עליו לבנה: מרששי המצוה כענין מה שכתבתי בשמן, כי הלבונה הידור בקרבן וריח טוב, ולכן אין ראוי לאשה החוטאת להדר קרבנה. ועוד אמרו זכרונם לברכה על זה [מדרש רבה נשא ט', י"ג] שהאמהות הכשרות והצנועות קרויות לבונה, שנאמר [שיר השירים ד', ו'] ואל גבעת הלבונה, וזו פירשה מדרכיה:

⁶רמב"ם הלכות שוטה פרק ג' הל' ה': ומקבצין עליה קבוץ גדול של נשים שכל הנשים הנמצאות שם חייבות לראותה שני (יחזקאל כ"ג מ"ח) ונוסרו כל הנשים וגו' וכל איש שיחפוץ לבא לראותה יבא ויראה והיא עומדת ביניהן בלא רדיד ובלא מטפחת אלא בבגדיה וכופח שעל ראשה כמו שהאשה בתוך ביתה:

⁷רמב"ם הלכות שוטה פרק ג' הל' ז': ואחר כך משביעה הכהן בלשון שהיא מכרת ומודיעה בלשונה שלא גרם לה אלא קניני וסתירה שקנא לה בעלה ונסתרה ואומר לה בלשון שהיא מכרת (במדבר ה' י"ט כ"ב) אם לא שכב איש אותך ואם לא שטית טמאה תחת אישך הנקי ממי המרים המאדרים האלה ואת כי שטית תחת אישך וכי נטמאת ויתן איש בך את שכבתו מבלעדי אישך יתן י"י אותך לאלה ולשבועה בתוך עמך בתת י"י את ירכך נופלת ואת בטנך צבה ובאו המים המאדרים האלה במעיך לצבות בטן ולנפיל ירך והיא אומרת אמן אמן בלשון שהיא מכרת ומודיעה שהבטן היא תלקה תחלה והירך בסוף כדי שלא להוציא לעו על המים:

⁸רמב"ם, שם הל' ח': ואחר כך מביא מגילה של עור טהור כמו ספר תורה וכותב עליה בלשון הקדש בדיו שאין בו קלקנותם לשמה של אשה כמו הגט וכותב כל הדברים שהשביע אותה בהם אות באות ומלה במלה וכותב את השם ככתבו ...

body was made עפר מן האדמה, and therefore from which the purpose of the world emerged. (In fact, the entire world began from this point².) This woman has possibly departed from the faithful connection to the alter which will now be her judge or her atonement³.

Now the most remarkable lesson in hashgacha pratis unfolds. If she is guilty, she will die⁴. She will return to the dust that she was originally made from⁵. Simultaneously, her lover dies in the same miraculous way⁶. If she is not guilty she reunites with her husband, who was forbidden to her until now, and she is blessed⁷ with, amongst other things, easy childbirth⁸. The earth that she drunk now becomes her strength, the עפר ואפר of Avraham Avinu⁹. Though her seclusion is never exonerated, it now becomes clear that this woman overcame her enormous desire to ignore her husband's warnings and have illicit relations. In the end, her courage rendered her pure¹⁰.

The Nazir could not be more different. In a surge of proactive holiness he literally creates for himself new mitzvos,¹¹ a new reality of holiness similar to that of the Cohen Gadol, forbidden, like the latter, to become Tameh LeMeis. He is a Nazir, which the Ibn Ezra says comes from the word Nezer,¹² a crown, compared to the holy prophets themselves¹³. Of him it says כי יפליא, for he reaches the level of the mysterious, upper spiritual realms¹⁴.

¹ במדבר ה (יז) ולקח הכהן מים קדשים בכלי חרש ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן ונתן אל המים:

² אמרו חז"ל, למה נקרא אבן שתיה? וענו שממנו הושתת העולם

³ בראשית רבה ב ז: עפר מן האדמה ... נטל עפרו ממקום שנאמר בו "מזבח אדמה תעשה לך" (שמות כ), הלואי
תהא לו כפרה ויוכל לעמוד
ובמעמקים, עמ"ס 77: משמעות הדברים, האדם נברא ממקום מסויים – מאותו עפר שעליו הוקם המקדש –
כדי לקשר ולחבר אותו אל המקום שעל ידו תכלית העולם יצאת אל הפועל, תכלית הדבר היא, שהאדם ישתייך
לאותו עפר שממנו נברא, וישאר על מקומו ובל יחטא. מאידך, כל חטא יש לו יציאה מאותו המקום שהוא נברא,
ופרישה מאותה תכלית – המיצגת על ידי העפר שממנו הוא נוצר.

⁴ רמב"ם, שם: ... ואם טמאה היא מיד פניה מוריקות ועיניה בולטות והיא מתמלאה גידין גידין ... והן מוציאים אותה
מעזרת נשים שהיא עומדת בה ובטנה צבה בתחלה ואחר כך תפול ירכה ותמות:

⁵ דברים רבה ט טו: מפני מה אמרה תורה הבא עפר לסוטה ... לא זכתה, תחזור לעפורה

⁶ רמב"ם הלכות שוטה פרק ג הל' יז: באותה שעה שתמות היא ימות הנואף שהשקה על ידו בכל מקום שהוא ויארע לו
מאורעות שאירעו לה לצבות בטן ולנפיל ירך

⁷ ה כח: ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע
ברכות לא: אם היתה עקרה נפקדת, דברי ר' ישמעאל, רבי עקיבא אומר לא כי אלא אם היתה יולדת בצער
יולדת בריוח אחדת יולדת שנים.

⁸ רמב"ם הלכות שוטה פרק ג הל' כב: שוטה ששתת והיתה טהורה ... ואם היה דרכה לילד בקושי תלד במהרה

^{9 9} דברים רבה ט טו: מפני מה אמרה תורה הבא עפר לסוטה. זכתה יוצא ממנה בן כאברהם אבינו, דכתיב ביה
(בראשית יח) ואנכי עפר ואפר

¹⁰ לב אליהו דף רפ

¹¹ בגמ' נדרים ב ע"ב כתוב ששבועה הוא כשעושה על עצמו איסור לחפץ משא"כ בנדר שהוא איסור חפץ על עצמו.
ואע"פ שהאחרונים מפלילים מהוא הדין בניזיר, הרי מוסכם שכל העובר על נזירות עובר ג"כ על כל דברו לנדר.

¹² פסוק ז

¹³ עמוס ב יא: ואקים מבניכם לנביאים ומבחוריהם לנזירים (עיין ברמב"ן)
שם משמואל [תר"ע]: ובוזה נבין ענין נזיר שמעלתו גדולה עד מאוד, ... וקדושתו חמורה שאינו מטמא למתים
ככה"ג, ומפורש בכתוב (עמוס ב') ואקח מבניכם לנביאים ומבחוריהם לנזירים, הרי שגדלה מעלתם של נזירים ממעלת
נביאים ולזה נאמר מבחוריהם ממובחרים שבכם.

¹⁴ שם משמואל [תר"ע]: ונאמר בו כי יפליא שמגיע לפלא עליון ומדת פלא עליון ידוע
ועיין מה שכתב האור גדליהו (ריש ט' ג) בזה

The Nazir grows his hair long and unwieldy¹, ridding himself of his pretensions that physical beauty has any worth² (the exact opposite of the king who would have a haircut every day)/ He would separate himself from all material lusts, including wine and, in fact, anything which would come out of a grape³. He would be, in fact, a holy man⁴, separated from any form of sensual and earthly passion⁵ or impurity⁶.

The Tumah of Sotah is of an unusual type. It is the only Tumah that can be resolved strictly by a Nes (in fact the only mitzvah in the Torah dependent on a miracle), the operating of the water on the woman's belly if she is guilty of adultery⁷. It takes a miracle, i.e. G-d Himself, to put this relationship together again (and therefore it only works when the Jewish nation is operating at a high spiritual level and the husband is pure as well).⁸ G-d chose this mitzvah alone to give great tribute to the Jewish nation that He would be so manifest in one of their issues⁹. So great is this idea of Shalom Bayis that it permeates every level of halacha. In the historic words of the Rambam (based on the Sages):

רמב"ם הלכות חנוכה פרק ד: היה לפניו נר ביתו ונר חנוכה או נר ביתו וקדוש היום נר ביתו קודם משום שלום ביתו שהרי השם הנמחק לעשות שלום בין איש לאשתו¹⁰. גדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם שנאמר (משלי ג') דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

¹ במדבר, ו ה: כל ימי נדר נזרו תער לא יעבר על ראשו

² ספורנו, שם: תער לא יעבור על ראשו. ובזה ישליך אחרי גו כל מחשבת יופי ותיקון שער.

³ ו ג: מייין ושכר יזיר חמץ יין וחמץ שכר לא ישתה וכל משרת ענבים לא ישתה וענבים חים ויבשים לא יאכל: (ד) כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל:

⁴ ספורנו ו ה: יופי ותיקון שער. קדוש יהיה. נבדל מן התאוות החמירות:

⁵ רבינו בחיי, ו ב: וע"ד הפשט הוזהר הנזיר מן היין כי כל הנמשך אחריו נמשך אחר תאוות והוא מביא לידי חטאים ומכשולים רבים, ונצטוו בגדול שער לפי שמוליך הדאגה, ויהיה בו נכנע בעבודת השי" בהיותו מנוול בשעריו ויהיה נזהר מהמותרות המנוולים אותו, כי כן שער מותר הטבע באדם מהעשנים הנולדים בגוף, וזהו לשון יפליא יעשה דבר פלא כי רוב העולם הולכין אחר תאוותם וזה פורש מהתאוות, וזהו לשון נזיר מלשון (ויקרא כב) וינזרו מקדשי בני ישראל, שהוא לשון הפרשה:

⁶ ו ו: כל ימי הזירו ליהוה על נפש מת לא יבא:

⁷ רמב"ן ו כ: אין בכל משפטי התורה דבר תלוי בנס זולתי הענין הזה

⁸ רמב"ם הלכות שוטה פרק ג הל' יז: וכל הדברים האלו בשלא חטא הבעל מעולם אבל אם בעל בעילה של איסור אין המים בודקין את אשתו כמו שבארנו:

(יח) ואם עבר והשקה את אשתו הרי זה מוסיף על חטאתו פשע שגורם לשם המפורש שימחה במים לבטלה ומוציא לעו על מי שוטה שאשתו אומרת לאחרות שזינת ולא בדקו בה המים והיא לא תדע שמעשי הבעל גרמו: (יט) לפיכך משרבו המנאפים בגלוי בבית שני בטלו הסנהדרין את מי המרים וסמכו על הכתוב בקבלה (הושע ד' י"ד) לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפנה:

רמב"ן ה כ: אמרו (סוטה מז): ונקה האיש מעון, בזמן שהאיש מנוקה מעון מים בודקין את אשתו, אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו והנקיון הוא, שלא בא עליה משקנא לה ונסתרה ויש מפרשים, שאם בעל הבעל שום בעילה אסורה כל ימיו אין המים בודקין אותה והעולה מן ההלכה (שם), שאפילו היו בניו ובנותיו נואפים ולא כהה במ לא היו בודקין והכלל, שהוא נס וכבוד לישראל:

⁹ ספר החינוך - מצוה ססה: שורש מצוה זו נגלה לכל רואי השמש שהוא שבח גדול באומה להיות לנו תחבולה להוציא מתוך לבבנו החשד בנשותינו ולדעת באמת אם זינתה האשה תחת בעלה או לא זינתה, מה שאי אפשר לכל גוי וממלכה להיות ביניהם כן, ועליהן נאמר [משלי ל', כ'] אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און, כי מי יגלה על בנותיים כי תזנינה ועל כלותיהם כי תנאפנה. ועמנו נתקדש בכל דבר שבקדושה, ונתן לנו האל מופת לדעת ענין זה הנעלם משאר העמים, ומתוך כך תתרבה בין איש לאשתו אהבה ושלום שלם וזרענו יהיה קדוש. ומה אאריך עוד בפרטי ענינים אלה, והכל נגלה בלב כל מביין. ולכן בהיות טעם הענין נס באומתנו וכבוד גדול להם, פסק משעה שנתקלקלו בעבירות, כמו שאמרו זכרונם לברכה [סוטה מ"ז ע"א] משרבו הנואפים פסקו מי סוטה, שנאמר [הושע ד', י"ד] לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה וגו', ופירוש הכתוב לומר שלא יעשה להם הנס הגדול הזה להיות המים בודקין את האשה אם זינתה:

¹⁰ ע"פ המדרש רבה פ"י-יא

So, besides the miracle, G-d is involved in saving this marriage in another way by agreeing to have His Name dissolved for their sakes¹. The dissolving of G-d's Name does not lead to the disappearance of the Shechina, says the Maharal. On the contrary, since its purpose is to reunite husband and wife, the Shechina is actually strengthened. Hence it is dissolved by the greatest Sages of the generation: only the Great Sanhedrin can authorize the administering of the Sotah waters².

What emerges is that Sotah is a deep lesson on the value of a Jewish home, rather than being a gruesome tale of the fate of an adulteress. As such, the Sota process only works when the Jewish people are at their highest and holiest of levels³. Only then does this extra dimension of Divine Providence on Machaneh Yisroel become manifest.

Marriage is the basic unit of the Jewish nation⁴ and indeed of any civilization, which is why Rabbeinu Yonah requires every community to appoint pro-active marriage counselors to ensure the ongoing shalom of every marriage⁵. Marriage is the only halachikally sanctioned framework through which children can be conceived⁶. It is the only known framework in which children can be consistently brought up not only well adjusted but passionate about receiving the mantle of Torah and mitzvos. The home is called a Small Sanctuary not as a beautiful turn of phrase, but because it really does operate in a similar way to bring down the Shechinah. All of this is endangered by the suspicions of the Sotah woman's husband against her. If she is indeed guilty of no more than יחוד with a man whom she was already warned not to be with, it is worth rubbing out G-d's Name and having G-d Himself getting involved to save the day.

The Sotah message seems to be one of engagement. Judaism says no to celibacy and yes to marriage, children and the life that results. The Sotah woman is in danger of having misappropriated her passions in the wrong direction. The lesson is not in withdrawal; rather, it is one of appropriate channeling. Both she and her husband have to want the Sotah process in order for it to take place,⁷ and the presumption is that, at some level, they are looking to get together again and continue their life of holiness⁸.

The Nazir seems to convey the opposite message, as it seems to encourage withdrawal and separation as a model of holiness.

Shem Mishmuel explains how each of the Nazir's three prohibitions achieves a different dimension of Kedusha. Absence of wine allows for a person to keep his Daas intact

¹ה כג: וכתב את האלות האלה ... ומחה אל מי המרים

²סוטה זע"ב

³רמב"ן ו כ: שהוא פלא ונס קבוע שיעשה בישראל בהיותם רובם עושים רצונו של מקום וכו' שיהיו ראויים להשרות שכינה בתוכם

⁴When Yaakov goes into Mitzrayim with 70 people so that their descendents may emerge as the Jewish nation, the Torah (שמות א א) that it was איש וביתו – a man and his home. Only a home can produce, in the end, a nation.

⁵רבינו יונה, אגרת התשובה אות יד: וחייבים ישראל לברור אנשים שיטילו שלום בין איש ואשתו ושבין אדם לחברו ... שיודעים לפיכך ולרצות בני אדם.

⁶חינוך (מצוה א') משרשי מצוה זו, כדי שיהיה העולם מיושב, שהשם ברוך הוא חפץ בישובו, כדכתיב [ישעי' מ"ה, י"ח] לא תהו בראה לשבת יצרה. והיא מצוה גדולה שבטיבתה מתקיימות כל המצוות בעולם, כי לבני אדם ניתנו ולא למלאכי השרת.

⁷אם האשה לא רצתה, בעלה חייב לגרשה בלי כתובה

⁸דסוטה עד שתשתה אסורה לבעלה

and to activate his Binah¹. Growing his hair induces humility, particularly because the hair that is untouched is the protective covering of his skull which covers his brain². Distancing from Tumas Meis ensures that his heart remains pure and unsullied, allowing for his wisdom to operate unobstructed³.

The Nazir, though, is sanctioned in the end. He has to bring a Korban Chatos⁴ because, according to some opinions, he removed himself from what G-d has said is permissible to him⁵. Withdrawal as a tactical exercise (or for a limited period of time) to regain control is okay. Someone who voluntarily fasts because he has a food issue may well be holy⁶, provided he comes back to the Golden Mean afterwards. We withdraw on Yom Kippur, from bread on Pesach, and from Melacha on Shabbos, but we always see these in their broader context. Yom Kippur is but one day of the year, Pesach culminates with the Korban-mitzvah of the two loaves on Shavuot which has to be made specifically of Chometz, and the test of Shabbos is how it flows over into the week. None are only means to ends; all have intrinsic value. All, however, are limited and in context. In fact, in the Beraisa of Rav Pinchus ben Yair on which the Mesilas Yesharim is based, Prishus (withdrawal) is but halfway to Kedusha.

Therefore, the Sotah woman sends us the stronger message. Her fate, if she is guilty, is so gruesome specifically because of the importance of family engagement. The Torah refers to her sin as *meila*,⁷ which is the same term used for misuse of things dedicated to the

¹ שם משמואל [תר"ע]: אך לבוא לזו המעלה א"א כי אם בסור מן הדבר שהוא היפוך לו. כי הנה יין שרשו בינה, רק כשיורד למטה מטה מתגשם ומשחית את הדעת ומגלה הנסתרות שבלב כמ"ש ז"ל (עירובין ס"ה). נכנס יין יצא סוד, וע"כ כשפורש א"ע מן היין בא לעומתו בקדושה לשורש היין שהוא בינה.

² שם משמואל שם: והמצוה השני' שבנזיר היא תגלחת כמ"ש ותער לא יעבור על ראשו, ובש"ס נדרים ט' ע"ב (רועה הייתי לאבא בעירי הלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בבואה שלי ופחז עלי יצרי וביקש לטורדני מן העולם אמרתי לו רשע למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך וכו' העבודה שאגלחך לשמים וכו', הרי שנזיר הוא שפורש א"ע מגאות, וע"כ בא לעומתו בקדושה שהיא ענוה למעלה מבחי' חכמה וכמ"ש ז"ל (ירושלמי שבת פ"א ה"ג) מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשה ענוה עקב לסוליייתה, חה שמסיים הש"ס שם עליך הכתוב אומר איש כי יפליא וגו', וע"כ נקדשו אצלו השערות שעל הגלגולת המקיף על המות, והבן.

³ שם משמואל שם: המצוה השלישית של נזיר היא לפרוש מטומאת מת והנה כתיב (איוב ד') ימותו ולא בחכמה, וההיפוך (קהלת ז') החכמה תחיי בעלי', וע"כ במה שפורש א"ע מטומאת המת שממנה באים לאדם עצלות ומרה שחורה וטמטום הלב, בא לעומתו בקדושה בבחי' חכמה שממנה בא אל החיות בעבודת השי"ת כדכתיב החכמה תחיי בעלי', והבן כ"ז:

⁴ ו' יד: והקריב את קרבנו לד' כבש בן שנתו תמים אחד לעלה וכבשה אחת בת שנתה תמימה לחטאת ואיל אחד תמים לשלמים

⁵ תענית יא ע"א: רב אלעזר הקפר ברבי אומר מה תלמוד לומר וכפר עליו מאשר חטא על נפש וכי באיזה נפש חטא זה אלא שציער עצמו מן היין והלא דברים קל וחומר ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא המצער עצמו מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה.

⁶ תענית יא ע"א: אמר שמואל כל היושב בתענית נקרא חוטא (והגמ' אומר שהוא כרב אלעזר הקפור שהבאנו באות הקודם) ... ר' אלעזר אומר נקרא קדוש שנאמר קדש יהיה גדל פרע שער ומה זה שלא צער עצמו אלא מדבר אחד נקרא קדוש, המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה (וממשיך הגמ': ולשמואל הא איקרי קדוש ההוא אגידול פרע קאי ולד' אלעזר הא נקרא חוטא ההוא דסאוב נפשיה) ואע"פ שמה דואים שיש מחלוקת אמורעים בדבר מ"מ ההבדל בין שמואל ור' אליעזר קטן מאד:

1. בנוגע לשמואל: כתבו התוס' ד"ה אמר שמואל שאפילו שמואל מסכים שמצוה לעשות תענית מ"מ עבירה לצער את עצמו ומ"מ המצוה שהוא עושה התענית גדול יותר מן העבירה ממה שהוא מצער נפשו

2. בנוגע לר' אלעזר: כתב הגמ' בדף יא ע"ב שר' אלעזר מסכים שהמתענה הוא חוטא עם זה מזיר לבריאותו או עם הוא מפסיד מלמודו (אם הוא ת"ח) או מעבודת ד' שלו באיזה אופן או אם הוא מלמד תינוקות. ונפסק להלכה בשו"ע ס' תקעא ס' א ובביאור הלכה מביא מהשל"ה בשם החרדים שכל מה שתמצא בסיגופים כו' לא נזכרו אלא למי שאין עמלו בתורה וכתב הספר חפץ חיים שהיום כולנו חלשים בדבר זה ובמ"ב (תקעא ס' א) רק התיר מי שיש לו צרך לכפרה על חטא אבל בביאור הלכה הביא הח"א שעדיף שיוסיף ללימוד תורה שלו וימעט באכילתו ע"ש עוד. ועוד כתב המ"ב (ס"א שם): וכתבו ספרי המוסר דאם באמצע אכילתו בעוד שהוא מתאוה לאכל מושהן ידו ממנו זה נחשב ג"כ לסיגוף ומתכפרים עונותיו וגו' ושם ממשיך: וראיתי כתוספות בספר אחד שכשאדם רוצה להתנדב תענית טוב יותר שיקבל תענית מן הדבור ממה שיקבל עליו מן האכילה וכן כתב כמה פעמים בספר חפץ חיים.

⁷ ה' (יב) דבר אל בני ישראל ואמרת להם איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל:

Temple. The husband's response is referred to as an act of קנאה¹. קנאה comes from the word קנה, and refers to the exclusivity which is meant to take place in a husband-wife relationship. Because the relationship between them is so holy she is not to share herself with anyone else². Her prohibition to him is consequently described as a state of impurity³.

If she is innocent, her blessing⁴ is final testimony to the issue at stake. The same waters of chesed can be turned into a curse or reveal their inherent blessing⁵. They can only do so when the Jewish people operate at the highest of spiritual levels, a level that merits the miracle of these waters⁶. Her strength is her weakness, as her passion to attach herself to a man must be directed only at her husband. Perhaps this is why we learn from the Sota woman that a married woman must cover her hair. This, too, is the lesson of the dust of the Temple that is mixed into the Sotah mixture⁷. If she is guilty, she will return to dust. If she is innocent, she will merit children comparable to her forefather Avraham who declared that he was but עפר ואפר⁸.

The Mei Shiloach gives us a powerful insight into the positive lenses with which the Sages viewed the Sotah issue. In the Torah, the Sotah woman is mentioned first, followed by the Nazir. The lesson seems to be one of a person stumbling, learning the lesson and then climbing the ladders of spirituality, Nazir-like. But the Talmud places the tractate of Nazir prior to that of Sotah. The Sages are telling us that if we aim for the holiness of the Nazir, we need never fall into the mess of the Sotah. It will be enough for us to read about the Sotah-woman once a year in the Torah reading of Parshas Naso⁹!

2. A Woman's Hair Covering

¹ה (יד) ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והוא נטמאה או עבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והיא לא נטמאה:

²R. SR Hirsch (pg. 63): To make one's right to something valid, to demand something as rightfully belonging to you.

³ה (יד) והוא נטמאה

⁴ה כח: ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע רש"י: אם היתה יולדת בצער תלד בריוח אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים (סוטה כו)

⁵מכתב מאליהו ח"ג דף 196: מצינו שהסוטה נבדקת על ידי מים קדושים. וצריך עיון, כי הלא מים רומזים בכל מקום לשפע וחסד, וכל שכן מים קדושים! אכן הסוטה בקלקולה מהפכת את החסד לדין, כאמרם ז"ל "רשעים מהפכים מדת הרחמים למדת הדין" (סוכה יב) ... וזהו בחינת המים המרים ... ולחזק ענין זה, קודם שמשקים אותה את המים, מוחקים לתוכם שם הוי"ה וגר'

⁶רמב"ן ה כ: והנה אין בכל משפטי התורה דבר תלוי בנס זולתי הענין הזה, שהוא פלא ונס קבוע שיעשה בישראל בהיותם רובם עושים רצונו של מקום, כי הפץ למען צדקו ליסור הנשים שלא תעשינה כזמת יתר העמים, ולנקות ישראל מן הממזרות שיהיו ראויים להשרות שכינה בתוכם ולפיקך פסק הענין הזה משעה שנתקלקלו בעבירות, כמו שאמרו (סוטה מז) משרבו הנואפים פסקו מי סוטה, שנאמר (הושע ד יד) לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפנה כי הם עם הזונות יפרדו ועם הקדשות יזבחו ועם לא ילבט ואין הכתוב אומר שתהיינה הנשים הנואפות פטורות מן העון בעבור שבעליהן נואפים, רק שלא יעשה בהן הנס הגדול הזה שהוא נעשה להם לכבודם ולהיותם עם קדוש, והם לא יבינו בטובה הזאת ולא יחפצו בה, והוא שאמר "ועם לא ילבט" כלומר ילכד בסכלותו וכן ואויל שפתים ילבט (משלי י ח), תרגם המתרגם הירושלמי, וסכלא בסופתיה מתאחד:

⁷ה יז: ולקח הכהן מים קדשים בכלי חרש ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן ונתן אל המים

⁸סוטה דף יז ע"א: אמר רבא מפני מה אמרה תורה הבא עפר לסוטה. זכתה, יוצא ממנה בן כאברהם אבינו דכתיב ביה עפר ואפר, לא זכתה תחזור לעפרא

⁹מי שלוח ח"א עמ' קמה ד"ה איש איש כי תשטה אשתו: בתורה נאמר פרשת סוטה ואח"כ פרשת נזיר, ובגמ' מסודר נזיר קודם סוטה. הנה סוטה מורה שהאדם יביט בחסרונו ואח"כ יזיר עצמו ויעמוד על דברי תורה שצריך לו להגדיר בהם, ועל כדרך נכתב בתורה סוטה ואחר כך נזיר, כי באמת אין אדם עומד בדברי תורה אלא אם כן נכשל בהם (גיטין מג ע"א). אבל חכמינו ז"ל נקראו תורת אמך (רש"י משלי א ח), היינו שהם אוהבים לאדם וחפצים בטובו, סדרו נזיר קודם סוטה, היינו שאדם יזיר עצמו בתחילה טרם שיכשל בדברי תורה, ויהיה די לו בזה שיתבונן בפרשת סוטה הנאמר בתורה ומדברי תורה יבין באיזה דבר צריך לשמור ולא על ידי כשלונו.

SUMMARY:

The Sotah woman is brought in front of the Cohen at the entrance to the Temple. He uncovers her hair in order to embarrass her, and places an offering in her hands. From here we understand that a married woman should cover her hair.

When Korach led a rebellion against Moshe Rabbeinu, one of his co-rebels was On ben Peles of Yehuda. His wife saved him by exposing her hair and sitting in the doorway of the tent. When On's co-rebels came and saw her hair exposed, they turned around and left. Amazing! Here was a group of people that would happily rebel against Moshe Rabbeinu but, so deeply ingrained was the idea that a woman should cover her hair that they would not draw near if a woman was present with her hair uncovered.

Many centuries later, in Talmudic times, it was considered so embarrassing for a woman to uncover her hair, that someone who did this to her was fined 400 zuz as reparations. Kimchis who never uncovered her hair, had seven sons and all of them became Kohanim Gedolim.

Michah tells us that צניעות is one of the big three fundamentals through which we access the whole of Judaism: *For what does G-d demand of you except that you engage in justice and loving-kindness and walking modestly with HaSh-m your G-d.* We see here modesty put ahead of mercy, strength of character, humility, passion, truth and dozens of other traits. It must surely apply to men as well as to women, and it must surely go way beyond dress alone.

The key to understanding this is the insight that spirituality is not obvious in this world; it is hidden below the surface. The name for "world" in Hebrew is עולם which is related to the word העלום (hidden) i.e. the world is that reality or place which hides קדושה. Therefore, someone without צניעות will not be able to tune into spirituality. Such a person will always only see the superficial reality of the world, and that is not where holiness lies. Only someone who can see below the surface of things will see a world of spirituality.

Before the transgression of *Adam* and *Chava*, it was possible for man to see a surface reality and see how it led directly to a deeper perception. Hence, the first man and woman wore no clothes. But after the *Chet*, this was no longer possible. Now, the ability to grow spiritually – i.e. that which distinguishes humans from animals – is a function of צניעות. צניעות is therefore a defining human characteristic: צניעות is the *Kavod* of the situation, for it reveals its true inner identity.

Tznius is a whole way of looking at the world. Take wisdom. Since Torah wisdom is a type of spirituality צניעות becomes key to revealing this wisdom. For wisdom itself is something hidden.

Therefore the Tznius for a woman to cover her hair is a very deep idea. Hair appears in our parsha a second time – with respect to the Nazir. Hair represents innate human desire, man's inner weaknesses and flaws. By abstaining from cutting his hair initially and then cutting it off entirely in order to consecrate it to G-d, the nazir expresses his longing to dedicate his innermost self to the One above.

When a woman covers her hair, she is increasing her own capacity to access spirituality. Specifically she covers the hair on her head because the head is that part of the body encasing the mind, and, as such represents our exalted status as human beings. The hair per se does not seem to serve a protective purpose – rather it is there to radiate beauty – physical beauty if seen superficially and spiritual beauty if seen properly. Many cultures intuitively understand that a head-covering of some sort makes a statement about the specialness of that person. In Western societies, university graduates wear distinctive four cornered, tasseled caps, Indian chiefs wear special headdresses and, להבדיל בין קודש לחול, the High Priest in the Temple wore a distinctive hat called the *mitznefet*. So, at one level, a married woman covers her hair as a sign of the added dignity now accorded to her.

The physical shape of the body reflects its spiritual state. Our sensual organs or lower down, our emotional center higher up (the heart) and our brains on top. The fact that one's primary hair grows on the top of one's head, covering the brain, tells us something about its purpose. Women have an extra capacity to sort things out, to push the impure outwards, and therein lies the special power of their hair.

Women were also created with an extra capacity for *Tznius*. When G-d built up the woman, He covered each limb with this extra צניעות-dimension. This now combines with *Binah*. We say in the morning blessings: *He who give the rooster the Binah to distinguish between day and night*. The Rooster recognizes that dawn is coming before the dawn arrives. Therefore, בינה is a capacity to see beyond the obvious and *Tnius* allows one to use this Binah to see and distinguish real from pretentious spirituality.

A woman's job in this world is to engage the material, sanctify and elevate it. Because of this, a woman is always challenged by her environment, always having to sort out what is important and peripheral, what will elevate and drag down. צניעות and בינה combine the qualities of intuition, holistic thinking and natural insight into people (בינה יתירה) and the ability of a woman to focus on the inner essence of each household member (צניעות). She thereby conducts the highly interpersonal and personalized roles that a family needs from her.

The hair provides an aura of קדושה which surrounds the body. It is in order to express this idea that a man covers his head with a גדול טלית when he davens in the morning. A woman, who has an even greater sensitivity to צניעות expresses this idea by covering her head all of the time showing that she operates entirely below the surface, at the deepest of levels.

Only married women cover their hair because marriage allows a woman to express her feminine powers far more powerfully than she can as a single person. Until she marries, a woman has no consistent way of receiving, of being a kli to take things and create brocha from them. Marriage is the great enabler for a woman. She is now able to reach new spiritual heights. She gives recognition to this by covering her hair showing that her full power lies hidden below the surface.

A woman who gets married covers her hair to reflect "a deep and irreversible change ... in undergoing the transition from being single to being married, ... from sexual naivete to direct knowledge of intimacy. ... When a woman who is no longer sexually naive displays something sensual about herself, it is now likely to "radiate more energy."

In the time of חז"ל, even non-Jews had this sensitivity of covering their hair when married. The state that we find ourselves in now, of married women not feeling the need for a particular modesty once married is completely unnatural.

"In this view, a woman covers her head upon marrying as a sign of the greater dignity now attributed her. ... Many women, in fact, regard their head covering as a queen does her crown."

DETAIL:

In this week's parsha we learn of the traumatic experience the Sotah woman has to undergo, as we discussed in the previous essay. Suspected of adultery, the Sotah woman is brought in front of the Cohen at the entrance to the Temple. He uncovers her hair and places an offering in her hands¹. Rashi tells us in the name of the Sifri: *He reveals the locks of her hair in order to embarrass her, from here [we learn] that a revealed head is an embarrassment (or a disgrace) for the daughters of Israel.*"² From here the Sages understand that there is a Mitzvah for a married woman to cover her hair³.

Hair covering for married women has been a historic reality amongst the Jews. Another Biblical instance points to this fact as well: when Korach led a rebellion against Moshe Rabbeinu, one of his co-rebelliours was On ben Peles of Yehuda⁴. The גמרא⁵ asks why און בן פלת was included among בני ראובן in the first verse of this episode and was then excluded when משה called to those involved towards the end of the chapter. It answers: *And On – [the name means] that he sat BeAninus; Peles - for wonderous things were done to him; the son of Reuven – a son who saw and understood (Reu – Ven). Rav said: "On ben Peles's wife saved him. She said to him: What do you have to gain from this [machlokes]. If this side [Moshe Rabbeinu] wins, you will remain a student [i.e. a follower without any independent standing]; and if this side [Korach] wins, you will still remain a student."* He said to her: "What should I do?" She replied: "I know that this whole assembly is holy, as it says: במדבר כדושים כי כל העדה כלם קדושים טז: Return [to the tent] and I will save you." She inebriated him with wine and hid him in the tent. She went and sat in the doorway [of the tent]. She undid [i.e. exposed] her hair. Whoever came saw [her hair exposed] and turn around [and left]⁶.

Amazing! Here was a group of people that would happily rebel against Moshe Rabbeinu. But, so deeply ingrained was the idea that a woman should cover her hair that they would not draw near if a woman was present with her hair uncovered.⁷

The Talmud,⁸ which was written many centuries later, describes a situation in which a man uncovers the head of a woman and is required to give her 400 zuz as reparations for

¹ במדבר ה יח : והעמיד הכהן את האשה לפני ה' ופרע את ראש האשה ונתן על כפיה מנחת הזכרון...

² רש"י שם: סותר את קליעת שערה כדי לבזותה, מכאן לבנות ישראל שגלוי הראש גנאי להן (ספרי) עיין במדברי מה שמקשה ומתרג' לפי רש"י

וכאן כותב רש"י דגנאי הוא ואילו בפירושי על מסכת כתובות (דף עב ע"א ד"ה אזהרה): שמע מינה דאין דרך בנות ישראל לצאת פרועות. וכן הלשון במדבר רבה פרשה ט: כך שלא יאמר הכהן אני פורע ראש האשה ורוחו גסה עליו לכך נאמר לפני ה' ופרע ופרע למה שדרך בנות ישראל להיות ראשיהן מכוסות ולכך היה פורע ראשה ואומר לה את פרשת מדרך בנות ישראל שדרך להיות מכוסות ראשיהן והלכת בדרכי העובדי כוכבים שהן מהלכות ראשיהן פרועות הרי לך מה שרצית, ונתן על כפיה את מנחת הזכרון

³ כתובות עב.

ואיזוהי דת יהודית? יוצאה וראשה פרוע. ראשה פרוע דאורייתא היא! דכתיב: (במדבר ה') ופרע את ראש האשה, ותנא דבי רבי ישמעאל: אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש דאורייתא

⁴ במדבר טז: א-ב: ויקח (רש"י: ויקח: לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק בתוך העדה) קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן

⁵ סנהדרין קי ע"א

⁶ (סנהדרין קט:)" ואון - שישב באינינות, פלת - שנעשו לו פלאות, בן ראובן - בן שראה והבין. אמר רב: און בן פלת אשתו הצילתו. אמרה ליה מאי נפקא לך מינה אי מרבה את תלמידא ואי מר רבה את תלמידא. אמר ליה מאי אעביד . אמרה ליה: ידענא דכולה כנישתא קדישתא ניהו, דכתיב (במדבר ט"ז) כי כל העדה כלם קדשים. אמרה ליה: תוב, דאנא מצילנא לך. אשקיתיה חמרא, וארויתיה, ואגניתיה גואי, אותבה על בבא, וסתרתה למזיה, כל דאתא חזיה, הדר. אדכהי והכי אבלעו להו איתתא דקרח וגו'..."

⁷ דכולה כנישתא קדישתא

⁸ בבא קמא דף ס ע"א

embarrassing her. Clearly, it was understood that uncovering a woman's head was acutely embarrassing for her, implying that the norm is for women to cover their heads¹.

The Gemorrah in Yumah notes the remarkable achievement of Kimchis who had seven sons and all of them became Kohanim Gedolim. When the Chachamim asked her what her secret formula was, she stated that it was because even the walls inside her house had not seen her hair, i.e. she kept her hair covered even in complete privacy.²

The example of Kimchis is instructive because it gives us an insight into the reason behind this commandment. **Clearly, Kimchis**

From here we see that the צניעות of covering one's hair does not only have to do with men seeing it. קמחית claimed that her own internal sense of צניעות was never violated, whether anyone was there to witness it or not.

To understand this we need to give a definition of צניעות, which is so inadequately translated as modesty. Michah, the prophet, explained to us that צניעות is not just another important character trait amongst many, but that it is one of the big three fundamental traits through which we access the whole of Judaism³:

For what does G-d demand of you except that you engage in justice and loving-kindness and walking modestly with HaSh-m your G-d⁴.

We see that modesty is put ahead of mercy, strength of character, humility, passion, truth and dozens of other traits. Clearly, there must be a lot more to this trait than common sense dictates. If צניעות is a great key to unlocking all of spirituality, it must surely apply to men as well as to women, and it must surely go way beyond dress alone.

¹Similarly, in Bamidbar Rabah we see the following case: There are those types of people who, when a dead fly falls in their cup, they remove it, suck it and finish drinking. This is akin to the Rasha who sees that his wife is overly friendly with the male servants. She goes out to the market with her hair exposed and growing wild on both sides. She washes where there are males washing. It is a Torah mitzvah to divorce such a woman.

במדבר רבה פרשה ט
יש לך אדם זבוב מת נופל לתוך כוסו והוא נוטלו ומוצצו ושותהו זה הרשע שהוא רואה את אשתו לבה גס בעבדיה וצאה לשוק וראשה פרוע ופרומה משני צדדיה ורוצצת במקום שבני אדם רוחצין זו מצוה מן התורה לגרשה

We see from this that uncovering her hair was considered, in this case, as a part of a broader pattern of open flirtation with licentiousness.

²יומא מז. אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית: פעם אחת סיפר דברים עם ערבי אחד בשוק, ונתזה צינורא מפיו על בגדיו, ונכנס ישבב אחיו ושמש תחתיו, וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד. ושוב אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית: פעם אחת יצא וסיפר עם הגמון אחד בשוק, ונתזה צינורא מפיו על בגדיו, ונכנס יוסף (עם) אחיו ושמש תחתיו, וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד. תנו רבנן: שבעה בניו היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה. אמרו לה חכמים: מה עשית שזכית לכך? - אמרה להם: מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי אמרו לה הרבה עשו כן ולא הועילו ובויקרא רבה פרשה כ (מעשה בשמעון בן קמחית שיצא לדבר עם המלך הערבי ניתזא צינורא מפיו על בגדיו וטמאתו ונכנס יהודה אחיו ושמש תחתיו בכהונה גדולה אותו היום ראתה אמן שני בניה כהנים גדולים אמרו ז' בניו היו לה לקמחית וכולם שמשו בכהונה גדולה שלחו אחריה אמרו לה מה מעשים טובים יש בידך אמרה להם מעולם לא ראו קורות ביתי שערות ראשי ואמרת חלוקי, אמרו כל קמחייא קמח וקמח דקמחית סלת וקרון עלה (תהלים מה) כל כבודה בת מלך פנימה
(מתנות כהונה - ד"ה כל קמחייא וכו') קמח של כל בני העולם הזה קמח, וקמח של קמחית זאת הוא סלת ועל שם שנקראת קמחית דרשו כן.
עיין במשנה ברורה ס' עה ס"ק יד

³ולפי הסמ"ק נז יש ג"כ מ"ע להיות צנוע מוהיה מחניך קדוש (דברים כג), מובא במשנה ברורה בביאור הלכה ריש ס"ג

⁴מכות כד.
בא מיכה והעמידן על שלש דכתיב (מיכה ו) הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם ה' אלקך (ע"ש ואח"כ בא חבקוק והעמידן על אחת)

The key to understanding this is the insight that spirituality is not obvious in this world; it is hidden below the surface. The name for “world” in Hebrew is עולם, which is related to the word העלם (hidden), i.e. the world is the reality or place which hides קדושה.

Therefore, someone without צניעות is not able to tune into spirituality. Such a person only sees the superficial reality of the world, and that is not where holiness lies. Only someone who can see below the surface of things can see a world of spirituality¹.

Before the transgression of *Adam* and *Chava*, it was possible for man to see a surface reality and understand how it led directly to a deeper perception. Hence, the first man and woman wore no clothes. After the *Chet*, however, it was only possible to be true to one’s inner essence through covering up the surface reality in order to see the hidden spirituality behind it². צניעות and spirituality now became inseparable³. This is ever more so when we, the Jewish people, find ourselves in Galus, for it is the essence of Galus to hide spirituality⁴. Without צניעות, man is reduced to being no more than a sophisticated animal, doomed to seeing only material, and not spiritual, reality⁵.

Since the ability to grow spiritually is the distinguishing feature separating humans from animals, צניעות is therefore a defining human characteristic: “The message that tzniut asks you to project is “internality”: that of all parts of you, it is your innermost self by which you want to be defined⁶.”

צניעות could then be defined as the ability to defocus the superficial in order to focus on the inner essence of the subject, thereby revealing the true glory/כבוד of the situation. As the מהר”ל puts it, צניעות is the *Kavod* of the situation⁷ for it reveals its true inner identity.

Torah wisdom is a form of spirituality, and צניעות therefore becomes a key to revealing wisdom⁸, as wisdom itself is something hidden⁹. Someone who relates to the world in a surface and material way will simply have no access to wisdom¹⁰. In the words of the Maharal, *One whose every action in immodest is simply a physical person*¹¹.

It is clear from this that Tzniut is a way of looking at the world. It is trait which a person first and foremost acquires for himself, and only secondarily for the world at large.

¹(Rav Wolbe, schmuess)

²מכתב מאליהו ח' ג דף 116:
אחר חטא אדם הראשון...א”א להשיג דרגת לשמה אלא בהצנע לכת.

³מהר”ל נתיב הצניעות פ”א: כי הצניעות היא קדושה.

⁴שם משמואל (ריש פרשת בהעלותך באמצע הקטע המתחיל ב”והקשה הרמב”ן”):
כל גלות הוא לשון גילוי דאתגליא מה דאיתכסיא ויש שליטת החיצונים ח”ו.

⁵פלא יועץ: צניעות: בזה האדם נבדל מן הבהמה

⁶Outside/Inside, Gila Manolson, pg. 22

⁷מהר”ל נתיב הצניעות פ”א: כי הצניעות היא הכבוד בעצמו.

⁸משלי יא: ב
בא זדון ויבא קלון ואת צנועים חכמה

⁹במהר”ל נתיב הצניעות פ”א:
כי החכמה בעצמה היא צנועה ונסתרת

¹⁰מהר”ל שם: אבל מי שכל מעשיו בבלתי צניעות זה הוא גשמי ואין ראוי לו החכמה

¹¹מהר”ל נתיב הצניעות פ”א: מי שכל מעשיו בבלתי צניעות זה הוא גשמי

This idea, that צניעות is as much for oneself as it is for others, is a fundamental principle that relates to all areas of צניעות.¹

With all this in mind, let us return to hair covering. But before we do that, let us take a closer look at hair itself.

The concept of hair again appears in our parsha, this time with respect to the Nazir. Nezirus comprises two things: absence from wine, and the growing and then cutting of hair. Rabbi Uziel Milevsky explains: *Wine represents human desire that comes from external stimuli while hair represents innate human desire, man's inner weaknesses and flaws. By abstaining from cutting his hair initially and then cutting it off entirely in order to consecrate it to G-d, the nazir expresses his longing to dedicate his innermost self, notwithstanding all his shortcomings, to the One above*².

When a woman covers her hair, she increases her own capacity to access spirituality. This is why Kimchis had such spiritual children, each one a Cohen Gadol.

This is specifically with regard to the hair on her head, because the head is the part of the body encasing the mind, and as such, represents our exalted status as human beings. The hair does not seem to serve a protective purpose per se;³ rather, it is there to radiate beauty – physical beauty if seen superficially and spiritual beauty if seen properly. Many cultures intuitively understand that a head-covering of some sort makes a statement about the uniqueness of the person wearing it. In Western societies, university graduates wear distinctive four-cornered, tasseled caps, Indian chiefs wear special headdresses and the High Priest in the Temple wore a distinctive hat called the *mitznefes*. So, at one level, a married woman covers her hair as a sign of the added dignity now accorded to her⁴.

But there is more than that. When the first woman was created, the verse states that G-d subsequently brought her to man. The Baal HaTurim tells us that G-d braided her hair (i.e. arranged it in an appealing manner), and only then brought her to Adam⁵. What is the significance of this? We know that Adam did not relate to Chava's external beauty, and therefore she did not need to wear clothes. This implies that a woman's hair, emerging as it does from the top of her entire being, is something that radiates more than a physical beauty.

The physical shape of the body reflects its spiritual state. Our sensual organs are lower down, our emotional center higher up (the heart) and our brains on top. (Apes have

¹In fact, on the verse:

הגיד לך אדם מה טוב ומה ד' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוך (מיכה ו ח)

For a man will tell you what is good and what G-d demands of you – only the doing of justice and the doing of kindness and walking modestly with your G-d.

Rav Mordechai Yaffe (לבוש תכלת מ) states that the verse is coming to tell us to be הצנע לכת even in חדרים חדרים when we are completely alone from other people and all there is, is our relationship with השם.

²Ner Uziel, vol. II, pg. 144

³Or any other purpose. This is unlike other parts of the body which may also radiate a certain beauty but also have other purposes as well. (Rebbetzin Tziporah Heller).

Another interesting thing about hair is that, along with nails, hair is the only part of our external bodies which keep on growing. Nails have a clear purpose, protecting the ends of our fingers and toes. Seemingly, hair has no such purpose – one could shave all of one's hair and not be physically affected.

⁴Gila Manelson, Outside/Inside

⁵בעל הטורים בראשית ב כב: (כב) ויבאה - כתיב חסר והוא עולה כ"ד, שהקב"ה קשטה בכ"ד קשוטין ככלה שצריכה כ"ד קשוטין והביאה לו. עיין מס' שבת צה.

their behinds as the highest part of their bodies, reflecting their essence as sensual.)¹ The fact that one's primary hair grows on the top of one's head, covering the brain, tells us something about its purpose. As we shall explain, the continuous growth of the hair is reflective of the higher spiritual process whereby we continuously sort out the purity from the impurity within us and push the impurity outwards. Let us explain this in greater depth.

The beginning of the verse telling us that G-d braided Chava's hair tells us that G-d created an extra dimension of Binah:

ב (כב) ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם :

Binah is the ability to sort out the pure from the impure (from the word *בין*). As an example of this, the Gemorrah states that a woman has greater insight into guests than men do². A person takes knowledge and wisdom (*Chochma*), sorts it out and prioritizes it (using *Binah*), and finally integrates and applies it (with *Daas*).

Women have an extra capacity to sort things out, to push the impure outwards, and therein lies the special power of their hair.

There is one other fact we need to know about a woman to understand this, and that is that she was created with an extra capacity for *Tznius*. The Midrash explains that when G-d built up the woman, He covered each limb with this extra *צניעות*-dimension³.

We have already defined *צניעות* as the ability to de-emphasize the superficial aspects of a person or situation in order to focus on its inner essence. This allows a woman to focus on the inner essential dimensions of her situation more easily. *Tznius* now combines with *Binah*, the ability to enter a body of information, analyze it and draw a conclusion from it. *Tznius* allows one to see the essence of something. *Binah* is the ability to then be able to clarify the dimensions and parameters of something⁴. For example, we say in the morning blessings:

הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה

He who gives the rooster the Binah to distinguish between day and night.

The rooster recognizes that dawn is coming before the dawn arrives. Therefore, *בינה* is a capacity to see beyond the obvious, and *Tznius* allows one to use this *Binah* to see and distinguish real from pretentious spirituality.

A woman's job in this world is to engage the material, sanctify and elevate it. Because of this, a woman is always challenged by her environment, always having to sort out what is important and peripheral, what will elevate and drag down. *בינה יתירה* and *צניעות* combine the qualities of intuition, holistic thinking and natural insight into people (*בינה יתירה*) and the ability of a woman to focus on the inner essence of each household member (*צניעות*). She thereby conducts the highly interpersonal and personalized roles that a family needs from her. For example, it says in *אשת חיל* (משלי לא: יט):

¹ רב צדוק הכהן, מחשבות חרוץ

² ברכות י: שהאשה מכרת באורחין יותר מן האיש

³ בראשית ב: כב-כג

בראשית רבה יח: ב

...ויבן כתיב התבונן מאין לבראתה... ממקום שהוא צנוע באדם אפילו בשעה שאדם עומד ערום אותו המקום מכוסה ועל כל אבר ואבר שהיה בורא בה היה אומר לה תהא אשה צנועה אשה צנועה. התבונן:

⁴ ופירושו בינה הוא דבר הברור (רב צדוק הכהן - דובר צדק 48 pg)

ידיה שלחה בכישור וכפיה תמכו פלך

Mrs. Heller¹ explains: *Spinning involves making separations in order to draw things together again in a new way (נוקבא): separating strands of wool from cotton in order to make thread. On a deeper level, one of the things which women are best at is being able to make separations and create joinings in the intimate lives of their families².*"

The actual hair covering is called יסוד המקיף. Each person has five levels of soul. The first three, נפש, רוח, נשמה, are contained within the body of the person. The next two, the חיה and the יחידה, are attached to the body, but are not contained within it. According to one Kabbalistic view, the חיה surrounds the body, while the יחידה, the highest of the souls, is attached to the body on top. This is known as the סוד המקיף, an aura of קדושה which surrounds the body³. It is in order to express this idea that a man covers his head with a טלית גדול when he davens in the morning. A woman, who has an even greater sensitivity to צניעות, expresses this idea by covering her head all of the time. Amongst Ashkenazim, the טלית is only worn after marriage (with the exception of the Yekkes), and even amongst the Sephardim where the מנהג is to wear a טלית גדול from the time of בר מצוה, the מנהג is to wear it over the head only after marriage. Some learn that it is the תפילין של ראש which comprises or contributes to the סוד המקיף. Therefore, Rav Shimon Schwab claims that a woman is not obligated to wear תפילין because she, by covering her hair, is 'wearing her Tefilin' all day long⁴.

What does all of this have to do with head-covering?

At one level, the covering represents the idea that at a woman's highest levels, the level of the brain at the top of her head, a woman operates entirely below the surface, at the deepest of levels in the way in which we have described. The *makif* of her hair covering shows that she can access levels through this midah of tznius which are even deeper than that which resides within her.

Still, why does this headcovering specifically relate to a married woman?

At one level, despite Western views to the contrary, a married woman is actually more attractive than a single one. This, however, is not the whole story. Something about marriage allows a woman to express her feminine powers far more powerfully than she could as a single person.

A woman's power lies in her capacity to access a higher source and then to turn what she receives into holiness. But, until she marries, she has no consistent way of receiving, of being a kli to take things and create brocha from them. Marriage is the great enabler for a woman. She is now able to reach new spiritual heights. She gives recognition to this by covering her hair, her full power, rooted in **her showing that her power is**

¹More Precious than Pearls, pg. 24

²(See also there דרשה צמר ופשתיים)

³בספר החרדים פ"ג: ובכמה **יוכתי** בזהר מפורש שמאיר אור זה על ראש הצדיקים ועל זה נאמר שד' בראשם ועשיו הדבר נסתר ולעתיד יהיה נגלה ... וזהו שאמרו ז"ל צדיקים יושבים ועתרותיהם בראשיהם לא אמרו עטרות אלא עטרותיהם שכבר היו בעולם זה בנסתר ... גם על ראשי בעלי תשובה מאיר ... ואע"פ שהאור נסתר לעיני המון העם לחסידים הקדושים היה נגלה בזמן הגמ' ומי שיוודע בעצמו שהוא צדיק גמור או בעל תשובה גמור צריך שיהיה תמיד בישוב ובכובד ראש ונותן לב על האור הזה שעל ראשו וגו' ובהמשך מביא מהזוהר ששייך מענין הזה לכל בן אדם וזה הסוד של כיסוי הראש וז"ל הזהר: לא יהך בר נש בגילויא דרישא ד אמות מ"ט שכינתא שריא על רישיה וגו'

⁴In Rabbi Pesach Eliyahu Falk's Modesty: an Adornment for Life, pg. 243

A husband and wife are consecrated solely to one another and their relationship is intensely private and inherently different than their relationship with any other person. Among the areas which demand intense privacy is that of the physical relationship between husband and wife, particularly that of sexuality. While a married woman should always present herself to the outside world as neat and attractive, she must protect her relationship with her husband by not presenting herself in a manner that is attracting or tempting to others. Therefore, a married woman is obligated to cover her hair while in public, since a significant part of her sexual appeal is her hair. In covering her hair a woman makes a statement that she wants to reserve that aspect of her femininity for her husband alone, and she heightens the level of intimacy they can share together.

The explanation of hair covering brought above is the most basic understanding. However, widows and divorcees have to cover their hair as well, which means that there must be a deeper reason.

A woman who gets married covers her hair to reflect “a deep and irreversible change ... in undergoing the transition from being single to being married ... from sexual naivete to direct knowledge of intimacy. ... When a woman who is no longer sexually naive displays something sensual about herself, it is now likely to “radiate more energy,” because of her own experiential awareness of what it can evoke. ... When a woman covers her hair upon marrying she makes the statement: “My eyes have been opened - and at the same time, I intend to keep my sexuality where it belongs: in the intimacy of marriage.”¹ (In fact, the ridding of this naivete even outside of marriage was considered reason enough to cover one’s hair. Thus Tamar covered her hair after Amnon had assaulted her.² To counter the fact that her privacy had been tampered with, and in order to maintain her natural sense of *בושה* and *צניעות*, she covered her hair when in public. This was a refinement that went beyond that which is normally expected of single girls.³) This would also explain why a divorcee or a widow would continue to cover her hair.

In the time of *תורה*, even non-Jews had the sensitivity of covering their hair when married.⁴ The state that we find ourselves in now, of married women not feeling the need for a particular modesty once married, is completely unnatural.⁵

“Some people wonder what a married woman accomplishes by covering her hair if she is more attractive wearing a wig than when exposing her real hair. There is no reason why a woman should not look attractive; they are prohibited from looking attracting...It can still make her more aware of G-d's presence.”⁶

The permissibility of wearing a wig indicates that a woman primarily covers her hair for herself. The head covering serves as a reminder to the woman of her special status as a married woman.⁷ “Cross-culturally, when we want recognition of our higher status, we draw attention to our head. A graduating university student wears a distinctive, tasseled, four-cornered cap. Dignitaries from almost all religions wear impressive-looking headgear. The priests of the Jewish Temple wore turban-like head apparel. Among members of a Native

¹Outside/Inside pg. 46-47

² שמואל ב יג יט

³Modesty-An Adornment for Life, pg. 245

⁴ תמ' סנהדרין נח

⁵Modesty-An Adornment for Life, pg. 227

⁶Lisa Aiken, pg. 133

⁷Gila Manelson, Outside/Inside

American tribe, the chief wears the largest headdress. All intuitively recognize that the head, where the mind lies, represents the seat of our humanness, and that by emphasizing it, you create an ever stronger statement of your stature as a human being.”

“In this view, a woman covers her head upon marrying as a sign of the greater dignity now attributed her. (From this perspective, even a bald woman would cover her head.) ... Many women, in fact, regard their head covering as a queen does her crown.”¹

¹Outside/Inside pg. 48-49

בהעלותך

1. The Menorah, the Oral Law, and the Mitzvos

SUMMARY:

The Menorah stood in the south of the Heichal, representing the spiritual light of the Torah. The Shulchan stood in the North. Its loaves of bread representing material well being.

When a person entered the Temple, the Shulchan was on his right, the Menorah on his left. Later, after the person had entered the Sanctuary, he would find the Menorah on his right and the Shulchan on his left. This showed that spirituality could begin even on the left, i.e. with impure motives, provided that he was merely using this as a way of getting towards a purer state and not as an end in and of itself.

Material wealth, on the other hand, really needs its source on the purity of the right, for if one accumulates wealth with the wrong motives it quickly becomes a downward spiral further and further away from spirituality.

The Aaron also represented the Torah. The Aaron, with its tablets and Torah scroll, represented the written law. The Menorah represented the Torah sheBaal Peh. The Aaron, is a fixed, holy document – safely cloistered in the Holy of Holies, its message clear and unchanging.

G-d addresses only Moshe to build the Aaron, whereas with the Menorah Aharon, the symbol of the Oral Law, is also addressed.

The Written Torah has an independent reality from us – it is written with letters on parchment and exists on a very high plane. The Oral Law is that which connects us to the Torah in this world, since it is contained in our minds.

The Oral Law exists at different levels. Moshe's understanding was so profound that he could not understand how to translate this into a physical Menorah and had to be shown a picture by G-d. Betzalel, with a lower understanding built the Menorah, seemingly without difficulty. Moshe Rabbeinu's deep kavanah joined with Betzalel's actions to create the final product.

A truly great person can never do in deed at the level that he can think. There is a gap between the light of the Menorah – the Oral law understanding – and the action. But G-d completes our thoughts and provides the means for our thoughts to be contained in and to inform the right action.

The nations of the world attempted to steal the Written Torah and claim that they are the new chosen nation instead of the Jewish people. But they were never able to steal the Oral Law. To this day, the Oral Law speaks, as one sensitive non-Jew put it, “with a melody which only a Jewish ear can hear”. How does this relate to the Menorah?

Aaron was unhappy that he and his tribe had been left out of the consecration of the Mishkan. G-d comforts him by telling him that the lighting of the Menorah is an even greater act of inauguration because it will be more permanent. There will be a time in the future (under the Hellenists) when the Hasmoneans, descendants of Aaron, will re-dedicate the Temple through the lighting of the Menorah. As a result, the Menorah is with us to this day in the form of the Menorah of Chanuka. Chanuka took place in the time of the Second Temple, just after prophecy has stopped and the oral law became the central way through which Torah was received.

Jewish wisdom, the Oral Law, entered into a struggle with Greek, Hellenistic wisdom that was resolved in the victory of the Jews on Chanuka. The fact that the miracle of Chanuka took place in the oil of the Menorah is therefore completely consistent with the Menorah idea as representing the Oral Law.

The light of the Menorah shines from a physical Menorah, which takes physical oil and shines a light of fire. Here was a deep lesson for us in how spirituality really works. That fact that we can do physical actions down here (Mitzvos), and this really impacts on level after level of the spiritual worlds is hinted at in the light that shines from the Menorah.

Since each individual is unique and is constantly being exposed to unique situations, the process of the Oral Law is never complete. This is why the Menorah will always be with us – its light must always shine anew, providing us with a freshness of perspective each time we study another piece of Torah. Hence the term *בהעלותך את הנרות* - the term for lighting the Menorah that is used is to raise them up, for each one of us takes that light of the Oral Law and raise it as far as we can go.

So the light of the Menorah, representing the Oral Law, is really the light of Torah that shines from within ourselves.

The Menorah is the only one of the utensils in the Beis HaMikdash which did not have a Zer, a crown around it. The Aaron, the Inner Mizbeach and the Shulchan all had such a Zer. A Zer is both a crown, but it is also a boundary, a framework. The Aaron - Torah she Bichtav, the Shulchan - material wealth, and therefore also Malchus, the Mizbeach – Kehuna; all of these are ultimately limited. Only the Menorah is a crown without borders.

DETAIL:

ח (א) וידבר ה' אל משה לאמר: (ב) דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות: (ג) ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה: (ד) וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרוחה הוא כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה:

In a surprising thematic flow, our parsha opens with the lighting of the Menorah, coming after the dedication of the Mishkan by the Nesiim¹.

The Heichal of the Beis HaMikdash had 3 grand objects: the Menorah in the South (the right), the Inner Mizbeach of Spices in the Middle, and the Shulchan in the North (the left). The Menorah represented the spiritual light of the Torah, while the Shulchan with its loaves of bread represented material well-being². Hence the words of the Sages: *Someone who wishes to become wise should go to the south; if he wishes to become rich he should go to the north*³.

When a person entered the Temple, the Shulchan was on his right and the Menorah on his left⁴. Later, after the person had entered the Sanctuary, he would find the Menorah on his right and the Shulchan on his left. This showed that spirituality could begin even on the left, i.e. with impure motives, provided that he was merely using this as a way of getting towards a purer state and not as an end in and of itself⁵. As the Sages put it:

(נזיר כג) לעולם ילמוד אדם שלא לשמה שמתוך שלא לשמה הוא בא לשמה⁶

Material wealth, on the other hand, really needs its source on the purity of the right, for if one accumulates wealth with the wrong motives it quickly becomes a downward spiral further and further away from spirituality⁷.

There was a second Temple vessel that represented the Torah. This was the Aron. The Aron, with its tablets and Torah scroll, represented the written law. The Menorah represented

¹ וכבר הסביר רש"י ח ב ד"ה בהעלתך - למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים לפי שכשגאה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות:

² בית הלוי שמות יט ה: איתא במסכת ב"ב (דף כה) הרוצה שיחכים ידרים הרוצה שיעשיר יצפין וסמנך שולחן בצפון מנורה בדרום. והכוונה דמנורה רומזת לחכמה חכמת אדם תאיר פניו (קהלת ח) שולחן רומז לפרנסה ומזונות וע"כ מנורה עמדה במקדש בימין, לב חכם לימינו (קהלת י) דהחכמה נקרא ימין, והשולחן עמד בשמאל. אמנם זה היה עמידתו בעצמם בבית המקדש.

³ מסכת בבא בתרא דף כה: הרוצה שיחכים ידרים הרוצה שיעשיר יצפין וסמנך שולחן בצפון מנורה בדרום.

⁴ בית הלוי שמות יט ה: אבל האדם הנכנס לבהמ"ק הרי אצלו היתה המנורה בשמאלו והשולחן בימינו דהרי הפתח היה במזרח והנכנס בו הרי ימינו לצד צפון.

⁵ בית הלוי שמות יט ה: איתא במסכת פסחים (דף נ"ו) כתיב (תהלים נז) עד שמים חסדך וכתיב (שם קח) מעל שמים חסדך כאן בעושיין לשמה כאן בעושיין שלא לשמה, הרי דגם תורה אם היא שלא לשמה היא תחת השמים. וזהו שהשמייענו שלמה ע"ה דלכאורה יעלה על הדעת דהעוסק בתורה שלא לשמה להשיג ממון וכבוד וכדומה הרי תכלית כוונתו הוא משום צרכי עוה"ז וא"כ הרי הוא ממש כבעל מלאכה אחרת וכעוסק בפרנסה וסחורה אחרת דזה משתדל להשיג פרנסה באומנתו וזה משתדל להשיגה בלימודו וא"כ שניהם שוים לגמרי, וקאמר דאינו כן דהרי אמרו לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה. וזהו שאמרו בגמרא דתחילתו ד"ת שאמר מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש, דבעסקו בענייני עוה"ז תחת השמש לא יגיע לו שום יתרון וריוח הא אם עוסק למעלה מן השמש והוא תורה ומצוה הגם דעדיין הוא תחת השמים והוא שלא לשמה יש לו יתרון דיגיע לו לבסוף ריוח שיבא לשמה.

⁶ בית הלוי שמות יט ה: והוא משום דבהתחלת האדם כשנכנס לקודש לעבודת ה' בלימוד התורה התירו גם ללמוד שלא לשמה משום כבוד וכדומה וכמו שאמרו (נזיר כג) לעולם ילמוד אדם שלא לשמה שמתוך שלא לשמה הוא בא לשמה.

⁷ בית הלוי שמות יט ה: אבל אם האדם עוסק בפרנסתו והרי גם כזה צריך כוונה לשם שמים כדי שיהיה יכולת בידו לקיים התורה והמצוה, ואם יעסוק בענייני עוה"ז לשם תאוות עוה"ז הרי לעולם לא יגיע בה למדרגה דלשם שמים וישאר קשור לתאוות עוה"ז, דרק בתורה באה ההבטחה דמתוך שלא לשמה בא לשמה וע"כ העוסק בפרנסה גם בהתחלה צריך להיות נזהר בה לשתף לה כוונה טובה. ומש"ה האדם הנכנס למקדש המנורה היא לשמאלו לרמז דהחכמה והתורה יוכל להתחיל בה שלא לשמה שנקראת שמאל, דימין נקרא לשמה ושמאל שלא לשמה וכמו שאמרו (שבת סג ע"ש) למימינים בה למשמאילים בה עושר וכבוד. והשולחן לימינו דצריך לצרף לו כוונה טובה גם בהתחלתה:

the Torah SheBaal Peh¹. The Aron had in it a fixed, holy document – its holiness safely cloistered in the Holy of Holies, its message clear and unchanging. At the end of last week's Parsha, Parshas Naso, G-d spoke to Moshe between the two Kruvim of the Ark. Only Moshe, the master of the Written Law, was included in G-d's message².

The light of the Menorah also represented Torah, the Torah SheBaal Peh³, which shines even the darkness of the night⁴. Here Aharon, the symbol of the Oral Law, is addressed⁵. (דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרת וגו')

The Oral Law is that which connects us to the Torah in this world. Its true place, then, is in our minds. Essentially, the תושבע"פ exists nowhere other than in our minds.⁶ (This is true, to some degree, even after it has been written down⁷.) There is always a gap between our spiritual level and the plane on which the Written Torah exists. The Written Torah has an independent reality from us; it is written with letters on parchment⁸. The original Ten Commandments were written by G-d Himself⁹. However, there is no reality to the Oral Torah independent of the mind of the Jew. This represents a total fusion of the Torah with man¹⁰.

¹אור גדליהו

²אור גדליהו, ריש הפרשה: בסוף פרשת נשא כתיב ובבא משה אל אהל מועד וכו', וידבר אליו, וברש"י שם: "למעט את אהרון" כי תורה שבכתב היא מיוחדת למשה רבינו כידוע

³אור גדליהו

⁴אבן עזרא ח ב: ונסמכה זאת הפרשה להורות כי הדבור יהיה גם בלילה כי שם יהיה הנר דלוק ולא יכבה

⁵אור גדליהו: ואח"כ מתחיל פרשת בהעלותך בעבודת הנרות על ידי אהרון הכהן, כי הנרות הם בחינת תושבע"פ כמו שיתבאר להלן, ותושבע"פ מיוחדת היא לאהרון הכהן, כדכתיב (שמות ד טז) "והוא יהיה לך לפה", שאהרון הוא הפה להגיד ולפרש מה שנאמר למשה רבינו כמו תושבע"פ שמבארת תושב"כ וכתוב (מלאכי ב ו) אצל הכהנים, "תורה אחת היתה מפיהו"

ועל ידי זה מתוך האור גדליהו את הקושיא למה היה הדבור לאהרון, הרי הדלקת הנרות אינו עבודה ע"ש עוד

⁶מסכת קידושין דף טו עמוד א: מעשה בינאי המלך שהלך לכוחלית שבמדבר וכיבש שם ששים כרכים, ובחזרתו היה שמח שמחה גדולה, וקרא לכל חכמי ישראל. אמר להם: אבותינו היו אוכלים מלוחים בזמן שהיו עסוקים בבנין בית המקדש, אף אנו נאכל מלוחים זכר לאבותינו, והעלו מלוחים על שולחנות של זהב ואכלו. והיה שם אחד איש לץ לב רע ובליעל ואלעזר בן פועירה שמו, ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך: ינאי המלך, לבם של פרושים עליך! ומה אעשה? הקם להם בציץ שבין עיניך. הקים להם בציץ שבין עיניו. היה שם זקן אחד ויהודה בן גדידה שמו, ויאמר יהודה בן גדידה לינאי המלך: ינאי המלך, רב לך כתר מלכות, הנח כתר כהונה לזרעו של אהרון! שהיו אומרים: אמו נשבת במודיעים, ויבוקש הדבר ולא נמצא; ויבדלו חכמי ישראל בזעם. ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך: ינאי המלך, הדיוט שבישראל כך הוא דינו, ואתה מלך וכהן גדול כך הוא דינך? ומה אעשה? אם אתה שומע לעצתי רומס. ותורה מה תהא עליה? הרי כרוכה ומונחת בקרן זוית, כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד. אמר רב נחמן בר יצחק: מיד נורקה בו אפיקורסות, דהוה ליה למימר: תינת תורה שבכתב, תורה שבעל פה מאי? מיד ותוצץ הרעה על ידי אלעזר בן פועירה, ויהרגו כל חכמי ישראל, והיה העולם משתומם עד שבא שמעון בן שטח והחזיר את התורה ליושנה. היכי דמי? אילימא דבי תרי אמרי אישתבאי ובי תרי אמרי לא אישתבאי, מאי חזית דסתכת אהני? סמוך אהני! אלא בעד אחד, וטעמא דקא מכחשי ליה בי תרי, הא לאו הכי מהימן. ורבא? לעולם תרי ותרי, וכדאמר רב אחא בר רב מניומי: בעדי הזמה, הכא נמי בעדי הזמה. ואיבעית אימא: כדריב יצחק, דאמר רבי יצחק: שפחה הכניסו תחתיה. וגו'

⁷Therefore the Gemara is full of statements such as:

"אין סדר למשנה" \ "חסורי מחסרא" \ "דברי התלמוד עניים במקום הזה ועשירים במקום אחר"

The Pachad Yitzchak (Chanuka, Maamar Alef) explains that the Oral Law was a part of the Bris which HaSh-m made with us before the giving of the Torah. Therefore, it could not possibly be wiped out altogether.

⁸מהר"ל תפארת ישראל פ' סח: וע"י התושבע"פ... התורה עמו לגמרי ואינה על הקלף כתובה... רק היא עומדת באדם.

⁹שמות לב:טז: והמכתב מכתב אלוקים הוא

The לוחות are one of the things that were created after the 6 days of creation – essentially after the 6 days of creation – therefore they are not a special creation, but rather represent the הבריאה. סיום הבריאה. All the הבריאה, in a sense, is reconstituted in the written לוחות (139-145) רסיסי לילה (139-145).

¹⁰ספר זכיות של הר' חיים ברבי בצלאל (אחי המהר"ל): דברי סופרים יותר חביבים לפני השם יתברך מדברי תורה. הואיל והוספה זו מנדבת הלב... ואנו רואים שהלוחות הראשונים שכתבם השם יתברך נשתברו, ולא נתקיימו רק הלוחות האחרונות שכתבם משה, רמז שדברי תורה עתידיים שאינם מתקיימים רק על ידי כתיבת בשר ודם, הוא כתיבת תורה שבעל פה. ולא נאמר גם כן טוב, רק בדברות האחרונות שנאמר בהם למען ייטב לך (בבא קמא נד, ב-נה, א).

The Torah begins at a very high place. It is then brought down by the Oral Law to connect with us. This is what happened with the Menorah. Its roots were so high that Moshe Rabbeinu was not able to understand how to make it, and G-d had to show him a picture of how it was supposed to look¹. In fact, according to one opinion, G-d Himself had to make the Menorah in the end (i.e. it seemed to make itself in front of Moshe)². Sefas Emes has difficulty with this, for elsewhere it says that Betzalel built the Menorah, seemingly without difficulty³. Sefas Emes explains that Moshe Rabbeinu had an incredibly deep understanding of the significance of the Menorah, but no human understood how to build it at this level. However, being that the Menorah represented the Oral Law, Betzalel was able to build the Menorah according to his level⁴. Does this mean that the Menorah was a lower form of Torah than the Aaron? To avoid this, the Menorah was completed by G-d so that it reflected this much deeper level of Moshe as well⁵.

What happened, says the Sefas Emes, is that Moshe Rabbeinu's deep kavanah joined with Betzalel's actions to create the final product⁶. This provides us with a novel interpretation of the principle that G-d joins our good thoughts to deeds (as if we had done them). For a truly great person can never actually perform at the level that he can think. There is a gap between the light of the Menorah, the understanding of the Oral law, and the action⁷. G-d, however, completes our thoughts and provides the means for our thoughts to be contained in, and to inform, the right action⁸.

The Sages tell us an interesting fact about the Oral Law which gives us an additional insight into the Menorah. They say that in the future, the nations of the world will attempt to steal our Torah and claim that they are the new chosen nation instead of the Jewish people, but they will only be able to steal the Written Law and not the Oral Law⁹. To this day, the

¹ במדבר ח (ד) וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרוחה מקשה הוא כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה:
רש"י, וזה מעשה המנורה: (שם) שהראהו הקב"ה באצבע לפי שנתקשה בה לכך נאמר וזה:

² רש"י כן עשה את המנורה - מי שעשאה ומ"א ע"י הקב"ה נעשית מאליה:

³ שפת אמת [תרל"ז]: וקשה שהרי כתיב בתורה שבצלאל עשאה וכן איתא במד' שתמה מרע"ה על בצלאל שיכול לעשותה ע"ש.

⁴ אמנם ביאור הענין כי ודאי כפי מה שהשיג מרע"ה כל פרטי מעשה המנורה לא הי' בכח אנושי לעשותה. אך בצלאל לא השיג כל כך. וכפי השגתו עשאה ברצון ובכונה טובה לש"ש.

⁵ שפת אמת [תרל"ז]: ולכן גמר השי"ת להיות נעשה כל שאר הדברים מעצמה. וז"ש כמראה שהראה למשה כך נעשה ע"י בצלאל אף שהוא לא השיג זאת כלל.

⁶ שפת אמת [תרל"ז]: וגם זאת אמת שע"י ראיית מרע"ה שהראה לו ה' מעשה המנורה אף שמרע"ה נתקשה ולא הי' יכול לקיימה בפועל הועיל הראי' והכוונה שלו שיוכל בצלאל לעשותה.

⁷ שפת אמת [תרל"ז]: וכך הוא שהקב"ה מצרף מחשבה טובה של יחידי סגולה למעשה פשוטה של פשוטי בני". כי נראה שאיש פשוט יכול יותר לקיים מצוה במעשה בפשיטות לשם שמים. והצדיק ע"י שמישיג יותר אינו יכול לקיים בפועל כ"כ.

⁸ שפת אמת [תרל"ז]: לכן הקב"ה מצרף המחשבה להמעשה. [כך יראה א"כ רצון הבורא ית'] ואמת שגם באדם עצמו הדעת שלו יותר מהמעשה והקב"ה מצרף כו' כנ"ל כי מרע"ה הוא הדעת של ישראל כנ"ל ... וזה ללמד לכל מצוה שע"י רצון אמיתי לשם שמים נתקן הכל בעזרת הבורא ית' כמ"ש לאל גומר עלי:

⁹ ילקוט שמעוני, כי תשא (בסוף): כשבא הקב"ה ליתן את התורה אמר למשה על סדר המקרא והמשנה והאגדה והתלמוד שנאמר וידבר אליהם את כל הדברים האלה אפילו מה שישאל תלמיד ותיק לדבו. אמר ליה הקב"ה לך ולמדה את בני ישראל אמר ליה משה רבש"ע כתוב אתה לבניך. אמר ליה מבקש אני ליתן אותה לכם בכתב אלא שגלוי לפני שעתידין אומות העולם לשלוט בהם וליטול אותה מהם ויהיו בני כאומות העולם. אלא המקרא תתן להם בכתב והאגדה והמשנה והתלמוד על פה. ויאמר ה' אל משה כתב לך זה מקרא. כי על פי המשנה והתלמוד שהן מבידילים בין ישראל ובין אומות העולם. כתב לך הלוחות הראשונות אני כתבתי אותם שנאמר כתובים באצבע אלקים אבל השניים אתה כתב לך. משל למה הדבר דומה למלך שנשא אשה וכתב לה גמיקום משלו לא עשה אלא קלקלה וטרדה בא שושבינה וריצה אותה למלך אמר ליה המלך אני לא נתרציתי אלא לך ועשה גמיקום אחר כטוב לך בזכותך אני נתן להם את התורה.

Oral Law speaks, as one sensitive non-Jew put it, “with a melody that only a Jewish ear can hear”.

How does this relate to the Menorah? The Midrash tells us that Aharon was unhappy that he and his tribe had been left out of the consecration of the Mishkan. G-d comforted him by telling him that the lighting of the Menorah was an even greater act of inauguration because it would be more permanent¹. There would be a time in the future (under the Hellenists) when all the other aspects of the Temple would be non-functional, and the Hasmoneans, descendants of Aharon, would re-dedicate the Temple through the lighting of the Menorah². In fact, as a result, the Menorah is with us to this day in the form of the Menorah of Chanuka³. Chanuka took place in the time of the Second Temple. Prophecy stopped at the end of the First Temple and, from then on, our main way of relating to the Torah was through the Oral Law. Jewish wisdom, the Oral Law, entered into a struggle with Greek, Hellenistic wisdom that was resolved in the victory of the Jews on Chanuka. The fact that the miracle of Chanuka took place in the oil of the Menorah is therefore completely consistent with the idea that the Menorah represents the Oral Law.

But there is something more here. For, as we already stated, the Menorah reflects the light of the Torah SheBaal Peh. Yet, that light shines from a physical Menorah which takes physical oil and shines a light of fire. The Sefas Emes points out that the Menorah was a deep lesson for us in how spirituality really works: we can do physical actions down here (Mitzvos), which really impacts on level after level of the spiritual worlds. This is hinted at in the light that shines from the menorah. The verse says that the flames shine *אל מול פני המנורה*, ‘opposite the face of the Menorah’. It is the face of the Menorah which casts the spiritual light.

To illustrate this, the Midrash brings a parable of king whose subject made a meal for him out of his own simple utensils. The king's vessels, however, were so superior that it was an embarrassment for his subject to serve the king thus. The embarrassment itself showed the king how much his subject loved him⁴. The king loved his subject so much that he ordered all his own vessels to be broken and only the subject's vessels remained whole⁵. This is the story of the Menorah which shines its light on the world. Indeed, it is the story of all the physical objects we use to serve G-d. G-d tells us that there are no alternative ‘G-dly’ vessels in the higher universes which are His real utensils, and that we are bringing but an embarrassing caricature. G-d tells us that He designed the world in such a way that our utensils are the only way to spirituality⁶.

¹רש"י ח ב בהעלתך - למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות:

²רמב"ן ח ב: אבל ענין ההגדה הזו לדרוש רמז מן הפרשה על חנכה של נרות שהיתה בבית שני על ידי אהרן ובניו, רצוני לומר חשמונאי כהן גדול ובניו וגו' ע"ש עוד ברמב"ן

³רמב"ן, שם: וראיתי עוד בילמדנו (תנחומא בהעלותך ה) וכן במדרש רבה (טו ו), אמר לו הקב"ה למשה, לך אמור לאהרן אל תתירא, לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שביית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו, וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינו בטלין לעולם והנה דבר ידוע שכשאינו בית המקדש קיים והקרבנות בטלין מפני חורבנו אף הנרות בטלות, אבל לא רמזו אלא לנרות חנוכת חשמונאי שהיא נוהגת אף לאחר חורבן בגלותנו וכן ברכת כהנים הסמוכה לחנוכת הנשיאים נוהגת לעולם, דרשו סמוכין לחנוכת הנשיאים מלפניה ומלאחריה בכבודו של אהרן שלא נמנה עמהם:

⁴שפת אמת [תרל"ז]: ביאור הענין שע"י זה הביוש עצמו שראה והרגיש שצריך להטמין כליו ע"י שימש בהם המלך.

⁵שפת אמת [תרל"ז]: אל מול פני המנורה יאירו כו' ובמד' משל למלך שהוכן לו סעודה בכלי הדיוטות וכשבא המלך עם כבוד גדלו הטמין ההדיוט כליו וצוה המלך לפסול כליו ולהשתמש רק בכלי הדיוטות כו'.

⁶שפת אמת [תרל"ז]: ח"ש אל מול שצריך הכהן העובד לידע כי כל אלה המצות הם רמזים לאורות עליונים. וע"ז מתבטל כל מעשיו בבושה והכנעה להבורא ית' וע"ז עצמו יש עלי' נחת רוח ע"י המעשים שלמטה. וכביכול פוסל הקב"ה העליונים לחיבת התחתונים.

It is impossible for us to realize all the holiness contained in each letter of the Torah¹. However, each one of us can gain some aspect of this holiness by doing the Mitzvos which the Torah commands². However, since each individual is unique and is constantly being exposed to unique situations, the process of the Oral Law is never complete.³ As the verse states, עשות ספרים הרבה אין קץ⁴. This is why the Menorah will always be with us; its light must always shine anew, providing us with a freshness of perspective each time we study another piece of Torah.

The letter which reflects the oral law is the letter ל. *Lamed* literally means to learn or to teach. ר' צדוק הכהן points out that the ל is the only letter which is written above the lines of the ספר תורה (called שרטוט⁵). Not only that, but there is a particular rule as to how far above the line a ל can be written. All other אותיות have a fixed line from above down. But the ל, our understanding of the תורה, starts with us, goes beyond the line, and extends as far as each individual takes it. Perhaps this is what is meant by the words בהעלותך את הנרות at the beginning of our parsha. The Torah tells us that the lights of the Menorah are raised up (by which it means to tell us that they should be lit), for each one of us takes the light of the Oral Law and raises it as far as we can go.

Through understanding the תורה more or less deeply and completely, each person becomes a different repository of the תושבעיף. Therefore, the light of the Menorah, representing the Oral Law, is really the light of Torah that shines from within us.

Perhaps this explains why the Menorah is the only one of the utensils in the Beis HaMikdash which did not have a Zer, a crown, around it. The Aron, the Inner Mizbeach, and the Shulchan all had a Zer. A Zer is a crown, but it is also a boundary, a framework. The Aron represents Torah SheBichtav. The Shulchan represents material wealth, and therefore also Malchus. The Mizbeach represents Kehuna. All of these are ultimately limited, as kings and Cohanim have specific frameworks in which they can and cannot operate, and the Written Law, as we have explained, can never be totally integrated by us. Only the Menorah is a "crown without borders", so to speak.

¹שפת אמת [תרל"ז]: ובמד' ה' חפץ למען צדקו כו' כמה פעמים כתובה פרשת הנרות כו'. פי' כי בודאי בשורש המצוה למעלה יש כל אלה האורות וסודות הגנוזים בכל פרשיות התורה שמדברי' מהמצות הם שייכים לאותה המצוה אך כי אין בכח התחתונים להשיג כל זה.

²שפת אמת [תרל"ז]: אכן הקב"ה בטובו מסר לנו כל התורה וסודותיה הגנוזים בה שעל ידי קיום המצוה לשם שמים כל אחד כפי כחו כך מתעוררין כל האורות למעלה שכך עשה השי"ת להיות תלויין אורות עליונים במצות אלו.

³ודברים הפרטיים הולכים בלתי תכלית

⁴מהר"ל: באר הגולה - באר הראשון - קטע המתחיל ואמר אם תאמר

⁵In a Sefer Torah, the lines are written at the top of the letters, not at the bottom as we normally write.

2. Moshe Rabbeinu's Prophecy:

SUMMARY:

A great deal of this week's Parsha deals with issues challenging Moshe Rabbeinu's leadership role, and, in particular, his unique level of prophecy. Yehoshua complains that Eldad and Meidad are prophesizing without authority and should be killed, Moshe complains to G-d that he cannot handle the nation on his own and would rather die than continue, and Miriam and Aharon criticize Moshe for separating from his wife as, according to them, an unnecessary step in his preparation for prophecy. It is interesting that Yehoshua requests that Moshe destroy Eldad and Meidad, using the word **מלאך**. Rashi tells us that this means that Moshe should place upon them the yoke of communal responsibility, a task sufficiently stressful that this would suffice to destroy them.

Moshe Rabbeinu's complaint that he cannot handle the nation alone is answered by G-d who instructs him to appoint 70 Elders. As for Yehoshua's complaint to Moshe about Eldad and Meidad, Moshe responds by stating that he would love nothing more than that the whole nation follow in their footsteps. He is delighted by the challenge because of his great humility on the one hand, and because, on the other hand he suffered no insecurities due to his great faith in G-d.

Miriam and Aharon criticize Moshe Rabbeinu for his separation from Yocheved. We are also prophets at the level of G-d speaking through us directly, they tell him, and we managed to have a normal family life. G-d responds by suddenly engaging all three in prophecy. Moshe's siblings, caught in a state of impurity, were thereby able to see what it is like to be constantly in a state of holiness, ready to receive prophecy at any time. This is the life that was thrust on Moshe Rabbeinu, and not because of any choice of his own. In fact, the verse testifies – **יב ג: והאיש משה ענו מאד מכל איש על פני האדמה**. Moshe hears the claims of his siblings and feels no need to respond. He felt absolutely no better than anyone else in lieu of his leadership role.

G-d then tells Miriam and Aaron what exactly the difference is between the prophecy of Moshe and that of any other prophet. Miriam is left leprous, the whole camp is delayed, and the lesson in the authority and accuracy of Moshe Rabbeinu's prophecy as a bedrock of Judaism is well learned. Without believing this, we have no way of knowing that the Torah is true, no way of verifying future prophecies, no reliable way of G-d revealing the purpose for which man was created to begin with.

G-d therefore declares that Moshe's prophecy was qualitatively different from other prophets. Moshe Rabbeinu prophesized in the day, (never as a dream or at night), never in a riddle or with images; always with the utmost clarity. This the Torah calls 'face to face' prophecy with G-d. Anything less could have left lingering doubts. And to ensure that the Jews understood Moshe just as clearly, we too had to reach such a level, at least for the Sinai experience.

Moshe Rabbeinu had complete harmony of his body with his soul. There were no biases, no agendas, no sensual drives pulling him in different directions. Others, the Avos for example, had reached some kind of Shleimus. But even then, it was achieved through a specific midah. Moshe could receive the universal Torah because his cleaving to G-d was not through the portal of any aspect of his character. All of him was equally connected to G-d.

Such prophecy, wide awake and in complete control of one's senses, is a phenomenal achievement. Normal prophecy completely takes over the body as well as the senses. Such prophecy is usually filtered through many layers before the prophet can understand it. He receives it as a kind of riddle or imagery, each according to his level, and he would then speak out the prophecy in his own words, however exalted and inspiring. Unlike Moshe, he cannot request a prophecy, ask G-d a question and receive the answer on the spot. And when

another prophet does finally get his prophecy, it is about a specific issue, lacking Moshe's deep vision of how the whole creation is put together.

Moshe did not reach this level overnight. There was a long hard growth process for Moshe to become whom he became. Moshe was not perfect – he made errors. But never in his prophecy.

Commensurate with this growth was the increasing belief of the Jewish nation in his prophecy. Miriam and Aaron's challenge was neither the first nor the last. Later in BaMidbar we will find Korach's aggressive and frontal attack on Moshe. Seemingly, this was not about his prophecy, only about the wisdom of his leadership and delegation of roles. But the Sages assure us that this would come to the same thing.

With the crossing of the Red Sea we are told: וַיֵּאמְרוּ בְּדֵבַר וּבְמִשְׁהָ עֲבָדוּ: שְׂמֹת יָד טוֹ: This implies that until then such belief, at least at that level, was lacking. The Jews have always been a questioning, sharp bunch and, as they saw it, they weren't about to be fooled by Moshe Rabbeinu. G-d, in His Wisdom wanted it to be that way. He wanted the nation to spend 40 years in the desert, undistracted by the need to produce food, clothing or any physical need, totally focused on understanding the Torah, and the authenticity of its source. The more they would satisfy their skepticism, the greater the strength of belief of all future generations.

Because it was so vital that his authority be absolutely validated, a much higher standard was set. Although normal validation of prophecy comprises an objective level of behavior and wisdom plus predictions of the future, this was not good enough in the case of מֹשֶׁה רַבֵּינוּ. We do not believe Moshe Rabbeinu because of the miracles he wrought. These were all for a specific need which arose at that time.

At Sinai, the whole nation had a prophetic experience פְּנִיִם בְּפָנִים דְּבַר ה' עִמָּכֶם, to be able to confirm the veracity of Moshe's prophecy. Prior to this, מֹשֶׁה רַבֵּינוּ was not fully accepted by the nation. The מִשְׁהָ אֲוֹתוֹת given to מֹשֶׁה at the burning bush were only temporary validations. Things improved at קְרִיעַת יַם סוּף. The פְּסוּקָה, וַיֵּאמְרוּ בְּדֵבַר וּבְמִשְׁהָ עֲבָדוּ, implied that there was some intermediate stage of verification at קְרִיעַת יַם סוּף, with the final stage at Har Sinai. Our parsha comes after Har Sinai. It seems incredible that after everything there could still be any doubts left about that greatest of all men, Moses. Yet, the nature of the doubts had changed. Moses' prophecy is no longer questioned. Miriam and Aaron question the extreme steps he took to get there. Eldad Emeidad do not challenge Moshe's prophecy as much as they attempt to duplicate it. For this, Moshe is not only delighted, but he demands it. He is reached a new level of leadership, one which causes him to request help. The idea of the Sanhedrin is born in our Parsha, and its contextual fit is perfect.

By sharing his leadership, Moshe hoped to maintain unity in the Jewish people. Moshe's prophecy represented the Written Law – but, to reach the people, it required an Oral Transmission to translate into a Torah for everyone. This was done by the 70 Sages. 70 is a number of unity – for it represents all the facets of an issue. In fact the verse says שְׁבַעִים אִישׁ – in the singular. The decisions of the Sanhedrin therefore incorporated all that we could ever imagine about any issue. This had to be an Oral Law. Moshe's prophecy could not do for the Jewish people what 70 great men would do with their minds connecting to the Oral Law.

DETAIL:

A great deal of this week's Parsha deals with issues challenging Moshe Rabbeinu's leadership role, and, in particular, his unique level of prophecy. Yehoshua complains that Eldad and Meidad are prophesizing without authority and should be killed¹, Moshe complains to G-d that he cannot handle the nation on his own and would rather die than continue², and Miriam and Aharon criticize Moshe for separating from his wife as this was, according to them, an unnecessary step in his preparation for prophecy³. It is interesting that Yehoshua used the word כלאם in his request that Moshe destroy Eldad and Meidad. Rashi tells us that this means that Moshe should place upon them the yoke of communal responsibility, a task sufficiently stressful that it would suffice to destroy them⁴.

Moshe Rabbeinu did not simply deal with Klal Yisroel. He suffered their every pain. When they went to war he famously kept his hands up for hours, not to rest while they were fighting⁵. Moshe Rabbeinu's complaint that he cannot handle the nation alone is answered by G-d who instructs him to appoint 70 Elders⁶. As for Yehoshua's complaint to Moshe about Eldad and Meidad, Ramban brings three different possibilities as to the exact nature of the problem⁷. Moshe responds by stating that he would love nothing more than that the whole

¹יא כו: וישארו שני אנשים במחנה שם האחד אלדד ושם השני מידד ותנח עליהם הרוח והמה בכתבים ולא יצאו האהלה ויתנבאו במחנה: (כו) וירץ הנער ויגד למשה ויאמר אלדד ומידד מתנבאים במחנה: (כח) ויען יהושע בן נון משרת משה מבחירו ויאמר אדני משה כלאם: (כט) ויאמר לו משה המקנא אתה לי ומי יתן כל עם יהוה נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם:

²יא יא: ויאמר משה אל ה' למה הרעת לעבדך ולמה לא מציתי חן בעיניך לשום את משא כל העם הזה עלי: (יב) האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האמן את הינק על האדמה אשר נשבעת לאבותי: (יג) מאין לי בשר לתת לכל העם הזה כי יבכו עלי לאמר תנה לנו בשר ונאכלה: (יד) לא אוכל אנכי לבדי לשאת את כל העם הזה כי כבד ממני: (טו) ואם ככה את עשה לי הרגני נא הרג אם מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי:

³יב (א) ותדבר מרים ואהרן במשה על אדות האשה הכשית אשר לקח כי אשה כשית לקח: (ב) ויאמרו הרק אך במשה דבר ה' הלא גם בנו דבר וישמע ה':

⁴רש"י יא כח ד"ה כלאם: (סנהדרין ו) הטל עליהם צרכי צבור והם כלים מאליהם

⁵ מסכת תענית דף יא עמ' א: יצער אדם עם הצבור שכן מצינו במשה רבינו שציער עצמו עם הצבור שנאמר וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה וכי לא היה לו למשה כר אחת או כסת אחת לישב עליה אלא כך אמר משה הואיל וישראל שרויין בצער אף אני אהיה עמהם בצער

⁶יא טז: ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו ולקחת אתם אל אהל מועד והתיצבו שם עמך: (יז) וירדתי ודברתי עמך שם ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם ונשאו אתך במשא העם ולא תשא אתה לבדך: ... (כד) ויצא משה וידבר אל העם את דברי ה' ויאסף שבעים איש מזקני העם ויעמד אתם סביבת האהל: (כה) וירד ה' בענן וידבר אליו ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים ויהי כנוח עליהם הרוח ויתנבאו ולא יספו:

⁷רמב"ן יא (כח) אדני משה כלאם הטעם בזה, כי משה דבר אל העם את דברי ה' כי הוא יאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על המתיצבים עמו באהל מועד, והנה אלה אשר לא יצאו אל האהל ועושים עצמן מכלל הנאצלים כממרים בדבריו ולכן אמר לו "כלאם", כי אולי רוח שקר בפייהם או רוח רעה מבעתם, והנה צריכין לשומם בבית הכלא כאיש משוגע ומתנבא ומשה בענותנותו השיב, ומי יתן כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם, כי השם נתן עליהם רוחו ומבלתי אצילות הרוח שעלי, ומי יתן ויהיה זה בכל העם:

אבל מדברי רבותינו נראה, כי היה המנהג בישראל שלא יתנבא אדם בעתידות במקום נביא גדול ממנו, אבל הולכים אחריו כתלמידיו והם בני הנביאים כך אמרו בסנהדרין (יז), בשלמא למאן דאמר "משה מת", היינו דקאמר יהושע אדני משה כלאם, אלא למאן דאמר על עסקי שליו, אמאי כלאם, דהוה ליה כמורה הלכה לפני רבו וכן למאן דאמר על גוג ומגוג נתנבאו וכך הזכירו עוד בענין דבורה במסכת מגלה (יד): ומשה אמר כי הוא הרב ומחל על כבודו ומתאוה ושחם בכך:

ובתרגום ירושלמי ראיתי שאמר כלאם, מנע מנהו רוח קודשא - עשאו מלשון הנה שפתי לא אכלא (תהלים מ י), לא תכלא רחמיך ממני (שם פסוק יב) וטעם הענין, כי חשב יהושע מפני שהם בכתובים הם מתנבאים, כי נאצל רוח משה על כל הכתובים שעל כולם נתכוון, ולכן אמר לו אין נכון שיתנבאו הם במחנה, שלא הקימו דבר ה' שצוה ולקחת אותם אל אהל מועד והתיצבו שם עמך (פסוק טז) והנה יראה שאין נבואת כולם מאצילות הרוח אשר עליך, וראוי לאדוני להתכוין ברוח האלקים להשיבו אליך לבל יאצל ממך רק לעומדים לפניך בדבר ה', כי בעבור שנתכוונת מתחלה על כל הכתובים היה מהודך עליהם, ואם תתכוין עתה להשיבה מהם תנוח אל העומדים לפניך בלבד כדבר ה' ומשה אמר שלא יקנא לו, כי הוא חפץ שיתנבאו לפניו או שלא בפניו, כיון שנתן ה' רוחו עליהם באצילותו משה או בלתי אצילות ממנו

nation following in their footsteps¹. He is not phased but in fact delighted by the challenge, which is a result of his great humility², and because he suffers no insecurities due to his great faith in G-d.

At the end of the Parsha we find Miriam and Aharon criticizing Moshe Rabbeinu, ostensibly for taking a Cushite woman³, though Chazal tell us that the focus is on his separating from her⁴. They tell him that he is not the only prophet around to reach high levels of prophecy; they are also prophets at the level of G-d speaking through them directly⁵, and they manage to have a normal family life⁶. G-d responds to this challenge of Moshe's supremacy by suddenly engaging all three in prophecy⁷. Moshe's siblings, caught in a state of impurity⁸, are thereby able to see what it is like to be in a state of constant holiness, ready to receive prophecy at any time. This is the life that is thrust on Moshe Rabbeinu, and not because of any choice of his own. In fact, the verse testifies –

יב ג: והאיש משה ענו מאד מכל איש על פני האדמה

The Ramban tells us that this is the formula to avoid getting into any argument whatsoever. Moshe is able to hear the claims of his siblings and feel no need to respond, for he simply feels absolutely no better than anyone else in lieu of his leadership role⁹.

G-d then tells Miriam and Aaron what the difference is between the prophecy of Moshe and that of any other prophet:

יב (ה) וירד ה' בעמוד ענן ויעמד פתח האהל ויקרא אהרן ומרים ויצאו שניהם: (ו) ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו: (ז) לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא: (ח) פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידת ותמנת ה' יביט ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה:

Our story ends with G-d turning away from Aharon and Miriam, so to speak, and leaving. Miriam is left leprous, the whole camp is delayed, and the lesson in the authority and accuracy of Moshe Rabbeinu's prophecy as a bedrock of Judaism is well learned¹⁰. Without

ובחזקוני שהרי האחרים שנתן להם רשות מתנבאים בהצנע כדכתיב ולקחת אותם אל אוהל מועד והתיצבו שם עמך והללו לא נטלו רשות ממך ומתנבאים חוץ לאוהל מועד.

¹ומי יתן כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם

²רמב"ן, ר' בחיי

³יב א: ותדבר מרים ואהרן במשה על אדת האשה הכשית אשר לקח כי אשה כשית לקח

⁴רש"י ד"ה ותדבר מרים: ... ומנין היתה מרים יודעת שפירש משה מן האשה. ר נתן אומר מרים היתה בצד צפורה בשעה שנאמר למשה אלדד ומידד מתנבאים במחנה כיון ששמעה צפורה אמרה אוי לנשותיהם של אלו. אם הם נזקקים לנבואה שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך שפירש בעלי ממני ומשם ידעה מרים והגידה לאהרון

⁵רוח החיים אבות א - וכתב שמרים ואהרון חשבו שגם בהם דבר ד' בגרונם "ולכך אמרו הרק אך במשה דבר" ... בו ממש הלא גם בנו דבר ... והשיב להם הקב"ה אם יהיה נביאכם ד' כלומר שם העצם ברוך הוא ... ר"ל אם לפרקים יהיה הנבואה בכך משם העצם אז יהיה שבמראה ד' אתודע ... כעין מראה של זכויות ... ובחלום אדבר בו ... לא כן עבדי משה פא"פ אדבר בו היינו כמ"ש בקולו של משה ... וז"ש שהיו הנביאים מתנבאים בכה אמר ד' ר"ל כה כמו ודמות ענין הזה אמר ולא היו יכולים לומר זה הדבר שמשמע שזהו הדיבור בעצמו בלי שינוי שמענו מפי הקב"ה

⁶יא ב: ויאמרו הרק אך במשה דבר ד' הלא גם בנו דבר (ולא פירשנו מדרך ארץ – רש"י) וישמע ד'

⁷יב ד: ויאמר ד' פתאם אל משה ואל אהרון ואל מרים צאו שלשתכם אל אהל מועד ויצאו שלשתם

⁸רש"י יב ד ד"ה פתאם: נגלה עליהם פתאם והם טמאים בדרך ארץ והיו צועקים מים מים להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה וגו'

⁹וטעם והאיש משה ענו מאד להגיד כי השם קנא לו בעבור ענותנותו, כי הוא לא יענה על ריב לעולם אף אם ידע ור"א מפרש ואמר כי הוא לא היה מבקש גדולה על שום אדם, ולא יתגאה במעלתו כלל אף כי על אחיו, והם חוטאים שמדברים עליו חנם אבל בספרי (בהעלתן ק) רבי נתן אומר אף בפניו של משה דברו בו שנאמר וישמע ה' והאיש משה עניו מאד, אלא שכבש משה על הדבר יזכיר ענותנותו שסבל ולא ענם, והשם קנא לו

¹⁰רמב"ם יג עיקרים, היסוד הז':

believing this, we have no way of knowing that the Torah is true, no way of verifying future prophecies¹, and no reliable way of G-d revealing the purpose for which man was created to begin with.

G-d therefore declares that Moshe's prophecy was qualitatively different from other prophets. Moshe Rabbeinu prophesized in the day (never as a dream or at night). He never prophesized in a riddle or with images², and always with the utmost clarity³. The Torah calls this 'face to face' prophecy with G-d⁴. Anything less could have left lingering doubts, not so much as to whether Moshe had an authentic prophecy (though that also had to be clarified), but because we would not know with certainty that Moshe did not, perchance, misunderstand G-d. In addition, in order for us to know that we understand G-d just as clearly and that there are no breakdowns in the transmission, we, too, had to reach such a level at least for the Sinai experience⁵.

Moshe's qualification for meriting such prophecy was, in a nutshell, the complete harmony of his body with his soul. There were no biases, no agendas, and no sensual drives pulling him in different directions⁶. Others, the Avos for example, had reached some kind of Shleimus. But even then, it was achieved through a specific midah. Moshe could receive the universal Torah because his cleaving to G-d was not through the portal of any aspect of his character. All of him was equally connected to G-d⁷.

Such prophecy, wide awake and in complete control of one's senses, is a phenomenal achievement. Normal prophecy completely takes over the body as well as the senses⁸. Such

... והוא שנאמין כי הוא אביהם של כל הנביאים ... שהשיג או שישגיג שום אדם שנמצא או שימצא

¹ All subsequent prophets are affected by משה רבינו's prophecy in 2 ways:

- i - They cannot change anything he said, see vi below
- ii - Their verification is a function of all of us having verified משה's prophecy who gave us the criteria in his prophecy (i.e. in the תורה) of how to verify future prophets

במדבר יב:

- (ו) אם יהיה נביאכם ד' במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו
- (ז) לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא
- (ח) ... ומראה ולא בחידת

שאל נביאים - בחלום ובמראה (ר"מ) והרמב"ן (ריש פרשת וירא) חולקו מ"מ מסכים שלפעמים מקבלים נבואה בחלום ולפעמים בהקיק ע"י מלאך
עיין דרך ה' ג-ה-ב ענין החלום

³ באספקלריה מצוחצחת (דרך ד': ג-ה-ה)

⁴ (ח) פה אל פה אדבר בו

⁵ ספר העיקרים ג-ח (בסוף):

זה כי למה שרצה הש"י לתת תורה ע"י משה מנוקה מבלי ספק רצה שתתעלה מדרגתו (של משה ר') באופן שלא יהיה לכת המדמה מבוא בה כדי שלא יכנס בה שום חשד וספק, וכן נתעלה מדרגת ישראל המקבלים התורה למדרגת פנים בפנים במעמד ההוא מהטעם הזה

⁶ רוח חיים (אבות א"א):

אברהם אברהם פסיק טעמיה בגוי ר"ל בין אברהם דלעילא שהוא הנפש בשרשה בעולם העליון ובין אברהם השני כשיא מלובשת בגוף ... אבל משה משה לי פסיק טעמיה

⁷ שם משמואל פרשת וארא שנת תרע"ד (שמות א דף עז): ... הכנת הנביא היא בפרט במדותיו, זה מתקשר באהבה זה ביראה ... לכן אינו שורה עליו (נבואה) אלא בפרטות. ובזה יש ליתן טעם הא אמרו ז"ל (מגילה ב): אלא המצוות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה, דהנה התורה היא... כללית ... ע"כ אין לנביא שנבואתו רק בפרטות ענין לתורה אלא לחדש מצוה לשענתה בלבד שהוא ענין פרטי, ונביא התורה היה רק משה ר' ... והיה לו דבקות כללית בכל פרטי חושי ומדותיו ביחד. (ודומה במהר"ל גבורות ה' פ' מד, כד, טו ועוד)

מהר"ל דרך החיים על אבות פ"א מש' א: (אע"פ) שחכם עדיף מנביא והיינו מסתם נביא אבל ... (אצל משה ויהושע) נכללה החכמה מצד עלוי מדריגת נבואתם

⁸ לא תגיעו הנבואה אלא אחר היותו חוץ מחושי (דרך ה' ג-ה-ג)
נפל פחד ורעה ובטלו כל כחות הגוף (מלבים שמות ג ב)

משה ר' - מתנבא והוא ער ועומד (רמ')

שלא היה צריך לצאת מחושי והרגשותיו (פה אל פה אדבר בו) (דרך ה' ג-ה-ה)

prophecy is usually filtered through many layers before the prophet can understand it¹. He receives it as a kind of riddle or imagery², each according to his level, and he then speaks out the prophecy in his own words³, however exalted and inspiring. Unlike Moshe, he cannot request a prophecy, ask G-d a question and receive the answer on the spot⁴. And when he does finally get his prophecy, it is about a specific issue, lacking Moshe's deep vision of how the whole creation is put together⁵.

In Parshas Shemos, we showed that Moshe did not reach this level overnight⁶. There was a long, hard growth process for Moshe to become what he became. Moshe was not perfect; he made errors. However, he never erred in his prophecy⁷.

Commensurate with this growth was the increasing belief of the Jewish nation in his prophecy. Miriam and Aharon's challenge was neither the first nor the last. Later in Sefer Bamidbar we will find Korach's aggressive and frontal attack on Moshe. This was seemingly not about his prophecy but only about the wisdom of his leadership and delegation of roles. The Sages, however, assured us that this would come to the same thing.

With the crossing of the Red Sea we are told about the Jews that **ויאמינו ב' ובמשה** **ועבדו**⁸. This implies that until then, such belief, at least at that level, was lacking. The Jews have always been a questioning, sharp people and, as they saw it, they weren't about to be fooled by Moshe Rabbeinu⁹. G-d, in His Wisdom, wanted it to be that way. He wanted the nation to spend 40 years in the desert, undistracted by the need to produce food, clothing or any physical need, totally focused on understanding the Torah and the authenticity of its

¹ **שאר נביאים** - רואים מתוך **אספקלריות רבות** (דרך ה' ג-ה-ד)
אין מביטים אליו באורח מישור (שם)
משה ר' - באספקלריה מצוחצחת (שם ג-ה-ה)

² **שאר הנביאים** - **בחידות**
משה ר' - בבירור ולא עי-חידות (דרך ה' ג-ה-ו)
(אולם גם לו היה הכבוד מתגלה כפי מה שאפשר לו לקבל - שם)

³ **שאר הנביאים** - **בלשון עצמם**
משה ר' - מתוך גרונו
שאר הנביאים - קבלת נבואה ואז הגדה לפי הבנתם

⁴ **שאר הנביאים** - **לא** היה בידם להנבא **בכל שעה**
משה ר' - היה הדבר תלוי ברצונו (דרך ד' ג-ה-ו)

⁵ **שאר הנביאים** - לא היו משיגים אלא **ענינים פרטיים**
משה ר' - זכה שיגלו לו כל סדרי הבריאה (דרך ד': ג-ה-ו)
ועיין רמב"ן דברים לד' יא (ד"ה וטעם לכל האותות) שמביא כמה חילוקים נוספים.

⁶ לדוגמה הרמב"ן (שמות ג ה וכן המלבים שם באריכות) כתב שבמעשה הסנה במדין עדיין לא הגיע משה למעלתו הגדולה בנבואה. (אבל עיין הרמב"ן שם פסוק יג)

⁷ ולכן אצל מי מריבה כשהכה משה ר' את הסלע טרח השם משמואל להסביר את החטא באופן שלא היה טועה משה ר' בנבואתו (ע"ש פרשת חקת דף צחר ד"ה הקשו)

⁸ שמות יד טו

⁹ שו"ת הרשב"א ח"א תקמח (בסוף)
וישראל נוחלי דת האמת בני יעקב איש אמת כולו זרע אמת - נוח להם לסבול עול גלות ומה שיגיעם מהאמין בדבר עד שיחקרו חקירה רבה, חקירה אחר חקירה, להסיר כל סייג (dross) מהדברים הנאמרים להם ואפילו מה שיראה להם שהוא אות ומופת ... אף המסופק ענין משה (they even doubted the authenticity of Moshe) ...
שהיו פרוכי עבודה קשה ונצטוה משה לבשרם ועם כל זה אמר "הן לא יאמינו לי" (שמות ד) והוצרך לכמה אותות. **וה**
אות אמת על עמנו עם ה' שלא להפתות בדבר עד עמדם על האמת בחקירה רבה חקירה גמורה
(until they preside over a massive, complete investigation)

source. The more they would satisfy their skepticism, the greater the strength of belief of all future generations¹.

Because it was so vital that Moshe's authority be absolutely validated, a much higher standard was set. Although normal validation of prophecy comprises an objective level of behavior and wisdom plus predictions of the future, this was not good enough in the case of משה רבינו. We do not believe Moshe Rabbeinu because of the miracles he wrought. These were all for a specific need which arose at that time².

Once the תורה was brought into the world and the role of the נביא was limited to operating within its context, a lower standard of verification became acceptable. This was not enough for the actual bringing of the תורה into the world, however. On that occasion, the proof had to be provided by the whole Jewish nation sharing in the prophetic experience³. The whole nation had a prophetic experience great enough to check out the prophetic experience of משה רבינו, פנים בפנים דבר ה' עמכם, which was in order to be able to confirm the veracity of his prophecy⁴.

Prior to Maamad Har Sinai, משה רבינו was not fully accepted by the nation⁵. The ארות given to משה at the burning bush were only temporary validations⁶. Things improved at קריעת ים סוף. The Pasuk ויאמינו ב' ובמשה עבדו implied that there was some intermediate stage of verification at קריעת ים סוף, with the final stage at Har Sinai. Our parsha comes after Har Sinai. It seems incredible that after everything that took place there could still be any doubts left about that greatest of all men, Moshe Rabbeinu. Yet, if we look carefully, we see that the doubts, as surprising as they are, have changed. Moshe's prophecy is no longer

¹משך חכמה שמות פרק ו פסוק יד : ואלה ראשי בית אבותם - הנה העמיד השי"ת משה ואהרן לנביאים ומנהיגים לכל יפול ספק בלבב בני ישראל ופקפוק בשליחותם לכן בחר בהם שהם זקנים והזקן בל יעשה תחבולות רמיה לרמות אחרים ובפרט להוציא עם שלם בלתי מסודר ולהניחם כצאן אחרי כי זקן האיש ופחד המות נגדו וחוס רוחו כבר אבדה, כן בחר השי"ת באופן כי יהיה מבקרים אחרי פעולות משה ומהרהרים אחריו בכל נסיה לרעה כדי שלא יהיה שום פקפוק בנבואתו לדורות הבאים אחריו והיו ארבעים שנה פנים בפנים משה וכרם ולבבם טרוד רק במושכלות והיו מביטים אחריו בכל פרט ופרט, וגו'

²רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ח הל' א: משה רבינו לא האמינו בו מפני האותות שעשה שהמאמין ע"פ האותות יש בלבו דופי שאפשר שיעשה האות בלש וכשופך אלא כל האותות שעשה משה במדבר לפי הצורך עשאו לא להביא ראיה על הנבואה ...

³רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ח הל' א: ...ובמה האמינו בו במעמד הר סיני שעניינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר האש והקולות והלפידים...

⁴שם: ...והוא נגש אל הערפל והקול מדבר אליו ואנו שומעים משה לך אמור להן כך וכך

The prophetic experience of Klal Yisroel is described in the same terms as that of Moshe Rabbeinu, i.e. פנים בפנים. Whether this meant that they were actually at the level of Moshe Rabbeinu is not clear. According to the Kuzari (מאמר ד: יא) at least the prophecy of the 70 זקנים was at this level:

לימים אסף עוד שבעים זקנים ונאצל עליהם מאור הנבואה עד הגיעם למדרגתו.

The Seforno's words on this are:

שמות יט ט: וגם כך יאמינו לעולם: יאמינו אפשרות נבואתך שתהיה פנים אל פנים אדבר עמהם פנים בפנים בלתי שום חלום כאמרו פנים בפנים דבר ד' עמכם והוא היות האדם מתנבא בעודו משתמש בחושו וזה חשבו לנמנע יאמינו גם כך שתהיה נבואתך באופן זה כאמרו ודבר דק אל משה פנים אל פנים לכן אמרו היום הזה ראינו כי ידבר אלוקים את האדם וחי כי אמנם לא היה ספק אצלם על אפשרות הנבואה והיו יודעים שהאבות ומשה ואהרן ומרים כבר התנבאו אבל לא היתה נבואת שום נביא עד הנה כי אם במראה ובחלום וגו'

שם⁵:

...ומנין שמעמד הר סיני לבדו היא הראיה לנבואתו שהיא אמת שאין בו דופי שנאמר הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם מכלל שקודם דבר זה לא האמינו בו נאמנות שהיא עומדת לעולם אלא נאמנות שיש אחריה הרהור ומחשבה. (הל' ב) נמצאו... כל ישראל עדים לו ... ואינו צריך לעשות להם אות

שם הל' ב:

זה שאמר לו הקב"ה בתחילת נבואתו בעת שנותן לו האותות לעשותן במצרים ואמר לו ושמעו לקולך ידע משה רבינו שהמאמין על פי האותות יש בלבבו דופי ומהרהר ומחשב והיה נשמט מליך ואמר והן לא יאמינו לי עד שהודיעו הקב"ה שאלו האותות אינן אלא עד שיצאו מצרים...

questioned. Miriam and Aharon question the extreme steps he took to get there. Eldad and Meidad do not challenge Moshe's prophecy as much as they attempt to duplicate it. For this, Moshe is not only delighted, but he demands it. He has reached a new level of leadership, one which causes him to request help. The idea of the Sanhedrin is born in our Parsha, and its contextual fit is perfect.

We cannot imagine that Moshe was trying to make his life easier. What he was trying to do, says the Sefas Emes, was to create unity in the Jewish people. As we pointed out in the essay above on the Menorah, Moshe's prophecy represented the Written Law, as his soul encompassed the entire Torah he received at Sinai and therefore reflected an inherent unity. The moment this Torah had to reach the people, however, it required an Oral Transmission. The Oral Law is the bringing down of the Torah into the minds of each one of the unique souls of the Jewish people. It is the connection of the multitude of the people with that Torah. Some body had to be formed to create the same unity of Moshe's soul (the Written Law) in its translation into a Torah for everyone. These are the 70 Sages. 70 is a number of unity, for it represents all the facets of an issue. In fact, the verse says **שבעים איש** in the singular. The decisions of the Sanhedrin therefore incorporated all that we could ever imagine about any issue. This had to be an Oral Law. Moshe's prophecy could not do for the Jewish people what 70 great men would do with their minds connecting to the Oral Law¹.

¹שפת אמת [תרל"ח]: במדרש אספה לי שבעים איש הה"ד הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה כו'. דכתיב לא אוכל אנכי לבדי כו' וכי אמר כן מרע"ה כדי להקל טורח עצמו ח"ו. אבל הענין הוא שמרע"ה הי' הנהגתו באחדות גמור וכמ"ש ויהי בישורון מלך דקאי על משה בהתאסף כו'. וכשהי' חטא בישראל נפרד האחדות ולכן לא נמשכו אחר הנהגת מרע"ה כי נפלו ממדריגה זו. ולכן נאמר אספה לי שבעים איש. אף כי מרע"ה אמר רק לא אוכל לבדי ולמה הוצרך שבעים איש. אבל באמת נמסרו בני עתה למדרגה אחרת והיא הנהגת שבעים איש. דיש הנהגה באחדות ממש. ויש הנהגה על ידי קיבוץ הפרטים לעשות מהם אחדות. זה ענין שבעים איש שנעשה מהריבוי אחדות. לכן נאמר איש לשון יחיד. והוא ענין תורה שבע"פ שמרע"ה הי' ענין תורה שבכתב אחדות ממש. וע"ז נרמז הבונה בשמים כו'. שמרע"ה הי' איש אלקים והוריד תורה משמים לארץ. ואגודתו על ארץ יסדה הוא תורה שבע"פ התחברות הפרטים לעשות מהם אחדות כנ"ל. וזה שבעים איש כנ"ל. ועתה התחילו בני' להיות במדריגת באי הארץ שהוא ענין תורה שבע"פ כנ"ל:

שלח

1. The Spies and the Land

SUMMARY:

The spies faced an extraordinary challenge. Had they succeeded in entering the land, Moshe Rabbeinu would have entered with and they would have been there permanently. Just like יציאת מצרים was permanent, so כניסתה לארץ would have been. The land would have been restored to the level of Gan Eiden and Moshe Rabbeinu would have been Mashiach.

At a time like this, the Sitra Achra gives it its all. After all, the Yetzer Hora is a created being like all others. Like all other beings, it has programmed into it an instinct for survival. And now, its very existence was being threatened by the imminent arrival of the Messianic Era.

The core challenge to the Jewish people was bitachon and out of this failure of Bitachon ultimately arose a failure to believe in themselves. Dor HaDeah had been living a completely artificial existence in the desert. They had no bathroom needs; their clothes did not wear out; there was no cooking and no need to earn a living. Theirs was a life totally dedicated to spirituality. This was both a marvelous and yet extremely intense existence. Any Jew of that generation woke up in the morning knowing exactly where he stood spiritually. If he had had any negative thoughts or done the slightest thing wrong, he would find that his portion of the מן fell just that much further from his tent. He knew, and the whole Jewish people knew. There was immediate and visible feedback to each and every act. Weakened for a moment, and you are straight away attacked by Amalek. Put a foot wrong, and the holy Moshe is right there to rebuke you. A pretty scary way to live.

Klal Yisrael found it hard to live this way, but they knew that this was just until they got to the land. Did not G-d Himself want the Jews to live as an example to all nations, living on the land as all nations do? These things would be a little more normal, or so they thought until the spies came back with their report. The very request to send spies displayed the Jew's desire to do things in a more 'normal' fashion.

The spies were right - the mighty Canaanites could not be conquered by the Jews on purely physical grounds. If the Jews did not fight a spiritual battle first, all was lost. The job of the spies was to somehow access the spiritual energy of the Canaanites and subdue that. They had to insert Torah spirituality into the stones and ground – into every material aspect of the land. Of course, to do this the spies had to be totally in control of their own spirituality, something they, in their own greatness, could have achieved by being Moshe's emissaries - and drawing just from his spirituality. Therefore, G-d tells Moshe that he should be the sender, to ensure the spiritual purity of the mission, and Moshe is right in thinking that this was the way to go.

It is perfectly legitimate to spy out the terrain before sending in one's army - even Moshe Rabbeinu saw the logic of this. But he did not recognize the hidden agenda of the Jewish people - to check whether this was a normal land that would ease their daily pressures of their current lifestyle. The spies, in the end, went as appointees of the Jewish people and not Moshe Rabbeinu. Had they not heard from Eldad Umeidad that Moshe was not going to make it into the land. They would therefore need the spiritual energies of the Jewish people and not Moshe, or so they thought. No longer drawing on Moshe Rabbeinu's spiritual perfection, they were no longer able to conquer the spirituality of the Canaanites with their own.

What the spies reported was that here was a land of intense hashgacha, similar to the desert. The giants, the dead people, the huge fruit – all pointed to a continuation of the same

pattern they had experienced in the desert. ארץ אוכלת יושביה – ‘it is a land whose spirituality will chew up people like ourselves’. There was to be no rest for the weary. Israel was the palace of the King and they were but a slave people. G-d’s promise to deliver the land would go awry under such circumstances, given the higher standards to which they were being held accountable. This was especially so since they knew from Eldad and Meidad that Moshe would no longer be with them.

And things got worse. For at least in the desert, the gain was that they were free to pursue a life of pure Torah, removed from this world almost entirely. But in the land, they would have to plough and reap, just like other people, yet like the מן, the rain would fall and the crops would grow in direct correlation to their actions. G-d wanted them to take the world with them in their spiritual greatness, to be מרגלים, which means, says the Chasam Sofer, people who raise the body. But they saw an ארץ אוכלת יושביה, a land that would eat their spirituality and leave them horribly exposed. Calev’s and Yehoshua’s appeal, עלה נעלה – lets us have a double עליה, not only in spirituality, but also through elevating the physical, fell on deaf ears.

So when the Jewish people cried, from the Sanhedrin down, they cried because they were too close to G-d and would continue to be so. They would rather go back to suffer under the Egyptians. G-d’s response was that they would get what they wanted- distance from Him. But, He assured them, cry they would, for generations. And their future cries would be because of that distance. Because of that distance, they would see their Temples destroyed – and they would cry. Because of that distance, they would see their land taken over by others – and they would cry in their exile. But that crying would already be the right type of crying – it would be the cry of wanting to get closer, not further away, and it would lead to where the original crying led away from – return to the land and the ushering in of the messianic era.

Later, Yeshoshua sent in Calev and Pinchus to repeat the attempt, ensuring that they were his emissaries and not those of the Jewish people as a whole. Calev and Pinchus made a beeline for Rachav, the harlot of princes and nobles and therefore at the core of Canaanite impurity. The moment they heard from her that the Canaanites had melted from fear, they knew their mission was complete. They packed up and returned to the Jewish people.

DETAIL:

Our Parsha, and again Parshas Devarim,¹ deals with the fall of the mighty Jewish People in the sin of the spies. The Jewish people ultimately failed because they did not believe in themselves. “and we were in our own eyes like grasshoppers²” and therefore we projected that image “and so we were in their eyes³”. Yet, the storyline poses a myriad of questions: Why did G-d tell Moshe that it was up to him whether to send the spies or not? Either G-d wanted them sent or He did not want them sent! And why did Moshe send the spies when he saw that G-d did not want this? Additionally, how could a whole group of the holiest of men come back with a report that was so tainted by a negative bias and which flew in the face of G-d's promise to deliver the Canaanites to them? If this was a land which produced mighty men, then surely all the more praise to the land⁴! Also, why does it seem that Yehoshua repeats the error by sending Calev and Pinchus as spies into the land 40 years later⁵?

The spies faced an extraordinary challenge. Had they succeeded in entering the land, Moshe Rabbeinu would have entered with the Jewish people and they would have been there permanently. This was a uniquely spiritual generation⁶, and just as יציאת מצרים was permanent, so כניסה לארץ would have been⁷. The land would have been restored to the level of Gan Eiden, of Adam HaRishon before the Cheit. Things could have also turned out even better: Moshe Rabbeinu could have been Mashiach, the Messianic era would have begun, and

¹ דברים א יט: ונסע מחרב ונלך את כל המדבר הגדול והנורא ההוא אשר ראיתם דרך הר האמרי כאשר צוה ה' אלהינו אתנו ונבא עד קדש ברנע: (כ) ואמר אלכם באתם עד הר האמרי אשר ה' אלקינו נתן לנו: (כא) ראה נתן ה' אלקיך לפניך את הארץ עלה רש כאשר דבר ה' אלקי אבתיך לך אל תירא ואל תחת: (כב) ותקרבון אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישבו אתנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן: (כג) וייטב בעיני הדבר ואקח מכם שנים עשר אנשים איש אחד לשבט: (כד) ויפנו ויעלו ההרה ויבאו עד נחל אשכול וירגלו אתה: (כה) ויקחו בידם מפרי הארץ ויורדו אלינו וישבו אתנו דבר ויאמרו טובה הארץ אשר ה' אלקינו נתן לנו: (כו) ולא אבייתם לעלת ותמרו את פי ה' אלקיכם: (כז) ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו: (כח) אנה אנחנו עלים אחינו המסו את לבבנו לאמר עם גדול ורם ממנו ערים גדלות ובצורות בשמים וגם בני ענקים ראינו שם: (כט) ואמר אלכם לא תערצון ולא תיראון מהם: (ל) ה' אלקיכם ההלך לפניכם הוא ילחם לכם ככל אשר עשה אתכם במצרים לעיניכם: (לא) ובמדבר אשר ראית אשר נשאך ה' אלקיך כאשר ישא איש את בנו בכל הדרך אשר הלכתם עד באכם עד המקום הזה: (לב) ובדבר הזה אינכם מאמינים ב ה' אלקיכם: (לג) ההלך לפניכם בדרך לתור לכם מקום לחנתכם באש לילה לראתכם בדרך אשר תלכו בה ובענן יומם: (לד) וישמע ה' את קול דבריכם ויקצף וישבע לאמר: (לה) אם יראה איש באנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ הטובה אשר נשבעתי לתת לאבותיכם: (לו) זולתי כלב בן יפנה הוא יראנה ולו אתן את הארץ אשר דרך בה ולבניו יען אשר מלא אחרי ה': (לז) גם בי התאנף ה' בגללכם לאמר גם אתה לא תבא שם: (לח) יהושע בן נון העמד לפניך הוא יבא שמה אתו חזק כי הוא ינחלנה את ישראל: (לט) וטפכם אשר אמרתם לבו יהיה ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע המה יבאו שמה ולהם אתננה והם יירשוהו: (מ) ואתם פנו לכם וסעו המדברה דרך ים סוף: (מא) ותענו ותאמרו אלי חסאנו ל ה' אנחנו נעלה ונלחמנו ככל אשר צונו ה' אלהינו ותחגרו איש את כלי מלחמתו ותהינו לעלת ההרה: (מב) ויאמר ה' אלי אמר להם לא תעלו ולא תלחמו כי איני בקרבכם ולא תנגפו לפני איביכם: (מג) ואדבר אליכם ולא שמעתם ותמרו את פי ה' ותזדו ותעלו ההרה: (מד) ויצא האמרי הישב בהר ההוא לראתכם וירדפו אתכם כאשר תעשינה הדברים ויכתו אתכם בשעיר עד חרמה: (מה) ותשבו ותבכו לפני יהוה ולא שמע ה' בקלכם ולא האזין אליכם: (מו) ותשבו בקדש ימים רבים כימים אשר ישבתם:

² יד א: ... והי בנייהם כחגבים

³ שם: וכן היינו בעיניהם

⁴ רש"י יג יח: את הארץ מה היא - (במ"ר) יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעטת אוכלוסין החזק הוא הרפה - (במ"ר) סימן מסר להם אם בפרדים יושבין חזקים הם שסומכין על גבורתם ואם בערים בצורות הם יושבין חלשים הם

⁵ שם משמואל [תר"ע]: ומדוע שלח אחר כך יהושע מרגלים אחר שכבר ראה העונש הנצמח מן המרגלים הראשונים

⁶ ספר התודעה (פ' לג): מיום שגורש אדם הראשון מגן עדן ועד עת התיקון האחרון באחרית הימים, לא זכו כל הדורות ולא יזכו, למה שזכה דור המדבר בחמשה עשר החדשים הראשונים שהלכו אחרי ה' במדבר, מניסן עד סיון מן השנה השנית. המדבר הפך להם גן עדן ממש, והיתה כל הנהגה שהתנהג עמם הקב"ה, הנהגה של פנים בפנים, וכלום חסר בבית המלך?:

⁷ מהר"ל נצח ישראל פ"ח בד"ה וקאמר

we would have completed the challenges of this world as we know it. In fact, G-d had guaranteed them success¹ and He had already prepared the way by leveling the enemy's Sar².

At a time like this, the Sitra Achra gives its all. After all, the Yetzer Hora is a created being like all others. As with all other beings, programmed into the Yetzer Hora is the instinct for survival. And now, its very existence is being threatened by the imminent arrival of the Messianic Era³.

G-d prepares the Jewish people for this nisayon. He arranges that the Loshon Hora of Miriam (at the end of last week's Parsha) is to precede the sending of the Spies⁴, so that the Jewish people will be careful not to repeat the sin of loshon hora concerning the land. Moshe Rabbeinu takes further precautions by sending out Gedolei Yisroel⁵, even where better qualified military people are available⁶. He commands them to bring back a detailed report of the land, showing that there is nothing to hide and that all the good things they had heard about the land were true⁷.

All this was to no avail. So successful was the Yetzer Hora's counter attack that, instead of Yemos HaMashiach, we inherited a bechiya ledoros, and, at the time of this writing, Mashiach has not yet come.

¹דברים א כא: (כא) ראה נתן ה' אלקיך לפניך את הארץ עלה רש כאשר דבר ה' אלקי אבתיך לך אל תירא ואל תחת:

²רבינו בחיי דברים א כא: ראה נתן ה' אלקיך לפניך את הארץ עלה רש - היה לומר הנה נתן ה' אלקיך לך את הארץ, אבל ירמוז לשר שלהם, כי מאחר שנתן לפנייהם השר שלהם למעלה בודאי הארץ תהיה שלהם למטה, וזה שאמר עלה רש, כלומר על השר, כי מצד שהוא ה' אלקיך עליו מתגבר על השר נתן לפניך את הארץ, ועל כן אמר ראה שהוא לשון הסתכלות וראיית הלב:

ומזה אמרו במדרש ראה נתן ה' אלקיך לפניך, וכי לפנייהם היתה, אלא שהפיל שרה תחלה. וכן הזכיר למעלה ראה נתתי לפניכם את הארץ וחרו ואמר בואו ורשו את הארץ, והיה ראוי שיאמר ורשו אותה, אבל יאמר ראה נתתי לפניכם למעלה שר הארץ ומעתה בואו ורשו את הארץ שאין מערער בדבר. וכן יזכיר עוד בדבר הש"י (דברים ה) ראה החלוצי תת לפניך את סיחון ואת ארצו החל רש לרשת את ארצו יאמר אני החילוצי תת לפניך למעלה את סיחון ואת ארצו, ומעתה עשה אתה את שלך, החל רש לרשת את ארצו למטה. ומה שאמר לשון החל היה לו לומר לשון גמור כי כיון שהקב"ה התחיל בזה יש עליכם לגמור הדבר, אבל אמר החל רש להורות כי תיכף שיתחילו ישראל יהיה הענין נגמר ויירשו את ארצו, כיון שהקב"ה התחיל במה שהוא עיקר. וגו'

³ז"ל העורך של האור גדליהו הארה 4 בשם החידושי הרי"ם: ואם היו מצליחים בשליחותם לראות את השגחת ד' באר"י את תיקון השלם. ובחידושי הרי"ם ביאר דלכן נתעצם הסטרא אחרא להחטיאם, וכן היה אצל אדם הראשון ואצל חטא העגל, בזמנים אלו היה שייך שיהיה סוף לכח הטומאה, ולכן התחזק הסט"א נגדם בכל היכולת, והביאור בזה שכל נברא יש בו הרצון לחיות, כן הסט"א בריאה היא, ורצונו להתקיים ולעשות מלאכתו, ולכן באלו הזמנים התעצם כ"כ להחטיאם וכמו שביאר בחי' הרי"ם, ע"ש.

⁴אור גדליהו ריש הפרשה: ברש"י מהמדרש "למה נסמכה פרשת המרגלים לפרשת מרים לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר". נראה מזה גודל נסיון המרגלים שהקב"ה הקדים מעשה דמרים להמעשה של המרגלים לסייע אותם בניסיונם ע"ש עוד

⁵פסיקתא: איש אחד איש אחד למטה אבותיו כל מה שאתה יכול לבחור מיוחדים שבהם כל נשיא בהם: גדולים שבהם

זוהר: וישלח אותם משה: כלם זכאים היו ורישי דישאל הוי
כוונת אר"י: רצה הקב"ה להתעבר שנים עשר שבטים באלו יב נשיאים כדי לתקן אותם שלא יחטאו ועכ"ז לא הוואיל
רש"י דברים א כג: ואקח מכם - מן הברורים שבכם מן המסולתים שבכם

⁶העמק דבר יג א ד"ה כל נשיא בהם: מי שנשיא היינו גדול בישראל ויודע טכסיטי מלחמה הוא ילך. ולא הדיוט אע"ג שאפשר שיודע יותר טכסיטי מלחמה. ובקי בטיב הענין הנדרש יותר מכל מקום היה הצווי ליקח גדולי ישראל ויודעים לתור ולעמוד על הענין הנדרש ג"כ. בכדי שיהיו דבריהם נשמעים ביותר. ומזה יש לנו ללמוד בכל הליכות עולם לנו:

⁷רש"י דברים א כג ד"ה וייטב בעיני הדבר: ... ואם בעיני משה היה טוב למה אמרה בתוכחות משל לאדם שאומר לחבירו מכור לי חמורך זה אמר לו הן נותנו אתה לי לנסיון אמר לו הן בהרים וגבעות אמר לו הן כיון שראה שאין מעכבו כלום אמר הלוקח בלבו בטוח הוא זה שלא אמצא בו מום מיד אמר לו טול מעותיך ואיני מנסה מעתה אף אני הודיתי לדברייכם שמה תחזרו בכס כשתראו שאיני מעכב ואתם לא חזרתם בכס:
ובגור אריה יג ב: ולפיכך אמר להם משה שישלחו המרגלים ולראות הטובה היא אם רעה, וכל הענין הכתוב בפרשה הזאת, והכל עשה משה רבינו עליו השלום אולי יחזרו בהם ואל ישלחו כשיראו שאני מצוה להם לשלוח ולראות, [ש]אלמלא לא היה טובה - לא הייתי אומר להם לראות על כל דבר ודבר, וכך הוא המשל שהביא רש"י באלה הדברים

The core challenge to the Jewish people was bitachon¹, but not in the simple sense. The spies were meant to see the mighty men of this land and realize that only G-d could provide them with a victory². The nation was ready for this challenge.

But the spies saw something else as well.

Dor HaDeah had been living a completely artificial existence in the desert. They had no bathroom needs, their clothes did not wear out, there was no cooking and no need to earn a living. They were completely protected from the elements³. Theirs was a life totally dedicated to spirituality, to building up a deep trust in G-d and to learning His Torah to perfection⁴. This was both a marvelous and yet extremely intense existence. Any Jew of that generation woke up in the morning knowing exactly where he stood spiritually. If he had had any negative thoughts or done the slightest thing wrong, he would find that his portion of the מן fell just that much further from his tent. He knew of it, and the whole Jewish people knew as well⁵. There was immediate and visible feedback for each and every act. Weaken for a moment, and you will instantly be attacked by Amalek⁶. Put a foot wrong, and the holy Moshe was right there to rebuke⁷. This was a pretty scary way to live⁸.

Klal Yisrael found it hard to live this way, but they knew that this was just until they got to the land of Israel. Did not G-d Himself want the Jews to live as an example to all nations⁹, living on the land as all nations do¹⁰? Things would be a little more normal there, or

¹ בענין חטא המרגלים רבו המפרשים אבל ענין הבטחון הוא הצד השווה שבהם. ויש הרבה מפרשים, ובראשם הרמב"ן שפרשו שהחטא היה שאע"פ שדרך הטבע יש לתור את הארץ לפני כניסתם, לפי מדריגתם לא היו צריכים לשאול לזה אלא לסמוך על הקב"ה ובאור גדליהו שעיקר הנסיון היה אם ילכו בשליחותן של בני ישראל "וישיבו אותנו דבר" (דברים א) או שילכו בשליחות משה רבינו ע"ש וכן במפורש בפסוקים:

יד (יא) ויאמר יהוה אל משה עד אנה ינאצני העם הזה ועד אנה לא יאמינו בי בכל האותות אשר עשיתי בקרבן: תהליף קו כד: וימאסו בארץ חמדה לא אמינו לדברו

² של"ה, תורה אור ג: כלל העולה, כי כוונת הש"י בשליחות המרגלים, גם דעת משה רבינו ע"ה, היה כדי שיראו שאי אפשר לכבוש בטבע, רק כי ד' יתברך הוא הנותן כח ויהיה על פי הנס, ולו יתברך הכוח והגבורה

³ רש"י דברים א יט בשם חז"ל: המדבר הגדול והנורא - שהיו בו נחשים כקורות. עקריים כקשות ע"כ וכתב הספורנו והעמק דבר שעל כן הולכי מדברות היו הולכים בדרך אחרת ולא עבר איש את המקום הנורא הזה ואעפ"כ העניי הכבוד הגנו אותם נגד כל זה

⁴ ספר התודעה (פ' לג): לא דרש מהם הקב"ה אלא שיתחזקו באמונתם ובבטחונם בו, לפיכך נסה אותם כמה פעמים וחסר מהם טובתו לשעה, למען יהיו תולים עיניהם בקב"ה לשאול ממנו חפצם ולא יהיו בועטים חלילה מחוסר בטחון. במדבר שור הניחם ללכת שלשה ימים בלי מים; במרה מצאו המים מרים; במדבר סין פסק מזונם מכליהם ולא היה להם לחם לאכול; כשתן להם המן - לא נתן להם אלא מאכל יום אחד בלבד ... רק בתחילת דרכם בלבד הכניסם ה' לגן עדנו, ופטרם מכל עמל העולם הזה כדי שיהיו סופגים תורה הרבה וילמדו לדעת ולהבין את דרכי ה' ויתחזקו באמונתו ובבטחונם ולא ימושו מהם לעולם. והרי הם עומדים עתה לבוא לרשת את ארצם ולחיות בה חיי אנשים לפי סדר הטבע ולא על סדר הנס בלבד:

⁵ ספר התודעה שם: עומר לגולגולת, הצדיקים מצאוהו קרוב לביתם ואשר לא צדקו כמוהם - יצאו חוץ למחנה ללקוט; לצדיקים היה המן מוכן לאכול מיד, ולשאינם צדיקים היה חסר כתישה טחינה אפיה ובישול; זכה אדם במעשה טוב, הפך בין יום משאינו צדיק ומאכלו מזומן לפניו בפתח ביתו כגלוסקאות אפיות וכו', לא זכה ונכשל בדבר לא טוב, היה הופך לעיני הכל מצדיק לשאינו צדיק והכל רואים פלוני זה יוצא חוץ למחנה ללקוט את עמרו - מה עשה שכך עלתה לו?

⁶ ספר התודעה שם: ויחנו ברפידים - ואין מים לשתות העם; כיון שרפו ידיהם מבטחונם וירב העם עם משה - יבוא עמלק וילחם

⁷ ספר התודעה (פ' לג): וכן אתה אומר, לא זכו כל הדורות במנהיג ורועה נאמן כמשה רבינו שהיה עם הדור ההוא, ברם כלום דבר קל הוא לחיות תמיד במחיצתו של מנהיג גדול כזה אשר מפניו יבושו הכל וכולם נראים שפלים בעיניהם למראהו, אדם שמעלתו גדולה ממעלתם של מלאכי מרום, מי יכול לעמוד במחיצתו!?:

⁸ ספר התודעה (פ' לג): אפשר לעם שלם שתהא מידת הדין מתוחה כנגדו תמיד, וכך יחיה תמיד ולא יחטא, ולא תהא מידת הדין פוגעת בו!?:

⁹ ספר התודעה (פ' לג): אף הקדוש ברוך הוא לא חפץ בישראל עמו שיהיו כמלאכי השרת ויחיו כמו בגן עדן תמיד, שהרי חפץ היה בעמו שיהיה לאור לכל הגויים שילמדו ממעשיהם, ואם יהיו ישראל מובדלים מכלל האנשים ולא יהיו דומים להם כלום בסדרי חייהם - לא ילמדו שאר אנשים לעשות כמעשיהם, יאמרו: הללו, מלאכים הם - מי ידמה להם?:

so they thought, until the spies came back with their report. The very request to send spies displayed the Jews' desire to do things in a more 'normal' fashion (even though there was significant trepidation about the loss of their spiritual exaltedness as a result²). It is perfectly legitimate to spy out the terrain before sending in one's army³, and even Moshe Rabbeinu saw the logic in this. But he did not recognize the hidden agenda of the Jewish people, who wanted to check whether this was a normal land that would ease their daily pressures of their current lifestyle⁴.

Yet, even Moshe Rabbeinu should have seen that what was legitimate according to the rules of nature may not have been legitimate according to the rules of higher Hashgacha. Hence G-d tells Moshe Rabbeinu שלח לך, "You send if you choose to operate according to the level desired by the nation, the laws of nature"⁵.

What the spies reported was that Eretz Yisrael was a land of intense Hashgacha, similar to the desert. The giants, the dead people⁶, the huge fruit – all pointed to a

¹ספר התודעה שם: כשבחר ה' בעמו, בחר להם גם נחלה שיהיו חיים בה חיי אדמות, חורשים בשעת חרישה וזורעים בשעת זריעה ונהנים מן הברכה אשר נתן ה' בארץ, ויהו עושים כל מעשיהם וחיים את כל חייהם ככל המצוה אשר נתנה לבני אדם לשוב להם ולשוב לכל העולם, ויהו כל עמי תבל רואים אותם כמה נאים חייהם שחיים על פי התורה והמצוה, ויהו מתארים גם הם לעשות כמוהם:

² שפת אמת [תרל"ט]: איתא בזוה"ק כי המרגלים חשבו הכא אנו רישין ובארעא לא נזכי להיות רישין. אכן לכאורה נראה כי ודאי כל מה שאמרו המרגלים הי' בעבור כללות בניי. וכיון שנבחרו להיות שלוחי בני ישראל ודאי היו בטלין אל הציבור. ואיך נוכל לומר עליהם שדיברו מחמת נגיעת עצמותם. אבל נראה לבאר הענין כי דור המדבר בכלל היו בחי' ראש. כי הדור שיצא ממצרים ושמעו הדברות בסיני הם ראשין לכל הדורות. והדורות נמשכים בבחי' אבות ותולדות מרישין ועד רגלין כמ"ש על דורותינו עיקבא דמשיחא. אכן דור המדבר היו כולם בחי' רישין. ובדאי אמת הדבר כי הכניסה לארץ הי' מדריגה אחר מדריגה והם לא רצו שיפלו ממדריגת רישין כנ"ל. ודור המדבר הי' להם התגלות כבודו ית' כדמיון התגלות הנשמה בראש. ובדאי מי שהוא במקום עליון קשה לו ליפול למדריגה תחתונה כמו שקשה אל הנשמה לרדת למטה. ובע"כ אדם נבוא. אבל הי' להם לבטל עצמם לעשות רצון הבורא ית'. ולהיבן מאמר חכמינו ז"ל יפה שענה אחת (בתורה) [בתשובה] ומעש"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב כו' וכמ"ש מענין זה במ"א:

³רמב"ן יג ב: ... אבל ישוב הענין בזה, כי ישראל אמרו כדרך כל הבאים להלחם בארץ נכריה ששולחים לפנייהם אנשים לדעת הדרכים ומבוא הערים ובשובם ילכו התרים בראש הצבא להורות לפנייהם הדרכים, ... באיזו עיר ילחמו תחלה ומאיזה צד יהיה נוח לכבוש את הארץ, ... וזו עצה הגונה בכל כובשי ארצות, וכן עשה עוד משה עצמו שנאמר (להלן כא לב) וישלח משה לרגל את יעזר, וכן ביהושע בן נון (יהושע ב א) שנים אנשים מרגלים, ועל כן היה טוב בעיני משה כי הכתוב לא יסמוך בכל מעשיו על הנס, וגו'

⁴ספר התודעה (פ' לג): ברם, הם, עוד מחשבה אחת היתה בלבם: לדעת טיבה של הארץ הזאת, אם היא ארץ ככל הארצות ואפשר לחיות בה חיים של דרך הטבע, או שמא גם היא אינה אלא סגנון אחר של גן עדן, וכל החי בתוכה כחי בפלטרין של מלך ומידת הדין מתוחה שם תמיד; ושמא לא יוכלו גם שם לעמוד בדרך חיים שהארץ הזאת דורשת ושהיא למעלה מדרך הטבע:

⁵העמק דבר יג ב: שלח לך אנשים וגו'. פרש"י לדעתך אני איני מצוה לך כו'. ודאי לשון שלח לך אינו במשמע אלא כמו קח לך לך לך שהיא מצוה כמשמעו. אלא ההכרח לפרש הכי כמבואר בספר דברים שמתחלה אך המה ישראל בקשו זאת. ... דודאי לפי הליכות עולם הטבע היה השלוח נחוץ לראות איך ובאיזה צד לכבוש הארץ. וכמש"כ הרמב"ן ז"ל וכמבואר בלשון ישראל שאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ. וישיבו אותנו דבר. את הדרך אשר נעלה בה. ואת הערים אשר נבא אליהן. הרי לא בקשו לדעת הטובה היא אם רעה. ועוד כמה דברים אם ראוי ליכנס לא"י או לא. לא הסתפקו עדיין בזה כלל. רק לדעת איך יכבשו. וזה ודאי ראוי ומוכרח אם הכבישה הוא בדרך הטבע. אבל אם הוא למעלה מה"ט כאשר הלכו עד הנה במדבר. אין מקום לשליחות כלל. שאין דבר חוצץ בפני תפארת עונו ית'. והנה בעמדם בחורב ובתחלת נסיעתם משם היה באמת בדעתם ליכנס בזה האופן לא"י. וא"צ לשליחות כלל. אבל בהליכה שלש מסעות הללו ראו והתבוננו כי קשה עליהם לעמוד בזה האופן. ... ואינם יכולים לעמוד בזהירות יתירה כזו. ... בפנים שהאדם מישראל מתנהג עם עבודתו לפני ה' באותו פנים הקב"ה והשגחתו עליו. ע"כ הסכימו לשלח מרגלים ותהי' הכנסיה בדרך הטבע. עוד יש להוסיף עפ"י מאמר חז"ל דנבואת אלדד ומידד היה משה מת ויהושע מכניס ישראל לארץ. ונהי דנבואה של משה מת לא הוחלט כ"כ. ולא עלה ע"ד משה שלא תועיל תפלתו לשנות הגזירה. ע"ש עוד

וד"ל ההגות בפרשיות התורה: גם העמק דבר אמר כי הם רצו בהליכות טבע לראות את הדרך נעלה בה. (בנוסף להרמב"ן, רבינו בחיי, חתם סופר ועוד). ... בעמדם בחורב ידעו כי תשועתם תהיה על טבעית, אבל בשלוש המסעות נכחו לדעת, כי כבדה דרך זו, שכן על כל דבר שלא כהוגן ועל טרוניא נענשו מיד. לכן לא ראו עצמם מוכשרים להנהיגה על טבעית, ורצו לשלוח מרגלים, כדי שהכיבוש יהיה בדרך הטבע. הם שמעו מפי אלדד ומידד מתנבאים "משה מת ויהושע מכניס" והם ידעו, כי יהושע מסמל את ההנהגה הטבעית, כמו שנאמר "ויחלוש יהושע את עמלק לפי חרב" לכן אחרי שמשה אמר להם "עלה רש" ראו בכך הסכמה לדעתם, כי הכיבוש יבוא בדרך טבעית. ואמנם, אם כי הקדוש ברוך רצה בשבילים דרך על טבעית, הסכים בסוף לדעתם ואמר למשה "שלח לך – לדעתך" בהתאם לרצון העם, לפי דרכם שאינם מוכשרים ויראים מהנהגה על טבעית.

⁶לב: ארץ אוכלת יושביה היא

continuation of the same pattern they had experienced in the desert. ארץ אוכלת יושביה – 'it is a land whose spirituality will chew up people like ourselves'¹. There was to be no rest for the weary. Israel was the palace of the King and we were but a slave people². G-d's promise to deliver the land would go awry under such circumstances, given the higher standards to which the Jews were being held accountable³. This was especially so since they knew from Eldad and Meidad that Moshe would no longer be with them⁴. (Some say that, just as Moshe Rabbeinu was to lose the mantle of leadership, so they would too, and this too clouded their judgment⁵.)

And things got worse, for, at least in the desert, the Jews were free to pursue a life of pure Torah, removed from this world almost entirely. In the land, however, they would have to plow and reap just like other people. Yet like the מן, the rain would fall and the crops would grow in direct correlation to their actions. G-d wanted them to take the world with them in their spiritual greatness, to be מרגלים, which means, says the Chasam Sofer, people who raise the body⁶. They, however, saw an ארץ אוכלת יושביה, a land that would eat their spirituality and leave them horribly exposed⁷. The appeal of Calev and Yehoshua, עלה נעלה – lets us have a double עליה, not only in spirituality but also through elevating the physical⁹, fell on deaf ears.

¹ יערות דבש מובא בהגות והמשיר שם: לעומתם טענו יהושע וכלב כי הארץ מוסיפה קדושה, ומכפרת על חולשתם של היושבים עליה. "טובה הארץ מאד מאד" בשבילכם טובה היא יותר מארץ אחרת

² ספר התודעה (פ' לג): כה אמרו המרגלים: הארץ שאנו באים לרשת אותה - כולה כמחנה שכינה היא, כאשר כאן במדבר. לא מעולה היא משאר ארצות, אלא אינה דומה להן כלל. פלטרין של מלך היא - לא נוכל לעלות אליה כי יוצאי מצרים אנו, ולא הגענו להיות בני פלטרין: הראיתם ארץ כזו שברכתה שופעת מאליה, שפורתיה של גפן אחת מרובים מתנובת כרם שלם ומבורך בארץ אחרת; הראיתם ארץ שכזו, שבניה, או גדלים כענקים עד לשמים ודומים לנפילים מתלפי המבול, או מתים כזבובים - כל כולה אינה אלא גן עדן מן השמים לזוכים לו, או שאול גיהנום לשאינם זוכים:

³ ז"ל החפץ חיים בספר שמירת הלשון ח"ב פ' יט: כשבאו לרגל הארץ התגבר היצר עליהם לומר לנצח עם רב כזה וגבורים כאלו, צריך לזה זכות גדולה ונוראה אבל לא כאנשים כמונו שזה מקרוב עשינו העגל, וגם בשר התאוה ... ומה שהבטיח הקב"ה לתת לנו את הארץ, הוא קורא אם היינו זכאים וגו'

⁴ משך חכמה יג ל ד"ה ויהם כלב את העם אל משה עלה נעלה כו': הענין, דהמה היו מתפחדים, מפני ששמעו מאלדד ומידד מתנבאים משה מת יהושע מכניס (לעיל יא, כח ברש"י, סנהדרין יז), וראו כי משה לא מיחה בהם ולא גער עליהם, וא"כ להכנס בארץ מבצר ולהלחם עם עמלק, אשר כבר נכשלו בו, ועם ענקים, בלא משה הלא יפלו כולם לפי חרב, ולכן השתיק כלב את העם, במה שיחסו את כל המופתים אל משה, כי אדרבא גדולת משה תלוי בכס, שכל זמן שהיו במדבר לא נתיחד הדבור למשה (מכילתא בא ח), ולכן אמר עלה נעלה בעצמנו בלא משה ... והוא שאמר ויהם כלב את העם במה שמיחסים הכל אל משה, זה לא תדברו ולא יעלה על לבכם כי רק במשה תלוי הנצחון והנסיים, לא כן, רק עלה נעלה כו'. וזה שאמר יהושע ג' ויאמר כו' בזאת תדעו כי א' חי בקרבכם, פירוש, שלא תדמו כי משה היה בקרבכם והוא עשה את כל הגדולות, רק כי האלקים, אשר הוא חי תמיד, ולא משה שכבר מת וגו'

⁵ מסילת ישרים פ' יא: הכבוד ... הוא שגרם לפי דעת חכמינו ז"ל אל המרגלים שיוציאו דבה על הארץ ... מיראתם פן ימעט כבודם בכניסת ארץ, שלא יהיו הם נשיאים לישראל ויעמדו אחרים במקומם ומקורו בזה פרשת שלח דף קנח ע"א

⁶ שפת אמת תרמ" ט: ... בימי המעשה הוא תיקון העשיה ... ונקרא מרגלים. לכן אמר יוסף מרגלים אתם לראות כו' ערות הארץ באתם. כי יב שבטים הם מתקנים ששת ימי המעשה כמ"ש במקום אחר. ... היה קשה למרגלים לכנוס במדריגה זו. שבמדבר היה כולו תורה. אך השי"ת רצה להכניסו לארץ ישראל לתקן גם הגוף ... וזה ענין שמכת פרשת נסכים אחר מעשה המרגלים ... [ש]בכל קרבן צוה השי"ת להוסיף נסכים ומנחה שהוא התיקונים מן הארץ דגן תירוש ויצהר שבאין בכח חרישה זריעה ונטיעה אבל הבהמה הוא בע"ח בעצמו והקב"ה רצה בשעת הקרבן יהיה דביקות במעשה האדם וגו'

⁷ הבעש"ט, מובא בהגות לפרשיות התורה וז"ל שם: "ארץ אוכלת יושביה" – [המרגלים] אמרו שהיושבים בה נהפכים להיות ארציים. חז"ל אמרו: "חזק הוא ממנו כביכול, אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו מש"ס (סוטה לה) כלומר אין אפשרות להוציא נצוצות של קדושה מעבודת עצמית. ... בכך טענו המרגלים טעות גסה.

⁸ ויהם כלב את העם אל משה ויאמר – עלה נעלה

⁹ הגות בשם הבעש"ט שם: משימתו של אדם היא "עלה נעלה", עליה כפולה, בגשמיות ורוחניות כאחת

The Jewish people saw most of their leaders crumble under the weight of their own logic, and caved in with them¹. There was nothing new (or inaccurate) in the facts that they reported. What was new was the interpretation of those facts – we stand no chance of winning these battles, and, even if we do, we will not survive the spiritual intensity of the land²:

אפס כי עז העם הישב בארץ

אפס – “we stand no chance³” for the nation inhabiting the land is mighty

If these giants in Torah felt this way, what chance did the people stand⁴? There was a rather unusual person who later modeled the very behavior and approach that they failed in. Rachav, a famous gentile harlot, took on absolute faith that the Jews would get their land and acted accordingly, thinking nothing of risking her life to save another round of spies, Yehoshua and Calev⁵. (Rachav is brought in the Haftorah as another example of the Torah teaching lessons, good and bad, from wherever they come.)

When the Jewish people cried⁶, from the Sanhedrin down⁷, they cried because they were too close to G-d and would continue to be so. They would rather go back and suffer under the Egyptians⁸, even death was better than to suffer such a fate⁹. G-d's response was that they would get what they wanted; they would become distant from Him. But, He assured them, cry they would, for generations¹⁰. And their future cries would be because of that distance. They would see their Temples destroyed as a result of that distance, and they would cry. Because of that distance, they would see their land taken over by others, and they would cry in their exile. That crying, however, would already be the right type of crying: it would be

¹רש"י דברים א' כב: ותקרבון אלי כלכם - בערבוביא ולהלן הוא אומר ותקרבון אלי כל ראשי שבטיכם וזקניכם ותאמרו הן הראנו וגו' אותה קריבה היתה הוגנת ילדים מכבדים את הזקנים ושלחום לפניהם וזקנים מכבדים את הראשים ללכת לפניהם אבל כאן ותקרבון אלי כולכם בערבוביא ילדים דוחפין את הזקנים וזקנים דוחפין את הראשים:

²ספר התודעה (פ' לג): מששבו המרגלים וישיבו דבר אל משה ואל כל העדה - כל אשר דברו באותה שעה, הכל אמת היה וידוע היה לכל העם. שכן הכל יודעים היכן עמלק יושב ומה הוא עמלק לישראל, והכל יודעים את האמוריים שגבורים הם, וכן ילידי הענק ידועים היו בעולם. וכן משה אומר לישראל (דברים ט'): אֲשֶׁר אֶתָּה יִדְעָתָּה וְאֶתָּה שְׁמַעְתָּ מִי יִתְיַצֵּב לִפְנֵי בְנֵי עֲנָק. אלמלא הוסיפו בדבריהם לומר אפס; - אֲפֹס כִּי עַז הָעַם הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ:

³רמב"ן יג כב: רשעם במלת אפס שהיא מורה על דבר אפס ומנע מן האדם שאי אפשר בשום ענין

⁴חתם סופר

⁵יילקוט לקח טו

⁶יד א: ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא:

⁷רש"י יד א ופירש רש"י שבאו כולם ביחד בערבוביא – ילדים דוחפים את הזקנים

⁸יד ג) ולמה ה' מביא אתנו אל הארץ הזאת לנפל בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז הלוא טוב לנו שוב מצרימה: ד) ויאמרו איש אל אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה:

⁹יד ב) וילנו על משה ועל אהרן כל בני ישראל ויאמרו אלהם כל העדה לו מתנו בארץ מצרים או במדבר הזה לו מתנו:

¹⁰תרגום יונתן יד א: וארימת כל כנישתא ויהבו ית קליהון ובכו עמא בליליא ההוא ואתקביעת להון ההוא ליליא לבכותא לזריהון ע"כ וכן בתענית (כט) הם בכו בכיה של חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות והרמב"ן (יד א) הקשה: ולא ידעתי מאיזה רמז שבפרשה הוציאו זה ... אולי ידרש זה מפסוק (לא) וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה, יאמר וטפכם כאשר אמרתם לבז יהיה בבא עת פקודתם כי אני פוקד עון אבות על בנים, והבאתי אותם עתה שידעו את הארץ ידיעה בלבד, אבל לא שירשו אותה לדורות והכתוב ירמוז בכיוצא בזה, ולא ירצה לגזור רעה רק בענין תוכחת על תנאי: וחז"ל דרשו שבכיתם ליל תשעה באב היה. עיין ברבינו בחיי יד אחשבון התאריכים ושם כתב עוד: ועוד דרשו בו בכיה תבכה, בכיה על ממלכת ישראל תבכה על ממלכת בית יהודה, בכיה על ירושלים תבכה על ציון, בכיה על עשרת השבטים תבכה על יהודה ובנימן. ומצינו חורבן בית ראשון שהיה בלילה ... חורבן בית שני היה ג"כ בלילה ... וכל המאורעות האלה לישראל היו בלילה בעונש הבכיה שעשו בלילה הזה. ועוד מצינו שבלילה הזה נגזר החורבן והפזור לישראל בגלות וגו' ע"ש שהוכיח ג"כ מהנביאים ומן הכתובים שבכיה זו הוקבעה לדורות שיהיו מפוריין בין האומות והמשיך: ומאותה שעה נגזרה גזרה על ביהמ"ק שיחרב

the cry of wanting to get closer, not further away, and it would lead to where the original crying led away from – returning to the land and the ushering in of the messianic era¹.

There was another complication. The spies were right in that the mighty Canaanites could not be conquered by the Jews on purely physical grounds. If the Jews did not fight a spiritual battle first, all was lost. The job of the spies was to somehow access the spiritual energy of the Canaanites and subdue that². They had to insert Torah spirituality into the stones and ground, into every material aspect of the land³. To do this, the spies had to be totally in control of their own spirituality, something they, in their own greatness⁴, could have achieved by being Moshe's emissaries (שלח לך אנשים) and drawing from his spirituality⁵. Therefore, G-d told Moshe that he should be the sender in order to ensure the spiritual purity of the mission⁶, and Moshe was right in thinking that this was the way to go⁷.

What went wrong was that the spies, in the end, went as appointees (Shlichim) of the Jewish people and not of Moshe Rabbeinu⁸. They had heard from Eldad and Meidad that Moshe was not going to make it into the land. They would therefore need the spiritual energies of the Jewish people and not Moshe, or so they thought⁹. They absorbed the total

¹ ספר התודעה, אליהו כי טוב פ' לג: 'אתם בכיתם בכיה של חנם - ואני אקבע לכם בכיה לדורות' - כלום נוקם ונוטר הוא הקב"ה ובעל תמה? ועוד, אבות אכלו בוסר ושני בנים תקהינה - ואלה הדורות מה חטאו. והלא די להם לדור של הבנים הראשונים שהמתינו בארץ ארבעים שנה עד תום כל דור אבותיהם? ואם בעוונות הבנים גלו מארצם אחרי כן, מה הקשר בין חטאות האבות לפורענות הבנים שנגזרה להיות ביום שחטאו האבות, בתשעה לחדש אב? אלא כך הוא מצע הדברים: בעוון בכיה זו של חנם לא גזר הקדוש ברוך הוא במדבר הזה יתמו אלא על האבות שחטאו, והבנים שלא חטאו באו לארץ וירשוהו. תאמר שהבנים מנוקים מעוון זה של כפית טובה מכל וכל, והלא כל כחו של האב בבנו: אכן, לא יומתו הבנים בחטא האבות, אבל שקד הקב"ה על הבנים שיהיו נטהרים משורש החטא הזה הנטוע בבנים מירושת האבות, ותחת אשר מאטו האבות בארץ חמדה בבכי של חנם ואמרו נתנה ראש ונשובה מצר'מה - יהיו הבנים מתקנים חטא הראשונים בבכי של דורות רבים. כאשר יבכו בכל ארצות פזויהם על ארץ חרבה, וגם כי יהא להם מרגוע שם ויחיו ברוחה - לא ישכחו את ארצם ויבכו עליה בכי אמת ויזילו דמעה על ארץ חרבה וישתקוקו לעלות ולחונן עפרה גם בשמותה ויאמרו:

שם: 'ינעם לנפשי הלוך ערום ויחף עלי חרבות שממה אשר היו דביריך': אמור מעתה, צדקה עשה הקב"ה עם ישראל, שבשעה שגזר עליהם חרבן וגלות בדורות אחרונים, קבע שעת הגזרה באותו יום של החטא הראשון, כדי שיהיו הבנים מתקנים בבכיהם שבדורות רבים, את אשר קלקלו האבות הראשונים, וכל עמי תבל יאמרו, אך בנים הם לציון, וכל כובשיה ומחריביה זדים הם לה - יצאו מתוכה, ושוב בנים לגבולם:

² שם משמואל [תר"ע]: היו צריכין להכניע את כל כח קליפות מלכי כנען מקודם, ואח"כ ממילא היו נכבשים בקל

³ שפת אמת [תרל"א]: וזהו ג"כ ענין המרגלים להמשיך אור התורה להרגל והטבע. שהרי במדבר היו בני חורין כמ"ש חירות כו' ולא הי' שום עול אחר עליהם. והיו צריכין להביא הארת התורה גם בהטבע כמ"ש בד' מז"ל. וז"ש בזה"ק חברון תורה שבע"פ מאן דעוסק ביי נק' חבר. והפי' חבר ג"כ כנ"ל שהת"ח כל מעשיו נמשכין אחר התורה ויש לעצמותו התחברות אל התורה. וז"ש שתרגילנו בתורתך ג"כ כנ"ל להמשיך אור התורה גם תוך הרגילות והטבע כנ"ל והוא ע"י המצות כנ"ל. וז"ש ויתורו את ארץ כנען להמשיך בחי' התורה לתוך הטבע כנ"ל. כמ"ש בזה"ק וירא על פסוק הנצינים נראו בארץ כו' וקול התור נשמע כו'. שהוא ההארה הפנימית שצריכין למצוא גם תוך ההעלם והוא אור הגנוז במעשה בראשית כמ"ש מה רב טובך כו':

⁴ ספר התודעה (פ' לג): שלח לך, אבל אנשים יהיו, גבורים, איש אחד למטה אבותיו, כל נשיא בהם. שליחים אלה, מבחן לכל עמם יהיו. וגו'

⁵ שם משמואל [תר"ע]: ובמה שהם שלוחי מרע"ה ושלוחו של אדם כמותו, הי' נחשב כאילו מרע"ה בעצמו הלך לשם

⁶ שם משמואל שם: ולכן אמר השי"ת למרע"ה שלח לך

⁷ שם משמואל שם: וז"ש וייטב בעיני הדבר ואקח מכם וגו' שהיתה באמת עצה טובה ונכונה.

⁸ שם משמואל שם: משא"כ המרגלים נעשו שלוחים של כל ישראל כמו שנאמר וישיבו אותם דבר ואת כל העדה, עכתה"ק.

אור גדליהו: ויש לומר שעיקר הנסיון היה אם ילכו בשליחותם של בני ישראל כמו שאמרו בני ישראל 'וישיבו אותנו דבר' (דברים), או שילכו בשליחותו של משה רבינו, ואפשר שזה כוונת חז"ל שאמרו (סוטה לד ע"ב וברש"י כאן) 'לדעתך' היינו שהשליחות יהיה לדעתך, שילכו בשליחותך ולא בשליחות בני ישראל

⁹ שם משמואל שם: ויש ליתן טעם מדוע שינו המרגלים שלא רצו להיות שלוחי משה רק שלוחי כל ישראל. וי"ל דכבר שמעו מאלדד ומידד שמשה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ, וא"כ חשבו שלכיבוש א"י נצרך דוקא כח כנס"י ולא כח משה

spirituality of each tribe, for good and for bad¹. Only Calev held true to the original mission². (Moshe, in turn, was not aware of all of this, and thought they were still his emissaries³.)

This now became a self-fulfilling prophecy. Since they were no longer drawing on Moshe Rabbeinu's spiritual perfection, they were not able to conquer the spirituality of the Canaanites with their own⁴. They no longer believed in themselves, and they were right. Moshe Rabbeinu prayed that the nation should not be killed in a plague, but he did not request that they enter the land⁵. They could no longer be worthy of that⁶.

On that fateful day, the 9th of Av, G-d decreed that all those who reached the age of 60 would die⁷. Every 9th of Av⁸ for the next 37 years⁹, 15,000 Jews who reached the age of sixty lay down in their graves and perished¹⁰. In fact, in a frightening scenario, every Jew lay down in his self-dug grave and went to sleep. In the morning, those below 60 woke up, while those who had reached that age passed away in the night¹¹. No Levites or women, nor Calev and

¹ שם משמואל [תרע"ו]: ובכתבי האריז"ל שנתעברו בהם נשמות י"ב השבטים, ע"כ היו צריכין להכניע את כל קליפות מלכי כנען כנ"ל ... [ובשמואל אמר] מרע"ה המשלח ובו לא נמצא חסרון, וא"כ שלוחו של אדם כמותו, א"כ היו יכולין לפעול הפעולה שהי' מרע"ה עושה אם הי' הולך שמה, והיו יכולין להכניע הכל, משא"כ כשהלכו בשליחות ישראל ובהם הלא נמצאו הרבה שעדיין לא תקנו כל המדות הרעות שיהי' ביכולתם לעמוד נגדם, דהלא הי' נמצא בהם דתן ואבירם וע"ד, ומי שרוצה לעמוד וללחום מלחמה כזאת, הלא צריך להיות בעצמו נקי מכל פסולת, ובכן כיון שהי' חסרון במשלח, לכן כשנכנסו לארץ כנען והי' אז אתקדויותא דשחרית שנעשה אפל, כ"כ התאספו כל הכחות ממדות רעות ועמדו נגדם, והם באשר נעשו שלוחי כל הקהל אף מאנשים הבלתי מטהורים לא הי' ביכולתם להכניעם

² ואולי זו היא עצת המרגלים שכלב ביקש רחמים שלא יהא ניסת לעצמתם, והיינו שהם חשבו שעצתם טובה שיהיו שלוחי ישראל ולא הי' לכלב טעם לדחותם רק בפשיטות שלא רצה לשנות מכפי אשר נשתלח, ולזה הי' צריך חיזוק גדול כמובן.

³ שם משמואל שם: אך לא היו יכולים לאמור זה למשה כמובן. וכנראה שמשה לא ידע מנבואת אלדד ומידד, שהרי התנבאו שלא מאצילות משה, ובש"ס סנהדרין (י"ז). דלא סיימו קמ"י. ואפילו לפי הכוונה הפשוטה של העם שיתורו בארץ לבדוק שזה ארץ 'נורמלי', עובד לפי חוקות הטבע לא הגיד למשה רבינו (ספר התודעה פ' לג)

⁴ ספר התודעה (אליהו כי טוב) פ' לג: ותשא כל העדה, ויתנו את קולם, ויבכו העם בלילה ההוא: הגזרה: העם חרף לבדו את משפטו: או במדבר הזה לו מתנו. מעבדות פרעה יצאו ולכלל נוחלי ארץ הבחירה עדין לא הגיעו. העם האומר הלא טוב לנו שוב מצרימה לשוב לעבדות ולשפלות ובלבד שלא נשא בעול הגדול של חרות עליונה ובאחריותה, אינו ראוי להיות עליון על כל הגויים; העם החושב בעצמו כי פשעיו כל כך מרובים ולא עזבוהו עדין, עד שהקדוש ברוך הוא שונא אותו בגללם ואומר להשמידו - מעיד הוא על עצמו שהחטא והפשע עדין שוכן בקרבו ולא יצלח להתרומם על גביהם:

⁵ ספר התודעה (פ' לג): אפילו משה רבינו אוהבם של ישראל ונושאם כאשר ישא האומן את היונק וסובלם גם כשהם חוטאים, לא ערב לבו לבקש עליהם רחמים לבטל מהם גזרת א"ם ירצה איש בְּאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה, הדור הַרְעָה הַזֶּה, את הארץ הטובה וגו'. אינו מבקש עליהם אלא שלא ימותו כולם במגפה, מפני חילול השם. אבל לארץ הזו אין הם ראויים לבוא:

⁶ ספר התודעה (פ' לג): והתחזקתם, ולקחתם מפרי הארץ - כך אמר למרגלים בצאתם לדרכם. שכל הרוצה לטעום מפריה ולשבוש מטובה של הארץ, הוא צריך ללבוש תחילה חזק וגבורה. עכשו, ששבו משם רפויים ונפחדים - לאו בני הארץ ההיא הם, במדבר הזה יתמו:

⁷ ספר התודעה, שם: גם אותם שעליהם היתה הגזרה, לא מתו במדבר קודם שמלאו להם ששים שנה. ולפי שצפה הקדוש ברוך הוא שעתידים בני ישראל לחטוא מרגלים, ויהיו כלים במדבר בעוון זה.

⁸ ספר התודעה, שם: כל אלה שנמלאו להם ששים שנה והיו עתידים למות באותה שנה - כולם ביום אחד מתו, בט' באב:

⁹ ספר התודעה, שם: ואף על פי שלשון חכמים שנזכר למעלה: 'וכך עשו ארבעים שנה' לא דברו חכמים אלא בלשון תורה: בְּמִסְפָּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּרְתְּם אֶת הָאָרֶץ, אַרְבָּעִים יוֹם, יוֹם לַשָּׁנָה יוֹם לַשָּׁנָה, תִּשְׂאוּ אֶת עֲוֹנֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וגו'; ברם, שתי השנים שכבר עברו עליהם במדבר עד שעת הגזרה והשילום, גם הן נכנסו בכלל ארבעים שנה אלה; ולא היו להם לישראל במדבר אלא שלשים ושבע ימי תשעה באב של אבן ומספד בלבד: כיצד? תשעה באב של שנה ראשונה, עדין היה קודם חטא המרגלים, תשעה באב של שנה שנייה - בו ביום חטאו ובו יצאה הגזרה אבל עדין לא החל השילום, עד לשנה הבאה. גם תשעה באב של השנה האחרונה לא מת בו איש, כי ויתר להם הקב"ה את השילום האחרון, כמו שיאמר להלן בענין זה:

¹⁰ ספר התודעה, שם: לכן מתחילה, בעודם עדין במצרים, פזר הקב"ה את התולדות שיהיו נולדים כל שנה מספר שנה, כחמשה עשר אלף זכרים בני קימא. וכשנגזרה עליהם הגזרה אחרי כן, לא מתו כולם בבת אחת אלא בכל שנה אותו מספר, חמשה עשר אלף ופרוטרוט. שכן כל מנינם של יוצאי הצבא היה שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים, חלק מנין זה לארבעים שנה - הרי חמשה עשר אלף ופרוטרוט שמתו בכל שנה עד תום כל הדור ההוא:

¹¹ ספר התודעה, שם: 'כל ערב תשעה באב היה הכרוז יוצא: 'הכל יצאו לחפור חפרים (קבריים) וישנים בהם! ' ובשחרית הכרוז יוצא: 'בדלו החיים מן המתים!' והיו בודקים אותם ונמצאו חמשה עשר אלף ופרוטרוט חסרים בכל שנה, וכך עשו

Yehoshua, nor those who were below 20 at the time of the sin, died¹, for, except for the sin of Korach and the loss in an unauthorized war against the Amalekites and Emorites², there was no other cause of death in the desert³.

This explains why Yeshoshua later sent Calev and Pinchus to repeat the attempt⁴, ensuring that they were his emissaries and not those of the Jewish people as a whole⁵ (see this week's Haftorah). The first mission had done enough to soften the way for the second, more successful mission⁶. Calev and Pinchus made a beeline for Rachav, the harlot of princes and nobles, and therefore at the core of Canaanite impurity⁷. The moment they heard from her that the Canaanites had melted from fear, they knew their mission was complete⁸. They packed up and returned to the Jewish people.

ארבעים שנה יום לשנה, יום לשנה - הרי ארבעים שנה וכו': הכל נכנסו לקבריהם בליל תשעה באב, רק הללו שלא נמלאו להם ששים שנה נבדלו לחיים, ובני הששים נבדלו למות וכיסוסם בעפר. גם את יתר הקברים סתמום עפר ולא השאירו פתוחים לשנה הבאה, כי אמרו, אולי ירחם ה' את השארית ויבטל מהם את הגזרה עד השנה הבאה:

¹ספר התודעה, שם: ואלה שלא היו בגזרה: כל שבט לוי, שהרי לא היה מהם במרגלים, לפי שלא היו עתידים לרשת נחלה בארץ; הנשים שמכל השבטים, שחבבו את הארץ; כל הטף שלמטה מעשרים שנה; כל הזקנים שהיו בתשעה באב הראשון בני למעלה מששים שנה; יהושע וכלב אף על פי שהיו בני ארבעים ובכלל המנין של הדור ההוא - כי מלאו אחרי ה':

²ספר התודעה, שם: הרי שנאמר לעיל שהמתים כל שנה לא היו אלא ט"ו אלף ופרוטרוט בלבד, ונאמר כאן שלא היו אלא שלשים ושבע שנים של שילום בלבד, לא יותר - שאר ארבעים וחמשה אלף ופרוטרוט גדול, מה היה עליו? תינח, ט"ו אלף האחרונים שויתרו להם הקב"ה, אבל עוד שלשים אלף מתו, והיכן תמו? צא וחשוב את המתים על דבר קרח שהיה אחרי חטא המרגלים ותמצאם קרוב לחמשה עשר אלף - ארבעה עשר אלף ושבע מאות המתים במגפה, ועוד מאתיים וחמשה איש מקריבי הקטורת. כל אלה לא בתשעה באב מתו, אלא ביום הזעם של המחלוקת ההיא. וכן אתה אומר שט"ו אלף הנותרים מתו מן המעפילים לעלות ולהלחם עם העמלקי והאמורי אשר לא צָנָה ה' וְאָרוֹן בְּרִית ה' וּמִשָּׁה לֹא מָשָׁה מִקְרָב הַמַּחֲנֶה; וַיִּדְד הָעַמְלָקִי וְהַכְנַעֲנִי הַיָּשָׁב בְּהַר הַהָרָה וַיִּכְתוּם עַד הַחֲרָמָה (במדבר יד). וכן הוא אומר (דברים א'): וַיִּכְתוּ אֶתְכֶם בְּשַׁעִיר עַד חֲרָמָה. ואפשר שמספר המוכים האלה חמשה עשר אלף היה:

³ספר התודעה, אליהו כי טוב, פ' לג: רבים מגדולי המפרשים אומרים, וכן נראה גם מדברי רז"ל, כי כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, לא היה שם מות בדרך הטבע כלל, כיון שלא פקדה אותם שום מחלה ולא בלו מזוקן. כל מיתה שהיתה במדבר רק על דבר חטא היתה. נמצא שדור הנכנסים לארץ מרובה היה בזקנים מופלגים ומרובה בנשים מאד, כל אותן הנשים שנתאלמנו מבעליהן, ששים רבוא יוצאי הצבא שעליהם היתה הגזרה:

⁴שם משמואל [תר"ע]: ולכן ה' מוכרח יהושע לשלוח מרגלים להכניע אותם, ובהר בפינחס וכלב שהיו צדיקים גמורים

⁵שם משמואל שם: וכ"ז ה' להם מה שעשו שליחותם כראוי, היינו שיהושע שלחם ואליו לבד חזרו בשליחותם כמו שמבואר בפסוק ע"ש, משא"כ המרגלים של י"ב שבטים שנעשו שלוחי כל ישראל

⁶שפת אמת [תרל"ג]: במדרש מקצה רגלים כו'. נראה כי לא ה' לבטלה שליחות המרגלים כי לא ה' באפשרי לשלוח רק אותם וקלקלו והי' נצרך אח"כ לשלוח שנית בימי יהושע אבל הועיל שליחותם שיוכל אח"כ לשלוח:

⁷שם משמואל שם: והם כיון שהיו אצל רחב הזונה שהיא היתה הקליפה העיקרית זוהי לילית

⁸שם משמואל שם: ושמעו שאמרה נמוגו כל יושבי הארץ שכבר נכנעו, לא ה' להם עוד מה לעשות שם

2. Tzitzis

SUMMARY:

G-d gives us Mitzvos in every area of our lives. We go out to plough - we are commanded not to plough with the ox and the donkey together; we go to sow - we are told not to sow Kelaim; to reap – we are told to leave the corners of our field open. When we come to knead the dough, we are told to take Challah. So too when we build a house we have Maakeh & Mezuzah, and when we get dressed we have the Tzitzis of our parsha. Someone who has Tzitzis on his body, Tefilin on his head and his arm (opposite his heart) and a Mezuzah on his doorpost will not come to sin, for he will be surrounded by reminders to serve his G-d.

Tzitzis appears in the third of the paragraphs of the Shema. This paragraph contains two Mitzvos: To wear Tzitzis on the corners of one's garment and not to go after one's heart and one's mind in the pursuit of evil (ולא תתורו). The two are related. Tzitzis get connected to garments and man only began to wear garments as a result of the sin. The essential purpose of a garment is the covering up of the animal element in man's body. When we see the Tzitzis we are reminded not to sin. In fact the very word for Tzitzis may mean to peak or to look. Tzitzis are thus the affirmation of man's G-d given mission.

The word ציצית has the numerical value of 600. When we add the 8 strings on each of the 4 Tzitzis and the five knots on each, we get to 613, the total number of Mitzvos. Tzitzis is therefore capable of providing us with the type of spiritual-life energy to all limbs and sinews of our body, amounting to 613.

The white color of the Tzitzis refers to the body, while the special blue die (Techeles) refers to the soul. Techeles itself means end or limit, because it stretches our limits into the invisible areas of the soul. Hence, Tzitzis teaches us about the spiritual balance of man – the relationship of the body and the soul.

The techeles is the color of the sea. The sea, in turn, is similar to the heavens (הרקיע), and they in turn are similar to the holy throne. It is under this throne that the soul of man rests. Thus, when we see the Tzitzis, we begin to understand how everything works its way back to the source. וראיתם אותו – we will see G-d hidden beneath the surface of everything we look at. Therefore the Techeles represents a 'midah koleles', a total perspective. For this reason, Tzitzis applies even to a holy generation (לדורתם), one that does not need the more basic reminder of Tzitzis not to sin.

The blue, which represents the soul, is therefore wound over the white, just as the soul is higher than the body. It is wound either 7 or 13 times, according to differing opinions, to reflect the 7 Heavens and 6 spaces between them.

We only make one thread blue and not the entire garment – for a whole garment would imply the total mastery by the soul of the body, something unattainable in the world as we know it now.

The Talis Gadol, worn only for prayer, surrounds the person, a surrounding light (אור מקיף) as one would enter and be protected by a house. After the sin of the Golden Calf, when Moshe Rabbeinu prayed to G-d to save the Jewish people, G-d Himself showed Moshe how to wrap himself in a Talis and pray. The Talis Gadol is therefore traditionally white, a sign of forgiveness and atonement. By wearing the Tallis, we are reminded of G-d who dresses all man, as He did with Adam and Chava. We stand dressed in this holy garment just as the resurrected will be in the future.

A woman is exempt from Tzitzis, both because it is a time-based מצוה and because it is not an obligatory מצוה even for men. Therefore a woman would be highly imbalanced in her עבודת השם were she to consider this מצוה ahead of preferring to complete herself in areas in which she is commanded (and even ahead of other time based מצוות which do not have the

second exemption such as שופר and ספירת העמר). Nevertheless, A woman may fulfill this מצוה provided that she wears a four cornered garment that is different in form from a man's and provided she is doing it because of genuine desire to fulfill even מצוות in which she is not commanded and not in order to make a statement or to show her disagreement with the תורה view of women.

DETAIL:

G-d gives us Mitzvos in every area of our lives. When we go out to the field and plow, we are commanded not to plow with the ox and the donkey together; when we sow, we are told not to sow Kelaim; when we reap, we are told to leave the corners of our field open. When we come to knead the dough, we are told to take Challah (this week's parsha). So, too, when we build a house we have the mitzvos of Maakeh and Mezuzah, and when we get dressed we have the mitzvah of Tzitzis that is commanded in our parsha¹.

Tzitzis, so called because of its hanging tassels², appears in the third of the paragraphs of the Shema. This paragraph contains two Mitzvos: to wear Tzitzis on the corners of one's garment³ and not to go after one's heart and one's mind in the pursuit of evil (ולא תתורו)⁴. In fact, the whole source of Tzitzis has its roots in the sin of the First Man, for Tzitzis is only connected to garments and man only began to wear garments as a result of the sin. The sin was an act of man "following his sensuality, (in which) he called what G-d had forbidden to him 'good for food, a delight to the eyes, to be desired to make one wise' – טוב – למאכל תאוה לעינים נחמד להשכיל⁵. And so the garment proclaims a warning to us for all time, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם⁶."

Therefore, these two Mitzvos are connected. The purpose of Tzitzis is to remember to do all the commands and not to transgress⁷. We do this by looking, by seeing, the Tzitzis. In fact, the very word for Tzitzis means to peak or to look⁸. (More commonly, Tzitzis is named after the strings or tassels⁹.) ולא תתורו gives a specific prohibition which backs this up.

¹חזקוני טו לח: ועשו להם ציצת - לא הניח הקב"ה דבר בעולם שלא נתנו בו מצוה לישראל יצא לחרוש ולא תחרוש בשור וחמור, לזרוע לא תזרע כלאים. לקצור כי תקצור קצירך. ללוש ראשית עריותכם. שחט ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקבה. קן צפור שלח תשלח. בחיה ועוף ושפך את דמו וכסהו בעפר. נטע וערלתם ערלתו. ילדה זכר ימול בשר ערלתו. קבר את המת לא תתגודדו. מגלח לא תקיפו. בנה בית ועשית מעקה, וכתבתם על מזוזות. נתכסה בטלית ועשו להם ציצת.

² הגות בפרשיות התורה עמ' 620: ציצית נקראת לפי רש"י על שם הפתילים התלויים בה. כמו "ויקחני בציצית ראשי" (יחזקאל ח) וְעוֹד אָמַר רַש"י כִּי צִיצִית הִיא מִלְשׁוֹן מַבְיָאִין מֵהַחֲרָכִים עַל שֵׁם וְרֵאִיתָם אוֹתוֹ. אִוְלַם הִרִיבֶשׁ, הִרְשִׁב"ם וּמִפְרָשִׁים אַחֲרֵים אוֹמְרִים שְׁשֵׁנֵי הַפִּירוּשִׁים הֵם נְכוּוֹנִים. יִשְׁנֵם שְׁנֵי סוּגֵי צִיצִית. הַצֹּ שֶׁל "וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית" הֵינּוּ קְבוּצַת פִּתִּילִים, וְאִילוּ "וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית" הֵינּוּ לְהַבְטָה.

³ ציצית: במדבר טו לח-לט (שלח): ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם לדרתם, ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת, והיה לכם לציצית
חינוך מצוה שפ"ו; הסמ"ק מונה עוד מצוה היינו להסתכל לציצית

⁴ לא להתאוות לחמדת עוה"ז להנאת עצמו: במדבר (נשא): ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם
חינוך, מצוה שפ"ז שלא נתור אחר מחשבת הלב וכו' (עמ' כד):
"ועובר על זה ויחד מחשבתו בעיניו אלו שזכרנו שמביאין האדם לצאת מדרך דעת תורתנו השלימה והנקה ולהיכנס בדעת המהבילים הכופרים רע ומר וכן מי שהוא תר אחר עיניו כלומר שהוא רודף אחרי תאוות העולם כגון מי שהוא משים ליבו תמיד להרבות תענוגים גדולים לנפשו מבלי שיכוין בהם כלל לכונה טובה כלומר שלא יעשה כדי שיעמוד בריא ויוכל להשתדל לעבודת בוראו רק להשלים נפשו בתענוגים כל מי שהוא הולך בדרך זה עובר על לאו זה תמיד בכל עת עסקו במה שאמרנו ואין לוקין על זה לפי שאין זה דבר מסוים שנוכל להתרות העובר עליו כי מהיות האדם בנוי בענין שאי אפשר לו שלא יראה בעיניו לפעמים יותר ממה שראוי וכמו כן אי אפשר לו שלא תתפשט המחשבה לפעמים יותר מן הראוי על כן אי אפשר להגביל האדם בזה בגבול ידוע גם כי פעמים אפשר לעבור על לאו זה מבלי שום מעשה וכבר כתבתי למעלה שכל לאו שאפשר לעבור עליו מבלי מעשה אף על פי שעשה בו מעשה אין לוקין עליו לפי הדומה."

⁵Genesis iii 6

⁶ רב שמשון רפאל הירש, חורב דף 182 סוף אות 276

⁷ רמב"ן טו לח: ואחר כן צוה במצות ציצית, שיזכרו בו המצות כולן ולא ישכחו את השבת או זולתה מן המצות

⁸ רש"י טו לח: ועשו להם ציצת - על שם הפתילים התלויים בה כמו (יחזקאל ח) ויקחני בציצית ראשי. ד"א ציצית על שם וראיתם אותו כמו (שיר ב) מציץ מן החרכים:

ועוד פירוש מובא ב רבינו בחיי טו לח: ונקרא ציצית לפי שהוא דומה לציצית הראש, דכתיב (יחזקאל ח) ויקחני בציצת ראשי, וענף זה נקרא לבן לפי שאין אנו מצווים לצבעו.

⁹ רבינו בחיי טו לח: ציצית - על שם ארבע פתילים התלוין בה, כמו (יחזקאל ח) ויקחני בציצת ראשי.

The Sages tell us that the word ציצית has the numerical value of 600. When we add the 8 strings on each of the 4 Tzitzis and the five knots on each, we get to 613, the total number of Mitzvos¹. Thus, when we see the Tzitzis it helps us to remember all of the Mitzvos². But it also means that Tzitzis is capable of providing us with the type of spiritual-life energy to all limbs of our body (similar to Shabbos and Tzedakah)³. Tzitzis is therefore one of only 6 mitzvos that is 'weighted' against all other Mitzvos in the Torah⁴.

The mitzvah of Tzitzis only comes into being when there is a four-cornered garment. "The essential purpose of a garment is the covering up of the animal element in man's body, leaving only those limbs bare which are primarily organs of human activity – namely, the face and the hands. Tzitzis are thus the affirmation of man's G-d-given mission⁵." It is like G-d's stamp on the human being⁶.

We take clothing, something which is just an external garment, and we attach Tzitzis at its 4 extremities. This directs us towards an internal perspective. We thereby show that everything relates back to G-d⁷.

The Tzitzis relates to the body and the soul. The white color and the strings refer to the body⁸, while the special blue dye⁹ (the Techeiles) refers to the soul¹⁰. The soul is

¹ספר החינוך שפ"ו: אמרו ז"ל כי מלת ציצית תרמוז לתרי"ג מצוות עם צירוף שמונה חוטין שבציצית וה' קשרים שבו דעת זקנים מבעלי התוספות טו לט: וזכרתם את כל מצות ה' - פרש"י שמנין גימט' של ציצית ת"ר כו'. ואעפ"י שציצית כתיב חסר יו"ד שניה וי"ל דג' ציצת כתיב וחד מנייהו כתיב לציצת והלמ"ד משלמת השלש יודין החסרות. ועוד שמעתי שיש שעושין חוליות וכריכות עד שעולין כל החוליות והכריכות והחוטין והקשרים מן כל ד' ציציות תרי"ג. (חה עונה על קושית הרמב"ן על פירוש רש"י)
חזקוני טו לט: וזכרתם את כל מצות ה' - פירש"י שמנין גימטריא ציצית ת"ר וח' חוטין וה' קשרים הרי תרי"ג. ולפי ששלשת תיבות של ציצת חסרים יו"ד אחרונה נכתב לציצת שהלמ"ד ממלאה גימטריא של שלשת התיבות של ציצית להיות כל אחת ואחת עולה בגימטריא תרי"ג.

²רמב"ן טו לח: וטעם הזכרון הזה שיהיה בציצית לכל המצות, כתב רש"י מפני המנין של ציצית בגימטריא שש מאות, ושמונה חוטין וחמשה קשרים הרי תרי"ג ולא הבינותי זה, שהציצת בתורה חסר יו"ד ואין מנינם אלא חמש מאות ותשעים ועוד, שהחוטין לדעת בית הלל אינם אלא שלשה (מנחות מא:), והקשרים מן התורה אינם אלא שנים, כמו שאמרו (שם לט) שמע מינה קשר העליון דאורייתא דאי סלקא דעתך לאו דאורייתא כלאים בציצית דשרא רחמנא למה לי הא קיימא לן התוכף תכיפה אחת אינו חבור:

³שפת אמת, ראה ד"ה שקולה מצות ציצית כנגד כל מצוות שבתורה: רמ"ח מצוות עשה הם כנגד רמ"ח איברים שבאדם, וכל מצוה משפיעה חיות דקדושה אל האבר השייך אליו, אך ישנם מצוות מסוימות שבכוחם להשפיע חיות לכל האיברים כולם והם: ציצית שבת וצדקה

⁴ מסכת מנחות דף מג ע"ב: תניא איך וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' שקולה מצוה זו כנגד כל המצות כולן

⁵רב שמשון רפאל הירש, חורב דף 182 אות 279

⁶ בגמ' מחות שהוא כמו חותם של טיט (עיין תוס' שם) ספורנו: הוא כחותם האדון בעבדיו ספר החינוך: הוא כחותם אדונו קבוע בכסותו

⁷שפת אמת [תרל"ו]: ועשו להם ציצית במד' אור זרוע לצדיק כו' זרע הקב"ה כו'. פי' מצות ציצית בלבוש האדם שהוא החיצוניות אעפ"כ יזכור האדם כי שורש הכל בא ממקור הקדושה וזהו קיבוץ הד' קצוות שהוא הכנפות לדבוק הכל בשורש וז"ש ונתנו על ציצית כו' פתיל תכלת לחבר הכל לנקודה הפנימיות שהיא תכלית הכל. ובאמת יש נקודה גנוזה בכל מקום והצדיק ע"י כוונתו לשמים מוציא זו הנקודה מכח אל הפועל.

⁸חינוך שפ"ו: ועוד אמר לי ליבי שיש בו רמז וזיכרון שגופו של אדם ונפשו הכל להשם ברוך הוא כי הלבן רומז לגוף שהוא מן הארץ שנברא מן השלג שהוא לבן כדאשכחן בפרקי דר"א הארץ מהיכן נבראת משלג שתחת כסא הכבוד. וחוטין רמז על הגוף כענין אמרם כי תחילת בריאת הגוף הוא כעין חוטין וכמו שאמרו ז"ל פ' המפלת אמר רב עמרם תנא שני ירכותי כשני חוטין של זהורי' וכו'

⁹וכתב הרמב"ן ז"ל במנין חוטין שהם שמונה, שהשבעה לבנים ר"ל שאינן צבועין, והשמיני תכלת משום שנאמר פתיל תכלת, משמע חד. וזה התכלת הוא חוט של צמר צבוע בדם חלזון שהוא דג שדומה עינו לעין היס ודמו שחור כדיו, וביס המלח הוא מצוי, ושורין אותו צמר תחלה בסיד ואחר כך מכבסין אותו עד שיהיה נקי, ומטיילין ביורה רותחת הדם ההוא והצמר עם סמנין כמו אהל וצריף כדרך שעושין הצבעין כדי שיקלוט הצמר את העין.

¹⁰חינוך שפ"ו: והתכל' אשר עינו כעין הרקיע ירמוז לנפש שהוא מן העליונים

invisible, and it is the job of the Techeiles to remind us of that which is invisible and to extend our end or limit. (Techeiles itself means end or limit¹.) Thus, Tzitzis is a Mitzvah which teaches us about the spiritual balance of man, the relationship of the body and the soul. (Others compare the blue to love of G-d and the white to fear of G-d.²)

This leads to a more complete understanding of ourselves. The Sages tell us that the Techeiles of the Tzitzis is similar to the sea. The sea, in turn, is similar to the heavens (הרקיע), and they in turn are similar to the holy throne³. It is under this throne that the soul of man rests⁴. Thus, when we see the Tzitzis we begin to understand how everything works its way back to the source. וראיתם אותו, we will see G-d hidden beneath the surface of everything we look at⁵. Techeiles, says the Ramban, represents a 'midah koleles'⁶, a total perspective. For this reason, Tzitzis applies even to a holy generation (לדרתם), one that seemingly does not need the more basic reminder of Tzitzis against sinning⁷.

The blue, which represents the soul, is wound over the white, just as the soul is higher than the body⁸. It is wound either 7 or 13 times, according to differing opinions, to reflect the 7 Heavens and 6 spaces between them⁹.

We only make one thread blue and not the entire garment, for a whole garment would imply the total mastery by the soul of the body, something unattainable in the world as we

¹Rav SR Hirsch, Horeb, no 281 (pg. 183): The purpose: To reminds the eye ... that those things which are invisible ... also have reality. ... Blue, a colour in which everything lying within the limits of our range of vision becomes apparent to us. In תכלת ... means ... 'end' or 'limit'.

²שם משמואל [תרע"ג]: ולפי"ז נוכל לומר שזו מצות התכלת על הלבן למען שהיראה שע"י התכלת תעצור את האהבה המשוכה ע"י הלבן שלא תצא לחיצוניות. ולפי"ז יובן מה שמצוה להקדים הלבן לתכלת, שבכל מקום היראה קודמת לאהבה. ולהנ"ל ניחא מה שנגזרה התכלת עפ"י מ"ש בסיידור הרב בהערה לתיקון חצות, כי מצד חורבן ירושלים ירא שלם לא שכיח שתפול אימה ויראה על האדם, ע"ש, וכמו כן אחר החורבן נגזרה התכלת בחי' יראה. והבן:

³ מסכת מנחות דף מג ע"ב: ותניא איך וראיתם אותו וזכרתם ועשיתם ראייה מביאה לידי זכירה זכירה מביאה לידי עשייה ורשב"י אומר כל הזריז במצוה זו זוכה ומקבל פני שכינה כתיב הכא וראיתם אותו וכתוב התם את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד ... תניא היה ר' מאיר אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד וזאת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר וכתוב כמראה אבן ספיר דמות כסא

חינוך שפ"ו: ולזה רמזו באמרם מה נשתנה התכלת מן כל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים והים דומה לרקיע והרקיע דומה לכסא הכבוד
רב צדוק הכהן, שם: וצוה תורה לעשות בטלית חוט אחד של תכלת שמורה על יראה שדומה לכסא הכבוד כמו שאמר בזהר הקדוש ובכלל מצות ציצית מצינו (מנחות מ"ד). עכשיו נדמו עלי כד' עדים וכו'. זהו כדי להזכיר היראה

⁴חינוך שפ"ו: שניא ויראו את אלוקי ישראל וגו' ואמר כמראה אבן ספיר דמות כסא ותחת כסא הכבוד מקום שנפשות הצדיקים גנוחים שם

⁵שפת אמת [תרל"ב]: חד"ל דרשו וראיתם אותו על השכינה שמי שמקיים מצות ציצית זוכה לראות פני השכינה כו'. והסתכלות זה הוא כבוד מלכותו ית' שיש בכל דבר כדכתיב מלא כל הארץ כבודו. רק שהוא נסתר.

⁶רמב"ן טו לח: אבל הזכרון הוא בחוט התכלת, שרומז למדה הכוללת הכל שהיא בכל והיא תכלית הכל, ולכן אמר וזכרתם את כל, שהיא מצות השם וזהו שאמרו (שם מג): מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד וכו', והדמיון בשם גם הגיון תכלית המראות, כי ברחוקים יראו כולם כגוון ההוא, ולפיכך נקרא תכלת:

⁷אור החיים טו לח: לדרתם ונתנו וגו' - הוצרך לומר לדורותם, לצד שלא באה מצוה זו אלא לזכרון המצות כשיראו אותו, תבא הסברא לומר כשיבא דור קדוש וטהור שאין צריכין לזכרון זה אין צורך בציצית תלמוד לומר לדורותם:

⁸חינוך שפ"ו: ומפני כן אמרו שכורכין חוט התכלת על הלבן שהנפש היא עליונית והגוף תחתון

⁹חינוך שפ"ו: ואמרו שעושיין ממנו ז' כריכות או י"ג כנגד ז' רקיעים וששה אויריים שביניהם שאמרו תנא הפוחת לא יפחות מז' כנגד ז' רקיעים ולא יוסיף על י"ג כנגד ז' רקיעים וששה אויריים ביניהם.
דעת זקנים מבעלי התוספות טו לט: ושיעור החוליא בפ' התכלת כדי שיכרך וישנה וישלש וכל הפוחת לא יפחות מז' כנגד ז' רקיעים והמוסיף לא יוסיף על י"ג כנגד ז' רקיעים וששה אויריים שביניהם:

know it now¹. There will come a time, however, when the soul will achieve this mastery and we will no longer need the one thread of blue².

(Despite the incredible importance of the blue in the mitzvah, we are still able to do the mitzvah without the blue die on all white Titzis³.)

The Sages tell us that someone who has Tzitzis on his body, Tefilin on his head and his arm (opposite his heart) and a Mezuzah on his doorpost will not come to sin, for he will be surrounded by reminders to serve his G-d⁴.

The truth is that Tzitzis has its own expression of surrounding the person. Either after a boy's bar mitzvah or when a man gets married, he begins to wear a Talis Gadol. Such a Talis is a large garment with Tzitzis, which is worn only for prayer. The first time this idea is mentioned is when Moshe Rabbeinu prays to G-d to save the Jewish people after the sin of the Golden Calf. G-d Himself shows Moshe how to wrap himself in a Talis and pray. Moshe then mentions G-d's 13 Attributes of Mercy. The Talis, therefore, is traditionally white, a sign of forgiveness and atonement⁵. By wearing the Talis we are reminded of G-d who dresses all man, as He did with Adam and Chava⁶. We stand dressed in this holy garment just as the resurrected will be dressed in the future⁷.

In fact, the idea of the Talis wrapped over a person's head is that it should be a surrounding light (אור מקיף) as one would enter and be protected by a house⁸. It is as if a person is totally surrounding himself with G-d-awareness⁹. For this reason, someone who is going to wear a Talis Gadol during dovening, skips the brocha on the Talis Katan and says a brocho of בציצת להתעתף on both garments. For the goal of both is to be wrapped in a reminders connecting us to our G-d.

¹ רב צדוק הכהן, שם: ורק בחוט אחד אבל לעשות טלית שכולה תכלת, היינו שיהיה אור מקיף מהיראה שהוא כבר בשלימות זה אי אפשר בזמן הזה

² רב צדוק הכהן, שם: עד לעתיד שיזכו לסוד מדרגת עיגולים שהוא אור מקיף בשלימות לא יהיה נצרך עוד לחוט אחד של תכלת

³ הגות בפרשיות התורה, עמ' 623: מצוות ציצית לדורותיכם, אולם התכלת אינה לדורות, שהרי דורות רבים היא נעלמה מאתנו עד הדור שלפני הדור האחרון, כשאדמו"ר מרדכי קבע שמצא את החלוזון (וגם אז רוב הפוסקים הגדולים לא קבלו להחזיר את התכלת או בגלל שחלדו על מסקנותיו או בגלל סיבות אחרות). אור החיים מעיר שמלת דורותיכם כתובה אחרי הלבן ולא אחרי התכלת, כי הלבן הוא לדורות, וכן כתב בעל החתם סופר אולם אזנים לתורה אומר כי המלה לדורותיכם באה להדגיש כי זוהיא האופנה היהודית שאינה משתנה בין בארץ ובין בחו"ל ואין להתבייש בה בפני המלעיגים.

⁴ מסכת מנחות דף מג ע"ב: תנו רבנן חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצות תפילין בראשיהן ותפילין בזרועותיהן וציצית בבגדיהן ומזוזה לפתחיהן... רבי אליעזר בן יעקב אומר כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו הכל בחיזוק שלא יחטא שנאמר והחוט המשולש לא במהרה ינתק ואומר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם

⁵ רבינו בחיי טו לח: ובאמרו נתעטף פירוש בטלית לבנה שהוא סימן סליחה וכפרה, כשם שהדבר האדום סימן החטא כך הלובן סימן המחילה, הוא שכתוב (ישעיה א) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו.

⁶ רבינו בחיי טו לח: ומה שהאדם לובש הטלית ומתכסה בו רמז להקב"ה שהוא מכסה בריותיו ומלבישן, כענין שכתוב (בראשית ג) ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם

⁷ רבינו בחיי טו לח: וגם רמז לעתיד שהקב"ה עתיד להחיות המתים ולהקימם בלבושיהם, הוא שכתוב (איוב לח) תתהפך כחומר חותם וייתצבו כמו לבוש

⁸ רב צדוק הכהן פרי צדיק קרח א: והנה טלית הוא בחינת אור מקיף וכן בית הוא גם כן בחינת אור מקיף

⁹ שפת אמת [תרל"ב]: והאמת כי ע"י הביטול להשי"ת בכל לב שכן ענין עטיפה בציצית וראיתם כפשוטו הוא להיות כל החפץ והסתכלות האדם רק לראות ולהכיר כבוד שמו עי"ז יוכל לראות זיו יקר'.

Women and Tzitzis

A woman is doubly exempt from this מצוה, as the mitzvah of ציצית is firstly a time-based מצוה,¹ and secondly, ציצית is not an obligatory מצוה even for men. Strictly speaking, only if a man is wearing a four cornered garment would he have to put on ציצית. ("He left it to you whether or not you wished to wear such a garment – probably so that you should first feel the need for it yourself, rendering it more meaningful.²") However, men have accepted this upon themselves.

Therefore, a woman would be highly imbalanced in her עבודת השם were she to consider this מצוה ahead of greater completion of the areas in which she is already commanded (and even ahead of other time-based מצוות which do not have the second exemption, such as שופר and ספירת העמר³). Nevertheless, a woman may fulfill this מצוה⁴ provided that she wears a four cornered garment that is different in form from a man's⁵ and provided she is doing it because of genuine desire to fulfill even מצוות in which she is not commanded, and not in order to make a statement or to show her disagreement with the תורה view of women. In the latter case she is a כופר בתורה⁶. ⁷מהרי"ל talks of one מרי"ת ברוני"א who used to wear ציצית. Although he states that no-one rebuked her for this, this may have been, he says, because they knew that she would not listen. In any case, it appears that she wore her ציצית publicly, or at least in a manner that became well-known, thus not in accordance with the אגרות משה. According to this, we simply would not know of the history of women wearing ציצית, since to be legitimate, such מצוות עשה would remain hidden.

However, ⁸מהרי"ל seems to say that it would always be inappropriate for a woman to wear ציצית, seemingly even in private. This is for a number of reasons:

i- Wearing ציצית can lead to transgressions such as שעטנז⁹. Therefore, it is not good to wear them unnecessarily.

¹מנחות מג. תנו רבנן הכל חייבין בציצית - כהנים לויים וישראלים, גרים נשים ועבדים. רבי שמעון פוטר בנשים מפני שמצות עשה שהזמן גרמא הוא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות... מאי טעמא דרבי שמעון? דתניא "וראיתם אתו" (במדבר טו:לט) פרט לכסות לילה (רשב"ם טו לט: וראיתם אותו - מצוה שיהא נראה, ומכאן שאין מצות ציצית בלילה, ולפיכך הנשים פטורות בה שהיא מצות עשה שהזמן גרמא)

וכל הראשונים פסקו כר' שמעון וכן בשו"ע או"ח סי"ז ס"ב
אמנם במנחת חינוך שפ"ו: בח"ז הבאתי כ"פ בשם הריטב"א דמ"ע שהז"ג דנשים פטורות דוקא במצוה שבגוף אבל במצוה שאינו בגופו כמו מילת הבן נשים ג"כ חייבות במקום דלא מיעטה התורה ורק במילה דהתורה מיעטה אותו וכו' א"כ נראה פשוט למאן דס"ל דציצית חובת טלית וכלי קופסא חייבים בציצית אף דכסות לילה פטור או המיוחד ללילה או בכ"ע בלילה לכל מר כדאית לי' מ"מ לא מקרי מצות עשה שהז"ג לענין לפטור הנשים דלא הוי מצוה שבגוף רק להטיל ציצית בבגד א"כ נשים חייבות ג"כ דכאן לא איתמעטי נשים רק מחמת מ"ע שהז"ג עי' בש"ס.

²ד"ר ש.ד. הירש, חורב אות 285, עמ' 185

³כתב הרמ"א (שם): ומ"מ אם רוצים לעטפו ולברך עליו הרשות בידם כמו שאר מ"ע שהזמן גרמא, אך מיחיי כיוהרא, ולכן אין להם ללבוש ציצית הואיל ואינו חובת גברא - פירושו אינו חייב לקנות טלית כדי שיתחייב בציצית

⁴וזאם היא אשכנזית מברכת עליה (רמ"א סי"ז ס"ב)

⁵ויש פוסקים שחושבים שנראה שעצם לבישת הציצית הוי בעיה של איסור כלי גבר - עיין בלבוש סי"ז ס"ב ובבבן איש חי לך לך סי"ג ומקורם בתרגום יונתן בן עוזיאל דברים כב:ה על הפסוק לא יהיה כלי גבר לאשה כתב: לא יהיו גולין בציצית ותפילין דאינון תקוני גבר על איתתא

⁶אגרות משה חלק ד' סימן מט

רמ"א ס' יז) מחיי כיוהרא understands that a woman is only guilty of אגרות משה (ס"ב) if she wears them in public

אמנם חילוק זה לא מובא בפוסקים אחרים עיין לדוגמה בעה"ש סי"ז

⁷מהרי"ל חדשות ס"ז

⁸מהרי"ל חדשות ס"ז

⁹ואע"ג דאצל איש מותר ללבוש בגד ממין אחד וציצית ממין אחר באופן שיש שעטנז, מ"מ יש סוברים שאצל אישה יש איסור (ראב"ד פ"ג מה ל' ציצית הל' ט) עיין שאגת אריה ספ"ב

ii- Although men are also not obligated to wear ציצית, they are obligated to wear them once they are wearing a four cornered garment (i.e. the מצוה is a חובת גברה/חובת הגוף and not a חובת מנה/חובת הבגד). משה רבינו longed to go into ארץ ישראל in order to become obligated in the מצוות התלויות בארץ. From this we learn that it is appropriate to put oneself into a situation where one would become obligated. Therefore, it is good that men wear a four cornered garment, incurring the obligation of ציצית. But women, even after they wear a four cornered garment, are still not obligated in this מצוה.

iii- The מצוה of ציצת comes to remind us of מצוות תרי"ג. Even though no man is obligated in all of תרי"ג, we are obligated in them as a group. Women, however, even as a group, are not commanded in all of תרי"ג מצוות.¹

Therefore, says מהרי"ל, women who would wear ציצית in his area are:

אינה אלא מן המתמיהין ויוהרא חשיבנא להו ומקרין הדיוטות

In addition, the אר"י ז"ל stated that women do not have a relationship with this מצוה². Women may, however, make the ציצת threads, but לכתחילה they should not tie the ציצית onto the garment.³

¹ ובעה"ש כתב עוד טעם לאסור: ואינו דומה לשופר ולולב דהוי פעם אחת בשנה והמצוה כרגע, אבל ציצית מצוותה כל השנה ולא נאה לנשים

² שער הכוונות מובא בכף החיים סי"ז אות ה

³ שו"ע אר"ח סי"ד ס"א, רמ"א שם ומ"ב סק"ג

קרח

1. The Dynamics of Dispute

SUMMARY:

Korach achieved enormous spiritual height. Yet he failed to use his spirituality in the right direction. Korach appears in the Torah only for us to be told not to be like him – לא תהיה כקרח ועדתו - a prohibition of creating strife and dissent under all but the most extenuating of circumstances. Korach himself lost everything, including his portion in the World to Come. His legacy was to give us a deeper understanding of how Machlokes develops and unfolds. In this case, Moshe Rabbeinu's patient diplomacy, approaching each party with an outstretched hand, was a failure.

Korach is the story of the first full scale rebellion against the leadership of the Jewish people. The rebellion was by a great man, charismatic and determined who attracted to his cause others of his ilk. Korach realized that different people would join him for different reasons. Here was Dasan and Aviram who had an old gripe with Moshe. Here were 259 people who, in their great holiness, made a classical mistake, thinking that they had found a higher way to holiness, even if it had not been authorized.

The dispute showed the role of spouses and other hidden figures who stoked their sense of righteous indignation and, by contrast, the role of *On Ben Peles's* wife whose radical ingenuity yanked her husband out of the dispute.

Korach claimed that he was the champion of the masses. He accused Moshe and Aaron of setting themselves up as a power elite which provided both honor and wealth. He stated that the Jewish people must resist at all costs this trend to set up intermediaries between themselves and G-d, making it more difficult to have a direct relationship with HaSh-m at best, and tantamount to a kind of idolatry at worst. Powerful logic indeed!

In fact Korach had it right. The ideal situation of each receiving Torah directly from HaSh-m will indeed be achieved in the Messianic era, when we finally achieve the right level. Finally, during Techiyas HaMesim when there will no longer be any hierarchies. But, coming at the wrong time, Korach's democratic claim was potentially the seeds destruction of an entire nation. Mix up all hierarchies and level them, and we are not left with democracy, but anarchy.

Korach challenged the order of creation, a therefore, implicit in his challenge was the desire to change G-d's midos, His way of relating to the world. Therefore, he suffered death by a new creation – midah keneged midah.

Ultimately, Korach did not stand for anything so much as he stood against. He was the anti-Moshe. Moshe brought us out of Egypt. Let us go back. Moshe divided up the Levirate honors. We are opposed. And ultimately – Moshe claims to have brought down the Torah. We negate that too.

But the argument, dressed up as it was as being for democracy and the empowerment of the people of Israel attracted greats of the nation. And they in turn made it seem true for others. He had every detail of his argument down to a fine detail. But this was just a justificatory ideology. The initial position, his personal hurt at the fact that Moshe and Aaron seemed to have claimed all the honors and not he, came first. And then he proceeded to build his case and his coalition.

ויקח קרח – has no object. It means here that he separated himself, *with Dasan and Aviram, sons of Eliyav and on Ben Peles, of the tribe of Reuven*. Moshe summonsed Dasan and Aviran to negotiate with them but it was too late - לא נעלה.

The moment you are not looking for a solution, escalation sets in. Korach starts out feeling hurt about not getting certain positions in the community, and he ends up questioning

the authenticity of the Moses' entire prophecy. Along the way, some of the personal dirt thrown at Moses sticks, and husbands started warning their wives to stay away from Moshe 'the womanizer'. Escalation also spread laterally – those who lived near Korach caught the bug, the excitement and fulfillment of fighting for a new cause.

In such situations, at first, you look to score points. Korach and his crowd produced some clever, twisted sophistry – arguments they themselves probably did not believe – and reveled in their little victories over 'the enemy'. Korach starts out feeling hurt about not getting certain positions in the community, and he ends up questioning the authenticity of the Moses' entire prophecy. Why should an all blue Talis have Techeiles, and why should a room full of seforim have a mezuzah, and on and on. G-d would never demand such a thing. Moshe must have made these things up!

The next phase of machlokes is to combine every dissatisfaction one has and to combine it all into one big claim. The beloved Moses is quickly becoming a monster, whose blithe promises turn out to be fatal traps.

Korach was now locked in a dynamic of controversy where the battle itself, the exchange of words or tactics, had become the focus. Peace at this stage is certainly not an option. Shaming or insulting the person is now more important than communicating anything of substance. Korach reached this stage early on, not because he was such a low-life – but, ironically, because he saw his message as so important.

If someone like Korach, who was from the generation of Maamad har Sinai, could challenge the Revelation, then the entire Mesorah for all generations was at stake. Something was needed, a type of new revelation, that would reconfirm the revelation and put it beyond dispute. Hence, Korach suffered a most unusual punishment.

DETAIL:

All traits, personal strengths and attributes are neither intrinsically good nor intrinsically bad. It is our choice in which direction we take them. Korach is an example of the fact that even if one reaches the exalted heights of *Ruach HaKodesh* it is still no guarantee that he will use his spirituality in the right direction¹. Korach's contribution to the Torah is for us to be told not to be like him, לא תהיה כקרח ועדתו – *you should not be like Korach and his crowd*, the prohibition of creating strife and dissent unless it would be under the most extenuating of circumstances². Korach himself lost everything, including his portion in the World to Come³. His legacy was to give us a deeper understanding of how Machlokes develops and unfolds. Our lesson is to understand not only how to avoid Machlokes, but how to conduct oneself during a Machlokes as well. Only then do we stand a chance of dealing with this curse.

Korach is the story of the first full-scale rebellion against the leadership of the Jewish people. The rebellion was by a great man⁴, charismatic and determined, who attracted to his cause others of his ilk⁵. Korach realized that different people would join him for different reasons. Dasan and Aviram had an old gripe with Moshe⁶, and the 259 people who joined him made a classical mistake in thinking that they had found a higher way to holiness even if it had not been authorized⁷.

¹ שפתי חיים, מועדים א, דף לב: בכל דרגה שאדם נמצא איננו חוסס לפני הפילה, ואפילו נמצא בדרגת רוח הקודש: לא זאת בלבד שרוח הקודש אינה חוסמת את האפשרות לצאת, אלא שהיא עלולה להעביר אותו על דעתו, וישתמש ברוח"ק לרעה, כמאמרם ז"ל (במדבר רבה יח ז): "וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זו, עינו הטעתו. ראה שלשלת גדולה עומדת ממנו, שמואל ששקול כמשה ואהרון ... ועשרים וארבע משמרות עומדות מבניו שכולם מתנבאים ברוח הקודש ... אמר אפשר הגדולה הזאת עתיד לעמוד ממני ואני אוכל אותה..." - ... הרי אפילו ברוח הקודש קיים הכלל "כל הרוצה לטעות יטעה" (ב"ר ח, ח)

² גמ' סנהדרין קט ע"ב: דאמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ולא יהיה כקרח וכעתו. המאירי על מסכת סנהדרין דף קי ע"א: אף על פי שהמחלוקת בכלל דבר שנוא ומשוקק ודרך הערה אמרו עליו שהוא בלאו שנאמר ולא יהיה כקרח מ"מ כשהוא חולק עם רבו או עם מי שהוא בראוי לקבל מרות מהם הוא שנוא ביותר ע"כ ע"ש בגמ'.

³ סנהדרין קט ע"ב:
עדת קרח אין להם חלק לעולם הבא שנאמר ותכס עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי רבי עקיבא רבי אליעזר אומר עליהם אמר הכתוב ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל: תנו רבנן עדת קרח אין להם חלק לעולם הבא שנאמר ותכס עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי רבי עקיבא רבי יהודה בן בתירא אומר הרי הן כאבידה המתבקשת שנאמר תעיתי כשה אוכל בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי

⁴ אור החיים על במדבר טז א: בן יצהר פירוש היותו בן יצהר שהוא גדול משני אחים הבאים אחריו בבני קהת, ואינם יכולין להחזיף פניהם כנגדו כי גדול מהם
ב': בן קהת הוא המעולה שבבני לוי, שהיו נושאים קדש הקדשים, ואמרו רבותינו ז"ל (שם) קרח מנושאי הארון היה, ואין גרשון ומררי ידברו כנגדו:
ג': בן לוי שהוא שבט מעולה מכל ישראל, ואין שאר השבטים מקפחין אותו בדברו לפני משה, כי מעולה הוא מכל שאר השבטים גם מכל בני לוי, גם בענפי קהת הוא מדרגה ראשונה לשני האחים הבאים אחריו שהם חברון ועוזיאל

⁵ סנהדרין קט ע"ב: ויקומו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים מיוחדים שבעדה קריאי מועד שהיו יודעים לעבר שנים ולקבוע חדשים אנשי שם שהיה להם שם בכל העולם
אור החיים טז א: ואמרו ודתן ואבירם וגו' ... שהם גדולי שבט ראובן הבכור ליעקב, ובאמצעות זה החשיבו עצמן ויקומו לפני משה, פירוש קימה ומעלה בהשוואה עם משה, קרח למה שהוא כנזכר, ודתן ואבירם לצד היותם גדולי ראובן, שהוא גדול מכל האחים, וגם מלוי:

⁶ העמק דבר טז א: כי אם שהיו בטבע בעלי מחלוקת ושונאי משה עוד במצרים. כדאיתא בנדרים דף ס"ד א' ומכש"כ עתה כאשר נגזר עליהם למות במדבר ואל ליכנס לארץ זבת חלב ודבש. משום הכי נענשו בבליעה בארץ כרוח הבהמה.

⁷ העמק דבר טז א: הר"ן איש היו באמת גדולי ישראל בכל פרט גם ביראת ה'. ... (וטעו בזה שחשבו ש)היה מניעת הכהונה שהוא גורם דבקות ואהבת ה' כאשר בוער בקרבם. לא לשם שררה וכבוד המדומה כי אם להתקדש ולהשיג מעלה זו ע"י עבודה. וגם המה ידעו אשר דבר ה' אמת בפי משה. ואין להרהר אחריו ח"ו ...
(זה) כעין פי"ה הכתוב בניר שנטמא וכפר עליו מאשר חטא עה"נ. וביארנו שמה שנצטער מיין והוא כדי להשיג מעלת רוח"ק ולהיות קדוש לה'. וזה אינו לפי ערכו. והבחינה ע"ז שהיה נטמא ואמר הכתוב דמי שציער את נפשו להשיג מעלת רוח"ק ולהיות קדוש לה'. וזה אינו לפי ערכו. והבחינה ע"ז שהרי נטמא ואמר הכתוב דמי שציער את נפשו להשיג מעלה שאינו בר יכולת להשיגה. מיקרי חוטא על נפשו. וה"נ
המה בקשו להשיג מעלת אהבת ה' ע"י עבודה אע"ג שידעו שלא יינקו ובודאי יקוים דבר משה וזה מיקרי החטאים האלה בנפשותם. שביקשו לאבד את נפשותם רק להשיג מעלת אהבת וחסידות מה שאינו לפי הרצון ממנו ית"ש.

Korach is a story which gives us many insights into the dynamics of disputes and how they go awry. It includes the role of spouses and other hidden figures that often surround the disputants and stoke their sense of righteous indignation. The opposite is also true. The Gemorrah tells us of one wife, that of *On Ben Peles*, who yanked her husband out of the dispute, but only through considerable ingenuity and quite radical moves¹. On the other hand, Moshe Rabbeinu's patient diplomacy, approaching each party with an outstretched hand², was a failure³. Sometimes one's best efforts to resolve things are no good enough!

The rebellion was led by a man of enormous stature and wisdom and was based on claims that, once one started listening, seemed to have some chance of being true. He used the most powerful of all tools, claiming that he was the champion of the masses. He painted Moshe and Aharon with the most damning of accusations, stating that they had set themselves up as a power elite which provided themselves selfishly both honor and wealth⁴.

ומשהסמך ענין הלז לפרשת ציצית. שהוזהרו חסידי עליון בחוט של תכלת. שבכל חסידותם לא יסורו ממצות ה' כמו שביארנו באזהרה ולא תתורו וגו'. והר"ן איש סירבו ע"ז והגיע להם מה שהגיע. ובשביל שמכ"מ כיונו לש"ש מש"ה נענשו בשריפה באש שיצא מק"ק והיה בזה ענין כבוד ג"כ כמו שיבואר. לא כן דו"א המה היו רחוקים מתאוה עליונה זו.

¹ The 110a asks why *און* is included among בני ראובן in the first verse of this episode and is then excluded when משה calls to those involved towards the end of the chapter. It answers:

(סנהדרין קט): ואון - שישב באנינות, פלת - שנעשו לו פלאות, בן ראובן - בן שראה והבין. אמר רב: און בן פלת אשתו הצילתו. אמרה ליה מאי נפקא לך מינה אי מרובה אנת תלמידא ואי מר רבה אנת תלמידא. אמר ליה מאי אעביד. אמרה ליה: ידענא דכולה כנישתא קדישתא נינהו, דכתיב (במדבר ט"ז) כי כל העדה כלם קדשים. אמרה ליה: תוב, דאנא מצילנא לך. אשקיתיה חמרא, וארויתיה, ואגניתיה גואי, אותבה על בבא, וסתרתה למזיה, כל דאתא מזיה, הדר.

And On – [the name means] that he sat BeAninus; Peles - for wondrous things were done to him; the son of Reuven – a son who saw and understood (Reu – Ven). Rav said: "On ben Peles's wife saved him. She said to him: What do you have to gain from this [machlokes]. If this side [Moshe Rabbeinu] wins, you will remain a student [i.e. a follower without any independent standing]; and if this side [Korach] wins, you will still remain a student." He said to her: "What should I do" She replied: "I know that this whole assembly is holy, as it says: במדבר טז: כי כל העדה כלם קדושים. Return [to the tent] and I will save you." She inebriated him with wine and hid him inside the tent. She went and sat in the doorway [of the tent]. She undid [i.e. exposed] her hair. Whoever came, saw [her hair exposed] and turn around [and left].

און's wife knew that since the nation was holy, זכולה כנישתא קדישתא, the men of Israel, even those about to go and rebel against Moshe Rabeinu, would not draw near the house if a woman was present with her hair uncovered.

² רמב"ן טז יב ד"ה וישלח משה לקרא לדתן ולאבירים: ... רצה עתה לדבר גם עמהם ולהזהירם ... ולפייס אותם בדברים טובים דברים נחומים לישראל, כי דבריו עם קרח פיוס לבני לוי לבדם ילקוט שמעוני טז: באו והודיעו למשה, הלך לפייסן

³ ילקוט שמעוני טז ד"ה ויאמר משה אל קרח: ... כל הדברים האלה פייס משה לקרח ואין את מוצא שהשיבו דבר לפי שהיה פקח ברשעו ... כשראה משה שאין בו תועלת פירש הימנו. וישלח משה לקרוא לדתן ולאבירים. אף הן עמדו ברשעו ולא נזקקו להשיבו

⁴ רש"י טז א: ומה ראה קרח לחלוק עם משה נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל (תנחומא) שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור. אמר קרח אחי אבא ארבעה היו שנא' (שמות ו) ובני קהת וגו' עמרם הבכור נטלו שני בניו גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השניה לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם הריני חולק עליו ומבטל את דבריו.

ז"ל האבן עזרא (שם): זה הדבר היה במדבר סיני כאשר נתחלפו הבכורים ונבדלו הלויים כי חשבו ישראל שמשה אדונינו עשה מדעתו לתת גדולה לאחיו גם לבני קהת שהם קרובים אליו ולכל בני לוי שהם ממשפחתו והלויים קשרו עליו בעבור היותם נתונים לאהרן ולבניו וקשר דתן ואבירים בעבור שהסיר הבכורה מראובן אביהם ונתנה ליוסף אולי חשדוהו בעבור יהושע משרתו גם קרח בכור היה כי כן כתוב.

אבל ברמב"ן גישה אחרת ז"ל (טז א): והנכון בדרש, שכעס קרח על נשיאות אלצפן כמאמר רבותינו (תנחומא קרח א), וקנא גם באהרן כמו שנאמר ובקשתם גם כהונה (פסוק י) ונמשכו דתן ואבירים עמו, ולא על הבכורה, כי יעקב אביהם הוא אשר נטלה מראובן ונתנה ליוסף.

ז"ל רבינו בחיי: והסבה לקרח במחלוקת הזה שני דברים, האחת שהתלבש במדת הקנאה, והיא מדה רעה ומכה שאין לה רפואה, והשנית שטעה בשלשלת העתידה לצאת ממנו

In a kind of reverse Cheit HaEigel, Korach stated that the Jewish people must resist this trend to set up intermediaries between themselves and G-d. He stated that Moshe and Aharon were just such intermediaries, making it more difficult to have a direct relationship with HaSh-m at best and tantamount to a kind of idolatry at worst. Powerful logic indeed!

In an era of democracy, Korach's claim resonates with us. Indeed, it does so just because this is ultimately a Jewish ideal. Korach, in fact, had it right. The ideal situation is that each person receives Torah directly from HaSh-m. This will indeed be achieved in the Messianic era when we finally achieve the right level¹. Then, we will all understand the Torah ourselves, all at the same level. Finally, during Tachiyas HaMeisim when there will no longer be any hierarchies.

Korach had the right logic, but the wrong historical moment². Because his democratic claim was premature it contained the seeds of destruction of an entire nation. Mix up all hierarchies and level them, and we are not left with democracy, just a flattening of everyone's spiritual contribution at best and a spiraling into spiritual anarchy at worst. In such a situation, no-one recognizes their need for the unique contributions of their fellow-man, and the ability of each Jew to complete the spiritual whole is lost³.

The Ramchal gives us a glimpse of what great people are thinking when they sin: Aharon reflected Chesed and Korach Din, and Korach wanted his Din to vanquish Aharon's chesed. Korach co-opted the Sanhedrin (Din) and challenged the order of creation, wanting to change G-d's midos, His way of relating to the world. Therefore, he suffered death by a new creation, midah keneged midah⁴.

¹ רב צדוק הכהן, פרי צדיק [א]: אך הענין על פי מה שאמר הארז"ל שיש מדרגות הנקראים בחינת עיגולים ויש הנקראים בחינת יושר ובעלמא דאתחברן קודם בריאת העולם היה אז בבחינת עיגולים ובעולם התיקון התחיל מדרגה בחינת יושר ולעתידי יתגלה גם כן בחינת עיגולים. וזה סוד מה שאמרו סוף תענית עתידי הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים לשון מחול הוא בעיגול. והנה אף שענין עיגולים ויושר מוסב על המדות שהאציל השם יתברך ושם בתענית מדבר שהצדיקים יקיפו במחול כמו עיגול. אך כמו דאיתא בפתח אליהו כתר עליון איהו כתר מלכות. היינו שעל ידי שישראל מכירין ומקבלים עליהם עול מלכותו יתברך שמו על ידי זה נכתר כביכול הקדוש ברוך הוא בכתר ועיגולים הוא בחינת מקיף וכתר הוא אור מקיף ולעתידי כשיתגלה כתר עליון איהו כתר מלכות אז יהיו כנסת ישראל מכתירין להשם יתברך בסוד נקבה תסובב גבר. וזהו הענין המחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד מראה באצבעו. ובבחינת העיגולים שם אין שום מדרגות שהכל שרים כמו עיגול שאין בו ראש וסוף:

² שם משמואל (קרח ור"ח תמוז שנת תרע"ב): ונראה דהנה כל חומר הוא מתפעל ובעל שינוי, ... ולא נגאלו ישראל (ממצרים) אלא בזכות קבלת התורה ... היפוך המצריים שהם בעלי שינוי ... שכל איש הזוכה לתורה נותנת לו עוז שלא יהיה בעל שינוי כל כך בנקל. ... ומשה רבינו ... היה נבדל מהחומר לגמרי והיה כולו שכלי (מהר"ל) ... ע"כ רק הוא היה יכול להוריד את התורה ... ולישראל ... באמצעות התורה יש מקום להגיע לידי מידה זו. ... אך בחטא העגל, שיצא לפועל באשר אז היה משה מרום מהם ... זה מורה שעדיין לא הגיעו ישראל לידי מדה זו וכל מה שזכו ישראל הכל באמצעות משה ... עד גמר התיקון שאז נאמר (ירמיהו לא) ולא ילמדו עוד איש את רעהו וגו' לאמוד דעו את ד' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם, ובמדרש (ב"ר פ' צח) אין ישראל צריכין לתלמודו של המלך המשיח דכתיב אליו גוים ידרשו ולא ישראל. ... והנה כתיב אתם תהיו לי ממלכת כהנים ואתם בבעל התורים שהכוונה היתה שכל ישראל יהיו כהנים ולעתידי יתקיים זה כדכתיב ואתם כהנים ד' תקראו. ולהנ"ל יבנו הדברים, כשיזכו ישראל בעצמם לא באמצעות משה שוב לא יהיו צריכין לכ"ג אמצעי ... (וזה היה) הכוונה במתן תורה. ...

והנה קרח חכם גדול היה ומסתמא ידע מכל אלה, אך חשב שכל שבט לוי באשר לא חטאו בעגל הם נשאר באותה מעלה שהיתה. ... ובא בכלל טעות שהוא אינו נצרך שוב לאמצעות משה. ... אך זה שקר שאף שלא חטאו בעגל מ"מ אבדו גם מעלתם, כמו שהקשה הזוה"ק על יהושע, ותיירץ שהיה מגרר אליו הכלל. ... וקרח שחשב שמעלתו איננה האמצעות משה ולא היה שוב נכנע אליו, והיתה לו קנאה אליו עד שמרד בו, שוב לא היה יכול לקבל ממשה ... ואבד ענין החזק ובלתי בעל שינוי של צד הקדושה, בא לעומתו עליו חזק ובלתי בעל שינוי דרע וגו'

³ ממעמקים, עמ' 224: כאשר מכירים בעובדה שציבור מורכב מיחידים בעלי מעלות שונות ודרגות שונות, אזי ממילא כל אחד מכיר שהוא צריך את השני לדבר מסוים, והרי הוא רואה בזולתו צורך להשלמה. ועל ידי זה כלל ישראל מצטרפים יחד ומהווים סולם שראשו מגיע לשמים ... לעומת זאת, כשכל אחד סבור שהוא שווה לרעהו, ואין שלימתו תלויה באחרים, אזי ממילא מתבטל הכוח המקשר ומאחד את כלל ישראל המתקשרים יחד לבחינה העליונה.

⁴ רמח"ל על התורה: ויקח קרח וגו' (טז, א-ד). כונתו של קרח היתה לבלבל כל הסדרים. אהרן היה כהן ובסוד חסד, וקרח היה לוי בסוד הגבורה, ודין הוא שהחסד ישלוט על הדין, והוא היה רוצה להגביר השמאל על הימין כמ"ש בזהר. וז"ש, "ויקח קרח וגו' בן לוי", וכלומר שנתחזק בגבורתו של לוי, להגביר הגבורה על החסד. ובסוד זה לקח חמשים ומאתים איש, כמ"ש, "ויקחו לפני משה" וגו', ואמרו דז"ל, שהיו ראשי סנהדראות. והסוד הוא, שהסנהדרין עומדין באימא ודינין מתערין מינה, ולכך לקחם להתחזק בדין. והיו "חמשים ומאתים", בסוד הה' גבורות, וכל אחד עולה למנין עשרה, הרי הם חמשים, וכל אחת כוללת חמשתן הרי הם חמשים ומאתים. ולכך מיתתן בשריפה, שהם היו רוצים להתחזק בגבורה

Korach challenged the order of creation, and therefore, implicit in his challenge was the desire to change G-d's midos, His way of relating to the world. As such, he suffered death by a new creation midah keneged midah¹.

Whenever one takes a stand, there are two ways of relating his position. One can answer what he stands for, or one can define the issue negatively, i.e. by describing what one is standing against. Defining things in terms of what one stands against makes one a negative person. One only exists because he is pushing against someone else. His opponent is the one with the real position, and all he knows is that which he is not.

This was Korach. Korach was the anti-Moshe. Moshe brought us out of Egypt; let us return². Moshe divided up the Levite honors; we are opposed to that. But once one starts on this track it becomes unstoppable. Ultimately, Moshe claims to have brought down the Torah; Korach negated that too³.

On the surface, Korach seemed to have it right. He was for democracy and the empowerment of the people of Israel. He had every detail of his argument down to a fine detail⁴. He had attracted great people to his cause. But this was just a justificatory ideology. The initial position, his personal hurt, came first. And then he proceeded to build his case and his coalition. Look at what his wife had to say to him in a private conversation:

אדהכי והכי אבלעו להו איתתא דקרח. אמרה ליה: חזי מאי קעביד משה. איהו הוא מלכא לאחור
שוויה כהנא רבא לבני אחוהי שוינהו סגני דכהנא אי אתיא תרומה אמר תיהוי לכהן אי אתו מעשר
דשקילתו אתון אמר הו חד מי לכהן וגוי

Meanwhile, Korah's wife joined them [the rebels] and said to him [Korah], 'See what Moses has done. He himself has become king; his brother he appointed High Priest; his brother's sons he hath made the vice High Priests. If terumah is brought, he decrees, Let it be for the priest; if the tithe is brought, which belongs to you [i.e., to the Levite], he orders, Give a tenth part thereof to the priest. Etc.

This is what the opening pasuk of our parsha seems to be referring to when it says,

במדבר טז: א- ויקח קרח בן יצהר בן יצהר בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן

Vayikach normally means to take something. Here, however, there is no object. Targum Unkelus and Rashi translate this as:

לפגום, והאש של גבורה נהפך עליהם לענשם. ולפי שקרח היה רוצה לשנות מדותיו של מקום כמ"ש, כך מידה כנגד מידה, הקב"ה שינה סדרי בראשית במיתתו, כמ"ש, "ואם בריאה" וגו':

¹רמח"ל על התורה: ויקח קרח וגו' (טז, א-ד). כונתו של קרח היתה לבלבל כל הסדרים. אהרן היה כהן ובסוד חסד, וקרח היה לוי בסוד הגבורה, ודין הוא שהחסד ישלוט על הדין, והוא היה רוצה להגביר השמאל על הימין כמ"ש בזהר. וז"ש, "ויקח קרח וגו' בן לוי", וכלומר שנתחזק בגבורתו של לוי, להגביר הגבורה על החסד. ובסוד זה לקח חמשים ומאתים איש, כמ"ש, "ויקמו לפני משה" וגו', ואמרו רז"ל, שהיו ראשי סנהדראות. והסוד הוא, שהסנהדרין עומדין באימא ודינין מתערין מינה, ולכך לקחם להתחזק בדין. והיו "חמשים ומאתים", בסוד ה' גבורות, וכל אחד עולה למנין עשרה, הרי הם חמשים, וכל אחת כוללת חמשתן הרי הם חמשים ומאתים. ולכך מיתתן בשריפה, שהם היו רוצים להתחזק בגבורה לפגום, והאש של גבורה נהפך עליהם לענשם. ולפי שקרח היה רוצה לשנות מדותיו של מקום כמ"ש, כך מידה כנגד מידה, הקב"ה שינה סדרי בראשית במיתתו, כמ"ש, "ואם בריאה" וגו':

²ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אליהם רב לכם: הרביתם עלינו משאוי יותר משעבוד מצרים טוב לנו תחת יד מצרים מתחת ידיכם.

³כתב המשך חכמה שמחלוקת קרח היתה כפירה ברורה בתורה. לולא זאת לא היה משה מסכן כל התורה באומרו "אם כמות כל האדם ימותו וכו' לא ד' שלחני" לכבוד עצמו לא היה אומר דבר כזה, ולעשות את התורה קרדום לחפור בו (בהגות)

⁴אור החיים טז א: ולצד שחש קרח שלא יקובלו טענותיו אלא לבטל נשיאות אליצפן, אבל לומר שאין לחוש לקדימת עמדם ליצהר אין שומע לו, כי מודעת זאת שהגדול קודם במעלה, לזה הקיף בטענת ראובן הבכור לכל השבטים, ולקח גדולי ראובן, והוא מאמר דתן ואבירם וגו' בני ראובן, לומר כי אם תכריחו לומר הלך אחר הגדול, נלך אחר הבכור שבכל האחים, ולו יותן הכהונה:

Korach the son of Yitzhar the son of Levi separated himself¹, with Dasan and Aviram sons of Eliyav, and On Ben Peles, of the tribe of Reuven.²

The very next pasuk gives us another telling sign that this was a battle against, to destroy the existing order, rather than to present something of positive value in its own right:

טז: ב-וישלח משה לקרא לדתן ולאבירים בני אליאב ויאמרו לא נעלה:

Moshe sent a message of peace³, but Dasan, Aviram and the sons of Eliyav turned it down. The moment one is not looking for a solution, escalation sets in. Korach starts out feeling hurt about not getting certain positions in the community, and he ends up questioning the authenticity of Moshe's entire prophecy⁴. Along the way some of the personal dirt thrown at Moshe sticks, and husbands start warning their wives to stay away from Moshe 'the womanizer'⁵. Escalation also spread laterally, as those who lived near Korach caught the bug, the excitement and fulfillment of fighting for a new cause⁶.

In such situations, at first, one looks to score points. Korach and his crowd produced some clever, twisted sophistry, arguments they themselves probably did not believe, and reveled in their little victories over 'the enemy'. Korach started out feeling hurt about not getting certain positions in the community and ended up questioning the authenticity of the Moshe's entire prophecy⁷. Why should an all blue Talis have Techeiles, and why should a room full of seforim have a mezuzah, and so on⁸.

The next phase of machlokes is to put together every dissatisfaction one has and to combine it all into one big claim. The beloved Moshe is quickly becoming a monster whose blithe promises turn out to be fatal traps⁹.

¹רש"י: ויקח: לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק בתוך העדה

²אונקלוס: ואתפלג קרח בר יצהר בר קהת בר לוי ודתן ואבירים בני אליאב ואון בר פלת בני ראובן רש"י: ויקח קרח - לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרגם אונקלוס ואתפלג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן (איוב טו) מה יקחך לבך לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם. ד"א ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שבהם בדברים כמו שנא' (במדבר כ) קח את אהרן (הושע יד) קחו עמכם דברים:

³רש"י, שם: וישלח משה וגו' - (סנהדרין קי) מכאן שאין מחזיקין במחלוקת שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום:

⁴R. Hersh Goldwurm in the Stone Chumash, pg. 821

⁵גמ' סנהדרין קט ע"ב: וישמע משה ויפול על פניו מה שמועה שמע אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן שחשדוהו מאשת איש שנאמר ויקנאו למשה במחנה אמר רב שמואל בר יצחק מלמד שכל אחד ואחד קנא את אשתו ממש שנאמר ומשה יקח את האהל ונסה לו מחוץ למחנה ויקם משה וילך אל דתן ואבירים (וכן בילקוט שמעוני יז ד"ה וישמע)

⁶רש"י טז א: ודתן ואבירים - בשביל שהיה שבט ראובן שרוי בחנייתם תימנה שכן לקהת ובניו החונים תימנה נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו.

⁷R. Hersh Goldwurm in the Stone Chumash, pg. 821

⁸רש"י טז א: מה עשה עמד וכנס ר"נ ראשי סנהדראות רובן משבט ראובן שכינוי והם אליצור בן שדיאור וחביריו וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר (במדבר א) אלה קרואי העדה והלבישן טליתות שכולן תכלת באו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת בצייצית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פוטרה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה: בני ראובן - דתן ואבירים ואון בן פלת:

⁹רמב"ן א טז: והנה ישראל בהיותם במדבר סיני לא אירע להם שום רעה, כי גם בדבר העגל שהיה החטא גדול ומפורסם היו המתים מועטים, ונצלו בתפלתו של משה שהתפלל עליהם ארבעים יום וארבעים לילה והנה היו אהבים אותו כנפשם ושומעים אליו, ואלו היה אדם מורד על משה בזמן ההוא היה העם סוקלים אותו, ולכן סבל קרח גדולת אהרן וסבלו הבכורים מעלת הלויים וכל מעשיו של משה אבל בבואם אל מדבר פארן ונשרפו באש תבערה ומתו בקברות התאוה רבים, וכאשר חטאו במרגלים לא התפלל משה עליהם ולא בטלה הגזרה מהם, ומתו נשיאי כל השבטים במגפה לפני ה', ונגזר על כל העם שימתו במדבר ושם ימותו, אז היתה נפש כל העם מרה והיו אומרים בלבם כי יבואו להם בדברי משה תקלות,

Machlokes reaches a certain threshold after which resolving the issue no longer becomes the goal. The parties become locked in a dynamic of controversy where the battle itself, the exchange of words or tactics, has become the focus. Peace is certainly not an option at this stage. Shaming or insulting the person is now more important than communicating anything of substance. Korach reached this stage early on¹ not because he was such a low-life, but, ironically, because he saw his message as so important. (The Midrash Pliah says that Moshe Rabbeinu understood this and his overtures for peace were an attempt to try and win over some of Korach's supporters² rather than to win over Korach himself.)

Moshe Rabbeinu's overtures were rejected and the entire validity of the Torah was at stake. Why should an all blue Talis have Techeiles, Korach asked, and why should a room full of seforim have a mezuzah³? Obviously, they do not! G-d would never have demanded such a thing. Therefore, Moshe Rabbeinu must have made these things up. We admit that the Shechinah has been in the midst of Klal Yisrael. But we don't want the Shechinah under such circumstances⁴! If we must, we will argue with G-d Himself!⁵

Korach started out feeling hurt about not getting certain positions in the community, and he ended up questioning the authenticity of Moshe's entire prophecy⁶. If someone like Korach, who was from the generation of Maamad har Sinai, could challenge the Revelation, then the entire Mesorah for all generations was at stake. Something was needed, a new type of revelation, that would reconfirm the revelation and put it beyond dispute.

Hence, Korach suffered a most unusual punishment. The ground opened up and swallowed them up⁷. Unlike earthquakes and the like, it closed up again immediately

ואז מצא קרח מקום לחלוק על מעשיו וחשב כי ישמעו אליו העם זה טעם "להמיתנו במדבר", אמרו הנה הבאת אותנו אל המקום הזה ולא קיימת בנו מה שנדרת לתת לנו ארץ זבת חלב ודבש כי לא נתת לנו נחלה כלל, אבל נמות במדבר ונהיה כלים שם, כי גם זרענו לא יצאו מן המדבר לעולם, ויבטל מן הבנים מה שנדרת להם כאשר נתבטל מן האבות זה טעם תלונתם הנה במקום הזה אחר גזרת המרגלים מיד והקרוב, כי היו אלה הנקהלים כולם בכורות כי על כן חרה להם על הכהונה, ולכך אמר להם משה שיקחו מחתות כמנהגם הראשון ויתגלה הדבר אם יבחר השם בהם או בכהנים:

¹ מדרש פליאה: אין לשאול במחלוקת קרח היה ראוי לצאת בת קול ולבטל דבריו של קרח כי יש להשיב קרח לא רצה שלום כל עיקר וכו'

² מדרש פליאה שם: וא"ת הלא משה למד מפי הקב"ה שקרח וחבורתו בני שריפה הם וא"כ האיך היה גונב לב הבריות והיה קורא להם לשלום והוא ידע כי לא ישרומו. ויש להשיב אמת משה ידע שקרח לבדו לא יספיק לעשות תשובה אך חבורתו אם לא היו חולקים לאו בני כליה נינהו והוסיפו על חטאתם ונעלם ממש הע"כ קרא עליהם לשלום וכו'

³ רש"י טז א: מה עשה עמד וכנס ר"ג ראשי סנהדראות רובן משבט ראובן שכיניו והם אליצור בן שדיאור וחביריו וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר (במדבר א) אלה קרואי העדה והלבישן טליתות שכולן תכלת באו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פוטרה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה: בני ראובן - דתן ואבירם ואון בן פלת:

⁴ מאור ושמש פרשת קרח ד"ה ובמדרש

⁵ טז ל: וידעתם כי נאצו האנשים האלה את יהוה:

⁶R. Hersh Goldwurm in the Stone Chumash, pg. 821

⁷ טז לא: ויהי ככלתו לדבר את כל הדברים האלה ותבקע האדמה אשר תחיהם: (לב) ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש: (לג) וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל:

afterwards, an act never repeated before or after¹. It was as if the earth itself rebelled against Korach², for he had put its entire purpose in doubt³.

¹ רמב"ן (ל) ואם בריאה יברא ה': ... כי בקיעת האדמה אינה בריאה מחודשת, אבל פתיחת הארץ את פיה לבלוע הוא חדוש לא נהיה מעולם כי כאשר תבקע האדמה כמו שנעשה פעמים רבים ברעש הנקרא זלזלה תשאיר פתוחה, גם ימלא הבקע מים ויעשה כאגמים אבל שתפתח ותסגר מיד כאדם הפותח פיו לבלוע ויסגור אותו אחרי בלעו, זה הדבר נתחדש ביום ההוא כאלו הוא נברא מאין, וזה טעם ותכס עליהם הארץ (פסוק לג) ולכך אמר הכתוב אחרי ותבקע האדמה (פסוק לא), ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם (פסוק לב) ועל דעת רבותינו (סנהדרין קי) בקרוב פתח גיהנם, גם הוא ענין נתחדש לשעתו:

² מסכת נדרים לט עמ' ב: אמרו [השמש והירח] לפניו [לרבונו של עולם]: "אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירים ואם לאו אין אנו מאירים."

³ ממעמקים עמ' 223: ומכיון שחטאם גרם להפך מגמת הבריאה – שעיקר כוונתו יתברך בבריאת העולם היתה להשרות את שכינת כבודו בעולם לכן, כביכול הבריאה בעצמה התקוממה כנגדו, על דרך הכתוב (במדבר טז ל): ואם בריאה יברא ד' ופצתה האדמה את פיה.

חֻקַּת

1. Parah Adumah

SUMMARY:

Our parsha starts off saying זאת חוקת התורה. It does not say זאת חוקת הפרה as we might have expected, for the Mitzvah of purification is not merely another one of the 613 Mitzvos – rather the פרשה אדומה teaches us fundamental lessons underlying the whole of Judaism.

Parah Adumah is the archetype Chok, a law which even Shlomo HaMelech could not understand. As with all Chukim, it is a call to action. Only by acting can one taste the holiness and profundity of a Chok. An intellectual pursuit, on its own, will simply show the limits of human comprehension.

Despite its mysteriousness, there is a great deal about this Mitzvah which we do understand. It makes sense, for example, that the Parah has to be pure red. For red is the color of sin, the source of טומאת חַט. It is only the fact that it is חטא טהור and yet טהור טמא which is unprecedented in Jewish law and therefore defies explanation.

Even this is explained by the Chinuch who says that it is like [herbal] medicine. The medicine is good for those who have a certain illness. A healthy person who takes this medicine however, is likely to get ill. So too, the Parah is good for a Tameh person but not good for a Tahor one.

Perhaps the mystery of the Parah Adumah is the fact that it is done outside of the Beis HaMikdash. Or perhaps, it is the fact that the Parah Adumah is able to purify from טומאת חַט in the first place. After all, the source of טומאת חַט is the חטא אדם הראשון. That is what introduced death into the world, and the טומאה which goes with it. That is what needs to be corrected to get rid of the טומאה. So how, before a תקון of the חטא do we get to a purification from the טומאה whose source is still with us?

It is only the Cohanim who are involved in the preparatory stages of preparing the Parah, who are rendered impure. It is only later that טמא is purified. But those Cohanim who are involved in the actual purification process do not become impure. This is a great principle of Judaism: If you are involved with others far away from Judaism, then you are in great danger of being influenced by them. If however, you are involved with bringing them closer to Judaism, then you will influence them and not the other way around. כִּי־יִבֹרְכֶם וְלֹא־יִשְׁפֹּטֶם אֲנִי בְרַחֲמַי.

The laws of Parah Adumah require that the Parah be burnt, that its ashes be mixed with water from a flowing source, and that two trees, a hyssop and a cedar be dipped into this before it is sprinkled on the person requiring purification. Now the hyssop and the cedar are the very opposites of the spectrum – the hyssop is a small bush while the cedar is a large, tall tree. Ideally, the living waters of the Torah create a balance between these two – they direct us to use all our qualities in such a way that we are neither too harsh nor a total walkover, that we are giving, but not the point of our own impoverishment, that we are strong but in order to rule over ourselves, not others.

What the Torah emphasizes here is balance. Being normal is not a Jewish concept. We are the most abnormal nation on earth. The Jewish nation defies all sociological and historical laws just by being here.

But being balanced is a Jewish concept. Living according to a golden mean is just the effect of practicing all of the mitzvos as we should. That is the idea of the living Torah, and any loss of that is a death of some sort. The Torah gives us an ability to become a spiritually, intellectually and emotionally balanced human being. It allows us to develop at not only some of ourselves, but all of ourselves.

Anyone who becomes imbalanced, who stressed one side of himself more than the other, and thereby is really only expressing part of his essential humanity, has in essence killed some of his potential. G-d will cause such a person to become **טמא מת**, in order to reflect the need for recreating the balance. The Parah represents a type of spiritual homeopathy, restoring our equilibrium and spiritual purity. The hyssop and the cedar get dipped together into the living waters of the Torah to create the type of pure balance contained in the profound wisdom of Judaism.

Someone who gets out of balance, however, cannot restore himself by simply going back to the middle. For he is already weighted to the one side. He is going to need to stretch his other side for a while, in order to restore the balance. Someone who has been selfish his whole life, cannot become a balanced giver unless he becomes a supergiver for a period. Such is the constitution of man.

It is this which the Parah Adumah comes to teach us. The Midrash tells us that the Parah purifies 7×7 (**מזוקק שבעתים**), i.e. all 49 levels of the Torah. If it is a chok it is not because we do not know what it does, a restoration of the vital, living balance of man, but because it is so deep we cannot get to the bottom of it.

DETAIL:

לדון דין טומאת מת:	במדבר יט יד (חקת): זאת התורה אדם כי ימות באהל, כל הבא אל האהל וכל אשר באהל, יטמא שבעת ימים ¹
פרה אדומה:	במדבר יט ב (חקת): ויקחו אליך פרה אדומה תמימה ²
מי נדה :	שיטהרו בענין אחד ויטמאו בענין אחר ³
שיהיה מי חטאת מטהרים ומטמאים: במדבר יט יט-כא (חקת): והזה הטהר על הטמא וגו' יכבס בגדיו, והנוגע במי הנדה יטמא עד הערב ⁴	ומזה מי הנדה

Our parsha starts off with the words **זאת חוקת התורה**. It does not say **זאת חוקת הפרה** as we might have expected, for the Mitzvah of purification is not merely another one of the 613 Mitzvos; rather, the **פרה אדומה** teaches us fundamental lessons that underly the whole of Judaism⁵.

Parah Adumah is the archetype Chok, a law which even Shlomo HaMelech could not understand⁶. It was told to Moshe at the waters of Marah, but must wait almost 40 years to be told to the Jewish people⁷. As with all Chukim, it is a call to action. Only by acting can one taste the holiness and profundity of a Chok⁸. An intellectual pursuit, on its own, will simply show the limits of human comprehension.

Despite its mysteriousness, there is a great deal about this Mitzvah which we do understand⁹. It makes sense, for example, that the Parah has to be pure red, for red is the color

¹ רמב"ם עשה קז, טהרה הל' טומאת מת; חינוך מצוה שצ"ח; והרמב"ן לא מנה אותה

² חינוך מצוה שצ"ז: שנצטוו ישראל לשרוף פרה אדומה להיות אפרה מוכן למי שיצטרך אליה ומטהרה מטומאת מת שנא' דבר אל בניי ויקחו אליך פרה אדומה וגו' וכתוב למטה מזה והיתה לעדת בניי למשמרת וגו'

³ רמב"ם עשה קח טהרה הל' פרה אדומה, והרמב"ן לא מנה אותה

⁴ חינוך מצוה שצ"ט: שהתורה באה ללמד בזה שענין הטהרה אינו מצוה פרטית אלא הוא חוקה לכל התורה כולה.

⁵ נתיבות שלום, א

⁶ ספורנו (במדבר י"ט, ב'): זאת חקת התורה אשר ציוה ה'. באמרו זה עליהם מי חטאת, והנה כבר אמרו ז"ל (יומא סז') לכך כתב בה חוקה, גזרה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה, וששלמה אמר עליה (קהלת ז' כ"ג) אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני.

⁷ שם משמואל חקת [תר"ע]: להבין מדוע נתאחרה פרשת פרה עד קודם שהתחיל לספר מה שנעשה בשנת הארבעים, הלא פרה עוד במרה נאמרה. ... והנה בפרה אדומה איתא במדרש (פרשה זו) עה"פ מזוקק שבעתים שיש בו שבע שבע יע"ש. והוא מ"ט, כמו שדרשו על התורה מזוקק שבעתים שיש בה מ"ט פנים כו'. ונראה שמאחר שנעשתה במ"ט פנים שוב שורה עלי' שער הנו"ן, וע"כ לא נתגלה טעם הפרה חוץ למרעה"ה כמ"ש חז"ל לאחרים חוקה, כי משה באשר זכה לשער הנו"ן זכה לידע טעם פרה.

⁸ שפת אמת (במדבר י"ט א'): אך כי ודאי יש טעם לכל חקה רק שא"א להבין הטעם עד שמקבלין המצווה כחקה בלי טעם. כי הטעם הוא דבר רוחני שאין בו ממש וכפי שאדם מתרחק מגשמיות יוכל להרגיש טעם חוקי השי"ת. וכ"כ במד' תינוקת שלא טעמו טעם חטא ידעו לדרוש במ"ט פנים כו'.

שפת אמת (במדבר י"ט א'): לא פרה מטהר רק חקה חקתי (והוא כמו השקה שמטהר שבא הדבר לשורשו כי) כל העולם נברא רק במאמר השי"ת כמ"ש בעשרה מאמרות כו'... שנקרא חוקה כמו שכתוב חק נתן ולא יעבור שהוא הבריאה והטבע. ולשון חקיקה וכתובה הוא בדבר המתנגד כמו שכתוב אש שחורה על גבי אש לבנה. זה הכח מהתורה שנגנז גם בכל ונעשה גשמי נק' חוקה כנ"ל. וע"ז נברא האדם להמשיך חיות הנ"ל בכל דבר ע"י התבוננות כנ"ל. ואיתא חק לשנא דמוני כמ"ש (לתת) ואכלו את חקם וכו'. שנקודה הנ"ל מקיימת כל העולמות ונותנת תמיד חיות ושפע ברכה לכל דבר והוא נקודה המדבקת הכל בשורש החיות כנ"ל... ברש"י

⁹ ספורנו (במדבר י"ט, ב'): אמנם בהבינו אל כל המצוה, אולי דבר יגנוב ונקח שמך מנהו. ספר החינוך (מצווה שצ"ז): אע"פ שמלאני לבבי לכתוב רמזים מטעמי המצוות שקדמו על צד הפשט עם התנצלות שהמלאכה לחנך בה בני והנערים חבירי ישמרם אל. במצווה זו רפו ידי ואירא לפצות פי עליה כלל גם בפשט כי ראיתי לרבותינו ז"ל יצ"ו האריכו הדיבור בעומק סודה וגודל ענינה עד שאמרו שהמלך שלמה השיג לדעת ברובי

of sin, the source of **טומאת מת**¹. It is only the fact that it is **מטהר טמאים** and yet **טהורים** מטמא, something that is unprecedented in Jewish law, that defies explanation². Others say that what we cannot explain is the fact that this Korban is done outside of the Beis HaMikdash³. Even that, says Rav Tzadok HaCohen, is not the point at which we become unstuck. Rather, it is the fact that the Parah Adumah is able to purify from **טומאת מת** which is mysterious. After all, the source of **טומאת מת** is the **חטא אדם הראשון**⁴. Adam's sin introduced death into the world, as well as the **טומאה** that goes along with it. That is what truly needs to be corrected in order to get rid of the **טומאה**. So how, before a **תקון** of the **חטא**, can we get to a purification from the **טומאה** whose source is still with us⁵?

If this is what we do not understand, what, then, is the reason for the fact that the Parah Adumah is **מטהר טמאים ומטמא טהורים**? The Chinuch says that this can be compared to [herbal] medicine. The medicine is good for those who have a certain illness. A healthy person who takes this medicine, however, is likely to get ill⁶. So too, the Parah is good for a Tameh person but not good for a Tahor one.

The Seforno points out that it is critical to know what stages are done at which point. The time at which the Cohanim are engaging the Parah is different from the time at which the **טמא** is being purified, and this also affects the process⁷. It is only the Cohanim who are involved in the preparatory stages of preparing the Parah who are rendered impure by contact with the impure or anything which is designated for them. Such is the power of **טומאה**. Those Cohanim who are involved in the actual purification process, however, do not become impure:

ספורנו (במדבר י"ט, ב'):
ולזה אין ראוי שיטמא באוהל זולתי המת הישראלי, כי אמנם חומרו בלבד הוא הנבחר ומוכן מכל זולתו לעבודת האל-יתברך, הוא לבדו החוטא הנכבד. אמנם החכמים המורים חטאים בדרך, שהם כמו המזה והמקדש, לא תחול עליהם בזה טומאה כלל. ובכן יהיה בפרטי שמירת המצוה הזאת בכתבה וכמו שבא בקבלה רמז לכל אלה שהם מכוונות התורה בלי ספק.

חמתו כל טעמי התורה חוץ מזו שאמר עליה אחכמה והיא רחוקה ממני. גם אמרו במדרש רבי תנחומא רבי יוסי בר' חנינא אומר אמר לו הקב"ה למשה לך אני מגלה טעם פרה ולא לאחרים וכיוצא באלו הדברים רבים

¹ספורנו (במדבר י"ט, ב'):
שנית, שמעיקרי הפרה הוא שתהיה אדומה בשלימות. וכבר ביאר הנביא שהחטא נמשל למראה אדם, באמרו (ישעיה א י"ח) אם יהיו חטאיכם כשנים, כשלג ילבינו, ולכן אמרו ז"ל פרק ד' דיומא שהיו קושרין לשון זהורית על פתחו של היכל, הלבין היו שמחים, לא הלבין היו עצבים.

²ספורנו: ומעיקרי ההעלם בזה הוא, שהיא מטמאה את הטהורים ומטהרת את הטמאים.
ספר החינוך (מצווה שצ"ז): ועתה אל יחשוב שומע שענין סודה וסדר חוקה היא מהיותה מטהרת בהגיע אפרה על גוף המטהר שהרי כעין דבר זה ימצא בשאר הקרבנות בענין הזב והיולדת שתשלום טהרתן בקרבן היא אבל עיקר הפלא לפי מה ששמעתי הוא על היותה מטהרת את הטמאים ומטמאה העוסקים בשריפתה ואע"פ שבכל החטאות הנשרפות מן הפרים ומן השעירים הדין כן שהשורף אותן מטמא בגדים בשעת שריפתן עד שיעשו אפר מ"מ אין אפרן מטהרת

³ספר החינוך (מצווה שצ"ז): וגם כן התימה הגדול בה מהיותה נעשית מחוץ למחנה שלא כדרך שאר הקרבנות ועל דבר זה היו מונין האומות את ישראל עליו כי יחשבו שהיא נזבחת לשעירים על פני השדה כמנהגם הרע. רמב"ן, ריש הפרשה: כי מפני היותה נעשית בחוץ יראה להם שהיא נזבחת לשעירים על פני השדה

⁴רמב"ן: וטעם טומאת המת, בעטיו של נחש, כי הנפטרים בנשיקה לא יטמאו מן הדין

⁵It is true that we are only talking about a purification of someone who touched a **מת**, for there is no **טהרה** for the **מת** itself. But still, the reason for the **טומאה** remains with us.

⁶חינוך שצ: ואמנם כמה תרופות בעשבי האדמה ובאילנות, מן הארז אשר בלבנון עד האזוב אשר בקיר, מלאים סגולות בהפכים, יקררו החמים ויחממו הקרים ואילו ידענו מהות הנפש ושרשה ומחלתה ובריאותה נבין באולי כי סגולת הפרה גם כן להחליא הנפש ולטמאה בעסק השריפה ואחרי היותה אפר תרפא מחלת הטומאה.

⁷זוה, כי מצאנו ראשונה, שכל העוסקים בה מעת שרפתה ואילך טמאים, והם השורף והמשליך עץ ארז ואזוב ושני תולעת בשרפתה והאוסף והנוגע והנושא, אמנם המזה והמקדש הם טהורים.

This is a great principle of Judaism: if one is involved with others far away from Judaism, he is in great danger of being influenced by them. If, however, one is involved with bringing others closer to Judaism, he will influence them and not the other way around. כיון שפולט אינו בולע.

The Seforno goes on to say a remarkable thing. The laws of Parah Adumah require that the Parah be burnt, that its ashes be mixed with water from a flowing source, and that two trees, a hyssop and a cedar, be dipped into this mixture before it is sprinkled on the person requiring purification¹. The hyssop and the cedar are the very opposites of the spectrum, as the hyssop is a small bush while the cedar is a large, tall tree. Ideally, the living waters of the Torah create a balance between these two: they direct us to use all our qualities in such a way that we are neither too harsh, nor a total walkover; that we are giving, but not to the point of our own impoverishment; and that we are strong in order to rule over ourselves, and not others²:

ספורנו (במדבר י"ט, ב'):
ששית, ראוי להתבונן מה שאמרו ז"ל שעץ ארז יורה על הגאווה, והאזוב יורה על הפכה. ובהיות שני התולעת עם שניהם, יורה ששניהם חטא, כאמרם (סוטה ה) בשמתא דאית ביה, ובשמתא דלית ביה, ובפרט במי שיצטרך לנהוג נשיאות לתועלת הרבים³.

Being normal is not a Jewish concept. We are the most abnormal nation on earth. The Jewish nation defies all sociological and historical laws. We have no interest in the bell curve whatsoever. We are the mad Jews of survival, defying all laws just by being here.

Being balanced, however, is a Jewish concept⁴. Living according to a golden mean, as the Rambam puts it, is just the effect of practicing all of the mitzvos as we should. This is the idea of the living Torah, and any loss of this is a death of some sort. The Parah ashes, says the Seforno, only purifies from death, but no other impurity. The Parah is coming to give us an insight into the antidote to death. A Torahless, evil person may be physically alive, but he is headed towards the grave with every passing second. Devoid of spirituality and ethics, he is no better than a biological being, artificially connected to machines because he is not self-sustaining⁵. In addition, there is something else which the Torah gives to us: the Torah gives us an ability to become a spiritually, intellectually and emotionally balanced human being. It allows us to develop not only some of ourselves, but all of ourselves.

Anyone who becomes imbalanced, who stresses one side of himself more than the other, and who is really thereby only expressing part of his essential humanity, has in essence killed some of his potential. G-d will cause such a person to become טמא מת in order to reflect the need for recreating the balance. As the Chinuch points out, just as a body out of physical kilter can be restored by herbal remedies, so too the Parah represents a type of spiritual homeopathy, restoring our equilibrium and spiritual purity⁶. Both the hyssop and the

¹ י"ט יח: ולקח אזוב וטבל במים איש טהור והזה על האהל ועל כל הכלים ועל הנפשות אשר היו שם ועל הנגע בעצם או בחלל או במת או בקבר

² עיין ברמב"ם פ"א מהל' דעות ובשמונה פרקים

³ ספורנו (במדבר י"ט, ב'):
וכבר אמרו ז"ל (יומא כ"ב) שנענש שאול על שלא הקפיד על כבודו, כאמרו (ש"א י' כ"ז) ויבזוהו, ולא הביאו לא מנחה, ויהי כמחריש. וכן תפש עליו הנביא באמרו (שם ט"ו י"ז) הלא אם קטן אתה בעיניך, ראש שבטי ישראל אתה

⁴ ספורנו (במדבר י"ט, ב'): שלישית, ראוי להתבונן שבהיות כח אמרת אלוך צרופה, היא בלי ספק מישרת המעשים אל המיצוע. כי כל אחד משני הקצוות נמאס, כאמרו (משלי כ"ח י"ח) ונעקש דרכים יפול באחת.

⁵ ספורנו (במדבר י"ט, ב'): חמישית, ראוי להתבונן שאין ענין לאפר הפרה בטהרת שום מין ממיני הטומאות, זולתי בטהרה מטומאת מת. וכבר נודע שענין התורה והמצוות חיים הם למוצאיהם ולעוסקים בהם, כאמרו (דברים ל"ב מ"ז) כי היא חייכם. והנוטה מהם אל הבלי הנפסדות, הולך למות או הוא מת גמור, כאמרם (ברכות י"ח) רשעים אפילו בחייהם קריים מתים.

⁶ ספר החינוך (מצווה שצ"ז)

cedar, says the Seforno, need to be dipped together into the living waters of the Torah to create the type of pure balance contained in the profound wisdom of Judaism¹.

Someone who gets out of balance cannot restore himself by simply going back to the middle, for he is already weighted to the one side. He is going to need to stretch his other side for a while in order to restore the balance². Someone who has been selfish for his whole life cannot become a balanced giver unless he becomes a supergiver for a period. Such is the constitution of man.

It is this, says the Seforno, which the Parah Adumah comes to teach us. The Midrash tells us that the Parah purifies 7 x 7 (מזוקק שבעתיים), i.e. all 49 levels of the Torah³. If Parah Adumah is a chok, it is not because we do not know what it does, a restoration of the vital, living balance of man, but because it is so deep that we cannot get to the bottom of it.

ואמנם כמה תרופות בעשבי האדמה ובאילנות מן הארז אשר בלבנון עד האיזוב אשר בקיר מלאים סגולות בהפכים יקררו החמים ויחממו הקרים ואילו ידענו מהות הנפש ושרשה ומחלתה ובריאותה נבין בחול' כי סגולת הפרה נ"כ להחליא הנפש ולטמאה בעסק השרפה ואחרי היותה אפר מרפא מחלת הטומאה וזה אינו ברור להשיג בענין כלום אלא שחיבת הקודש והחשק להשיג ידיעה בנסתר יניד בקנה לכתוב.

¹ספורנו (במדבר י"ט, ב'):

אמנם מי חטא המורכבים מעפר שריפה וממים, שהם שני קצוות אשר מהם יתחדש מיצוע, יורה שבמיצוע תהיה תקנה לחוטא הנקראת טהרה

²ספורנו (במדבר י"ט, ב'): רביעית, ראוי להתבונן שאין דרך נאות להישיר את הנעקש דרכים ולהשיבו אל המיצוע, זולתי בהטותו אל קצה הפכו, כמו שיקרה בחליי הגוף, כאמרו (שם כ' ל') חבורות פצע תמרוק ברע, אף על פי שאותה ההטיה אל הקצה היא בעצמה נמאסת ותשחית ענין מי שתהיה דרכו ממוצעת, כענין התרופה המשלשלת שתועיל לחולה ותויק לבריא.

... והנה יש בה איזה רמז לדרך התשובה הצריכה לכל חוטא, שהיא אמנם שיטה אל קצה היפך מעשיו המטמאים כל לב טהור, למען ישיג דרך המיצוע ויטהר. וזה הדרך אם היוונו טוב ומטהר לחוטא, הוא אמנם מגונה ורע ומטמא כל לב טהור, כאמרם (תענית י"א) וכי באיזה נפש חטא זה, אלא שציער עצמו מן היין.

³שם משמואל חקת [תר"ע]: והנה בפרה אדומה איתא במדרש (פרשה זו) עה"פ מזוקק שבעתיים שיש בו שבע שבע יע"ש. והוא מ"ט, כמו שדרשו על התורה מזוקק שבעתיים שיש בה מ"ט פנים כו'. ונראה שמאחר שנעשתה במ"ט פנים שוב שורה עלי' שער הנו"ן

2. The Nature of a Chok

SUMMARY:

Parah Adumah is a חוק: זאת חקת התורה. Unlike, Mishpatim – rational Mitzvos, Chukim – Mitzvos like the Korbanos, the prohibition on pork and laws of purity – are one's whose reasons we cannot understand. The Yetzer Hara tells us that Chukim do not make sense, and which we therefore should not do them. The non-Jews pick up on this and challenge as well and we find ourselves in an ever deepening crisis of faith.

G-d therefore comes to reassure us – this is a Chukah. I am telling you in advance that this is beyond your understanding. Your failure to understand is a function of human limitations. I am ordering you to do this mitzvah nevertheless, for it is truly beneficial for you.

Parah Adumah is the Chok par excellence. Even Shlomo Hamelech did not understand its reasons. This does not mean that nothing of the Mitzvah is comprehensible. But there comes a point where you will get stuck, where you will no longer be able to explain this Mitzvah.

It is humbling for us to now that we don't know, but it is also our great saving. For one who thinks he understands all is more liable to use his own logic to slip up in the end, adding or subtracting just a wee bit as he sees the situation demands. But G-d did not want us to abandon all understanding. For by so doing, we are denying ourselves an appreciation of the depths of Torah wisdom which can cause us so much awe and wonderment, and give us a much more profound attachment to the Torah. On the Day of Judgment, we are asked: Did you look into the wisdom called the Merkavah? And so, we are left with no choice, to look deeply, but to know that there is still more, a lot more. This tension, between trying to know more and knowing that we don't know was beautifully expressed by Klal Yisroel with their famous words, נעשה ונשמע, at Sinai. נעשה – we will do. We will do whatever we are commanded without understanding. Only afterwards will we endeavor to understand – ונשמע, not as a condition or qualification of our doing, but as an additional, richer dimension.

The truth is that we cannot fully understand the full depth and purpose of any Mitzvah. We cannot, for example, know why this particular action is called a Mitzvah and why another action, which may look perfectly good and worthy of doing, is not. The Torah is G-d's creation as is nature. We can study a tree and understand something of how it works – the 'what' of creation. We might even gain a glimpse into the purpose of that tree on earth – the 'why' of creation. But we could never understand why G-d created a tree and not a '*garryboldio*' (to make up a word), or why a tree needs specifically a seed to grow. G-d's wisdom is simply too deep for us to fully comprehend all that is behind His creation. However deep we will go, and there is every expectation that science will go ever deeper, what is left beyond our horizons will be far greater than that which we grasp. Whatever reasons we know, there are always other reasons we do not know about; and even those reasons we know about may go much deeper than we can access. The Torah itself did not reveal the reasons for most of the Mitzvos, in part because the implications of doing any single mitzvah is so vast.

Hence, someone who prays that G-d's mercies should rest on the nest of the bird, we silence him. For by this he pretends to know that G-d's reason for decreeing this law is rooted in mercy. But the truth is, by so declaring, we are arrogantly reducing G-d's wisdom to the level of our own understanding. Mercy might appeal to us as a reason, but it cannot contain all of G-d's ongoing Providential input into the world. We will never fully grasp all of the wisdom which any Mitzvah contains, nor all of its effects on our soul; and therefore, for us all Mitzvos are ultimately a Chok and a Gezeirah.

Why is this word Chok chosen to reflect this idea? Chok means borders and limitations, and is used for the laws of nature as well. The Chukim are defined for us – we are told to respect their boundaries even if we cannot understand them.

Chok comes from the word Mechokek – to be engraved. The 10 commandments were engraved in the luchos, not written on them. Something which is written in ink is superimposed upon the surface on which it is written. A chakika, on the other hand, is an engraving into the body of the substance, becoming a part of the substance and transforming it. The Luchos did not have the 10 commandments written on them – the 10 commandments and the Luchos became a new, unified reality. Similarly, the Chukim are engraved into our neshamos at the deepest levels. Part of the difficulty of understanding a chok is that it cannot be separated from our own spiritual realities – it is a chakika.

The Torah contains that hidden wisdom which G-d used as His blueprint for creating the whole world. When we do a mitzvah, we are attaching ourselves to this blueprint. This places us on a different plane of reality. But to gain the full benefit of this we have to do all the Mitzvos, not just because of the benefit of each individual mitzvah, but because the whole is greater than the sum of the parts. This is because all the mitzvos ultimately form one composite whole. Even if we stood a chance of understanding the reason for a single mitzvah, we could never fathom how it impacts on other mitzvahs and how others impact on it.

There is a further reason why טעמים are limited. The real טעם of the מצוה is the taste and understanding one gains from doing the מצוה. It is impossible to explain to anyone what Shabbos is about unless they actually keep it. Trying to explain the מצוות in a purely intellectual way is like trying to explain to someone who has never tasted ice-cream what the ingredients are and then expecting him to understand how they all combine to make the taste. If I have tasted ice cream, I know what it tastes like, but I can never explain that to you. The living reality of the Mitzvos are such that our understanding is bound up in our doing.

In a sense, then, all Mitzvos are really Chukim, since we cannot get to the bottom of them. Nevertheless, once we understand the limitations of our understanding, we are encouraged to give Taamim. Our starting point in accepting any *mitzvah* is then to accept it first as a חוק and only then give a טעם. This is why often Chazal, when giving a טעם, first state that the Mitzvah is a גזירת הכתוב. The reasons for Chukim are deeper than other Mitzvos – it is just a question of degree - and one cannot understand them until one accepts them as being a chok without a reason.

Rebbe Nachman of Breslav once stated: Thank G-d that there are things about G-d's behavior that I do not understand. For, if I understood everything that G-d did, His mind would be no greater than mine. I am delighted to learn that His Wisdom extends way beyond the human capacity to understand.

Chukim are our comforting confirmation that G-d is infinitely greater than ourselves. “I am G-d and therefore obey Me, for I am here to look after you” (ושמרתם את חוקותי ואת) (משפטי אשר ישענה האדם וחי בהם) is a much deeper reason to do anything than simply through the limits of our own understanding. Our failure to understand everything about the Parah is not a source of nervousness or a crisis of faith. It is a source of great joy.

DETAIL:

Our parsha begins with G-d telling Moshe and Aharon זאת חקת התורה in reference to the Parah Adumah¹. The word זאת is used at the beginning of an idea when G-d wants to point out something unusual that we may have missed. The תורה used this word by Betzalel, for example, to tell us to take notice of this wondrous man and to look deeply into the enormous Kabbalistic wisdom of how the world and its parallel, the Mishkan, were constructed². It is used by Shabbos to urge us to notice that on Erev Shabbos the Mannah miraculously fell in a double portion³. It is used to show Moshe how the Menorah and the New Moon should look. It is used most frequently with respect to the Korbanos⁴, for they are most often counter-intuitive. And it is used here because there is an idea here that we can easily miss.

The word after זאת is חקת: Parah Adumah is a חוק. Traditionally, the Torah is divided into Mishpatim, rational Mitzvos⁵, and Chukim, Mitzvos that we don't understand⁶, like the Korbanos, the prohibition on pork and the laws of purity⁷. Rashi tells us that Chukim are things which the Yezer Hara⁸ tells us do not make sense, and which we therefore should not do⁹. We might think (Chas VeShalom) that our beautiful Torah has a strange mitzvah, and may even resent or be angry at something that makes so little sense to us¹⁰. After thinking about this, we then get challenged by the broader, non-Jewish world on just this point¹¹. Their challenge resonates with our own doubts, and we find ourselves in an ever deepening crisis of

¹ ספר במדבר פרק יט: (ב) זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על:

² לא ב (כי תשא): ראה קראתי בשם בצלאל בו אורי בן חור
ראה: לשון תתבונן (ספורנו שמות טז כט)
רמב"ן לא ב: אמר למשה שיראה את הפלא הזה וידע כי הוא מלא אותו רוח אלוקים לדעת כל אלה בעבור שיעשה המשכן ע"ש עוד

³ שמות טז כט: ראו כי ד' נתן לכם את השבת ושם כתב רש"י והאבן עמרא שהם יראו אל ידי הנס שנעשה בכל ערב שבת לתת להם לחם יומיים.

⁴ ויקרא ו (ב): צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו:
ויקרא ו (ז): וזאת תורת המנחה הקרב אתה בני אהרן לפני ה' אל פני המזבח:
ויקרא ו (ח): דבר אל אהרן ואל בניו לאמר זאת תורת החטאת במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת לפני ה' קדש קדשים הוא:
וכהנה רבות

⁵ רש"י ויקרא יח ד: את משפטי תעשו - אלו דברים האמורים בתורה במשפט שאלו לא נאמרו היו כדאי לאומרן:

⁶ רמב"ם סוף הל' מקואות: והמשפטים הן המצוות שטעמן גלוי וטובת עשייתן בעולם הזה ידועה כגון איסור גזל ושפיכות דמים וכיבוד אב ואם, והחוקים הן המצוות שאין טעמן ידוע, אמרו חכמים חוקים חקתי לך ואין לך רשות להרהר בהן, ויצרו של אדם נוקפו בהן ואומות העולם משיבין עליהן כגון איסור בשר חזיר ובשר בחלב ועגלה ערופה ופרה אדומה ושעיר המשתלה, וכמה היה דוד המלך מצטער מן המינים ומן העכור"ם שהיו משיבין על החקים, וכל זמן שהיו רודפין אותו בתשובות השקר שעורכין לפי קוצר דעת האדם היה מוסיף דביקות בתורה, שנאמר טפלו עלי שקר זדים אני בכל לב אצור פקודיך, ונאמר שם בענין כל מצותיך אמונה שקר רדפוני עזרני, וכל הקרבנות כולן מכלל החוקים הן, אמרו חכמים שבשביל עבודת הקרבנות העולם עומד, שבעשיית החוקים והמשפטים זוכין הישרים לחיי העולם הבא, והקדימה תורה ציווי על החוקים, שנאמר ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם⁶.

⁷ רש"י ויקרא יח ד: כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז וטהרת מי חטאת

⁸ רש"י כאן כתב השטן ואילו בויקרא יח ד כתב דברים שהם גזירת המלך שיצה"ר משיב עליהם ושטן היינו יצר הרע.

⁹ רש"י ויקרא יח ד: ואת חקותי תשמרו - דברים ... שיצה"ר משיב עליהם למה לנו לשומרן

¹⁰ רש"י יט ב: מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה

¹¹ כתב רש"י: לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל וגו' הזכיר קודם השטן ואז אומות העולם וה"ה ברש"י ויקרא יח ד

faith. G-d therefore comes to reassure us – this is a Chukah, meaning “borders” or “limits” to our understanding¹. I am telling you in advance that this is beyond your understanding. I am ordering you to do this mitzvah nevertheless, for it is truly beneficial for you². It is a relief to know that G-d’s wisdom extends way beyond human understanding³.

The Torah warns us not to make a commitment to doing the מצוות nor believe in their ultimate perfection dependent on our understanding only⁴. Our failure to understand is a function of human limitations.

The mystery of the Parah Adumah was such that even Shlomo Hamelech did not understand its reasons⁵. Yet, the mystery does not prevent us from understanding many aspects of the Parah⁶. In fact, that which Shlomo could not understand was understandable by a human mind, albeit Moshe Rabbeinu. The Seforno sees it as perfectly feasible that others could emulate Moshe in this point,⁷ and the Meforshim bring many explanations for different aspects of this Mitzvah.

Here the Torah comes and tells us, “זאת חוקת התורה” – זאת: Look carefully and you will see that there comes a point where you will get stuck, where you will no longer be able to explain this Mitzvah. Part of your understanding and fulfillment of this Mitzvah should be as a חוקת התורה⁸. Use this Mitzvah to absorb the idea that there are Mitzvos which we cannot grasp or understand⁹.

It is humbling for us to now that we don’t know, but it is also our great saving. For one who thinks he understands all is more liable to use his own logic to slip up in the end, adding or subtracting just a wee bit as he sees the situation demands¹⁰. From this perspective, one who knows nothing of the Taamei HaTorah is better off, since he is more likely to fulfill the letter of the law¹¹. But G-d did not want that either. For by so doing, we are denying ourselves an appreciation of the depths of Torah wisdom which can cause us so much awe and

¹ ר' בחיי, יט ב: ועוד נקראים חוקים מלשון גבול, כענין שכתוב (ירמיהו ה) אשר שמתי גבול לים חוק ולא יעברנהו (שם לא), חוקות ירח וכוכבים לאור לילה, כלומר גבולי היום והלילה, וזה להורות שנעצור המחשבה מלהרהר בהם ולא נעבור גבול מפני עומק השגתן.

² רש"י כאן: לפיכך כתב בה חקה גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה: רש"י ויקרא יח ד: לכך נא' אני ה' גזרתי עליכם אי אתם רשאים להפטר:

³ מורה נבוכים, ג מט: דעותינו קצרי יד מלהשיג שלימות כל מעשיו ויושר כל משפטיו

⁴ רמב"ם סוף הל' מקואות: רמב"ם סוף הל' מקואות: בוא וראה כמה החמירה תורה במעילה, ומה אם עצים ואבנים ועפר ואפר כיון שנקרא שם אדון העולם עליהם בדברים בלבד נתקדשו וכל הנוהג בהן מנהג חול מעל בה ואפילו היה שוגג צריך כפרה, קל וחומר למצוה שחקה לנו הקב"ה שלא יבעט האדם בהן מפני שלא ידע טעמן, ולא יחפה דברים אשר לא כן על השם ולא יחשוב בהן מחשבתו כדברי החול, הרי נאמר בתורה ושמרתם את כל חקותי ואת כל משפטי ועשיתם אותם, אמרו חכמים ליתן שמירה ועשייה לחוקים כמשפטים, והעשייה ידועה והיא שיעשה החוקים, והשמירה שיזהר בהן ולא ידמה שהן פחותין מן המשפטים

⁵ See the essay in the parsha on Parah Adumah.

⁶ Ibid

⁷ ספורנו (במדבר י"ט, ב'):

נאמר אם כן, שעם היות המצוה חוקה ואין להרהר אחריה ולא להיות מסופק אם היא הגונה ואם לאו, כי כל אמרת אלוך צרופה, ולה טעם נשגב בלי ספק נודע למלך שצוה אותה, ואולי גם למשה רבינו והדומים לו

⁸ ממעמקים על פרשיות התורה עמ' 276: חלק ממהות מצוה זו הוא מה שהיא חוק ולכן יש לקיים אותה כחוק דווקא – שלא נהרהר אחריה.

⁹ שם, עמ' 277: זהו גופא ענין מצוה זו – להשריש אותה הכרה שישנן מצוות שאין בנו תפיסה והבנה.

¹⁰ בית הלוי, שמות, לא יג: והנה זה האיש הסובר בדעתו שיודע תכלית המכוון במצוה הוא עלול יותר להכשל וצריך זריזות ושמירה יתירה בעצמו דלא יטעה לפעמים לילך אחר שכלו להוסיף או לגרוע קצת בהם כפי הבנתו.

¹¹ בית הלוי, שמות, לא יג: לאפוקי מי שאינו יודע כלל הטעמים הרי הוא בטוח יותר בעצמו שלא יסור מן דרכי התורה ימין ושמאל אף נטיה קטנה בפרט אחד מן המצוה כיון דאינו יודע טעמה מאומה.

wonderment, and give us a much more profound attachment to the Torah. And so, on the day of judgment, we are asked: Did you look into the wisdom called the Merkavah¹? And so, we are left with no choice, to look deeply, but to know that there is still more, a lot more. This tension, between trying to know more and knowing that we don't know was beautifully expressed by Klal Yisroel with their famous words, נעשה ונשמע, at Sinai. נעשה – we will do. We will do whatever we are commanded without understanding². Only afterwards will we endeavor to understand – ונשמע, not as a condition or qualification of our doing, but as an additional, richer dimension³.

The truth is that we cannot fully understand the real depth and purpose of any Mitzvah, not just the Chukim. We cannot, for example, know why one particular action is called a Mitzvah and why another action, which may look perfectly good and worthy of doing, is not. The Torah is G-d's creation just as nature is. We can study a tree and understand something of how it works, the 'what' of creation. We may even gain a glimpse into the purpose of that tree on earth, the 'why' of creation. But we can never understand why G-d created a tree and not a 'garryboldio' (to make up a word), or why a tree specifically needs a seed to grow⁴. G-d's wisdom is simply too deep for us to fully comprehend all that is behind His creation. However deep we will go, and there is every expectation that science will go ever deeper, what is left beyond our horizons will be far greater than that which we grasp⁵.

It is this that is behind a historic statement of the Sages: the Sages declared that should someone come to pray that G-d's mercies rest on the Kan Tzipor, he should be silenced⁶. For, by so doing, he pretends to know that G-d's reason for decreeing this law is rooted in mercy. The truth is that by declaring this, he is arrogantly reducing G-d's wisdom to the level of his own understanding.⁷ Mercy might appeal to him as a reason, but it cannot contain all of G-d's ongoing Providential input into the world.⁸

Certainly, the Mitzvos do follow a deeper form of logic, a logic that is in harmony with man's essential reality, and hence, when he does them, a purification of his soul⁹.

¹ בית הלוי, שם: ומ"מ הרי גם זהו חיוב על האדם הישר לידע הפנימיות מהתורה והוא מחלקי התורה וביום הדין שואלין להאדם צפית במרכבה וכי'

² בית הלוי, שמות, לא יג: וזהו שנתכוונו ישראל אז בעת קבלתם והקדימו נעשה לנשמע, דבתחילה אמרו נעשה קודם השמיעה והכוונה שקיבלו על עצמם העשיה כמי שאין לו שום הבנה כלל ורק מקיים צויו של האדון ושלא לדון בדברים אחר שכלם למען לא ינטו ממנה ימין ושמאל

³ בית הלוי, שם: ואח"כ אמרו ונשמע דגם נלמוד חלק זה דהיינו ההבנה אבל אין העשיה תלוי בהבנה. וזהו שאמרו במדרש נאה היה לאבותינו לומר נעשה ונשמע, דקבלה זו היה נאה מאד לעשות המצות בכל הפרטים כפי הציווי כמי שאינו מבין כלל.

⁴ מהר"ל (תפארת ישראל פ"ז): ולכך אין לשאול למה על ידי מצוה הזאת האדם בשלימות בפועל, שודאי אין זה קשיא. כמו שאין לך לשאול למה אין זה הפועל השלימות כאשר צורתו ותוארו כך ולא היה צורתו ותוארו בענין אחר רק שהדבר הזה מתחייב לפי העצם הגרעין

⁵ רמב"ם, מורה נבוכים ח"ג פ' מט: וכמו שנשיג קצת נפלאות מעשיו, באברי בעלי חיים ותנועות הגלגלים, כן נשיג יושר קצת משפטי, ואשר יעלם ממנו משני המינים יחד הוא יותר מן הנגלה לנו הרבה מאד.

⁶ ברכות לד: משנה-האומר על קן צפור יגיע רחמיך ... משתקין אותו

⁷ לפי דעה אחת שם- גמ' – מפני שעושה מדותיו רחמים ואינם אלא גזירות

⁸ ובמהר"ל (תפארת ישראל פ"ו): פירוש שאין ראוי שיהיה מדות השם יתברך אשר הוא מנהיג עולמו בתמידות על ידי רחמים רק בדין ובגזרה כי הגזרה הוא לפי חכמתו יתברך עיין שם שמביא דעת הרמב"ם בטעם שילוח הקן במורה נבוכים (ח"ד פמ"ח) ומתמיה עליו

⁹ מהר"ל (תפארת ישראל פ"ח בסוף): כל המצות הם לפי סדר השכלי ראויים לאדם ולכך הם מזכים ומצרפים את נפשו עד שהיא צרופה זכה

However, we will never fully grasp all of the wisdom which any Mitzvah contains nor all of its effects on our soul, and therefore, all Mitzvos are ultimately Chukim and Gezeiros¹.

Why is the word Chok chosen to reflect this idea? Chok means borders and limitations, and is used for the laws of nature as well. Our mind is challenged to understand the Chukim. Yet, the Chukim are defined for us – we are told to respect their boundaries even if we cannot understand them².

There is another meaning to the word Chok. Chok comes from the word Mechokek, to be engraved. The 10 commandments were engraved in the luchos, not written on them. Something which is written in ink is superimposed upon the surface on which it is written. A chakika, on the other hand, is an engraving into the body of the substance, becoming a part of the substance and transforming it. The Luchos did not have the 10 commandments written on them; rather, the 10 commandments and the Luchos became a new, unified reality. Similarly, the Chukim are engraved into our neshamos at the deepest levels. Part of the difficulty of understanding a chok is that it cannot be separated from our own spiritual realities, as it is a chakika.

It is true that for all mitzvos we can access some of the reasons for the Mitzvah, but there are always other reasons we do not know about. Even those reasons we understand may go much deeper than we can access. A classic example is the laws of purity. We are told that a dead body is a source of impurity. We are told that a mikveh purifies. At least, it seems, the 'what' is clear. Not so, say the Sages.

לא המת מטמא ולא המים מטהרים אלא אמר הקדוש ברוך הוא חקה חקתי גזירה
גזרתי אי אתה רשאי לעבור גזרותי³.

The Maharal⁴ explains that a scientist looking at the laws of nature would never see laws of purity and impurity. We needed the Torah to tell us about such a thing to begin with. This does not only apply to Chukim: at some level, even the logic of the Mitzvos Bein Adam LeChaveiro escapes us. It might be patently obvious to us why we shouldn't steal or murder. No society could do without such laws. And yet, we cannot know all the spiritual implications of abstaining from theft or returning a lost object as an intentional fulfillment of G-d's command⁵. The Torah itself did not reveal the reasons for most of the Mitzvos⁶, in part because the implications of doing any single mitzvah is so vast.

שם: ואל האדם הוא חוק וגזרה כאשר אינו עומד על טעם המצוה שהוא שכל אנושי¹

² ר' בחיי יט ב: ועוד נקראים חוקים מלשון גבול, כענין שכתוב (ירמיה ה): אשר שמתי חול גבול לים חוק עולם ולא יעברנהו, (שם לא): חוקות ירח וכוכבים לאור לילה, כלומר גבולי היום והלילה, וזה להורות שנעצור המחשבה מלהרהר בהם ולא נעבור גבול מפני עומק השגתם.

³ במדבר רבה פרשה יט: אמר ר' יוחנן בן זכאי ... לא המת מטמא ולא המים מטהרים אלא אמר הקדוש ברוך הוא חקה חקתי גזירה גזרתי אי אתה רשאי לעבור גזרותי.

רמב"ם, סוף הל' מקואות: דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירות הכתוב הן ואינן מדברים שדעתו של אדם מכרעתו והרי הן מכלל החוקים וכן הטבילה מן הטומאות מכלל החוקים הוא שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים אלא גזירת הכתוב היא והדבר תלוי בכוונת הלב ולפיכך אמרו חכמים טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל ואעפ"כ רמז יש בדבר כשם שהמכין לבו לטהר כיון שטבל טהור ואעפ"כ שלא נתחדש בגופו דבר כך המכין לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשות שהן מחשבות האון ודעות הרעות כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת טהור הרי הוא אומר חקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם השם ברחמיו הרבים מכל חטא עון ואשמה יטהרנו אמן סליקו להו הלכות מקואות בס"ד נגמר ספר עשירי והוא ספר טהרה הלכותיו שמונה ופרקיו מאה וארבעים וארבעה א:

⁴ מהר"ל, תפארת ישראל פ"ח

⁵ The Maharal (שם פ"ו) points out that we cannot even give sufficient explanations for natural phenomena. We cannot say, for example, why a horse has four legs instead of two, etc.

⁶ For if it had, we may have been tempted to apply the reasons to decide that the mitzvah is not relevant to us in certain situations. Perforce, since we do not have the whole picture, we would have been wrong. As great a person as Shlomo HaMelech was נכשל on this:

The Torah contains that hidden wisdom which G-d used as His blueprint for creating the whole world¹. When we do a mitzvah we are attaching ourselves to this blueprint, and this places us on a different plane of reality². In order to gain the full benefit of this we have to do all the mitzvos, not only because of the benefit of each individual mitzvah, but also because the whole is greater than the sum of the parts. This is since, as the Sefer Chareidim tells us, all the mitzvos ultimately form one composite whole³. Even if we stood a chance of understanding the reason for a single mitzvah, we could never fathom how it impacts on other mitzvos and how others impact on it. We could never climb to a perspective high enough to be able to see how the whole thing fits together.⁴ So really, since all the mitzvos are linked, it is impossible to explain the reason for any one Mitzvah in isolation. We can only explain one dimension of the Mitzvah.

There is a further reason why טעמים are limited. The real טעם of the מצוה is the taste and understanding one gains from doing the מצוה. It is impossible to explain to anyone what Shabbos is like unless they actually keep it. Trying to explain the מצוות in a purely intellectual way is like trying to explain to someone who has never tasted ice-cream what the ingredients are and then expecting him to understand how they all combine to make the taste. If one has tasted ice cream, he knows what it tastes like, but he can never explain it to someone else. The living reality of the Mitzvos are such that our understanding is bound up

סנהדרין כא:

אמר ר' יצחק מפני מה לא נתגלו טעמי תורה שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן נכשל בהם גדול העולם. כתוב לא ירבה נשים אמר שלמה אני ארבה ולא אסור וכתוב (מלכים א' יא) ויהיה לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו וכתוב לא ירבה לו סוסים ואמר שלמה אני ארבה ולא אשיב וכתוב (מלכים א' י) ותצא מרכבה ממצרים

מלבים בראשית ג ד"ה ומפרי העץ בסוף "ובזה למדנו דרך ההסתה ופתוי הנחש אשר הוא נוהג עד היום שאם יבא אדם לחקור אחר טעמי המצוות כאשר עשו המתפרצים בעם שדרשו עליהם מדוע אסר ד' מינים הטמאים וידעו למצא בהם הטעם, שהם מזיקים לגוף האוכלם וכשיתבאר אח"כ שאין בהם סכנה לגוף ישליכו המצוה אחר גום

¹חינוך עז: כי מלבד משמעות מצוותיה היקרות שאנו מבינים בה נכללו בה חכמות גדולות ומפוארות, עד שהעלו רבותינו זכרונם לברכה גדול החכמה שהניח הקל ברוך הוא בתוכה, שאמרו עליה (ב"ר א א) שהביט הקדוש ברוך הוא בה וברא את העולם.
עיין בכך הקמח סוף כרך סוכה

²מהר"ל שם: ועל ידי המצוות דבק בשכלי ועל ידי זה דבק בו יתברך

³ספר החרדים הקדמתו קטע המתחיל וראוי (קרוב לסוף) והקטע שאחריו ד"ה ונמשיל ל: כל המצוות הן קשר אחד.

וכן במכות כג:

דרש רבי שמלאי שש מאות ושלוש עשרה מצוות...

⁴The Rambam, in his introduction to the ספר קריית ספר, says that therefore a person should attempt to relate to all the Mitzvos, even those in which he is not commanded. Those in which other people may be commanded (e.g. ברכת כהנים in כהנים) he can fulfill through ערבות, by ensuring that he (the Cohen) fulfill his responsibilities. In cases of Mitzvos which no-one can fulfill today, he should study about the Mitzvah. In these ways he will be considered as if he actually fulfilled these Mitzvos

Similarly, in the Ohr Hachaim:

לט לב: ותכל כל עבודת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר ציוה ד' לדבר כן עשו
כאן עשה הכתוב מחברת הכללות בקיום התורה. והראה כי בני ישראל יזכו זה לזה, והתורה ניתנה להתקיים בכללות ישראל. כל אחד יעשה את היכולת בידו ויזכה זה לזה. ואולי כי לזה רמזה התורה "ואהבת לדעיך כמוך" פירוש לצד שהוא כמוך, כי בשלומנו ייטב לך, ובאמצעותו אתה משלים שלימותך, ואם כן אינו אחר אלא אתה עצמך כאחד מחלקך. ובזה מצאנו נחת רוח, כי ד' צוה תריג מצוות, ומן הנמנע שיימצא אדם אחד שישנו בקיום כולם. וזה לך האות: כהן, לוי, ישראל ונשים. יש מצוות עשה בכהנים, שאין מציאות לישראל לעשותו, ויש מצוות לישראל שאין כהנים. וכן בלויים, וכן בנשים. ומה מציאות יש ליחיד לקיימן, להשלים תיקון לרמ"ח אבריו ושס"ה גידיו אשר יכונו להם? אלא ודאי שתתקיים התורה במחברת הכללות וזכה זה מזה. והוא מה שאמר הכתוב כאן: "ויעשו בני ישראל ככל אשר ציוה השם". כינה לכולם יחד מעשה כולם, הגם שמהם הביאו הנדבה, מהם עשו מלאכה, יאמר על כללותם שעשו הכל.

in our doing, defying an intellectual explanation¹. Klal Yisroel understood this when they said נעשה ונשמע at Sinai, preceding the נשמע, the understanding, with the נעשה, the doing.

What we have said until now applies to all Mitzvos. In a sense, then, all Mitzvos are really Chukim, since we cannot get to the bottom of them. What emerges is that irrespective of what we understand, "G-d's Will is the only basis on which our obligation rests²."

Nevertheless, once we understand the limitations of our understanding, we are encouraged to give Taamim³. For, just as every *mitzvah* is ultimately a *chok* and cannot be fully understood, so too each *mitzvah* has reasons which we can attempt to understand.

If all of this applies to all Mitzvos, then we appear to have wiped out the distinction between chukim and mishpatim. It is true that the Mishpatim seem to have a rational base, one whose broad strokes we readily not only understand but may even anticipate⁴. Indeed, the difference between the *chukim* and the *mishpatim* is one of degree, as the reasons for a *chok* are less accessible than the reasons of a *mishpat*⁵. Both Chukim and Mishpatim lend themselves to some understanding. Even the *mitzvah* of *parah adumah* has many aspects that can be understood⁶. Indeed, for Moshe Rabbeinu *parah adumah* was not a *chok*⁷. There is really no *chok* where we cannot understand some aspect of the Mitzvah⁸, but there is more mystery and less understanding of a *chok* than a *mishpat* and there is more understanding and less mystery (but still some) of a *mishpat*.⁹

Once we understand that there is no *mitzvah* that we can fully comprehend, our starting point in accepting any *mitzvah* is to first accept it as a חוק and only then to give a טעם. This is why Chazal often first state that the Mitzvah is a גזירת הכתוב¹⁰ when giving a טעם for a Mitzvah.

¹ בצדקת הצדיק (קנו) מסביר רב צדוק הכהן: בכל דבר יש פרד"ס. פשט הוא עשיות כל התורה ומצוה בפועל ממש. ורמז הוא הרמיזות שבלב שנעשים מאותם הפעולות ... ודרוש הוא הכונה מצד החכמה שבמוח לדעת איזה לימוד מיוחד דחכמה וידיעת הש"י נולד מעובדא זו במוחו. ואחר שמשגיג ג' אלו כלי המעשה גומרים ולב חומד ועין רואה חכמת הדבר אז זוכה לסוד ... ע"ד טעמו וראו וגו' נקרא סוד שא"א להסביר לחבירו טעם שהוא מרגיש בחכו וגו' אז זוכה לסוד ... ע"ד טעמו וראו וגו' נקרא סוד שא"א להסביר לחבירו טעם שהוא מרגיש בחכו וגו'

²Rav SR Hirsch, intro to Horeb

³רמב"ם, הל' מעילה פ' ח: ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה ולידע סוף ענינם כפי כחו ודבר שלא ימצא לו טעם ולא ידע לו עילה אל יהי קל בעיניו ולא יהרוס לעלות אל ה' פן יפרוץ בו

⁴רש"י ויקרא יח ד: את משפטי תעשו - אלו דברים האמורים בתורה במשפט שאלו לא נאמרו היו כדאי לאומרו:

⁵רמב"ם סוף הל' מעילה: והחוקים הם המצוות שאין טעמן ידוע ע"ש שפת אמת פסח (מאמר שני ד"ה בשאלת חכם ויקרא דף 41): בשאלת החכם מה העדות והחוקים וגו' ולכאורה איך שואל טעם על חוקה. אך כי באמת כתיב מגיד דבריו כו' חוקיו כו' לישראל שבנ"י יודעין טעם גם בחוקה ע"ש וגו'

⁶ Many *meforshim* give reasons for the various details of *parah adumah*. They state that the point which we cannot understand is the fact that the *metaher* becomes *tameh*. (*Kli Yakar* and others) Rav Tzadok HaCohen states that what we cannot understand is that there is *tahara* from the consequences of the *chet* of *Adam* and *Chava* (= *tumas mes*) in this world, prior to a full purification of the *chet* itself. (*Machshavos Charutz*)

⁷מדרש רבה (חקת יט ו): אמר לו הקב"ה למשה: לך אני מגלה טעם פרה אבל לאחר חקה.

⁸מהר"ל, גור אריה (ריש פרשת בחקתי): ומה שאמרו כי המצוות שהם חקים לא נתנו טעם שלהם לגלות אינו ר"ל שאין האדם יודע כלל מן המצוות אלא שאין יכול להבין לגמרי אבל יכול להבין מהם מעט.

⁹מהר"ל, גור אריה (ריש פרשת חוקת): כל המצוות ... הם גזירות שיש בהם טעם ומה שנקראו גזירות אחר שיש לכל אחת טעם היינו שלא יאמר האדם שהם של רחמים ... שהתורה שנתן לנו הקב"ה הוא כל דבר במדת הדין

¹⁰בכורות ה: א"ר חנינא שאלתי את ר אליעזר ... גזירת הכתוב היא וגו' וכן בעוד מקומות וכן ברמב"ם בכמה מקומות ולדוגמה בהל' תשובה פ' ג (ד) אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר ערו ישינים משנתכם וגו'

Ironically, abandoning the attempt to fully understand a mitzvah leads to a deeper understanding of why we are doing it¹. The reasons for Chukim are deeper than other Mitzvos and one cannot understand them until one accepts them as being a chok without a reason. This leads a person to become more spiritual and more capable of understanding the reason². At that stage, G-d wants man to try to understand and reflect on the reasons for the command³.

For example, the Rambam tells us that Tumah and Tahara are a Divine Decree, essentially a chok. Once we know this fact, the Rambam continues and says *אעפ"כ רמו יש בדבר*, even so there are hints to its meaning, and he proceeds to explain the idea of purity and impurity⁴.

Rebbe Nachman of Breslov once stated, "Thank G-d that there are things about G-d's behavior that I do not understand. For, if I understood everything that G-d did, His mind would be no greater than mine. I am delighted to learn that His Wisdom extends way beyond the human capacity to understand."

The deepest reason for doing a mitzvah is the fact that G-d commanded us to do it. As Rav S.R. Hirsch⁵ put it, *Whatever command or prohibition of G-d it may be that prompts one to ask why one should do this and not do that, there is but one and the same answer: Because it is the will of G-d, This answer ... is essentially the only one possible, and it would*

¹ שפת אמת פסח (מאמר שני ד"ה בשאלת חכם ויקרא דף 41): בשאלת החכם מה העדות והחוקים וגו' ולכאורה איך שואל טעם על חוקה. אך כי באמת כתיב מגיד דבריו כו' חוקיו כו' לישראל שבנ"י יודעין טעם גם בחוקה והוא ע"י שמאמין ועושה החוק באמת אף בלי הרגשת הטעם עי"ז זוכה לידע הטעם ג"כ. ע"ש

² שפת אמת (חקת דף 134 ד"ה ברש"י): ודאי יש טעם לכל חקה רק שא"א להבין הטעם עד שמקבלין המצוה כחוקה בלי טעם ... כי הטעם הוא דבר רוחני שאין בו ממש וכפי שהאדם מתרחק מגשמיות יוכל להרגיש טעם חוקי השי"ת

³ רמב"ם: סוף מעילה (בסוף עבודה – היינו פ"ח מהל' מעילה הל' ח): ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה ולידע סוף ענינם לפי כחו.

וכן משמע משמות רבה על שמות כא א על הפסוק ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם: אמר לו הקב"ה למשה לא תעלה על דעתך לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב או ג פעמים עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה, ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, לכך נאמר אשר תשים לפניהם כשלאחר הערוך ומוכן לאכול לפני האדם.

There is a separate issue of whether a person should use intellectual proofs and philosophical arguments to bolster his belief in G-d. See the introduction of the *Sefer Chofetz Chaim* to the *Shema* – חובות הלבבות לב טוב to the introduction of the *Sefer Chofetz Chaim* for many opinions on this.

The Kuzari states that it may be more praiseworthy, at least in the case of the Chukim, to be committed to the Mitzvos without the *taamim* than to look for them, though this is permitted

כוזרי מאמר שני סוף סימן כו: אומר אני: תורת אלוקים היא, ומי שקבלה בתמימות, בלי התפלפלות ובלי התחכמות, מעולה הוא מן המתחכם והחוקר; אך מי שנטה מן המדרגה העליונה הזאת אל המחקר מוטב לו כי יבקש טעם לדברים האלה אשר יסודם בחכמה האלוקית מאשר יעזבם לסברות רעות ולטפקות המביאים את האדם לאבדון ע"כ ומה שכתבתי שאולי מתכון רק להחוקים היינו בגלל שכל הסימן מדבר על הקרבנות

In his introduction to Horeb, Rav Hirsch states: "The Jew who [fulfills a mitzvah] with the simple idea, which everyone can grasp, that he is thereby fulfilling G-d's will even though he has never unravelled the significance ... of any one of all the Divine commandments, such a Jew has attained the highest bliss of earthly life.

However, the Rambam and the Chovos Halevavos (Intro and Shaar HaYichud, Chap 3) hold that it is praiseworthy to look for Taamim

⁴ רמב"ם סוף הל' מקואות: דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירת הכתוב הן. ואינן מדברים שדעתו של אדם מכרעתו והרי הן מכלל החוקים וכן הטבילות מן הטומאות מכלל החוקים הוא שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים אלא גזירת הכתוב היא והדבר תלוי בכוונת הלב. ולפיכך אמרו חכמים טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל. *אעפ"כ רמו יש בדבר* כשם שהמכוין לבו לטהר כיון שטבל טהור ואעפ"פ שלא נתחדש בגופו דבר כך המכוין לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשות שהן מחשבות באון ודעות הרעות. כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת טהור. הרי הוא אומר וזקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם. השם ברחמי הרבים מכל חטא עון ואשמה יטהרנו אמן.

⁵ Forward to Horeb

remain so if we were ourselves to penetrate into the reason for every commandment, or if G-d Himself had disclosed to us the reason for His commandments.

Chukim are our comforting confirmation that G-d is infinitely greater than we are. “I am G-d and therefore obey Me, for I am here to look after you” (שמרתם את חוקותי ואת ¹(משפטי אשר יעשה האדם וחי בהם) is a much deeper reason to do anything than simply through the limits of our own understanding². Our failure to understand everything about the Parah is not a source of nervousness or a crisis of faith; it is rather a source of great joy.

¹חז"ל: הקדים חוקים למשפטים

²רש"י ויקרא יח ד: לכך נא' אני ה' גזרתי עליכם אי אתם רשאים להפטר:

3. The Waters of Meriva – Hitting the Rock

SUMMARY:

Mei Meriva results in Moshe and Aaron being denied entry into the Land of Israel, a decree which even Tefila could not change. Pharaoh had seen that Moshe Rabbeinu was destined to fail at Mei Merivah. But, he misinterpreted what he saw and thought that he had an opening to kill the savior of Israel (Moshe) through water.

The story begins with the death of his sister Miriam. Miriam, who had watched over her brother Moshe when he was a baby on the water, had become the pipeline of blessing through which the Jewish people receive their water. And now she was gone. The nation should have understood that her death would be a Kaparah for them, and it is just for this reason that Miriam's death is juxtaposed to Parah Aduma. Instead, the nation focused on the drying up of the well and attacked Moshe and Aaron. They respond inappropriately, though the Torah never tells us what the problem is, and an opportunity to sanctify G-d's name is lost. The Tikun is that G-d was ultimately sanctified through the waters (Ramban, Seforno) or the Jewish people (Ohr HaChaim) or, as most commentators say, through the decree suffered by Moshe and Aaron.

Rashi explains that Moshe Rabbeinu hit the rock when he should have spoken to it. Clearly, Moshe Rabbeinu had not misunderstood what he was being asked by G-d to do. Unlike the first time, he knew that he should speak and not hit the rock. This would have led people to say, "If a mindless rock does the Will of G-d, how much more should we do His Will?" That opportunity was lost and Moshe was therefore punished.

Many commentators ask why, if Moshe was supposed to speak to the rock, G-d nevertheless wanted Moshe to take the Match? Furthermore, what difference does it make to the rock whether it is spoken to or hit?

To understand this a little deeper we need to understand the role of the Match, the staff. The Match was the medium through which the miracles were done even where it was not used directly. From the very beginning of his Shlichus by G-d, Moshe is told to carry the staff on his missions - (שמות ד') וגו' ואת המטה הזה תקח בידך. For the plagues of the hail and the locusts, it is enough that he should wave his staff in the air and here it is enough that it should be in his hand.

The Match-idea is seen again after Korach challenges Aaron's right to the Kehunah. Korach's challenge threatened the entire legitimacy of the Torah. Now, to restore the nation's faith in the Torah, in its leaders, Moshe and Aaron, the Nasi of each one of the tribes is requested to put out a match with their names on it, with Aaron's name written on Match Levi. G-d announces that he will choose one of the matches by causing it to sprout blossoms and indeed it is just Aaron's match which does this. This then becomes the way that G-d proves to the nation that not only does Aaron deserve the position he has come to occupy but that Moshe's Nevuah truly represents Toras Emes.

Moshe's Match is even more powerful. It is, in fact a creation of G-d and is known as the מטה אלוקים. We see from all of this that the Match was a very powerful thing, that, in some mysterious way, it was a conduit for certain forces from Heaven to Earth, the anti-Keshafim force that destroyed the Egyptians. Just as a Jewish king carries a match – a staff – to show his *malchus*, so too Moshe carried a match which showed the *Malchus* of HaSh-m. It was HaSh-m's sign to the world that, starting with the plagues, He would operate in this world with a new *Hanhaga* of open miracles.

The word מטה comes from the word הטיה – to turn or to incline. The מטה came to turn the כשפים of the מצרים on their head and reveal that what the Egyptians had been using the impure side of the מט Gates of Binah and these very same conduits would now be used for holiness. The word מטה can be divided up into מט – for the 49 Gates of Binah, and the ה,

which represents G-d's name. This reflects the idea that these 49 levels were linked, through the Mateh, to the 50th hidden level, the source of its ability to reveal G-d's Malchus in this world.

With such a powerful instrument, there is a vast difference between holding it as opposed to using it to hit the rock. The Mateh was an extraordinarily sensitive instrument and had to be used in an exact way on each occasion. For example, when Moshe threw it to the ground in front of Pharaoh to turn it into a snake, he had to pick it up specifically from the tail to turn it back to a Mateh. Speaking with the Mateh and hitting the rock would therefore each reveal a different dimension of G-d's Malchus.

On this occasion, the rock did not need to be hit, because it was the same rock as before. The Kedusha that had entered the rock the first time was still there so that now it only required speaking to. But, Moshe found that he could not recognize the rock amongst the others. The nation now became very impatient, yelling at Moshe what did it matter which rock it was. As far as they were concerned, Moshe knew the hidden laws of rocks well enough to be able to bring water out of any one of them any time he wanted, without having to resort to an unusual miracle.

Things went downhill from there, for Moshe got angry with the people. הַמֶּן הִסְלַע הַזֶּה – “Can we (not G-d) bring water from this rock?” This made him more vulnerable to his error.

Feeling the pressure, Moshe felt forced to bring water from any rock, but to do this he would have to hit the rock, just like the first time. Lo and behold, it turned out to be the original rock after all.

The net result of all of this was that the nation now had a reduced sense of HaSh-m's Hashgacha. It is an established fact that G-d causes nature to yield for the Tzadik. Did not the Arod bite Rebe Chanina bar Doisa and die? Did not that same Tzadik use vinegar to light his candle with, when oil was lacking, saying that He who said that oil should burn will say that vinegar should burn?

Even if the nation was now convinced that the hitting of the rock constituted a miracle, it was of a lower sort, the type that happens to any Tzadik. Had Moshe and Aaron spoken to the rock, however, the miracle would have been the sort of event that nature simply cannot produce. The very rock would have become water, and the nation would have deepened their faith in G-d as all-powerful and all-kind.

Moshe and Aaron are not punished for doing something objectively sinful. Rather, they are held accountable on a qualitative measure; provoked by the Jewish people, they inadvertently failed to call on their full potential and the potential of the situation to sanctify G-d's Name. The lesson is provocative if not frightening – each of us must look into the mirror and see not just whether we are being good people, but whether we are being good at our level.

DETAIL:

Mei Meriva is one of the most tragic parshios of all of the Torah, for it results in Moshe and Aharon being denied entry into the Land of Israel¹, a decree which even Tefila could not change². In this week's Parsha, already, Aharon dies.

The story begins with the death of Miriam³. The nation should have understood that Miriam's death would be a Kaparah for them, and it is just for this reason that Miriam's death was juxtaposed to Parah Adumah⁴. Instead, the nation focused on the drying up of the well which was in her merit⁵. Miriam, who had watched over her brother Moshe when he was a baby on the water, had become the pipeline of blessing through which the Jewish people received their water⁶. Now she was gone, and the nation began to attack Moshe and Aharon. Moshe and Aharon responded inappropriately, though the Torah never tells us what the problem was⁷. What we do know is that an opportunity to sanctify G-d's Name was lost:

כ (יב) ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל וגו'

Pharoah had seen that Moshe Rabbeinu was destined to fail at Mei Merivah. But, he misinterpreted what he saw and thought that he had an opening to kill the savior of Israel (Moshe) through water⁸.

The Torah ends this topic by saying,

¹ כ יב: ... לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם:

² גזר דין של משה גזר דין שיש עמו שבועה שלא נתקבלה עליו תפלתו כלל

³ כ: ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צן בחדש הראשון וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם:

⁴ רש"י כ א: ותמת שם מרים - (מ"ק כח) למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה קרבנות מכפרין (ס"א כמו שפיר' אדומה מכפרת) אף מיתת צדיקים מכפרת:

⁵ כ (ב) ולא היה מים לעדה ויקהלו על משה ועל אהרן:

⁶ שפתי חכמים

⁷ אור החיים כ ח מביא עשר פירושים:

א', רש"י ז"ל פירש ששגגת משה היתה כי ה' אמר אליהם דברו, והוא הכה:
ב', רבי אברהם אבן עזרא פירש שהשגגה היתה שגרם שלא נתנה הסלע מימיה עד הכאה ב', במה שאבד הכוונה בפעם א' לצד מריבת העדה:

ג', הביאו הנזכר, כי הקפדת ה' היתה על שהכה ב' פעמים, שאם היה מכה פעם אחת, לא היתה הקפדה, כי הדיבור לסלע היא ההכאה:

ד', הביאו הנזכר, שהקפדת ה' היתה על שלא אמרו שירה על המים, כמו עלי באר:
ה', הביאו הנזכר, שהקפדת ה' היתה על שאמר לבני אל חי המורים, ואין ראוי לאיש חסיד לתעב ולזלזל בבני אברהם יצחק ויעקב וגו':

ו', הר"מ (בשמונה פרקים פרק ו) פירש כי הקפיד ה' עליו על אשר נתרגז על העדה, ומסיבה זו חשבו כי גם ה' בכעס עמהם, אשר לא כן היה:

ז', רבינו חננאל והסכים אליו רמב"ן, שהקפדת ה' היתה על אשר אמר נוציא לכם מים, ולא אמר יוציא לכם, שמזה טעו ישראל וחשבו כי הם בחכמתם עושים את המעשה, כי לא היה להם רמז כי ה' הוא העושה הנס, ולזה הקפיד ה' ואמר לא האמנתם בי להקדישני וגו':

ח', ר"מ הכהן פירש שהקפדת ה' היתה על מאמר משה המן הסלע הזה וגו', וכוננת משה היתה לצד יכולתו אם לא בכח הנאדר, וחשבו האנשים שלא יוכל ה' להוציא מים מן הסלע, וזו היא שגגת משה, והביא ראיה לפירושו ממה שאמר הכתוב (תהלים קו לג) כי המרו את רוחו ויבטא בשפתיו וגו':

ט', הר"י אלבו בספר העיקרים ישב שהקפדת ה' היתה, על שלא נתעוררו משה ואהרן מעצמן להוציא להם מים, והיו מרעידים, שזה יורה מיעוט הבטחון וגו':

י', בעל מעשה ה' שפירש כי היה ויכוח בין משה ובין ישראל, שישראל היו רוצים להוציא להם מים ממקום אחר שחפרו אותו הם, ולא רצה משה לדבר לאותו סלע שחפרו הם, ונתכעס משה וזרק המטה בידו לא להכות אלא בכעס, ובדרך מקרה הכה המטה בסלע וכו', יעויין שם דבריו:

⁸ רש"י כ יג: המה מי מריבה - הם הנזכרים במקום אחר את אלו ראו אצטגניני פרעה שמושיעו של ישראל לוקה במים לכן גזרו (שמות א) כל הבן הילוד היאורה תשליכהו:

כ (יג) המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את ה' ויקדש בם :

G-d was ultimately sanctified through the waters (Ramban¹, Seforno) or the Jewish people (Ohr HaChaim), or, as most commentators say, through the decree suffered by Moshe and Aharon².

Some explain that Moshe's sin was that he got angry with the Jewish people, implying that G-d was angry with them as well, when all they were asking for was water, a basic necessity of life. It was a Chillul HaSh-m for this impression to be conveyed³ (Rambam)⁴. And it would not have happened were Moshe and Aharon's faith as perfect as it ought to have been⁵. Others state that Moshe's addressing the Jewish people with the words מריבה אשר רבו בני ישראל את ה' ויקדש בם conveyed a basic disrespect of the Jewish nation as a whole, insulting G-d's people and therefore profaning His Name⁶. Still others say that Moshe hit the rock twice⁷.

¹רמב"ן כ יג: והנכון בעיני, כי מעשה הצור הראשון היה לעיני זקני ישראל בלבד, כמו שמפורש שם (שמות יז ו ז), ובה אמר ויקהילו משה ואהרן את הקהל וגו', על כן אמר הכתוב כי מי מריבה האלה שנגזרה בהם הגזרה על משה ועל אהרן המה אותם מי מריבה אשר רבו בני ישראל את השם ויקדש בם לעיני כלם, כענין שכתוב (יחזקאל לט כז) וקבצתי אתם מארצות איביהם ונקדשתי בם לעיני הגוים רבים. ודע כי בראשונה היתה להם מריבה עם משה כמו שאמר (שמות יז ב) וירב העם עם משה, וכן אמר (שם פסוק ד) עוד מעט וסקלוני, והיו מנסים את השם היש ה' בקרבנו (שם פסוק ז), אבל בכאן היו מריבים כלפי מעלה ולא היה בכאן נסיון, ועל כן אמר כי אלה מי מריבה שנגזרה בהם הגזרה הזאת המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את ה' ויקדש בם לעיניהם ולא הראשונים אשר נסו את השם ולא נתקדש רק לעיני זקני ישראל ובעבור היות ענין הסלע שני פעמים, הוצרך לבאר על איזה מהם נענשו הצדיקים:

²רש"י כ יג: ויקדש בם - שמתו משה ואהרן על ידם. שכשהקב"ה עושה דין במקודשיו הוא יראוי ומתקדש על הבריות וכן הוא אומר (תהלים סח) נורא אלקים ממקדשך וכן הוא אומר (ויקרא י) בקרובי אקדש: רבינו בחיי כ יג: ויקדש בם - במשה ואהרן. מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה, הם גרמו שלא נתקדש לפיכך ויקדש בם, נתקדש עליהם שמו של הקב"ה כענין שכתוב (ויקרא י) בקרובי אקדש.

³ספר העקרים - מאמר רביעי פ' כב: הרמב"ם ז"ל נדחק בזה מאד ואמר שהחטא היה הכעס שכעס משה על ישראל שלא מצינו שכעס הש"י עליהם שלא יכעס ה' על שישאלו דבר המצטרך אליהם כמים והמן והנה היה בזה חלול הש"י לפי דעתו שיחשבו הרואים שהש"י כעס עליהם על ששאלו המים עם היותם הכרחיים להם שאל"כ לא היה כועס משה עליהם על לא דבר שהכעס מדה פחותה ולא תמצא באדון הנביאים מדה פחותה הזאת על לא דבר חלילה ויבואו לחשוב על ה' תועה שכעס על לא דבר זהו תורף דבריו בזה והם רחוקים מהדעת

⁴והרמב"ן הרבה להקשות על שיטה זו ובספר הזכרון להריטב"א תירץ אליביה דהרמב"ם

⁵מהר"ל, גבורות השם פ"ז: והרמב"ן זכרנו לברכה עשה האמונה מילתא זוטרת, והנה אדון כל הנביאים השלם בתכלית השלימות שלא היה ולא יהיה כמוהו, בא אליו מכשול זה שנאמר (במדבר כ') יען אשר לא האמנתם בי. ופירוש זה כאשר אמר משה שמעו נא המורים דרך כעס, וכן מה שהכה הצור פעמים הכל דרך כעס, ודבר זה לא היה ראוי לו כי מאחר שעשה הקדוש ברוך הוא נס ראוי היה לו להתחזק ולהתגבר באמונה בהקדוש ברוך הוא. ואם היה מתחזק ומתגבר באמונה, היה מתחדש לו השמחה לא לעשות דרך כעס. וזהו אשר לא האמנתם שהיה ראוי למשה להיות חזק באמונתו, ואם היה חזק באמונתו בהקדוש ברוך הוא היה נוטה אל מעלה נבדלת והיה עושה בשמחה ולא היה מתפעל לכעוס, ואז היה זה קדושה לעיני ישראל, שהיה משה ואהרן מראים האמונה בו יתברך ואז היה שמו מקודש לעיניהם על ידי האמונה. ... ולא שהיה החטא להם הכעס בעצמו רק שהכעס הזה מורה שחטא משה באמונה, ופירוש זה אמת ונכון מאוד והבן הדברים:

⁶ספר העקרים - מאמר רביעי פ' כב: לפי מה שאמרו רבותינו ז"ל שניקד החטא במי מריבה היה על שאמר שמעו נא המורים (במדבר כ') לפי שזלזל בכבודן של ישראל ולמדו מכאן שהמזלזל בכבודן של רבים הוא כמו מחלל את השם

⁷רמב"ן כ ח: והאמת כי הענין סוד גדול מסתרי התורה - כי בראשונה אמר לו (שמות יז ו) הנני עומד לפניך שם על הצור בחורב והכית בצור, יאמר כי שמי הגדול על הצור בחורב שהוא כבוד ה' האש האוכלת בראש ההר, ובעבור כן לא הכה אלא פעם אחת ויצאו מים רבים, אבל בכאן לא פירש לו כן, והסכימו שניהם להכות בצור פעמים והנה זה חטא, ועל כן אמר "לא האמנתם בי", לשום אמונה בשמי, ובאמונה יעשה הנס ונאמר "מריתם פי", כי מרו את רוח קדשו הנקרא בכל מקום "פי ה'", ולכן אמר "מעלתם בי", ואין מעילה אלא שיקור והנה החטא מוזכר מפורש בכתוב, וכן אמר המשורר (תהלים קיד ז ח) מלפני אלוך יעקב ההופכי הצור אגם מים וכן תוכל להתבונן זה בתפלת משה שאמר (דברים ג כד) ה' אלקים אתה החלות, כי התחנן לשם הנכבד שימחול לו ועל דעת רבותינו (ספרי) שמחירין לו הכעס, יתכן שהכה בצור ויצאו טיפים במיעוט כוונתו על הכעס, ותמהו אל הדבר, והסכימו שניהם להכות פעם שניה על הצור כאשר הזכרתי, והוא החטא על שניהם: ועל דעתי טעם ודברתם אל הסלע - כמו על הסלע וכן ר בחיי: הסכימו שניהם להכות פעמים כימהם כבעס נגד הצור והשם שחשבו שהשכינה עמהם וצריך להמשיך הכח והרצון מן הברכה העליונה מלפני ולפניהם והנה הם לא חשאו במחשבתם בזה כלל אבל חטאם היה שלא נתקדשו השם בעיני ישראל.

Rashi explains the sin as it would appear to most readers: Moshe Rabbeinu hit the rock when he should have spoken to it¹. Clearly, Moshe Rabbeinu had not misunderstood what G-d had told him to do². Unlike the first time, he knew that he should speak, and not hit, the rock. This would have led people to say, "If a mindless rock does the Will of G-d, how much more so should we do His Will³!" That opportunity was lost and Moshe was therefore punished.⁴

To understand this a little deeper we need to understand the role of the Match, the staff. Many commentators ask why, if Moshe was supposed to speak to the rock, G-d nevertheless wanted him to take the Match. Furthermore, what difference would it make to the rock whether it was spoken to or hit⁵? The key to understanding this is the fact that the Match was the medium through which the miracles were done even where it was not used directly⁶.

In the first case, when Moshe was told to hit the rock, he was nevertheless first told to take the Match and then told separately to hit the rock, for taking the staff had its own value and did not necessarily mean that he would use it actively in hitting the rock⁷. From the very beginning of his Shlichus by G-d, Moshe was told to carry the staff on his missions, ואת המטה הזה תקח בידך וגוי (שמות ד')⁸. For the plagues of the hail and the locusts, it was enough that Moshe would wave his staff in the air, and here it was enough that it would be in his hand⁹.

The Match-idea is seen again after Korach challenges Aaron's right to the Kehunah. Korach's challenge threatened the entire legitimacy of the Torah. Now, to restore the nation's faith in the Torah, in its leaders, Moshe and Aaron, the Nasi of each one of the tribes is requested to put out a match with their names on it, with Aaron's name written on Match Levi. G-d announces that he will choose one of the matos by causing it to sprout blossoms

¹רש"י כ' יא: (יא) פעמים - לפי שבראשונה לא הוציא אלא טיפין לפי שלא צוה המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע והמה דברו אל סלע אחר ולא הוציא אמרו שמא צריך להכותו כבראשונה שנא' (שמות יז) והכית בצור ונזדמן להם אותו סלע והכהו:

²שם משמואל [תר"ע]: וח"ו לא טעה מרע"ה בנבואתו, ועי' רמב"ן (פ' קרח) בפסוק הבדלו ח"ל וחלילה שלא יבין משה נבואתו ויטעה בה.

³וזה שאמרו עוד במדרש (בבמ"ד פ' י"ט) יען אשר לא האמנתם בי להקדישני אם דברתם אל הסלע והיה נותן מימיו היה מקודש שמי בישראל, שהיו אומרים מה הסלע שאין בו דעת עושה מצות בוראו ע"י דיבורו אנו על אחת כמה וכמה

⁴Shem Mishmuel

⁵רמב"ן

⁶וזה שמשה ר' צוה לקחת את המטה הוא אחד מהקושיות שמקשה הרמב"ן (כ א) על רש"י. וההסבר שהבאנו הוא תירוץ הרא"ם אליביה דרש"י. וכן בספר העקרים - מאמר רביעי פ' כב: ולקחת המטה אינו ראייה שיצטרך להכות שאין המטה פועל הוצאת המים מכח ההכאה שאין מדרך מטה מחכה בסלע שייקענו ויוציא מים בכח ההכאה אלא בדרך נס שבהיות המטה נמצא אצל הסלע יוצאים המים כמו שיגזור השם וכדומה בגור אריה במדבר כ' יב: [ז] שאילו דברתם וכו'. ומה שאמר כאן שיקח המטה בידו (פסוק ח) , לא בשביל שיכה בו, רק בכל האותות והמופתים לקח מטה אלקים בידו (שמות ד, יז), והרי במלחמת עמלק כשעלה ראש הגבעה נאמר גם כן (שמות יז, ט) "ומטה אלקים בידך", וכן בכל מקום, ואין זה ראייה: והשם משמואל [שם] הסביר: אך י"ל כי מה שצוהו לקחת המטה, היינו באם יהי' סלע אחר, כי השי"ת ידע שיאמרו אליו אח"כ בני"י מה לי סלע זה מה לי סלע אחר

⁷ספר העקרים - מאמר רביעי פ' כב: ואם מפני שאחר שנאמר למשה קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע וגוי (שמות י"ז) ואעפ"כ הוצרך לומר לו אח"כ והכית בצור ואף כאן היה ראוי שיאמר לו והכית בצור אם היה דעתו שיכה אותו כמו שאמר בפעם הראשון

⁸ספר העקרים שם: כמו שנאמר למשה בתחלת נבואתו ואת המטה הזה תקח בידך וגוי' (שם ד') הנה באר בפירושו שהקנהו סגולה שיעשו באמצעותו האותות כפי מה שיגזור השי"ת ויצוה על ידי משה

⁹ספר העקרים שם: וראייה לדבר שהרי במכת הברד נאמר למשה נטה את ירך על השמים ויהי ברד (שם ט') ואח"כ כתיב ויט משה את מטהו על השמים וה' נתן קולות וברד ותהלך אש ארצה (וכיוצא בזה במכת הארבה) ולא היה הברד (או הארבה) מתחדש בהכאת המטה באויר אלא שבהיותו נמצא ביד משה אצל האויר היה מתחדש אות הברד (והארבה) ברמט השי"ת ואף כאן אין לקחת המטה ראייה להצטרך להכות בו

and indeed it is just Aaron's match which does this¹. The Ramchal explains that the Match represents justice, and this makes sense. But Aaron's Midah was just the opposite, a Midah of Chesed. The combination of the two - Aaron's Match - holds the secret of sweetening with Chesed, G-d's Attribute of Justice, a completion of the Justice with its complimentary opposite². This then becomes the way that G-d proves to the nation that not only does Aaron deserve the position he has come to occupy but that Moshe's Nevuah truly represents Toras Emes³.

Moshe's Match is even more powerful. It is, in fact a creation of G-d and is known as the מטה אלוקים. We see from all of this that the Match was a very powerful thing, that, in some mysterious way, it was a conduit for certain forces from Heaven to Earth, the anit-Keshafim force that destroyed the Egyptians⁴. Just as a Jewish king carries a match – a staff – to show his malchus, so too Moshe carried a match which showed the Malchus of HaSh-m⁵. It was HaSh-m's sign to the world⁶ that, starting with the plagues, He would operate in this world with a new Hanhaga of open miracles⁷.

The word מטה comes from the word הטייה – to turn or to incline. The מטה came to turn the כשפים of the מצרים on their head and reveal that what the Egyptians had been using the impure side of the מט Gates of Binah and these very same conduits would now be used for holiness. The word מטה can be divided up into מט – for the 49 Gates of Binah, and the ה, which represents G-d's name. This reflects the idea that these 49 levels were linked, through the Match, to the 50th hidden level, the source of its ability to reveal G-d's Malchus in this world⁸.

¹ במדבר יז (טו) וישב אהרן אל משה אל פתח אהל מועד והמגפה נעצרה: (טז) וידבר יהוה אל משה לאמר: (יז) דבר אל בני ישראל וקח מאתם מטה מטה לבית אב מאת כל נשיאיהם לבית אבתם שנים עשר מטות איש את שמו תכתב על מטהו: (יח) ואת שם אהרן תכתב על מטה לוי כי מטה אחד לראש בית אבותם: (יט) והנחתם באהל מועד לפני העדות אשר אודע לכם שמה: (כ) והיה האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח והשכתי מעלי את תלנות בני ישראל אשר הם מלינם עליכם: (כא) וידבר משה אל בני ישראל ויתנו אליו כל נשיאיהם מטה לנשיא אחד מטה לנשיא אחד לבית אבתם שנים עשר מטות ומטה אהרן בתוך מטותם: (כב) וינח משה את המטות לפני יהוה באהל העדת: (כג) ויהי ממחרת ויבא משה אל אהל העדות והנה פרח מטה אהרן לבית לוי ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמל שקדים: (כד) ויצא משה את כל המטות מלפני יהוה אל כל בני ישראל ויראו ויקחו איש מטהו: (כה) ויאמר יהוה אל משה השב את מטה אהרן לפני העדות למשמרת לאות לבני מרי ותכל תלונתם מעלי ולא ימתו:

² רמח"ל על התורה, חוקת: ואח"כ אומר, "ויאמר ה' אל משה השב" וגו', מטה אהרן הוא ממש סוד מיתוק הגבורות בחסדים, שמטה הוא בסוד דין ואהרן הוא בחסד, וכשהגבורות מתוקנות, שומרים הקדושה מן הקליפות, וזהו, "למשמרת לאות לבני מרי", שהם הקליפות, לשמור שלא יתגברו, ולהעלות התיקון כראוי.

³ רבינו בחיי יז כ: והיה האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח והשכתי מעלי: והנה נתבאר בכל האותות האלה כי נבואת משה אמתית וקיימת, ונשתברו דברי החולקים המסתפקים בדברי משה האומרים עליו כי הוא היה עושה המעשים מדעתו ואז ידעו בבירור כי הכל מאת הש"י:

⁴ ממעמקים, שמות עמ' 141: האמצעי שעל ידו גילה הקב"ה את נסיו ונפלאותיו – הפך הנגדי לכשפים, שביטלו והכחישו את כשפי מצרים הוא מטה האלוקים, כמו שכתוב (שמות ט) קח את מטך ושם מביא את התנחומא, וארא ט: אמר [משה] [להקב"ה]: האיך אביא עליו את המכות? א"ל: את המטה הזה תקח בידך

⁵ ממעמקים, שמות עמ' 141: המטה מקביל לשרביטו של מלך - המורה על כח ממשלתו ויכולתו להוציא גזירותיו מהמחשבה מבחינת הבכוח לבחינת הברפועל.

⁶ הגדה של פסח: לאות – זה המטה

⁷ ממעמקים, שם: טול את המטה בידך, כלומר מעקה מתחילה תקופת הנהגה חדשה

⁸ ממעמקים, שמות, עמ' 7-156: מקובלנו בשם הגר"א לבאר שהמלה מטה מורכבת מהאותיות מט בתוספת ה. האותיות מט מורות על בחינת מט שערי בינה שנבראו בעולם ולעומת זאת האות ה מורה על אותו שער נ' (הגימטריות הקטנה של היא חמש – ה') שלא נתגלה בעולם. משמעות צירוף אות ה לאותיות מט היא שהמטה גילה את שער ה', ובכוח גילוי הזה נעשה כל אותם ניסים לבני ישראל. נשתדל לבאר את הדברים לפי מעוט ערכנו.

ארבעים ותשע שערי בינה נבראו בעולם. (ע"פ מסכת ראש השנה דף כה עמק ב). כל שערמורה על פן אחר של גילוי אלוקותו יתברך, המתגלה מתוך טבע העולם (ע"פ רמב"ן בהקדמתו לתורה). אכן ישנו שער אחד נוסף שהוא סתום ואינו גלוי עולם – שעער החמשים שהוא השורש ומקור של כל השערים. ...

With such a powerful instrument, there is a vast difference between holding it as opposed to using it to hit the rock. The Mateh was an extraordinarily sensitive instrument and had to be used in an exact way on each occasion. For example, when Moshe threw it to the ground in front of Pharaoh to turn it into a snake, he had to pick it up specifically from the tail to turn it back to a Mateh. Speaking with the Mateh and hitting the rock would therefore each reveal a different dimension of G-d's Malchus.

However, on this occasion the rock did not need to be hit because it was the same rock as before¹. The Kedusha that had entered the rock the first time was still there so that now it only required speaking to². But, Moshe found that he could not recognize the rock amongst the others³.

The nation now became very impatient, yelling at Moshe that it did not matter which rock it was⁴. As far as they were concerned, Moshe knew the hidden laws of rocks well enough to be able to bring water out of them any time he wanted without having to resort to an unusual miracle⁵.

Things went downhill from there, for Moshe became angry with the people for thinking that he could do something without G-d wanting it to happen, let alone something unusual like this. This made him more vulnerable to his error⁶. המן הסלע הזה נוציא לכם מים "Can we (not G-d) bring water from this rock?", he asked. But this only served to reinforce the wrong impression of the nation⁷. Feeling the pressure, Moshe felt forced to bring water from any rock, but to do this he would have to hit the rock just like the first time⁸. Lo and behold, it turned out to be the original rock after all.

The net result of all this was that the nation now had a reduced sense of HaSh-m's Hashgacha. It is an established fact that G-d causes nature to yield for the Tzadik. Did not the

אכן כידוע זה לעומת זה עשה אלוקים – כנגד מט הפנימים של הטהורים שישנם בתורה, ישנם גם כן מט פנימים טמאים. (ערויבין יג ע"ב) וכמו כן כנגד אות מט פנימים של גילוי ישנם מט פנימים של הסתר ... כדדי לאפשר לאשם לבחור טוב מרצונו

¹ שם משמואל [שם]: וע"כ נאמר ודברתם אל "הסלע" בה"א הידיעה שהוא אותו הסלע שהי' מכבר ולזה די דיבור לבד.

² שם משמואל [שם]: הקשו המפרשים אחר שכוונת השי"ת היתה לדבר אל הסלע למה אמר קח את המטה. ונראה דהנה מה שבפעם הראשונה הי' צריך להכאה ובפעם השני' הי' די דיבור לבד, כבר כתבנו בשם כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שהי' דינו כמו ת"ק שנשאר בו עוד רושם מהפעם הראשונה ולא הי' צריך עוד הכאה.

³ שם משמואל [תר"ע]: ובאמת כי רצון מרע"ה הי' דייקא לאותו הסלע שיהי' די דיבור וכמ"ש בזה"ק הטעם, אך כאשר הלך וישב לו בין הסלעים ולא היו מכירין אותו ומרע"ה הי' מחפש אחריו

⁴ שם משמואל [שם]: והם הכעיסוהו ואמרו אליו מה לי סלע זה מה לי סלע אחר

⁵ הרא"ם: והנה ישראל ... התחילו לומר יודע משה חק הסלע שדרכו להוציא מים, וכיון שכן אין הנס ניכר על ידי הכאה כי עם על ידי דבור שלא נשמע מעולם שעל ידי דבור יוציא מהסלע

⁶ שם משמואל [שם]: ואמר שמעו נא המורים כפרש"י משבא לכלל כעס בא לכלל טעות, היינו שטעה ולא הכיר אותו הסלע ונזדמן לו אותו הסלע והוא טעה וסבר שהוא סלע אחר והכהו, אבל לא שטעה בנבואתו ח"ו. והבן היטב:

⁷ ולפי רבינו חננאל (המובא ברמב"ן) והדעת זקנים זהו עיקר החטא. וז"ל הרמב"ן: והקורב מן הדברים שנאמרו בזה, והוא טוב לדחות השואל, הם דברי רבינו חננאל שכתב כי החטא הוא אמרם (פסוק י') המן הסלע הזה נוציא לכם מים, וראוי שיאמרו יוציא ה' לכם מים, כדרך שאמרו (שמות טז ח) בתת ה' לכם בערב בשר לאכול וגו', וכן בכל הנסים יודיעו כי ה' יעשה עמהם להפליא, ואולי חשבו העם כי משה ואהרן בחכמתם הוציאו להם מים מן הסלע הזה, וזהו לא קדשתם אותי (דברים לב נא) ומעשה הראשון בצור אמר (שמות יז ו) הנני עומד לפניך שם על הצור בחורב, ושבעים הזקנים רואים עמוד הענן עומד על הצור והנס מתפרסם כי מעשה ה' הגדול הוא, אבל בכאן לא דאו דבר וטעו במאמר משה ואהרן ויתכן שיאמרו בזה "מעלתם בי" (דברים לב נא), כי הנהנה מן ההקדש נקרא מעילה וכן "מרייתם פי" (להלן כז יד), שהוא צוה ודברתם אל הסלע לעיניהם, והטעם שאתקדש לעיניהם, או שניתם דברי, מן ותמר את משפטי (יחזקאל ה ו), כי לא צויתם שתאמרו ככה ויהיה "לא האמנתם בי" (פסוק יב) יוצא אל בני ישראל, או הוא לשון חזוק, לא התחזקתם להקדישני לעיניהם, מן ואמנה על המשוררים (נחמיה יא כג), היתד התקועה במקום נאמן (ישעיה כב כה):

⁸ שם משמואל [שם]: והנה כ"ז באם הי' אותו הסלע בעצמו שבפעם הראשונה אבל אם הי' סלע אחר בודאי הי' צריך ג"כ הכאה כמו בפעם הראשונה. ולפי הנחה זו יבואר הכל על נכון

Arod bite Rebbe Chanina ben Dosa and die¹? Did not that same Tzadik use vinegar to light his candle with when oil was lacking, saying that He who said that oil should burn will say that vinegar should burn²? The gemorrah is full of such incidences³. Did not the ground respond to Moshe Rabbeinu's command to open up and swallow Korach⁴?

For a nation as highly tuned as this, the actions of Moshe did not restore the balance of their belief in G-d and His Providence, even if it did restore the trustworthiness of His emissary, Moshe⁵. Even if the nation was now convinced that the hitting of the rock constituted a miracle, it was of a lower sort, the type that happens to Tzadikim all the time, because of a highly unusual confluence of events⁶. Had not Moshe forced the rock to yield to G-d's Will by hitting it⁷? Had Moshe and Aharon spoken to the rock, however, the miracle would have been the sort of event that nature simply cannot produce. The very rock would have become water, and the nation would have deepened their faith in G-d as all-powerful and all-kind⁸.

Moshe and Aharon are not punished for doing something objectively sinful. Rather, they are held accountable on a qualitative measure; provoked by the Jewish people, they inadvertently⁹ failed to call on their full potential and the potential of the situation to sanctify

¹ (ברכות דף ל"ד ע"א) על רבי חנינא בן דוסא שהניח רגלו על חור הערוד ונשכו הערוד ומת הערוד הפך מה שהיה ראוי מדרך הטבע להיות ואמר לתלמידיו בני לא ערוד ממית אלא חטא ממית ונמצא שהצדיקים משתנה הטבע על פי דבורם

² (תענית דף כ"ה ע"א) על רבי חנינא שאמר מי שאמר לשמן והדליק יאמר לחומץ וידליק והיה כן ודברים אחרים כאלה

³ ספר העקרים - מאמר רביעי פ' כב: וכן אמרו על רבינו פנחס בן יאיר במסכת חולין (דף כ"ג ע"א) שחלק הנהר במאמרו שלש פעמים עם שאין הנהר בעל שכל ונחלק למקיימי מצוה ולהולכים עמהם וכן בנחום איש גם זו ושאר הצדיקים שנזכרו במסכת תענית (דף כ"ג ע"א) עצמו מספר הנסים שהיו נעשין על ידם בדבורם הקל מזולת שיבא בזה נבואה או דבור או צווי מהשי"ת וכן אמר אליפו לאיוב ותגור אומר וגו' (איוב כ"ב) שיראה שזה דבר מודכם מהנביאים והמדברים ברוח הקודש כאלפיו שהטבע משתנה על פי הצדיקים כפי מה שירצו וכל שכן על פי הנביאים שהיו הנסים מתחדשים על ידם ככל היוצא מפיהם אמר אליהו חי ה' אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי (מ"א ט"ז) ועוד אמר אם איש אלקים אני תצא אש מן השמים ותאכל אותך ואת חמשיך (מ"ב א') ויהי כן וכן אלישע אמר כעת מחר סאה סולת וגו' (מ"ב ז') והיה כן וכן ויצף הברזל (שם) ושאר הנסים שנעשו על ידו מבלי שיקדם לו נבואה או צווי השי"ת על זה וכן שאר הנביאים ... וכן אמר ישעיה מקים דבר עבדו ועצת מלאכיו יושלים (ישעיה מ"ד) ומי שיספק שהשם יתברך לא ישלים רצון הנביא או הצדיק הראוי

⁴ ספר העקרים - מאמר רביעי פ' כב: ומשה עצמו אמר אם כמות כל האדם וגו' ואם בריאה יברא ה' וגו' ויהי ככלותו לדבר את כל הדברים האלה ותבקע האדמה אשר תחתיהם ותפתח הארץ את פיה וגו' (במדבר י"ז) ולא נמצא שיצוהו השם יתב' על כך

⁵ ספורנו כ ח: אמנם המריבה עם משה היתה באמרם שהיתה הנהגתו בלתי שלמה, במה שהביא אותם אל אותו החלק הרע מהמדבר. ועל האל-יתברך היתה מריבתם באמרם (פסוק ה) שהוציאם מארץ נושבת טובה אל ארץ מדבר. ולהודיעם את רשעם בזה, התחייב שיהיה הנס מודיע שהשליח היה מנהיג בשלימות, ושהמשלח הטיב בשליחותו ולא הרע כלל.

⁶ ספורנו כ ח: והנה משה ואהרן הסכימו לעשות המין הב' מן הנסים, (והב' הוא נס נגלה, לא יוכל הטבע לעשותו באותו האופן, אבל יעשהו אחר תנועות רבות במשך זמן. ... והג' הוא מין מן הנסים שלא יוכל הטבע לעשותו בשום אופן.) ולהג' המים אל הסלע ממקום אחר, כמו שעשו ברפידיים, כאמרו והכית בצור ויצאו ממנו מים כי לא בטחו שיקים האל-יתברך את דברו לעשות לישראל המין הג' מן הנסים, בחשבם את ישראל אז ממרים מאד עד שיהיו בלתי ראויים אליו,

⁷ מהר"ל, גבורות השם פ"ז: השם יתברך רצה שיקבלו הנמצאים דבורו ויהיו נמשכים אחר השם יתברך ברצון רק בדבור בלבד ... ומשה עשה הכל דרך כעס ... גם הכה הסלע, עד שהיה הסלע נמשך אל דבר השם ית' בכח, ועל ידי זה אין מחדש אמונה כי אין אמונה רק שיהיה הכל דרך רצון ושמחה:

⁸ ספורנו כ ח: ובכן צוה האל יתברך שיהפך הסלע למים, כאמרו ונתן מימיו, כלומר שיהיו המים מן הסלע, לא נמשכים ממקום אחר אליו. וזה היה נמנע זולתי בהיותו נהפך מצורת סלע אל צורת מים, כאשר העיד אחר כך באמרו המוציא לך מים מצור החלמיש כי אם היו המים מובאים ממקום אחר שם בנס, לא יהיה הבדל בין צור חלמיש לזולתו. וזה המין מהנמים לא יוכל עשהו הטבע בשום אופן ולא בשום זמן. וצוה שזה יהיה על ידי דבור עבדיו, כאמרו ודברתם אל הסלע, למען יכירו ישראל שהיה זה הנס מן המין הג' כאמור, לא שיהיו מים נגרים שם ממקום אחר. ובוזה ידעו גודל וטוב המשלח, וישיבו אל לבם שאף על פי שהוציאם ממצרים אל המדבר, אין בזה רעה כלל בהיותו עמהם, אחר שיש בידי לשים מדבר לאגם מים, וחולת זה ממה שלא יוכל הטבע עליו, ושם הוא הכל כאן, כאמרו המדבר הייתי לישראל וצוה עם זה שאחר שיהפך הסלע למים יוציא משה אותם המים להם במטהו לשבטיהם, כאמרו במחוקק במשענותם ולזה המין מן הנסים אמר קח את המטה והוצאת להם מים מן הסלע וכי'.

⁹ רבינו בחיי כ יג: וחטא זה התחיל על ידי ישראל ובשגגה במשה ואהרן, ועל זה אמר הכתוב (תהלים קו) ויקציפו על מי מריבה וירע למשה בעבורם

G-d's Name. The lesson is provocative, if not frightening – each of us must look into the mirror and see not just whether we are being good people, but whether we are being good at our level.

בלק

1. Bilam: The Choice – Providence Interface

SUMMARY:

One of the great principles which the Bilam story elucidates is freedom of choice, a fundamental principle in Judaism. The interface between our freedom of choice and G-d's Providence is a complex one. Can our choices change the course of history? Can they frustrate G-d's plan for the world? Does G-d allow us to choose, not only evil, but to choose against the very fundamental purposes for which the world was created? How far does G-d allow evil to go, before stopping it in its tracks? How far does G-d grant us something we really want, even if it is not in our own best interests?

Perhaps this is one of the reasons why the story of an evil person is recorded in such detail in our holy Torah. So important is the story of Bilam that Chazal wished to make it a part of the daily שמע. Jews will learn truth from whatever source it comes – even if it comes out of the mouth of a non-Jew with evil intent, or, for that matter, out of the mouth of a donkey.

Bilam's prophecy was as great as Moshe Rabeinu's. With all other prophets, G-d first prophesizes to them, and they then communicate, in their own words, what it is that they had heard. But in the case of both Moshe and Bilam, G-d talks through them, using their voices as instruments to communicate His message. Their role was to just move their lips.

As an instrument of G-d's prophetic message, Bilam's freedom of choice is limited. He is, in this respect, no different to a donkey, who, although it did not have prophecy, was also used to produce G-d's message. Bilam, like all the arrogant tyrants before and after him, is unclothed and forced to admit to others just how limited he is, especially when his choices came in conflict with G-d's plan for the world.

Bilam thought to separate the spiritual from the physical domains, the former going to the Jewish people, the latter going to the nations of the world. The Jews would then stay in the desert, leading a life of pure spirituality. Under such circumstances, he thought, the Jews could not possibly inherit the land, which would require them to engage in the physical. Therefore, Bilam did not feel that he was cursing the Jews so much as he was accurately identifying their essence and matching that with a loss of the land and a life in the desert. Bilam knew that there were limitations to his ability to achieve this, but he somehow thought that there must be a way out, a way to use the system of spiritual laws which G-d has set up, and use them against G-d himself. He somehow thinks that through his sacrifices, he could manipulate the very Kedusha G-d uses to elevate the Jewish people to his own nefarious purposes.

Bilam hopes to catch that nano-second when G-d is, so to speak, angry, and G-d is forced not to have such a moment throughout this period. Had G-d not done this, Bilam would indeed have succeeded in destroying the Jewish people.

Still, G-d had told Bilam not to curse the Jews. How could he have defied G-d's Will in this way? Here we learn another great principle of choice, that the way in which a person really wishes to go is the way Providence will lead him.

Bilam at first is told by G-d that he may not accompany Balak's emissaries, but later G-d seemingly relents and tells him he can go. We see from this that G-d allows man to do evil, though He does not help him to do so. G-d will only actively help someone searching to do good - **הבא לטהר מסעין אותו**. But if he is coming to do bad, G-d will neither stop him nor help him - **הבא לטמא פותחין לו**.

In the Bilam story, G-d first tells Bilam that he may not accompany Balak's shlichim. But Bilam persists and G-d relents. Bilam is seemingly given Divine sanction to proceed with his plan to curse the Jewish people! How can that be? But here the Parsha comes to tell us that there are indeed limitations to one's freedom of choice. G-d tells Bilam that he may go, but that he will be forced to bless the Jewish people rather than curse them. (G-d later expresses anger at Bilam because Bilam does not reveal this to Balak's emissaries, making it seem that G-d had changed His mind, and that it was now possible to curse G-d's Chosen People. Both of these errors would be a Chillul HaSh-m.)

It emerges that G-d allows us choice only within the parameters in which He has set up. For example, if we are meant to lose a certain amount of money, then we can either give it to charity, or we will lose it as taxes or our car will need repairs, etc. One way or another, money which is not meant to be ours will not stay within our possession. We can turn this into a mitzvah – a strength – or unwillingly subject ourselves to G-d's Will in other ways.

Perhaps this is why the Sages considered placing the story of Bilam in the story of the Shema. The Shema declares G-d's Oneness in this world. Things may seem unconnected at times, each one seemingly going its own way, but the hidden reality is that G-d is guiding the whole process all along. Bilam thought that maybe, once G-d had set up the world so that man had freedom of choice, he could use the principle with which the world operates to undermine G-d's own Will. The Shema teaches us that this is impossible – that ultimately all the fragmented aspects of reality are really been driven, under the surface, by G-d's Divine Providence.

At one stage, G-d asks Bilam, "who are these people with you?" Bilam begins to think that maybe G-d is not omniscient. Certainly, HaKadush Boruch Hu was not coming to fool Bilam. לא בא הקב"ה בטרוניא עם בריוותיו. On the contrary, he was trying to create an opening for Bilam to do Teshuva. The dialogue with G-d is in itself a great opportunity to reconnect to one's spiritual epi-centre, and to find the way back. G-d was giving Bilam a chance to admit that not everything was revealed to him – to get him to come clean on the limitations of what he really could deliver, and thereby help him to repent. But that same opportunity which will allow Bilam to repent, is the very same thing which will allow Bilam to sin. Up we go, or down into the abyss we plunge – all from the same circumstances.

DETAIL:

Freedom of choice is a fundamental principle in Judaism¹. Freedom of choice defines our modus operandi in this world. It is the loss of choice in later eras which best reflects the changes that take place in those eras². The story of Bilam comes to elucidate these principles.

It is not clear what exactly this Parsha is supposed to teach us that it was recorded in such detail in our holy Torah and therefore relevant for all time. Why is it so important to know that one non-Jew tried to hire another to curse the Jewish nation, and instead ended up blessing them? Why do we need to know for all time that a donkey talked? Yet, surprisingly, so important is the story of Bilam that Chazal wished to make it a part of the daily שמע³. On the one hand, the lesson communicated is that we Jews will learn truth from whatever source it comes, even if it comes out of the mouth of a non-Jew with evil intent, or, for that matter, out of the mouth of a donkey. In this regard, Rav Tzadok brings the story of Rav Zusha who was riding on a cart driven by a non-Jew. The cart unfortunately overturned and the non-Jew asked Rav Zusha to help him right it. Rav Zusha, old and frail, answered that this was not in his physical capabilities. The non-Jew yelled at him: "You can, you can! But you don't want to." Rav Zusha then said to himself: "Listen what this man is telling you. HaSh-m's Glory has fallen to the ground. You are capable of raising it up but you don't want to⁴." Such is the lesson that Rav Zusha learned from a non-Jew.

We, too, are prepared to learn even from a Bilam and a Balak. Still, the exact nature of the lessons to be learned remains to be clarified.

In a surprising statement, Chazal say that Bilam's prophecy was as great as Moshe Rabbeinu's:

¹רמב"ם, הל' תשובה פ"ה הל' א: רשות לכל אדם נתונה אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק הרשות בידו ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע הרשות בידו הוא שכתוב בתורה הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע כלומר הן מין זה של אדם היה יחיד בעולם ואין מין שני דומה לו בזה הענין שיהא הוא מעצמו בדעתו ובמחשבתו יודע הטוב והרע ועושה כל מה שהוא חפץ ואין מי שיעכב בידו מלעשות הטוב או הרע וכיון שכן הוא פן ישלח יד

²In *although we will still maintain our capacity to choose (and therefore to choose evil), there will no longer be פנים*. Since we will see things clearly, evil will no longer appear as a reality for us and we will no longer have a יצר הרע

ביטול היצר לעתיד לבא יהיה ע"י ריבוי הדעת (ר חיים פרידלנדר הארה 136 בדעת תבונות). אמנם בדעת תבונות (דף נח) כתב הרמח"ל שלא ישלט היצר הרע כלל בנוגע לתחיית המתים

Therefore, our natural instinct will be to choose good:

רמב"ן (דברים לו) ד"ה ומל ד' אלו קיך את לבבך: בימות המשיח תהיה הבחירה בטוב להם טבע... לא יהיה באדם חפץ אבל יעשה בטבעו מעשה הראוי

In *and (עולם הנשמות) although we will no longer have choice, we will still nevertheless continue to grow, getting ever closer to the עולם של עולם forever*. There is a significant difference between growth as a result of choice, and "choiceless" growth. Growth from choice can be revolutionary in nature, leading to dramatic changes in an instant. Choiceless growth, however, begins with an immediate purification of the body by the soul, after which it can only be evolutionary, following very definite spiritual (scientific) laws which הקב"ה determined for the World to Come:

דרך ד' ח"א פ"ג ס' יג: מיד תזכך את הגוף זכוף גדול, ולא יצטרך לו הגידול מעט מעט ... זכוף ראשון ... ואח"כ יתעלו שניהם עלוים

³ירושלמי ברכות דף ע"ב: ר' שמואל בר נחמן בשם רבי יהודה בר זבדא בדין היה שיהיו קורין פרשת בלק ובלעם בכל יום ומפני מה אין קורין אותן שלא להטריח את הצבור. רבי חונה אמר מפני שכתוב בה שכיבה וקימה. ר' יוסי בי רבי בון אמר מפני שכתוב בהן יציאת מצרים ומלכות אמר ר"א מפני שכתובה בתורה ובגביאים ובכתובים:

⁴ספר פרי צדיק, ע"י הרב צדוק הכהן: אף שישמע מנכרי שידיבר דבר ילמוד מזה איזה הנהגה בעבודת ה' יתברך כי לא לחינם נשמעו דברים אלה לאוזניו. וכענין שיסופר מהרבי ר' זושא זצ"ל שפעם אחת הלך בדרך ונסע נכרי עם עגלה שחת הנקרא היי ונתהפכה לארץ בקש ממנו הנכרי שיסייע לו להרימו השיב לו הרבי ר' זושא שאינו יכול אמר לו הנכרי תוכל תוכל אבל אינך רוצה אמר לעצמו זושא שמע מה הוא אומר ה' תתאה נפלה לארץ וביכולתי להרימה אבל איני רוצה. " ובמשנה (רפ"ד דאבות) איזהו חכם הלומד מכל אדם...

ספרי (וזאת הברכה): ולא קם נביא עוד בישראל כמשה – אבל באומות העולם
קם ואיזה זה בלעם וכי¹

We don't get this feeling at all when reading the Psukim². Where is there any hint of a face to face revelation, in the light of day³, any time that Bilam wants, as Moshe Rabbeinu was capable of having? Was Bilam then in the running to bring down the Torah instead of Moshe?

Rav Tzadok⁴ explains that the comparison that is made here is that in the case of all other prophets, G-d first prophesizes to them and then they communicate in their own words what it is that they had heard. But in the case of both Moshe and Bilam, G-d talks through them, using their voices as instruments to communicate His message⁵. G-d commands Bilam to do whatever He, G-d, tells him. Bilam was supposed to speak; not to do any action. From this we learn that G-d did the speaking, and Bilam's role was to just move his lips⁶.

As an instrument of G-d's prophetic message, Bilam's freedom of choice is limited⁷. He is, in this respect, no different from a donkey that also produces G-d's prophecy⁸. Bilam, like all the arrogant tyrants before and after him, is unclothed and forced to admit to others just how limited he is⁹. And indeed, it is one of the great messages of our parsha to elucidate the parameters of choice, especially when our choices come in conflict with G-d's plan for the world.

Bilam himself seems not to understand these principles, willing to curse the Jewish nation when G-d had blessed them. Did Bilam really think that he was going to upend G-d Himself¹⁰? Bilam knew that history was not on his side, and that even at their worst, the

¹עיין עוד במדבר רבה יד

²רמב"ן כג א: ויקר אלקים אל בלעם בעבור שלא היה האיש הזה מגיע למעלת הנבואה על כן יאמר בו כלשון הזה, כי עתה בא אליו דבור השם דרך מקרה לכבוד ישראל, ולכן אמר בו (לעיל כב כ) ויבא אלקים אל בלעם, כי הלשון הזה לא יאמר בניביאים, רק במי שלא בא במדרגה ההיא, וכן ויבא אלקים אל אבימלך (בראשית כ ג), ויבא אלקים אל לבן (שם לא כד)

³אדרבה, אנחנו ראוים להיפך כמו שרש"י (כב ג) כותב: אולי יקרה ה' לקראתי - אינו רגיל לדבר עמי ביום ע"כ ושם (פסוק ד) כתב שבסופו כן התנבא ביום אבל רק בגלל כבודו של כלל ישראל: ויקר - לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר בקושי ובבזיון ולא היה נגלה עליו ביום אלא בשביל להראות חבתו של ישראל

⁴רב צדוק הכהן, פרי צדיק בלק ב קטע המתחיל אך

⁵רב צדוק הכהן שם: והוא ע"פ מה שכתוב בספרי (מסות): הנביאים נתנבאו בכה אמר, מוסיף עליהם משה שנתנבאו בזה הדבר. והיינו דהנביאים נתנבאו בכה אמר שמתחילה שמעו הנבואה מהשי"ת ואח"כ אמרוה ומשה נתנבא בזה הדבר היינו שבשעה שאמר הנבואה אז שכינה מדברת מתוך גרונו

⁶רב צדוק הכהן: וזהו הענין מה שנאמר מקודם במאמר ד' לבלעם ואך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה ומה לשון תעשה והל"ל תדבר ... [אלא] שהוא לא ידבר רק השכינה והוא יהיה עושה רק התנועות מוצאות הפה (ע"ש עוד)

⁷כג יב: ויען ויאמר הלא את אשר ישים ה' בפי אתו אשמר לדבר יז: ויבא אליו והנו נצב על עלתו ושרי מואב אתו ויאמר לו בלק מה דבר ה': יח: וישא משלו ויאמר קום בלק ושמע האזינה עדי בנו צפר: יט: לא איש א-ל ויכזב וכן אדם ויתנחם ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקימנה:

⁸משך חכמה ריש בלק ד"ה הקדמונים: ... ולכן חשש השם פן יאמרו העמים כי בני ישראל שחדו מכספם הון רב לבלעם, כי יאמר עליהם חזיונות כאלה, למען יפחדו מהם כל הגוים, ובאמת בדה זה מלבו, והכסף יענה מפיו, לכן הראה השי"ת פליאה עצומה ענין האתון לפני כל שרי בלק רבים ונכבדים מאד, ענין יוצא מגבול הטבעי, להראות כי השם או מלאך השם מדבר עם פיו, ומה שהוא אומר הוא אומר בדבר השי"ת, ויביא מזה תועליות הנרצה, כמו שבארנו. והבן. וגו'

⁹וכבר בתחילת הפרשה מביא רש"י כג ח ד"ה לא זעם ה': (ברכות ו) אני אין כחי אלא שאני יודע לכוון השעה שהקב"ה כועס בה והוא לא כעס כל הימים הללו שבאתי אליך וזהו שנאמר (מיכה ו) עמי זכר נא מה יעג וגו' ומה ענה אותו בלעם וגו' למען דעת צדקות ה'

¹⁰ובלק היה אפילו יותר שקוע בדמיון זה מבלעם וכמו שמעיד הפסוק (כג יא): ויאמר בלק אל בלעם מה עשית לי לקב איבי לקחתך והנה ברכת בך:

Jewish people remain blessed¹. Yet, he somehow thinks that through his sacrifices he could manipulate the very Kedusha G-d uses in elevating the Jewish people to serve his own nefarious purposes.²

To understand this issue we need to explore the core lesson of the Parsha, the interface between our freedom of choice and G-d's Providence. Can our choices change the course of history? Can they frustrate G-d's plan for the world? Does G-d allow us to choose, not only evil, but to choose against the very fundamental purposes for which the world was created? Does G-d allow the choice but not the consequence? How far does G-d allow evil to go before stopping it in its tracks? Does G-d grant us something we really want, even if it is not in our own best interests?

Freedom of choice is certainly one of the great principles of Judaism³, a distinguishing feature between humans and animals⁴. There is, however, an enormous amount that we do not get to choose. Rather, we get to choose our reactions to our circumstances. These things are either given to us by G-d as a part of our make-up or our immediate environment – our parents, our first language, etc., or they are given to us through Divine Providence. In the latter case, G-d may act through other people, through the world around us or even speak to us directly.

It is in this context that we can understand the most mysterious phenomenon of a talking donkey, and the donkey essentially did more than just talk. The meforshim ask how we explain the totally unprecedented event of a donkey seeing angels and then receiving prophecy, as from all of our understanding of the phenomenon, prophecy is a uniquely human event and cannot be had by an animal.

Rav Tzadok HaCohen explains that the donkey did not, indeed, receive prophecy. G-d simply used the donkey to convey His message. G-d did this to show that Bilam also did not get prophecy but was rather just an instrument for HaSh-m's words⁵.

But, as our Parsha shows, G-d's providential input is not always so easy to understand. According to Rashi, HaSh-m initially says to Bilam that he may not accompany Balak's messengers. Bilam then prevails upon HaSh-m to let him go, but only in order that he may fall into a trap he is digging for himself. How could G-d trick a human being into sinning?

¹רש"י כג ח ד"ה מה אקב לא קבה אל: (במ"ד) כשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר אביהם את עונם כי באפם הרגו איש. לא קלל אלא אפם שנאמר (בראשית מט) ארוך אפם כשנכנס אביהם במרמה אצל אביו היה ראוי להתקלל מה נאמר שם (שם כז) גם ברוך יהיה. במברכים נאמר (דברים כז) אלה יעמדו לברך את העם. במקללים לא נאמר ואלה יעמדו לקלל את העם אלא על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שם קללה:

²רש"י כג ד ד"ה ואעל פר ואיל במזבח: ואברהם לא העלה אלא איל אחד ע"כ רואים שניסה להיות יותר קדוש מהאבות ולהשתמש בקדושה זו לקלל את עם ישראל וכן ניסה להשתמש בהשמות הקדושות של כלל ישראל לקללם כדאיתא ברש"י כג ז ד"ה ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל: בשני שמותיהם א"ל לקללם שמה אחד מהם אינו מובהק

³רמב"ם, הל' תשובה פ"ה הל' א: רשות לכל אדם נתונה אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק הרשות בידו ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע הרשות בידו הוא שכתוב בתורה הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע כלומר הן מין זה של אדם היה יחיד בעולם ואין מין שני דומה לו בזה הענין שיהא הוא מעצמו בדעתו ובמחשבתו יודע הטוב והרע ועושה כל מה שהוא חפץ ואין מי שיעכב בידו מלעשות הטוב או הרע וכיון שכן הוא פן ישלח ידו:

⁴Although animals can also choose, they can only make petty choices, such as discreet decisions whether to sleep or hunt, turn left or right, attack or purr:

ז"ל הרמב"ן בראשית א כט: בעלי נפש התנועה יש להם קצת מעלה בנפשם נדמו בה לבעלי נפש המשכלת, ויש להם בחירה בטובתם ומזוניהם, ויברחו מן הצער והמיתה

Only a human being can exercise choice between the inner essence of something and its outer superficiality. (שמעתי מהרב ראובן לויכטר שליט"א)

⁵ספר פרי צדיק, ע"י הרב צדוק הכהן: "וזה הענין מה שנברא פי האתון בע"ש בין השמשות והיינו שנברא אז כח זה שיוכל להיות באי' פי ה' אף שיוצא מפי בלעם שכח בלעם ה' העיקר כוחו בבאי' אתון כמו"ש בזה"ק (פ' זו ר"ז א'). והיינו פי האתון שיוכל להיות הדברים מבאי' פי ה' אף כשיצאו דרך מוצאות פי בלעם שהוא פי האתון

What our parsha also teaches us is that our choices will impact on other people, sometimes on whole nations, and that this in turn becomes a part of the new parameters through which these others are expected to act. Rashi tells us that the reason behind Bilam's prophecy was in order to give a prophet to the nations so that they wouldn't be able to complain that had they been given someone of the stature of a Moshe Rabbeinu, they too would have accepted the Torah. Bilam, though, was an evil person. How did HaSh-m solve the problem by sending a Rasha to the nations¹?

Further, how could Bilam be so foolish as to think that he could curse the Jewish nation against the Will of HaSh-m²?

The Shem MiShmuel says that Bilam thought to separate the spiritual from the physical domains, the former going to the Jewish people and the latter going to the nations of the world. The Jews would then stay in the desert, leading a life of pure spirituality. Under such circumstances, Bilam thought, the Jews could not possibly inherit the land, as it would require them to engage in the physical³. Therefore, Bilam did not feel that he was cursing the Jews so much as he was accurately identifying their essence and matching that with a loss of the land and a life in the desert.

Bilam knows that there are limitations in his ability to achieve this, but he somehow thinks that there must be a way out. A genuine anti-Semite, he chafes at the bit, hoping that he can somehow work the system of spiritual laws which G-d has set up and use them against G-d himself. The gemorrah⁴ suggests that Bilam is not far off: he hopes to catch the nano-second when G-d is angry. And as a result, G-d is forced not to have such a moment throughout this period. Had G-d not done this, says the Gemorrah, Bilam would indeed have succeeded in destroying the Jewish people. Bilam moves on to using Korbanos to find favor in G-d's eyes, hoping again to use that favor against G-d to curse the Jews.

Still, G-d had told Bilam not to curse the Jews. How could he have defied G-d's Will in this way? Here we learn another great principle of choice:

מכות י: בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו.⁵

¹הנה אמרו חז"ל שנבואת בלעם היה בדרגה של משה רבינו. ואפשר כוונתם שכל נבואתו היה בהקיץ ולא בחלום. והא דאמר לאנשי בלק: לינו פה הלילה – כתב רש"י היינו כדי להכין לנבואה ולא כדי לקבל נבואה בלילה. אבל עיין ברמב"ן כד אשר כתב שעד אז היה בלק מנסה לקלל את כלל ישראל דרך ניחוש וככתוב בפסוק בפירושו ועכשיו שבא לברך את כלל ישראל שני"ד בעצמו. ולכן כשחז"ל דמו את נבואתו לזה של משה רבינו היינו רק בסוף כשבא לחבר ע"י ברכתו לכלל ישראל דרך דרכם אפשר להגיע למדריגת נבואה כמשה. דמשה עצמו רק הגיע למדריגתו ע"י כלל ישראל וכמו שכתוב ברש"י לך רד – מגדולתך ונבואתך ואם כן צריך להסביר איזה מדריגה היה לו קודם. והרמב"ן האיר שקודם רואים שתמיד היה ד' מדבר איתו באופן פתאומי – לא שהוא פנה אל ד' כמו שהיה עושה משה רבינו אלא שד' התחיל לדבר איתו. והרמב"ן כתב שמדריגתו היה 2 מדריגות מלמטה מהאבות עיין שם.

וא"כ עדיין תהיה לאומות העולם טענה שלא נתן להם נביא כמשה ובלעם כשהגיע למדריגת משה אז זה היה רק לברך את כלל ישראל. ועוד יש להבין דאם בלעם היה רשע איזה פיוס זה לאומות העולם? האם היה צפוי שרשע ילמד להם את התורה? ועוד למה היה צריך נביא דווקא במדריגת משה

²ספר שם משמואל (פרשת בלק, עמ' ש"ל): איך מלאו ליבם של הרשעים לחשוב מחשבת כסל שהם יבטלו ברוח פיהם כל מה שפעלו האבות הקדושים וענין יציאת מצרים ומתן תורה, ורשעים היו אבל לא טיפשים גמורים...

³שם משמואל (פרשת בלק, עמ' ש"ל): בלק לא היה מבקש אלא לגרשם שלא יכנסו לארץ, וחשב שיתרצה הש"י להניחם לעולם במדבר להיות מזונים במן ובאר על התורה ועל העבודה, ודבר לא יהיה להם כלל עם עוה"ז, הכלל שחשב להפריד את הגשמיים מן הרוחניות, ושיהיה לישראל הרוחניות בלבד ולהם הגשמיים... בלק ובלעם נתיירו מה שאם גם הגשמיים תהיה קודש יהיו מוכרחים כל האומות לעזוב את תאוותם המגונה ולהכנע לקדושה כמו שיהיה לעתיד... ולפי האמור יובן מה שהרשעים הללו החרישו כל ארבעים שנה ולא התעוררו לקראת ישראל, כי בעוד אהרון קיים שבעובדא שלו משך ענין אלקי גם בכל הגשם וחומר הארץ שהיתה התפשטות קדושה על הכל יחד כנ"ל לא היה להם שום מקום לחשוב להפריד הגשמיים מהרוחניות, אלא אחר שמת אהרון חשבו שמעתה אין מי שיעמוד כנגד בדבר הזה:

⁴Brachos Daf Zayin

⁵מכות דף י ע"ב: אמר רבא בר ר הונא, מלמד שבדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו דכתיב "לא תלך עמהם" וכתוב "קום לך איתם"

Bilam is at first told by G-d that he may not accompany Balak's emissaries, but G-d seemingly relents later on and tells him that he can go. We see from this that G-d allows man to do evil, though He does not help him to do so. G-d will only actively help someone searching to do good, **הבא לטהר מסעין אותו**. If he is coming to do bad, G-d will neither stop him nor help him: **הבא לטמא פותחין לו**.

In order to understand this properly, we need to understand that choice is really a combination of two elements:

Choice in this world is a function of two things:

1. The capacity of the human being to choose
2. The **הקב"ה הסתר פנים** which creates an environment where evil has the appearance of being a real alternative to goodness. The **נשמה** is so powerful that, even under such circumstances, it would naturally take over the body and energize it with pure spirituality. Therefore, as a part of the **הסתר פנים**, **הקב"ה** limits the operation of the soul in this world¹.

The phenomena of **הבא לטהר** and **הבא לטמא** arise not out of the first principle, our capacity for choice, but from the second, the amount of Hester Panim G-d invests in any particular situation.

In the Bilam story, G-d first tells Bilam that he may not accompany Balak's shlichim. Bilam then persists and G-d relents². Bilam is seemingly given Divine sanction to proceed with his plan to curse the Jewish people! How can that be? The Parsha comes to tell us that there are indeed limitations to one's freedom of choice. According to the Ramban, G-d tells Bilam that he may go, but that he will be forced to bless the Jewish people rather than curse them. (G-d late expresses anger at Bilam because Bilam does not reveal this to Balak's emissaries, making it seem that G-d had changed His mind, and that it was now possible to curse G-d's Chosen People. Both of these errors would be a Chillul HaSh-m.)

In fact, the Sages seem to tell us that G-d allows us choice only within the parameters in which He has set up. For example, if we are meant to lose a certain amount of money, we can either give it to charity or we will lose it as taxes, our car will need repairs, etc³. One way or another, money which is not meant to be ours will not stay within our possession. We can turn this into a mitzvah, a strength, or unwillingly subject ourselves to G-d's Will in other ways⁴.

But back to our story. Despite the fact that Bilam knows that he will have to bless the Jewish people, he continues on his way. G-d then speaks through Bilam, for it is in this respect that he is like Moshe Rabbeinu,⁵ and G-d shows, by speaking through the donkey, that it is all the same to Him: He can use any vehicle to transmit His will¹.

¹ דרך ד' ח"א פ"ג ס' יג: גזרתו יתב"ש כובשת אותה, ומעלמת כחה וממעטת זוהרה, באופן שלא ימשך ענין זה.

² רש"י (מובא ברמב"ן כג כ: אם לקרא לך באו האנשים אם הקריאה שלך וסבור אתה ליטול עליה שכר, קום לך אתם, ועל כרחך הדבר אשר אדבר אליך אתו תעשה ואף על פי כן וילך בלעם, אמר שמא אפתנו ויתרצה, לשון רש"י ויחר אף אלהים כי הולך הוא (פסוק כב), ראה שאין הדבר טוב בעיני המקום ונתאוה לילך, גם זה לשון הרב ור"א

³ בבא בתרא דף י ע"א: דרש ר"י ברבי שלום כשם שמזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה כך חסרונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה זכה הלא פרוס לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בית כי הא דבני אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי חזא להו בחילמא דבעו למיחסר שבע מאה דינרי עשינהו שקל מינייהו לצדקה פוש גבייהו שיבסר דינרי כי מטא מעלי יומא דכיפורי שדור דבי קיסר נקטינהו אמר להו רבן יוחנן בן זכאי לא תדחלון שיבסר דינרי גבייכו שקלינהו מינייכו אמרי ליה מנא ידעת אמר להו חלמא חזאי לכו א"ל ואמאי לא אמרת לן [דנתיבניהו] אמר להו אמיינא כי היכי דתעבדו מצוה לשמה

⁴ זה דעת הגר"א המובא בסיפורי מעשי רב זונדל סלנט בשם רב חיים מולחון בשם הגר"א. אמנם נראה שלא כן דעת האור החיים בבראשית לו כא שכתב שאחד יכול להרוג את חברו אפילו לא הגיע השני לקץ ימיו.

⁵ וכפי שהבאנו בשם רב צדוק הכהן לעיל

Perhaps this is why the Sages considered placing the story of Bilam in the story of the Shema. The Shema declares G-d's Oneness in this world. Things may seem unconnected at times, each one seemingly going its own way, but the hidden reality is that G-d is guiding the whole process all along. Bilam thought that once G-d had set up the world so that man had freedom of choice he could possibly use the principle with which the world operates to undermine G-d's own Will. The Shema teaches us that this is impossible; that ultimately, all the fragmented aspects of reality are really driven, under the surface, by G-d's Divine Providence.

At first glance, Rashi seems to say that HaKadosh Boruch Hu comes to fool Bilam into sinning:

רש"י (במדבר כ"ב ט'): מי האנשים האלה עמך. להטעותו בא, אמר פעמים שאין הכל גלוי לפניו, אין דעתו שוה עליו, אף אני, אראה עת שאוכל לקלל ולא יבין (תנחומא ה'):

This cannot be the reading of Rashi, for we have a great principle that

לא בא הקב"ה בטרוניא עם בריותיו.

With Adam HaRishon, Rashi also states:

רש"י (בראשית ג' ט'): איכה. יודע היה היכן הוא, אלא ליכנס עמו בדברים.

Over there Rashi continues with a more comprehensible explanation, stating that in all such cases, including the case of Bilam, G-d is trying to create an opening for the person to do Teshuva. The dialogue with G-d is in itself a great opportunity to reconnect to one's spiritual epi-centre and to find the way back².

The Gur Aryeh explains that here, too, Rashi cannot possibly mean that Hakadosh Baruch Hu came to fool Bilam. G-d will allow someone to sin, but will never aid him. Rather, the purpose here was to get Bilam to admit that not everything was revealed to him; to get him to come clean on the limitations of what he really could deliver, and thereby help him to repent. What Rashi means by saying that G-d came to fool him is that the same opportunity which would allow Bilam to repent is the very same thing which would allow Bilam to sin. The opportunity was there for Bilam, and all of us in similar situations, to grab. Up we go, or down into the abyss we plunge; all from the same circumstances³.

¹צדקת הצדיק

רמב"ן כג כ: וטעם הנס הזה, להראות לבלעם מי שם פה לאדם או מי ישום אלם, להודיעו כי השם פותח פי הנאלמים, וכל שכן שיאלם ברצונו פי המדברים, גם ישים בפיהם דברים לדבר כרצונו כי הכל בידו וברמח"ל על התורה טעם אחר לדבור האתון וד"ל: ויפתח ה' את פי האתון וגו' (כב, כח). טעם למה ויפתח ה' את פי האתון. כי בלעם היה עושה עמה מעשה אישות. ולפי שהקב"ה היה רוצה לגלות זה, הוצרך שהאתון עצמה תדבר ותאמר זה, כמ"ש, "ההסכן הסכנתי" וכו', וכמשרז"ל, דאל"כ מי היה מגלה. ושרי מואב שמעו דבר זה מפי האתון ונמאס בלעם בעיניהם. ותראה ותנדקדק כי אחר ענין זה אינו נזכר עוד שרי מואב, כי הלכו להם, ולא רצו לישב עמו. [ז]:

²שלא יהא נבהל להשיב אם יענישהו פתאום. וכן בקין אמר לו אי הבל אחיך (להלן ד' ט'), וכן בבלעם מי האנשים האלה עמך (במדבר כ"ב ט'), ליכנס עמהם בדברים. וכן בחיזקיהו (ישעיה ל"ט ג') בשלוחי מרודך בלאדן (עי' ב"ר י"ט י"א):

And there the Sifsei Chachamim in the name of the Mizrahi explains why the two Rashis are not consistent:

שפתי חכמים: ר"ל הקב"ה חפץ ממנו שיאמר חטאתי ויהרהר תשובה בלבו, דהקב"ה רוצה בתשובתו ואינו חפץ במיתתו. וא"ת דכאן פירש וכן בבלעם מי האנשים וגו' כדי ליכנס עמו בדברים, ובפרשת בלק פרש כדי להטעותו. י"ל שהתם נמי הוא כדי ליכנס עמו בדברים אלא ששם נתן טעם על ההכנסה שהוא להטעותו, כמו שנתן טעם גבי אדם וקין, ומפני ששם אי אפשר לפרש שלא יהיה נבהל דהא עדיין לא התחיל בעבירה לכך נתן טעם אחר. (ר"א מזרחי):

³גור אריה (במדבר כ"ב ט'): להטעותו. ובפרשת בראשית פירש גבי איכה שהוא כמו מי האנשים דבלעם לכנוס עמו בדברים וכאן פירש להטעותו ונראה לי דתרווייהו צריכים כי אין לפרש כלל שהקב"ה אמר מי האנשים להטעותו כי אין

2. Bilam's Prophecy

SUMMARY:

The Sages tell us that Bilam achieved heights of prophecy that matched Moshe's. Bilam was the Daas of Klipah who knew דעת עליון as well as Moshe Rabbeinu.

Bilam tried to manipulate his knowledge of G-d's ways and was nearly successful at destroying the Jewish people. The greatest and most honored of the non-Jews in his time who claimed he can only act with G-d's consent and whose tragic end is death by the hands of the Jewish people.

This is astonishing – how could Bilam, an evil man, have been at the level of Moshe Rabbeinu, a person whose whole being was totally dedicated to spirituality? Moreover, Bilam was not able to speak to G-d any time he liked as Moshe was. In fact, the verse says ויקרא – that G-d happened to have spoken to him, as opposed to Moshe Rabbeinu where the relationship was much deeper, a relationship of ויקרא.

Bilam, in fact, was not initially a prophet. Like his donkey, Bilam received prophecy for the sake of the Jewish people. His abuse of that prophecy led to a cessation of prophecy amongst the other nations.

Bilam totally failed to grow from his incredible opportunity of talking directly to G-d. He remained a person with an עין רעה, a נפש רחבה (a sensual, materialistic person) and a רוח גבוהה (an arrogant person)¹. He failed to integrate and internalize the gift he was given.

These deficiencies of Bilaam were so serious because Bilaam became the father of the nations – the teacher of all those peoples who bore these traits. There were plenty of Reshaim before him – and indeed, Bilaam was a descendent of Eisav - but none who taught how to achieve a sustainable, sophisticated path to evil. Bilaam became the anti-Avraham – the one who began a new path of arrogance, materialism and wishing to be alone in the endowment of any blessing.

Bilam's words show that he clearly recognized that the Jewish people were chosen. *For they are a nation that will live alone, and they shall not be reckoned among the nations.* In fact, he is overwhelmed by the inspiration of what he sees. He prays: *Let me die the death of the righteous (Jews), and let my last end be like theirs!*

If the Jews are G-d's Chosen People, it is quite clear that He will look after his people. Again and again Bilam tells Balak that, when it comes to the Jewish people, he can only do what G-d permits or instructs him to do.

At one stage Bilam says flat out to Balak: *Go back to your land for G-d has refused to let me go with you. Even if Balak would give me a houseful of silver and gold, he tells Balak's emissaries, I cannot transgress the will of my G-d, in any way.* In fact, G-d's control is so total, I cannot even do something good for the Jewish people unless G-d so wills it. If it were up to me, I wouldn't even be reporting this to you. I would simply run away, sparing you the pain and me the embarrassment.

Yet, Bilam himself has not really integrated this lesson. He knows that there are limitations, but he somehow thinks that there must be a way out. He chafes at the bit, hoping that he can somehow use the system of spiritual laws which G-d has set up, and use them

הקב"ה מטעה שום בריה אלא הבא לטמא פותחין לו, אבל אין מסייעין לו, והשתא אם לא היה שם פירוש אחר על מי האנשים לא היה זה מדתו של הקב"ה לומר כך, דאם לא כן איך יפרש בלעם מי האנשים ועל כרחן צריך לו להטעות ולומר שאין הכל גלוי לפניו, אבל השתא דנוכל לפרש מי האנשים, לכנוס עמו בדבור כמו אדם וקין לו הטעה אותו הקב"ה שהרי אפשר שפיר ושוב אם יטעה בלעם את עצמו ויאמר שאין הכל גלוי לפניו הוא הטעה את עצמו, ונתן פתח לפניו לטעות, וזה מידת הקב"ה, ומכל מקום אין לומר שמה שאמר הקב"ה מי האנשים לכנוס עמו בדבור שלא יהיה נבהל זה אינו דמה לרשע יהיה נבהל ונבהל רשע כמותו, ודוקא גבי אדם וקין שם איכא טעמא כדי שלא יהא נבהל להשיב לומר חטאתי וזה לא יתכן גבי בלעם אלא שנתן פתח לפניו לטעות וזה להטעותו רצה לומר שפתח לו פתח להטעותו.

¹ מסכת אבות, פ"ה משנה יט: עין רעה, ורוח גבוהה, ונפש רחבה, מתלמידיו של בלעם הרשע.

against G-d himself. The Sages tell us that he was not far wrong. Bilam is uniquely capable of catching that nano-second when G-d is, so to speak, angry, and G-d is forced not to have such a moment throughout this period. Had G-d not done this Bilam would indeed have succeeded in destroying the Jewish people.

Bilam tries everything. He sacrifices Korbanos, hoping to outdo the Avos. He searches for a point of weakness where the Jews are distanced from G-d, a point where they are indeed cursed. He was poised to exploit and stoke that curse in an instant, acting as the Jewish nation's prosecutor in the Heavenly Court. His starting point is to claim that this is no longer the nation which left Egypt – but a poorer, more spiritually estranged version. G-d assures him that he is mistaken.

Bilam's delusions are stoked by G-d's concern for his honor, indeed the honor of any human being, however lowly. G-d tells Bilam two things – do not go with the Ministers of Balak, for they are not honorable enough for you, and, secondly, do not curse the Jewish people. Bilam took note of the first, but failed to link it to the second.

He prophesizes, hoping that, just like a dream, that can be interpreted for good or for bad, he can use his prophecy to do evil to the Jewish people.

Balak is now desperate to take Bilam up on his offer to just go away. Don't curse them and don't bless them, he pleads with Bilam. But Bilam now goes even further: If G-d wants me to bless this nation, then I will have no choice. This is exactly what happens. He finally appears in front of the Jewish people, and is more committed than Balak to seeking their destruction. But from each thought of a curse, a blessing came out.

How was this achieved? G-d made Bilam's prophecy as clear as that of Moshe Rabbeinu's so that it requires no further interpretation. Bilam therefore cannot interpret the prophecy for bad, thus foiling his plan. Only for this reason is he giving such exalted prophecy, and then it is taken away from him entirely.

Bilam did not fail entirely: We learn that all of his curses came about with the exception of one – the blessing *מה טובו אהליו* is a praise of Jewish tents of prayer (Batei Kneset) and of Torah study (Batei Midrash). The Jewish people never lost their connection to G-d through these two things, the prayer of the heart and the Torah of the brain which together form the *Daas* of the Jewish people.

No longer a prophet, he has to resort to other means, and finally finds some success in seducing the nation to serve Baal Peor, that most disgusting of idolatries.

Moshe Rabbeinu was like an eagle that sees in the light of day with the sharpest of eyes. Bilam is like a bat. The light does not help him. More than that, his arrogance only allows him to see things by projecting his own 'sonar radar', his own ego and bounce it off the reality he wishes to see. His very act of wanting to be a lowly recipient is only done to service his ego further.

G-d sends Bilam a prophecy as great as the prophecy of Moshe R' but Bilam is out of harmony with the gift and only receives it in a distorted way. This is G-d's way of telling the nations that the reason they were not given the Torah is because they were insufficiently prepared for this great gift. The Jews, on the other hand were given that Torah because generations of effort and suffering had made them uniquely prepared to engage G-d's Torah and the purpose of the world contained therein.

DETAIL:

The story of Bilam has many mysteries, starting with the name of the Parsha, Parshas Balak, although the main protagonist seems to be Bilam¹. Bilam is a bundle of contradictions. He is a receiver of prophecy² who tries to manipulate his knowledge of G-d's ways³ and is nearly successful at destroying the Jewish people⁴. Bilam is the greatest and most honored of the non-Jews in his time.⁵ He claims that he can only act with G-d's consent, and his tragic end is death by the hands of the Jewish people⁶.

The Sages tell us that Bilam achieved heights of prophecy matched only by Moshe Rabeinu⁷; Moshe was but the scribe to copy Bilam's prophecy into the Torah⁸. Bilam was the Daas of Klipah who knew דעת עליון as well as Moshe Rabbeinu did⁹. This is astonishing, as how could Bilam, an evil man, have been at the level of Moshe Rabbeinu, a person whose whole being was totally dedicated to spirituality? Moreover, how could an evil man who sought the destruction of the Jewish nation be included in the holy Torah? Every word about Bilam, what he said and what he thought to do, is as holy as any other word of the Torah¹⁰. It is true that there are lessons to be learned from Bilam – the relationship between choice and Providence for example, and we Jews learn whatever there is to be learned from non-Jews as well as Jews (Yisro, Hagar and Eliezer are classic examples)¹¹. But, never before was a Jewish-hating, evil man chosen to be written for eternity as the teacher of a message, of whatever sort, to us Jews. In fact, it is prohibited to learn Torah from an unworthy teacher¹².

¹ אמנם שבלק היה יותר גדול בקסמים מבלעם כמו שכתב רש"י בכג יד: בלעם לא היה קוסם כבלק ראה בלק שעתידה פרצה להפרץ בישראל משם ששם מת משה. כסבור ששם תחול עליהם הקללה וזו היא הפרצה שאני רואה ע"כ אבל אין זו סיבה לקרא את הפרשה אחרי בלק ולא בלעם. ואולי בגלל שבלק היה היוזם ובלעם המגיב ועי"ל כי בלעם לא הצליח במאמציו אבל בלק שלח נשי מדין והצליח להכשיל את כלל ישראל וכל זה דוחק ועצ"ע

² דעת הרמב"ן כב לא הוא שבלעם לא היה נביא אלא לשעה

³ ברכות ז ע"א: ומי איכא רתחא קמיה דקודשא בריך הוא אין דתניא וא"ל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע וכמה רגע אחד מחמשת רבוא ושמונת אלפים ושמונה מאות ושמונים ושמונה בשעה וזו היא רגע ואין כל בריה יכולה לכיין אותה שעה חוץ מבלעם הרשע דכתיב ביה ויודע דעת עליון השתא דעת בהמתו לא הוה ידע דעת עליון הוה ידע אלא מלמד שהיה יודע לכיין אותה שעה שהקדוש ברוך הוא כועס בה והיינו דאמר להו נביא לישראל עמי זכר נא מה יען בלק מלך מואב וגו' מאי למען דעת צדקות ה'

⁴ ברכות ז ע"א: אמר רבי אלעזר אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל דעו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי בימי בלעם הרשע שאלמלי כעסתי לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט והיינו דקאמר ליה בלעם לבלק מה אקב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם ה' מלמד שכל אותן הימים לא זעם וכמה זעמו רגע

⁵ משך חכמה

⁶ ספר יהושע יג כב: ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בחרב

⁷ דברים לד(י) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים: ודרשו חז"ל בספרי שם: בישראל לא קם אבל באומות העולם קם והיינו בלעם

⁸ בבא בתרא יד: ומשה כתב ספרו ופרשת בלעם וספר איוב והקשה על זה האור גדליהו (ריש הפרשה) דהלא פרשת בלעם חלק מן התורה היא ומה החידוש שמשנה כתב את פרשת בלעם? ותירץ (עמ' קנ) דבכל התורה כתב משה ר' כפי השגתו, ואף מה שנאמר לאבות הקדושים שלא השיגו את נבואתם במדריגת הנ"ל, אבל כשנאמר נבואתם למשה רבינו נאמר באספקריה המאירה ולכן השיג בה הרבה יותר ממה שהשיגו האבות כשראו אותה נבואה תחילה משא"כ בלעם שגם לבלעם נראה הנבואה דרך אספקריה המאירה ולא חידש משה ר' כלום, רק היה כמעתיק בעלמא, וע"כ נחשב לפרשת בלעם כחלק מספרו של משה

⁹ נתיבות שלום עמ' קל

¹⁰ רב צדוק הכהן, פרי צדיק ב: מילין דבלק מה שדיבר והמעשיות הוא גם כן בכלל כתב ספרו שעל ידי כתיבתו אותם בהתורה נעשה הכל תורה.

¹¹ רב צדוק הכהן, שם: וזה ענין דכל התורה כולה גם הסיפורים אף שהם סיפורים על ידי שנכתבו על ידי משה נעשו דברי תורה כמו מילין דהגר מילין דעשו מילין דלבן על זה אמר משה כתב ספרו שהם כולן בכלל ספרו.

¹² שר"ע יורה דעה סימן רמו (ח) הרב שאינו הולך בדרך טובה אע"פ שחכם גדול הוא וכל העם צריכים לו אין למדין ממנו עד שיחזור למוטב:

There are some crucial differences, however. Firstly, Bilam was not able to speak to G-d any time he liked, while Moshe Rabbeinu was. In fact, the verse says וַיִּקְרָא¹, that G-d happened to have spoken to him, as opposed to Moshe Rabbeinu, where the relationship was a much deeper relationship of ויקרא².

Secondly, Bilam's prophecy was short-lived and artificially induced. Bilam, in fact, was not initially a prophet³. Like his donkey, Bilam received prophecy for the sake of the Jewish people⁴. Rav Hirsch states that, "this whole chapter of Bilaam has the purpose of showing the reason for G-d ceasing to shower his Holy Spirit on men of other nations⁵." And once Bilam had his prophecy, it was short lived, just for the time it took him to bless the Jewish people⁶. In the end, he lost his prophecy and became just another magician⁷. This was because Bilaam tried to turn G-d's gift of prophecy against G-d Himself, as we shall see.

Bilam totally failed to grow from his incredible opportunity of talking directly to G-d. He was certainly given Nevuah as high as Moshe Rabbeinu, but because of who he was, he was not able to receive it and express it in the same way. He remained a person with an עין⁸, רעה⁹, a נפש רחבה⁹ (a sensual, materialistic person) and a רוח גבוהה¹⁰ (an arrogant person)¹¹. He failed to integrate and internalize the gift he was given.

Rav Chaim of Volozhin says that Moshe Rabbeinu was like an eagle that sees in the light of day with the sharpest of eyes. Bilam was like a bat; the light did not help him. More than that, his Gaava only allowed him to see things by projecting his own 'sonar radar', his

¹ כג (ד) ויקר אלקים אל בלעם ויאמר אליו את שבעת המזבחות ערכתי ואעל פר ואיל במזבח:

² רש"י (שם): ויקר - לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר בקושי ובבזיון ולא היה נגלה עליו ביום אלא בשביל להראות חבתן של ישראל:

³ רמב"ן כג לא: ויגל ה' את עיני בלעם מזה הכתוב נלמד כי בלעם לא היה נביא, אלו היה נביא איך יצטרך לגלוי העינים בראיית המלאך כאשר יאמר הכתוב במי שלא הגיע לנבואה כנער אלישע (מ"ב ו יז) והגר המצרית (בראשית כא יט), ולא יאמר כן בנביאים, וכך קראו הכתוב (יהושע יג כב) בלעם בן בעור הקוסם ומה שאמר הוא (פסוק ח) כאשר דבר ה' אלי, יקרא ידיעתו העתידות בקסמיו "דבר ה'":

⁴ רמב"ן כג לא: אבל לכבוד ישראל בא אליו השם בלילה ההוא, ואחרי כן זכה לגלוי עינים בראיית המלאך ודבר עמו, ובסוף עלה למעלת מחזה שדי (להלן כד ד טז), והכל בעבור ישראל ולכבודם ואחרי ששב לארצו היה קוסם, כי כן יקראנו הכתוב במיתתו (יהושע יג כב) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בחרב, וחלילה שישלחו יד בנביא השם וכך אמרו במדרש במדבר סיני רבה (כ יט), בלעם נזקק לרוח הקדש, וכשנזדווג לבלק נסתלקה ממנו רוח הקדש וחזר להיות קוסם כבתחלה, לפיכך צווח רם הייתי והורידני בלק

⁵ Rav Hirsch – כב – ה

⁶ העמק דבר, כד טו: וישא משלו. כ"כ היה מעלת בלעם באותה שעה, עד שבדבריו עם בלק ראה מחזה שדי. וע"ז השעה אמרו חז"ל בספרי ס"פ ברכה ולא קם בישראל כמשה אבל באוה"ע קם ומנו בלעם. כמבואר שם שהביא מקראות שבזו השעה לבד. וגם זה אינו למעלה בלעם ח"ו. אלא בשביל כבודן של ישראל:

⁷ סנהדרין דף קו ע"א: ואת בלעם בן בעור הקוסם קוסם נביא הוא אמר רבי יוחנן בתחלה נביא ולבסוף קוסם

⁸ כד ב: וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלהים: ופירש רש"י, שם: בקש להכניס בהם עין רעה והרי יש לך ג' מדותיו. עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה האמורים למעלה:

⁹ כב יח: ויען בלעם ויאמר אל עבדי בלק אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את פי יהוה אלהי לעשות קטנה או גדולה:

ופירש רש"י שם:

(יח) מלא ביתו כסף וזהב - למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים אמר ראוי לו ליתן לי כל כסף וזהב שלו שהרי צריך לשכור חיילות רבות ספק נוצח אינו נוצח ואני ודאי נוצח:

¹⁰ במדבר כב יג: ויקם בלעם בבקר ויאמר אל שרי בלק לכו אל ארצכם כי מאן יהוה לתתי להלך עמכם: ופירש רש"י: להלך עמכם - אלא עם שרים גדולים מכם למדנו שרוחו גבוהה ולא רצה לגלות שהוא ברשותו של מקום אלא בלשון גסות לפיכך ויוסף עוד בלק:

¹¹ מסכת אבות, פ"ה משנה יט: עין רעה, ורוח גבוהה, ונפש רחבה, מתלמידיו של בלעם הרשע.

own ego, and bouncing it off of the reality he wished to see. His very act of wanting to be a lowly recipient was only done to service his ego further¹.

These deficiencies of Bilaam were so serious because Bilaam became the father of the nations² – the teacher of all those peoples who bore these traits³. There were plenty of Reshaim before him – and indeed, Bilaam was a descendent of Eisav⁴ – but none who taught how to achieve a sustainable, sophisticated path to evil⁵. Bilaam became the anti-Avraham⁶ – the one who began a new path of arrogance, materialism and wishing to be alone in the endowment of any blessing.

Bilaam had no problem recognizing that the Jewish people were indeed chosen. In his own words: *For from the top of the rocks I see him (the Jewish people), and from the hills I behold him,*⁷ i.e. when I look at the sources of the Jewish people, I see that they are founded on the strong foundations of the Forefathers and Mothers like these rocks and hills⁸; *for they are a nation that will live alone, and they shall not be reckoned among the nations*⁹. (10) *Who can count the dust of Jacob, and the number of the seed of Israel*¹⁰? Bilam is then overwhelmed by the inspiration of what he sees. He prays, *Let me die the death of the righteous (Jews), and let my last end be like theirs*¹¹!

According to the Maharal, it was just the fact that Bilam was not Jewish that allowed him to see the objective reality of the Jews as good. Those looking from the inside often focus too closely on this shortcoming or that, not realizing that these are but surface blemishes. Being insiders, they cannot always see the whole picture¹². Bilaam, the outsider,

¹ שפת אמת ריש פרשת בלק: וכל הכנעה שלו [להקב"ה] רק לבוא למדריגה מה להתגאות אח"כ

² מהר"ל, על אבות (ה יט): היה בלעם ראש לאומות

³ באבות (ה יט) קורא לאלה שיש להם תכונות אלה תלמידיו של בלעם: "עין רעה, ורוח גבוהה, ונפש רחבה, מתלמידיו של בלעם הרשע."

⁴ בראשית לו לא: ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל: שיח יצחק (לקוטים ה): בלע בן בעור – והוא בלעם עיין במעמקים, במדבר עמ' 334, בקטע האחרון

⁵ ממעמקים, עמ' 341: בלעם פתח והתחייך את מהלך הרוע בעולם

⁶ באבות שם, משוה ג תכונות של אברהם אבינו כנגד ג תכונות של בלעם הרשע

⁷ כג ט: כי מראש צרים אראנו ומגבעות אשורנו

⁸ רש"י: אני מסתכל בראשיתם ובתחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כצורים וגבעות הללו ע"י אבות ואמהות

⁹ הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב פירוש רש"י: כתרגומו לא יהיו נעשין כלה עם שאר האומות עו"ג שנאמר (ירמיה ל) כי אעשה כלה בכל הגוים וגו' אינן נמנין עם השאר. ד"א כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם שנאמר (דברים לב) ה' בוד ינחנו. וכשהאומות עו"ג בטובה הם אוכלין עם כל אחד ואחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו ובגוים לא יתחשב

¹⁰ כג י) מי מנה עפר יעקב רש"י: ... ד"א עפר יעקב אין חשבון במצות שהם מקיימין בעפר (דברים כב) לא תחרוש בשור ובחמור (ויקרא יט) לא תזרע כלאים. אפר פרה ועפר סוטה וכיוצא בהם: ומספר את רבע ישראל רביעיותיהן זרע היוצא מן התשמיש שלהם

¹¹ שם: תמת נפשי מות ישרים

אמנם באור החיים לא ביקש למות כישאל וז"ל: אלו דברי עצמו ולא דברי רוח הקודש, וכבר אמרו ז"ל (ילקוט כאן) כי כשהיה רוצה לדבר דברים שאין בהם היזק לישראל היה ה' מניחו לדבר אשר יחפוץ. ... נתאוה שבשעת מיתה ישוב ויהיה ישר כישרים שבאומות, ולפי שעמד על מזגו, והנה הוא רע בתכלית הרע, ונמנע ממנו עשות ישר, לזה שאל דבר שיכול להיות שבשעת דכדוכה של מות יהיה ישר. וכיוצא בזה ראיתי רשעים שאמרו לי בפירוש כי אם היו יודעים שיחזרו בתשובה, ותיכף ימותו היו עושים, אלא שיודעים שאינם יכולים לעמוד בתשובה זמן ארוך, כי דבר מלך עליהם מלך זקן וכסיל רח"ל, ולא שאל הרשע שימות כמיתת הצדיקים שבישראל, כי הוא מן הנמנע שיגיע להשגה זו:

¹² מהר"ל, נצח ישראל, פ' נז: זה כי יעקב ומשה שהיו מכלל ישראל, והדבר שהוא חלק מהכל, אינו נמצא בפועל אליו הכל.

was able to take a step back and look at the essence of the Jews¹. He is therefore able to reveal what no Jewish prophet could – the essence of the Jewish people was totally pure².

Using this idea, the Maharal explains the mysterious words of the Midrash that tells us that Bilaam's blessing of the Jewish people was greater than even the blessings of Yaakov and Moshe, for Yaakov included rebuke in his blessings (of Reuven, Shimon and Levi) while Bilaam blessed the Jewish people unconditionally³. Bilaam, who, looking from the outside, saw to the core of the Jewish people, only saw the good. Yaakov, who, looking from the inside, also focused on what needed to be overcome did not give us as pure a prophecy on the essence of the Jewish people.

A similar explanation applies to the fact that throughout the period of time that Bilam tried to look for G-d's 'moment of anger', he saw no such moment. For by trying to destroy the Jewish people, Bilam was activating the essence of the nation, an essence which is so pure that G-d's anger simply does not apply⁴.

What we see is that the essence of the Jews needed to be revealed by an outsider, by a non-Jewish prophet⁵, and this is the reason why Bilam was given his prophecy to begin with. Bilam was a helpless prophet; G-d used his mouth to produce the words He desired. It is in this respect that Bilam's prophecy was similar to Moshe's. All other prophets were first told their prophecy by G-d and then transmitted that prophecy to the nation. But, G-d spoke through the throat of Moshe directly to the people. So, too, with Bilam, G-d spoke through his throat, turning him into a mere instrument for G-d's message⁶ whether Bilam wanted to be a messenger or not⁷.

G-d puts similar words in the mouth of Bilam's donkey. This is to show that it is all the same to G-d: whether He uses a donkey or a human as his emissary makes no difference to Him! This also explains why Bilam is included in the holy Torah, for these are really G-

¹מהר"ל, שם: ומפני זה היה בלעם, שהוא זולת ישראל. וזה שכבר אמרנו לך פעמים הרבה, אף כי ישראל יש בהם החסרון מצד החומר, אבל מצד אמתת צורתן אין חסרון, והם שלמים בתכלית השלימות, כמו שבארנו לך פעמים הרבה בזה החבור. ובלעם היה בוחן ישראל מצד אמתת צורתן, אשר בו נמצאו ישראל בפעל. ולכן היה מעיד על אמתת ישראל יותר מכל. וזה מפני שלא היה לו קירבה וחבור לישראל, לכן היה בלעם מעיד עליהם מצד אמתת ישראל אשר נמצאו ישראל בפעל. וזהו שגורם שהיה נבואת בלעם על ישראל הכל לטובה, כאשר הפך הקב"ה את הקללה לברכה (דברים כג, ו), שהיה רוצה לקלל אותם, ונהפך לברכה, ברכות שאין כמותם:

² ממעמקים, עמ' 335: בלעם גילה מה ששום נביר וחזוהי מישראל לא גילה – ששורש מעלת ישראל היא טהורה וקדושה בלי שום פגם

³ מהר"ל, שם: ובמדרש (ילקוט שמעוני במדבר פ' כה, תשע"א), גדולה ברכה שבירך בלעם את ישראל, מברכות שבירך יעקב את השבטים ... כשבירך יעקב את השבטים, (ו) הוכיח את ראובן (בראשית מט, ט), ואת שמעון ואת לוי (בראשית מט, ז). אבל ברכת בלעם אין בהם תוכחה, ואין בהם פגם. (ע"ש שברכתו גם כן היה גדולה מברכתו של משה).

⁴ שפת אמת תרס"ג: והלא גם באותן הימים לא זעם ה' לפי שבדיקות בניי למעלה מן הזעם בבחי' חיים ברצונו כמ"ש לעיל והיה זה עדות לבנ"י שהזעם נדחה בפניהם בכח הרצון שהוא דוחה הזעם:

⁵ ממעמקים על פרשיות התורה: הרי ביאר לנו המהר"ל כי דבריו של בלעם היו יכולים להתגלות רק על ידי נביא שהיא חוץ מכלל ישראל

⁶ רב צדוק הכהן, פרי צדיק ב: בספרי (פרשת ברכה) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אבל באומות העולם קם ואיזה זה בלעם וכו' והוא על פי מה שכתב (ספרי מסות) שהנביאים נתנבאו בכה אמר מוסיף עליהם משה שנתנבא בזה הדבר. והיינו דהנביאים נתנבאו בכה אמר שמתחילה שמעו הנבואה מהשם יתברך ואחר כך אמרוהו ומשה נתנבא בזה הדבר, היינו שבשעה שאמר הנבואה אז שכינה מדברת מתוך גרונו, והיינו זה הדבר כמורה באצבע ובוהור הקדוש (פרשה זו ר"י ב') הרי כ"ה וכו' דכד תפתח פומך היא תמלל מילין וכו'. והיינו שהוא לא היה מדבר רק השכינה הוא המדברת. וזהו הענין מה שנאמר מקודם במאמר ה' לבלעם ואך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה ומה לשון תעשה והוא ליה לומר תדבר. ... אך הוא על פי האמור שהוא לא ידבר רק השכינה והוא יהיה עושה רק תנועות מוצאות הפה ... ואחר כך במאמר המלאך לבלעם אשר אדבר אליך אותו תדבר כתיב גם כן לשון אותו שמורה כמו זה, והיינו אותו הדבר זה הדיבור אשר ישים אלקים בפיו בלא שום שינוי. ובלעם לבלק פעם הראשון אמר גם כן אותו אדבר בלא שום שינוי

⁷ רב צדוק הכהן, שם: ואחר כך דכתיב וישם דבר בפיו ואיתא (במדרש רבה) הקדוש ברוך הוא פוקם את פיו וכו' ודאך יותר שאין בכוחו אף לשתוק אמר כל אשר ידבר ה' אותו אעשה

d's words, not his¹. The mouth of Bilam's donkey was created during Bein HaShemashos of the sixth day. What that means is the idea that G-d could use the donkey's mouth, i.e even an instrument that was not aware of what it was being used for, as a tool for Divine messages². Bilam was no different from the donkey. He tried to curse the Jews, but G-d forced blessings to come out instead, for the Jewish people are truly blessed³. Inherent in these blessings were vital lessons about the nature of the Jewish people and, although he was not worthy, he was forced to be the messenger anyhow. Our Jewish ear is alert to the spiritual message hidden in all that we hear, for nothing is by chance⁴.

What Bilaam saw surprised and upset him, for, if the Jews are G-d's Chosen People, it is quite clear that G-d will look after his people. Bilaam cannot touch the Jewish people. Again and again, Bilam is told, and tells Balak in turn, that when it comes to the Jewish people he can only do what G-d permits or instructs him to do. *And he (Bilam) answered and said (to Balak), "Surely, (only) that which G-d puts into my mouth, may I speak"*⁵. Even when they sin and should therefore be vulnerable, their G-d discounts both the transgression and the effort they put into it⁶. And even when they deliberately provoke Him, He remains loyal to them⁷.

At one stage, Bilam says flat out to Balak: *Go back to your land for G-d has refused to let me go with you*⁸. *Even if Balak would give me a houseful of silver and gold, he tells Balak's emissaries, I cannot transgress the Will of my G-d, in any way*⁹. In fact, G-d's control is so total that I cannot even do something good for the Jewish people unless G-d so wills it¹⁰.

¹ רב צדוק הכהן, שם: פרשת בלעם שבזה לא היה צריך לחדש דבר שהרי באמת היו דבר ה' רק שהיה בלעם עוקם שפתי ועושה מעשה מוצאות הפה על זה אמר ביחוד ופרשת בלעם שאינו בכלל כתב ספרו.

² רב צדוק הכהן, שם: ופי האתון מורה אף במקום שאין המדבר מרגיש כלל במה שמדבר כמו אתון מכל מקום יכולים ללמוד מזה.

³ שפת אמת תרס"ג: בפסוק כי ברוך הוא פי' שהם בעצמם הברכה כמ"ש והי' ברכה ולכן א"ל אינם צריכים לברכתך כי אין ארור מתדבק בברוך.

⁴ רב צדוק הכהן, שם: ועל דרך מה שנאמר ואזניך תשמענה דבר מאחריך לאמור זה הדרך לכו בו ומאחריך, היינו אף שישמע מנכרי שידבר דבר ילמוד מזה איזה הנהגה בעבודת השם יתברך כי לא לחנם נשמעו דברים אלה לאזניו. וכענין שיסופר מהרבי ר' זושא זצ"ל שפעם אחת הלך בדרך ונסע נכרי עם עגלה שחת הנקרא היי ונתהפכה לארץ ביקש ממנו הנכרי שיטייע לו להרימו השיב לו הרבי ר' זושא שאינו יכול אמר לו הנכרי תוכל אבל אינך רוצה אמר לעצמו זושא שמע מה הוא אומר ה' תתאה נפלה לארץ וביכלתי להרימה אבל איני רוצה.

⁵ כג יב: ויען ויאמר הלא את אשר ישים ה' בפי אתו אשמך לדבר ספורנו שם: הלא את אשר ישים ה' בפי. וכבר ידעת שהוא אלקי ישראל, ולא ידבר כי אם טוב על ישראל

⁶ כג (כא) לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל וכו' רש"י כג כא ד"ה לא הביט: הקב"ה און שביעקב שכשהו עוברין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתבונן באוניות שלהם ובעמלן שהם עוברים על דתו: עמל: לשון עבירה כמו הרה עמל. כי את העמל וכעס תביט. לפי שהעבירה היא עמל לפני המקום:

⁷ שם: ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו: רש"י: ה' אלקיו עמו: אפילו מכעיסין וממרים לפניו אינו זז מתוכו: ותרועת מלך בו - לשון חבה ורעות כמו רעה דוד. אוהב דוד. ויתנה למרעהו. וכן תרגם אונקלוס ושכינת מלכהוון ביניהוון:

⁸ כב יג: ויקם בלעם בבוקר ויאמר אל שרי בלק לכו אל ארצכם כי מאין ד' לתתי להלך עמכם

⁹ כב יח: ויען בלעם ויאמר אל עבדי בלק אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את פי ה' אלקי לעשות קטנה או גדולה

¹⁰ כד יג: אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את פי ה' לעשות טובה או רעה מלבי אשר ידבר ה' אתו אדבר

If it were up to me, I wouldn't even be reporting this to you. I would simply run away, sparing you the pain and me the embarrassment¹.

Yet, Bilam himself has not really integrated this lesson. He knows that there are limitations, but he somehow thinks that there must be a way out. A genuine anti-Semite already from the time of the Egyptian slavery², he chafes at the bit, hoping that he can somehow work the system of spiritual laws which G-d has set up and use them against G-d Himself. The gemorrah³ suggests that he was not far off. Bilam was uniquely capable of catching that nano-second when G-d is, so to speak, angry⁴, and G-d is forced not to have such a moment throughout this period⁵. Had G-d not done this, says the Gemorrah, Bilam would indeed have succeeded in destroying the Jewish people, and this time is duly recorded as one of the most dangerous ever to the existence of the Jewish people⁶.

Bilam tries everything. He sacrifices Korbanos to G-d's⁷, hoping to outdo the Avos⁸ and again to use that favor against G-d to curse the Jews⁹. If he could only find a point of weakness where the Jews are indeed distanced from G-d, a point where they are indeed cursed! He is poised to exploit and stoke that curse in an instant¹⁰, acting as the Jewish nation's prosecutor in the Heavenly Court¹¹. His starting point is to claim that this is no longer the nation which left Egypt, but a poorer, more spiritually estranged version¹². G-d assures him that he is mistaken¹³, but from whence the delusions to begin with?

¹רש"י כג טז: וישם דבר בפיו - ומה היא השימה הזאת ומה חסר המקרא באמרו שוב אל בלק וכה תדבר אלא כשהיה שומע שאינו נרשה לקלל אמר מה אני חוזר אצל בלק לצערו ונתן לו הקב"ה רסן וחכה בפיו כאדם הפוקס בהמה בחכה להוליכה אל אשר ירצה א"ל על כרחך תשוב אל בלק

²וכדאיאתא במדרש (שמות רבה פרשה א יב): שלשה היו בעצה

³בברכות דף ז

⁴עבודה זרה דף ד ע"א: תנו רבנן אל-זועם בכל יום וכמה זעמו רגע וכמה רגע אחת מחמש ריבוא ושלשת אלפים ושמונה מאות וארבעים ושמנה בשעה זו היא רגע ואין כל בריה יכולה לכיין אותה רגע חוץ מבלעם הרשע דכ' ויודע דעת עליון

⁵עבודה זרה דף ד ע"א: כתיב אל זועם בכל יום ... (ע"ש היטב) ע"ב: אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל עמי ראו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי עליכם כל אותן הימים שאם כעסתי עליכם לא נשתייר מעובדי כוכבים משונאיהם של ישראל שריד ופליט והיינו דקאמר ליה בלעם לבלק מה אקב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם ה'

⁶זוהר הק' ח"ג שה (בנתיבות שלום ראשית הפרשה): לא הווי ימין מן יומן באתברי עלמא דאצטריך הכי למהוי קוב"ה בהדייהו דישראל כההוא זימנא דבעא בלעם לשיצאה לשנאיהון דישראל

⁷כג (א) ויאמר בלעם אל בלק בנה לי בזה שבעה מזבחת והכן לי בזה שבעה פרים ושבעה אילים: (ב) ויעש בלק כאשר דבר בלעם ויעל בלק ובלעם פר ואיל במזבח:

⁸רש"י כג ד: את שבעת המזבחת - שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות אמר לפניו אבותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן אברהם בנה ארבעה (בראשית יב) ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו (שם) ויעתק משם ההרה וגו' (שם יג) ויאהל אברהם וגו' ואחד בהר המוריה - ויצחק בנה אחד (שם כו) ויבן שם מזבח וגו' ויכרו שם עבדי יצחק באר. ויעקב בנה שתיים אחד בשכם ואחד בבית אל: ואעל פר ואיל במזבח - ואברהם לא העלה אלא איל אחד:

⁹כג (ג) ויאמר בלעם לבלק התיצב על עלתך ואלכה אולי יקרה ה' לקראתי ודבר מה יראני והגדתי לך וילך שפי:

¹⁰נתיבות שלום עמ' קל: ידע דכל עוד דבוקים בד' יתברך אין כל אומה ולשון יכול לפגוע בהם בין בגשמיות ובין ברוחניות, ואין עצה כנגדם רק על ידי שינתק אותם מהקב"ה.

¹¹נתיבות שלום שם: וזו היתה ג"כ מטרתו של בלעם, לקטרג עליהם לפני הקב"ה עד שינתק אותם ח"ו ממנו יתברך שעל ידי זה ממילא אין להם קיום

¹²נתיבות שלום עמ' קלא: הנה העם היוצא ממצרים ויכס את עין הארץ, עתה לכה קבה לי אותו. שלכאורה תמוה שמתבטא עליהם כעל עם בלתי ידוע, העם היצא ממצרים ... אכן בזה היתה התחלת הקטרוג שלו על כלל ישראל, שטען לפני הקב"ה כי אין זה אותו עם שיצא ממצרים, דאז היו כשרים וראויים, ואלו עתה אחר שהרבו לחטוא כבר נתרחקו מהשי"ת

¹³נתיבות שלום שם: והשיב לו הקב"ה לא תאור את העם כי ברוך הוא, הרי הוא אותו העם שיצא ממצרים וקבל את התורה וזכה לגילויים הנשגבים ביותר, וגם עתה ברוך הוא

Bilam's delusions are stoked by G-d's concern for his honor, indeed the honor of any human being, however lowly. G-d tells Bilam two things: do not go with the ministers of Balak, for they are not honorable enough for you, and, secondly, do not curse the Jewish people¹. Bilam takes note of the first, but fails to link it to the second.

Bilam prophesizes, hoping that the final interpretation of the prophecy will determine its reality. Just like a dream that can be interpreted for good or for bad, he hopes to use his prophecy to do evil to the Jewish people².

Balak is now desperate to take Bilam up on his offer to just go away. Don't curse them and don't bless them, he pleads with Bilam. But Bilam now goes even further: If G-d wants me to bless this nation, then I will have no choice³. This is exactly what happens. He finally appears in front of the Jewish people, and is more committed than Balak to seeking their destruction. But from each thought of a curse, a blessing came out⁴.

How is this achieved? It is at this stage that G-d makes Bilam's prophecy as clear (and therefore of necessity as high) as possible. His prophecy is now as clear as that of Moshe Rabbeinu's, so it requires no further interpretation. Bilam therefore cannot interpret the prophecy for bad, thus foiling his plan. Only for this reason is he given such exalted prophecy; it is subsequently taken away from him entirely⁵.

The Sages tell us that each of the blessings of Bilam was really intended, on his part, as a curse. If we look at them closely, we see that they all ultimately reflect the closeness and דביקות of the Jewish people to their Master in Heaven⁶. It is just this connection that Bilam is trying to weaken⁷. Bilam does not fail entirely. We learn that all of his curses came about with the exception of one: the blessing of מה טובו אהליך is a praise of Jewish tents of prayer (Batei Kneset) and of Torah study (Batei Midrash)⁸. The Jewish people never lose their connection to G-d through these two things, the prayer of the heart and the Torah of the brain, which together form the *Daas* of the Jewish people⁹.

¹אור החיים כב ט: ונראה שכוונת מאמר ה' היא על פי מה שפירשנו בפסוק לינו פה, שילינו עמו בחדרו המיוחד לו, לזה בא מאמרו יתברך ואמר לו מי וגו', לשון השפלה, על דרך אומרו (שמות ג יא) מי אנכי וגו', כמו כן אומרו מי האנשים האלה, שהכנסת אותם למקום זה עמך בחדר המיוחד לך, לדבר עמך מלאך האלקים, כי יקפיד ה' על כבודו בלעם בערך האומות, כיון שהוא נביא עליהם, וכמו שמצינו (במדב"ר כ יד) שהרג [הקב"ה] את האתון משום כבודו של בלעם, ועיין בפסוק שאחר זה ויאמר אלקים והבין בלעם דבריו ואמר, טעם שנעשה להם כבוד זה, הוא לפי שהם שלוחי מלך, והוא אומרו בלק בן צפור, פירוש הידוע לנסיך מדין, ועוד לו שהוא מלך למואב, שלח אלי, פירוש האנשים האלה, ובשביל כבוד המלכות עשיתי אותם עמי, ובוזה נתיישבו כל הדקדוקים: (עיין בשיחות מוסר ח"ג מאמר כ)

²אור גדליהו עמ' קמט: וביאר המהר"ל דיסקין דס"ד של בלעם הרשע היה שיברך השי"ת את ישראל דרך מחזה והמחזה תלוי בנפש המקבל וכפי פתרון הנביא שמשיג את הנבואה לפי תכונת נפשו כי באמת מתקיים הנבואה והראיה שכן הוא דהא קי"ל (ברכות נה:): שכל החלומות הולכין אחר הפה, וחלום הוא אחד משישים בנבואה (שם נ:), אם כן כל שכן דבנבואה כן הוא וגו'

³כג כו: ויאמר בלק אל בלעם גם קב לא תקבנו גם ברך לא תברכנו (כו) ויען בלעם ויאמר אל בלק הלא דברתי אליך לאמר כל אשר ידבר ה' אתו אעשה

⁴סוטה דף כה ע"ב: דרש רבי עקיבא (שם לב) ויחר אף אליהוא בן ברכאל הבווי משפחת רם אליהוא זה בלעם בן ברכאל שבא לקלל את ישראל ובירכן (דברים כב)

⁵אור גדליהו

⁶נתיבות שלום שם: והסביר שהיו גם ברכות ששבח את כלל ישראל על האחדות שלהם וגם זה חלק מהדיבקות בהקב"ה

⁷סנהדרין קה:

⁸שם

⁹נתיבות שלום שם

No longer a prophet, Bilam has to resort to other means, and finally finds some success in seducing the nation to serve Baal Peor, the most disgusting of idolatries, as a means of justifying their outbreak of sexual licentiousness with the daughters of Midian¹.

Bilam, brilliant thinker and strategist that he was, finally found a Jewish weakness. The Sages tell us that the Jewish weakness is תאוה, while that of the non-Jews is גאווה. Bilam's character makeup radiated this גאווה, an arrogance which led him to think in a certain way. This character makeup, say the Sages, is at the root of a fundamental difference between Jew and non-Jew, and is the last of the lessons about the Jewish people which Bilam teaches us.

In order to understand this, we have to go back for a moment to the חטא אדם הראשון. Originally, the חטא of אדם הראשון was one of גאווה. The snake says to Chava that if they will eat from the fruit, והייתם כאלוקים², they will be G-d-like. They will be able to compete with the power of G-d Himself. In the end, however, the actual חטא was only expressed as a תאוה:

בראשית ג ו: ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל

As a result, גאווה only penetrated the periphery of the soul of Adam HaRishon, whereas תאוה penetrated much deeper into his soul. The people who later attached themselves to the periphery of the soul of Adam HaRishon, the non-Jews, had גאווה as their main הרע יצר, whereas those people who attached themselves to the core of אדם הראשון's נשמה have תאוה as their main הרע יצר. Even when the Jews serve idolatry, an arrogance which presumes to set up an alternative to G-d, it is only to set something up that will allow them to express their licentiousness³.

The difference between Taavah and Gaavah is that Gaavah is ultimately a contradiction to one's relationship with G-d. If one feels that one is so great, then it is difficult to humble oneself in front of the King of Kings. Taavah, though, is a distancing from G-d but not a contradiction to serving G-d. Someone can have Taavos and still doven and learn Torah, though it will be more difficult. This, too, is in praise of the Jews. Their very sin shows their essential connection with the Almighty.

Bilam does this not because he is uniquely Bilam, but because he is a prototype of the non-Jew. G-d sends Bilam a prophecy as great as the prophecy of Moshe Rabbeinu, but Bilam is out of harmony with the gift and only receives it in a distorted way. This is G-d's way of telling the nations that the reason they were not given the Torah is because they were insufficiently prepared for this great gift. The Jews, on the other hand, were given that Torah because generations of effort and suffering had made them uniquely prepared to engage G-d's Torah and the purpose of the world contained therein.

There is also no question that the broader spiritual environment is an enabler to perfecting prophecy. Moshe Rabbeinu is only able to maintain his level of prophecy as long as it was put to the service of the Jewish nation. Bilam is not coming to serve a higher truth.

¹ אבות דרבי נתן פ"א: זו עצה שיעץ בלעם הרשע על ישראל דכתיב (שם כד) ועתה הנני הולך לעמי לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים אמר לו עם זו שאתה שונא רעב הוא לאכילה וצמא הוא לשתיה ואין להם שיאכלו ושישתו אלא מן בלבד לך ותקן להם קובות והנה להם מאכל ומשתה והושב בהן נשים יפות בנות מלכים כדי שיזנו העם לבעל פעור ויפלו ביד המקום. מיד הלך ועשה בלק כל מה שאמר לו בלעם הרשע ראה מה גרם לו בלעם הרשע לישראל שנפלו מהן עשרים וארבעה אלף שנאמר (שם כה) ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף

² בראשית ג ד: ויאמר הנחש אל האשה לא מות תמותן. ה: כי ידע אלוקים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלוקים ידעי טוב ורע

³ חז"ל: לא עבדו ישראל עבודה זרה אלא להתיר עריות בפרהסייה

פינחס

1. Shalom & Machlokes

SUMMARY:

Pinchus appears as the aggressive killer of Zimri and Ksbi Bas Tzur, the Midianite princess with whom he was having illicit relations; yet his action is described as a ברית שלום, a covenant of Peace with the Almighty. Here was a zealot who murdered two people in cold blood. True, they were sinning, but illicit relations between a Jew and a non-Jew does not carry a death sentence.

Pinchus's actions were not immediately welcomed as heroic. The people were convinced that this barbaric person must have been a bastard of some sort and there was a strong move to lynch him. Even the Beis Din had decided to excommunicate him. In the end, G-d Himself had to intervene and tell us just how badly mistaken they all were.

Pinchus, it seems, had saved the whole nation. He had brought Peace between the Almighty and His people. This is a classic case of how thinking, wise, holy people trying to figure out good and bad by themselves can be dead wrong. This seeming rogue was actually a holy man, now elevated to the Priesthood, (despite the fact that murder normally disqualifies from the Priesthood) destined to live forever in the form of Eliyahu. All 18 High Priests of the First Temple and all 81 of the Second came from him. Pinchus the zealot is really the physical and spiritual grandchild of Aaron, lover and pursuer of peace¹.

Pinchus himself pays a price for his zealotry, disqualifying himself to take over from Moshe, and when, in the form of Eliyahu he expresses a similar trait, he is actually taught by G-d to move into a different direction. "Pinchus, yes," says the Akeidah. "Others, no." The Pinchus-approach is most likely to lead us away, not towards, Torah values. If this is so, then why does the Torah teach us about Pinchus – is it only to tell us what not to do?

What the Torah first and foremost comes to teach us is the value of Shalom. At first blush, Pinchus did a violent act and whatever its necessity, it could hardly have been considered an act of peace.

The word Shalom comes from the word Shleimus, which means completion. Its opposite Machlokes comes from the word Cheilek, a fragment of something. The natural state of man is to be in a state of Machlokes. Two people together will, unless they make an effort, move away from each other rather than closer together, each with his unique perspective. Were it not for G-d Himself the world would lack any semblance of unity. G-d makes a covenant of peace which unifies the fragmented pieces of reality that comprises our world.

Each human has to struggle to maintain an integrated wholesomeness – making peace and unity (שלום ושלימות) between all of his multi-faceted selves, his physical, emotional, intellectual and spiritual aspects, all of his talents, character traits, and idiosyncrasies; so too we have to struggle to put the world at large together into one picture. Without a gift from G-d, without the fundamental unity of His One'ness (הנהגת יחוד) underlying and combining the whole universe into a covenant of peace, we would never be able to move towards unity on the surface reality which we can access. Hence the remarkable words:

עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל אמן

He who makes peace (as a natural state) in the worlds above, He will continuously recreate peace over us (in a world of natural fragmentation), etc.

¹ שפת אמת תרל"א: במדרש בדין שיטול שכרו. כי הי' כהן מקודם ג"כ. אך כי כהן בחי' אהבה וחסד. ונודע כי ע"י יראה השי"ת נותן אהבה כמ"ש בתנייא ע"פ עבודת מתנה אתן כו' כהונתכם כו'. לזאת כהונה לזרעו של אהרן לדורות. וזה מתנה. אבל פינחס זכה ג"כ בדין אל הכהונה וג"כ לדורות ע"י שכיפר על בני' לכלל ישראל ע"ז השכר ג"כ על לדורות.

Shalom is a meta-value, a great principle on which the world turns. Yet, the fact that the world naturally flows away from unity, makes Shalom a difficult and messy thing to achieve. It requires a deep commitment and pursuit by mankind to be achieved. In the case of Pinchus, it was ironically only achieved at the expense of blood and lives.

The world believes in peace yet is full of war and conflict. For, as much as we believe in peace, we believe in the things we are fighting for are more important than peace. For this, we believe, we should fight. In truth, it is rare that the Torah would sanction a fight over peace.

The easiest place to have a machlokes is when both parties feel that they are LeShem Shamayim. In such cases, our natural responses simply cannot be trusted. We have a holy Yetzer Hora to try and achieve love of G-d and holiness in ways that are not clearly mandated by the Torah. Once our sense of moral outrage has been activated, we will no longer even accept Torah authority to tell us that we are wrong.

The solution is to understand that there is a higher truth, which is often counter-intuitive. Just after Yaakov died, his sons were concerned that Yosef would take revenge on them. They therefore told an untruth – that Yaakov asked Yosef to forgive them. Now the question is how the Torah, which is pure truth, could have a non-truth written in it. And the answer is that the Torah comes to reveal to us that lying for the sake of Shalom Bayis is a higher truth.

What is this higher truth? There is a truth of Din and there is a truth of Shalom. The truth of Din is a zero-sum reality, total victory or total defeat. Two people have a dispute, one claiming money from the other. According to Din, one of the parties will be shown to be 100% victorious in this dispute. The other will be a total loser – to have no existence in this particular issue.

The truth of Shalom allows both parties give a zechus kiyum to each other. In a court of law this is expressed as peshara. Now what prevents us from doing this is our sense of outrage at the injustice: “We can’t let them get away with this.” “How could they do this to us?” “We have to teach them a lesson.” And so on.

In fact, we have to unilaterally act peacefully even if the other side does not reciprocate. For peace is not just a pragmatic idea; it is a value. It is a value to which all of the Torah leads. And as a value it must be upheld irrespective of the standards of those around you.

Shalom, the Sages tell us, is also the receptacle which holds all other blessings. This is why the last blessing of the Shmoneh Esreh, the last of the Priestly Blessings and many other places deal with just this theme. Without Shalom, all Brachos get lost. Either we will have Shalom or we are doomed to lose all.

Pinchus saw 22 000 of his brethren die in front of his eyes and was moved by peace, not revenge or justice. Many mitzvahs achieve the opposite effect of what one might have expected. Give maaser and become rich; keep the Shabbos – close your store and spend money, and you will be reimbursed for all that you spend. Destroy the City of Idolatry (עיר הכדחה), and for that act of cruelty G-d promises – ונתת לך רחמים ורחמך; break Shabbos (which has a death penalty) by doing bris milah, and you will live to see all your allotted days. It is not man who achieves these results – but, by doing G-d’s Will, he is granted these things without further effort.

Similarly, G-d testifies that because Pinchus was fulfilling a mitzvah, although it involved killing two people, the net effect was to create greater unity in the cosmos. This kind of Shalom is the Shalom between man and his Creator.

DETAIL:

At the end of last week's Parsha, Pinchus is described as killing Zimri, the leader of the tribe of Shimon,¹ and Kosbi Bas Tzur², the Midianite princess with whom he was having illicit relations.³ Through this act, Pinchus saved the Jewish people from massive destruction⁴.

Pinchus appears as the aggressive killer, albeit with Divine sanction. It is surprising that this action is described as a ברית שלום⁵, a covenant of Peace with the Almighty. Clearly, this was no Aharon going around making peace between warring brothers. אוהב שלום. Here was a zealot who murdered two people in cold blood. True, they were sinning, but illicit relations between a Jew and a non-Jew does not carry a death sentence⁶. And who let Pinchus take matters into his own hands?

Pinchus's actions were not immediately welcomed as heroic. Had Zimri killed Pinchus, Zimri would not have been guilty of any crime, and there indeed was a strong move to lynch Pinchus for his actions⁷. The people were convinced that this barbaric person must have been a bastard of some sort⁸, and even the Beis Din had decided to excommunicate him⁹. In the end, G-d Himself had to intervene and tell us just how badly mistaken they all were¹⁰. Pinchus, it seems, saved the whole nation. He brought peace between the Almighty

¹ כה יד: ושם איש ישראל המכה אשר הכה את המדינית זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעני

² כה טו: ושם האשה המכה המדינית כזבי בת צור ראש אמות בית אב במדין הוא יוש מן המפרשים שטרחו להבין למה כזבי ג"כ היתה חייבת מיתה ובאורח חיים סוף פרשת בלק כתב שאפשר שדן בה משפט הבהמה דכתיב ואת הבהמה תהרוגו ועיין עוד בזה באבי עזרי הל' איסורי ביאה פיב הל' י

³ כה ו: והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל והמה בכים פתח אהל מועד: (ז) וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו: (ח) ויבא אחר איש ישראל אל הקבה וידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה ותעצר המגפה מעל בני ישראל.

⁴ במדבר כה (ז) וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו: (ח) ויבא אחר איש ישראל אל הקבה וידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה ותעצר המגפה מעל בני ישראל: (יא) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתו מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי: משמע שבלעדי מעשה פינחס היה כלליון בא לכלל ישראל ר"ל.

⁵ במדבר כה יב: לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום. ע"כ וגם נקרא ברית כהנת עולם שנאמר: (יג) והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל במדבר רבה פינחס א א: אמר הקב"ה: בדין הוא שיטול [פינחס] שכרו. לכן הנני נתן לו את בריתי שלום. גדול השלום שנתן לפנחס שאין העולם מתנהג אלא בשלום

⁶ שם משמאול: הגע עצמך, אילו אכל אדם חרב ובא חבירו והרגו בודאי לא יהא פטור מן המיתה

⁷ במלבי"ם פ' יב: ופי' הרי"א מפני שעמדו נגדו שבט שמעון וגואלי דם זמרי הבטיח לו שלום

⁸ סנהדרין פב ע"ב: התחילו שבטים מבזין אותו וראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודת כוכבים והרג נשיא שבט מישראל בא הכתוב ויחסו פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה הקדם לו שלום שנאמר לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום וראויה כפרה זו שתהא מכפרת והולכת לעולם ובבכור שור כתב על פי משכתוב באבן העזר ס' ב דם ראית אדם שהוא בעל מריבה יותר משאר בני אדם שהוא בעל מריבה יותר משאר בני אדם יש לחוש שבא ממשפחה שיש בה דופי וגו'

⁹ ירושלמי סנהדרין פ"ט ה"ז: א"ר יודה בן פזי בקשו לנדונו והסביר השם משמאל שהיות שמדינא לא היה זמרי חייב מיתה והיות שכוונתו היתה לשם שמים, לכן לא היה שייך לקנאות בו ולהרגו, ואדרבה היה ראוי לעורר רחמנות עליו שאף שכוונתו היתה לטובה אעפ"כ נלכד בפתח. וזו היתה טענת האנשים שבקשו לנדות את פינחס, אף שמן הדין לא היתה עליו קושיא, שהוא לא היה מחוייב לירד לסוף כוונתו, אבל מ"מ הם באשר ידעו שגם פינחס ידע כוונתו בקשו לנדונו, מאחר שהיה לו מקום לדון אותו לכף זכות ולא דנהו. אך באמת גם פינחס ידע מזה, ואעפ"כ באשר היה רואה שהנגף נוגף וכל ישראל הם בסכנה, לא השגיח על כל אלה ומסר גם את נשמתו, ואפילו על מנת שיקרא רוצח עשה מה שעשה בשביל להציל את ישראל. וזו בעצמה מדת אהרן הכהן שזכה לכהונה על ידי עשיית עגל מפני שמסר נפשו ונשמתו עבור כלל ישראל.

¹⁰ במדבר כה יב: לכן אמר – עיין רמב"ן על פסוק יא ובמרגליות הים (סנהדרין דף פב ע"ב) חקר אם הדין של קנאים פוגעים בו הוא מצוה או רשות וז"ל שם (ס' כ): וכבר אפליגי קדמונים אי האי דקנאים פוגעים בו הוא מצוה או רשות, דהנה בירושלמי הכא סופ"ט שגם פינחס שלא ברצון חכמים הוא ובקשו לנדונו לולא שקפצה עליו רוח הקודש כו', ועיין משנה למלך הל' רוצח סוף פרק א שאינו

and His people¹. This seeming rogue was actually a holy man, now elevated to the Priesthood (despite the fact that murder normally disqualifies from the Priesthood²), destined to live forever in the form of Eliyahu³.

This is a classic case of how wise, holy, thinking people trying to figure out good and bad by themselves can be completely wrong. Contrary to the wisdom of even great sages of the time, Pinchus, by risking his life, and doing it without any personal interest, had sanctified every fiber of his being in one big Kiddush HaSh-m⁴.

Pinchus' immediate reward was to be made a Cohen⁵. The long-term effects of his action were much greater, however: all 18 High Priests of the First Temple and all 81 of the Second Temple descended from him⁶.

But, it would seem that the emerging principle of ה'בוועל ארמית קנאים פוגעים בו⁷ requires such a holy state that it is simply irrelevant to our lives as an operative principle⁸. Pinchus himself pays a price for his zealotry, disqualifying himself from taking over for Moshe⁹, and when, in the form of Eliyahu, he expresses a similar trait, he is actually taught by G-d to move into a different direction¹⁰. "Pinchus, yes," says the Akeidah. "Others, no"¹¹. "We are to stand up and fight those forces which declare themselves as anti-Torah, but within the Torah world the Pinchus-factor is most likely to lead us away, not towards, Torah values.

If this is so, why then does the Torah teach us about Pinchus; is it only to tell us what not to do? We generally would never have thought that such an act of murder is permissible unless the Torah had revealed this to us in the first place!

מצוה רק רשות בעלמא, ועיין ברמב"ם הל' איסורי ביאה פ' יב הל' ד ה'בוועל נכרית וכו' אם פגעו בו והרגוהו הרי אלו משובחים וזריזין, לא נקט כל הפוגע בו הרי זה זריז ומשובח רק הדגיש שמדובר באדם שכל תהליכותיו בקודש קנאי הוא ואז בטח שגם פעולותו זו לשם שמים היא וגו' ושם בס' כב הביא רבינו ירוחם נתיב לב שכתב אם ה'בוועל נהפך והרגו לקנאי אפילו שלא בשעת מעשה אינו נהרג עליו כי הקנאי הוי כרודף יען שאין עליו מצוה רק רשות

¹ שם יא: פינחס בן אלעזר בן אהרון הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי

² זוהר, חזקוני והריב"א

³ ברבינו בחיי יא: השיב את חמתי מעל בני ישראל ... ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי ... נמצאת למד שהשבת החמה גרמה קיומן של ישראל ... ואם כן פינחס גרם לישראל אורך ימים ושנות חיים מאותו זמן עד סוף העולם ... ולכך זכה לחיות לאין תכלית מדה כנגד מדה כי פנחס זה אליהו (זוהר פנחס רסו א). ע"כ ובהמשך כתב: ומפני שמאס חיי העולם הזה נתן לו חיי העולם הבא ועלה בסערה השמימה

⁴ דגל מחנה אפרים: כי ידוע על ידי מסירת נפשו שמסר עצמו לקידוש ד', בזה נתקדשו בפעם אחת כל רמ"ח אבריו ושם"ה גידיו והוא שאמר לו הש"י הנני נותן לו את בריתי שלום היינו בשלימות כי ברית מספר תרי"ב וחסר אחד מן תרי"ג והיא שאמר לו ד' שיתן לו הברית בשלום היינו בשלימות בלי שום מחסור ויעשה מרכבה לכל התרי"ג מצוות והבן

⁵ במדבר כה (יג) והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל:

⁶ תוספות יומא ט בשם הספרי והירושלמי

⁷ ירושלמי סנהדרין פ"ט ה"ז

⁸ לא רק שהלכה ואין מורין כן אלא בירושלמי סנהדרין כתוב שאין רוח חכמים נוחין הימנו ובתורה תמימה אות לא כתב: הא דקנאים פוגעים ב'בוועל ארמית אין רוח חכמים נוחה מזה, והסברה בזה י"ל, דכיון דצריך לעשות זה ברוח קנאה אמתיית לכבוד ד', א"כ א"א לתת רשות לכל אדם שיהיה רשאי לפגוע באיש כזה, כי מי יודע אולי הוא עושה זה באיזו פניה צדדית ... ובין כה הוא הורג נפש שאינו מחויב מיתה מצד הדין ממש. עכ"ל

⁹ והביא ההגות בפרשיות התורה את הרבי מקוצק שאמר שאע"פ ששבחו הכתוב את פינחס, מ"מ נפסל על ידי זה מלהיות מנהיג בישראל, כי אין זה תכונת המנהיג.

¹⁰ בהגות בשם העקידה שאצל אליהו אחרי שהרג את נביאי הבעל לקח ד' למדבר, מקום מתן תורה להדריכו בדרכי משה רבינו שלא דרך קנאות היינו לא ברעש ד' ולא באש ד' אלא בקול דממה דקה היינו שמעשים בנחת ובישוב הדעת זה מה שרצוי לפני ד' (ע"ש עוד ועיין בשמונה פרקים להרמב"ם פ' ז)

¹¹ ובעקידה (מובא בהגות בפרשיות התורה) שאין התורה מציינת לשבח את המדה, אלא פינחס, שהשתמש במדה זו בכח הארה עליונה כהוראת שעה. (משה לא עשה זאת אומר העקידה, כי העריך את הדבר כפסק שאינו מחייב בבית דין של מטה)

What the Torah first and foremost comes to teach us is the value of Shalom. At first blush, Pinchus did a violent act. Whatever its necessity, it could hardly have been considered an act of peace. Yet, Pinchus is bestowed with the exalted title, possessor of a ברית שלום¹. To understand this, we are going to have to redefine our concept of Shalom.

The word Shalom comes from the word Shleimus, which means completion. Its opposite, Machlokes, comes from the word Cheilek, a fragment of something. The Sefas Emes² says that the natural state of man is to be in a state of Machlokes. Two people together will, unless they make an effort, move away from each other rather than closer together. This is a world of separate identities, where truth and the commitment to truth are not great enough to overcome the unique perspectives and inclinations which each of us brings to different situations. Were it not for G-d Himself, says the Malbim, the world would lack any semblance of unity³. G-d makes a covenant of peace which unifies the fragmented pieces of reality that comprises our world.

According to the Kabbalists, every human is a 'small world' (Olam HaKatan), a microcosm of the large world (Olam HaGadol). Each human has to struggle to maintain an integrated wholesomeness, making peace and unity (שלום ושלימות) between all of his multi-faceted selves, his physical, emotional, intellectual and spiritual aspects, all of his qualities, talents and character traits, all of his hang-ups and idiosyncrasies. So, too, we have to struggle to put the world at large together into one picture. Without a gift from G-d, without the fundamental unity of His Oneness (הנהגת יחודו) underlying and combining the whole universe into a covenant of peace, we would never be able to move towards unity on the surface reality which we can access⁴.

And hence the remarkable words which we say repeatedly in the benching and the dovening⁵:

עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל אמן

He who makes peace (as a natural state) in the worlds above, He will continuously recreate peace over us (in a world of natural fragmentation), etc⁶.

Shalom is a meta-value, a great principle on which the world turns⁷. Yet, because the world naturally flows away from unity, peace is a difficult and messy thing to attain. It requires a deep commitment and pursuit by mankind to be achieved. Ironically, in the case of Pinchus, it was only achieved at the expense of blood and lives.

The whole world, Jew or non-Jew, believes in peace. Yet, the world is full of war and conflict. This is because as much as we believe in peace, we believe that the things we are

¹ במדבר כה (יא) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי: (יב) לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום:

² ריש פרשת קרח

³ ריש פרשת פינחס פסוק יב

⁴ מלבי"ם: הקב"ה כרת עם כלל המציאות ברית השלום, כי כל המציאות מורכב מכחות מתנגדים זה לזה והם מפורדים איש מאחיו

⁵ בסוף כל שמונה עשרה ובסוף ברכת המזון ובסוף כל קדיש

⁶ ע"פ ספר העיקרים

⁷ אמר הקב"ה: בדין הוא שיטול [פינחס] שכרו. לכן הנני נותן לו את בריתי שלום. גדול השלום שנתן לפנחס שאין העולם מתנהג אלא בשלום והתורה כולה שלום שנאמר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום ואם בא אדם מן הדרך שואלין לו שלום וכן שחרית שואלין לו שלום ובאמש כך שואלין בשלום. בברכת כהנים חותמין בשלום. שמע ישראל פורש סוכת שלום על עמו. התפלה חותמין בשלום. אר"ש בן חלפתא אין כלי מחזיק ברכה אלא שלום שנאמר ד' עוז לעמו יתן ד' יברך את עמו בשלום

fighting for are more important than peace. **For this, we believe, we should fight.** In truth, it is rare that the Torah would sanction a fight over peace.

Shalom requires constant work even under the best of circumstances. In institutional life there is the added difficulty of the Pinchus-factor, as our motives are more noble. We feel that our Machlokes is for the sake of the Torah by very definition. "It is not for our personal gain for which we are fighting," we tell ourselves. "It is for the sake of the organization!"

The easiest place to have machlokes is when both parties feel that they are fighting LeShem Shamayim. Competing Torah organizations often feel this way. The Chazon Ish stresses to us that in cases which activate our sense of fighting LeShem Shamayim, our natural responses simply cannot be trusted¹. It is not good enough to have good midos, for one will always bump into something which activates a negative midah (that he may not even have known he had) and this will lead him, even as a dedicated Torah Jew, to committing איסורי תורה that he would never dream of doing in other areas².

The comments of the Chazon Ish bring to mind a העמק דבר that discusses a frightening manifestation of religiosity. The HaEmek Davar states that there is a holy Yetzer Hora to try and achieve love of G-d and holiness in ways that are not clearly mandated by the Torah³. Similarly, the Chazon Ish explains that once our sense of moral outrage has been activated, we will no longer accept Torah authority to tell us that we are wrong⁴.

The gemorrah in Sanhedrin⁵ links the midah of Shalom with the concept of peshara⁶. When two people come in front of Beis Din, there is a מצוה לבצע: the judge should first ask the parties to accept a compromise. When two people have a dispute and one says the other owes him money while the second party denies it, one of the parties will be shown to be 100% victorious in this dispute according to Din. The other will be a total loser; he will pay everything as the borrower or be paid nothing as the lender. Peshara comes to change that, to

¹For example, organizations become quite territorial. However, we have a principle that in the מצוה of תלמוד תורה does not apply. The אמונה ובטחון, חזון איש, spells this out:

פ"ג א: הרי שיש בעיר מלמדים מתפרנסים מעמלם ולפתאום באו מלמדים אחרים מעיר אחרת, וכטבע בני אדם אינם שבעים רצון **מהנשנות** (מהישנות?). קפצו כולם על האורחים החדשים ומלמדי העיר נזוקו. ומקופחים פשטו שנאתם בלבם על הרודפים החדשים ... [ו]יצאו להוציא דבת שוא ולעורר רחמי בני העיר נגד האכזריות של הבאים החדשים ... הנה כל מעשיהם היו מנוקים מכל חטא ואון לא היתה ההלכה כמותם שיכולים לעכב על החדשים ... אין כאן איסור מחלוקת ולא איסור לשון הרע ולא שנאת חנם, ויש כאן מלחמת מצוה להעמיד הדת על תלה. אבל עשו שההלכה הכאיפה דקנאת סופרים תרבה חכמה ... הנה האורחים הבאים עשו כהלכה והרמים כנגדם שופכים דם נקיים, וששונאים אותם בלב עוברים על לא תדמא אחיך, וכשמדברים עליהם רע עוברים על איסור לשון הרע, כשמקילים קהלות לקטטות עוברים על לא תהיה כקרח, כשנוקמים בהם בהעדר הטבה עוברים משום לא תקום.

² Therefore, says the Chazon Ish, only a commitment to the details of הלכה can save us from such error.

³העמק דבר, ויקרא, סדר שמיני, פרק ט': פטוק ו': "זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'. זה הפטוק אומר דרשוני שהרי כבר עשו מה שעליהם והביאו הכל אל פני אוהל מועד ... ודרשו חז"ל בת"כ אמר להם משה לישראל אותו יצה"ר העבירו מליבכם וגם מה שייך לכאן המקרא כי ה' אלקיכם וגו'. והענין דכבר היה בימי משה **כהות** בישראל שהיו להוטים אחר אהבת ה' אבל לא על ידי גבולים שהגבילה תורה... אלא אותו יצה"ר העבירו מליבכם שגם זה התשוקה אע"ג שהיא להשיג אהבת ה' בקדושה מכל מקום אם היא לא בדרך שעלה על רצונו ית' אינו אלא דרך יצה"ר להטעות ולהתעות דעת גדולי ישראל בזו התשוקה... ובהו שייך לומר שלא יקח שוחד הינו שנותן נפשו על אהבת ה' ועל כבודו ית' באופן שאינו מחויב בזה ואין לו שוחד גדול מזה..."

⁴חזון איש, אמונה ובטחון: והלא אין ספק שהצדק אתי, אך הדיין לא ירד לעומקו וחסר לו הבנה הראוייה למהלך רוחי ומשאת נפשי, וכל משפטו לפי כח הדמיון של בן אדם ונטיותיו הטבעיות, היתכן שהתחייבתי להכנע למשפט מעוות כזה.

⁵מסכת סנהדרין דף ו ע"ב בסוגיא אי מצוה לבצוע או אסור לבצוע ולבצוע היינו לעשות פשרה ושם: רף יוסי הגלילי אומר אסור לבצוע ... אבל אהרון אוהב שלום וגו' ופרש"י ד"ה ורודף שלום: וכיון שהיה שומע מחלוקת ביניהם קודם שיבואו לפניו בדיון היה רודף אחריהן וגו'

⁶שם הסוגיה דנה אם מצוה לבצוע או אסור לבצוע ולהלכה כששני בעלי דין באים למשפט מצוה על הדיין להציע מראש שיעשו פשרה.

say that both parties can exist, though neither as perfectly as he would have wished. The chiddush of the Gemorrah is to say that this peshara is a greater truth than the truth of Din.

There is a truth of Din and there is a truth of Shalom. The truth of Din is a zero-sum reality, total victory or total defeat. The truth of Shalom allows both parties give a zechus kiyum to each other.¹ The Midrash points out that after Yaakov died, his sons were concerned that Yosef would take revenge on them, and they therefore told an untruth, stating that Yaakov asked Yosef to forgive them². How could the Torah, which is pure truth, have a non-truth written in it? The answer is that the Torah comes to reveal to us that lying for the sake of Shalom Bayis is indeed a higher truth.

Even though the Talmud brings one opinion (not the halacha) which says that in Beis Din it is אסור to look for a פשרה³, all agree that it is a מצוה to look for שלום (and פשרה) outside of Beis Din. What prevents us from doing this is our sense of outrage at the injustice: “We can’t let them get away with this.” “How could they do this to us?” “We have to teach them a lesson,” and so on.

In fact, outside of Beis Din, it is not justice we are looking for, but rather peace. We are required to unilaterally act peacefully even if the other side does not reciprocate. Peace is not just a pragmatic idea; it is a value. It is a value to which all of the Torah leads, says the Rambam⁴. And as a value, it must be upheld irrespective of the standards of those around us⁵.

Shalom, the Sages tell us, is also a practical necessity; it is the glue that holds the whole world together⁶. The Sages tell us that Shalom is the receptacle which holds all other blessings. This is why the last blessing of the Shmoneh Esreh, the last of the Priestly Blessings, and many other areas deal with this theme⁷. It is also why the very last Mishneh

¹The Gemorrah there, when trying to prove that it is a mitzvah for the Dayan to first look to a peshara, brings the Mishneh in Avos as support:

הוי מתלמידיי של אהרון: אוהב שלום ורודף שלום וגו'
בגמ': אבל אהרון אוהב שלום ורודף שלום ומשים שלום בין אדם לחבירו

The opposing view answers this (successfully) by pointing out that Aharon was working outside of the framework of a Beis Din.

²תנחומא תולדות פ"א א: גדול הוא השלום שדברה התורה דברי בדאי בשביל שלום ואי זה כה תאמרו ליוסף אנא שא נא פשע אחיך וחסאתם (בראשית ו) ואין אנו מוצאים שצוה כלום מכל הדברים האלה אלא לפי שהיה יודע חסידותו של יוסף ולא היה חושדו ומחזיק אותו כשופכי דמים:

³This may be because a משפט of דין (as opposed to a משפט of פשרה) is also a form of שלום:
גוד אריה ריש פרשת משפטים ד"ה לומר שתשים סנהדרין אצל המזבח: ... דהם שוים לגמרי דהמזבח הוא משים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים ... וכן המשפטים מטילים שלום בעולם

⁴משנה תורה, הל' חנוכה פ' ד הל' יד: היה לפניו נר ביתו ונר חנוכה או נר ביתו וקדוש היום נר ביתו קודם משום שלום ביתו שהרי השם הנמחק לעשות שלום בין איש לאשתו גדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם שנאמר (משלי ג') דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום

⁵In (peaceful) inter-organizational relations there are two levels, co-ordination and co-operation. Co-ordination means that you agree to hold major events on different nights, that essentially you do not get in each other's way. Co-operation involves joint programming.

In practice, it is rare for two organizations to run a joint seminar, Shabaton or weekend. More likely, organizations in a city will agree to host a citywide Shabbaton weekend, each with its own location, to make a unified appeal to the Federations and the like. Remember that co-operation is not an all or nothing business. Even a disastrous experience with an organization does not preclude future co-operation on other issues.

⁶במדבר רבה פינחס א א: ... אין העולם מתנהג אלא בשלום והתורה כולה שלום שנאמר דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום ואם בא אדם מן הדרך שואלין לו שלום וכן שחרית שואלין לו שלום ובאמש כך שואלין בשלום.

⁷במדבר רבה פינחס א א: ... בברכת כהנים חותמין בשלום. שמע ישראל פורש סוכת שלום על עמו. התפלה חותמין בשלום. אר"ש בן חלפתא אין כלי מחזיק ברכה אלא שלום שנאמר ד' עוז לעמו יתן ד' יברך את עמו בשלום

focuses on the Shalom theme¹. Without Shalom, all Brachos are lost. Either we will have Shalom and all its blessings or we are doomed to lose all.

In a post-Temple world, Shalom becomes even more difficult to achieve. The Temple was a model of the world, a mini-world, showing us how all the disparate elements combine to form one big receptacle to hold G-d's holiness. Yet, the Temple not only modeled Shalom, but it was, through the Korbanos, an active spiritual force to counter the entropy inherent in the universe². We no longer have that model.

We can now understand why Pinchus' action was considered one of achieving peace, and not justice or something else. Zimri had the best of intentions in doing what he considered to be an Aveirah Lishmah. Pinchus, however, saw 22,000 of his brethren die in front of his eyes and knew that this was not so. By having relations with a Midianite, Zimri was not pursuing something which was going to create greater spiritual and physical unity in the world. The plague was an obvious manifestation of this, but such a sin, relations with a non-Jew, certainly does not carry the death penalty. Plain and simple, a killer of someone who eats pork or does any other sin which does not carry the death penalty is a murderer. In fact, the Yerushalmi tells us that the Sanhedrin initially wanted to put Pinchus in Cheirem for what he had done, until they remembered the principle³ בוועל ארמית קנאים פוגעים בו and G-d attached the title of בריתי שלום to him.

The two things combined make this another example of where doing a mitzvah achieves the opposite effect of what one might have expected⁴. Give maaser and become rich⁵; keep the Shabbos – close your store and spend money, and you will be reimbursed for all that you spend⁶. Destroy the City of Idolatry (עיר הנדחת), and for that act of cruelty G-d promises⁷ ונתן לך רחמים ורחמך; break Shabbos (which has a death penalty) by doing bris milah, and you will live to see all your allotted days. Marry your brother's wife in an act of Yivum (where in other circumstances she is totally forbidden to you and her children are forbidden to marry other Jews), and your children may become great and holy people. It is not man who achieves these results, but, by doing G-d's Will, he is granted these things without further effort⁸, though it requires a level of pure lishmah to be eligible⁹.

¹ תוספות י"ט, מסכת עוקצים פ"ג משנה יב: אמר ר"ש בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום - שנא' ה' עוז וגו'.

² תנחומא תולדות פ"א א: גדול הוא השלום שדברה התורה דברי בדאי בשביל שלום ואי זה כה תאמרו ליוסף אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם (בראשית ו) ואין אנו מוצאים שצוה כלום מכל הדברים האלה אלא לפי שהיה יודע חסידותו של יוסף ולא היה חושדו ומחזיק אותו כשופכי דמים:

³ שם משמואל [תר"ע]: דברי הירושלמי סנהדרין (סוף פ"ט) שרצו לנדותו אילולי שקפצה עליו רוח"ק ואמרה והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם, ע"כ.

⁴ עיין באור גדליהו שהביא את רוב הדוגמאות שלמטה

⁵ שבת דף קיט ע"א: בעא מיניה רבי מדבי ישמעאל ברבי יוסי עשירים שבארץ ישראל במה הן זוכין אמר לו בשביל שמעשרין שנאמר עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר

⁶ שם: שבשאר ארצות במה הן (העשירים) זוכין אמר לו בשביל שמכבדין את השבת

⁷ רב צדוק הכהן, רסיסי לילה - אות ו: ואמר בפרשת ראה במצות עיר הנדחת (דברים יג, טז) הכה תכה וגו' שמוליד אכזריות גדול להכות עיר שלימה ומלואה ולאבדה מכל וכל. סיים על זה ונתן לך רחמים ורחמך ודרשו חז"ל מזה בשילהי שבת (קנא ע"ב) המרחם על הבריות מרחמן (עליו מן השמים וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים) וכו' מבואר דמפרש לך רחמים שיהיה לך רחמים על אחרים.

⁸ רסיסי לילה - אות ו: ונתן בלא השתדלות רק על ידי מצוה זו שתהיה אכזר על הרשעים כפי רצון השם יתברך על ידי זה תזכה למידת רחמנות על הצדיקים כרצון השם יתברך:

⁹ רסיסי לילה - אות ו: להיות מוליד ההיפך זהו רק על ידי לשמה

Similarly, G-d testifies that because Pinchus was fulfilling a mitzvah, the net effect was to create greater unity in the cosmos even though it involved killing two people. This kind of Shalom, says Rav Yaakov Etlinger¹, is the Shalom between man and his Creator².

There have been many situations where Torah principles required a stand against anti-Torah positions, and these seem to draw on qualities of aggression, strength and bravery. But, says Rav Etlinger (*Minchas Ani* on Chumash), the real value these battles must draw on is the understanding that ultimately peace between us and *Shamayim* is a transcendent value. This is not an obvious lesson to learn. To teach us this, G-d had to engineer a situation where Moshe Rabbeinu would forget a basic halacha to allow Pinchus, then a untitled Jew, to step into the breach.³

The immediate reaction of those around Pinchus was to accuse him of bearing some hatred towards Zimri or to blame his Midianite origins which moved him to such an impetuous act⁴. To this, G-d testified that Pinchus was really moved by a love for the Jewish people and his desire to save them -

כה (יא) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתו מעל בני ישראל בקנאו את
קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי :

It was from amidst the Jewish people, to save them, that Pinchus was zealous⁵, not his non-Jewish roots⁶.

We do not ultimately understand such mysteries, but nevertheless, we are told that they work. Such a level is unattainable for ordinary Jews, but the lessons of peace are there for all of us to learn.

¹פירושו על החומש הנקרא מנחת עני שנאמר כה ז: ותעצר המגפה מעל בני ישראל

²But is only relevant to קנאין פוגעים בו. עריות. With everything else, a Sheailas Chacham has to be asked.

³כה ו: לעיני משה - אמרו לו משה זו אסורה או מותרת א"ת אסורה בת יתרו מי התירה לך וכו' כדאיתא התם: והמה בכים - נתעלמה ממנו הלכה (כל הבעל ארמית קנאים פוגעים בו) געו כולם בבכיה. בעגל עמד משה כנגד ששים רבוא שנאמר ויטחן עד אשר דק וגו'. וכאן רפו ידיו. אלא כדי שיבא פינחס ויטול את הראוי לו: (ז) וירא פינחס - ראה מעשה ונזכר הלכה אמר לו למשה מקובלני ממך הבעל ארמית קנאין פוגעין בו א"ל קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא. מיד ויקח רומח בידו וגו':

⁴פרי צדיק א

⁵מי השלוח: התחילו השבטים מבזין אותו כי אמרו כי היה עושה זאת מחמת שנאתו לזמרי

⁶פרי צדיק א: ולכן כתיב בקנאו את קנאתי בתוכם שבשעת הקנאה היה ג"כ בתוכם בתוך בני ישראל ורק מרוב רחמין על ישראל.

מי שלוח שם: והשיב הש"י בקנאו את קנאתי בתוכם שקנאתו היתה מחמת גדל אהבתו לישראל וזה מרמז תיבת בתוכם.

2. Intermarriage

SUMMARY:

“And that we would not give our daughters unto the peoples of the land, nor take their daughters for our sons.” (Nehemiah 10:31)

Zimri was responding to public outcry by his tribe at the death penalty being meted out for the idolatry to Baal Peor. He approached Kozbi with an entourage of 24,000. Cozbi at first refused to have relations with him, stating that she as the daughter of the king and had been told only to relinquish herself for marital relations to the greatest of the Jews, Moshe Rabbeinu. Zimri convinced her that he was greater than Moshe. He then dragged her in front of Moshe and confronted him with also marrying a Midianite. Moshe was stumped, having forgotten - by Divine decree - a simple distinction and Zimri perpetrated his act. The results were immediate and disastrous – all 24,000 people accompanying Zimri were killed in a plague which had every appearance of spreading further. Pinchus saw this and realized that there was no time. He dared to state a halacha in front of his Rebbe, Moshe Rabbeinu, and carried out his zealous act. The act required at least six miracles, the plague subsided and our Parsha begins.

The Jews at Baal Peor committed two sins. The first was the idolatry of Baal Peor, and the second was the harlotry with the daughters of Moav. idolotary is a cardinal sin, for which one should rather die than transgress. Physical relations with a non-Jew, on the other hand is at worst a negative prohibition. For some, the Torah prohibition applies only to the 7 nations. For others living as husband and wife is the Torah prohibition, but relations with a non-Jew is only Rabinically proscribed. Yet, it was for harlotry with a gentile, that 24 thousand Jews died of the plague.

Perhaps, this is because this was a case of public licentiousness involving a public desecration of G-d's name.

However, trying to define Jewish relations with a non-Jew in purely halachik terms misses the point. A person who intermarries is breaking his covenant with the Jewish People, and therefore the covenant which the Jewish people has with G-d. This represents a fundamental breach with Judaism and the Torah.

Because this act is so serious, there is a special law for relations with a non-Jew as stated by the Sages:

משנה, סנהדרין דף פא ע"ב: הבעל ארמית קנאין פוגעין בו

From this the Ramban learns that it would be better to die than to have relations with a non-Jew where such relations are known to others.

This law is a הלכה למשה מסיני. The Rambam limits the application of the law to a situation where the non-Jewess is an idolater. The law only applies so long as the act is public and so long as they are in the midst of the act.

The law states further that if one asks a posek, one is not told that this is the law. One has to moved to act on one's own. And therefore, although this law is applicable today, the Shulchan Aruch does not mention it.

We live in an era where, for most Jews, there are no longer negative messages telling them not to intermarry with non-Jews. Intermarriage is no longer seen as a contradiction to one's Jewishness. “He respects my Jewishness, and is happy that I light candles on Friday night,” is an oft heard refrain.

But the Torah has sent us clear enough messages about the abhorrence of such an act. As early as the the Forafathers, we are exposed to the incident between Dinah and

Shechem. Schem was just doing what may have been common practice at the time. His father, Chamor, was absolute ruler of his area, and consequently, Schem could presumably take any damsel he liked. Dina was not married at the time. So why is Chamor's action considered so heinous? The Beis Halevi states that the real problem was the defiling of a Jew who had inherited the enormous spiritual purity of her ancestors and built on that in turn, and whose role would be to model holiness to all future generations. The Jewish contribution to civilization has been out of proportion to its size and circumstances to such a degree that it defies historical explanation. But more than anything, it has been its contribution of Monotheism, and the consequences of Monotheism which has reflected the spiritual genius of the Jews and which changed the course of world history. If Dina and her descendents were to get lost amongst the princes of Shchem, that Jewish genius would forever be lost. It was this dilution of the one-G-d commitment, more than anything else, which inspired various forms of legislation distancing us from intimacy with non-Jews, especially of the opposite sex.

Already much earlier, the Court of Shem, the son of Noah, promulgated a decree against intermarriage between the descendents of Shem and Noah's other descendents. This is why when Tamar is found to be pregnant, Yehuda condemns her to death. But Tamar was single at the time (a widow), and certainly didn't deserve the death penalty. Rather the death penalty was for violating the edict of the Bet Din of Shem, i.e., for apparently consorting with a gentile. This prohibition later became more specific, prohibiting Jews from intermarrying or having relations with non-Jews. It was this which caused the sons of Yaakov to condemn Shechem's act as a Neveila.

The fact that 14 million of us are here to tell the tale is in part testimony to our observing the in-marriage commitment throughout the ages. This is not to say that intermarriage has not become a major problem from time to time. It was a force to be reckoned with in Babylonia, to the point where Nechemia felt constrained to announce a curse on such people: "In those days also saw I the Jews that had married women of Ashdod, of Ammon, and of Moab... And I contended with them and cursed them..." (Nehemiah 13:23-25). There was a wave of intermarriage in the enlightenment period of the Jews in Europe. But never before has it threatened the Jews as it does today. It is not for nothing that once a year we read our Parsha and remind ourselves of the terrible implications of lowering our guard.

DETAIL:

“And that we would not give our daughters unto the peoples of the land, nor take their daughters for our sons¹.” (Nehemiah 10:31)

The Jews committed two sins at Baal Peor: the first was the idolatry of Baal Peor, and the second was the harlotry with the daughters of Moav. It was on the second of these sins that 24 thousand Jews died of the plague. The Nesivos Shalom points out that idolatry is a cardinal sin for which one should rather die than transgress. On the other hand, physical relations with a non-Jew are, at worst, a negative prohibition. Yet, it is the latter which triggered the plague and proved to be so destructive to the Jewish nation throughout the generations.

According to the Rambam, it is a Torah prohibition of לא תתחתן במ to intermarry with a non-Jew², but just having relations with a non-Jew is only a rabbinic prohibition³. The Tur is even more lenient, restricting the Torah prohibition of intermarriage to the 7 nations alone⁴. (He agrees that non-marital relations with other non-Jews is only a Rabbinic prohibition⁵.) However, public licentiousness, as with Zimri, is a Chillul HaSh-m, a public desecration of G-d's name, and, according to the Rambam, it has a special Torah prohibition punishable by Kares attached to it⁶.

However, trying to define Jewish relations with a non-Jew in purely halachik terms misses the point. A person who intermarries is breaking his covenant with the Jewish People, and therefore the covenant which the Jewish people have with G-d⁷. This represents a fundamental breach with Judaism and the Torah⁸. Indeed, says the Nesivos Shalom, it is just

¹נחמיה י (לא) ואשר לא נתן בנותינו לעמי הארץ ואת בנותיהם לא נקח לבנינו

²רמב"ם איסורי ביאה פ' יב הל' א: ישראל שבעל עכו"ם משאר האומות דרך אישות או ישראלית שנבעלה לעכו"ם דרך אישות הרי אלו לוקין מן התורה שנאמר לא תתחתן במ בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך אחד שבעה עממין ואחד כל אומות באיסור זה וכן מפורש על ידי עזרא ואשר לא נתן בנותינו לעמי הארץ ואת בנותיהם לא נקח לבנינו

³רמב"ם שם הל' ב: ולא אסרה תורה אלא דרך חתנות אבל הבא על הכותית דרך זנות מכין אותו מכות מרדות מד"ס גזירה שמה יבא להתחתן ואם ייחדה לו בזנות חייב עליה משום נדה ומשום שפחה ומשום כותית ומשום זונה ואם לא ייחדה לו אלא נקראת מקרה אינו חייב אלא משום כותית וכל חיובין אלו מדבריה ע"כ ומקורו מהגמ' סנהדרין פב ע"א: כי אתא רב דימי אמר בית דינו של חשמונאי גזרו הבא על הכותית חייב עליה משום נשג"א כי אתא רבין אמר משום נשג"ז נדה שפחה גזיה זונה אבל משום אישות לית להו ואידך נשייהו דאיי לא מיפקרי

⁴טור, אה"ע ס' טז: ... ונ"ל (שלא תתחתן) אינו אלא בד' עכו"ם דלא קי"ל כרבי שמעון דאמר כי יסיר לרבות כל המסירין ואפילו בד' עכו"ם אין לוקין משום לא תתחתן אלא לאחר שנתגיירו אבל בעודם עכו"ם לא שייך בהו חתנות ואינו לוקה עד שיבעול ואז לוקה עליה משום לא תקח וזה לפי הגמ' עבודה זרה דף לו ע"א: לא תתחתן במ דאורייתא ז' אומות אבל שאר עובדי כוכבים לא ואתו אינהו וגזרו אפילו דשאר עובדי כוכבים

⁵טור, אה"ע ס' טז: כותית אע"פ שאין בה לאו אסור מדרבנן ואם בא עליה בזנות דרך מקרה מכין אותו מכות מרדות ואם ייחדה לו בזנות חייב עליה מדרבנן משום נדה ומשום שפחה ומשום עכו"ם ומשום זונה אמנם בחידושי הר"ן הביאו האבני מלואים ס' טז שמשתפק בזה שאפשר אף בצנעה יש חיוב כרת

⁶רמב"ם שם הל' ו: לא פגעו בו קנאים ולא הלקוהו ב"ד הרי עונשו מפורש בדברי קבלה שהוא בכרת שנאמר כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר יכרת ה' לאיש אשר יעשנה ער ועונה אם ישראל הוא לא יהיה לו ער בחכמים ולא עונה בתלמידים ואם כהן הוא לא יהיה לו מגיש מנחה לה' צבקות הנה למדת שהבעול כותית כאילו נתחתן לעכו"ם שנאמר ובעל בת אל נכר ונקרא מחלל קדש ה'

⁷ואולי זה ההסבר של הגמ' ערובין דף יט ע"א אמרו שאברהם אבינו אינו מניח שום ישראל מהול ליכנס לגיהנם חוץ מהבא על הכותית ע"כ והיינו דמילה הוי ברית עם ד' אבל זה הפר בריתו עם ד' ולא עוד אלא באותו אבר עצמו שנכרת בריתו עם ד' מלכתחילה

⁸רמב"ם שם הל' ז: עון זה אע"פ שאין בו מיתת ב"ד אל יהי קל בעיניך אלא יש בו הפסד שאין בכל העריות כמותו שהבן מן הערוה בנו הוא לכל דבר ובכלל ישראל נחשב אע"פ שהוא ממזר והבן מן הכותית אינו בנו שנאמר כי יסיר את בנך מאחרי מסיר אותו מלהיות אחרי ה': (ח) ודבר זה גורם להדבק בעכו"ם שהבדילנו הקב"ה מהם ולשוב מאחרי ה' ולמעול בו.

this which our Parsha teaches us. G-d did not unleash the plague on Klal Yisroel for their idolatry with Baal Peor that immediately preceded Zimri's act with Kozbi. G-d killed 24,000 Jews to show us that if the act is measured by how much joy an action brings to G-d versus how much G-d hates a certain act, relations with a goy is worse than idolatry¹.

There is a special law for relations with a non-Jew because this act is so serious. The Sages state:

משנה, סנהדרין דף פא ע"ב: הבעל ארמית קנאין פוגעין בו²

From this Mishnah, the Ramban learns that it would be better to die than to have relations with a non-Jew where such relations are known to others³.

The Rambam tells us that this is a הלכה למשה מסיני. He limits the application of the law to a situation where the non-Jewess is an idolater⁴. The law only applies as long as the act is public (in front of ten Jewish men⁵) and as long as they are in the midst of the act⁶.

However, the law states further that,

סמהדרין דף פב ע"א: אמר רבי יוחנן הבא לימלך אין מורין לו⁷

הרב שלום אלישב שליט"א הגדיר למי שהתחתן לגויה כמוציא זרע מישראל. הרב יעקוב ויינברג זצ"ל קרא לו כשובר את הברית עם העם.

¹ נתיבות שלום, ריש פינחס: וזה [גם] ענין החטא של זנות בנות מואב, כדאיתא בזה"ק (ח"ב ג). דתנינן לית קנאה קמי קוב"ה בר קנאה דברית קדישא, מה כתיב ויחל העם לזנות אל בנות מואב מיד ויחר אף ד' בישראל, היינו שאין לך דבר שנאויו לפני הקב"ה כבועל ארמית, אפילו יותר מע"ז, גילוי עריות ושפיכות דמים. ואצל ישראל החשבון אינו אם יש על זה עונש גדול יותר או קטן יותר אלא מהו הדבר השנאויו לפני הקב"ה, ע"כ דווקא על חטא זה של בועל ארמית היתה המגפה של כ"ד אלף מישראל. ורק על זה נאמר ההלכה דקנאין פוגעים בו ע"ש עוד
ובגמ' סנהדרין פב ע"א דימה התחתנות לגוי **אסם** ע"ז (אבל לא יותר גרוע מע"ז) וז"ל שם: אמר רבי חייא בר אבויה כל הבא על הכותית כאילו מתחתן בעבודת כוכבים דכתיב ובעל בת אל נכר וכי בת יש לו לאל נכר אלא זה הבא על הכותית

²There is a machlokes whether this law applies to the opposite case, i.e. where the male is non-Jewish and the female Jewish. HaGahos Mordechai in Yevamos Perek Hacholetz holds that the law does apply, while the Nodeh BeYehuda, Even HaEzer, Siman Kuf Nun and the Ramban in the Milchamos at the end of Perek Ben Sorer U'Moreh disagree. Their logic is explained by the Nodeh BeYehuda: Since the progeny of such a relationship will still be Jewish, the woman has not completely severed her ties with the Jewish people. But a Jewish man with a Gentile woman will bring about a gentile child.

³ בבית יוסף אהע"ז ט' סז ד"ה ומ"ש והוא: כתוב בא"ח בשם הרמב"ן ישראל הבא על הכותית כיון שהוא מחייבי מיתה שהרי קנאים יכולים לפגוע בו הרי הוא בכלל ג' עבירות ואפילו הכותית מתכוונת להנאתה יהרג ואל יעבור ונ"ל דהיינו דוקא לבא עליה בפרהסיה עכ"ל.

⁴רמב"ם, הל' איסורי ביאה פ' יב הל' ד: כל הבעל כותית בין דרך חתנות בין דרך זנות אם בעלה בפרהסיא והוא שיבעול לעיני עשרה מישראל או יתר אם פגע בו קנאין והרגוהו הרי אלו משובחין וזרזין ודבר זה הל"מ הוא ראייה לדבר זה מעשה פנחס בזמרי

⁵ואין צריך לפניהם ממש דזמרי באוהל היה. אלא שהכניס את כזבי לשם לפני עשרה והכל ידעו מה עושים שם

⁶רמב"ם שם: ואין הקנאי רשאי לפגוע בהן אלא בשעת מעשה כזמרי שנאמר ואת האשה אל קבתה אבל אם פירש אין הורגין אותו ואם הרגו נהרג עליו וגו'
סנהדרין דף פב ע"א/ע"ב: פירש זמרי והרגו פנחס נהרג עליו נהפך זמרי והרגו לפנחס אין נהרג עליו שהרי רודף הוא

⁷וכתיב וירא פנחס בן אלעזר מה ראה אמר רב דאה מעשה ונזכר הלכה אמר לו אחי אבי אבא לא כך לימדתי ברדתך מהר סיני הבעל את כותית קנאין פוגעין בו אמר לו קריינא דאגרתא איהו ליהוי פרוונקא
ר"ן (שם): קריינא דאגרתא איהו ליהו פרוונקא. יש שואלין היאך אמר משה כך לפנחס שילך ויהרוג והא אמרינן שאם בא לימלך אין מורין לו, והתשובה שמשה לא הורה לו ופנחס לא נמלך בו אלא שהוא הזכיר שמועתו בפני משה והוא השיב לו אם לעשות בו דין לא אמרת כלום ואם לקנא בו עד שאתה אומר לאחריים אמור לעצמך שאין לך ראוי ממך, א"נ שמשה רבינו לא ראה באותה שעה להניח הדבר ברשות המקנאין אלא ראה לרמוז לו רמז על הדבר להודאת שעה בשביל שתעצר המגפה מישראל

If one asks a posek, one is not told that this is the law. Therefore, although this law is applicable today, the Shulchan Aruch does not mention it¹. The meforshim explain that this is because the law only applies to one who is moved to act on his own because he is inspired to avenge the honor of HaSh-m. This means that this is not a mitzvah but rather a reshuv, and it is therefore not counted in Taryag Mitzvos².

The story of Pinchus and Zimri is told in detail by the Gemorrah in Sanhedrin. Zimri, who is really Shlumiel ben Tzuri Shadai³, was responding to public outcry by his tribe at the death penalty being meted out for the idolatry at Baal Peor⁴. He approached Kozbi with an entourage of 24,000 people. At first, Kozbi refused to have relations with Zimri, stating that she, as the daughter of the king, had been told to only relinquish herself for marital relations with the greatest of the Jews, Moshe Rabbeinu. Zimri convinced her that he was greater than Moshe⁵. He then dragged her in front of Moshe and confronted him with also marrying a Midianite. Moshe was stumped, having forgotten a simple distinction⁶ by Divine decree,⁷ and

¹ בחלקת מחוקק אהע"ז ט' טז סק' ד הקשה למה לא הביאו השו"ע דין זה כמו שהביא הרמב"ם והטור ובעין אליהו כתב שלא הביא בגלל שאין מורין כן. וכתב המרגליות הים (סנהדרין פב ט' יט) שאפשר שהדין של קנאים פוגעים בו הוא רק כשיש סנהדרין היושב בלשכת הגזית ודנים דיני נפשות שאז הקנאי **דינ** כסנהדרין אבל בזמן שאין סנהדרין בלשכת הגזית ואין דיני נפשות אפילו קנאי אסור להרוג

² ר"ן: מ"ט רודף הוא. פי' אע"פ שברשות הוא עושה וגם שהוא מצווה בדבר אין האחר נהרג עליו מאחר שאין עושה ברשות ב"ד דאם בא לימלך אין מורין לו ואינו דומה לרודף שהיה רודף אחר רודף להציל שאם נהפך והרגו שודאי נהרג עליו שהארתו הרודף ברשות ב"ד הוא עושה (ש)אם בא לייטול רשות, והטעם בזה שזה שהוא רודף אחר חבירו להורג ניתן להצילו בנפשו וכשאחר בא להורגו היה לו לעמוד בעצמו שלא ירדוף אחר זה להרגו אין לו שיהפך להרוג הבא להרגו כדי שיציל הנרדף ולמה יפטר עליו יותר משהרג את הנרדף אין לו אלא שישב ולא יעבור עבירה אבל זה שהוא בא על הכותית אין הקנאין פוגעין בו כדי להצילו מן העבירה שכבר נדבק בה אלא לעשות בו נקמה והבא להרגו השכם להרגו בכל שאינו מחוייב מיתת בית דין בדבר ע"כ ומלבד שהיא רשות אינו נמנית בתרי"ג כי דין זה הלכה למשה מסיני ועיין ברמב"ם, הקדמה לספר המצות, שורש ב.

³ גמ' סנהדרין דף פב ע"ב: אמר רבי יוחנן חמשה שמות יש לו זמרי ובן סלוא ושאלו ובן הכנענית ושלומיאל בן צורי שדי זמרי על שנעשה כביצה המוחרת בן סלוא על שהסליא עונות של משפחתו שאול על שהשאל עצמו לדבר עבירה בן הכנענית על שנעשה מעשה כנען ומה שמו שלומיאל בן צורי שדי שמו ובחידושי אגדות של המהר"ל: פירוש מפני שעל ידו מתו כ"ד אלף מישראל ... לכך אמר כי היה בזמרי בן סלוא בחינות הרבה, ולפיכך היה מוכן שתבא דבר גדול כמו זה על ידו. כי כל רבוי שמות בצדיק הם מורים על גדול הצדקות שבו שמתחלק לרובי הבחינות בצדקות, וברשע רבוי השמות לגודל הרשעות שבו. ועוד כי הגדול כמו שהיה הרשע הזה נשיא לשבט, כאשר הוא רשע הוא יותר ברשעותו לפי גדול כחו, ולכך אמר חמשה שמות היו לו. ומספר חמשה שמות יש להבין ממה שבארנו במסכת אבות (פ"ב) אצל חמשה תלמידים היו לרבן יוחנן בן זכאי, ושם נתבאר כי האדם יש בו חמשה חלקים. ואמר בכאן כי כל חמשה חלקים היה לרע בזמרי. לכך היו לו חמשה שמות לרעה כמו אצל חמשה תלמידים שהיו לטובה.

⁴ גמ' שם: ויאמר משה אל שופטי ישראל וגו' הלך שבטו של שמעון אצל זמרי בן סלוא אמרו לו הן דיני נפשות ואתה יושב ושותק

⁵ גמ' שם: מה עשה עמד וקיבץ עשרים וארבעה אלף מישראל והלך אצל כזבי אמר לה השמיעי לי אמרה לו בת מלך אני וכן צוה לי אבי לא תשמעי אלא לגדול שבהם אמר לה אף הוא נשיא שבט הוא ולא עוד אלא שהוא גדול ממנו שהוא שני לבטן והוא שלישי לבטן ושם ע"ב: אמר רב ששת לא כזבי שמה אלא שוילנאי בת צור שמה ולמה נקרא שמה כזבי שכזבה באביה (שהסכימה ללכת עם פחות מעגדון שבהם)

Zimri spoke of himself in the third person. **בטן שני לבטן** means that he is descended from Shimon who was the second of the tribes. Moshe was descended from Levi, the third of the tribes.

⁶ סנהדרין שם: תפשה בבלוריתה והביאה אצל משה אמר לו בן עמרם זו אסורה או מותרת ואם תאמר אסורה בת יתרו מי התירה לך נתעלמה ממנו הלכה געו כולם בבכיה והיינו דכתיב והמה בוכים פתח אהל מועד

⁷ ו"ל המרגליות הים סנהדרין דף פא ע"א ד"ה נתעלמה ממנו הלכה (ס כט): הנה בכל מקום שנעלם איזה ענין לשעה מאבי הנביאים העירו חז"ל הסיבה באמרם משום שבא לכלל כעס או בשביל שאמר והדבר אשר יקשה מהם תקריבון אלי ושמעתי, והכא לא נקטו למצא סיבת קפידא גם כחוט השערה, משום שהעלמה זו לא היתה כעונש אך שמן השמים הסיבו שלא יהיה משה עצמו המקנא, כיון שב"ד אין מורין כן לא היה ראשי משה ראש הבית דין הגדול לעשות מעשה זו בעצמו שהיתה נקבעת הלכה לדורות.

Zimri perpetrated his act¹. The results were immediate and disastrous: all 24,000 people accompanying Zimri were killed in a plague which had every appearance of spreading further. Pinchus saw this and realized that there was no time². He dared to state a halacha in front of his Rebbe³, Moshe Rabbeinu, and carried out his zealous act⁴. The act required at least six miracles⁵, the plague subsided⁶ and our Parsha begins.

We live in an era where, in the USA and elsewhere, all stigma for intermarriage has worn off. For most Jews, there are no longer negative messages telling them not to intermarry or have relations with non-Jews. Intermarriage is no longer seen as a contradiction to one's Jewishness. "He respects my Jewishness, and is happy that I light candles on Friday night," is an oft heard refrain.

But the Torah has sent us clear enough messages about the abhorrence of such an act. As early as the the Forefathers, we are exposed to the incident between Dinah and Shechem⁷. The Beis HaLevi points out that Shechem was just doing what may have been

¹סנהדרין שם: אמר רב נחמן אמר רב מאי דכתיב ורזיר מתנים או תיש ומלך **אלקום** עמו ארבע מאות ועשרים וארבע בעילות בעל אותו רשע אותו היום והמתין לו פנחס עד שתשש כחו והוא אינו יודע שמלך **אלקום** עמו במתניתא תנא ששים עד שנעשה כביצה המוזרת והיא היתה כערוגה מליאה מים אמר רב כהנא ומושבה בית סאה תני רב יוסף קבר שלה **אמה**

²גמ' שם: וכתוב וירא פנחס בן אלעזר מה ראה? ... ושמואל אמר ראה שאין חכמה ואין תבונה ואין עצה נגד ה' כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב רבי יצחק אמר רבי אליעזר ראה שבא מלאך והשחית בעם

³גמ' שם: וכתוב וירא פנחס בן אלעזר מה ראה אמר רב ראה מעשה ונזכר הלכה אמר לו אחי אבי אבא לא כך לימדתני ברדתך מהר סיני הבעל את כותית קנאין פוגעין בו אמר לו קריינא דאגרתא איהו ליהוי פרוונקא

⁴גמ' שם: ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו **מיכן** **מהיכן?** שאין נכנסין בכלי זיין לבית המדרש שלף שננה והניחה באונקלו והיה נשען והולך על מקלו וכיון שהגיע אצל שבטו של שמעון אמר היכן מצינו ששבטו של לוי גדול משל שמעון אמרו הניחו לו אף הוא לעשות צרכיו נכנס התירו פרושין את הדבר

⁵גמ' שם: אמר רבי יוחנן ששה נסים נעשו לו לפנחס אחד שהיה לו לזמרי לפרוש ולא פירש ואחד שהיה לו לדבר ולא דבר ואחד שכוון בזכרותו של איש ובנקבותה של אשה ולא נשמטו מן הרומח ואחד שבא מלאך והגביה את המשקוף ואחד שבא מלאך והשחית בעם ובתרגום יונתן בן עזיאל בלק כה ח הביא 12 נסים ח"ל שם:

תריסרי ניסין אתעבידו לפינחס בזמן דעל בתר גברא בר ישראל לות מדיניתא. נס קדמאי דהוה ליה למפרש יתהון ולא פירש. נס תנין דאסתתם פומהון ולא צווחין דאילו הוון משתבין. נס תליתאי דכוון ברומחא וברזיון כחזא ית גברא בר ישראל בבית גובריה וית מדיניתא בבית בהתת תורפה. נס רביעי דקם רומחא באתר ברווזא ולא אשתמיט. נס חמישיא כד סובר יתהון אזדקף שיקפא נטל מיניה עד דנפק. נס שתיתאי סובר יתהון בכל משרייתא דישראל דהוה שיתא פרסי ולא אשתלהי. נס שביעי זקיפון בדרע ימיניה למחמי כולהון קרבו ולא יכילו להנוקותיה. נס תמיניא דאתעשן אע רומחא ולא אתבר מן מטולא. נס תשיעי דאתנגיד פרזלא כשיעור תרויהון ולא אשתליפו מניה. נס עשירי אתא מלאכא והפך אתתא מלרע וגברא מלעיל דיחמון כל בית ישראל ית חיסודיהון. נס חדסרתי דאתנטרו כד חיין עד זמן דהליך יתהון בכל משרייתא מן בגלל דלא יסתאב כהנא באהלי דמיתא. נס תריסרתי דאתקריש אדמיהון ולא נפיל עילויה כיון דאוביל יתהון במשרייתא חבט שדנהי ומיתו עני ואמר קדם רבון עלמא אפשר דמטול אליין ימותון עשרין וארבע אלפין מישראל ומן יד אתגוללו רחמי שמיא ואתכליית מותנא מעלוי בני ישראל

⁶גמ' שם: בא וחבטן לפני המקום אמר לפניו רבונו של עולם על אלו יפלו עשרים וארבעה אלף מישראל שנאמר ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף והיינו דכתיב ויעמד פנחס ויפלל אמר רבי אלעזר ויתפול לא נאמר אלא ויפלל מלמד כביכול שעשה פלילות עם קונו בקשו מלאכי השרת לדחפו אמר להן הניחו לו קנאי בן קנאי הוא משיב חימה בן משיב חימה הוא

⁷ספר בראשית פרק לד: (א) ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב לראות בבנות הארץ: (ב) וירא אתה שכס בן חמור החוי נשיא הארץ ויקח אתה וישכב אתה ויענה: (ג) ותדבק נפשו בדינה בת יעקב ויאהב את הנער וידבר על לב הנער: (ד) ויאמר שכס אל חמור אביו לאמר קח לי את הילדה הזאת לאשה: (ה) ויעקב שמע כי טמא את דינה בתו ובניו היו את מקנהו בשדה והחורש יעקב עד באם: (ו) ויצא חמור אבי שכס אל יעקב לדבר אתו: (ז) ובני יעקב באו מן השדה כשמעם ויתעצבו האנשים ויחר להם מאד כי נבלה עשה בישראל לשכב את בת יעקב וכן לא יעשה: (ח) וידבר חמור אתם לאמר שכס בני חשקה נפשו בבתכם תנו נא אתה לו לאשה: (ט) והתחתנו אתנו בנתיכם תתנו לנו ואת בנתינו תקחו לכם: (י) ואתנו תשבו והארץ תהיה לפניכם שבו וסחרו והאחזו בה: (יא) ויאמר שכס אל אביה ואל אחיה אמצא חן בעיניכם ואשר תאמרו אלי אתן: (יב) הרבו עלי מאד מהר ומתן ואתנה כאשר תאמרו אלי ותנו לי את הנער לאשה: (יג) ויענו בני יעקב את שכס ואת חמור אביו במרמה וידברו אשר טמא את דינה אחתם: (יד) ויאמרו אליהם לא נוכל לעשות הדבר הזה לתת את אחתנו לאיש אשר לו ערלה כי חרפה הוא לנו: (טו) אך בזאת נאות לכם אם תהיו כמנו להמל לכם כל זכר: (טז) ונתנו את בנתינו לכם ואת בנתיכם נקח לנו וישבנו אתכם והיינו לעם אחד: (יז) ואם לא תשמעו אלינו להמול ולקחנו את בתנו והלכנו: (יח) וייטבו דבריהם בעיני חמור ובעיני שכס בן חמור: (יט) ולא אחר הנער לעשות הדבר כי חפץ בבת יעקב והוא נכבד מכל בית אביו: (כ) ויבא חמור ושכס בנו אל שער עירם וידברו אל אנשי עירם לאמר: (כא) האנשים האלה שלמים הם אתנו וישבו בארץ ויטחורו אתה והארץ הנה רחבת ידים לפניכם את בנתם נקח לנו לנשים ואת בנתינו נתן להם: (כב) אך בזאת יאתו לנו האנשים לשבת אתנו להיות לעם אחד בהמול לנו כל זכר כאשר הם נמלים: (כג) מקנהם וקנינם וכל בהמתם הלוא לנו הם אך נאותה להם וישבו אתנו:

common practice at the time. His father, Chamor, was the absolute ruler of his area, and consequently, Shechem could presumably take any damsel he liked. Dina was not married at the time¹. Why, then, was Shechem's action considered so heinous? The Beis HaLevi enumerates the many problems of Shechem's behavior, but states that the real problem was the defiling of a Jew who had inherited the enormous spiritual purity of her ancestors and built on that in turn, and whose role would be to model holiness for all future generations². The Jewish contribution to civilization has been out of proportion to its size and circumstances to such a degree that it defies historical explanation. More than anything, it is the Jews' contribution of Monotheism, and the consequences of Monotheism, which has reflected the spiritual genius of the Jews and which changed, for the better, the course of world history. If Dina and her descendants were to get lost amongst the princes of Shechem, that Jewish genius would forever be lost. It was this dilution of the one-G-d commitment, more than anything else, which inspired various forms of legislation distancing us from intimacy with non-Jews, especially of the opposite sex³.

Already much earlier, the Court of Shem, the son of Noah, promulgated a decree against intermarriage between the descendants of Shem and Noah's other descendents⁴. This is why when Tamar was found to be pregnant, Yehuda condemned her to death. Tamar, however, was single at the time (a widow), and certainly didn't deserve the death penalty. Rather, the death penalty was for violating the edict of the Bet Din of Shem, i.e. for apparently consorting with a gentile. This prohibition later became more specific, prohibiting Jews from intermarrying or having relations with non-Jews. It was this which caused the sons of Yaakov to condemn Shechem's act as a Neveila⁵.

The fact that 14 million of us are here to tell the tale is in part testimony to our observing the in-marriage commitment throughout the ages. This is not to say that intermarriage has not become a major problem from time to time. It was a force to be reckoned with in Babylonia, to the point where Nechemia felt constrained to announce a curse on such people: "In those days also saw I the Jews that had married women of Ashdod, of Ammon, and of Moab... And I contended with them and cursed them..."⁶. There was a wave of intermarriage in the enlightenment period of the Jews in Europe, but never before has it threatened the Jews as it does today. It is not for nothing that once a year we read our Parsha and remind ourselves of the terrible implications of lowering our guard.

(כד) וישמענו אל חמור ואל שכם בנו כל יצאי שער עירו וימלו כל זכר כל יצאי שער עירו: (כה) ויהי ביום השלישי בהיותם כאבים ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו ויבאו על העיר בטח ויהרגו כל זכר: (כו) ואת חמור ואת שכם בנו הרגו לפי חרב ויקחו את דינה מבית שכם ויצאו: (כז) בני יעקב באו על החללים ויבזו העיר אשר טמאו אחותם: (כח) את צאנם ואת בקרם ואת חמריהם ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו: (כט) ואת כל חילם ואת כל טפם ואת נשיהם שבו ויבזו ואת כל אשר בבית: (ל) ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי עכרתם אתי להבאישיני בישב הארץ בכנעני ובפרזי ואני מתי מספר ונאספו עלי והכוני ונשמדתי אני וביתי: (לא) ויאמרו הכזונה יעשה את אחותנו:

¹ בית הלוי בראשית לד ז: וכבר מפורסם מה שחקרו בזה דהרי דינה פנויה היתה ולא היתה ערוה כלל

² בית הלוי בראשית לד ז: גם עוד י"ל דהכתוב בא לתאר ולספר גדול העולה והנבלה שעשה שכם, והו שאמר כי נבלה עשה בישראל לשכב את בת יעקב, שהוא מגודל המעלה הן מצד אבותיו והן מצד עצמו בחיר שבאבות ומדרגתו גדולה היא ושכם הלך וטמא את בתו.

³ עבודה זרה דף לו ע"א: כולן משום עבודת כוכבים גזרו בהן ... גזרו על ... פיתן ושמן משום יינן ועל יינן משום בנותיהן ועל בנותיהן משום דבר אחר

⁴ עבודה זרה דף לו ע"א: זנות נמי בבית דינו של שם גזרו דכתיב ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף

⁵ (ז) ובני יעקב באו מן השדה כשמעם ויתעצבו האנשים ויחר להם מאד כי נבלה עשה בישראל לשכב את בת יעקב וכן לא יעשה

⁶ נחמיה יג (כג) גם בימים ההם ראיתי את היהודים השיבו נשים אשדודיות [אשדודיות] עמוניות [עמוניות] מואביות: (כד) ובניהם חצי מדבר אשדודית ואינם מכירים לדבר יהודית וכלשון עם ועם: (כה) ואריב עמם ואקללם ואכה מהם אנשים ואמרם ואשביעם באלקים אם תתנו בנתיכם לבניהם ואם תשאו מבנותיהם לבניכם ולכם:

3. Benos Zelafchad: Females & Faith

SUMMARY:

Juxtaposed in this and next week's parsha, two contrasting incidences take place. On the one hand Bnei Gad and Bnei Reuven ask to settle on the east side of the Jordan River (what is currently the country of Jordan), and have to be sworn to an oath that they will first help the Jewish nation conquer the land. (Pahsa Matos) On the other hand, our parsha describes how Benos Zelafchad come to Moshe Rabbeinu demanding that, in the absence of brothers, they inherit their father. Their geneology is traced back to Yosef for, just as he loved the land so much that he demanded that his brothers take an oath that they would take his bones with them from Egypt to Israel, so too they showed a deep love of the land. In fact, they refused to take an inheritance on the eastern side of the Jordan River, and waited until Bnei Gad and Bnei Reuven had taken their portion before making their request.

Benos Zelafchad are described by the Sages as very righteous and very wise, a title rarely given to anyone. Their appeal reflected both their deep attachment to the land but also an acute perception of the inner logic of the laws of inheritance. They suggest a law which even Moshe Rabbeinu was not aware of - their holiness put them in harmony with a part of the Torah that had yet to be brought fully down from the Heavens. Their father had tragically been killed for an undisclosed sin, and had left no sons, but they realized that that should not affect their inheritance. G-d confirms their assertion (on condition that they marry within the tribe) and their words become enshrined in the Torah forever. Imagine having G-d Himself confirm the truthfulness of your words!

This is not the first time that the women have outshone the men. We learn that the women also did not participate in the Sin of the Golden Calf, and were rewarded with Rosh Chodesh as their special chag as a result. Rosh Chodesh is itself a hidden Chag, and therefore highly suited to women's way of connection to holiness.

Under the terrible conditions of Egypt, it was again they who held the deeper commitment to maintaining a family and a connection to G-d. The Sages describe in detail their tremendous fortitude and courage in the midst of great danger and testify: In the merit of the righteous women we were redeemed from Egypt. The response of Benos Zelafchad builds on another act of steadfastness, the refusal of the women to go along with the spies and their negative report. Hence, the women were not included in the decree for that whole generation to die out in the desert.

The Sages contrast the words of Benos Zelfchad to those of the spies and the people who received their report. While the latter were saying, "Let us turn on our heels and return to Egypt," the former were demanding a place in the holy land - תנה לנו ארצה - תנה לנו ארצה.

The common denominator of all these things is faith. In the case of Benos Zelahchad, they reflected their deep faith that Klal Yisrael would inherit the land from the powerful Kenaani. At the Cheit HeEiegel, they had faith that Moshe Rabbeinu would return, and so too, with each of the events described above. The flip side of faith is faithfulness, faithfulness in the Almighty that he will deliver them from all their travails and bring them into the land as he promised.

Men appear to excel better with issues that are clear, that lend themselves to sharp intellectual definition (להגיד בבוקר חסדך). They do less well when things are murky and clarity is elusive. It is then that the deeper faith of women, the ability to maintain a steadfastness in G-d and His mission for His people, come to the fore (ואמנותך בלילות). Women have the capacity to relate to hidden קדושה even in the midst of the seemingly most challenging of situations.

Because of this greater natural faith-relationship with קדושה, women are also naturally greater in יראת. Men, who are used to the role of initiator and influencer, are in greater danger of initiating a role independent of and in rebellion to השם. Women's deeper

orientation to relationships, their greater role as recipients, among other traits, allow them to stay faithful to אלהים to a greater degree.

But now Benos Zelafchad took this to a higher level. They took womanly qualities of steadfastness, faithfulness and used that to connect with the holiness of the land. But to that they added wisdom, a combination that led them to be inscribed in the holy Torah forever.

DETAIL:

Two contrasting incidences take place that are juxtaposed in this and next week's parsha. On the one hand, Bnei Gad and Bnei Reuven ask to settle on the east side of the Jordan River (what is currently the country of Jordan), and have to swear that they will first help the Jewish nation conquer the land.¹ On the other hand, our parsha describes how Benos Zelafchad come to Moshe Rabbeinu demanding that, in the absence of brothers², they inherit their father³. Their geneology is traced back to Yosef, for just as he loved the land so much that he demanded that his brothers take an oath that they would take his bones with them from Egypt to Israel, so too they showed a deep love of the land⁴. In fact, they refused to take an inheritance on the eastern side of the Jordan River, and waited until Bnei Gad and Bnei Reuven had taken their portion before making their request⁵.

Benos Zelafchad are described by the Sages as very righteous⁶ and very wise⁷, a title rarely given to anyone. Their appeal reflects a deep attachment to the land, an acute perception of the inner logic of the laws of Yibum and inheritance⁸, and a desire to help future women in such situations⁹. After deeply considering things amongst themselves¹, they

¹ פרשת מטות

² כו (ג) וצלפחד בן חפר לא היו לו בנים כי אם בנות ושם בנות צלפחד מחלה ונעה חגלה מלכה ותרצה:

³ כז (א) ותקרבנה בנות צלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה למשפחת מנשה בן יוסף ואלה שמות בנתיו מחלה נעה וחגלה ומלכה ותרצה: (ב) ותעמדה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאם וכל העדה פתח אהל מועד לאמר: (ג) אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח כי בחטאו מת ובנים לא היו לו: (ד) למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן תנה לנו אחזה בתוך אחי אבינו:

⁴ רש"י כז א: למשפחת מנשה בן יוסף - למה נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה אלא לומר לך יוסף חבב את הארץ שנא' (בראשית נ) והעליתם את עצמותי וגו' ובנותיו חבבו את הארץ שנאמר תנה לנו אחזה.

⁵ הגות בפרשיות התורה עמ' 681: העמק דבר מוכיח מהקרא שחיבבו את הארץ. הן דרשו אחזה בין "אחי אבינו". הדגשה זו באה לומר, כי הן דורשות חלק בארץ ישראל המערבית, שעדיין לא נכבשה, ולא בתוך "אחי אבי אביהן", שהוא עבר הירדן שכבר נכבש. לפי שחצי שבט מנשה התנחל בעבר הירדן, דרשו הן חלק בתוך מחציתו השניה של השבט. מכאן הוכחה שחיבבו דווקא את ארץ ישראל. בכיוון זה אומר גם בעל החתם סופר, בנות צלפחד דרשו חלקן רק אחרי שראובן, גד וחצי מנשה כבר נטלו את שלהם בעבר הירדן, והיות וחששו שמא ינחילו משה שם, לכן אמרו "בתוך אחי אבינו" שהיו מנחלי ארץ

⁶ רש"י כז א: למשפחת מנשה בן יוסף - למה נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה אלא ... ללמדך שהיו כולם צדיקים שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו סתומים ופרט לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבח הרי זה צדיק בן צדיק. ואם יחסו לגנאי כגון (מ"ב כה) בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע בידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו:

⁷ רש"י כז ד: כי אין לו בן - הא אם היה לו בן לא היו תובעות כלום. מגיד שחכמניות היו: ע"פ בבא בתרא קי"ט: תנא בנות צלפחד חכמניות הן דרשניות הן צדקניות הן חכמניות הן שלפי שעה דברו דא"ר שמואל בר רב יצחק מלמד שהיה משה רבינו יושב ודורש בפרשת יבמין שנאמר כי ישבו אחים יחדו אמרו לו אם כבן אנו חשובין תנה לנו נחלה כבן אם לאו תתיבם אמנו מיד ויקרב משה את משפטן לפני ה' דרשניות הן שהיו אומרות אילו היה [לן] בן לא דברנו העמק דבר כז ג: בנים לא היו לו. ולא אמרו ובנים אין להם. דמשמע שעתה אין להם. ומה לי אם לא הי' מעולם או היה ומתו בלי ז"ק. אלא מזה למדו חז"ל פ' יש נוחלין דב"צ חכמניות היו ובאו מפרשת יבום. וטענו א"כ שהבנות אינן בני הקמת שם תתיבם אמנו. ולפי זה אין הטענה אלא כשלא היו להם בנים זכרים כשמת דאם הי' בשעת מיתת האב. א"א להתייבם אפי' אינן בני הקמת שם: משך חכמה כז ג: והוא לא היה כו' בעדת קרח כי בחטאו מת - יתכן, דהיו דרשניות והיו יודעות שהרוגי ב"ד נכסיהן לירושין (סנהדרין מח:), הרוגי מלכות נכסיהן למלך, ומשה היה מלך, כמוש"א ויהי בישורון מלך (דברים לג, ה). תנחומא בהעלתך ט), ואף שלא נטלו שבט לוי חלק בארץ. יתכן דהיה נותן לישראל בעין יפה שלו, ולכן אם מת בחטאו מן המעפילים או בשביל מקושש עצים ביום השבת נכסיו לירושין, אבל עדת קרח, שהרעימו על משה להסירו מממשלתו הוי כהרוגי מלכות, ולכן אמרו לא היה בעדת קרח. ודו"ק.

⁸ אור החיים כז (ג) אבינו מת במדבר טעם אומרו מת במדבר, לשלול שלא מת במצרים, והכוונה בזה בין למאן דאמר נתחלקה לבאי הארץ, בין למאן דאמר נתחלקה ליוצאי מצרים, זו היא עיקר טענתם, למאן דאמר ליוצאי מצרים אמרו מת במדבר, הרי שהיה מיוצאי מצרים, ודקדוק גם כן בתיבת במדבר, לומר שהיה מכלל אותם שנגזרה עליהם גזירת במדבר הזה יפלו פגריכם (לעיל יד כט), הא למדת שהיה בן נערים כשיצא ממצרים, ולמאן דאמר נתחלקה הארץ לבאיה, הרי גם הוא מודה שתחזור ליוצאי מצרים וינחילו בניהם, ונוגעת הירושה להם בחזרה:

⁹ העמק דבר כז ד: כי אין לו בן. מיותר לגמרי. וגם שני לשון הקודם לא היו לו אלא שהראו לדעת כי משפטן פ"י חקירה שלהן הוא אפי' היו לו בנים בשעת מיתה ומתו אח"כ. וא"כ אין כאן ממ"נ של יבום. מכ"מ מגיע הירושה להבנות. ואע"ג שלא היה בזה נ"מ להן. מכ"מ הראו לדעת תועלת לבנות אחרות שמתו אחיהם בלי ז"ק אחר מות

suggest a law which even Moshe Rabbeinu is not aware of²; their holiness put them in harmony with a part of the Torah that had yet to be brought fully down from the Heavens³ and which, through them, was brought down forever⁴. Their father had tragically been killed for an undisclosed sin and had left no sons, but they realize that this should not affect their inheritance⁵. G-d confirms their assertion (on condition that they marry within the tribe⁶) and their words become enshrined in the Torah forever⁷. Imagine having G-d Himself confirm the truthfulness of one's words!⁸

This is not the first time that the women outshine the men. We learn that the women did not participate in the Sin of the Golden Calf either⁹, and as a result, they were rewarded with Rosh Chodesh as their special chag. Rosh Chodesh is itself a hidden Chag and therefore highly suited to the women's way of connection to holiness¹⁰.

האב. והיינו דאי' שם ב"צ דרשניות הן. דזהו ענין דרשן. להועיל בחכמתו לאחרים. והיינו דמפרש הגמ' אלו הי' לו בן לא דברנו. פ"י אלו הי' לו עתה בחיים לא דברנו כלל. אבל כ"ז שאין לו אפי' לא הי' לנו ממ"נ של יבום.

¹ אור החיים כז א: ותקרבה בנות וגו' אומרו ותקרבה, ולא הספיק במאמר ותעמדה וגו' שאמר בסמוך, לומר שלא עמדו לפני משה עד שהתועדו יחד בעצה הגונה, וראו כי יש בפיהם נכונה בטענה הנשמעת כאשר אבאר בעזרת השם, ואחר כך עמדו לפני משה וכו':

² כז (ה) ויקרב משה את משפטן לפני יהוה: (ו) ויאמר יהוה אל משה לאמר: (ז) כן בנות צלפחד דברת נתן נתן להם אחזת נחלה בתוך אחי אביהם והעברת את נחלת אביהן להן: רש"י: (ה) ויקרב משה את משפטן - (סנהדרין ח) נתעלמה הלכה ממנו ... ד"א ראויה היתה פרשה זו להכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן: (ז) כן בנות צלפחד דברת - כתרומת יאות כך כתובה פרשה זו לפני במרום מגיד שראתה עינן מה שלא ראתה עינו של משה:

³ רש"י כז ז: כן בנות צלפחד דברת - יפה תבעו. אשרי אדם שהקב"ה מודה לדבריו:

⁴ העמק דבר כז (ז) כן. מלשון כן צדקה לחיים. וכן כנים אנחנו. שביארנו במקומו מלשון בסיס ויסוד. כך הפי' כאן המה דוברות דבר שיש לו יסוד בתורה:

⁵ כז (ג) אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח כי בחטאו מת ובנים לא היו לו: רש"י, ד"ה והוא לא היה וגו' - (שם קיח ספרי) לפי שהיו באות לומר בחטאו מת נזקק לומר לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח שהצו על הקב"ה אלא בחטאו לבדו מת ולא החטיא את אחרים עמו (שבת צו) רע"א מקושש עצים היה ור"ש אומר מן המעפילים היה:

⁶ לו (א) ויקרבו ראשי האבות למשפחת בני גלעד בן מכיר בן מנשה ממשפחת בני יוסף וידברו לפני משה ולפני הנשאים ראשי אבות לבני ישראל: (ב) ויאמרו את אדני צוה ה' לתת את הארץ בנחלה בגורל לבני ישראל ואדני צוה בה' לתת את נחלת צלפחד אחינו לבנתיו: (ג) והיו לאחד מבני שבטי בני ישראל לנשים ונגרעה נחלתן מנחלת אבותינו ונוסף על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומגרל נחלתנו יגרע: (ד) ואם יהיה היבל לבני ישראל ונוספה נחלתן על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומנחלת מטה אבותינו יגרע נחלתן: (ה) ויצו משה את בני ישראל על פי ה' לאמר כן מטה בני יוסף דבריו: (ו) זה הדבר אשר צוה ה' לבנות צלפחד לאמר לטוב בעינייהם לנשים אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים: (ז) ולא תסב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה כי איש בנחלת מטה אבותיו ידבקו בני ישראל: (ח) וכל בת ירשת נחלה ממשות בני ישראל לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה למען יירשו בני ישראל איש נחלת אבותיו: (ט) ולא תסב נחלה ממטה למטה אחר כי איש בנחלתו ידבקו מסות בני ישראל: (י) כאשר צוה ה' את משה כן עשו בנות צלפחד: (יא) ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דדיהן לנשים: (יב) ממשפחת בני מנשה בן יוסף היו לנשים ותהי נחלתן על מטה משפחת אביהן: (יג) אלה המצות והמשפטים אשר צוה ה' ביד משה אל בני ישראל בערבת מואב על ירדן ירחו:

⁷ (ה) ויקרב משה את משפטן לפני ה': (ו) ויאמר ה' אל משה לאמר: (ז) כן בנות צלפחד דברת נתן נתן להם אחזת נחלה בתוך אחי אביהם והעברת את נחלת אביהן להן: (ח) ואל בני ישראל תדבר לאמר איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו: (ט) ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחיו: (י) ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאחי אביו: (יא) ואם אין אחים לאביו ונתתם את נחלתו לשאר הקרב אליו ממשפחתו וירש אתה והיתה לבני ישראל לחקת משפט כאשר צוה ה' את משה:

רש"י כז ה: ראויה היתה פרשה זו להכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן:
רש"י ז: כן בנות צלפחד דברת - ... מגיד שראתה עינן מה שלא ראתה עינו של משה:

⁸ רש"י כז ז: כן בנות צלפחד דברת - יפה תבעו. אשרי אדם שהקב"ה מודה לדבריו:

⁹ במדבר רבה כא י: ותקרבה בנות צלפחד אותו הדור היו הנשים גודרות מה שאנשים פורצים שכן את מוצא שאמר להן אהרן (שמות לב) פרקו נמי הזהב אשר באזני נשיכם ולא רצו הנשים ומיחו בבעליהן שנאמר ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב וגו' והנשים לא נשתתפו עמהו במעשה העגל

¹⁰ Because of women's capacity to relate to hidden קדושה, Rosh Chodesh is specifically a women's Chag. קדושה represents the challenge of finding hidden ר"אש חדש in a constantly waxing and waning

Under the terrible conditions of Egypt, it was again the women who held the deeper commitment to maintaining a family and a connection to G-d. The Sages describe the tremendous fortitude and courage of the women in the midst of great danger, and testify that in the merit of the righteous women the Jews were redeemed from Egypt¹. The response of Benos Zelafchad builds on another act of steadfastness, the refusal of the women to go along with the spies and their negative report. Hence, the women were not included in the decree for that whole generation to die out in the desert².

The Sages contrast the words of Benos Zelafchad with those of the spies and the people who received their report. While the latter were saying, "Let us turn on our heels and return to Egypt," the former were demanding a place in the holy land, תנה לנו אחוזה.

The common denominator of all these things is faith. In the case of Benos Zelafchad, they reflected their deep faith that Klal Yisrael would inherit the land from the powerful Cenaani³. At the Cheit HeEigel, they had faith that Moshe Rabbeinu would return, and so too, with each of the events described above. The flip side of faith is faithfulness, faithfulness in the Almighty that He will deliver them from all their travails and bring them into the land as He promised.

Men appear to excel more with issues that are clear, that lend themselves to sharp intellectual definition (להגיד בבוקר חסדך). They do less well when things are murky and clarity is elusive. It is then that the deeper faith of women, the ability to maintain

situation where the light can only be seen in reflection. The cycles of the חודש are akin to the Jewish experience וגלות, and are therefore compared to women whose own monthly cycle is but one manifestation of her being tuned in to this idea. Prior to the Cheit HaEgel, כלל ישראל had reached the level of אדם הראשון before the חטא, and would have gone on immediately to Yemos HaMashiach. Women, who did not participate in the חטא, were therefore given a Messianic חג (Rosh Chodesh) already now, i.e. they were given a מקום to תפיסת המשיח already now.

רקנטי מצוה ב:

וחדוש הלבנה רמז ודמיון לישראל בגלות זה שאנו אומרים שעתידיים להתחדש (פירוש שיתחדשו מגלות לגאולה) כמותה נגימתה ומלאה כאשה נדה ואחר תטהר

¹ סוטה יא ע"ב: דרש רב עזריא בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים בשעה שהולכות לשאוב מים הקדוש ברוך הוא מזמן להם דגים קטנים בכדיהן ושואבות מחצה מים ומחצה דגים ובאות ושפותות שתי קדירות אחת של חמין ואחת של דגים ומוליכות אצל בעליהן לשדה ומרחיצות אותן וסכות אותן ומאכילות אותן ומשקות אותן ונוקקות להן בין שפתיים שנאמר אם תשכבון בין שפתיים וגו' בשכר תשכבון בין שפתיים זכו ישראל לביזת מצרים שנאמר כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בידקרק חרוץ וכיון שמתעברות באות לבתיהם וכיון שמגיע זמן מולדתן הולכות ויולדות בשדה תחת התפוח שנאמר תחת התפוח עוררתיו וגו' והקדוש ברוך הוא שולה משמי מרום מי שמנקר ומשפיר אותן כחיה זו שמשפרת את הולד שנאמר ומולדותיו ביום הולדתו אותך לא כרת שרך ובמים לא רחצת למשעי וגו' ומלקט להן שני עגולין אחד של שמן ואחד של דבש שנאמר ויניקהו דבש מסלע ושמן וגו' וכיון שמכירין בהן מצרים באין להורג ונעשה להם נס ובלעין בקרקע ומביאין שוורים וחורשין על גבן שנאמר על גבי חרשו חורשים וגו' לאחר שהולכין היו מבצצין ויוצאין כעשב השדה שנאמר רבבה כצמח השדה נתתיך וכיון שמתגדליו באין עדרים עדרים לבתיהן שנאמר ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדים אל תקרי בעדי עדים אלא בעדרי עדרים וכשנגלה הקדוש ברוך הוא על הים הם הכירוהו תחלה שנאמר זה אלי ואנוהו ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות וגו' רב ושמואל חד אמר אשה ובתה וחד אמר כלה וחמותה מ"ד אשה ובתה יוכבד ומרים ומ"ד כלה וחמותה יוכבד ואלישבע תניא כמ"ד אשה ובתה דתניא שפרה זו יוכבד ולמה נקרא שמה שפרה שמשפרת את הולד ד"א שפרה שפרו ורבו ישראל בימיה פועה זו מרים ולמה נקרא שמה פועה שהיתה פועה (ומוציאה את הולד) ד"א פועה שהיתה פועה ברוח הקדוש ואומרת עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל ויאמר בילדכן את העבריות וגו' מאי אבנים א"ר חנן סימן גדול מסר להן אמר להן בשעה שכורעת לילד ירכותיה מצטננות כאבנים ואית דאמר כדכתיב וארד בית היוצר והנה הוא עושה מלאכה על האבנים מה יוצר זה ירך מכאן וירך באמצע אף אשה ירך מכאן וירך מכאן והולד באמצע אם בן הוא והמתן אותו א"ר חנינא סימן גדול מסר להן בן פניו למטה בת פניה למעלה ותיראן המילדות את האלקים ולא עשו כאשר דבר אליהן וגו' להן מיבעי ליה א"ר יוסי בר' חנינא מלמד שתבען לדבר עבירה ולא נתבעו ותחיין את הילדים תנא לא דיין שלא המיתו אותן אלא שהיו מספיקות להם מים ומזון ותאמרן המילדות אל פרעה כי לא כנשים וגו' מאי חיות אילימא חיות ממש אטו חיה מי לא צריכה חיה אחרית לאולדה אלא אמרו לו אומה זו כחיה נמשלה יהודה גור אריה דן יהי דן נחש נפתלי אילה שלוחה יששכר חמור גרם יוסף בכור שור בנימין זאב יטרף דכתיב ביה ודלא כתיב ביה כתיב (ביה) מה אמר לבניא בין אריות ובצה וגו' ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים רב ושמואל חד אמר בתי כהונה ולויה וחד אמר בתי מלכות מ"ד בתי כהונה ולויה אהרן ומשה ומ"ד בתי מלכות דוד נמי ממרים קאתי דכתיב ותמת עזובה (אשת כלב) ויקח לו כלב את אפרת ותלד לו את חור וכתיב ודוד בן איש אפרתי וגו':

² במדבר רבה כא: י וכן במדרגלים ... הנשים לא היו עמהם בעצה שכתוב למעלה מן הפרשה (במדבר כו) כי אמר ה' להם מות ימותו במדבר ולא נותר מהם איש... איש ולא אשה על מה שלא רצו ליכנס לארץ אבל הנשים קרבו לבקש נחלה בארץ לכן נכתבה פרשה זו (של בנות צלפחד) סמוך למיתת דוד המדבר...

³ כתב סופר כותב שעצם הדרישה מעידה על אמונתו, שארץ ישראל אף שאינה כבושה עדיין בידינו היא שלנו (מובא בהגות בפרשיות התורה עמ' 682)

steadfastness in G-d and His mission for His people, come to the fore (ואמנותך בלילות). Women have the capacity to relate to hidden קדושה even in the midst of the seemingly most challenging of situations.

Because of this greater natural faith-relationship with קדושה, women are also naturally greater in יראה. Men, who are used to the role of initiator and influencer, are in greater danger of initiating a role independent of and in rebellion to השם. Women's deeper orientation to relationships and their greater role as recipients, among other traits, allow them to stay faithful to השם to a greater degree.

But now Benos Zelafchad took this to a higher level. They took the womanly qualities of steadfastness and faithfulness and used them to connect with the holiness of the land. To this they added wisdom, a combination which led them to be inscribed in the holy Torah forever.

מטות

1. Oaths, Spiritual Creativity and the Power of Speech

SUMMARY:

The word נָדַד comes from the words 'דִּירָה לָד, for the purpose of an oath is to create more space on earth for G-d's presence to be manifest. The mitzvah of oaths opens up vistas of such holiness, that it was only at the end of their 40 years in the desert that the Jewish people were ready to receive this mitzvah. When a person takes an oath that something is forbidden for him, he is in fact creating a new obligation for himself. The words from his mouth have produced a new spiritual reality which he must now relate to.

What he has done is take something was formally in the area of רְשׁוּת, and changed it into a new area of spiritual right and wrong. This reflects enormous power and is, in fact, a great tribute to man's spiritual creativity. He has brought the domain of the permissible into the domain of the obligatory. Just because of its potency, an oath has to be made with the purest of intentions. Anything less is tantamount to building and sacrificing on a forbidden Bamah to G-d.

An oath can only be made by the power of speech.

Man is combined of a body and a soul. Yet, as totally opposite as these two are, man does not feel that he is two beings. We perceive ourselves as an integrated spiritual and physical being, a fact which is totally mysterious, a פלא. We give expression to this in the morning when we say the two blessings for our body – אֲשֶׁר יֵצֵר – and for our soul – אֱלֹהֵי נְשָׁמָה. The words וּמְפַלֵּיא לְעִשׂוֹת, which come at the end of the first blessing are the link between the two blessings, there to describe how wondrous it is that the two are combined.

The Rambam uses this same word – סֵפֶר הַפְּלִיאָה - to name the book of his Mishneh Torah which deals with oaths and other aspects of speech. For speech is the point at which these two, the spiritual and the physical, interface. Man takes an abstract idea and translates it into a physical sound using voice box, lips, tongue, etc. This sound then makes a physical impact on someone else's ear who translates it back into the abstract idea. Our parsha similarly uses the expression אִישׁ כִּי יַפְלִיא to mean, "when a man will produce in speech".

Speech therefore reflects the human condition and distinguishes man, as a choosing being, from the lesser creations. Indeed it is just this which we see when G-d creates man. After creating the body of man, the verse then goes on to say: וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשָׁמַת חַיִּים - The Targum translates נְשָׁמַת חַיִּים as *The spirit of speech*. When G-d combined body and soul, man became a living being. The expression of this was – אֱנַפְשָׁה חַיָּה, which is expressed as his becoming a talking being, and all that that represents.

Moshe Rabbeinu was a man who could barely speak. He was an עֶרֶל שִׁפְתַּיִם. This was because Moshe R's soul had become so spiritual that the gap between his soul and body was ever widening. He was no longer able to bring that level of spirituality into the world. His speech, the bridge between the two, was being affected. Yet that same Moshe was the one who spoke and spoke the whole of Sefer Devarim – אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה. The transition took place at Matan Torah. After the giving of the Torah, however, there now existed a means to bring that spirituality in the world. The Torah reflected a new connection between the Heaven and Earth. Moshe, the man who was until now לֹא אִישׁ דְּבָרִים is now able to rise to the level of אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים, to speak out the whole of Sefer Devarim all in one shot.

It is the power of speech which reflects man's capacity for choice. Choice is engendered by the interaction between the physical and the spiritual. Angels are no more able to choose than animals – the latter is driven by instinct, the former by its pure intelligence.

Choice requires both and it is speech which shows that they are both there. Speech reflects all the elements of man's uniqueness vis-à-vis other creatures.

The Torah is full of Mitzvos which are fulfilled just by speaking, Kiddush for example. In fact two of our primary ways of relating to G-d, prayer and Torah study, are both affected by the mouth as are transgressions like talking Loshon Hora.

Hence, Sefas Emes understand the words לא יחל דברו which the Sages interpret as לא יעשה דבריו חולין, as referring to all speech, and not just to oaths. Just like the Vessels dedicated to the Temple could not be used for profane purposes, so too the mouth may not produce unholy speech!

It then makes perfect sense that, since man was created to praise his Creator, speech becomes just the vehicle par excellence of uttering that praise. But, the ultimate expression of man's power of speech is Nedarim. It is here where the one plums the depth of his Neshama to produce an oath of holiness which will join the body to it. In this respect Nedarim are unlike even Shavuos. A Shavuah is an obligation which a person undertakes to do or not to do something, not much different to a financial or other obligation. But Nedarim are more powerful than that. Whereas a Shavuah devolves on the body of the person to do or not to do something, an oath devolves upon the object itself. A person who would say, "I take upon myself not to eat today," is making a Shavua. But, a person who would say, "This food in front of me is prohibited for me today," (איסור חפצא) is making a Neder.

By making a Neder, a person creates a new reality for himself in the world. He creates an object which now becomes prohibited to himself. Because it so powerful, a person who makes an Neder but does not keep has unleashed great damage. The Sages cautioned that only someone of exceptional character should think of making an oath.

For some, spirituality is subject to ups and downs. When things are going well, we feel grateful to the Almighty and we invest energy into a 'positive vibe' relationship with Him. But when the going gets tough, we feel empty if not angry, and we change our tune. To such a person, the Sages warn: "You are barely able to maintain a normal relationship with G-d. Do not get into new and more complicated ones. Do not make an oath."

For we average mortals, ordinary speech is powerful enough. We have to understand that every word really does count. Rav would not talk to someone who had the insensitivity to say that he and his study partner were as exhausted as swine. Hillel declared that someone who failed to rephrase the word "uncleanness" in a more sensitive manner, unfit to teach.

Our Parsha, dealing with oaths, just comes to alert us to the utmost seriousness of any speech. Our words literally create new worlds. Man and his mouth - a tool for dizzy heights of holiness, or the most base and destructive of all man's means.

DETAIL:

רמב"ם ריש הל' נדרים יש בכללן שלש מצות שתי מצות עשה ואחת מצות לא תעשה וזה הוא פרטן:
(א) שישמור מוצא שפתיו ויעשה כמו שנדר
(ב) שלא יחל דברו
(ג) שיפר הנדר או השבועה זהו דין הפרת נדרים המפורש בתורה שבכתב וביאור מצות אלו בפרקים אלו:
נדר - להביא כל נדריו של קרבנות לבית המקדש ברגל הראשון: דברים יב ה-ו (ראה): ובאת שמה והבאתם שמה עלתיכם
וזבחיכם וגו' ונדריכם ונדבותיכם וגו'¹
נדר - הפרת נדרים: במדבר ל ג (מטות): איש כי ידר נדר לד'²
נדר - לא לחלל נדר³: במדבר ל ג (מטות): לא יחל דברו⁴
נדר - לא לאחר נדרו: דברים כג כב (כי תצא): כי תדר נדר לד' אלוקיך לא לאחר לשלמו⁵
נדר - לקיים מה שקבלנו על עצמנו במלת שבועה ונדר וצדקה וקרבן: דברים כג כד (כי תצא): מוצא שפתיך תשמר ועשית כאשר נדרת⁶
ויש עוד מצוות שקשור לנדבים והם ערכים, וחומות, וניירות, ושבועות, וקרבני נדבה:
ערכים: שהב"ד ידון ושהמחייב ערך עצמות בהמתת בית וכו' יתרום הסכום לבדק הבית:
ערכים - ערך עצמו⁷: ויקרא כז ב (בחקתי): איש כי יפליא נדר, בערך נפשת לד'⁸
ערכים - ערך בהמה שהקדיש ויש בו או נפל בו מום: ויקרא כז י (בחקתי): והעמיר את הבהמה לפני הכהן, והעריך הכהן אותה בין
טוב ובין רע, כערך הכהן כן תהיה⁹
ערכים - ערכי בתים: ויקרא כז יד-טו (בחקתי): ואיש כי יקדיש את ביתו קדש לד' וגו' ואם המקדיש יגאל את ביתו, ויסף חמישית כסף,
ערכך עליו והיה לו¹⁰
ערכים - ערכי שדות: ויקרא כז טז (בחקתי): ואם משדה אחזתו יקדיש איש לד', והיה ערכך ערכים לפי זרעו זרע חמר שערים בחמישים
שקל כסף¹¹
חרמים: על הב"ד לדון ועל המחירים לשלם לפי המצוות הבאות:
חרמים - המחירים נכסים סתם יתן לכהן באותו משמר והמחרים לבדק הבית יתן לבדק הבית: ויקרא כז כח (בחקתי): אך כל חרם אשר
יחרים איש לד' מגל אשר לו, מאדם ובהמה ומשדה אחזתו, כל חרם קדש קדשים לד'¹²
חרמים - לא למכר חרמי כהן אלא ינתנו לכהנים: ויקרא כז כח (בחקתי): לא ימכר¹

¹ הרמב"ם מנה נדרי גבה ונדרי ביטוי כמצוה אחת ואילו הרמב"ן מנה אותם כשתי מצות; חינוך מצוה תל"ח

² הרמב"ם עזה צה הביא מצוה לדון בהפרת נדרים והרמב"ן (שם) לא מונה אותה; חינוך מצוה ת"ו. והלימוד שאפשר להחכם להפר נדרים הוא מהפסוק לא יחל דברו – הוא אינו מחל אבל אחרים מחלין לו (ברכות לב).

³ אם רק מאחר לקיים הנדר אז עובר על בל תאחר (המצוה הבאה) אבל אם אי אפשר לקיים את הנדר אז עובר על מצוה זו של בל יחל (רמב"ן השגות על מ"ע צד בסוף)

⁴ חינוך מצוה ת"ז

⁵ חינוך מצוה תקע"ד

⁶ רמב"ם עשה צד; חינוך מצוה תקע"ה; והרמב"ן (השגות שם) חלק מצוה זו לשתיים ולדעתו הפסוק הזה הולך על החיובים שיש לנו לקיים ממצות התורה כגון מתנות כהונה ומתנות עניים וקרבנות שנתחייבנו בהם אבל לקיים נדרים שעשינו בעצמינו זה אנחנו לומדים מהפסוק (במדבר ל ג-ד): לאסר איסור על נפשו לאסור את המותר

⁷ This is a fixed amount depending on the sex and the age of the person

⁸ חינוך מצוה ש"נ

⁹ חינוך מצוה ש"ג

¹⁰ חינוך מצוה ש"ד

¹¹ חינוך מצוה ש"ה

¹² חינוך מצוה ש"ז

The word נדר comes from the words 'דירה, for the purpose of an oath is to create more space on earth for G-d's presence to be manifest³. The mitzvah of oaths opens up vistas of such holiness, and therefore, it was only at the end of their 40 years in the desert that the Jewish people were ready to receive this mitzvah⁴. When a person takes an oath that something is forbidden for him, he is in fact creating a new obligation for himself. The words from his mouth have produced a new spiritual reality which he must now relate to:

שם משמואל⁵: שיהיה בכחו של אדם לעשות בדבורו את הדבר קודש שתיעשה הויה וצורה חדשה בדבר⁶

He has taken something that was formally in the area of רשות and changed it into an area of spiritual right and wrong. This reflects enormous power and is, in fact, a great tribute to man's spiritual creativity. What he has done is created a new reality of holiness, a sanctification of something new. He has brought the domain of the permissible into the domain of the obligatory⁷. And because of its potency, an oath has to be made with the purest of intentions⁸. Anything less is tantamount to building a forbidden Bamah to G-d and sacrificing thereon⁹.

An oath is not only a fabulous testimony to the spiritual greatness of man, but it teaches, more specifically, the power of speech. Alone amongst man's limbs, it is only his mouth which can produce this effect.

Man is combined of a body and a soul. Yet, as totally opposite as these two are, man does not feel that he is two beings. We perceive ourselves as an integrated spiritual and physical being. We can never understand how it is that we see ourselves as just one being, for it is a mystery which earth-bound man will never solve how exactly these two radically different components of man are combined. The word used for this is פלא. The Ramoh points out that we give expression to this in the morning when we say the two blessings: אשר יצר for our body and אלוקי נשמה for our soul. The first blessing really ends with the words רופא כל בשר, dealing as it does with our physical reality. The words ומפליא לעשות which come at the

¹חינוך מצוה שנ"ח

²חינוך מצוה שנ"ט

³ע"פ אור גדליהו ס' ב

⁴שפת אמת [תר"ס] ד"ה בענין

⁵הראשון בפרשה: בשם משמואל

⁶וכן בחינוך פרשת יתרו מצוה ל: ובענין הנדר דרך אחרת יש בו, שהוא כמכניס דבר המותר בגדר האסור ... וענין זה הוא דומה להקדש שמצאנו בתורה שיש כח באדם להקדיש את שלו בדבורי פיו ויהיה אסור מיד ולכל העולם וגו' ועיין שם בהמשך של החינוך שמגדיר את ההבדלים בין נדר ושבועה ובנתיבות שלום: משתנה מהות הדבר על ידי דבור בעלמא

⁷שפת אמת תרל"א: ובשבועה ונדר הוא הסכמה ברצון האדם כנודע וזה לא צריך להיות רק בדבר מצוה

⁸שפת אמת תרל"א בסוף

⁹נדרים כב: ר' נתן אומר הנודר כאילו בנה במה (בשעת איסור הבמות-ר"ן) והמקיימו כאילו הקריב עליו קרבן (וחייב משום שחוטאי חוקי-ר"ן) ופירש האור גדליהו דאירי בנדר שלא לשם שמים ... היינו שרצה להתקרב לד' אבל לא בכונה הרצויה

שפת אמת [תרנ"ד]: ובגמ' הנודר כאלו בנה במה כו' פירש"י בזמן איסור הבמות. ומ"מ נראה כמו שבמות הי' להם זמן היתר וזמן איסור. כמו כן יש בנפשות שהנדר ושבועה מותר להם דהיינו צדיקים כדאיתא במד' אם יש בך מדות הללו כו'. ולהם ניתן זה הבנין כמ"ש ותגזר אומר ויקם. ושבועה נק' קיימא בתרגום. שנעשה מזה קומה ובנין:

end of the first blessing are the link between the two blessings, and describe how wondrous it is that the two are combined¹.

The Pachad Yitzchak points out that the Rambam uses this same word, ספר הפלאה, to name the book of his Mishneh Torah which deals with oaths and other aspects of speech,² for speech is the point at which these two, the spiritual and the physical, interface. Man takes an abstract idea and translates it into a physical sound using his voice box, lips, tongue, etc. This sound then makes a physical impact on someone else's ear, and he translates it back into the abstract idea. Our parsha similarly uses the expression איש כי יפליא to mean, "when a man will produce in speech".

Speech therefore reflects the human condition and distinguishes man, as a choosing and therefore potentially holy being, from the lesser creations³. Indeed, it is just this which we see when G-d creates man. After creating the body of man, the verse goes on to say:

ויפח באפיו נשמת חיים

Literally, "And He (G-d) blew into his nostrils the Soul of Life.

The Targum, however, translates נשמת חיים as *the spirit of speech* (רוח ממללא)

The result of this was that נפש האדם לנפש חיה. Combining soul (the נפש אלוקית) and body (the נפש טבעית) was what was needed for man to become a living being. The expression of this is that man emerged as a speech-endowed being⁴. The purpose of blowing a Neshama into man was in order that he could become a נפש חיה, a talking being⁵, and all that represents.

Moshe Rabbeinu was a man who could barely speak; he was an ערל שפתיים. This was because Moshe Rabbeinu's soul had become so spiritual that the gap between his soul and body was ever widening. His speech, the bridge between the two, was being affected⁶. Yet, that same Moshe was the one who spoke and spoke the whole of Sefer Devarim – אלה הדברים. The Sages point out that this transition took place at Matan Torah⁷. Moshe Rabbeinu was כבד פה, because as he climbed the ladder of spirituality ever higher, his very exalted נפש was no longer able to bring that level of spirituality into the world⁸. After the

¹ שו"ע א"ח ס' ו' א': הגה ועוד יש לפרש שמפליא לעשות במה ששומר רוח האדם בקרבו וקושר דבר רוחני בדבר גשמי והכל הוא ע"י שהוא רופא כל בשר כי אז האדם בקו הבריאות ונשמתו משתמרת בקרבו ע"פ הסברו של פחד יצחק, פסח, מאמר טו ס"ק ג

² פחד יצחק, פסח, מאמר טו ס"ק ב ע"ש

³ פחד יצחק, פסח, מאמר טו ס"ק ב ע"ש

רבינו בחיי בראשית הקדמה לפרשת ויגש: ומה שייחס הכתוב הדבור לבורא יתעלה, מפני שהדבור הוא נאצל מכה השכל שהוא מצד הנפש המדברת שבאדם, כי הבהמות שאין להם שכל אין להם דבור, ועם הדבור יש לו לאדם יתרון על שאר בעלי חיים, והוא שכתוב (איוב לה) מלפנו מבהמות ארץ ומעוף השמים יחכמונו:

⁴ פחד יצחק, פסח, מאמר טו ס"ק ג

⁵ רבינו בחיי בראשית הקדמה לפרשת ויגש: ודבר ידוע כי הדבור... והוא עיקר היות האדם כפרי הזה שהוא עיקר האילן, ומזה אמר הכתוב (בראשית ב) ויהי האדם לנפש חיה. באורו שעיקר היות האדם בשביל נפש חיה שהיא הנפש המדברת

⁶ פחד יצחק, פסח, מאמר טו ס"ק ד בשם המהר"ל
ספר שם משמואל פרשת דברים - שנת עת"ד: מרע"ה באשר היתה נפשו נבדלת איננה מוטבעת בגוף ע"כ הי' כבד פה.

⁷ במדב"ר מרפא לשון עין חיים משה עד שלה זכה לתורה כתיב ביה לא איש דברים אנכי כיון שזכה לתורה נתרפא לשונו והתחיל לדבר דברים, מנין ממה שקרינו אלה הדברים אשר דבר משה וגו'.

⁸ ז"ל השם משמואל בפרשה שלנו דף ו: הנה כבר כתבנו (פרשת חוקת) בשם המהר"ל ז"ל שכבידות הפה לא היתה גרעון למשה רק באשר כח הדיבור בא מכח הרכבת גוף ונפש, שהרי בהמה ותינוק באשר אין להם כח הנפש וכן הנפש לבדה אינם יכולה לדבר, וע"כ משה רבינו באשר היתה נפשו נבדלת איננה מוטבעת בגוף ע"כ היתה כבד פה וגו'

giving of the Torah, however, there now existed a means to bring that spirituality in the world. The Torah reflected a new connection between the Heaven and Earth¹, which now purified Moshe's body more than was possible before². Moshe, the man who was until now לא איש דברים, was able to rise to the level of אלה הדברים and to speak out the whole of Sefer Devarim in one shot³.

Pachad Yitzchak⁴ claims that it is the power of speech which reflects man's capacity for choice⁵. Choice, he says, is engendered by the interaction between the physical and the spiritual. Angels are no more able to choose than animals – the latter is driven by instinct, the former by its pure intelligence. Only when both exist is there the possibility of choice, and it is speech that activates both and shows that man is indeed a physical-spiritual being all in one. Man can therefore truly be called a speaking being, and this reflects all the elements of his uniqueness vis-à-vis other creatures⁶.

The Torah is full of Mitzvos which are fulfilled only through speaking, i.e. Kiddush, etc. In fact, two of our primary ways of relating to G-d, prayer and Torah study, are affected by the mouth⁷. Mitzvos which are words certainly have as much effect as those which are actions, like giving charity. Transgressing with words, like talking Loshon Hora, is not any less a transgression than committing an act, like eating treif, etc. In fact, on one occasion we see that words are worse than actions. Hence, Sefas Emes understands the words לא יחל דברו, which the Sages interpret as לא יעשה דבריו חולין, as referring to all speech and not just oaths⁸. Just as the vessels dedicated to the Temple could not be used for profane purposes, so too the mouth may not produce unholy speech⁹!

It then makes perfect sense that, since man was created to praise his Creator, speech becomes just the vehicle par excellence of uttering that praise¹⁰. But, the ultimate expression of man's power of speech is Nedarim. It is here where one plumbs the depth of his Neshama

¹פחד יצחק שם: מפני שעל ידי מתן תורה נתהווה חבור חדש בין עליונים ותחתונים, וכמו שאמרו שעד מתן תורה לא ירדה שכינה למטה ולא עלה אדם למרום, ובשעת מתן תורה וירד ד' על הר סיני ומשה עלה למרום

²ספר שם משמואל פרשת דברים - שנת עת"ד: מאחר שזכה לתורה ונדדך גופו יותר ממלאכי השרת ע"כ לא הי' גרעון לנפש להתאחד עם הגוף, וע"י כן נשלם אצלו כח הדיבור, ע"ש.

³פחד יצחק שם ס"ק ד

⁴שם ס"ק ה

⁵כח הלשון כנגד שאר כחות החיים נחשב הוא כבעל בחירה לגבי מי שאינו בעל בחירה ... [ובמילים של הכתוב מות וחיים ביד הלשון]

⁶שפת אמת [תרנ"ד]: כי האדם נקרא מדבר. וזה היתרון שיש לו על כל הברואים וצריך להיות הדיבור מנהיג לכל האדם להיות נמשך אחרי הדיבור. כי דיבור נק' על שם ההנהגה שהוא עיקר האדם שע"ז חל שם שמים כמ"ש ויפח באפיו כו' לנפש חי' לרוח ממללא. ונעשה בנין מדיבור האדם.

⁷נתיבות שלום עמ' קסד): ומצינו דעיקר עבודת ד' מתקיימת על ידי הדבור, לימוד התורה ... וכן תפלה וגו'

⁸שפת אמת [תרל"ד]: לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה. כי כחן של ישראל רק בפיהם כי כתיב ויפח באפיו נשמת (רוח) חיים. ולכן בכח האדם ע"י דברי תורה שמוציא מפיו להטות עצמו אליו ית'. ולכן מצוה לקרות שמע בכל יום ב"פ וכן שאר ברכות ותפלות שתקנו חז"ל. אך התנאי לזה כשאין אדם משנה בדיבורו כמ"ש לא יחל לא יעשה דבריו חולין מכלל שדבריו הם קודש בעצם ע"י קדושת השי"ת שנתן בכל איש ישראל וכפי מה שהאדם שומר פיו כן זוכה שכל היוצא מפיו יעשה שיועיל לו הקבלה והתפלה בפיו שיהי' כן: וכן בנתיבות שלום, עיי' הערה הבאה

⁹נתיבות שלום עמ' קסה: כיון שפיו של יהודי הוא כלי שרת המיועד לעבוד בו להשי"ת, וע"כ אסור לו לחלל דיבורו בדיבורין של חול

¹⁰נתיבות שלום (עמ' קסד): כל המטרה בבריאת ישראל היא למען תהלתי יספרו ... ע"כ הפה הוא כלי שרת שמייוחד לצורת גבוה ... [וכמו] שכתב רבינו יונה (אבות פ"א יז) כי יהודי המקדש את פיו נעשה פיו ככלי שרת. וכשם שכלי שרת מקדש את המנחה המונחת בתוכה ... [כן] פיו ... נוצרת מציאות חדשה של קדושה ונדר

to produce an oath of holiness which will join the body to it¹. In this respect, Nedarim are unlike even Shavuot, as a Shavuah is remarkable but still quite understandable. The Rambam delineates four different types of Shavuot². The common element in all of them is that they are obligations which a person undertakes in order to do or not to do something, which is not much different from a financial or other obligation. Understandably, a person cannot make a Shavuah which contradicts the Torah³. He cannot make an oath that he will eat treif or that he will not shake the Arba Minim on Sukkos, for a person is already committed, on oath if you like, to fulfill the commitments of the Torah⁴. Nedarim, in contrast, are more powerful than that. The main difference between Shavuot and Nedarim is that where a Shavuah devolves on the body of the person to do or not to do something, an oath devolves upon the object itself⁵. A person who would say, "I take upon myself not to eat today," is making a Shavuah, while a person who would say, "This food in front of me is prohibited for me today" (איסור הפצא), is making a Neder.⁶

Through making a Neder a person creates a new reality for himself in the world. He creates an object which now becomes prohibited to him. He could even prohibit all esrogim on himself, preventing him from fulfilling the Mitzvah of Arba Minim, and likewise with

¹ שפת אמת [תר"ס]: ועיקר הנדר הוא כח הדיבור דכ' ויפח באפיו נשמת חיים ויהי כו' לנפש חי' לרוח ממללא לכן אמרו הנודר כנודר בחיי המלך שהוא חיות אלקות וכן כל הדברים בק"ש ותפלה וברכות שהם כח הנשמה לקשר בזה מעשה הגוף אל הנשמה ככל היוצא מפיו יעשה שימשיך המעשה אחר הדיבור זה לאסור איסור על נפשו. ואם אין המעשה נמשך אחר הדיבור נעשה פגם גם בהדיבור כמ"ש לא יחל דברו:

² רמב"ם פ"א מהל' שבועות הל' א: ארבעה מיני שבועות הן שבועת ביטוי ושבועת שוא ושבועת הפקדון ושבועת העדות שבועת ביטוי הוא שנאמר בתורה או נפש כי תשבע לבטא בשפתיים להרע או להיטיב והיא נחלקת לארבעה חלקים שתיים להבא ושתיים לשעבר כגון שנשבע על דבר שעבר שנעשה או שלא נעשה ועל דבר שעתיד להיות שיעשה ושלא יעשה

(ד) שבועת שוא נחלקת לארבע מחלוקות האחת שנשבע על דבר הידוע שאין כן כיצד כגון שנשבע על האיש שהוא אשה ועל האשה שהוא איש וגו' (ה) השניה שנשבע על דבר ידוע שאין בו ספק לאדם שהוא כן כגון שנשבע על השמים שהוא שמים וגו' (ו) שלישית שנשבע לבטל את המצוה כיצד כגון שנשבע שלא יתעטף בציצית וגו' (ז) רביעית שנשבע על דבר שאין כח בו לעשות כיצד כגון שנשבע שלא יישן שלשה ימים ... כל הנשבע שבועת שוא מארבע שבועות אלו עובר בלא תעשה שנאמר לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא ואם היה מיד לוקה ואם היה שוגג פטור מכלום: (ח) שבועת הפקדון כיצד כל מי שיש ממון חבירו בידו .. ולא החזירה ... וכפר בו הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר לא תכחשו זו אזהרה לכפירת ממון ואין לוקין על לאו זה ואם נשבע לו על שקר על ממון שכפר בו הרי זה עובר בלאו אחר ועל זה נאמר לא תשקרו איש בעמיתו וגו' (יב) שבועת העדות כיצד העדים שידעו עדות ממון ותבעם בעל העדות להעיד לו וכפרו בעדותו ולא העידו ונשבעו שאינם יודעין לו עדות זו היא נקראת שבועת העדות וחייבין על שבועה זו קרבן עולה ויורד בין שהיו מזידין בין שהיו שוגגים שנאמר נפש כי תחטא ושמענה קול אלה והוא עד ולא נאמר בה ונעלם לחייב על הודו כשגגה:

³ ספרי (מטות קנג) יכול אפילו נשבע לאכול נבלות וטרפות שקצים ורמשים קורא אני עליו ככל היוצא מפיו יעשה, ת"ל לאסור אסור על נפשו, לאסור את המותר ולא להתיר את האסור

⁴ חינוך ל (פרשת יתרו): השבועה אינה חלה על דבר מצוה ... שהנשבע מדבר על גופו, וגופו כבר נתקיים באותו ענין מהר סיני

רמב"ן במדבר ל ג: אבל השבועות אינן כלל אלא לאסור את המותר, אינן נוהגות בדבר מצוה כלל, לא בבטול מצות לא תעשה ולא בקיום מצוה, ולא בבטול מצות עשה כגון שבועה שלא תעשה סוכה ושלא תניח תפילין ואפילו בקיום מצות עשה אינן חלות, ... אלא דשרי ליה לרודי נפשיה (שם ח) דכתיב (תהלים קיט קו) נשבעתי ואקימה לשמור משפטי צדק ומפני כן בשבועות בלבד הוא נדרש לאסור אסור על נפשו והלכות גדולות הן, הבקי ימצאם במקומותם:

⁵ נדרים דף ב ע"ב: נדרים דמיתסר חפצא עליה ... שבועה דקאסר נפשיה מן חפצא

רמב"ן במדבר ל ג ... : [נדר] אינן חלין על דבר שאין בו ממש כגון נדר עלי שלא אדבר עמך או שלא אלך או שלא אשן וכיוצא בהם וכיון שהדבר כן, נאין הדברים שאפילו בדבר הרשות אם אמר נדר עלי שאוכל היום או שאוכל דבר זה אינו נדר ... ואע"פ שמצינו בנדרים גבוה הרי עלי עולה הרי עלי שלמים, שאמירתו לגבוה נתחייבו בו נכסיו כמסירתו להדייתו או שהוא חומר נוהג בנדרים הקדש, מפני שיש בהן חפץ נאסר להדייתו ונתפס לגבוה לכשיפריש, ולפיכך משעה ראשונה חל חיוב הנדר על נכסיו אבל בנדרים בטוי אין לנו, לפי שאין שם חפץ כלל לא בתחלה ולא בסוף

⁶ דנדרים הוי איסור חפצא ולא איסור על עצמו כלפי החפץ דהיינו שבועה וכגון אם אומר קונם (הרי אני אוסר בנדר) פירות עלי שלא אוכל זה נדר אבל אם אומר קונם שלא אוכל אין זה נדר

נתחומא מטות פ' א ד"ה איש כי ידור נדר לה': (א) ילמדנו רבינו כיצד קונמות ונדרים כך שנו רבותינו קונם שאיני ישן קונם שאיני מדבר קונם שאיני משמשך הרי הוא בלא יחל דברו שבועה שאיני ישן שבועה שאיני מהלך אסור חומר בשבועות מבנדרים ובנדרים מבשבועות כיצד קונם שאיני עושה סוכה קונם שאיני עושה לולב קונם שאיני נוטל תפילין בנדרים אסור לעשותן אע"פ שהם מצוה ובשבועות מותר שאין נשבעין לעבור על המצות

other Mitzvos¹. This does not create the technical reality of what the Torah has done, even if it contradicts the moral reality. For, whereas the Torah commits one to doing this or that, it does so as a commitment on us. The neder, however, is not focused on oneself, but rather on the object outside of us.

Because Nedarim and Shavuos are such powerful things, a person who makes one and does not keep it has done a lot more damage than breaking a personal promise to G-d, as bad as that might be. The Sages compare such an act as tantamount to denying G-d's existence². Given the enormous power unleashed by an oath, the Sages cautioned that only someone of exceptional character should think of making an oath³.

במדבר רבה: אין אתה רשאי להשבע בשמי אלא אם כן יהיו בך כל המדות וכו' שתהא כאותן שנקראו יראי אלוקים
אברהם איוב ויוסף

An oath is a commitment to the future, and in order to make that commitment one has to be sure that he can remain unflinching in the face of unexpected and difficult challenges. We explained that an oath is the taking over of areas which are not normally halachikly defined and turning them into Mitzvah domains. One is only entitled to do this if his G-d awareness is so pervasive that all areas of his life are naturally perceived by him as infused with spirituality:

...שפת אמת (ריש פרשת מטות): [מי] שאין בהם מקום בלי יראתו יתברך, א"כ גם דבר רשות שלהם מצוה היא
אבל מי שאין דברי רשות שלו לשם שמים בלבד אין לעשותו בהסכם וכוונה פנימיות רק עפ"י ההכרח

For some, spirituality is subject to ups and downs. When things are going well, we feel grateful to the Almighty and we invest energy into a 'positive vibe' relationship with Him. But when the going gets tough, we feel empty, if not angry, and we change our tune. To such a person, the Sages warn: "You are barely able to maintain a normal relationship with G-d. Do not get into new and more complicated ones. Do not make an oath⁴."

For us average mortals, ordinary speech is powerful enough. We have to understand that every word really does count. The Talmud⁵ gives us several astonishing examples of this:

¹רמב"ן במדבר ל ג: וכן "לאסור את המותר ולא להתיר את האסור" אין ראוי להזכירו בנדדים, לפי שהן חלין על דבר מצוה כדבר הרשות, והאומר שנודד שאיני עושה סוכה שאיני מניח תפילין אסור ואע"פ שעובר על מצות עשה, וכן המדיר את אשתו מתשמיש המטה אסור אע"פ שמבטל מצות לא תעשה וכן הן חלים בקיום לא תעשה, כגון שנודד שלא לאכול נבלה, ממה ששינוי יש נדר בתוך נדר וכו' נמצא שהנדר חל לאסור את האסור, ולהתיר לעצמו שלא יעשה מה שהוא אסור לעבור עליו, אלא שאינם חלין לעבור בידיים על לא תעשה

²תנחומא א: אמר להם הקב"ה לישראל הוּו זהירין בנדדים ואל תפרצו בהן שכל הפורץ בהם סופו למעול בשבועות והמועל בשבועות כופר בו בהקב"ה ואין לו מחילה בעולם שנאמר (שמות כ) כי לא ינקה ה' וגו' וכתוב אחד אומר (ירמיה ב) ונשבעת חי ה' וגו'

³תנחומא שם: אמר להם הקב"ה לישראל לא תהיו סבורין שהותר להשבע בשמי אפילו באמת אין אתם רשאים להשבע בשמי אלא אם יש בכס כל המדות האלו שנא' (דברים יא) את ה' אלהיך תירא ואותו תעבד ובו תדבק ושתהיה באותן שלשה שנקראו יראי אלהים ואלו הן אברהם איוב ויוסף אברהם דכתיב (בראשית כב) כי עתה ידעתי כי ירא וגו' איוב דכתיב (איוב א) איש תם וגו' יוסף דכתיב (בראשית מב) האלהים אני ירא הוּו את ה' אלהיך תירא ואותו תעבד אם אתה מפנה את עצמך לתורה ולמצות ואין לך עבודה אחרת לכך נאמר ואותו תעבד ובו תדבק וכי יכול להדבק בשכינה והלא כבר נאמר (דברים ד) כי ה' אלהיך אש אוכלת וגו' אלא לומר לך כל המשיא את בתו לת"ח שקורא ושונה והעושה לו פרקמטיא ומהנהו מנכסיו זה הוא שנאמר עליו ובו תדבק אם יש בך כל המדות האלו אתה רשאי להשבע ואם לאו אין אתה רשאי מעשה בהר המלך שהיו לו שני אלפים עיירות וכלם נחרבו על שבועת אמת בין איש לאשתו בין אב לבתו מה בעל אינו מפר אלא נדרים של ענוי נפש ודברים שבינו לבינה כך האב אינו מפר אלא על ענוי נפש ושבינו לבינה

⁴עייין בשפת אמת דף 184, שנת תרל"ג

⁵מסכת פסחים דף ג עמ"ב

Two disciples sat before Rav. one said, this discussion has made us [as tired] as an exhausted swine; while the other said, This discussion has made us [as tired] as an exhausted kid; and Rav would not speak to the former¹.

There were two disciples who sat before Hillel, one of whom was R. Johanan ben Zakkai - others state, before Rabbi - and one of them was R. Johanan: One said, Why must we vintage [grapes] in cleanness, yet need not gather [olives] in cleanness? While the other said: Why must we vintage in cleanness, yet may gather [olives] in uncleanness? I am certain that the latter will be an authorized teacher in Israel, he observed; and it did not take long before he was an authorized teacher in Israel².

There were three priests: one said, I received as much as a bean [of the showbread]; the second said, I received as much as an olive; while the third said, I received as much as a halta'ah's tail. They investigated his pedigree and found a blemish of unfitness in him³.

Our Parsha, dealing with oaths, comes to alert us to the utmost seriousness of any speech. Our words literally create new worlds⁴. Man and his mouth: a tool for dizzying heights of holiness or the most base and destructive of all man's means.

¹הנהו תרי תלמידי דהוו יתבי קמיה דרב חד אמר שויתנין האי שמעתא כדבר אחר מסנקן וחד אמר שויתנין האי שמעתא כגדי מסנקן ולא אישתעי רב בהדי דהאיך

²הנהו תרי תלמידי דהוו יתבי קמיה דהלל וחד מינייהו רבן יוחנן בן זכאי ואמרי לה קמיה דרבי וחד מינייהו רבי יוחנן וחד אמר מפני מה בוצרין בטהרה ואין מוסקין בטהרה וחד אמר מפני מה בוצרין בטהרה ומוסקין בטומאה אמר מובטח אני בזה שמורה הוראה בישראל ולא היה ימים מועטים עד שהורה הוראה בישראל

³הנהו תלתא כהני חד אמר להו הגיעני כפול וחד אמר הגיעני כזית וחד אמר הגיעני כזב הלטאה בדקו אחריו ומצאו בו שמך פסול

⁴נתיבות שלום, עמ' קסד: ועד"ז איתא בזוה"ק (תקו"ז קה:...) שמכל הדיבורי קודש והחידושי דאורייתא היהודי מדבר נבראים עולמות חדשים

1. The Holy Land

SUMMARY:

After man lost the Garden of Eden, the land of Israel became the greatest spiritual place on earth, the link between Heaven and Earth. The holiness of the land is a function of a special direct link of the Land to G-d, making every Mitzvah we do there more powerful and meaningful.

There is another level of holiness that is man-activated - by our settling and sanctification of the land. This in turn causes Mitzvos like Trumah and Maaser to be activated. In fact, there are no less than 262 Mitzvos which are dependent on the land. Many of these Mitzvos seemingly should have been relevant to all places on earth. Shemittah, for example, shows that everything ultimately belongs to G-d. But the message is that this land in particular belongs to G-d. For it is here that His ownership of everything is more clearly expressed by His direct Hashgacha.

We lost this Kedusha after the first, Babylonian exile, regained it when Ezra returned and never lost it again.

Not all opinions consider settling in the Land a Mitzvah. Some exempt Jews from the mitzvah when there is danger or when a proper Jewish community is lacking. Some went so far as to suggest that the holiness of the land was just too much for us to handle. After all, it took the Jews 49 days from the time they went out of Egypt to be ready to receive the Torah, but it took them 40 years to be ready to enter the land!

There is a separate and fascinating discussion as to whether this is a personal mitzvah or should and can be expressed as a national movement.

But it is indisputable that, according to all authorities, the centrality of Israel is a great fundamental of Judaism, central to our spiritual and physical well being. The Jewish People can only reach its full flowering on its own, holy land. It is in fact one of the seven mitvos which the Sages measure against all the rest of the Torah (מצוות שקולות). We do not make a blessing when settling the land because all agree that even if a mitzvah, it is but a hechsher for fulfilling G-d's Torah at the highest of levels.

We see, says the Kuzari, that different climates and soils are good for different types of people, fauna and flora. Even the best care of grapes on the wrong soil will still not produce quality wine-grapes. The Jewish People can also grow anywhere, but will only flourish on the soil of the Holy Land. Since, the purpose of the Torah is to direct the Jewish people how to bring the Shechina into the earth, the Land of Israel has been described as the Soul of the Torah. In an ideal world, the world would comprise of the Holy Land alone and all of the world would be described as being לפני ד' as the land of Israel is today. In the world of today, the other lands receive their nurturance through the Holy Land, as a limb receives from the heart.

The Torah's very first verses teach us about the relationship of the Jewish people, who elected to commit to core Kedushah, to the land. G-d's covenant with Avraham Avinu was one on Milah and the land – holiness of the body and of the world; holiness of the people in an environment that will bring G-d's presence into the world.

For 3,000 years, Jews have been expressing their deepest love of this land, kissing its stones and rolling it its dust. Moshe's final wish was to be granted the privilege of entering the land. Avraham Avinu's first prophecy was when G-d told him to leave for this land. Though G-d doesn't specify where he should leave to, Avraham unhesitatingly set out for the Land of Israel, already famous as a land of spirituality and seeking out G-d.

From that time onwards, the Avos only left the land on G-d's instruction or with His blessing, and to this day, observant Jews only move from Israel to live somewhere else unless it is for purposes of Torah, marriage or making a living.

All the Avos were buried in the land, for, even in death, the land purifies the body. To this day, Jews all around the world face Jerusalem three times a day in their silent prayer. No other nation showed such a commitment and dedication to their land as the Jews showed to theirs.

The prophets all prophesized in the land or about it and the First Man was created there. It is no surprise then that, even in its reduced spiritual state without a Temple, Jews throughout the ages have chosen to live there under conditions of incredible hardship. On the one hand, the holiness of the land creates an awesome responsibility for those living in Israel to conduct themselves as holy people. The land will vomit us out if we don't. The land demands that Torah standards be upheld, even before Sinai. Thus, Yaakov, who lived before the Torah was given, could marry two sisters. But he could not live with them in the Holy Land. Hence Rochel died on the border, as he and his family entered Israel, threw away all their idols, and prepared themselves for more exacting standards.

A spouse may force his or her partner to immigrate to the land even if it means a downgrading of living conditions and even a Canaanite servant can force his master to free him for purposes of Aliyah.

In fact, Eretz Yisrael is an island of sorts, surrounded by water. On the east is the Jordan River, on the west is the Mediterranean Sea, on the south is the Egyptian Brook (Wadi El Arish), while the northern border is the Euphrates River. These natural water boundaries allude to the spiritual leap one must make when immigrating to the Holy Land, for water is the element of purification.

But the land also gives a push up to all those who try to grow spiritually. The very act of living there is a kind of purification from sin. The very act of walking 4 paces on its soil generates spirituality.

G-d's involvement with Eretz Yisroel is much more direct. In other places, His engagement goes through an extra stage (a שר), making G-d more distant and harder to connect with. There is such a vast difference between living Judaism on the land and living it somewhere else, that the Sages compare it to a practice run verses the real thing.

The land was set up to ensure that it is particularly dependent on G-d's Providential response to our actions. This is the land - (דברים יא יב) אשר ד' אלוֹקֵיךְ דָּרַשׁ אֹתָהּ - "A land to which G-d continuously pays special attention." The nourishment of other lands goes through this land, and that when the Jews are in exile, and the land becomes impoverished, the whole world suffers as a result. All lands became poorer when the Land of Israel became impoverished.

It seems that all nations through history have agreed on the special holiness of this place and many have fought to get it. Since the land will only yield its magnificent blessing to the Torah keeping nation, already for thousands of years the physical resources of the land have hardly been worth fighting over.

The laws of the land reflect its exalted state. Just like the weekday culminates in Shabbos, the land too, seems to generate its own Shabbos – Shmittah, and no permanent sale is allowed here, for if ever it was clear that the land belongs to G-d it is in Eretz Yisroel.

DETAIL:

לג (נג) והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אתה

This week's Parsha deals with the holiness of the land of Israel and the relationship of the Jewish people with the land. This picks up the storyline from the end of last week's Parsha, where a whole host of commandments were given when Gad and Reuven requested land on the East side of the Jordan and were told that they had to first commit to fight for the land on the East side. First, Klal Yisroel is told to drive out the enemy and conquer, divide and settle the land¹. Then, the actual borders of the land are described in great detail². Following this, we learn of the appointees to receive the land on behalf of the Jewish people³. Moshe is then commanded to put aside 48 Levirite Cities, and turn them into Arei Miklat⁴. Finally, our Parsha deals with the issue of daughters who inherit their fathers (Benos Zelafchad): these are told to marry within the tribe to ensure that their inheritance remains within their original tribe⁵. Most of the Parshios in Sefer Devarim have important additions to the holiness of the land and its demands on us. Clearly, the land of Israel is a major concept

¹לג: (נ) וידבר ה' אל משה בערבת מואב על ירדן ירחו לאמר: (נא) דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם כי אתם עברים את הירדן אל ארץ כנען: (נב) והורשתם את כל יבשי הארץ מפניכם ואבדתם את כל משכיתם ואת כל צלמי מסכתם תאבדו ואת כל במותם תשמידו: (נג) והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אתה: (נד) והתנחלתם את הארץ בגורל למשפחתיכם לרב תרבו את נחלתו ולמעט תמעט את נחלתו אל אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה למטות אבתיכם ותנחלו: (נה) ואם לא תורישו את יבשי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם לשכים בעיניכם ולצנינים בצדיכם וצררו אתכם על הארץ אשר אתם יושבים בה: (נו) והיה כאשר דמית לעשות להם אעשה לכם

²לד: (א) וידבר ה' אל משה לאמר: (ב) צו את בני ישראל ואמרת אלהם כי אתם באים אל הארץ כנען זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתיה: (ג) והיה לכם פאת נגב ממדבר צן על ידי אדום והיה לכם גבול נגב מקצה ים המלח קדמה: (ד) ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבים ועבר צנה והיה ו\והיו\ תוצאתיו מנגב לקדש ברנע ויצא חצר אדר ועבר עצמנה: (ה) ונסב הגבול מעצמון נחלה מצרים והיו תוצאתיו הימה: (ו) וגבול ים והיה לכם הים הגדול וגבול זה יהיה לכם גבול ים: (ז) וזה יהיה לכם גבול צפון מן הים הגדל תתאו לכם הר ההר: (ח) מהר ההר תתאו לבא חמת והיו תוצאת הגבל צדדה: (ט) ויצא הגבל זפרנה והיו תוצאתיו חצר עינן זה יהיה לכם גבול צפון: (י) והתאויתם לכם לגבול קדמה מחצר עינן שפמה: (יא) וירד הגבל משפם הרבלה מקדם לעין וירד הגבל ומחה על כתף ים כנרת קדמה: (יב) וירד הגבול הירדנה והיו תוצאתיו ים המלח זאת תהיה לכם הארץ לגבלתיה סביב:

³לד: (יג) ויצו משה את בני ישראל לאמר זאת הארץ אשר תנחלו אתה בגורל אשר צוה ה' לתת לתשעת המטות וחצי המטה: (יד) כי לקחו מטה בני הראובני לבית אבתם ומטה בני הגדי לבית אבתם וחצי מטה מנשה לקחו נחלתם: (טו) שני המטות וחצי המטה לקחו נחלתם מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה: (טז) וידבר ה' אל משה לאמר: (יז) אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ אלעזר הכהן ויהושע בן נון:

⁴לה: (א) וידבר ה' אל משה בערבת מואב על ירדן ירחו לאמר: (ב) צו את בני ישראל ונתנו ללויים מנחלת אחזתם ערים לשבת ומגרש לערים סביבתייהם נתנו ללויים: (ג) והיו הערים להם לשבת ומגרשייהם יהיו לבהמתם ולרכשם ולכל חיתם: (ד) ומגרשי הערים אשר נתנו ללויים מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב: (ה) ומדתם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה ואת פאת נגב אלפים באמה ואת פאת ים אלפים באמה ואת פאת צפון אלפים באמה והעיר בתוך זה יהיה להם מגרשי הערים: (ו) ואת הערים אשר נתנו ללויים את שש ערי המקלט אשר נתנו לנס שמה הרצח ועליהם נתנו ארבעים ושתיים עיר: (ז) כל הערים אשר נתנו ללויים ארבעים ושמה עיר אתה ואת מגרשיהן: (ח) והערים אשר נתנו מאחזת בני ישראל מאת הרב תרבו ומאת המעט תמעטו איש כפי נחלתו אשר ינחלו יתן מעריו ללויים: (ט) וידבר ה' אל משה לאמר: (י) דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם כי אתם עברים את הירדן ארצה כנען: (יא) והקדיתם לכם ערים ערי מקלט תהיינה לכם ונס שמה רצח מכה נפש בשגגה: (יב) והיו לכם הערים למקלט מגאל ולא ימות הרצח עד עמדו לפני העדה למשפט: (יג) והערים אשר נתנו שש ערי מקלט תהיינה לכם:

⁵לו: (א) ויקרבו ראשי האבות למשפחת בני גלעד בן מכיר בן מנשה ממשפחת בני יוסף וידברו לפני משה ולפני הנשאים ראשי אבות לבני ישראל: (ב) ויאמרו את אדני צוה ה' לתת את הארץ בנחלה בגורל לבני ישראל ואדני צוה בה' לתת את נחלת צלפחד אחינו לבנותיו: (ג) והיו לאחד מבני שבטי בני ישראל לנשים ונגרעה נחלתן מנחלת אבותינו ונוסף על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומגרל נחלתנו יגרע: (ד) ואם יהיה היבל לבני ישראל ונוספה נחלתן על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומנחלת מטה אבותינו יגרע נחלתן: (ה) ויצו משה את בני ישראל על פי ה' לאמר כן מטה בני יוסף דברים: (ו) זה הדבר אשר צוה ה' לבנות צלפחד לאמר לטוב בעיניהם תהיינה לנשים אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים: (ז) ולא תסב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה כי איש בנחלת מטה אבתיו ידבקו בני ישראל: (ח) וכל בת ירשת נחלה ממטות בני ישראל לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה למען יירשו בני ישראל איש נחלת אבתיו: (ט) ולא תסב נחלה ממטה למטה אחר כי איש בנחלתו ידבקו מטות בני ישראל: (י) כאשר צוה ה' את משה כן עשו בנות צלפחד: (יא) ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דדיהן לנשים: (יב) ממשפחת בני מנשה בן יוסף היו לנשים ותהי נחלתן על מטה משפחת אביהן: (יג) אלה המצות והמשפטים אשר צוה ה' ביד משה אל בני ישראל בערבת מואב על ירדן ירחו:

in Judaism, occupying so much of the Torah's attention. We will attempt to explain why this is so.

After man lost the Garden of Eden, the land of Israel became the greatest spiritual place on earth¹, the link between Heaven and Earth². Eretz Yisroel has two levels of holiness: the first is the intrinsic holiness of the land, and the second is the extra holiness which it gains after it has been sanctified by the Jewish Nation.

The first, intrinsic level of holiness is a function of a special direct link of the Land to G-d³, as we described above, and creates an enormous gap between all the Mitzvos⁴ we do on the Land versus doing those same Mitzvos in the Diaspora⁵.

The second level of holiness comes as a result of our settling and sanctifying of the land,⁶ which causes the obligations of Trumah, Maaser, etc. to be activated. (The Sages included some of the surrounding land in these Mitzvos⁷.)

The Rambam's opinion is that we lost this man-activated Kedusha after the first Babylonian exile, regained it when Ezra returned and never lost it again⁸. The destruction of the Temple no doubt weakened our ability to sense G-d's presence in the land, but it indeed

¹ בכחורו ב יד: שהיא רק מדרגה אחת למטה מגן עדן ע"כ אמנם באוצר נחמד הסביר שלארץ ישראל התייחסות ושייכות עם מקום עליית הנשמות למעלה מגן עדן ומה שאמר מדריגה למטה הוא לשון גוזמא ורצונו לומר שדרך שם עליה לגן עדן אמנם עיין אבן עזרא, בראשית לג יט

² במדרש תנחומא, קדושים י כתוב: כשם שהטבור הזה נתון באמצע האיש כך ארץ ישראל נתונה באמצע העולם שנאמר "יושבי על טבור הארץ" (יחזקאל לח יב) והסביר המהר"ל בבאר הגולה שהטבור מבדיל בין חלקו העליון של הגוף ובין חלקו התחתון, והוא כעין נקודת קישור בין שני החלקים. כך גם ארץ ישראל, היא נקודת הביניים בין העולם התחתון ובין העולמות הרוחניים.

³ Unlike other countries, Eretz Yisrael has no Sar or intermediary through which G-d bestows His Providence. It is therefore G-d's own land:

ביואל ד ב נקרא, "ארצי" ובשמואל א כו יט נקראת בשם נחלת ד'

⁴ Including those Mitzvos which are not תלויות בארץ.

⁵ ספרי דברים יא: יז-יח – אף על פי שאני מגלה אתכם מן הארץ לחוץ לארץ היו מצוינים במצוות, שכשאתם חוזרים לא יהיו עליכם חדשים

⁶ רמב"ם פ"א מהל' תרומות הל' ב: ארץ ישראל האמורה בכל מקום היא בארצות שכיבשן מלך ישראל או נביא מדעת רוב ישראל וזהו הנקרא כיבוש רבים

⁷ ומלבד ארץ ישראל עצמה גזרו חכמים על כנה מקומות סמוכים לארץ וכמו שביאר הרמב"ם פ"א מהל' תרומות, הל' ד: טוריא יש דברים שהיא בהן כא"י ויש דברים שהיא בהן כח"ל והקונה בה קרקע כקונה בא"י לענין תרומות ומעשרות ושביעית והכל בסוריא מדברי סופרים:

ובנוגע לכיבוש יחיד, כתב הרמב"ם: אבל יחיד מישראל או משפחה או שבט שהלכו וכבשו לעצמן מקום אפילו מן הארץ שניתנה לאברהם אינו נקרא א"י כדי שיהגרו בו כל המצות ומפני זה חלק יהושע ובית דינו כל א"י לשבטים אע"פ שלא נכבשה כדי שלא יהיה כיבוש יחיד כשיעלה כל שבט ושבט ויכבוש חלקו: (ג) הארצות שכבש דוד חוץ לארץ כנען כגון ארם נהרים וארם צובה ואחלב וכיוצא בהן אע"פ שמלך ישראל הוא ועל פי בית דין הגדול הוא עושה אינו כא"י לכל דבר ולא כחוצה לארץ לכל דבר כגון בבל ומצרים אלא יצאו מכלל חוצה לארץ ולהיותן כא"י לא הגיעו ומפני מה ירדו ממעלת א"י מפני שכבש אותם קודם שיכבוש כל א"י אלא נשאר בה משבעה עממים ואילו תפס כל ארץ כנען לגבולותיה ואח"כ כבש ארצות אחרות היה כיבושו כולו כא"י לכל דבר והארצות שכבש דוד הן הנקראין טוריא:

⁸ רמב"ם, הל' תרומות פ"א הל' ה: כל שהחזיקו עולי מצרים ונקדש קדושה ראשונה כיון שגלו בטלה קדושתן שקדושה ראשונה לפי שהיתה מפני הכיבוש בלבד קדושה לשעתה ולא קדושה לעתיד לבא. כיון שעלו בני הגולה והחזיקו במקצת הארץ קדושה קדושה שנייה העומדת לעולם, לשעתה ולעתיד לבא. וגו' אמנם שם בפ"א הסביר הרמב"ם שלא החזיקו עולי מצרים את כל השטח שהחזיקו את עולי בבל

ספר התודעה, פ' לג: וכתב ה'חכם סופר' בטעם דבר זה, למה קדושה ראשונה בטלה ואחרונה לא בטלה, לפי שכשכבש נבוכדנצר את ארץ ישראל, על פי נביא כבש, שהנביא קרא להם בגרון שיבואו לכבשה ולכך היה להם קנין בא"י ובטלה ממנה קדושתה. אבל מה שכבשו הרומיים את א"י מישראל לא על פי נביא היה, לא נתנה להם רשות לכבוש ולא נשלחו מאת הקדוש ברוך הוא ולפיכך לא קנו את הארץ בכיבושיהם ונשארה החזקה שהחזיקו בה כורש, קימת כמו שהיתה, ולכך גם קדושת הארץ לא בטלה:

remained, hidden below the surface¹. Even so, many of the the Mitzvos HaTeluyos BaAretz lost their Torah status, as these Mitzvos have the further criteria of the majority (if not all) of its inhabitants on it, ביאת כולכם. This is the case regarding Trumos² and possibly Maasros,³ and some seem to require that the Sanhedrin be operating, sitting in the Lishkas HaGazis of the Beis HaMikdash⁴.

Clearly, the Land of Israel occupies a central place in Judaism. This is true of the highest spiritual aspirations of any individual as well as for the final redemption of the whole nation. There is a machlokes Rashi and the Ramban⁵ on the one hand and the Rambam⁶ on the other whether settling the land is a mitzvah or not and whether that Mitzvah applies today⁷. The Rambam omits this as a mitzvah, while the Ramban includes it⁸. Rav Moshe Feinstein claims that even according to the Ramban, the mitzvah is only a Mitzvah Kiyumis and not a Mitzvah Chiyumis (i.e. one gets a Mitzvah if one makes Aliyah⁹, though one is not required to). Rav Wolbe points out that we do not make a blessing when settling the land because all agree that even if it is a mitzvah, it is but a hechsher for fulfilling G-d's Torah at the highest of levels¹⁰.

¹ ספר התודעה, פ' לג: כך אמרו חכמים: כל זמן שבית המקדש קים, היתה שכינה שרויה בתוכו, וכיון שגרמו העוונות ונחרב בית המקדש, סלק הקב"ה שכינתו לשמים, שנאמר (תהלים יא): ה' בְּשָׁמַיִם כָּסָאוֹ. אמר רבי אלעזר בן פדת - בין חרב ובין שאינו חרב, שכינה לא זזה ממקומה שנאמר (מלכים - א ט): וְהָיוּ עֵינֵי יְלָבִי שָׁם כָּל הַיָּמִים:

² רמב"ם פ"א מהל' תרומות הל' כו: התרומה בזמן הזה ואפילו במקום שהחזיקו עולי בבל ואפילו בימי עזרא אינה מן התורה אלא מדבריהן שאין לך תרומה של תורה אלא בא"י בלבד ובזמן שכל ישראל שם שנאמר כי תבואו ביאת כולכם כשהיו בירושלם ראשון' וכמו שהן עתידין לחזור בירושלם שלישיית לא כשהיו בירושלם שנייה שהיתה בימי עזרא שהיתה ביאת מקצתן ולפיכך לא חייבה אותן מן התורה [נדעת הרמב"ם שם שתורמה בזה"ד דאורייתא]

³ רמב"ם שם: וכן יראה לי שהוא הדין במעשרות שאין חייבין בזמן הזה אלא מדבריהם כתורמה

⁴ רמב"ם הל' תרומות פ"א הל' כו: התרומה בזמן הזה ... אינה מן התורה אלא מדבריהם שאין לך תרומה של תורה אלא בארץ ישראל ובזמן שיהיו כל ישראל שם, שנאמר כי תבואו, ביאת כולכם ... לא כשהיתה בימי עזרע שהיתה ביאת מקצתן ... וכן יראה לי שהוא הדין במעשרות וגו' והוא הדין בחלה (רמב"ם פ"ה מהל' בכורים הל' ה) שנאמר בבואכם כולכם ולא מקצתן (כתובות כה). וחלה בעצם המקור לדין הזה וילפינן תרומה מחלה.

⁵ רמב"ן לג נג: והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אתה על דעתי זו מצות עשה היא, יצוה אותם שישבו בארץ ויירשו אותה כי הוא נתנה להם, ולא ימאסו בנחלת ה' ואלו יעלה על דעתם ללכת ולכבוש ארץ שנער או ארץ אשור וזולתן ולהתישב שם, יעברו על מצות ה' ומה שהפליגו רבותינו (כתובות קי): במצות הישיבה בארץ ישראל ושאר מצוות מנה, וידונו כמורדת האשה שאינה רוצה לעלות עם בעלה לארץ ישראל, וכן האיש, בכאן נצטוונו במצוה הזו, כי הכתוב הזה היא מצות עשה ויחזיר המצוה הזו במקומות רבים, באו ורשו את הארץ (דברים א ח) אבל רש"י פירש, והורשתם את הארץ, והורשתם אותה מיושביה, אז וישבתם בה, תוכלו להתקיים בה, ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה, ומה שפירשנו הוא העיקר:

אור החיים לג נג: (נג) והורשתם את גו' וישבתם גו' רש"י ז"ל פירש שהמצוה היא והורשתם, אבל וישבתם היא הבטחה, ורמב"ן ז"ל פירש שהמצוה היא וישבתם, ומכאן שמכח לומר (כתובות קי): הכל מעלין לארץ ישראל: ונראה פשט הכתוב כדברי רש"י, ממה שגמר אומר כי לכם גו' לרשת אותה, ואם הישיבה היא המצוה, היה לו לתלות בעיקר המצוה ולומר כי לכם גו' לשבת בה:

⁶ הרמב"ם בספר המצוות אינו מונה את זה בין המצוות והרמב"ן הביאו בהשמטות למצוות עשה שם

⁷ תוס' כתובות קי ע"ב ד"ה הוא אומר לעלות כו': אינו נוהג בזמן הזה דאיכא סכנת דרכים והיה אומר רבינו חיים דעכשיו אינו מצוה לדור בא"י כי יש כמה מצוות התלויות בארץ וכמה עונשין דאין אנו יכולין לזהר בהם ולעמוד עליהם:

⁸ זו מ"ע לרמב"ן (השמטות העשין ד) מהפסוק במדבר לג נג (מסעי): והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה והתנחלתם את הארץ ולא מנה אותה הרמב"ם
וז"ל הרמב"ן לג (נג) והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אתה על דעתי זו מצות עשה היא, יצוה אותם שישבו בארץ ויירשו אותה ... ואלו יעלה על דעתם ללכת ולכבוש ארץ שנער או ארץ אשור וזולתן ולהתישב שם, יעברו על מצות ה' ... ויחזיר המצוה הזו במקומות רבים, באו ורשו את הארץ (דברים א ח) אבל רש"י פירש, והורשתם את הארץ, והורשתם אותה מיושביה, אז וישבתם בה, תוכלו להתקיים בה, ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה, ומה שפירשנו הוא העיקר:
והמהר"ט ג"כ נקט להלכה כהרמב"ן (ח"ב ס' כח), והמנחת אליעזר ח"ה של הצדיק ממנוקאטש ז"ל נקט להלכה כדברי הרמב"ם.

⁹ אגרות משה

¹⁰ ר' שלמה וולבי שליט"א, ספר המצוות השקולות עמ' נב

Some opinions exempt Jews from the mitzvah when there is danger or when a proper Jewish community is lacking¹. Others go so far as to suggest that the holiness of the land was just too much for the Jews to handle². After all, it took the Jews 49 days from the time they went out of Egypt to be ready to receive the Torah, but it took them 40 years to be ready to enter the land³!

There is a separate and fascinating discussion as to whether this is a personal mitzvah or one that should and can be expressed as a national movement⁴. It is, however, indisputable according to all authorities that the centrality of Israel is a great fundamental of Judaism, central to our spiritual and physical well-being⁵. The Jewish People can only reach its full flowering on its own, holy land⁶. It is one of the seven mitvos which the Sages measure against all the rest of the Torah (מצוות שקולות)⁷. In addition, there are many mitzvos which are מצוות התלויות בארץ, such as Trumah and Maaser⁸, Shmittah¹, Yovel², Bikurim³, Challah⁴,

¹ שיטה כתובות קי ע"ב : וכתב הריטב"א הכל מעלין כו' פי' ואפי' לאחר החרבן דאכתי איכא חבת הארץ וכדאיאתא בגמרא ומיהו שמעתי מרבינו דדוקא שיש שם יישוב ארץ ישראל ושאיין סכנה בדרכים ושאיין צריך לעבור ים שהוא בחזקת סכנה ע"כ. והפסוק של סכנה ג"כ מובא בתוס' כתובות קי ע"ב ד"ה הוא אומר לעלות כו' בשם רבי חיים (עיין הארה הקודמת) אמנם השל"ה שער האותיות כתב שהם דברי יחיד.

² תוס' כתובות קיא ע"א, ומהר"ם מרוטנברג, וש"ת תשב"ץ, אמנם כתב מהר"ט שאיזה תלמיד העתיק את דברים אלה בטעות ואין להם שום סמך

³ ר' שלמה וולבא זצ"ל, ספר המצוות השקולות עמ' קט

⁴ מקור המחלוקת הוא הגמ' בכתובות קיא ע"א : רבי יוסי ברבי חנינא דאמר ג' שבועות הללו למה אחת שלא יעלו ישראל בחומה (פירוש רש"י: יחד ביד חזקה) ואחת שהשבוע הקדוש ברוך הוא את ישראל שלא ימרדו באומות העולם ואחת שהשבוע הקדוש ברוך הוא את העובדי כוכבים שלא ישתעבדו בהן בישראל יותר מדאי ... אמר רבי אלעזר אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל אם אתם מקיימין את השבועה מוטב ואם לאו אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה וגו', ונראה דהרבי מסתמך היה היחיד שאסר לחזור לארץ באופן מאוחד מחמת הסיבה הזאת וההתנגדות של שאר גדולים היתה כתגובה לחילוניות של הציונים.

ויש שפירשו שאם הגוים לא יקיימו את השבועה שלהם, היינו שלא לשעבד את כלל ישראל יותר מדאי, אז הקב"ה יתיר ג"כ את השבועה כלפי כלל ישראל. ומתלמידי הרשב"א משמע שזה לא תלוי בנו אלא בהקב"ה לגאול אותנו משונאינו אפילו קודם הזמן חז"ל המובא בשיטה: השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי וגו' ההוא כנסת ישראל דקאמרי לאומות העולם אחר שהשבועה את אומות העולם שלא ישתעבדו כו' וקרי להו בנות ירושלים על שם שהם עכשו בירושלים וה"ק לא תשתעבדו בהם יותר מדאי כדי שתגרמו לי לעורר לי אהבתם שלא בזמנה שהקב"ה אינו יכול לראות צרה גדולה לישראל שלא יושעם כדאמרי' בעלמא כשיגיע זמנם ליגאל הקב"ה מעמיד עליהם מלך שגזרותיו כהמן ומחזירן למוטב ומיד הם נגאלין ע"כ. ואם תעוררו משמע שלא יעוררו את עצמן לילך לירושלים וגו' ורבו הדעות ורבו השיטות בזה

⁵ ולדוגמה אפילו הרמב"ם, שאינו מונה ישוב ארץ ישראל כמצוה, מביא את כל המעלות הגדולות של הארץ וכמו שנבאר בהמשך עיין לדוגמה בהל' מלכים פ"ה הל' ט – יב ובהמשך כאן. ושיטה חדשה בדברי הרמב"ם מובא בספר אם הבנים שמחה של הרב יששכר שלמה טייכטל שהרמב"ם לא מנה ישוב ארץ ישראל כמצוה כי היא מצוה כוללת. התניא כתב במכתב לרב לוי יצחק מברדיטשוב בעת ששחררו אותו מהכלא בפטרשבורג: ומי אנכי, שפל אנשים כמוני שהביאני ד' עד הלום, שנגדל ונקדש שן שמין על ידי וכו', אך מאת ד' היתה זאת, לגלגל זכות על ידינו בזכות הארץ הקדושה ויושביה, היא שעמדה לנו ותעורר לנו בכל עת, להרחיב לנו מצר ולחלצנו ממצר וגו'

⁶ ויקרא כו מב: וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר: היינו הקב"ה זוכר את ברית שעשה עם כל אחד מן האבות כדי להציל אותנו מן הגלות והפרועניות אבל לא פחות זוכר את הארץ, היינו שזכירת הארץ היא חלק מעצם הצלתנו מהגלות לגאולה.

דתרומה יש שמונה או תשעה מצוות והיינו:

להפריש, ומן היפה, שלא יאכל כהן טמא תרומה, אלא מנה טהרה, שלא יאכל זר, שלא יאכל עבד עברי של כהן תרומה, או ערל, שלא תאכל חללה תרומה, לא לאכל טבל

במעשרות יש 14 מצוות והיינו:

מעשר ראשון, תרומת מעשר, להפריש, ומן היפה, שלא יאכל כהן טמא תרומה, אלא מנה בטהרה, שלא יאכל זר או שלא יאכל עבד עברי של כהן תרומה או ערל, שלא תאכל חללה תרומה, לא לאכל טבל, להפריש ולתת ללויים, תרומת מעשר ואל ללויים, הרע אלא מן הטוב, מעשר בהמה, ולא למכרו, מעשר שני של תבואה ושל יין ושל שמן, לאונן, מעשר שני: לא לאכל בטומאה, לא להשתמש בו, לאכל מעשר שני ובכורות בירושלים, שהפריש ומתן כל המעשרות

⁷ ואלו הם: ע"ז, ציצית, חילול שבת, מילה, ארץ ישראל ולפי בעל הטורים (נצבים ל א) תשובה (המצוות השקולות ע"י ר' וולבא זצ"ל)

⁸ שביתת הארץ, להפקיר התבואות, זריעת התבואה, זמירת האילן, לא לקצור ספיחים, או מה שזרעו בה בשישית, לא ללקט פרות האילן בשישית, להשתמש בפירות שביעית לאכילה או בכל שימושה, ביעור, שמיטת כספים

Challah⁴, Shichecha⁵, Arei Leviim (Arei Miklat), Nachalos and Hasogas Gevul. In fact, there are no less than 262 Mitzvos which are dependent on the land⁶.

Many of these Mitzvos should have seemingly been relevant to all places on earth. Shemittah, for example, shows that everything ultimately belongs to G-d, but the message is that this land in particular belongs to G-d. It is here that His ownership of everything is more clearly expressed by His direct Hashgacha.

We see, says the Kuzari, that different climates and soil are good for different types of people, fauna and flora⁷. Even the best care of grapes on the wrong soil will not produce quality wine-grapes⁸. The Jewish People can also grow anywhere, but will only flourish on the soil of the Holy Land⁹, a land just one level below that of Gan Eden¹⁰. There is a natural spiritual harmony between the soul of the land and the soul of the Jew.

Since the purpose of the Torah is to direct the Jewish people in how to bring the Shechina into the earth, the Land of Israel has been described as the Soul of the Torah¹¹. In an ideal world, the world would be comprised of the Holy Land alone, and all of the world would be described as being 'לפני ד', as the land of Israel is today¹². In the world of today, the other lands receive their nurturance through the Holy Land as a limb receives from the heart¹³.

היה נוהג אלא בזמן שכל יושביה עליה ל:-

לטפח שנות היובל, לקדש שנת היובל, לתקע בשופר ביום כ,לחדש, לא לעבוד אדמה ואילן, לא לקצור הספיחים, לא ללקט פרות האילנות, להחזיר הקרקעות ביובל, לדון, לא לשנות בערי הלויים, לא להושיב עובדי ע"ז, בארצינו עד שיקבל על עצמו שבע מצוות בני נח, ערלה, רבעי

מצות בכורים:

להביא משבעת המינים, לקרא את הפרשה, לא לאכל חוץ לירושלים, לא להקדים התרומה לבכורים

⁴חלה: במדבר טו כ (שלח): ראשית עריסתיכם חלה תרימו תרומה חינוך מצוה שפ"ה

⁵(1) שכחה - להניחה לעניים: דברים כד יט (כי תצא): לגר וליתום ולא למנה יהיה חינוך מצוה תקצ"ב
(2) שכחה - לא לשוב לקחת השכחה: דברים כד יט: כי תקצר קצירך בשדך ושכחת עמר בשדה, לא תשוב לקחתו חינוך מצוה תקצ"ג

⁶המצוות השקולות של ר' שלמה וולבא זצ"ל עמ' קח: מרמ"ח מ"ע קשורות מאה ושלושים מצוות לארץ ישראל שרק בה אפשר לקיים אותן, משס"ה מצוות ל"ת ישנן מאה ושלושים ושתים שאנו נוהרים בהם רק בארץ ישראל. בתושבע"פ עוסקים רוב סדרי זרעים (מלבד מס' ברכות, בכורים וחלה), קדשים (מלבד מס' חולין) וטהרות (מלבד מס' נדה ומקוואות) במצוות התלויות בארץ. וכן מס' יומא וחגיגה בסדר מועד, מס' נזיר וסוטה בסדר נשים, רוב מס' סנהדרין וכל מס' הוריות בסדר נזיקין.

⁷כחזרי מאמר ב י: אמר החבר: הלא בעיניך תראה כי מקום אחד טוב משאר כל המקומות לצמח מיוחד למחצב מיוחד ולחי מיוחד ותושביו מיוחדים בצורתם ובמדותם משאר כל האנשים וכל זה באמצעות מזג הלחיות אשר בגוף כי במזג הזה תלויים גם שלמות הנפש וחטרונה:

⁸כחזרי מאמר ב יב: ... לולא היו נוטעים בו את הגפנים ועושים את כל מלאכת עבודת הכרם ... שלא ככרם העושה ענבים גם במקום אחר. (יד) הלא כה יעשה עובד האדמה במצאו בתוך אדמה צחיחה שרש של אילן שפריו טוב מעבירו הוא אל אדמה נעבדת שלפי טבעה עתיד זה להצליח בה ושם יגדלהו

⁹כחזרי מאמר ב יב: אין עם הסגלה יכול להדבק בענין האלוקי כי אם בארץ הזאת

¹⁰כחזרי מאמר ב יד: היא רק מדרגה אחת למטה מגן עדן (או"נ: שלא"י התייחסות ושייכות עם מקום עליית הנשמות למעלה בגן עדן ומה שאמר מדרגה למטה הוא לשון גזמה ור"ל שדרך שם עלייה לגן עדן)

¹¹דעת תורה, בראשית עמ' ד: הנשמה של כל התורה כולה היא כיבוש הארץ, זאת אומרת לעשות מקום להשראת השכינה.

¹²הכחזרי (ב יד) הוכיח שהדר בארץ נקרא לפני ד' מקין (ויצא קין מלפני ד') ומיונה (כי מלפני ד' הוא בורח) והספורנו (ויקרא כה כג) כתב שאין הארץ נכללת ב"והארץ נתן לבני אדם".

¹³דברים יא (יב) ארץ אשר ה' אלקיך דרש אתה תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה: ופירש רש"י שם: והלא כל הארצות הוא דורש שנאמר להמסיר על ארץ לא איש אלא כביכול אינו דורש אלא אותה וע"י אותה דרישה שדורשה דורש את כל הארצות עמה: ופירש הגור אריה: ועניו זה מובן שהארץ בלבד היה ראוי שתהא נבראת, רק מפני שאי אפשר להיות הארץ בלבד שאין ראוי לקבל קדושה בכל (ר"ל שלא כל בני אדם ראויים לקבל קדושה זו)

The Torah's very first verses teach us about the relationship of the Jewish people, who elected to commit to core Kedusha, to the land¹. Rav Wolbe points out that G-d's covenant with Avraham Avinu was one on Milah and the land; holiness of the body and of the world, holiness of the people in an environment that would bring G-d's presence into the world².

It is only here, says the Ramban, that the full benefit of any mitzvah can be realized³. Therefore, someone already living in Israel should not permanently leave unless it is for purposes of Torah, marriage or making a living⁴.

This is not only a Halachik requirement, though. For 3,000 years Jews have been expressing their deepest love of this land, kissing its stones and rolling in its dust⁵. Who can give us more eloquent testimony on the value of living in such an awesome place than Moshe, whose final wish and appeal⁶ to be granted that privilege was turned down, and who regarded it as such a wonderful privilege to see the land⁷. Avraham Avinu's first prophecy was when G-d told him to leave for this land⁸. Though G-d didn't specify where he should leave to, Avraham unhesitatingly set out for the Land of Israel, for, according to the Seforno, it was already famous as a land of spirituality and seeking out G-d⁹.

ולפיכך נבראו שאר הארצות עמה, ומפני שאין שאר הארצות לעצמם אלא שנבראו עמה, ולפיכך כאשר דורש אותה דורש שאר הארצות עמה, כמו שכל האברים תלויים בלב, וכן מדמים אותה חכמים ז"ל לומר שכל העולם מתמצים א"י שותה והיינו כמו שהדם הטוב והמשובח ניזון בו הלב ושאר דם הוא דם התמצית ניזון בו שאר האברים, כן הוא בארץ שכל העולם מתפרנס מתמצית ארץ ישראל". (מובא בהמצות השקולות עמ' נד)

¹רש"י, בראשית א א: בראשית - אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל ומה טעם פתח בבראשית משום (תהלים קי"א) כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה היא הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו:

²רב וולבא זצ"ל, במצוות השקולות פ' יג (עמ' נ א): הקב"ה כרת בריתו עם אאע"ה: (בראשית יז ז): "והקמתי את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחריו לדרתם לברית עולם", ומהו הברית - "להיות לך לאלקים ולזרעך אחריו (ח) ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ מגריך את כל ארץ כנען לאחוזת עולם והייתי להם לאלקים", רש"י (ח) לאחוזת עולם - ושם אהיה לכם לאלקים אבל (בר ישראל) הדר בחוצה לארץ כמו שאין לו אלוהים". (ט) ויאמר אלקים אל אברהם ואתה את בריתי תשמר אתה וזרעך אחריו לדרתם. (י) זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחריו המול לכם כל זכר. " כך הקב"ה את ברית ארץ ישראל עם ברית המילה - יסוד קדושת הארץ, וברית הארץ - תכלית עם ישראל שהיא השואת השכינה "להיות לכם אלוהים". קדושת הגוף באדם וקדושת הארץ בעולם זה יסוד ותכלית.

³רמב"ן ויקרא יח כה (אחרי מות): כי עיקר המצוות ליושבים בארץ ד'.

⁴רמב"ם, הל' מלכים פ' ה הל' ט: אסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם אלא ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מן העכו"ם ויחזור לארץ וכן יוצא הוא לסחורה אבל לשכון בחוצה לארץ אסור אלא אם כן חזק שם הרעב עד שנעשה שוה דינר חטין בשני דינרין במה דברים אמורים כשהיו המעות מצויות והפירות ביוקר אבל אם הפירות בזול ולא ימצא מעות ולא במה ישתכר ואבדה פרוטה מן הכיס יצא לכל מקום שימצא בו ריוח ואף על פי שמותר לצאת אינה מדת חסידות שהרי מחלון שני גדולי הדור היו ומפני צרה גדולה יצאו ונתחייבו כלייה למקום: רמב"ם, הל' מלכים פ' ה הל' יב: לעולם ידור אדם בארץ ישראל אפילו בעיר שרובה עכו"ם ואל ידור בחוצה לארץ ואפילו בעיר שרובה ישראל שכל היוצא לחוצה לארץ כאילו עובד ע"ז שנאמר כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבוד אלהים אחרים ובפורעניות הוא אומר ואל אדמת ישראל לא יבאו וגו'

⁵רמב"ם, הל' מלכים פ' ה הל' י: גדולי החכמים היו מנשקין על תחומי ארץ ישראל ומנשקין אבניה ומתגלגלין על עפרה וכן הוא אומר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו:

ומקורו מהגמ' כתובות קיא ע"ב: ר' אבא מנשק כפי דעכו ר' חנינא (ק"ב ע"ב) קיימי משמשא לטולא ומטולא לשמשא ר' חייא בר גמא מיגנדר בעפרה שנאמר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו

⁶עיין רש"י, ריש ואתחנן

⁷וזכר כמה התחנן משה לראותה ומה קשתה בעיניו הגזרה בהמנע הדבר ממנו ומה גדול היה בעיניו החסד כאשר נתן לו אחר כך לראותה מראש הפסגה

⁸כחורי מאמר ב יב: כך זכה אברהם לנבואתו הראשונה כאשר צוה ללכת אל הארץ הזאת

⁹בראשית יב ה: ויצאו ללכת ארצה כנען: שהיתה מפורסמת אצלם לארץ מוכנת להתבוננות ולעבודת הקל יתברך ע"כ והיינו אע"פ שעדיין היה בידי עו"ז וכמו שמבאר הכוזרי א כ בסוף

From that time onwards, the Avos only left the land on G-d's instruction or with His blessing, and to this day, observant Jews only move from Israel to live somewhere else for very special reasons¹. All the Avos were buried in the land², and many Jews who did not merit to live there yearn to be buried there,³ for, even in death the land purifies the body⁴. To this day, Jews around the world face Jerusalem three times a day in their silent prayer. No other nation showed such a commitment and dedication to their land as the Jews showed to theirs.

The prophets all prophesized in the land or about it⁵. The Kuzari makes two surprising, though well-supported claims: he states that Mt. Sinai is in Eretz Yisrael and that the First Man was created there⁶. It is no surprise then, that even in its reduced spiritual state without a Temple, Jews throughout the ages have chosen to live in Eretz Yisrael under conditions of incredible hardship⁷.

The land creates an awesome responsibility for those living in Israel to conduct themselves as holy people. The land demands that Torah standards be upheld, says the Ramban, even before Sinai. For it is there that G-d decided to have a more direct relationship with the people who chose to be closest to Him⁸. Thus, Yaakov, who lived before the Torah was given, could marry two sisters, but he could not live with them in the Holy Land. Hence Rochel died on the border as he and his family entered Israel, threw away all their idols, and

¹רמב"ם, מלכים פ"ה הל' ט: אסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם, אלא ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מיד הגוים ויחזור לארץ. וכן יוצא הוא לסחורה, אבל לשכון בחוצה לארץ אסור אלא אם כן חזק שם הרעב וגו' ובגמ' כתובות ק"ב דנו קל וחומר בעניין: ומה מצרים, שנכרתה עליה ברית, אסור, שאר ארצות לא כל שכן

²ובאמת כל האבות מתו שם חוץ מיעקוב אבינו כחז"ל מאמר ב' כ: ראה כמה השתדלו האבות לגור בה בעודנה בידי עובדי זרה כמה השתוקקו אליה ברחקם ממנה עד שדאגו להעלאת עצמותם אליה כמו שמצאנו אצל יעקב ויוסף כתובות ק"א ע"א : ולר' אלעזר צדיקים שבחוץ לארץ אינם חיים? (פירוש לעתיד לבא בתחיית התמים) אמר רבי אילעא ע"י גלגול (פירוש שאמנם שיחיו אבל יצטרכו עצמותיהם לגלגל לארץ ישראל ורק אז יחיו) מתקיף לה ר' אבא סלא רבא גלגול לצדיקים צער הוא (פירוש ואם לא מגיע להם עונש למה יצטערו) אמר אביי מחילות נעשות להם בקרקע ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם אמר קרנא דברים בגו יודע היה יעקב אבינו שצדיק גמור היה ואם מתים שבחוצה לארץ חיים למה הטריח את בניו שמא לא יזכה למחילות כיוצא בדבר אתה אומר וישבע יוסף את בני ישראל וגו' א"ר חנינא דברים בגו: יודע היה יוסף בעצמו שצדיק גמור היה ואם מתים שבחוצה לארץ חיים למה הטריח את אחיו ארבע מאות פרסה שמא לא יזכה למחילות

³כתובות ק"א ע"א : אמר רב ענן כל הקבור בארץ ישראל כאילו קבור תחת המזבח כתיב הכא מזבח אדמה תעשה לי וכתיב התם וכפר אדמתו עמו עולא הוה רגיל דהוה סליק לארץ ישראל נח נפשיה בחוץ לארץ אתו אמרו ליה לרבי אלעזר אמר אנת עולא על אדמה טמאה תמות אמרו לו ארוננו בא אמר להם אינו דומה קולטתו מחיים לקולטתו לאחר מיתה

⁴רמב"ם, הל' מלכים פ' ה הל' יא: אמרו חכמים כל השוכן בארץ ישראל עונותיו מחולין שנאמר וכל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון אפילו הלך בה ארבע אמות זוכה לחיי העולם הבא וכן הקבור בה נתכפר לו וכאילו המקום שהוא בו מזבח כפרה שנאמר וכפר אדמתו עמו ובפורענות הוא אומר על אדמה טמאה תמות ואינו דומה קולטתו מחיים לקולטתו אחר מותו ואעפ"כ גדולי החכמים היו מוליכים מתייהם לשם צא ולמד מיעקב אבינו ויוסף הצדיק:

⁵כחז"ל מאמר ב' יד: אמר החבר: כל מי שנתנבא לא נתנבא כי אם בארץ הזאת או בעבודה (איכה רבתי, פתיחה כד)

⁶כחז"ל מאמר ב' יד: כי סיני ופארן שניהם בגבול ארץ ישראל ... בארץ הזאת נוצר אדם הראשון (פירוש ממקום בית המקדש – פק"י דר' אליעזר פ' יב ובבבאור מספיק שם מדכתיב וייצר אלקים את האדם עפר מן האדמה) ובה מת (כי לפי המקבל אצלנו נקברו במערת המכפלה ארבעה זוגות אדם וחיה אברהם ושרה יצחק ורבקה ויעקב ולאה

⁷כחז"ל מאמר ב' כג: אמר הכוזרי... והנה אבותיכם הראשונים היו בוחרים לדור בה ... אם כי אותה שעה לא היתה השכינה שוכנת בה ולא נגלית שם כי היתה אז הארץ מלאה זמה וזהמה ועבודה זרה בכל זאת לא התאוו כי אם להדבק בה ולא היו יוצאים ממנה בשנות רעב כי אם ברשות מאת האלוה

⁸רמב"ן ויקרא יח כה: והנה קידש העם היושב בארצו בקדושת העריות וברובי המצות להיותם לשמו, ולכך אמר (להלן כ כב) ושמרתם את כל חוקותי ואת כל משפטי ועשיתם אותם ולא תקיא אתכם הארץ, וכתיב (שם פסוק כד) ואמר לכם אתם תירשו את אדמתם ואני אתננה לכם לרשת אותה אני ה' אלקיכם אשר הבדלתי אתכם מן העמים, יאמר כי הבדיל אותנו מכל העמים אשר נתן עליהם שרים ואלהים אחרים, בתנו לנו את הארץ שיהיה הוא יתברך לנו לאלקים ונהיה מיוחדים לשמו והנה הארץ שהיא נחלת השם הנכבד תקיא כל מטמא אותה ולא תסבול עובדי ע"ז ומגלים עריות:

prepared themselves for more exacting standards¹. The Torah tells us quite clearly that if we do not maintain these standards the land will simply vomit us out².

In fact, the land is quite intolerant of the lowered spiritual standards by non-Jews as well³. Again and again, G-d tells us that our well-being on the land is dependent on us keeping the Torah.⁴ We cannot take our presence in Eretz Yisrael for granted⁵.

The land of Eretz Yisrael also gives a push up to all those who try to grow spiritually. The very act of walking four paces on its soil generates spirituality⁶. Living there is a kind of

¹רמב"ן ויקרא יח כה: וזו היא מצות יעקב אבינו לביתו ולכל אשר עמו בשעת ביאתם לארץ (בראשית לה ב) הסירו את אלהי הנכר אשר בתוכם והטהרו והשם לו לבדו נתכנו עלילות שמתה רחל בדרך בתחילת בואם בארץ, כי בזכותה לא מתה בחוצה לארץ, ובזכותה לא ישב בארץ עם שתי אחיות והיא היתה הנשאת באיסור האחוה ונראה שנתעברה מבנימין קודם בואם בשכם ולא נגע בה בארץ כלל, מפני הענין שהזכרנו:

²פרשת אחרי מות

R SR Hirsch: Vayikra 18 24-28: on this soil no socially and morally degenerate population has any future ... and even as the body vomits forth anything which is irreconcilable to it, so does the Land then eject its inhabitants.

ויקרא יח כה: ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה ותקיא הארץ את יושביה רמב"ן שם: החמיר הכתוב בעריות, בעבור הארץ שתטמא בהן ותקיא הנפשות העושות והנה העריות חובת הגוף ואינן תלויות בארץ

אמנם, במקום אחר הסביר הרמב"ן שכל זה נוגע להעם בכלליותה. אבל אין הארץ מקיאה יחיד שיעשה מצוות או לא ח"ל: רמב"ן, דברים יג יג: בכל לבבכם ובכל נפשכם והלא כבר הזכיר בכל לבבך ובכל נפשך, אלא אזהרה ליחיד ואזהרה לצבור, לשון רש"י מספרי (עקב יג) ובאור הענין, כי השם לא יעשה הנסים תמיד, לתת מטר הארץ בכל עת יורה ומלקוש ולהוסיף בדגן ובתירוש וביצהר ולהרבות גם העשב בשדה לבהמה או שיעצור השמים ויבשו, רק על מעשה רוב העם, אבל היחיד הוא בזכותו יחיה והוא בעונו ימות והנה אמר כי בעשותם כל המצוות מאהבה שלימה יעשה עמהם את כל הנסים האלה לטובה, ואמר כי בעבדם ע"ז יעשה עמהם אות לרעה:

ודע כי הנסים לא יעשו לטובה או לרעה רק לצדיקים גמורים או לרשעים גמורים, אבל הבינונים כדרך מנהגו של עולם יעשה בהם טובה או רעה כדרכם וכעלילותם:

בציון בית חיינו דף כו, כתב הרב י. שוורץ שבכמה מקומות אנחנו רואים שהתורה החמירה בארץ ישראל יותר מחוץ לארץ גם בעברות שאינן תלויות בארץ. וכגון כתבה התורה על העוברים בגילוי עריות שתקיא הארץ אותם (ויקרא יח כה), ושפיכות דמים (במדבר לה לג), שלבה"ג יש איסור נפרד לשפיכות דמים בארץ (השגות הרמב"ן שורש ה), ודיני עגלה ערופה ועיר המקלט רק שייכים לשפיכות דמים בארץ, וכן מצות עיר הנדחת וגו' עיין שם עוד דף 27

³רמב"ן ויקרא יח כה: והנה הזכיר הכתוב כי אנשי ארץ כנען נענשו בעבור העריות, ורבותינו אמרו (סנהדרין נו:): שהזהירו עליהן מעת היצירה לאדם ולנח, שלא ענש אלא אם כן הזהיר, אבל הכתוב לא יזכיר האזהרה אבל יאמר כי הארץ תקיא אותם כי הארץ תתעב כל התועבות האלה והנה לא אנשי ארץ כנען בלבד היו מן המזהירים, והפרשה הזכיר "כמעשה ארץ מצרים" שהיו גם הם עושים ככל התועבות האלה, ולא תקיא אותם ארץ מצרים ולא שאר ארצות הגוים את גוייהם, אבל הענין כולו למעלת הארץ וקדושתה ואמר הכתוב "ותקיא הארץ", כי מעת שפקד עונה עליה שנגזר על הכנענים להכרת כאילו כבר הקיאה אותם, או "ותקיא", למעלה, כענין סר צלם מעליהם (במדבר יד ט): ... והנה הכותיים לא היו נענשים בארצם בעבדם את אלהיהם לשלח בהם את האריות, ובבואם בארץ השם ועשו שם כמעשיהם הראשונים שלח בהם האריות הממיתים אותם וכן שנו בספרא (קדושים יא יד), ולא תקיא הארץ אתכם וגו', ארץ ישראל אינה כשאר ארצות, אינה מקיימת עוברי עבירה

דברים יא יב: ארץ אשר ה' אלקיך דרש אתה תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה. וכתב על זה ההעמק דבר: ארץ אשר וגו'. הוסיפה תורה לומר דגם בזה אינו שוה לכל מדינות. אע"ג שנדרשים לגשם להשקות השדות מכ"מ אין להם דאגה מזה. בטבע המדינה להיות גשם בעתו. משא"כ א"י ה' אלקינו דורש אותה. אינו נותן גשמים אלא עפ"י חקירה לפי המעשים:

⁴וכגון: והיה אם שמעו תשמעו וגו'

⁵דברים יא: ח-יב: ושמרתם את כל המצוה אשר אנוכי מצוך היום למען תחזקו ובאתם וירשתם את הארץ... ולמען תאריכו ימים על האדמה אשר נשבע ד' לאבותיכם לתת להם ולרעם ארץ זבת חלב ודבש.

דברים יא: יז-יח: ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר ד' נותן לכם, ושמחתם את דברי על לבבכם ועל נפשכם

דברים יא: כב-כג: כי אם שמור תשמרון את כל המצוה הזאת... והוריש ד' את כל הגוים האלה מלפניכם... כל המקום אשר תדרוך כף רגליכם בו לכם יהיה מן המדבר והלבנון מן הנהר נהר פרת ועד הים האחרון יהיה גבלכם.

דברים ט: ד-ו: אל תאמר בלבבך... לאמר בצדקתי הביאני ד' לרשת את הארץ הזאת וברשעת הגוים האלה ד' מורישם מפניך. לא בצדקתך ובישר לבבך אתה בא לרשת את ארצם ברשעת הגוים האלה ד' אלקיך מורישם מפניך ולמען הקים את הדבר אשר נשבע ד' לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב. וידעת כי לא בצדקתך ד' אלקיך נותן לך את הארץ הטובה הזאת לרשתה כי עם קשה ערף אתה.

⁶כתובות קיא ע"א: א"ר ירמיה בר אבא אמר רבי יוחנן כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן העולם הבא

purification from sin¹, like one giant Mikveh, for the land is surrounded by water. On the east is the Jordan River, on the west is the Mediterranean Sea, on the south is the Egyptian Brook (Wadi El Arish), and the northern border is the Euphrates River. These natural water boundaries allude to the spiritual leap one must make when immigrating to the Holy Land, for water is the element of purification².

In a remarkable statement, the Sages stated that it would be better to live in Israel even in a city where most of the inhabitants are non-Jews, rather than live in a Jewish town in the Diaspora, for someone who lives in Chutz LaAretz is tantamount to being G-dless³. What this means, says the Ramban⁴ and others⁵, is that G-d's involvement with Eretz Yisroel is much more direct. In other places, G-d's engagement goes through an extra stage (a שר), making G-d more distant and harder to connect with⁶. There is such a vast difference between living Judaism on the land and living it somewhere else that the Sages compare it to a practice run versus the real thing⁷.

Someone who would voluntarily give up this extra closeness, who would forever deny himself the perfect unity between deed, environment and purity⁸, is tantamount to being G-dless and serving idols¹.

¹ כתובות קיא ע"א: אמר רבי אלעזר כל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עון שנאמר ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון אמר ליה רבא לרב אשי און בסובלי חלאים מתנינן לה

²Brought in Land of our Heritage by Dovid Rusoff

³ כתובות קי ע"ב: תנו רבנן לעולם ידור אדם בא"י אפי' בעיר שרובה עובדי כוכבים ואל ידור בחוץ לארץ ואפילו בעיר שרובה ישראל שכל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוך וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוך שנא' לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלקים וכל שאינו דר בארץ אין לו אלוך אלא לומר לך כל הדר בחוץ לארץ כאילו עובד עבודת כוכבים וכן בדוד הוא אומר כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבוד אלהים אחרים וכי מי אמר לו לדוד לך עבוד אלהים אחרים אלא לומר לך כל הדר בחוץ לארץ כאילו עובד עבודת כוכבים

⁴ דרב"ן ויקרא יח כה

⁵ רשב"א כתובות קי ע"ב

⁶ דרב"ן ויקרא יח כה: והענין כי השם הנכבד .. ונתן על כל עם ועם בארצותם לגוייהם כוכב ומזל ידוע כאשר נודע באצטגנינות וזהו שנאמר (דברים ד יט) אשר חלק ה' אלקיך אותם לכל העמים, כי חלק לכולם מזלות בשמים, וגבוהים עליהם מלאכי עליון נתנם להיותם שרים עליהם, כענין שכתוב (דניאל י ג) ושר מלכות פרס עומד לנגדי, וכתוב (שם פסוק כ) והנה שר יון בא, ונקראים מלכים כדכתיב (שם פסוק ג) ואני נותרתי שם אצל מלכי פרס: והנה השם הנכבד הוא אלקי האלקים ואדוני האדונים לכל העולם, אבל ארץ ישראל אמצעות הישוב היא נחלת ה' מיוחדת לשמו, לא נתן עליה מן המלאכים קצין שוטר ומושל בהנחילו אותה לעמו המיוחד שמו זרע אוהביו, וזהו שאמר (שמות יט ה) והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ, וכתוב (ירמיה יא ד) והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלקים, לא שתהיו אתם אל אלהים אחרים כלל

⁷ דרב"ן ויקרא יח כה: ומן הענין הזה אמרו בספרי (עקב מג), ואבדתם מהרה (דברים יא ז), אף על פי שאני מגלה אתכם מן הארץ לחוצה לארץ היו מצויינין במצות שכשתחזרו לא יהו עליכם חדשים, משל לאדון שכעס על אשתו ושלחה לבית אביה, אמר לה הוי מתקשטת תכשיטים שכשתחזרי לא יהיו עליך חדשים, וכן אמר ירמיה (לא כ) הציבי לך ציונים, אלו המצות שישראל מצויינין בהם: והנה הכתוב שאמר (דברים יז יח) ואבדתם מהרה ושמתם את דברי אלה וגו', אינו מחייב בגלות אלא בחובת הגוף כתפילין ומזוזות, ופירשו בהן כדי שלא יהו חדשים עלינו כשנחזור לארץ, כי עיקר כל המצות ליושבים בארץ ה' ולפיכך אמרו בספרי (ראה פ), וירשתם אותה וישבתם בה ושמתם לעשות (דברים יא לא לב), ושיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצות שבתורה, וכך הוא בתוספתא דע"ז (פ"ה ה"ב)

רשב"א כתובות קי ע"ב: ועיקר מצות התורה כולן בארץ הן עד כי כמה מצות אין נוהגות כלל אלא בארץ, כמו שאמרו במדרש (ירושלמי קדושין פ"ד ה"א) הציבי לך ציונים (ירמיה לא. כא), ועל כן כשבירך יצחק את יעקב שלא מדעתו ונתן לו את הברכות דכתיב (בראשית כז, כח) ויתן לך האלהים מטל השמים וגו' מיד זכה יעקב בברכת אברהם שהיא ירושת הארץ ולא היה יכול ליתנה לעשיו, והוא אמרו (שם לז) ולך איפוא מה אעשה בני. (תשובות ח"א סי' קלד): רמב"ן, דברים יג טו: ושמתם את דברי אלה אף לאחר שתגלו היו מצויינין במצות, הניחו תפילין עשו מזוזה, כדי שלא יהו עליכם חדשים כשתחזרו, וכן הוא אומר (שם שם כ) הציבי לך ציונים, לשון רש"י וכבר כתבתי פירוש הענין, כי המצות האלה חובת הגוף הם, ודינם בכל מקום כמו בארץ, אבל יש בו במדרש הזה סוד עמוק וכבר רמזתי ממנו (ויקרא יח כה) והנה החזיר במצות האלה תפילין ודברי תורה ומזוזה כאן פעם שנית, לרמוז בהיקש הזה שנהיה חייבים בהם לאחר הגלות בחוצה לארץ, ומהם נלמוד לכל המצות שהן חובת הגוף שחייבן בכל מקום, ושנהיה פטורין בחוצה לארץ מחובת הקרקע כגון תרומה ומעשרות, כך הוא נדרש בספרי (עקב יז) וכוונת המדרש, מפני שסמך ושמתם אל ואבדתם אבל עיקר הכתוב בארץ, דכתיב (פסוק כא) למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה או יאמר "למען ירבו ימיכם", שתשובו ותאריכו בה ימים לעולם:

⁸ דרב"ן ויקרא יח כה: והנה בחוצה לארץ, אע"פ שהכל לשם הנכבד, אין טהרה בה שלימה, בעבור המשרתים המושלים עליה והעמים תועים אחרי שריהם לעבוד גם אותם

Even according to the Rambam, who does not bring living in the land as a positive Mitzvah, the full weight of the halacha comes to support the centrality of Judaism on the land. It is, for example, forbidden to leave the land except in very specific cases. A spouse may force his or her partner to immigrate to the land² even if it means a downgrading of living conditions,³ and even a Canaanite servant can force his master to free him for purposes of Aliyah⁴.

The land was set up to ensure that it is particularly dependent on G-d's providential response to our actions⁵. This is the land:

(דברים יא יב) אשר ד' אלוך דרש אותה

"A land to which G-d continuously pays special attention." Rashi and the Ramban state that the nourishment of other lands goes through this land, and that when the Jews are in exile and the land becomes impoverished, the whole world suffers as a result⁶. All lands became poorer when the Land of Israel became impoverished.

It seems that all nations throughout history have agreed on the special holiness of this place⁷, and, as we show below, many have fought to get it. Since the land will only yield its

¹רמב"ן ויקרא יח כה: ואמרו בתוספתא דע"ז (פ"ה ה"ה), הרי הוא אומר (בראשית כח כא) ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים, ואומר לתת לכם את ארץ כנען, כל זמן שאתם בארץ כנען הייתי לכם לאלקים, אין אתם בארץ כנען כביכול אין אני לכם לאלקים.

רמב"ם, הל' מלכים פ' ה הל' יב: לעולם ידור אדם בארץ ישראל אפילו בעיר שרובה עכו"ם ואל ידור בחוצה לארץ ואפילו בעיר שרובה ישראל שכל היוצא לחוצה לארץ כאילו עובד ע"ז שנאמר כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבוד אלהים אחרים ובפורעניות הוא אומר ואל אדמת ישראל לא יבאו וגו'

²כתובות קי ע"ב: משנה: הכל מעלין לארץ ישראל ואין הכל מוציאין הכל מעלין לירושלים ואין הכל מוציאין אחד האנשים ואחד הנשים וגו' ובגמ' שם: תנו רבנן הוא אומר לעלות והיא אומרת שלא לעלות כופין אותה לעלות ואם לאו תצא בלא כתובה היא אומרת לעלות והוא אומר שלא לעלות כופין אותה לעלות ואם לאו יוציא ויתן כתובה

³כתובות קי ע"ב: ולמאן דתני עבדים בהדיא לאתויי מאי לאתויי מנוה היפה לנוה הרעה ואין הכל מוציאין לאתויי מאי לאתויי עבד שברח מחוצה לארץ לארץ דאמרין ליה זבניה הכא חיל משום ישיבת ארץ ישראל

⁴כתובות קי ע"ב: הכל מעלין לאתויי מאי לאתויי עבדים שיטה: וכתב הרמ"ה דמסתברא לענין עבד עברי דכשם שהרב יכול לכופ את העבד לעלות אחריו כך העבד יכול לכופ את הרב להעלותו דקאי תנא דינא דעבד בהדי רבו כדינא דאשה בהדי בעלה חזא מחת' מחית להו וכשם שהאשה יכולה לכופ את בעלה כך העבד יכול לכופ את רבו להעלותו ואם לא רצה הרי העבד עולה לבדו ואם רצה הרב להשתמש עמו עולה עמו. ע"כ תלמידי רבינו יונה ז"ל:

שיטה: ואין הכל מוציאין לאתויי מאי לאתויי עבד שברח מח"ל לארץ שאין רבו רשאי להוציא משם ומסתבר בעבד כנעני הוא דאצטריכא דאמר' ליה לרבי' זבניה לעבדך הכא בארץ ישראל חיל ואי בעבד עברי מאי אריא ברח אפילו לא ברח נמי אי בעי עבדא למיסק לארץ ישראל לא מצי מריה לעכו"ב עליה כדברירנא לעיל אלא לאו בעבד כנעני תדע דהא קרא כתיב לא תסגיר עבד אל אדונו וגו' ודרשינן ליה בפרק השולח בעבד כנעני שברח מח"ל. תלמידי רבינו יונה:

⁵רמב"ן יא י: ופשוטו של מקרא בדרך האזהרות נאמר, שאמר להם ושמרתם את כל המצוה וירשתם ארץ זבת חלב ודבש כי ה' יתן מטר ארצכם בעתו והארץ תתן יבולה, אבל דעו לכם שאינה כארץ מצרים להשקות אותה ברגל מן היאורים ומן האגמים כגן היקד רק היא ארץ הרים ובקעות למטר השמים תשתה מים לא בענין אחר, וצריכה שיירוש ה' אותה תמיד במטר, כי היא ארץ צמאה מאד וצריכה מטר כל השנה, ואם תעברו על רצון ה' ולא יירוש אותה בגשמי רצון הנה היא רעה מאד לא תורע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב בהריה ויחזור ויפרש כל זה בפרשה השנייה (להלן פסוקים יג-יז), כי אם שמוע תשמעו אל מצותי ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש תמיד, ואם לא תשמעו ועצר את השמים וגו' ואבדתם מהרה ברעב מעל הארץ הטובה, שלא תוכלו לחיות בה בלא מטר:

⁶רמב"ן, דברים יא י: ... כביכול אינו דורש אלא אותה ועל ידי אותה דרישה שדורש אותה דורש כל הארצות רש"י ז"ה אשר ה' אלקיך דרש אותה: והלא כל הארצות הוא דורש שנאמר להמסיר על ארץ לא איש אלא כביכול אינו דורש אלא אותה וע"י אותה דרישה שדורשה דורש את כל הארצות עמה:

⁷כחרי מאמר ב כ: התבונן כמה השתדלו בני אמות אחרות פרס הודו יון ועוד כי יקריבו בה קרבנות בשמם ויתפללו בעדם בבית הגדול ההוא וכמה ממון פזרו על המקום ההוא אם כי היו בני דתות אחרות כי הדת האמתית לא קבלה אותם וראו כמה מכבדים הם את הארץ גם היום אם כי פסקה השכינה מהראות בה שכן כל הכתות הדתיות עולות לרגל אליה

magnificent blessing to the Torah-keeping nation, the physical resources of the land have hardly been worth fighting over for thousands of years¹. As Rabbi SR Hirsch² puts it:

... The land where he [אברהם אבינו] was now had been promised to him for the future of his people, and the first experience he had there was: famine, and the second was: war. Neither material abundance nor political independence was inherent in the land itself. In both it stood in the most complete contrast to Egypt. Just as its fertility was entirely dependent on rain, it had to look above to the heavens for its harvests³, so was its political position such that it could offer no natural resistance to invaders. Left to itself the land of Israel lay open to famine and political dependence. Situated in the cockpit of the world, where Europe, Asia, and Africa meet, hardly any world-war has occurred into the bitter suffering of which it has not been drawn. And just because of this was it chosen. If, in spite of this, in this land a national life would blossom against which no national conqueror would dare attack, even if three times each year its borders were left open and all military defense withdrawn - if all the מלכויות of the world would clash together there and make war on each other, but no sword would dare enter this blooming and yet defenseless land וחרב לא תעבר - בארצכם - then the eternal fact would have been brought to the eyes of the nations "here G-d lives"! ..."

The laws of the land reflect its exalted state. Just as the weekday culminates in Shabbos, the land, too, seems to generate its own Shabbos, Shmittah⁴, and no permanent sale is allowed here. If it was ever clear that the land belongs to G-d, it is in Eretz Yisrael⁵. It seems amazing, then, the Chaver in the Kuzari states, that we, the Jews, have so desensitized ourselves to this land. We say all the right words, praying 3 times a day that G-d should restore his Shechina to Eretz Yisrael, and yet we don't internalize the very words we are saying⁶.

¹רמב"ן, דברים יא י: והנה הפרשה הזו תזהיר במנהגו של עולם, וממנה נלמד כי אע"פ שהכל ברשותו ונקל בעיני ה' יתברך להאביד יושבי ארץ מצרים ולהוביש נהרותם ויאודיהם, אבל ארץ כנען תאבד יותר מהרה שלא יתן בה מסורות עוזו החולה צריך זכות ותפלה שירפאהו השם יותר מן הבריא שלא בא עליו החולי, וכך המדה בעני ובעשיר ומאיר עיני שניהם ה':

אמנם, לעתיד לבא, יחזור החלק הגשמי של הארץ בהטעם לחלק הרוחני כדאיתא בסוף כתובות: אמר רב חייא בר אשי אמר רב עתידין כל אילני סרק שבארץ ישראל שיטענו פירות שנאמר כי עץ נשא פריו תאנה וגפן נתנו חילם ע"כ ונראה שכל זמן שהעכו"ם שלטו על הארץ לא נתנה את יבולה וכן משמע מכתובות ק"א ע"ב: רבי יהושע בן לוי איקלע לגבלא חזנהו להנהו קטופי דהוו קיימי כי עיגלי אמר עגלים בין הגפנים אמרו ליה קטופי נינהו אמר ארץ ארץ הכניסי פירותיך למי את מוציאה פירותיך לערביים הללו שעמדו עלינו בחטאתינו לשנה איקלע ר' חייא להתם חזנהו דהוו קיימי כעזי אמר עזים בין הגפנים אמרו ליה זיל לא תעביד לן כי חברך ...

²בראשית יד:א

³i.e. even the physical topography is set up in such a way as to require an extra dose of Providence to make the land livable:

דברים יא: ה-יב: כי הארץ.. לא כארץ מצרים הוא אשר יצאתם משם אשר תודע את זרעך והשקית ברגלך כגן הירק.. ארץ הרים ובקעת למטר השמים תשתה מים. ארץ אשר ד' אלוקיך דורש אותה, תמיד עיני ד' אלוקיך בה, מראשית השנה ועד אחרית השנה עיין במלבי"ם שם

וכתב הרמב"ן שם שהמחלוקת בהגמ' ראש השנה אם אדם נידון בכל יום ויום או רק בראש השנה היא רק בנוגע לחוץ לארץ אבל בנוגע לארץ ישראל כולם מסכימים שהאדם נידון בכל יום ויום

⁴שם יח: אמר החבר: האינך רואה כי הארץ אף היא נתחיבה בשמירת שבתות (או"נ): היינו שמצינו דוגמת שבת אצל הארץ) - כמה שנאמר שבת הארץ ושבתה הארץ שבת לה'

⁵שם יח: ולכן לא התר לנו למכר כל נחלה בארץ הזאת לצמיתות כי כה אמר האלוק כי לי הארץ

⁶שם כד: אמר החבר: אכן מצאת מקום חרפתי מלך כחור כי אמנם חטא זה הוא אשר בגללו לא נתקם היעוד אשר יעד האלוק לבית השני רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך נאם ה' ... ורובם, והחשובים שבהם, נשארו בבל, מסכימים לגלות ולשעבוד, ולבד שלא יפרדו ממשכנתם ... ולכן גמלם האלוק כחשבת לבם ונתקומו בהם ההבטחות האלוקיות רק במדה מצמצמת כפי מעוט התעוררותם כי הענין האלוקי אינו חל על אדם כי אם לפי הכנת האדם ... אין הדברים שאנו אומרים בתפלותינו "השתחו להר קדשי (תהלים צט ט) ... והמחזיר שכינתו לציון וכדומה כי כדבור התכי וכצפוף הזוריר

2. Ir HaMiklat

SUMMARY:

In this week's Parsha, Moshe Rabbeinu sets aside three of the six cities of refuge for the slightly negligent but accidental murderer of a fellow-Jew, slave or Ger Toshav. This person must stay there until the death of the Cohen Gadol whose death would atone for his sin altogether. He can be killed by the Goel Hadam any time he exits before then. All 48 of the Levirite cities could, in fact, serve this purpose, although 6 of these would provide sanctuary for free even if the murderer was not aware that he had landed in such a city. The others authorized a rental fee and could only provide sanctuary if deliberately sought out.

The Ir HaMiklat was one of only three forms of confinement in Jewish law, all very different from the modern idea of incarceration. Ir Hamiklat applies to one who killed accidentally, without malice, though with a certain degree of negligence. A man took someone else's life and, to some degree, deserves to lose his own. Such a person is ordered to flee to the Levirite city where he will begin life anew – a life lived by attaching himself to the Leviim. The Leviim, in turn, are attached to the very source of life, their very name denoting that. Hence, the verse says - וּגַם אֶל אַחַת מִן הָעָרִים הָאֵלֶּה וְחָי - you will flee to one of the (Levirite) cities, and there you will live.

This shows an enormous sensitivity to a human being who essentially is a murderer. Although the Levites took the lion's share of responsibility, the entire Jewish community is considered responsible for taking care of this person. Roads to these cities had to be essentially high-ways, well paved and sign-posted, and the person had to be afforded work in the city that reflected his professional qualifications.

Remarkable! Such trouble to help a negligent killer. On the one hand the killer himself is meant to feel all comforts but one – that he does not belong here – in fact, as a murderer, that he does not belong anywhere at all. Whatever his intention was, the murder itself creates a negativity which has to be addressed. And there had to be something awfully wrong to begin with that he was chosen as G-d's instrument to cause someone else's death. It is the recognition by the killer that he now has no place on this earth which allows him to clutch onto a special place created for him by G-d. For ultimately G-d wants to give goodness to this person as much as to anyone else, to show him that he too has a place besides G-d. He wants to show the person how to separate himself from the sin, so that he and the sin are really two things.

It is important to understand that cities of refuge were first and foremost Levirite cities. These holy men were given no portion in the division of the land – for their job was to be totally dedicated to spirituality. But, they had to live somewhere – hence their concentration in these 48 cities. It was into this best of environments that the murderer was now placed. Here were people who could be relied on never to exact revenge, even in subtle ways, on even a murderer of one of their own. More than that, the positive, holy environment of these cities cannot but make a purifying impact on the murderer. The immersion in this purity has to be total: the murderer may not leave the city for a moment, not even to save someone else's life. The normal rules of saving a life suspending all Mitzvos do not apply to him as a Divine kindness to ensure his full rehabilitation and purification. The purification of this person applies even if he dies – although even the inhabitants of the Levirite towns are not buried in those towns, the body of the murderer is, until the death of the Cohen Gadol, when he is reburied, fully purified, next to his ancestors.

DETAIL:

Mitzvos:

ספר החינוך - מצוה תט: שלא להרוג מחוייב קודם שיעמוד בדין:
ספר החינוך - מצוה תי: מצוה על בית דין להשליך מכה נפש בשגגה מעירו לערי מקלט ועל הרוצח בעצמו ללכת שם:
ספר החינוך - מצוה תיא: שלא יורה העד בדין שהעיד בו בדיני נפשות:
ספר החינוך - מצוה תיב: שלא ליקח כופר להציל ממות הרוצח:
ספר החינוך - מצוה תיג: שלא ליקח כופר ממחוייב גלות לפוטרו מן הגלות ... שנאמר [במדבר ל"ה, ל"ב], ולא תקחו כופר לנוס אל עיר מקלטו לשוב לשבת בארץ. ולפי משמעות זה לפי הדומה יהיה לנוס פעול, כלומר לא תקחו כופר על מי שהוא נוס אל עיר מקלטו לשוב לשבת בארץ מגורי אבותיו:

Ir Hamklat is revisited in Devarim:

דברים יט (א) כי יכרית ה' אלקיך את הגוים אשר ה' אלקיך נתן לך את ארצם וירשתם וישבת בעריהם ובבתיהם: (ב) שלוש ערים תבדיל לך בתוך ארצך אשר ה' אלקיך נתן לך לרשתה: (ג) תכין לך הדרך ושלשת את גבול ארצך אשר ינחילך ה' אלקיך והיה לנוס שמה כל רצח: (ד) וזה דבר הרצח אשר ינוס שמה וחי אשר יכה את רעהו בבלי דעת והוא לא שגא לו מתמל שלשם: (ה) ואשר יבא את רעהו ביער לחטב עצים ונדחה ידו בגרזן לכתר העץ ונשל הברזל מן העץ ומצא את רעהו ומת הוא ינוס אל אחת הערים האלה וחי: (ו) פן ירדף גאל הדם אחרי הרצח כי יחם לבבו והשיגו כי ירבה הדרך והכהו נפש ולו אין משפט מות כי לא שגא הוא לו מתמול שלשום: (ז) על כן אנכי מצוך לאמר שלוש ערים תבדיל לך: (ח) ואם ירחיב ה' אלקיך את גבולך כאשר נשבע לאבתך ונתן לך את כל הארץ אשר דבר לתת לאבתך: (ט) כי תשמר את כל המצוה הזאת לעשתה אשר אנכי מצוך היום לאהבה את ה' אלקיך וללכת בדרכיו כל הימים ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה: (י) ולא ישפך דם נקי בקרב ארצך אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה והיה עליך דמים: (יא) וכי יהיה איש שגא לרעהו וארב לו וקם עליו והכהו נפש ומת ונס אל אחת הערים האלה: (יב) ושלחו זקני עירו ולקחו אתו משם ונתנו אתו ביד גאל הדם ומת: (יג) לא תחוס עינך עליו ובערת דם הנקי מישראל וטוב לך:

In this week's Parsha, Moshe Rabbeinu sets aside three of the six cities of refuge¹ for the slightly negligent but accidental murderer² of a fellow-Jew, slave or Ger Toshav³. (In the Messianic era a further three cities will be added for a total of nine⁴.) This person must stay there until the death of the Cohen Gadol⁵, and can be killed by the Goel Hadam if he exits before then⁶. All 48 of the Levirite cities could, in fact, serve this purpose, although 6 of these

¹ספר החינוך תקכ: שש ערים אלה שלש מהם הבדיל משה רבנו ע"ה בעבר הירדן, ושלש הבדיל יהושע בארץ כנען, ולא קלטו של משה עד שהובדלו השלש של יהושע, ואם כן למה הבדיל משה, אמר מצוה שבאה לידי אקיימנה, ובימי מלך המשיח נוסף עוד שלש, שנאמר ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האל

²רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פ"ו: (א) שלשה הם ההורגים בלא כוונה יש הורג בשגגה והעלמה גמורה וזהו שנאמר בו (שמות כ"א י"ג) ואשר לא צדה ודינו שיגלה לערי מקלט וינצל כמו שביארנו: (ב) הלכות א' וב' מאוחדות: (ג) ויש הורג בשגגה ותהיה השגגה קרובה לאונס והוא שיארע במיתת זה מאורע פלא שאינו מצוי ברוב מאורעות בני אדם ודינו שהוא פטור מן הגלות ואם הרגו גואל הדם נהרג עליו: (ד) ויש הורג בשגגה ותהיה השגגה קרובה לזדון והוא שיהיה בדבר כמו פשיעה או שהיה לו להזהר ולא נזהר ודינו שאינו גולה מפני שעונו חמור אין גלות מכפרת לו ואין ערי מקלט קולטות אותו שאינו קולטות אלא המחוייב גלות בלבד לפיכך אם מצאו גואל הדם בכל מקום והרגו פטור:

³רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פ"ה (ג): ישראל שהרג בשגגה את העבד או את גר תושב גולה וכן העבד שהרג בשגגה את ישראל או את גר תושב וכן גר תושב שהרג את גר תושב או את העבד בשגגה גולה שנאמר לבני ישראל ולגר ולתושב בתוכם. [השגת הראב"ד - ישראל שהרג בשגגה את העבד או את גר תושב א"א אין נראה כך מן ההלכה לפי שהוצרכו להביא עבד וכותי מן הריבוי אלמא גר תושב אין גולין עליו ואין נהרג עליו ועוד כי יכה את רעהו כתיב]:

⁴רש"י דברים יט ח: ואם ירחיב - כאשר נשבע לתת לך ארץ קיני וקנזי וקדמוני: (ט) ויספת לך עוד שלש - הרי תשע. ג' שבבער הירדן וג' שבארץ כנען וג' לע"ל:

⁵רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פ"ה (א): כל ההורג בשגגה גולה ממדינה שהרג בה לערי מקלט ומצות עשה להגלותו שנאמר [במדבר ל"ה כ"ח] וישב בה עד מות הכהן הגדול והזהירו בית דין שלא ליקח כופר מן הרוצח בשגגה כדי לישב בעירו שנאמר [במדבר ל"ה כ"ה] ולא תקחו כופר לנוס אל עיר מקלטו:

⁶רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פ"ה (ז): בתחילה אחד שוגג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט ובית דין של אותה העיר שהרג בה שולחין ומביאין אותו משם ודין אותו שני ושלחו זקני עירו ולקחו אותו משם מי שנתחייב מיתה ממיתין אותו שני ונתנו אותו ביד גואל הדם מי שנפטר פוטרים אותו שני והצילו העדה את הרוצח מיד גואל הדם מי שנתחייב גלות מחזירין אותו למקומו שני והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו: (ח) כשמשיבין אותו מוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יהרגו גואל הדם בדרך ואומרין להם אל תנהגו בו מנהג שופכי דמים בשוגג בא מעשה לידו:

would provide sanctuary for free even if the murderer was not aware that he had landed in such a city. The others authorized a rental fee and could only provide sanctuary if deliberately sought out¹. The murderer would be safe from the Goel HaDam², and he would remain until the death of the Cohen Gadol, whose death would atone for his sin³.

We have pointed out elsewhere that the Ir HaMiklat was one of only three forms of confinement in Jewish law, all very different from the modern (and ancient) idea of incarceration⁴. Ir HaMiklat applies to one who killed accidentally, without malice, though with a certain degree of negligence. A man took someone else's life and, to some degree, deserves to lose his own. Even though it was only accidental, had the person cleaved more strongly to G-d, he would not have lost the extra Providential measure needed to protect him against such an inglorious event⁵.

This person is ordered to flee to the Levirite city where he will begin life anew, a life lived by attaching himself to the Leviim. The Leviim, in turn, are attached to the very source of life, their very name denoting that. Hence, the verse says ונס אל אחת מן הערים האל וחי, you will flee to one of the (Levirite) cities and there you will live⁶.

This shows an enormous sensitivity to a human being who, essentially, is a murderer⁷. Although the Leviim took the lion's share of responsibility, the entire Jewish community is really responsible for taking care of this person⁸. Roads to these cities had to be essentially high-ways⁹, well paved and sign-posted¹⁰, and the person had to be afforded work in the city that reflected his professional qualifications.

¹ ספר החינוך - מצוה תקכ: ואמרו זכרונם לברכה שכל ערי הלויים היו קולטות, שנאמר ועליהם נתנו ארבעים ושנים עיר כל הערים אשר נתנו ללויים וגו', הקישן הכתוב כולן. אבל הפרש זה היה ביניהם, שערי מקלט קולטות בין לדעת בין שלא לדעת, ושאר ערי הלויים אינם קולטות אלא לדעת. ורוצח הדר בערי מקלט אינו נותן שכר בית, ובשאר הערים נותן שכר בית. (עין ב רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פ"ח הל' ט)

² ספר החינוך תקכ: שורש מצוה זו ידוע וברור, שהוא כדי שלא יומת ההורג שוגג על ידי גואלי הדם:

³ הריטב"א במכות הסביר שעיר המקלט מכפר כל רגע ורגע שהוא נמצא בתוכו ואילו מיתת הכהן גדול מכפר עליו לחלוטין

⁴ The other two are Eved Ivri and a pre-trial confinement for a murder charge.

⁵ נתיבות שלום עמ' קפח: בשעה שיהודי דבוק בד' יש עליו שמירה עליונה ולא יאונה לו כל רע, ורק אם מפסיק מהדבקות בד' אז ניטלת הימנו השמירה וההגנה העליונה, ויתכן שיקרו לו כל מיני מקרים רעים.

⁶ ספר שם משמואל פרשת שמות - שנת תרע"ב: והנה כ"ק אבי אדמו"ר זצוקלה"ה אמר בטעם רוצח בשגגה שגולה לערי הלויים, משום דמי שחטא בחיים נלקחה ממנו חיותו ואין לו חיים, וע"כ אף שאין עליו עונש, שהרי בשוגג עשה מה שעשה, מ"מ איבד חיותו, וזאת העצה שישאב חיים חדשים עכ"פ באמצעות הלויים, כי הלויים דבקים במקור החיים ולשון לוי' הוא חיבור ודבקות ע"כ עבודתם היא בשיר שהוא דבקות וחיות, וע"כ נאמר (דברים ד') ונס אל אחת מן הערים האל וחי, ודפח"ח. ...

נתיבות שלום עמ' קפט: העצה והתיקון עבורו שינוס לערי הלויים. ... כי שבט לוי הוא מבחר השבטים שבו בחר הקב"ה מכל שבטי ישראל והוא נכון רק לעבודת ד' ... (ושעל ידס, הרוצח) אף אם הוא נתנתק מהשי"ת הריהו חוזר שוב להיות דבוק בהשי"ת, וע"כ שם תהא דירתו שם תהא מיתתו שם תהא קבורתו, כי אף פעם אסור לו להיפרד משבט לוי.

⁷ חכמה ומוסר ח"ב מאמר הכרת מעלות יסוד ושורש

⁸ ספר החינוך תח (ערי לויים): ונוהגת מצוה זו בזמן שישראל שרויין על אדמתו, והיא מן המצוות המוטלות על הצבור כולם ויותר על ראשי העם, ולענין לבא אחר ירושה וישיבה מיד נקיים מצוות עשה זו במהרה בימינו אמן:

ספר החינוך תקכ (ערי מקלט): ונוהגת מצוה זו בזמן שישראל שרויים על אדמתו. והיא מן המצוות המוטלות על המלך ועל הצבור כולן:

⁹ רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פ"ח (ה): וחייבין בית דין לכון הדרכים לערי מקלט ולתקן אותם ולהרחיבן ומסירין מהן כל מכשול וכל תקלה ואין מניחין בדרך לא תל ולא גיא ולא נהר אלא עושין עליו גשר כדי שלא לעכב את הבורח לשם שני' (דברים י"ט ג') תכין לך הדרך ורוחב דרך ערי מקלט אין פחות משלשים ושנים אמות ומקלט מקלט היה כתוב על פרשת דרכים כדי שיכירו הרצחנים ויפנו לשם:

¹⁰ ספר החינוך תקכ: ושיתוקנו הדרכים לעומת הערים ויתישרו, וכענין שיאמרו זכרונם לברכה [מכות י' ע"ב] שמקלט מקלט היו כותבין בפרשת הדרכים, ומפנין הדרכים שלא יהא בהן דבר שיאחר הבורח מן המרוצה, ועל זה נאמר [דברים י"ט, ג'] תכין לך הדרך ושלשת את גבול ארצך ... ואמרו זכרונם לברכה [בבא בתרא ק' ע"ב] שרוחב דרך עיר מקלט צריך

It is remarkable that the Torah tells us to go through all this trouble to help a negligent killer¹. The killer himself is meant to feel all comforts but one: that he does not belong here and that in fact, as a murderer, that he does not belong anywhere at all. Whatever his intention was, the murder itself creates a negativity which has to be addressed². There had to be something very wrong to begin with that he was chosen as G-d's instrument to cause someone else's death³. It is the recognition by the killer that he now has no place on this earth which allows him to clutch onto a special place created for him by G-d⁴, for ultimately, G-d wants to give goodness to this person as much as to anyone else, to show that this person too, has a place besides G-d⁵. He wants to show the person how to separate himself from the sin so that he and the sin are really two things⁶. G-d shows him how to infuse himself with a deepened faith, the real solution to his dilemma. Hence the six cities of refuge are compared to the six words of the Shema, שמע ישראל ד' אלוקינו ד' אחד. These words are the real 6 cities of refuge in which we all find protection⁷. With these words and in these cities the murderer will live, in the midst of the land of the Jews⁸, allowing him to restore what he is lacking.

It is important to understand that cities of refuge were first and foremost Levirite cities. These holy men were given no portion in the division of the land, for their job was to be totally dedicated to spirituality. But, they had to live somewhere – hence their concentration in these 48 cities⁹. It was into this best of environments that the murderer was now placed. Here were people who could be relied on never to exact revenge, even in subtle ways, on even a murderer of one of their own¹⁰. More than that, the positive and holy environment of

שלשים ושתים אמות. ובחמשה עשר באדר בית דין שולחין שלוחים לתקן את הדרכים, ואם נתרשלו בדבר כאילו שפכו דמים

¹בחכמה ומוסר שם כתב: מצינו שהזהירה התורה בהטבת הבריות גם לרוצחים להכין להם ערי מקלט, כמו שאמרו במכות י' ע"א יודע היה משרע"ה שאינו קולטות עד שיבדילו גם בארץ ישראל אלא אמר אקדים עצמי לדבר מצוה, ואמרו שם מזרחה שמש הזרח להם שמש לרוצחים. ואמרו (בראשית רבה פ"ד) מפני מה זכה ראובן להתחיל בהצלה מפני שפתח בהצלה "וישמע ראובן ויצלהו" וגו' הרי שגם ברוצחים מצוה גדולה ורבה להטיב להם. וגם ברוצחים במידה אמרו (סנהדרין צט). ושפטו העדה והצילו העדה, לחפש להם זכות

²שפת אמת [תרל"ד]: כי החטא עושה רושם כמ"ש ז"ל שנברא משחית מכל חטא והוא להורות שאין עונש החטא ע"י שמורד בו ית' בלבד רק שגוף החטא בורא משחית לכן אף שוגג צריך תיקון והוא ע"י גלות

³שפת אמת [תרל"ד]: שנזדמן לו חטא גדול כזה להרוג נפש.

⁴שפת אמת [תרל"ד]: כמ"ש א"י מו"ר ז"ל על מ"ש בצרה תקלוט כבצר כי השי"ת נתן ערי מקלט למי שיודע שאין לו מקום ע"י שנזדמן לו חטא גדול כזה להרוג נפש. וזה עצמו נותן לו מקום שהשי"ת נותן מקום למי שאין לו אבל כשסומך עצמו על זה המקום אינו נותן לו כו' ודפח"ח. נמצא כי עיקר מקומו מה שיודע שאין לו מקום.

⁵שפת אמת [תרל"ד]: זה עצמו תיקון החטא כפי מה שהוא מתחרט לפני השי"ת ואינו מוצא לו מקום כמו כן חטא שלו ומלאך המשחית אינו מוצא לו מקום והשי"ת נותן לכולם מקום וז"ש יורה חטאים כו'. ובסי' תומר דבורה מהרב הרמ"ק כתב שזה חסד גדול מהשי"ת שנותן מקום להמשחית שבא ע"י חטא האדם כו' ע"ש:

⁶שפת אמת [תרל"ד]: במדרש על ערי מקלט טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך. בגמ' דייקי בפי' יתמו חטאים מן הארץ חוטאים לא כ' רק חטאים כו'. וכמו כן יש לדייק בפסוק זה יורה חטאים.

⁷נתיבות שלום עמ' קפט: בבית אברהם וכן באוהב ישראל ... דשש ערי מקלט הם שש התיבות בפסוק שמע ישראל ד' אלוקינו ד' אחד. כאשר יש ליהודי אמונה חזקה שד' אלוקינו ד' אחד הרי זה עיר מקלט לנוס שמה ע"כ (ואע"פ שעתידי להיות תשע ערי מקלט כדאיתא ברש"י דברים יט ח - ט, יש ליישב שבזמנינו עיקר הצורך לערי המקלט היינו בגלל חוסר דביקות לד' יתברך המביא לידי חולשה באמונה והסרת השגחת הבורא משא"כ לעתיד) אבל רבינו בחיי (יט ב) כתב ששש ערי מקלט הם כנגד ששה קצוות "לדמוז על חסדי השם בעולם הזה שיקלטוהו הערים וכן נפשו לעוה"ב שיהיה לה חלק בששה קצוות העליונים ... כי שש ערים אלו מקלט לגוף ובהם רמז לששה בתים שהן מקלט לנפש."

⁸העמק דבר יט ב: בתוך ארצך. ולא תחשוב כי יותר טוב להמציא עיר מקלט במלוכה אחרת. והיה נשמר יפה מגוה"ד שלא יוכל לעבור את הגבול בלי רשיון ממנהיגי ארצך. אבל לא כן. אלא דוקא בתוך ארצך.

⁹ספר החינוך תח: שורש מצוה זו ידוע הוא כי שבט הלוי מבחר השבטים ונכון לעבודת בית ה', ואין לו חלק עם ישראל בנחלת שדות וכרמים, אבל ערים היו צריכים להם על כל פנים לשבת הם ובניהם וטפם וכל חיתם

these cities would definitely make a purifying impact on the murderer¹. The immersion in this purity had to be total: the murderer was not allowed to leave the city for a moment, not even to save someone else's life. The normal rules of saving a life suspending all Mitzvos did not apply to him, as a Divine kindness to ensure his full rehabilitation and purification². The purification of this person applied even if he died, and although the inhabitants of the Levirite towns were not buried in the Arei Miklat³, the body of the murderer was buried there until the death of the Cohen Gadol, when he was reburied, fully purified, next to his ancestors⁴.

¹⁰ספר החינוך תח: ועוד טעם אחר בדבר, כי בהיותם אנשי לבב ידועים במעלות המדות וחכמות נכבדות, ידוע לכל שלא ישטמו הרוצח שינצל אליהם ולא יגעו בו, ואף כי יהרוג אחד מאוהביהם או מגואליהם אחר אשר בפתע בלא איבה יהרגנו. ועל השבט הזה הנבחר נאמר [דברים ל"ג, ט'] האומר לאביו ולאמו לא ראיתי, כלומר שלא יעשו דבר בעולם זולתי מדרך היושר ועל כיוון האמת, ולא יטה לבם אהבת אדם, ואפילו אהבת אב ואם ואחים ובנים שהטבע תחייב אהבתם ותכריחה, וכל שכן אהבת שאר בני אדם. ועוד כתבתי בענין עוד טענה אחרת בסדר בהר סיני מצות לא תעשה י"א בסימן שמ"ג [מצוה שמ"ב]:

¹ספר החינוך תח: ומפני גודל מעלתם וכושר פעלם וחיין ערכם נבחרה ארצם לקלוט כל הורג נפש בשגגה יותר מארצות שאר השבטים, אולי תכפר עליו אדמתם המקודשת בקדושתם.

²תורת הנפש של הר' אפרים זייציק: ובגמ' מכות יא מצינו שאינו יוצא משם לעולם, לא לעדות מצוה ולא לעדות ממון ולא לעדות נפשות, ואפילו ישראל צדיקים לו, ואפילו שר צבא ישראל כיואב בן צרויה אינו יוצא משם לעולם שנאמר אשר נס שמה, וכו' ... והלא פקוח נפש אחת דוחה אף שבת החמורה ואל על ספק נפש התירו ... ונראה הדבר אולי גם הטעם הוא שכל שהותו על הרוצח בעיר המקלט אינה באה אלא בשביל לזכרו ולטהרו כמבואר בגמ' שהוא מפני כפרה, וכל זמן שהותו בסביבה והשראה של קדושה השולטת אצל שבט לוי מועילה להתם לכפר עון הרציחה כמבואר מס' החינוך כי שבט לוי מבחר השבטים ... אולי תכפר עליו אדמתם המקודשת בקדושתם עכ"ל ... ואם נציאנו ונפסיקנו אף לרגע ... כאילו פורש מן החיים ... ומה גם שברגע שהוא פוסק מעבודתו ... חוזר הוא אל עמידתו הקודמת ... [ובאותה שעה היא רצחנית, ועל רוצח לא האמינה התורה בהצלתו, וגם מיאנה התורה שתתגלגל זכות על ידי הרוצח

³רמב"ם, הל' רוצח ושמירת נפש פ"ז (ד): שאר הלויים השוכנים בערי מקלט כשימות אחד מהן אינו נקבר בעיר ולא בתוך התחום שני' (במדבר ל"ה ג') ומגרשיהם יהיו לבהמתם ולרכושם ולכל חיתם לחיים ניתנו ולא לקבורה:

⁴רמב"ם, הל' רוצח ושמירת נפש פ"ז (ג): רוצח שנגמר דינו להגלותו ומת קודם שיגלה מוליכין עצמותיו לשם ורוצח שמת בעיר מקלטו קוברין אותו שם ובעת שימות הכהן הגדול מוליכין עצמות הרוצח משם לקברי אבותיו:

Shavuos

SUMMARY:

Shavuos is the revelation of the moral and spiritual purpose of that world. The ten sayings of creation are completed by the Ten Commandments. Astonishingly, the Torah never clearly states that Shavuos is the day of the giving of the Torah, for the Torah isn't given on one day – it is given every day!

Just like Shmini Atzeres is the eighth day of Sukkos, so Shavuos is the eighth day of Pesach, with a 49 day-long Chol HaMoed (Sefiras Ha'Omer) in between. We start the Sefiras HaOmer on the second day of Pesach, because Pesach and Shavuos are really one idea, the former the physical redemption of the Jewish people, the latter the spiritual redemption.

When G-d created the world, He first created the Torah as the blue-print. The world was then created from the Torah. The Torah therefore contains the internal life-sustenance of the entire creation, but this was not revealed in an obvious manner until Sinai. When the Torah was given at Sinai, everything was again reconnected to its ultimate roots in the Torah. The hidden נאמר – “sayings” - of the 10 Sayings of Creation now translated into the open דבר – “speaking” - of Sinai. The life-force of the Torah spread into all reality, translating into all languages, and allowing for a ‘face-to-face’ relationship with G-d.

Shavuos therefore occurs in the spring, a time of regeneration. We bring the first fruits to G-d in recognition of the source of all creation and its continuous regeneration by G-d through the Torah. What we ought to recognize every day - המחדש בטובו בכל יום מעשה - בראשית - *Each day, He renews in his goodness the act of creation* - becomes clear on at least one day.

At the revelation at Sinai, all of nature lined up in such a way that it became obvious to the Jewish people that without the Torah they are cut off from all life forces - they will literally be buried on the spot. As the Sages put it – G-d hung the mountain over the heads of the Jewish people – כפה עליהם הר כגיגית.

On Shavuos we bring a sacrifice of two loaves that were made of chometz, the only time a chometz sacrifice is mandated, and in stark contrast to the chometz-free matza of Pesach. Chometz we know, represents the Yetzer Hara in general, and the attribute of arrogance in particular. To fully accept G-d as the source of everything, we have to cultivate the highest levels of humility – we withdraw from all chometz. But, in the end, we are expected to serve G-d with everything that we have, including our evil inclination. After the separation from all evil on Pesach, we are ready to engage the chometz of this world, to turn even that into something holy. Hence, on the night of Shavuos, we stay up the whole night, immersing ourselves in Torah study. Torah, is compared to water, for it is like a Mikveh, both purify our souls.

The most powerful expression of our yetzer hora is arrogance. True arrogance leads to a person feeling that he cannot accept G-d over him – he is, after all, his own god. But, even this can be put to service of G-d, in the form of Gaavah DeKedusha – a arrogance rooted in holiness. It takes a certain arrogance to say that we are the Chosen People and that we are worthy of receiving the Torah. It is arrogant in a sense to say that you will keep all that is written in the Torah without even knowing what is written in it, as the Jews did at Sinai (נעשה ונשמע). But it is a holy arrogance – an arrogance dedicated to serving G-d.

If such was the holy arrogance of the Jewish people, the arrogance of Moshe Rabbeinu went even further. Moses, the humblest of men, added a day to Maamad Har Sinai, in effect telling G-d to delay by a day His giving of the Torah. Remarkably, G-d goes along with this. Man was to be a partner with G-d, not only in completing the world, but in determining the final form the Torah will take on this earth. For it is the Sages who must

ultimately interpret that Torah. And this partnership was to begin with Moses, right there at the mountain! Nature yielded to G-d's awesome presence; the nations of the world shuddered in fear. But the Jews and their Moses turned to G-d and began a covenant of the ages.

However, when we look a little deeper, there is an unusual twist in our story. For Moses' great spiritual creative outburst was none other than to add a day of *prisha* – of separation from this world. The very point at which we were to infuse all of the world with the holy Torah was given its final preparation by a human act of separation from this world. And that separation becomes in turn, an example of great spiritual creativity.

The Torah seems to require contradictory things of us. On the one hand it requires a type of knowledge called *Daas*. *Daas* is the act of connection with something so fully, that we and the thing are one. To have *Daas* Torah means to so fully engage the Torah *in its application to the world*, that the way we see that world is in natural harmony with the Torah. Our perspective is then pure Torah. Yet, this requires active engagement, not separation! The question is how to reconcile these two. How do we get a situation where we are separated and removed from everything on the one hand, and yet actively engaging our *Daas* on the other. Moshe's solution was use his *Daas* to add a day of separation. So we really received the Torah on the 7th of Sivan. But the Torah tells us to keep Shavuot on the 6th of Sivan, a mystery which has occupied many a great mind.

The Maharal explains that G-d's day of giving the Torah was the 6th, but man, the recipient of the Torah only received it on the seventh. Such is the nature of the Torah, so sweet to understand, yet so unfathomably deep. Just when we think we have grasped it, we find out that its mysteries beckon for us to pursue yet another horizon of understanding.

DETAIL:

Shavuot is the day when G-d gave us the Torah. Every Jew has a part in that Torah¹. To ensure this, the souls of all Jews, even those not yet alive in a body, stood at Sinai.²

If Rosh Hashana is the creation of the world, Shavuot is the revelation of the moral and spiritual purpose of that world. The Ten Sayings of Creation are completed by the Ten Commandments³. Astonishingly, the Torah never clearly states that Shavuot is the day of the giving of the Torah, just as it never clearly states that Rosh HaShana is the day of judgement. (In fact, the Sages even dispute what day it was that the Torah was originally given⁴!) The Kli Yakar says that this is to ensure that we regard both the giving of the Torah and the need to do teshuva as daily events, and not once-yearly happenings⁵. The Torah isn't given on one day; it is given every day!

Since the Torah was the whole purpose for which the world was created⁶, it infuses the creation with its internal spiritual energy⁷. When G-d created the world, He first created the Torah as the blue-print, and the world was then created from the Torah⁸. The Torah, therefore, contains the internal life-sustenance of the entire creation⁹. This, however, was not revealed in an obvious manner until Sinai¹⁰. When the Torah was given at Sinai, everything was again reconnected to its ultimate roots in the Torah¹¹. The hidden מאמר of the 10 Sayings of Creation now translated into the open דבור of Sinai¹² and it became obvious to all that the

¹רשפי אש דת עמ' ח: במשנה (אבות פ"ה) "ותן חלקנו בתורתך" היינו שלכל אחד מישראל יש חלק בתורה שקבל אותו במעמד הר סיני.

²שם: ובתנחומא (נצבים) אף הדורות העתידיים לבא היו שם באותה שעה ולמה כתיב ואת אשר איננו פה לפי שהנשמות היו שם ועדין גוף לא נברא, וכן הוא בשמות רבה (פס"ח) שכן משה אומר לישראל כי את אשר ישנו פה וכו' עמנו עומד היום אין כתיב כאן אלא עמנו היום.

³שפת אמת במדבר - לשבועות [שנת תרל"א]: ועשרת הדיברות נגד עשרה מאמרות כמ"ש בזוה"ק.

⁴שבט פ"ו ע"ב: תנו רבנן בששה בחדש נתנו עשרת הדברות לישראל ר' יוסי אומר בשבעה ב'. אמר רבא דכולי עלמא בראש חדש אתו למדבר סיני כתיב הכא ביום הזה וכתוב התם החדש הזה מה להלן ראש חדש הכא נמי ראש חדש ודכולי עלמא בשבת נתנה תורה לישראל

⁵כ"ל יקר כג טז: והקרבתם מנחה חדשה לה'. סימן ליום מ"ת כי התורה צריכה להיות חדשה אצל האדם בכל יום כאלו היום קבלה מהר סיני. ומה שלא נזכר בתורה בפירוש כי יום זה מ"ת, וכן לא נזכר בתורה בפירוש כי ר"ה הוא יום דין, וטעם שניהם אחד הוא כמו שכתבתי בחיבורי עוללות אפרים, שעל מ"ת לא רצה ה' להגביל יום ידוע לפי שצריך האדם שיהיה דומה לו בכל יום ומכל ימות השנה כאלו באותו יום קבלה מהר סיני, כי באמת ארז"ל (עירובין נד ע"ב) שהתורה נמשלה לדד זה שכל זמן שהתינוק ממשמש בה הוא מוצא בה טעם חדש כך התורה כל ההוגה בה מוצא בכל יום טעם חדש, ע"כ דין הוא שיהיה דומה אליו בכל יום כאלו היום קבלה מהר סיני וא"כ כל יום הוא מ"ת אצל ההוגים בה ע"כ אין ראוי להגביל יום ידוע לנתינתה, וע"כ ארז"ל (ספרי ואתחנן ו) שיהיו ד"ת חדשים עליך ולא כדבר הישן שלבו של אדם קץ בו שהרי באמת אתה מוצא בה דבר חידוש בכל יום ויום, וע"כ אין יום נתינתה מבואר בתורה יותר ממה שנרמז בהבאת מנחה חדשה להורות שהתורה מנחה חדשה בכל יום ויום: ... זה הטעם ג"כ העלם יום דין של ר"ה, כדי שלא ילך אדם בשרירות לבו ויסגל עונות כל ימות השנה ויחשוב לתקן מעשיו בהיותו קרוב ליום ה' אשר בו ישב על כסא דין אלא ידמה בנפשו כאלו בכל יום ויום ה' יושב על כסאו למשפט ומתבקר פנקסו ועל ידי זה יהיה כל יום ויום בתשובה, וכן איכא למאן דאמר אדם נידון בכל יום (ר"ה טז). שנאמר (איוב ז יח) ותפקדנו לבקרים ולרגעים תבחננו. ובחיבורי הנזכר הארכתי בב' טעמים אלו כי נכונים למוצאי דעת:

⁶שפת אמת שם: בשביל התורה שנקראת ראשית.

⁷שפת אמת שם: נמצא חיות פנימיות של כל הנבראים הוא כח הראשית שמהתורה.

⁸(ב"ר פ"א) הביט בתורה וברא את העולם

⁹שפת אמת שם: וכמ"ש כח מעשיו הגיד שתורה הוא כח מעשה בראשית.

¹⁰שפת אמת שם: אך כי נברא להיות נעלם הפנימיות

¹¹שפת אמת שם: אבל ביום מתן תורה נתגלה זה ונדבק הכל בהשורש.

¹²שפת אמת שם: שפי' מאמר בחשאי ובהסתתר. ודיבור הוא התגלות.

Torah was the source and sustenance of all existence¹. The life-force of the Torah spread into all reality, translating into all languages and allowing for a 'face-to-face' relationship with G-d².

Shavuot therefore occurs at the end of the spring, a time of regeneration. We bring the first fruits of the summer to G-d in recognition of the source of all creation and its continuous regeneration by G-d through the Torah³. What we ought to recognize every day, המחדש בטובו, becomes clear on at least one day⁴.

At the revelation at Sinai, all of nature lined up in such a way that, for the moment, it became impossible to transgress G-d's Will⁵. Nature itself precluded such a thing. This was reflected in the mountain that hung over the heads of the Jewish people, כפה עליהם הר כגיגית⁶, for it was then obvious to the Jewish people that without the Torah they would be cut off from all life forces⁷; they would literally be buried on the spot. With even the Yetzer Hara temporarily in the service of holiness⁸, there was no other possible source of life other than the kedusha of the Torah.⁹

It would seem that Sinai was this perfect scenario, where Torah was received without any interference. And yet, there is an inherent tension in the receiving of the Torah. For by its very nature, the Torah is that which needs our humility, like the desert and its little mountain, to receive. Yet, the Torah cannot be properly understood without a sharpness of the mind, without asserting one's highest faculties.

We see this tension expressed in many ways. The first was the legal loophole which the Gemorrah points out in the acceptance of the Torah¹⁰. The Jews had to accept the Torah by choice for their acceptance to be valid. Yet, by its very nature, the Torah is that which upholds the whole world. The natural consequence for not keeping the Torah is a loss of purpose for the entire world and that will lead to the destruction of everyone – hence the mountain is held over their heads seemingly forcing them into acceptance.

¹ שפת אמת שם: שאז נתגלה שכח התורה מחיי הכל ומושל על הכל.
שפת אמת במדבר - לשבועות [שנת תרל"ג]: התורה היא חיות וקיום מעשה בראשית. ברוך אומר ועושה הוא על מעשה בראשית שנבראו בעשרה מאמרות. וגוזר ומקיים הוא על הדברות שמקיימים העולם:

² שפת אמת שם: ח"ש פנים בפנים דיבר ה' עמכם. וכן מ"ש מכל דיבור נתמלא העולם בשמים. וכן מ"ש נחלק לשבעים לשונות. הכל כנ"ל שאז נתגלה ונמשך חיות התורה לכל הנבראים.

³ שפת אמת שם: וביום הביכורים כו' מנחה חדשה כו'... נק' יום הביכורים שנדבק עתה הכל בבחי' הראשית ונתחדש עי"ז.

⁴ שפת אמת שם: וכ"כ המחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית ופירשו רז"ל בטובו בהתורה כנ"ל שפנימיות חיות מעשה בראשית מהתורה. ובכל יום מתחדש ג"כ מ"ב בדרך נסתר. ובשבועות נתגלה יותר

⁵ שפת אמת במדבר - לשבועות [שנת תרל"ג]: בגמ' ויתיצבו כו' שכפה עליהם ההר מודעא רבה כו'. י"ל כי בשעת מתן תורה ה' חירות כמ"ש חז"ל. והפירוש שהי' מתגלה פנימיות החיות של הטבע ג"כ. והי' משועבד כל הטבע להשי"ת בלבד וכמו שיהי' לעתיד שמו אחד. ... שכיון שהי' מתגלה החיות והי' תיקון הראוי. ממילא צריך להיות שלא יוכל האדם לחטוא.

⁶ שבת דף פח ע"א: ויתיצבו בתחתית ההר אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם

⁷ שפת אמת שם: כי הטבע עצמו מעכב שלא יעבור שום אדם על דעת קונו. וזה ענין כפה עליהם ההר כו'. שהטבע עצמו נתבטל וראו והבינו כי אין להם חיות בלי חיות התורה.

⁸ שפת אמת שם: כי לא הי' אז חיות מסט"א רק מסטרא דקדושה.

⁹ שפת אמת

¹⁰ שבת דף פח ע"א: כפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא

There is another perspective on this. The Sefas Emes explains that the Jewish people thought that this was how reality would look from then on, and that they would never be faced with normal choice, with G-d hidden in nature, thereafter. They therefore accepted the Torah not only under duress, but under false pretences¹. When things did, in fact, return to a world of choice, the Jews again accepted the Torah (on Purim) at a time of a miracle hidden deep in nature². Did this mean that between Sinai and Purim the Jews were not obligated in the Torah? Rather, the Jews accepted the Torah at each and every period inbetween Sinai and Purim as well. However, Purim represented the most hidden state that G-d had been in since Sinai. Therefore, their acceptance reflected a new level of volition that previously. Even on Purim, when they had the most choice, did they accept the Torah.

Let us look at a more subtle aspect of this tension: Just as Shmini Atzeres is the eighth day of Sukkos, so Shavuos is the eighth day of Pesach, with a 49 day-long Chol HaMoed (Sefiras Haomer) in between. The link between Pesach and Shavuos is highlighted by the fact that we start the Sefiras HaOmer on the second day of Pesach, and not at the end of Pesach as one might have expected. We are still in the middle of Pesach (at the second Seder) when we begin counting, so why would we already think about another festival and begin the count down to it? Pesach and Shavuos are really one idea, the former the physical redemption of the Jewish people and the latter the spiritual redemption.

What is the nature of the spiritual redemption? On Shavuos, we bring a korban of two loaves that are made of chometz, in stark contrast to the chometz-free matza of Pesach. This is the only time we bring a korban of chometz. Chometz, we know, represents the Yetzer Hara in general and the midah of Gaavah in particular. To fully accept G-d as the source of everything we have to cultivate the highest levels of humility – we withdraw from all chometz. But, in the end, we are expected to serve G-d with everything that we have, including all our material possessions. How do we know that they will not pull us down? How can we use the material world and not become more material? How do we engage the material - that which is essentially the opposite of what we want to achieve – the spiritual? But this is exactly what the Torah allows us to do? And this would be impossible without the Torah. The possibility of engaging the physical world and using it not only as a springboard for our own growth but also as a means of sanctifying the physical world itself is only made viable through the Torah.

The requirement to serve G-d goes further still. We are enjoined to serve G-d even with our yetzer hara. After the Prishus of Pesach, we are ready to engage the chometz of this world, to turn even that into a korban³. The preparations for this, the bitul of our yetzer on Pesach, the 49 days of Sefirah consolidation and the kedusha of Shavuos, lead to a day when even the yetzer horah is made subservient to serving G-d⁴.

There is a fundamental difference between serving G-d with one's yetzer hora and using the yetzer hara for evil. In the latter case one just has to default – chometz comes about because we do nothing, the very passing of time causes dough to become chometz. On the

¹ שפת אמת שם: וזה עצמו המודעא שלא היו יודעין שאח"כ יחזור הטבע להיות נסתר. ואז נראה להם הכל בחוש הראות שא"א לסור מהש"י חיי החיים. ולכך מצוה לזכור יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך והוא ההתגלות שהי' אז עומד כל אדם לפני ה' ממש כנ"ל.

² שבת דף פח ע"א: אמר רבא אף על פי כן הדר קבלוה בימי אחשוורוש דכתיב קימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו שפת אמת שם: והדר קבלוה כשראו הנס תוך הטבע האמינו שהוא רק הסתר אבל הפנימיות רק חיות התורה כנ"ל:

³ כלי יקר כג טז: והיו בבי' הלחם החמץ אשר היצה"ר נמשל בו, כי בלשון רז"ל (ברכות יז.) הוא נקרא שאור שבעיסה לפי שבמקום שהתורה מצויה שם אין היצה"ר יכול להזיק כארז"ל (קידושין ל ע"ב) אמר הקב"ה בראתי היצה"ר בראתי לו תבלין דהיינו התורה, ואלמלא היצה"ר לא היה הקב"ה מוריד התורה מן העליונים אל התחתונים כי בטענה זו נצח משה רבינו את המלאכים כשאמרו לפני הקב"ה חמדה גנוזה יש לך כו' ואתה רוצה ליתנה לב"ו, והשיב להם משה כלום יש יצה"ר ביניכם כו' (שבת פח ע"ב-פ"ט.) ור"ל שהיה צורך ליתן התורה אל התחתונים כדי ליתן להם תבלין על היצה"ר הכרוך בהם למלא חסרונם לכך נאמר חמץ תאפינה:

⁴ זוה"ק (ח"ג צ"ז ע"ב) ובג"כ אקרי בגוונא דא עצרת דאית ב"י ביטול יצה"ר

other hand, to use the yetzer hora for good takes much work. Hence, on the night of Shavuot we stay up the whole night, exerting ourselves in the immersion into Torah. Torah is compared to water, for it is like a Mikveh which purifies us from all impurities. In fact, it is Torah (עמלות בתורה שבעל פה) which allows us to engage those impurities for good and to purify the impure¹.

In truth, without a yetzer hora we would not have received the Torah to begin with. It was only because Moshe Rabbeinu pointed out that we have a yetzer hora that he was able to justify to G-d why man, and not the angels, should receive the Torah².

The most powerful expression of our yetzer hora is arrogance. True arrogance leads to a person feeling that he cannot accept G-d over him, that he is, after all, his own god. Even this characteristic can be put to service of G-d in the form of Gaavah DeKedusha, arrogance rooted in holiness. It takes a certain arrogance to say that we are the Chosen People and that we are worthy of receiving the Torah. It is arrogant, in a sense, to say that we will keep all that is written in the Torah without even knowing what is written in it, as the Jews did at Sinai (נעשה ונשמע). But it is a holy arrogance, an arrogance dedicated to serving G-d³.

If such was the holy arrogance of the Jewish people, the arrogance of Moshe Rabbeinu went even further. Moshe, the humblest of men, added a day to Maamad Har Sinai, in effect telling G-d to delay His giving of the Torah by a day⁴. Remarkably, G-d went along with this⁵. Man was to be a partner with G-d not only in completing the world, but also in determining the final form the Torah will take on this earth, for it is the Sages who must ultimately interpret that Torah. This partnership was to begin with Moshe, right there at the mountain! Nature yielded to G-d's awesome presence; the nations of the world shuddered in fear. But the Jews and their Moshe turned to G-d and began a covenant of the ages.

However, when we look a little deeper, there is an unusual twist in our story. Moshe's great spiritual creative outburst was none other than to add a day of prisha, of separation from this world⁶. The very point at which we were to infuse the world with the holy Torah was given its final preparation by a human act of separation from this world. And that separation became, in turn, an example of great spiritual creativity. This was the same Moshe who had fled Pharaoh to sit on the well of Kedusha,⁷ וישב על הבאר. At Sinai, too, Moshe could not possibly consider learning Torah directly from G-d without a complete separation from the

¹ רב צדוק הכהן, פרי צדיק חג השבועות [א]: איתא במגן אברהם (סי' תצ"ד) על המנהג להיות נייעורים בליל שבועות ... שענין הטהרה של לילה זו נגמר על ידי תורה שבעל פה והוא על דרך מאמר חכמינו ז"ל (ברכות ט"ז.) על פסוק כנחלים נטיו כאהלים נטע ד' מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה כך אהלים של תורה מעלין מטומאה לטהרה. ואהלים של תורה כוונתו ביחוד על תורה שבעל פה

² שם משמואל פרשת במדבר - שבועות יום א' כשקטרגו המלאכים על נתינת התורה לתחתונים השיב להם מרע"ה יצה"ר יש ביניכם כו' א"כ היתה תועלת גדולה מיצה"ר שבשבילו נצח מרע"ה את המלאכים, ומאחר שצורך בו אינו נקרא פסולת, וממילא נמי בכל שנה כשנתעורר ענין זה הוא פושט צורת הפסולת מעליו, וממילא אז אינו מושך לפסולת המעשים:

³ שם משמואל פרשת במדבר - שבועות

⁴ שבת דף פז ע"א: דתניא שלשה דברים עשה משה מדעתו והסכים הקדוש ברוך הוא עמו הוסיף יום אחד מדעתו מאי דריש היום ומחר היום כמחר מה למחר לילו עמו אף היום לילו עמו ולילה דהאידינא נפקא ליה שמע מינה תרי יומי לבר מהאידינא

⁵ שבת דף פז ע"א: ומגלן הסכים הקדוש ברוך הוא על ידו דלא שריא שכינה עד צפרא דשבתא

⁶ שם משמואל נשא [תר"ע]: הנה כ"ק אאמו"ר וצללה"ה אמר שהדרך היותר קלה ליכנס לגבול הקדושה שהוא גבוה ורם ונשא מגדר האדם הוא רק ע"י סוד מרע ואז יבוא לעומתו בקדושה

⁷ שם משמואל שם: (שמות ב') ויברח משה מפני פרעה וגו' וישב על הבאר ובזוה"ק שהוא מלכות דקדושה יע"ש

physical world¹. It was this that led him to separate from his wife (and which was so misunderstood by his siblings)².

But that same Torah requires our Daas as well³. Daas is the act of connection with something so fully that we and the thing are one. To have Daas Torah means to so fully engage the Torah *in its application to the world* that the way we see that world is in natural harmony with the Torah. Our perspective is then pure Torah. Yet, this requires active engagement, not separation! The question is how to reconcile these two. How do we have a situation where we are separated and removed from everything on the one hand, and yet actively engaging our Daas on the other? Moshe's solution was to use his Daas to add a day of separation⁴. Therefore, we really received the Torah on the 7th of Sivan. The Torah, however, tells us to keep Shavuot on the 6th of Sivan, a mystery which has occupied many a great mind.

The Maharal explains that G-d's day of giving the Torah was the 6th, but man, the recipient of the Torah, only received it on the seventh⁵. Such is the nature of the Torah, so sweet to understand, yet so unfathomably deep. Just when we think we have grasped it we find out that its mysteries beckon for us to pursue yet another horizon of understanding.

¹שם משמואל שם: וזה בעצמו הי' ענין מצות פרישה בסיני מחמת שלהיות ראוי לקבלת התורה"ק הוא כמעט בגדר הנמנע, כבש"ס יבמות (ק"ה ע"ב) וכי מרע"ה הי' הגון ללמוד תורה מפי הגבורה, רק ע"י מצות פרישה שהיא להיות נבדל מהחומר כבתרגום לא תקרבו לצד איתתא, ע"ז בא לעומתו בקדושה, וזוהי הכנה למתן תורה.

²שם משמואל שם: ועפ"י דרך זה יובן מה שדיברו אהרן ומרים במשה, שהם חשבו שפרישת מרע"ה היתה מחמת ענותנותו הגדולה שהחזיק א"ע לשפל שבאנשים, ובאדר"נ (פ' ט') כ"ד מוכי שחין היו בירושלים ונפשו של משה היתה שפלה מהם, וברמב"ן שלח נא ביד תשלח היינו שכל מי שתשלח יהי' מי שיהי' יהי' יותר ראוי ממני, ע"כ החזיק א"ע שאין לו שום מבוא לבוא לנבואה רק ע"י פרישה שפירש לגמרי מן האשה, וז"ש הלא גם בנו דיבר, כי גם הם לא החזיקו א"ע לאנשי מעלה כמ"ש (במדבר ט"ז) ואהרן מה הוא כי תלינו עליו וכמ"ש הרמב"ן ז"ל בפ' קרח (ט"ז ד') דאהרן הי' כמחריש וכמודה שמעלת קרח גדולה ממעלתו, ואעפ"כ הגיעו לנבואה, ע"כ חשבו שענותנותו של מרע"ה היא יותר מדאי ולא הוצרך לפרישה לגמרי, עד שאמר להם השי"ת פא"פ וגו' דלאו מש"ה פירש א"ע רק טעם אחר יש בו.

³שם משמואל שם: והנה במדרש (ויק"ר פ"א) ת"ח שאין בו דעה נבילה טובה הימנו תדע לך שהוא כן שהרי מרע"ה לא נכנס לאוה"מ עד שקרא לו יע"ש, כי דעת הוא מבדיל וכמ"ש (ירושלמי ברכות פ"ה) אם אין דעת הבדלה מנין, ומרע"ה שהי' בחי' הדעת הי' יודע שאין לו שום שייכות לאוה"מ ולא נכנס עד שקרא לו.

⁴שם משמואל שם: והנה כמו כן הי' בסיני דמחמת גודל דעתו של מרע"ה הי' יודע יותר גודל מעלת קבלת התורה"ק שאין להגיע אליו רק ע"י תוספת פרישה, וזה שהוסיף משה יום אחד מדעתו, היינו מחמת דעתו.

⁵מהר"ל, תפארת ישראל - פרק כז: שהיום החמישים ראוי אל התורה הוא מצד השם יתברך ... מכל מקום צריך עוד יום אחד אל הגעת התורה אל המקבל שהוא דבר בפני עצמו. ... כי אף למאן דאמר שנתנה תורה בו' בסיון היה קבלת התורה ביום נ"א דקאמר התם ופסח שיצאו ישראל ממצרים היה ביום ה' צא וחשוב תמצא ביום השבת שבו נתנה התורה לדברי הכל הוא ביום נ"א לפיכך קאמר שם דאייר דהוא שתא עברוהו, ... ומזה תבין על דעת ר' יוסי מה שאמר והיו נכונים ליום השלישי דאין משמע זה רק ששי בסיון מפני כי מצד הנותן ראוי ליום השלישי ומשה שהוא המקבל צריך יום יותר לכך הוסיף יום אחד כפי אשר ראוי כמו שהתבאר, ורמז לו הכתוב מה שראוי אל המקבל במלת היום ומחר כמו שהתבאר למעלה, ומעתה התבאר לך שדברי חכמים הם דברים בנויים על יסוד החכמה כאשר תבין אמתת דברים אלו.

Tisha B'Av

1. Day of the Past and the Future

Tisha B'Av appears to be a day of mourning for the past. Yet, the Jewish people are not a people who live in the past. When the great anti-Semitic historian, Arnold Toynbee, accused the Jews of having a fossilized religion, a religion that was once dynamic but no more, the world saw it for what it was: naked hatred in the guise of scholarship. In this essay, we will show that we remember the past only in order to have a future, and that future is expected to be much more than was ever achieved before.

Tisha B'Av is a day which is a combination of mourning and of Yom Kippur. We 'borrow' the five afflictions-abstentions of Yom Kippur, and we also add many customs of mourning¹. But whereas we go into Yom Kippur rejoicing at the Kaparah, the purification atonement we are about to receive, we go into Tisha B'Av with a completely different frame of mind: we are sad and in mourning, we dip our bread in ashes at the Suedah HaMafsek, we dim the lights in shul, we sit on the floor, we don't learn anything but the Torah relating to the sadness of the day, etc.²

It is our contention that the mourning relates to the past, to the loss, while the Yom Kippur aspects relate to the future. They come to give us the purity and atonement which will allow us to achieve what we have failed to do until now; the rebuilding of the Temple.

Yom Kippur is a day of vision, of setting our horizons for the future. On Yom Kippur we are like angels, removed from every physical distraction. Yet, we are not meant to stay as angels. Yom Kippur is an artificial day, a day when we see what the possibilities are of where we could be. We come back into the world post-Yom Kippur, infused with a vision and an understanding of our own potential. Tisha B'Av is the national equivalent of Yom Kippur: it infuses us with a national vision of the Messianic Era and the building of the Third Temple.

However, it would seem that even the mourning reflects something of our vision for the future. The mourning builds up from the beginning of the 17 weeks to Tisha B'Av. It is the end of a 40 day period which begins with Rosh Chodesh Tammuz. These are times of difficulty and danger for the Jewish people³. This period intensifies from the fast of the 17th of Tammuz, a day when five great tragedies occurred⁴. There are then 3 weeks left, and we

¹שו"ע אורח חיים סימן תקנד: תשעה באב אסור ברחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה ואסור לקרות בתורה נביאים וכתובים ולשנות במשנה ובמדרש ובגמ' בהלכות ובאגדות משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב ותינוקות של בית רבן בטלים בו אבל קורא הוא באיוב ובדברים הרעים שבירמיה ואם יש ביניהם פסוקי נחמה צריך לדלגם:

²שו"ע אורח חיים סימן תקנה: (ב) יש מי שנוהג לשכב בליל תשעה באב מוטה על הארץ ומשים אבן תחת ראשו: הגה ויש לאדם להצטער בענין משכבו בליל תשעה באב שאם רגיל לשכב בב' כרים לא ישכב כי אם באחד (תוספות סוף תענית) ויש בני אדם משימים אבן תחת מראשותיהם זכר למה שנאמר ויקח מאבני המקום שראה החורבן (מרדכי דמועד קטן) מיהו עוברות שאינן יכולין להצטער אינן חייבות בכל אלה (תוספות) וימעט אדם מכבודו ומהנאתו בט"ב בכל מה שאפשר:

שם תקנד(א) ... ואסור לקרות בתורה נביאים וכתובים ולשנות במשנה ובמדרש ובגמ' בהלכות ובאגדות משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב ותינוקות של בית רבן בטלים בו אבל קורא הוא באיוב ובדברים הרעים שבירמיה ואם יש ביניהם פסוקי נחמה צריך לדלגם:
שם (כ): אין שאלת שלום לחבירו בת"ב והדיוטות שאינם יודעים ונותנים שלום משיבים להם בשפה רפה ובכבוד ראש:

³אר"י ז"ל

⁴The Gemorrah (Taanis 28B) reports that 5 tragedies befell the Jewish people on the 17th of Tammuz.

1. Moshe Rabbeinu broke the tablets.
2. In Bayis Rishon, the daily offering in the Temple was discontinued.
3. In Bayis Sheni the walls of Jerusalem were breached (In Bayis Rishon this took place on the 9th of Tammuz).
4. Apostomos burned a Torah scroll

stop shaving and listening to music. Come Rosh Chodesh Av, we intensify our mourning.¹ We take further steps in this direction on the week in which Tisha B'Av falls² and again on the day before Tisha B'Av³. The crescendo of this is Tisha B'Av, followed by a rapid winding down on the 10th of Av⁴. It is interesting that Yeshivos declare a vacation immediately after this, perhaps in recognition of the intensity of this time, but more obviously because it represents the end of a cycle of time. The new cycle begins with Elul, and is the next logical step after the Tisha B'Av cycle.

This step-by-step approach to mourning is in the reverse order of regular mourning. Mourning usually starts out with seven days of shiva, which parallels Tisha B'Av day. The Shloshim, a milder form of mourning, follows, which is akin to the 9 days, after which there is a year of mourning which is akin to the first part of the three weeks until the 9 days. This is because normal mourning reflects an irreparable loss, the death of a loved one who will never return. The most intense grief is at the beginning. The implications of the death are immediately apparent and we plunge into the deepest mourning, slowly emerging back into normal life.

But the mourning of Tisha B'Av is for something which we hope to get back one day. The mourning is not because of an irreparable loss; it is rather an attempt to realize the greatness of what we lost in order to rebuild something even greater. The first two Temples neither brought in the Messianic era nor did they even correct the sin of the First Man and Woman. The Third Temple, however, will achieve both.

In fact, as far as the mourning of the past is concerned, not a day goes by when a Jewish home does not reflect on the enormity of the loss of our two Temples. We remind ourselves on every happy occasion, women never wear all their jewelry at once, and every home has an unpainted square in remembrance of the destruction⁵. People who approach the

5. He placed an idol in the Temple

רמב"ם פ"ה מהל' תענית הל' ב: ... ושבעה עשר בתמוז וחמשה דברים אירעו בו נשתברו הלוחות ובטל התמיד מבית ראשון והובקעה ירושלים בחורבן שני ושרף אפוסטמוס הרשע את התורה והעמיד צלם בהיכל: (ע"פ הגמ' בתענית כח):

¹ שו"ע אורח חיים סימן תקנא: משנכנס אב ממעטין בשמחה ובר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי לישתמיט מיניה דריע מזליה: הגה מילה שהיא מר"ח עד ט' באב נוהגין שהמוהל ובעל ברית ואבי הבן לובשין בגדי שבת (מנהגים) אבל בלאו הכי אסור אפילו בשבת של חזון אין מחליפין ללבוש בגדי שבת כ"א הכתונת לבד (מרדכי הל' תשעה באב והגהות אשרי פ"ב תענית ואגודה ורוקח) אבל פורשין פרוכת של שבת אם לא שאירע ט' באב בשבת ונדחה שאז אין פורשין פרוכת של שבת ומי שיש לו נשואין בשבת נחמו מותר ללבוש בגדי שבת בשבת של חזון (מהרי"ל):

ספר התודעה פ' לג: משנכנס ח'דש אב ממעטין עוד יותר בשמחה, והיינו שאין שמחים כלל. ובחדש זה אין מזלם של ישראל טוב, לכן מי שיש לו דין עם גוי ישתמט ממנו בחדש זה, כל החדש. ואם אי אפשר לו להשתמט כל החדש - לפחות עד עבור תשעה באב: ולפי שאסור לשמוח בימים אלה - אסור לעשות שום דבר המביא לידי שמחה, ולכן אין עוסקים בבנין של שמחה כגון בנין בית חתנות, או ציור וכיור וסידור לדירתו. וכן אין נוטעים נטיעה של שמחה כגון אילנות העשויים לצל או לריח. וכן אסור כל בנין שאין צריך לו לדירתו רק שעושים אותו להרחבה בלבד. ... ואפילו בערב שבת (חזון) אסור לו לרחוץ כל גופו, ואפילו בצונן, רק ראשו ופניו וידי ורגליו בצונן. ומי שרגל לרחוץ כל ערב שבת בחמים, ירחוץ גם בערב שבת זו בחמים (בלי סבון), אבל רק ראשו ופניו וידי ורגליו, ולא כל גופו. הנוהג לטבול כל ערב שבת - מותר לו לטבול גם בערב שבת 'חזון', אבל מי שמבטל לפעמים הטבילה בערב שבת אחר - אסור:

² תענית כ"ט ע"א: אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה (ע"ב): אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין

³ יש שלא לומדים תורה ערב ט' באב אחרי חצות וסעודה מפסקת אינה סעודה רגילה. כתב הרמב"ם פ"ה מהל' תענית הל' ט: זו היא מדת כל העם שאינן יכולין לטבול יתר מזדי אבל חסידים הראשונים כך היתה מדתן ערב תשעה באב היו מביאין לו לאדם לבדו פת חרבה במלח ושורה במים ויושב בין תנור וכירים ואוכלה ושותה עליה קיתון של מים בדאגה ובשמרון ובכיה כמי שמתו מוטל לפניו וכזה ראוי לחכמים לעשות או קרוב מזה ומימינו לא אכלנו ערב תשעה באב תבשיל אפילו תבשיל של עדשים אלא אם כן היה בשבת:

⁴ שו"ע אורח חיים ט' תקנח: (א) בתשעה באב לעת ערב הציתו אש בהיכל ונשרף עד שקיעת החמה ביום עשירי ופוני כך מנהג כשר שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בליל עשירי ויום עשירי: הגה ויש מחמירין עד חצות היום ולא יותר (הגהות מיימוני) אם חל תשעה באב בשבת ונדחה ליום א' מותר לאכול בשר ולשתות יין יום ב' אבל בלילה אסור מפני אבילות של יום (מהרי"ל):

⁵ ספר התודעה פ' לג: משחרב בית המקדש תקנו חכמים שבאותו הדור שבכל זמן ובכל דבר שיש בו שמחה, יעשו בו דבר שיהא זכר לחורבן הבית. וסמכו תקנתם על הכתוב (תהלים קלז): אִם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי וגו' אִם לֹא אֶעֱלֶה אֶת

Temple Mount for the first time in 30 days tear their garments. After the destruction, some Sages stopped eating meat and drinking wine, but they were persuaded that this was too extreme. All of this is intended to help us to say, "We will never get used to a life without a Temple. We will never reconcile ourselves to the current situation¹."

The weeping of many generations for the desolate land would rectify the weeping without reason which was the sin of the first generation.

Although Tisha B'Av also relates to this mourning, it goes much deeper than this. Tisha B'Av gives us a glimpse into what it would be like for the Jewish nation to be subject to the normal rules of Jewish history. It is a day *מיועד לפורעניות*², a day when G-d's Hester Panim partially removes the supernatural protection we normally have and subjects us to the destructive forces of the enemy. Of course, however, we can never be fully destroyed, for G-d's Covenant with us is eternal.

To understand something of the eternal nation of the Jewish people, one needs only go see the Roman Cardo excavated under the Jewish Quarter³. One of the tragedies of Tisha B'Av was the fall of Beitar. After the crushing of the Bar Kochba revolt (132-135 CE), the Romans had had enough of the Jews. They decided to eradicate any memory of their beloved capital Jerusalem. The old Jerusalem was ploughed under and a new Roman garrison town, Aelia Capetelina, was placed in its stead. The town was declared 'Juden-rein', once and for all. The Romans besieged every wretched cave in the Judean desert, sometimes for years, which had a few Jews hiding there. The Jewish problem would be no more.

Yet today, the Cardo is but a ruin and the Roman nation is long gone. Underneath the Cardo are even older ruins, belonging to the 1st and 2nd Temple periods, for we Jews preceded the Romans. Interestingly, above the Cardo are modern Jewish apartments. Thriving Jews look down at the relics of a long gone nation. What is the secret?

We weep because we are aware that as the Chosen People it is unnatural for us to be subject to natural laws. We weep because this is the way of finding our way back to G-d, the

יְרוּשָׁלַם עַל רֵאשׁ שְׁמֵחֵתִי, וְלִכֵּן כִּשְׁמֵי־אָדָם בֵּיתוֹ יִשְׁאִיר מְקוֹם אִמָּה עַל אִמָּה בְּלֹא סִיד, כִּנְגַד הַפֶּתַח - וְיֵשׁ נוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת זִכָּר זֶה לַמַּעֲלָה מִן הַפֶּתַח - כְּדֵי שִׁירָאָהּ תִּמְיֵד וְיִזְכֹּר הַחֲרֹבָן וְיִתְאוּנֶנּוּ עֲלֵיוֹ:
וְכֵן הִתְקִינוּ שֶׁבְכָל עֵת כִּשְׁהָאָדָם עוֹרֵךְ שְׁלַחַן לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה לְאוֹרְחֵי, מַחֲסֵר מִמֶּנּוּ מַעֲט וּמִנִּיחַ מְקוֹם פְּנוּי בְּלִי קַעְרָה מִהַקְּעֵרוֹת הָרְאוּיִים לַתֵּת שֵׁם. כָּל זֶה בְּסְעוּדָה הַנְּעִשִׂית בְּחוּל, וְאִפְּיֵלוֹ הִיא סְעוּדַת מְצוּהָ, אֲבָל בְּסְעוּדַת שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב הָאֲסוּרִים בְּאֵבֶלּוֹת, לֹא יִחֲסֵר שׁוֹם דְּבַר:
וְכֵן הִתְקִינוּ שֶׁאִשָּׁה הַמִּתְקַשֶּׁטת בְּתַכְשִׁיטָּהּ, לֹא תִתְקַשֵּׁט בְּכָל הַתַּכְשִׁיטִין שֵׁיֵשׁ לָהּ, רַק תִּמְיֵד תִּשְׁיֵר אֶחָד לְזִכָּר הַחֲרֹבָן. וְכַשְׁחַתָּן נוֹשֵׂא אִשָּׁה לּוֹקַח אֶפֶר מִקְלָה וְנוֹתֵן בְּרֵאשׁוֹ בְּמִקְוֵם הַנְּחַת תְּפִילִין. וְכֵן נוֹהֲגִין לְשַׁבֹּר כּוֹס תַּחַת הַחֹפֶה. וְכָל אֵלֶּה הַדְּבָרִים כְּדֵי לְזַכֹּר תִּמְיֵד אֶת יְרוּשָׁלַם בְּחֲרַבְנָה:

שׁוֹרֵעַ אוֹרֵחַ חַיִּים סִימֵן תִּקֵּם
(א) מִשְׁחַרְבַּב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ תִּקְנֵנו חֲכָמִים שֶׁהָיוּ בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר שֶׁאֵין בּוֹנִים לַעוֹלָם בְּנִין מְסוּיֵיד וּמְכוּיֵיד (פִּירוּשׁ מְצוּיֵיר) כְּבָנִין הַמְּלָכִים אֲלֵא טַח בֵּיתוֹ בְּטִיט וְסָד בְּסִיד וּמְשִׁיֵיר מְקוֹם אִמָּה עַל אִמָּה כִּנְגַד הַפֶּתַח בְּלֹא סִיד וְהַלּוֹקַח חֲצֵר מְסוּיֵידת וּמְכוּיֵירת (פִּירוּשׁ מְצוּיֵיר) הִיז בְּחֻזְקָתָהּ וְאֵין מְחִיִּיבִים אוֹתוֹ לְקַלּוֹף בְּכּוֹתֵלִים:
(ב) וְכֵן הִתְקִינוּ שֶׁהַעוֹרֵךְ שְׁלַחַן לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה לְאוֹרְחֵים מַחֲסֵר מִמֶּנּוּ מַעֲט וּמִנִּיחַ מְקוֹם פְּנוּי בְּלֹא קַעְרָה מִן הַקְּעֵרוֹת הָרְאוּיִות לַתֵּת שֵׁם וְכִשְׁהָאִשָּׁה עוֹשֶׂה תַכְשִׁיטִי הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב מְשִׁיֵירָה מִיֵּן מִמִּינֵי הַתַּכְשִׁיטִין שְׁנוֹהֲגַת בָּהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה תַכְשִׁיטִין שֶׁלֵם וְכַשְׁהַחַתָּן נוֹשֵׂא אִשָּׁה לּוֹקַח אֶפֶר מִקְלָה וְנוֹתֵן בְּרֵאשׁוֹ בְּמִקְוֵם הַנְּחַת תְּפִילִין: הַגָּה וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שְׁנוֹהֲגוּ לְשַׁבֹּר כּוֹס בְּשַׁעַת חוֹפֶה אִם לְשׁוֹם מִפֶּה שְׁחוּרָה אִם שֶׁאֵר דְּבָרֵי אֲבִילּוֹת בְּרֵאשׁ הַחַתָּן (כָּל בּו) וְכָל אֵלֶּה הַדְּבָרִים כְּדֵי לְזַכֹּר אֶת יְרוּשָׁלַם שֶׁנֶּאֱמַר אִם אֲשַׁחֲךָ יְרוּשָׁלַם וְגו' אִם לֹא אֲעֵלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֵאשׁ שְׁמֵחֵתִי:
(ג) וְכֵן גָּזְרוּ שֶׁלֹּא לִנְגֹךְ בְּכָלִי שִׁיר וְכָל מִינֵי זִמֵּר וְכָל מְשִׁמֵּיעֵי קוֹל שֶׁל שִׁיר לְשִׁמַּח בָּהֶם: הַגָּה וְיֵ"א דּוֹקָא מִי שְׂרָגִיל בָּהֶם כְּגוֹן הַמְּלָכִים שְׁעוּמָדִים וְשׁוֹכְבִים בְּכָלִי שִׁיר אִם בְּבֵית הַמִּשְׁתָּה (סוּר) וְאֲסוּר לְשׁוּמַעַם מִפְּנֵי הַחֲרֹבָן וְאִפְּיֵלוֹ שִׁיר בְּפֶה עַל הַיֵּין אֲסוּרָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּשִׁיר לֹא יִשְׁתּוּ יַיִן וְכִבֵּר נִהְגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לּוֹמֵר דְּבָרֵי תִּשְׁבַּחְתּוּ אוֹ שִׁיר שֶׁל הַוּדָאוֹת וְזַכְרוֹן חֲסָדֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַיֵּין: הַגָּה וְכֵן לְצוּרֵךְ מְצוּהָ כְּגוֹן בְּבֵית חַתָּן וְכָלִה הַכָּל שְׂרִי (תּוֹסֵפוֹת וְסִמְ"ג וְהַגְּהוֹת מִיֵּימוֹנֵי):
(ד) וְכֵן גָּזְרוּ עַל עֲטוּרוֹת חַתָּנִים שֶׁלֹּא לְהִנִּיחַ כָּלִל וְשֶׁלֹּא יִנִּיחַ הַחַתָּן בְּרֵאשׁוֹ שׁוֹם כָּלִיל שֶׁנֶּאֱמַר הִסֵּר הַמְּצַנְפֹת וְהִרְסָה הַעֲטָרָה וְכֵן גָּזְרוּ עַל עֲטוּרוֹת הַכָּלִה אִם הִיא שֶׁל כֶּסֶף אֲבָל שֶׁל גְּדִיל מוֹתֵר לְכָלִה וְדוֹקָא לַחַתָּן וְכָלִה אֲבָל בְּשֶׁאֵר כָּל אֲנָשִׁים וְנָשִׁים לֹא גָזְרוּ:
(ה) אֲסוּר לְאֲדָם שִׁימְלֵא פִּי שְׁחוֹק בְּעוֹלָם הַזֶּה:

¹נתיבות שלום, במדבר עמ' קצ: הגרוע ביותר הוא כאשר משלימים עם המצב כמות שהוא

²לשון הרמב"ם פ"ה מהל' תענית הל' ג: ... וְכֵן בְּיוֹם הַמוֹכָן לְפִירוּעֵנוֹת חֲרַשׁ טוֹרוֹנוֹסְרוֹפוֹס הַרְשַׁע מִמְּלַכֵי אָדָם אֶת הַהִיכָל וְאֵת סְבִיבּוֹ לְקִיִּים (יְרֵמִיָּהוּ כ"ו) צִיּוֹן שְׂדֵה תַחֲרַשׁ:

³The part of the Cardo visible today is the Byzantine extension of the original Cardo.

source of our eternal existence to begin with. Napoleon, when he saw Jews mourning for the Temple on Tisha B'Av, predicted that a nation whose memory is so long and so vivid would have a great future. Indeed, *Tisha B'Av not only reflects our past, it reflects our future as well*. It is the vivid pain of the past which fuels our optimism for the future. Tisha B'Av itself reflects this future. We do not say Tachanun on Tisha B'Av because Megillas Eichah refers to it as a Moed¹. This reflects the future, when this day of great sorrow will become a day of great rejoicing, the day on which the Mashiach is most likely to come. In fact, three times a day we express our hope and confidence that Jerusalem will be rebuilt. Better to live the reality without the Temple than to have it and not feel for it². The desire itself represents the first and most important phase in the rebuilding of the Temple³.

It is this which is the secret of our never forgetting. The pain of the past perforce becomes dulled over time. G-d decreed that a person should eventually dim his memory of a beloved one who has died. But of Jerusalem and its Temples we say: "If I will forget thee, oh Jerusalem, let my right hand forget its cunning, etc," for the inherent holiness of the Temple was never lost and we will one day rebuild the outer structures which will hold and express this holiness. If I will forget thee, oh Jerusalem – if I will ever relate to you as lost ...⁴.

Rav Wolbe⁵ points out that if we do not say Tachanun on Tisha B'Av, then it must be that we already have some of that holiness now. Right now, in our days, we must therefore have a taste of a Moed on Tisha B'Av. Indeed, the very mourning of our distance from G-d is a type of closeness. We miss our relationship with HaSh-m and we long for the closeness again. That is a sign of a healthy relationship. Moed, says Rav Hirsch, is a place or a time in which "G-d finds Himself together with His people," and Tisha B'Av is a type of getting together with G-d. But how do we express this in a way that will lead to a resolution of the problem? *If we really knew what we were missing, perhaps we could really mourn. But, for many of us, we are, as the Shulchan Aruch describes it, mourning that we do not know how to mourn*. We are told that if we get the mourning right, we will also merit to be a part of the rejoicing when the Temple will be rebuilt⁶.

To get to the bottom of this we have to understand what we had, what we lost and why we lost it.

The Temples were destroyed because the inner spirituality, which was their purpose, has been emptied out of them. The Babylonians and the Romans simply came to push over an empty shell. However, that was a reflection of a previous time, the sin of the Spies, when the Jews first erected a barrier of insensitivity between themselves and the Divine Presence. When they reported to the people how difficult it would be to conquer the land, the Omnipotence of G-d was reduced in the eyes of the people. They wept bitter tears of helplessness, further consolidating the distance between them and G-d⁷, and they left a spiritual legacy that was to express itself again and again.

¹שו"ע אורח חיים סימן תקנב: (יב) אין אומרים תחנון ערב ט' באב במנחה משום דאיקרי מועד (ואם הוא שבת א"א צדקתך מהרי"ל ומנהגים):

²נתיבות שלום במדבר קצ: הגעגועים לדבר הם יותר גדולים מעצם הדבר

³נתיבות שלום שם עמ' קצא: ובמיוחד בג' השבועות של בין המצרים שבהם מעוררים כלל ישראל ביותר את התשוקה לבנין בית המקדש ... היא ... התחלתה של בנין בית המקדש

⁴נתיבות שלום במדבר קצ: וכבר אמרו ז"ל (מס' סופרים פ' כא) גזרה על המת שישתכח מן הלב שנאמר (תהלים לא) נשכחתי כמת מלב, אבל כאן כתוב אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני, כי ירושלים היא דבר חי שאין השכחה שולטת בו לכן אם אשכחך ירושלים שהיינו שאראה אותך כדבר שאבד ואיננו ח"ו תשכח ימיני

⁵Alei Shor, Chelek Aleph

⁶שו"ע אורח חיים סימן תקנד: (כה) כל האוכל ושותה בת"ב אינו רואה בשמחת ירושלים וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה וכל האוכל בשר או שותה יין בסעודה המפסקת עליו הכתוב אומר ותהי עונותם על עצמותם:

⁷ Michtav MeEliyahu as adapted by Rav Nisson Wolpin in *Seasons of the Soul*.

When we mourn on Tisha B'Av, it is therefore not only for the loss of the Beis HaMikdash, but also in order to correct the underlying defects. We have already talked about the closeness we feel out of realizing that we are far from G-d. Hence the word Moed used for Tisha B'Av.

Let us take another look at the word Moed. Moed means that the Tisha B'Av events did not just happen, but rather that there was enormous Hashgacha in the destruction. What looked like HaSh-m's abandonment of the Jewish people to normal historical forces turned out to be a precise Mishpat, a wake up call to get us back on track. The Hashgacha means that if we can tune into and correct the reasons for the initial destruction, we can turn that day of mourning into a day of joy. So, *Tisha B'Av is not just a day of the past, it is a day of the future as well.*

It would seem that *whereas the mourning aspect of Tisha B'Av relates to the past, the Yom Kippur aspect relates to the future.* Yom Kippur is a day when we are like *Malachim*, angels, removed from this world. It is, in a sense, an artificial day, for as Jews, we are meant to engage the world; not to be detached from it. And so, all of our days but one are not Yom Kippur days. Yom Kippur enables us to take ourselves out of the world for the moment in order to have an overview of who we are and where we are headed. It allows us to develop a vision for ourselves for the coming year. We then have to plunge into that year and try and actualize our vision.

We are certainly much more like the generation of the second Temple rather than the first. As such, our strength is also likely to be in our unity. But there are deeper reasons to consider this to be so.

This world is a place for Avodah for the individual. There is no reward in this world for what a person does, and therefore the nature of this world is not to be fair so much as it is to give everyone the challenges that are perfect for their growth. However, although this is true of the individual, it is not necessarily true of the nation as a whole. The second verse of Shema, written in the plural to the whole nation, makes it clear that if we fulfill G-d's will things will go well for us – we will live on the land, have rain at the right time, and reap abundant crops¹. If we do not fulfill G-d's Will, the rain will stop, there will be no crops and we will ultimately be kicked off the land².

Tisha B'Av is all about a national tragedy. It is clearly a case of the nation, as a whole, not acting with integrity and suffering the consequences. We mentioned that there is a Yom Kippur aspect to Tisha B'Av. It might be said that whereas Yom Kippur is for individual atonement, Tisha B'Av is the Yom Kippur for the Tzibur as a whole.

Let us take this a little deeper. In his Daas Tevunos, the Ramchal tells us that the purpose of creation is not just the completion of the individual, *תקון הפרט*³. Rather, it is the

¹וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ תִשְׁמְעוּן אֶל מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם לֵאמֹר אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְלַעֲבֹדוֹ בְּכֹל לְבַבְכֶם וּבְכֹל נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מִטֶּר אֲרָצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ וְאִסְפֹּת דָגְגֶנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהַרְךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדֶךָ לְבַהֲמֹתֶיךָ וְאֶכְלֹת וְשָׂבַעְתָּ:

²וְשָׁמַתְּ אֶת דְּבַרֵי אֱלֹהֵי עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם וְקִשְׁרַתְּם אִתְּם לְאוֹת עַל יַדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמְדַתְּם אִתְּם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ: וְכִתְבְתֶם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֵיךָ: לְמַעַן יִרְבוּ מִיְמֵיךֶם וְיִמֵי בְנֵיכֶם עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַע יְהוָה לְאַבְרָהָם לֵאמֹר לְתַת לְהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ:

³ In *Daas Tevunos* (דף ב דף ו) and in *Daas Tevunos* (דף לב) Ramchal explains that if the purpose of the world had been exclusively to reward the righteous and punish the wicked, then the cycle of people living and being rewarded and punished could have gone on forever. There would be no need to bring this process to a conclusion by ending the order of the world as we know it and entering into the Messianic era.

דעת תבונות דף לב: "והנה כל זה נגד השכר ועונש ונגד הבחירה. ואם היתה הכונה באמת להעמיד הבחירה והשכר ועונש דהיינו שיהיה העולם תמיד בנוי מבני בחירה, להיות צדיקים או רשעים כרצונם, ותמיד יהיה טוב לצדיקים או רע לרשעים, היה צריך שיהיה זה תמיד, ולא יהיה לו הפסק." ובהארות האיר לסי' קסו: כי למה יבטל [הרע]? וכבר איננה רק לרעים, והרי הוא מוגבל בתחומו שלא לעשות כטבעו הרע אלא כמשפט הראוי

bringing of the whole of creation, the entire history of man, to a state of holistic completion, תיקון הכללי¹. As long as some people are doing evil and only some are doing good, there exists a terrible חלול ד' in this world². But, when everyone will naturally fulfill G-d's will, the Oneness is revealed, which is the *Kiddush Hash-m* of גילוי יחודו. If there is one person on earth who does not yet recognize G-d's Oneness as revealed in this world, גילוי יחודו, then His Oneness is still not revealed to anyone of us³. We are therefore all dependent on each other to contribute our unique, individual spiritual perfection to a symphony of mankind proclaiming the Oneness of the Creator⁴. That symphony is called ימות המשיח, a time when we will engage in pure spirituality⁵ and we will no longer be attracted to evil⁶. It is then, at a time of tremendous wisdom and insight⁷, that Tisha B'Av will become a day of rejoicing, for the Third Temple will be built.

So, we see that there is no such thing as one individual achieving his true purpose unless the whole community does as well. G-d's revealed Oneness is an all for one and one for all zero sum game. So, when the Sages tell us that the reason for the destruction of Bayis Sheini was Sinas Chinam, it was not just because the Jews of that time were at such a low level. Rather, it was just this that destroyed the one opportunity to reveal the ultimate purpose of the world. We are in such pain on Tisha B'Av that we do not greet each other, but the silence is one of communal bonding – we all feel the pain together. And together we look to the future, to the glorious resolution of that pain.

But, it is ultimately G-d's will that even the evil person benefit from His goodness. In ultimate terms, G-d does not want the possibility that somebody can disobey His Will, and deprive the world of His maximum bestowal of goodness. Therefore, he also does not want the punishment that goes with that negative choice. Punishment is, in ultimate terms, evil, and needs, at some stage, to come to an end. Everything has to ultimately lead to a situation where G-d can bestow good on everyone, even the *Reshaim*. Although the *Reshaim* will be punished, that is only the means to get them to the end. Punishment then is not an objective good: it is a means to an end. Because it is not objectively good, it does not have permanence. It too, must ultimately be destroyed. All of this requires that at some stage we move into a higher plane of existence where we are all maximally predisposed to receiving G-d's goodness.

¹רמח"ל דעת תבונות (דף לב): אין סוף הכונה על השכר ועונש אלא על התיקון הכללי

²ר' פרידלנדר שם: [ב]מצבינו עתה יש חילול ד' עצום ונורא בבריאה

³This includes non-Jews as well:

רמב"ם פי"א מהל' מלכים הל' ד: ...אם עשה [כל הדברים האלה]...הרי זה משיח בודאי יתקן את העולם כולו לעבוד את ד' ביחד שנאמר כי אז אהפוך על עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ד' ולעבדו שכם אחד.

R.S.R. Hirsch: Israel's most cherished ideal is that of the universal brotherhood of mankind. Almost every prayer we utter contains reference to the hastening of this end. (The 19 Letters, 15th letter.)

⁴רמח"ל דעת תבונות (דף קפט): אמנם כלל תיקון הבריאה חילק אותו האדון ב"ה בין כל הנשמות אשר עשה לעבדו

⁵רמב"ם הלכות מלכים יב, ד לא נתאוו הנביאים והחכמים ימות המשיח לא כדי שישלטו על כל העולם ולא כדי שירדו בגוים ולא כדי שינשאו אותם העמים ולא כדי לאכול ולשתות ולשמוח אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה ולא יהיה להם נוגש ומבטל כדי שיזכו לחיי העולם הבא

⁶רמח"ל מאמר העיקרים, בגאולה שירבה הטוב בכל הצדדים ויסור הרע לגמרי בין במה שנוגע לנפש ובין במה שנוגע לגוף דהינו לב האבן יעשה לב בשר, והוא שתגבר בבני האדם הנטיה לטובות ובאפן שלא ימשכו אחרי החומר כלל אלא ינסו תמיד לעבודה ולתורה ויתגברו בה וכו'

⁷ר"ב צדוק הכהן תקנת השבים דף 161 בנוגע להמשיח עצמן

2. Day of Destruction

Many great tragedies happened on Tisha B'Av¹ (see the last essay on Tisha B'Av). Were we to mourn every tragedy that had befallen the Jewish people, we would mourn every day of the year. There would be no room for anything else. Instead, we spend a day of mourning and fasting, sitting on the ground and contemplating that vast Jewish history of pain and destruction. The greatest of these tragedies around which most of our Kinot center, was the destruction of the two Temples. (see the previous essay for why). We know the destruction of the First from the verses in Jeremiah. The great wheels of history, auspicious things happening on an auspicious day and bad things on a bad day, now determined that the Second Temple too would be destroyed on that same day².

The Sin of the Spies

The roots of Tisha B'Av go back further, however, to the Sin of the Spies. When the Jewish people wept in response to that report, G-d said. God then decreed that they would wander in the desert, and that all adult males of that generation would not merit to enter the Land of Israel. The Holy One, blessed be He, said to them: You have wept without cause, therefore I will set [this day] aside for a weeping throughout the generations to come³. That decree was handed down on the ninth of Av, 1312 BCE⁴.

At that time, the Jewish people cried⁵, from the Sanhedrin down⁶, because they were too close to G-d and would continue to be so. They felt that they could not continue in the Land of Israel with the intense Hashgacha that they had experienced in the desert⁷. They would rather go back and suffer under the Egyptians⁸. G-d's response was that they would get what they wanted - distance from Him. But, He assured them, they would cry for generations,⁹ and their future cries would be because of that distance. As a result of that

¹ תענית פ"ד משנה ו': חמשה דברים ארעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז וחמשה בתשעה באב. בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות, ובטל התמיד, והבקעה העיר, ושרף אפסטמוס את התורה, והעמיד צלם בהיכל. בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, וחרב הבית בראשונה ובשניה, ונלכדה ביתר, ונחרשה העיר. משנכנס אב, ממעטין בשמחה:

בספר התודעה פ' לג: ועוד מצאו את אבותינו רעות רבות וצרות ביום המר והנמהר הזה, ביום תשעה באב, גם בדורות שאחרי החרב; והגדולה שבכולן - גרוש ספרד שהיה בשנת חמשת אלפים מאתיים חמשים ושתיים. שכן היתה הגזרה של פרדיננד מלך ספרד שעד יום האחרון של חדש יולי מן השנה ההיא לא תמצא עוד רגל ישראל על אדמת ספרד ונתנה להם ארכה שני ימים, עד השני באוגוסט מאותה שנה, ואותו יום, תשעה באב היה ויבעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארצות ספרד' והופקרו לשבי ולחרב ולביזה ולגלי ים ולטרף לחיות רעות, הולכי שתיים והולכי ארבע:

² מסכת תענית כט: ובשניה מנלן דתניא מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב

³ תענית כח: אמר ר' יוחנן אותו יום ערב תשעה באב היה, אמר הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חנם, אני אקבע לכם בכיה של דורות

⁴ מסכת תענית דף כט ע"א, בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ:

⁵ יד א: ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא:

⁶ רש"י יד א' ופירש רש"י שבאו כולם ביחד בערבוביא - ילדים דוחפים את הזקנים

⁷ עיין מה שכתבנו באריכות בענין הזה בפרשת שלחך

⁸ יד (ג) ולמה ה' מביא אתנו אל הארץ הזאת לנפל לחרב נשינו וטפנו יהיו לבז הלוא טוב לנו שוב מצרימה: (ד) ויאמרו איש אל אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה:

⁹ תרגום יונתן יד א: וארימת כל כנישתא ויהבו ית קליהון ובכו עמא בליליא ההוא ואתקביעת להון ההוא ליליא לבכותא לדריהון ע"כ וכן בתענית (כט) הם בכו בכיה של חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות והרמב"ן (יד א) הקשה: ולא ידעתי מאיזה רמז שבפרשה הוציאו זה ... אולי ידרש זה מפסוק (לא) וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה, יאמר וטפכם

distance they would see their Temples destroyed, and they would cry. Because of that distance they would see their land taken over by others, and they would cry in their exile. That crying would already be the right type of crying; it would be the cry of wanting to get closer to G-d, not further away, and it would lead to where the original crying led away from – return to the land and the ushering in of the messianic era¹.

On that fateful day, the 9th of Av, G-d decreed that all those who reached the age of 60 would die². Every 9th of Av³ for the next 37 years⁴, 15,000 Jews reached that age, lay down in their graves and perished⁵. In fact, in a frightening scenario, every Jew lay down in his self-dug grave and went to sleep. In the morning, those below 60 woke up, while those who had reached that age passed away in the night⁶.

And indeed, G-d's promise to the Jews was fulfilled in a frightening fashion. Tisha B'Av became the day in which the first two Temples were destroyed.

כאשר אמרתם לבו יהיה בבא עת פקודתם כי אני פוקד עון אבות על בנים, והבאתי אותם עתה שידעו את הארץ ידיעה בלבד, אבל לא שיירשו אותה לדורות והכתוב ירמוז בכיוצא בזה, ולא ירצה לגזור רעה רק בענין תוכחת על תנאי: וחז"ל דרשו שבכיתים ליל תשעה באב היה. עיין ברבינו בחיי יד אחשבונו התאריכים ושם כתב עוד: ועוד דרשו בו בכה תבכה, בכה על ממלכת ישראל תבכה על ממלכת בית יהודה, בכה על ירושלים תבכה על ציון, בכה על עשרת השבטים תבכה על יהודה ובנימן. ומצינו חורבן בית ראשון שהיה בלילה ... חורבן בית שני היה ג"כ בלילה ... וכל המאורעות האלה לישראל היו בלילה בעונש הבכיה שעשו בלילה הזה. ועוד מצינו שבליילה הזה נגזר החורבן והפזור לישראל בגלות וגו' ע"ש שהוכיח ג"כ מהנביאים ומן הכתובים שבכיה זו הוקבעה לדורות שיהיו מפוזרין בין האומות ההמשיר; ומאותה שעה נגזרה גזרה על ביהמ"ק שיחרב

¹ ספר התודעה, אליהו כי טוב פ' לג: 'אתם בכיתם בכיה של חנם - ואני אקבע לכם בכיה לדורות' - כלום נוקם ונוטר הוא הקב"ה ובעל קָמָה? ועוד, אבות אכלו בוסר ושני בנים תקהינה - ואלה הדורות מה חטאו. והלא די להם לדור של הבנים הראשונים שהמיתנו בכניסתם לארץ ארבעים שנה עד תום כל דור אבותיהם? ואם בעוונות הבנים גלו מארצם אחרי כן, מה הקשר בין חטאות האבות לפורענות הבנים שנגזרה להיות ביום שחטאו האבות, בתשעה לחדש אב? אלא כך הוא מצע הדברים: בעוון בכיה זו של חנם לא גזר הקדוש ברוך הוא בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתְמוּ אֵלָא עַל הָאֲבוֹת שחטאו, והבנים שלא חטאו באו לארץ וירשוהו. תאמר שהבנים מנאקים מעוון זה של כפית טובה מכל וכל, והלא כל כחו של האב בבנו: אכן, לא יומתו הבנים בחטא האבות, אבל שקד הקב"ה על הבנים שיהיו נטהרים משורש החטא הזה הנטוע בבנים מירושלם האבות, ותחת אשר מאסו האבות בארץ חמדה בבכי של חנם ואמרו נִתְּנָה רֵאשׁ וְנִשְׁכַּח מִצְרַיִם - יהיו הבנים מתקנים חטא הראשונים בבכי של דורות רבים. כאשר יבכו בכל ארצות פזויהם על ארץ חרבה, וגם כי יאה להם מרגוע שם ויחיו ברוחה - לא ישכחו את ארצם ויבכו עליה בכי אמת ויזילו דמענה על ארץ חרבה וישתקוקו לעלות ולחונן עפרה גם בשממותה ויאמרו:

שם: 'ינעם לנפשי הלך ערום ויחף עלי חרבות שממה אשר היו דביריך': אמור מעתה, צדקה עשה הקב"ה עם ישראל, שבשעה שגזר עליהם חרבן וגלות בדורות אחרונים, קבע שעת הגזרה באותו יום של החטא הראשון, כדי שיהיו הבנים מתקנים בבכיהם שבדורות רבים, את אשר קלקלו האבות הראשונים, וכל עמי תבל יאמרו, אך בנים הם לציון, וכל כובשיה ומחריביה זרים הם לה - יצאו מתוכה, ושבו בנים לגבולם:

² ספר התודעה, שם: גם אותם שעליהם היתה הגזרה, לא מתו במדבר קודם שמלאו להם ששים שנה. ולפי שצפה הקדוש ברוך הוא שעתידיים בני ישראל לחטוא בחטא מרגלים, ויהיו כלים במדבר בעוון זה.

³ ספר התודעה, שם: כל אלה שנמלאו להם ששים שנה והיו עתידיים למות באותה שנה - כולם ביום אחד מתו, בט' באב:

⁴ ספר התודעה, שם: ואף על פי שלשון חכמים שנזכר למעלה: 'וכך עשו ארבעים שנה' לא דברו חכמים אלא בלשון תורה: בַּמִּסְפָּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּרְתְּם אֶת הָאָרֶץ, אַרְבָּעִים יוֹם, יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה, תִּשְׁאָרוּ אֶת עֲוֹנֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וגו'; ברם, שתי השנים שכבר עברו עליהם במדבר עד שעת הגזרה והשילום, גם הן נכנסו בכלל ארבעים שנה אלה; ולא היו להם לישראל במדבר אלא שלשים ושבע ימי תשעה באב של אבן ומספר בלבד: כיצד? תשעה באב של שנה ראשונה, עדין היה קודם חטא המרגלים, תשעה באב של שנה שניה - בו ביום חטאו ובו יצאה הגזרה אבל עדין לא החל השילום, עד לשנה הבאה. גם תשעה באב של השנה האחרונה לא מת בו איש, כי ויתר להם הקב"ה את השילום האחרון, כמו שיאמר להלן בעז"ה:

⁵ ספר התודעה, שם: לכך מתחילה, בעודם עדין במצרים, פזר הקב"ה את התולדות שיהיו נולדים כל שנה מספר שנה, כחמשה עשר אלף זכרים בני קימא. וכשנגזרה עליהם הגזרה אחרי כן, לא מתו כולם בבת אחת אלא בכל שנה אותו מספר, חמשה עשר אלף ופרוטרוט. שכן כל מנינם של יוצאי הצבא היה שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים, חלק מנין זה לארבעים שנה - הרי חמשה עשר אלף ופרוטרוט שמתו בכל שנה עד תום כל הדור ההוא:

⁶ ספר התודעה, שם: 'כל ערב תשעה באב היה הכרוז יוצא: 'הכל יצאו לחפור חפרים (קברים) וישנים בהם! ' ובשחרית הכרוז יוצא: 'יבדלו החיים מן המתים!' והיו בודקים אותם ונמצאו חמשה עשר אלף ופרוטרוט חסרים בכל שנה, וכך עשו ארבעים שנה יום לשנה, יום לשנה' - הרי ארבעים שנה' וכו': הכל נכנסו לקבריהם בליל תשעה באב, רק הללו שלא נמלאו להם ששים שנה נבדלו לחיים, ובני הששים נבדלו למות וכיסוסם בעפר. גם את יתר הקברים שתמום עפר ולא השאירו פתוחים לשנה הבאה, כי אמרו, אולי ירחם ה' את השארית ויבטל מהם את הגזרה עד השנה הבאה:

The First Temple

The destruction of both Temples are given heart-rending descriptions by the Sages.

In the first, the Leviim were in the middle of their song¹. They were chanting the words: "And He hath brought upon them their own iniquity; and will cut them off in their own evil,"² when the Baylonians entered.³ When the Babylonians came in, the Leviim committed mass suicide. Before they all jumped from the Temple roof, they turned to G-d and said: 'Master of the Universe, as we did not have the merit to be faithful treasurers of your Temple these keys are handed back into Thy keeping'. They then threw the keys up towards heaven. There emerged the figure of a hand that received the keys from them⁴. They then grabbed the musical harps and trumpets of the Temple and jumped with them into the flames, followed closely by the maidens who would sew the curtains of the Temple⁵.

The Temple then burned throughout the tenth of Av, and Rav Yochanan wanted to make the 10th the day of mourning. But the Sages decreed that the day on which the tragedy began is more significant⁶.

(Concerning the First Temple, one verse indicates that the destruction occurred on the seventh of Av,⁷ while another cites the 10th of Av⁸. Rabbinic tradition reconciles the conflicting accounts: On the seventh of Av the sanctuary was breached and the heathens performed depraved acts there on that day and on the following day. In the afternoon of the ninth of Av, the enemy set fire to the Temple and it burned throughout the 10th. The ninth of Av was designated by the sages as the day of commemoration, since the start of a catastrophe, namely the lighting of the fire, is more significant than its unfolding.)

So thorough was the destruction of the First Temple, that archeologists find no trace of it today (though they find plenty of signs of the Second Temple). The Babylonians literally ensured that the entire structure would be reduced to dust and ashes.

King Tzidkiyahu and his sons fled through a tunnel which extended from his house towards Jericho, but G-d caused a deer to run on the top of the tunnel which allowed them to be captured by Nevuzaradan⁹, the Babylonian general. Both Tzidkiyahu and his sons pleaded

¹תענית כט ע"א: כשחרב בית המקדש בראשונה אותו היום ערב תשעה באב היה ומוצאי שבת היה ומוצאי שביעית היתה ומשמרתה של יהויריב היתה והלויים היו אומרים שירה ועומדין על דוכנם ומה שירה היו אומרים וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם ולא הספיקו לומר יצמיתם ה' אלהינו עד שבאו נכרים וכבשום

²תהלים צד: וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם

³ מסכת תענית דף כט עמ' א

⁴תענית כט ע"א: תנו רבנן משחרב הבית בראשונה נתקבצו כיתות כיתות של פרחי כהונה ומפתחות ההיכל בידן ועלו לגג ההיכל ואמרו לפניו רבונו של עולם הואיל ולא זכינו להיות גזברין נאמנים יהיו מפתחות מסורות לך וזרקום כלפי מעלה ויצתה כעין פיסת יד וקיבלתן מהם והם קפצו ונפלו לתוך האור

⁵ ספר התודעה, פ' לג: כשראו הכהנים והלויים שנשרף בית המקדש, נטלו את הכנורים ואת החצוצרות ונפלו באש ונשרפו. כשראו הבתולות שהיו אורגות בפרוכת, שנשרף בית המקדש, נפלו באש ונשרפו.

⁶ מסכת תענית, כט: כתיב ובחדש החמישי בעשור לחדש היא שנת תשע עשרה [שנה] למלך נבוכדנאצר מלך בבל בא נבחראדן רב טבחיים עמד לפני מלך בבל בירושלם וגו' ותניא אי אפשר לומר בשבעה שהרי כבר נאמר בעשור ואי אפשר לומר בעשור שהרי כבר נאמר בשבעה הא כיצד בשבעה נכנסו נכרים להיכל ואכלו וקלקלו בו שביעי שמיני ותשיעי סמוך לחשכה הציתו בו את האור והיה דולק והולך כל היום כולו שנאמר אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב והיינו דאמר רבי יוחנן אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי מפני שרובו של היכל בו נשרף ורבנן אתחלתא דפורענותא עדיפא

⁷ מלכים ב כה ח-ט

⁸ ירמיהו נב יב

⁹ ספר התודעה, פ' לג: ספר התודעה, פ' לג: כשראה צדקיהו כן, יצא לברוח במחילה שהיתה הולכת מביתו עד ערבות יריחו, מקום שאמת המים באה. זמן הקדוש ברוך הוא צבי, שהלך על גג המחילה, ורדפו כשדים אחרי הצבי וכשהגיעו לפתח המחילה בערבות יריחו היה צדקיהו ובניו יוצאים, ראום הכשדים ותפשושם:

with Nebuchadnezer to be slaughtered first and be spared the pain of witnessing the death of the other. Nebuchadnezer then slaughtered the sons before their father, and then he gouged out his eyes and led him to Babylon¹. Tzidkiyahu cried out and declared that Yirmiyahu's prophecy, that he would be led to Babylon but would not see it, had now come true².

Yirmiyahu was totally distraught. He followed a trail of blood as his beloved Jews were being killed on the way ahead of him. He saw the tiny footsteps of little children, bent down and kissed their imprint³. He collected and kissed the dismembered fingers and toes of the Jews and wrapped them in his Talis⁴. When he caught up to them he kept on putting his head in the chains of the people, but Nevuzaradan forced him out⁵. He walked with them to the border of Babylon and then decided to turn back to be with the Jews who remained in Israel⁶. When the exiles raised their eyes and saw Yirmiyahu departing, they broke out into loud weeping and cried out, 'Our father Yirmiyahu, are you forsaking us?' And of this it is said: 'By the rivers of Babylon there we sat, we also wept.'⁷. Yirmiyahu responded and said, 'I summon heaven and earth to witness that if you had wept once while you were still in Zion you would not have gone into exile.' Yirmiyahu then wailed and wept⁸.

After the Babylonians conquered Jerusalem, they left it as a protectorate with its own Jewish king, Zedekiah, uncle of the deposed Jehoiachin, the legitimate king taken into

¹ ספר התודעה, פ' לג: שלח אותם נבוזראדן אצל נבוכדנצר. אמר לו: אמור, צדקיהו, מה ראית למרוד עלי? באיזה דין אדונך, אם בדין אלקיך - חיב אתה להרג, שנשבעת בשמו לשקר; אם בדיני מלכות - חיב אתה ליהרג, שכל מי שעובר שבועתו של מלך חיב להרג:

ענה צדקיהו: הרגני ראשון, שלא אראה בדם בני; ובניו אומרים ומבקשים ממנו: הרגנו תחילה, שלא נראה דם אבינו שפוך על הארץ. וכן עשה להם: שחטם לפני אביהם ואחר כך חטט את עיניו ונתן בתנור והויליכו בבלה:.

² ספר התודעה, פ' לג: והיה צדקיהו צווח ואומר בואו וראו, כל בני אדם, שהיה ירמיהו מתנבא עלי ואומר לי: לבבל אתה הולך ובבבל תמות ובבל עיניך לא יראו; - ולא הייתי שומע לדברי; והריני בבבל - ועיני לא רואות אותה:

³ ספר התודעה, פ' לג: הלך לו לדרכו, התחיל צווח ואומר: באיזו דרך הלכו להם החטאים? באיזו דרך הלכו האבודים? אני אלק ואובד עמהם! היה הולך ורואה השביל מלא דם והארץ מרובצת בדם הרוגיה מכאן ומכאן. כבש פניו לארץ וראה פרסות רגלים של יונקים ועוללים שהיו הולכים בשבי. היה גוחן לארץ ומנשק:

⁴ שם: היה ירמיהו הולך ובוכה וכך אמר: חבל עליך, יקרת המדינות! ובחזירתו היה רואה אצבעות ידים ורגלים מקוטעות ומושלכות בהרים והיה מלקטן ומגפפן ומחבקן ומנשקן ונותן לתוך טליתו ובוכה עליהן ואומר: בני, לא כך הזהרתי ואמרתי לכם: תנו לה' אלקיכם כבוד בטחם ויחשיך ובטחם יתנגפו רגליכם על הרי נשף (ירמיה יג). על אותה שעה נאמר (שם ט): על ההרים אשא בכי ונהי ועל נאות מדבר קינה - על אותם הרים נאים ומשובחים אשא בכי ונהי ועל נאותי של יעקב שנהפכו לקינה:

⁵ ספר התודעה, פ' לג: כשהגיע לגלות גפס ונשקם. היה רואה כת של בחורים נתונים בקולרין - ונותן את ראשו עמהם, ונבוזראדן בא ומעבירו מהם, וחוזר ורואה כת של זקנים קשורים בשלשלאות - ונותן את צוארו עליהם, ובא נבוזראדן ומעבירו מהם:

⁶ ספר התודעה, פ' לג: היה בוכה לנגדם והם לנגדו. ענה ואמר להם: אחי ועמי, כל כך ארע לכם על שלא הייתם שומעים לדברי נבואתי. כיון שהגיע לנהר פרת, ענה נבוזראדן ואמר לו: אם טוב בעיניך לבוא איתי בגל (ירמיה מ). חשב ירמיהו בלבו ואמר: אם אני הולך עמהם לבבל, אין מנחם לגלות הנשארת מהם בירושלים. יצא לו מהם

⁷ תהילים קלז: (א) על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון; (ב) על ערבים בתוכה תלינו כנרותינו: (ג) כי שם שאלונו שובינו דברי שיר ותוללנו שמחה שירו לנו משיר ציון; (ד) איך נשיר את שיר יהוה על אדמת נכר: (ה) אם אשכח ירושלם תשכח ימיני: (ו) תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי אם לא אעלה את ירושלם על ראש שמחתי: (ז) זכר יהוה לבני אדם את יום ירושלם האמרים ערו עד היסוד בה: (ח) בת בבל השדודה אשרי שישלם לך את גמולך שגמלת לנו: (ט) אשרי שיאחז ונפץ את עלליך אל הסלע:

⁸ יקוט שמעוני, תהילים קלז: על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון. א"ר יהודה אמר רב מלמד שהראה הקב"ה לדוד חרבן בית ראשון וחרבן בית שני, בית ראשון על נהרות בבל, בית שני זכור ה' לבני אדם את יום ירושלים. כיון שהגיע ירמיה לנהר פרת ענה נבוזראדן ואמר לו אם טוב בעיניך לבא איתי בבל, חשב ירמיהו בלבו אם אני הולך עמהם לבבל אין מנחם לגלות הנשאר מהם, נטלו הגליות את עיניהם וראו את ירמיה שפרש מהם, געו כלם בבכיה וצווחו רבינו ירמיה הרי אתה מניחני, שם בכו שנאמר על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו, ענה ירמיה ואמר להם מעיד אני עלי שמים וארץ אלו בכיתם בכיה אחת עד שאתם בציון לא גליתם:

captivity. Zedekiah ruled for nine years and then decided, with the people, to throw off the yoke of the Babylonians, who appeared to have lost interest in Judea.

There seemed to be a chance of getting the Egyptians to help the Jews. Jeremiah warned against playing with this kind of political fire. As Jeremiah pointed out, the Jews would have to submit to Babylon, like it or not, or be crushed. He went about with a wooden yoke around his neck to make this plain to everyone. The people, however, did not like this, and another prophet, Hananiah ben Azur, broke the frame in public and proclaimed that the yoke of Babylon would indeed be broken within two years.

It was Hananiah, however, who was broken, and he died within the year. Jeremiah was imprisoned for spreading alarm and despondency. His colleague Uriah ben Shemaiah, was murdered by the king's guards.

Zedekiah, with the agreement of the people, went ahead to plot with Egypt. The Babylonians returned and crushed the last remnant of semi-autonomous Jewish sovereignty in Israel.

We never recovered from the loss of the First Temple. The Holy Ark was hidden below the Temple Mount. (Once a priest saw a block of pavement that was different from the others. Before he could finish telling a fellow-priest about it, his soul departed. On another occasions, two priests were sorting the woods for the maaracha when the axe of one of them slipped from his hand and fell on that place, whereupon a flame burst forth and consumed him¹.) Prophecy stopped, the Jews were exiled and as we saw, the remnant that had stayed on the land was eventually exiled to Egypt, their last leader, Gedaliah ben Achikam, assassinated.

More important than this we lost the Shechinah. This loss was not so much a consequence of the destruction as its cause. Mere man could hardly dislodge G-d Himself, and, as long as He chose to be in the Temple, it could not be destroyed. The Jews sinned; G-d left the Temple and only an empty shell was left. The Temple was, in a sense, already destroyed by the time the Babylonians got there. They had but to push down its now hollow walls².

G-d's presence on earth was now greatly hidden³. It became much harder to connect with spirituality and to see G-d's Hashgocha in everything. Even after the Second Temple was built, the miracles of the Beis Hamikdash never returned. Some even feel that the time of the Second Temple never really ended the galus. It was but a brief respite in our long and bitter sojournings⁴.

¹ מסכת יומא דף נד ע"א: תנא וחכמים אומרים ארון בלשכת דיר העצים היה גנוז אמר רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינא מעשה בכהן אחד שהיה מתעסק וראה רצפה משונה מחברותיה ובא והודיע את חבריו ולא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו וידעו ביחוד ששם ארון גנוז מאי הוה עביד אמר רבי חלבו מתעסק בקרדומו היה תנא דבי רבי ישמעאל שני כהנים בעלי מומין היו מתליעין בעצים ונשמתה קרדומו של אחד מהם ונפלה שם ויצתה אש ואכלתו וגו' (ועיין שם דף נג ע"ב שיש דעה שהארון לבבל הוטל).

² ילקוט שמעוני איכה - פתיחתא - רמז תתקצו: אמרו בשעה שבקש הקב"ה להחריב את בית המקדש, אמר כל זמן שאני כתובה אין האויבים נוגעים בה, אלא אכבוש עיני ממנה ואשבע עליה שלא אזקק לה עד עת קץ ויבאו אויבים ויחריבו אותה, מיד השיב הקב"ה ימינו והחזירה לאחוריו שנאמר השיב אחר ימינו מפני אויב
צא כבוד ה' מעל מפתן הבית (יחזקאל י') - אמר ר' אחא: למלך שהיה יוצא מפלטין שלו בכעס; משהיה בית המקדש, כל זמן שאני בתוכו אין אומות העולם נוגעות בו, אלא אכבוש את עיני ממנו ואשבע שלא אזקק לו עד עת קץ, ויבואו האויבים ויחריבו אותו. מיד נשבע הקב"ה בימינו והחזירה לאחוריו, זהו שנאמר (איכה ב): הָשִׁיב אַחֲרַי יְמִינֵי מִפְּנֵי אויב; באותה שעה נכנסו אויבים להיכל ושרפוהו;

³ וכיון שנשרף, אמר הקב"ה: שוב אין לי מושב בארץ - אסלק שכינתי ממנה ואעלה למכוני הראשון. באותה שעה היה הקב"ה בוכה ואומר: אוי לי, מה עשיתי? השריתי למטה בשביל ישראל, ועכשיו שחטאו, חזרתי למקומי הראשון; חס ושלוס, שחוק לגויים הייתי ולעג לבריות!

⁴ אברבנל

The Second Temple and its Aftermath.

During the time of the Persians, Ezra and Nechemiah led a small portion of the people, 42 000 Jews, back to Israel. The Second Temple was built, to be rebuilt on a much grander scale by Herod, which he finished a short while before the Romans destroyed it again.

The build up to the destruction were long and clear. The Talmud reports that for forty years before the destruction of the Temple the lot (to decide which of the two goats would become the Chatos HaPnim) did not come up in the right hand; nor did the crimson-colored strap become white; nor did the westernmost light shine; and the doors of the Heichal would open by themselves (showing that they were wide-open to our enemies¹), until R. Jochanan b. Zakkai rebuked them, saying: Heichal, Heichal, why do you bother yourself so? I know about you that thou will be destroyed, for Zechariah ben Ido has already prophesied concerning you: Open your doors, O Lebanon, that the fire may devour your cedars².

Twice a day the priests offered up a sacrifice donated by the emperor, until one day the revolutionaries persuaded the Kohanim to reject his bull as being unsuitable for having a blemish. This was an insult the Romans did not take lightly, and they sent in a punishment squad, which only served to arouse the hotheads to greater rebellion.

Insult followed insult on both sides, and this led to open war with Rome. The moderate party, in this case the landed gentry and the Rabbinic party, sought compromise with the ruling powers. The revolutionaries, however, would have none of this, and provoked the Romans further until war was inevitable. The Temple became an armed fortress and held out to the end, but Roman power was supreme. The rebels were finally defeated and the Temple torched. This was not inevitable, but it only became so when the Zealots and their accomplices, the Sicarii, sabotaged any compromise with the Romans.

In the last week before Tisha B'Av, the Jews on the Temple Mount fought bravely, driving back the Romans again and again.

The last battle took place on the ninth day of the month of Av in the morning hours. The adjoining halls had been burned, but the Sanctuary itself and its courts were still intact. The defenders were starved and exhausted from weeks of heavy fighting and severely outnumbered. But their love for the Temple poured a new strength into their weary bodies and tired heart, and again and again they lifted their weapons and beat the Romans back, performing deeds of incredible heroism until the last moment.

Even the most heroic resistance could not prevail when G-d withdraws His Presence from the Temple. One Roman soldier rushed to the northern chambers of the Temple. Hoisted on the shoulders of another, he reached a window and threw a firebrand into the Temple. The fire spread rapidly in all directions and before long the Temple was engulfed in flames. A piercing cry of woe came from the kops of the Jews. They tired desperately to extinguish the flames, even running into them. But it was as if the fire had come down from Heaven; nothing could put it out.

The rest of that day and into then next, the tenth day of Av, the flames rose into the very heavens, accompanied by the cries of the people of Jerusalem who saw in the loss of the Temple the loss of the spiritual content of their lives, Many could not endure the sight and cast themselves into the fire, preferring to dies together with the Hous of G-d than to live without it.

¹ רש"י

² מסכת יומא דף לט ע"ב: תנו רבנן ארבעים שנה קודם חורבן הבית לא היה גורל עולה בימין ולא היה לשון של זהורית מלבין ולא היה נר מערבי דולק והיו דלתות ההיכל נפתחות מאליהן עד שגער בהן רבן יוחנן בן זכאי אמר לו היכל היכל מפני מה אתה מבעית עצמך יודע אני בך שסופך עתיד ליחרב וכבר נתנבא עליך זכריה בן עדוא פתח לבנון דלתיך ותאכל אש בארזיך אמר רבי יצחק בן טבילאי למה נקרא שמו לבנון שמלבין עוונותיהן של ישראל אמר רב זוטרא בר טוביה למה נקרא שמו יער דכתיב

When the Romans finally saw the Temple burning they rushed into it like madmen, plundering whatever they could put their hands on. The Jews whom they met they slew mercilessly, sparing neither young nor old. The number of those slain was enormous, until the very earth of the Temple Mount was covered with their bodies. The shrieks and groans of the wounded and dying, the roar of the hungry flames, the thunder of the lofty walls and turrets as they crashed to the ground, reached the ears of the starved survivors of the Upper City as they watched the spectacle in horror.

Before the fire consumed the interior of the Temple, Titus and his men entered the Holy of Holies¹. To show his contempt for the Jewish people and their G-d he committed the most disgraceful acts of desecration. After they robbed the holy golden vessels they saw to it that the fire would consume whatever was still standing. Only one wall remained – the Western Wall of the Temple Mount, the Kosel Maaravi – and from there the Presence of G-d has never departed².

Again, the end was a cruel one, executed by a cruel foe, but only after the provocative actions of the minority and the Zealots. In the end, it was grave communal strife that hastened the destruction of the Temple. As with the First Temple, G-d's Shechinah had already left allowing the Romans to complete the outer shell of the real destruction that had already taken place. Of Titus, the Sages stated: You have burned a burned building, you have grinded ground flour³.

The destruction of the Second Temple clinched Tisha B'Av as a day of great tragedy. For almost a century afterwards, the Romans continued their vicious persecution of the Jews in Palestine. This, in turn, resulted in a second rebellion against the Romans, led by Shimon Bar-Kochba. The revolt's final defeat at Beitar was also on the ninth of Av. (see below)

The Jews were down but they were not out. Rabbi Yochanan ben Zakkai asked for and received Yavneh as a refuge for the Sages to continue Torah. After a while, Rav Yochanan ben Zakkai was able to reconstitute the Sanhedrin with Raban Gamliel at its head. The Sages of several generations reached Torah greatness, but many also subsequently lost their lives. A special kinah mourns the loss of the 10 great martyrs, Rebbe Akiva and his colleagues. Torah hung on by a thread until Rav Judah HaNasi rose, aided by his close relationship with the Roman emperor-philosopher Antoninus, successor to the hated Hadrian. The Mishneh was written in this brief breathing-space in our blood-filled history.

The land of Israel was never the same. It had lost a lot of its Sages and people (those that had survived) to Babylon, and it continued to barely make it economically. The Jews were heavily taxed. The Sanhedrin only met on rare occasions. Raban Gamliel was in danger of his life and almost permanently on the move. Later generations could meet only in hiding. The Sanhedrin itself had to move from place to place⁴. Reflecting the seriousness of the situation, the laws of dying for Kiddush HaSh-m were clarified at this time⁵.

¹ ר"י מייגאש מובא בריטב"א ביומא נד: בשעה שנכנסו עו"ג להיכל מצאו כרובין מעורין זה בזה. הקשה הרב בן מגאש ז"ל דהא בב"ב אמרינן שלא היו פניהם איש אל אחיו אלא כשהיו עושין רצונו של מקום ויש מתרצים דהתם בכרובין דמשה אבל הכא בכרובים דצורתא שבכותלים תמיד היו מעורין. ותימא דא"כ היכי אמרי' לעיל שהיו מראין להם כרובין דצורתא להראות חיבתן לפני המקום. והנכון כמו שפיר' הרא"ם ז"ל דהני נמי בנס היו מעורין עכשיו אלא שנעשה נס לרעה כדי לגלות ערותן:

² History of the Jewish People, adapted from Yekutiel Friedner's Diverei Y'mei HaBayit Hasheini, pg. 193-4

³ סנהדרין צו: היכלא קליא קלית קימחא טחינא טחנת
ילקוט שמעוני איכה - פתיחתא - רמז תתקצו: אמרו בשעה שבקש הקב"ה להחריב את בית המקדש,
אמר כל זמן שאני כתובה אין האויבים נוגעים בה, אלא אכבוש עיני ממנה ואשבע עליה שלא אזקק לה עד עת קץ ויבאו
אויבים ויחריבו אותה, מיד השיב הקב"ה ימינו והחזירה לאחוריו שנאמר השיב אחור ימינו מפני אויב

⁴ מסכת ראש השנה לא עמ' ב

⁵ מסכת סנהדרין עד עמ, א

The Greeks were rising at this time, and they seemed to hate the Jews even more than the Romans, and several mini-wars broke out between Jew and Greek. The Greeks ultimately succeeded and things went from bad to worse until the Chanuka story we all know. All of this, constituted one long destruction, starting with the Temple and continuing through history, including the Holocaust, to the anti-Semitism of our day.

Beitar

Over half a century after the destruction of the Second Temple, the great city of Beitar was destroyed and all its inhabitants were slaughtered on the ninth of Av as well. This ended the Bar Kochba revolt against the Romans (132 – 135 CE) which had, until then, been remarkably successful. Bar Kochba had succeeded in carving out an independent Jewish enclave against the might of the Roman army, with Beitar as its capital. When Beitar fell, tens of thousands of Jews were killed, and their messianic hopes were temporarily extinguished¹. There were 80 000 trumpets collected from the city. The Talmud tells us that there was so much blood from the massacred men, women and children flowing from Beitar that the blood flowed all the way to the Mediterranean Sea². For seven years the Gentiles fertilized their vineyards with the blood of Israel without using manure³.

In the wake of the Bar Kochba revolt, Hadrian had had enough of the Jews and was determined to wipe them out completely. He realized that he had to start off with Jerusalem. In the fifth blow on the ninth of Av, Hadrian ordered his general Tur(a)nus Rufus to plow over the Temple area and the surrounding city⁴. Jerusalem then became a Roman garrison town. It was renamed Aelia Capitolina, and access for Jews was prohibited.

Other Tragedies on Tisha B'Av

This ill-omened date reverberated later in our history. In 1095, Pope Urban II proclaimed the beginning of the first Crusade, and in 1290 Jews were expelled from England on this day. The expulsion of the Jews from Spain by Ferdinand and Isabella was originally set for the end of July 1492. A two-day extension meant that the ninth of Av was the last day that a Jew was allowed on Spanish soil. The Nazis cynically began the deportations from the Warsaw ghetto to the Treblinka death camp on the ninth of Av 1942. Most recently, in 1994, terrorists bombed the Jewish community center in Buenos Aires, Argentina, killing 86 people and wounding some 300 others.

On the eve of the ninth of Av 1914, Germany declared war on Russia, thus beginning World War I, a war whose results led to World War II as well. In 1989, Iraq walked out of talks with Kuwait on Tisha B'Av, leading up to the first Gulf War. The Lebanese war of 2006 began on the 17th of Tammuz. On Tisha B'Av, the missiles reigning down on the Northern cities of Israel reached their zenith, killing a record eight people.

¹רמב"ם פ"ה מהל' תענית הל' ג: ותשעה באב וחמשה דברים אירעו בו ... ונלכדה עיר גדולה וביתר שמה והיו בה אלפים ורבבות מישראל והיה להם מלך גדול ודימו כל ישראל וגדולי החכמים שהוא המלך המשיח ונפל ביד גוים ונהרגו כולם והיתה צרה גדולה כמו חורבן המקדש

²מסכת גיטין דף נז עמ' א: בשעה שלכדוה והרגו בה אנשים ונשים וטף עד שהלך דמן ונפל לים הגדול שמא תאמר קרובה היתה רחוקה היתה מיל תניא רבי אליעזר הגדול אומר שני נחלים יש בבקעת ידים אחד מושך אילך ואחד מושך אילך ושיערו חכמים שני חלקים מים ואחד

³ מסכת גיטין דף נז עמ' א:במתניתא תנא שבע שנים בצרו עובדי כוכבים את כרמיהן מדמן של ישראל בלא זבל

⁴רמב"ם פ"ה מהל' תענית הל' ג: ובו ביום המוכן לפורענות חרש טורנוסרופוס הרשע ממלכי אדום את ההיכל ואת סביביו לקיים (ירמיהו כ"ו) ציון שדה תחרש:

3. Mourning – Reasons and Form

Every year on the ninth of Av, Jew around the world mourn the destruction of the First and Second Temples, destroyed in the years 586 BCE and 70 CE respectively. It is not enough that we go through life caring only about our personal spiritual well being – we have also to care for the Jewish nation as a whole¹. One Tisha B'Av, Napoleon passed a synagogue on Tisha B'Av and saw people sitting on the floor, mourning and groaning. He stated that a people that can mourn its past for 2,000 years is also a people with a future, one that will see its sovereignty restored and its Temple rebuilt².

In fact, we ought to realize that without the redemption of the Jewish People as a whole, we are all up the creek³. Either we will all get to the Redemption together; or none of us will be redeemed. The Rambam tells us that it is a positive command to cry out, do Teshuva and sound trumpets any time tragedy besets Klal Yisrael, and the Sages added fasting - and someone who simply attributes the suffering to nature or chance is expressing cruelty – total alienation and lack of identification with that situation⁴. It would seem that of all these things, the primary focus is the Teshuva. The fasting is to identify with the pain of the past. But the past was caused by a lack of spirituality. And, if we don't try and correct that lack, it is as if we have contributed to the destruction⁵. What emerges is that our Teshuvah, our pain and our actions, of each and everyone of us, really makes a difference⁶.

The roots of Tisha B'Av go back to the Sin of the Spies (see the essay above). The Jewish people cried⁷ because they felt that the Land of Israel would give them no respite from the intense Hashgacha that they had experienced in the desert⁸. They would rather go

¹ מסילת ישרים, פ' יט: והנה החסיד כזה מלבד העבודה שהוא עובד במעשה מצותיו על הכונה הזאת, הנה ודאי צריך שיצטער תמיד צער ממש על הגלות ועל החורבן, מצד מה שזה גורם מיעוט כביכול לכבודו ית', ויתאוה לגאולה לפי שבה יהיה עילוי לכבוד השם יתברך, והוא מה שכתב התדב"א שהבאנו למעלה, ומתאוה ומיצר לכבוד ירושלים וכו', ויתפלל תמיד על גאולת בני ישראל והשבת כבוד שמים לעילוי. ואם יאמר אדם מי אני ומה אני ספון שאתפלל על הגלות ועל ירושלים וכו', המפני תפילתי יכנסו הגליות ותצמח הישועה? תשובתו בצדו, כאותה ששנינו (סנהדרין ל"ח): לפיכך נברא אדם יחידי כדי שכל אחד יאמר בשבילי נברא העולם, וכבר נחת רוח הוא לפניו יתברך שיהיו בניו מבקשים ומתפללים על זאת, ואף שלא תעשה בקשתם מפני שלא הגיע הזמן או מאיזה טעם שיהיה, הנה הם עשו את שלהם והקב"ה שמח בזה:

²Napoleon planned to restore the Jewish people to Palestine at the time of his invasion of Egypt in 1799, but his conquest was thwarted by the British admirals Horatio Nelson and Sidney Smith, and his plan for resettling the Jews never materialized.

³ מסילת ישרים, שם: שהרי אי אפשר לכבוד העליון להתרבות אלא בגאולתן של ישראל וברבוי כב

⁴ רמב"ם, הל' תענית פ"א הל' א-ג: (א) מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור שנאמר (במדבר י') על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו: (ב) ודבר זה מדרכי התשובה הוא שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן ככתוב (ירמיהו ה') עונותיכם הסו וגו' וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם: (ג) אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקריה הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים ותוסיף הצרה צרות אחרות הוא שכתוב בתורה (ויקרא כ"ו) והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהוא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי: (ד) ומדברי סופרים להתענות על כל צרה שתבוא על הצבור עד שירוחמו מן השמים ובימי התעניות האלו זועקין בתפלות ומתחננים ומריעין בחצוצרות בלבד

⁵ ילקוט שמעוני, תהלים קלז: שאלו את ר' אליעזר דורות האחרונים כשרים מן הראשונים, אמר להם עדיכם בית הבחירה. אבותינו העבירו את התקרה שנאמר ויגל את מסך יהודה אבל אנחנו פעפענו את הכתלים שנאמר האומרים ערו ערו עד היסוד בה, ללמדך שכל דור שאינו נבנה בימיו מעלה עליו הכתוב כאלו החריבו, מאי טעמא לפי שלא עשה תשובה.

⁶ מסילת ישרים, פ' יט: ציון היא דורש אין לה, ופ' ז"ל (סוכה מ"א): מכלל דבעיא דרישה. הרי כאן שחייבים אנחנו בזה, ואין לנו ליפטר מפני מיעוט כחנו, כי על כיוצא בזה שנינו (אבות פ"ג): לא עליך המלאכה לגמור ואי אתה בן חורין ליבטל הימנה

⁷ י"ד א: ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא:

⁸ עיין מה שכתבנו באריכות בענין הזה בפרשת שלח לך

back and suffer under the Egyptians¹. G-d's response was that they would get what they wanted - distance from Him. But, He assured them, they would cry for generations,² and their future cries would be because of that distance. said to them: You have wept without cause, therefore I will set [this day] aside for a weeping throughout the generations to come³. That decree was handed down on the ninth of Av, 1312 BCE⁴.

This was subsequently the date of the destruction of the two Temples. The first Temple was destroyed by the Babylonians. On the seventh of Av, Nebuzaradan, Nebuchadnezzar's general, entered the Temple and ate therein; he set it alight at the end of the ninth day, and it burned throughout the tenth⁵. One Sage, R. Yochanan, wanted to fix the mourning for the tenth because the greater part of the Temple was burnt thereon. However, the Sages decided to declare the fast for the 9th of Av, because it was on the 9th that the process began and the beginning of any misfortune is the greater moment⁶.

The Second Temple was also destroyed on the ninth of Av 70 CE, as the Sages explain: "good things are brought to pass on an auspicious day, and bad things on an ominous day". The date for the destruction of the Second Temple is less clear than the first. The Sages presume that on that awesome day that was set for destruction, the Second Temple also met its fate⁷.

Reasons for the Destruction

The Sages tell us that the first Temple was destroyed because the Jews transgressed the three cardinal sins, idolatry, forbidden relationships and murder⁸. The Second Temple

¹ יד (ג) ולמה ה' מביא אתנו אל הארץ הזאת לנפל בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז הלוא טוב לנו שוב מצרימה: (ד) ויאמרו איש אל אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה:

² תרגום יונתן יד א: וארימת כל כנישתא ויהבו ית קליהון ובכו עמא בליילא ההוא ואתקביעת להון ההוא ליליא לבכותא לדריהון ע"כ וכן בתענית (כט) הם בכו בכיה של חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות והרמב"ן (יד א) הקשה: ולא ידעתי מאיזה רמז שבפרשה הוציאו זה ... אולי ידרש זה מפסוק (לא) וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה, יאמר וטפכם כאשר אמרתם לבז יהיה בבא עת פקודתם כי אני פוקד עון אבות על בנים, והבאתי אותם עתה שידעו את הארץ ידיעה בלבד, אבל לא שידעו אותה לדורות והכתוב ירמוז בכיוצא בזה, ולא ירצה לגזור רעה רק בענין תוכחת על תנאי: וחז"ל דרשו שבכיתם ליל תשעה באב היה. עיין ברבינו בחיי יד אחשבון התאריכים ושם כתב עוד: ועוד דרשו בו בכיה תבכה, בכיה על ממלכת ישראל תבכה על ממלכת בית יהודה, בכיה על ירושלים תבכה על ציון, בכיה על עשרת השבטים תבכה על יהודה ובנימן. ומצינו חורבן בית ראשון שהיה בלילה ... חורבן בית שני היה ג"כ בלילה ... וכל המאורעות האלה לישראל היו בלילה בעונש הבכיה שעשו בלילה הזה. ועוד מצינו שבליילה הזה נגזר החורבן והפזור לישראל בגלות וגו' ע"ש שהוכיח ג"כ מהנביאים ומן הכתובים שבכיה זו הוקבעה לדורות שיהיו מפוזרין בין האומות והמשירי: ומאותה שעה נגזרה גזרה על ביהמ"ק שיחרב

³ תענית כח: אמר ר' יוחנן אותו יום ערב תשעה באב היה, אמר הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חנם, אני אקבע לכם בכיה של דורות

⁴ מסכת תענית דף כט עמ' א, בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ:

⁵ תענית כט ע"א: בשבעה נכנסו נכרים להיכל ואכלו וקלקלו בו שביעי שמיני ותשיעי סמוך לחשכה הציתו בו את האור והיה דולק והולך כל היום כולו שנאמר אוי לנו כי פנה היום כי ינסו צללי ערב

⁶ והיינו דאמר רבי יוחנן אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי מפני שרובו של היכל בו נשרף ורבנן אתחלתא דפורענותא עדיפא

⁷ תענית כט ע"ב: ובשניה מנלן דתניא מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב אמרו

⁸ יומא (ט ע"ב) מקדש ראשון מפני מה חרב, מפני שהיה בו ג' דברים; עבודה זרה, וגלוי עריות, ושפיכות דמים. עבודה זרה, דכתיב (ישעיה כח, כ) "כי קצר המצע מהשתרע". מאי "כי קצר המצע מהשתרע", אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן, כי קצר המצע מהשתרע עליו ב' רעים כאחד וכו'. גלוי עריות, דכתיב (ישעיה ג, טז) "יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטריות גרון וכו'". שפיכות דמים, דכתיב (מ"ב כא, טז) "וגם דם נקי הרבה שפך מנשה מאוד וכו'". לפיכך הקב"ה הביא עליהם ג' פורעניות נגד ג' עבירות שבידם. שנאמר (ר' מיכה ג, יב) "לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלים לעיים תהיה והר הבית לבמות יער".

was destroyed because of causeless hatred¹. The Maharal explains that the difference between the first and the second Temples was that the Shechina was much more manifest in the first Temple, but not in the second. The anti-Shechina force is Tumah, and that is just what each one of the big three aveiros produce². The holiness of the Second Temple derived not so much from the holiness of the Shechina, but rather from the holiness of the Jewish people. It was their unity and the unifying force of the Temple, during which no Bamos were allowed, which produced the Kedusha. This was later undermined by causeless hatred³.

Still, one could ask how it was possible for the Jewish people to commit all 3 of the cardinal sins. To this the Maharal replies that their very greatness meant that they had an equal and opposite Yetzer Hara. Permeated with Kedusha, they were also racked with seduction of the intellect (idolatry), the nefesh (the taking of life, the nefesh) and the body (sexual immorality)⁴. Each one of these sins caused a particular aspect of the destruction⁵.

The Jews of Bayis Sheni were not nearly as great as the Jews of Baiys Rishon, and they therefore did not have such great Yetzer Horas. Their positive spiritual force lay not in the greatness of the individual but in the collective spirit of the nation. When national unity broke down, it caused the destruction of the Temple as well⁶.

Why, though, should the weakness of man specifically play itself out in the destruction of the Temple? To that the Maharal answers that the Beis Hamikdash parallels the human being⁷. The former is the soul of the world, just as man's soul sustains his body. Both

¹ שם: אבל מקדש שני, שאנו בקיאים בהם שהיו עוסקים בתורה ובמצוות ובגמילות חסדים, אמאי אחרב, מפני שנאת חנם שהיה ביניהם. ללמדך ששקולה שנאת חנם נגד ג' עבירות; נגד עבודה זרה, גלוי עריות, שפיכות דמים. ובמקדש ראשון לא היה שנאת חנם, והכתיב (יחזקאל כא, יז) "מגורי אל חרב היו בת עמי", ואמר רבי אליעזר אלו בני אדם שאוכלים ושותין זה עם זה, ודוקרין זה את זה בחרבות שבלשונם. ההיא בנשיאי ישראל הוא דהוי.

² מהר"ל, נצח ישראל – פ"ד: כי מקדש ראשון היה השכינה ביניהם, וזהו מעלת בית המקדש ראשון שהיה מיוחד במעלה שהיתה השכינה שורה בו. ולפיכך חורבן שלו כאשר לא היה ראוי שתשרה שכינה ביניהם, והיינו כשטמא את בית המקדש, ואין השם יתברך שורה בתוך טומאתם, אם לא כאשר היה החטא בשוגג, ואז כתיב (ויקרא טז, טז) "וכן יעשה לאהול מועד השוכן אתם בתוך טומאתם". ואלו ג' חטאים נקראו טומאה, כדאיתא במסכת שבועות בפרק קמא (ו ע"ב) "וכפר על המקדש מטומאת בני ישראל" (ר' ויקרא טז, טז), יש לי להביא בענין זה עבודה זרה, גלוי עריות, שפיכות דמים. עבודה זרה, דכתיב (ויקרא כ, ג) "למען טמא את מקדשי". גלוי עריות, דכתיב (ר' ויקרא יח, כד-כו) "ולא תעשו מכל התעבות ולא תטמאו בכל אלה". שפיכות דמים, [דכתיב] (ר' במדבר לה, לד) "ולא תטמאו את הארץ אשר אני שוכן בה". ולפיכך בשביל אלו ג' טומאות חרב הבית.

³ מהר"ל, נצח ישראל – פ"ד: אבל מקדש שני, שלא היתה השכינה שורה בו כמו במקדש ראשון, ולכן לא נחרב בשביל אלו ג' עבירות. אבל מעלת מקדש שני היה מחמת ישראל עצמם. ודבר זה ברור, כי ישראל הם מתאחדים על ידי בית המקדש שהיה להם; כהן אחד, מזבח אחד, ונאסרו הבמות, שלא היה פירוד וחלוק בישראל. והדבר הזה מבואר, ועוד יתברר בפרק שאחר זה. לכך בית המקדש על ידו הם אומה אחת שלימה. ומפני כך נחרב הבית בשביל שנאת חנם, שנחלק לבבם, והיו מחולקים, ולא היו ראויים למקדש אשר הוא התאחדות ישראל. ופירושו פשוט הוא:

⁴ מהר"ל, שם: אמנם לפי הדברים אשר אמרנו יש לפרש גם כן, כי במקדש ראשון לפי מעלה העליונה שהיה להם במקדש ראשון, היה יצר הרע יותר גדול בהם לבטל את האדם בעצמו. ואלו ג' דברים הם שייכים אל האדם עצמו. וזה כי האדם יש בו ג' כחות; כח השכלי אשר הוא ידוע, כח נפשי הוא גם כן, ויש בו כח הגוף. וכנגד אלו הם ג' חטאים; כי עבודה זרה החטא הוא בכח השכלי, שמאמין בעבודה זרה. וגילוי עריות החטא שמטמא את גופו בזנות ובערוה. ושפיכות דם הוא לנפש, שהוא שופך דם נפש האדם, "כי הדם הוא הנפש" (דברים יב, כג). ולכן אלו החטאים היה במקדש ראשון לבטל האדם עצמו. אבל במקדש שני לא היה היצר הרע כל כך כחו גדול לבטל את האדם עצמו, רק החטא לבטל מהם מה שהם עם ישראל. וגם זה קרוב אל בטול האדם עצמו, רק כי הראשון הוא לבטל עצם האדם בחטא, אם כן הוא בטול האדם לגמרי.

⁵ מהר"ל, נצח ישראל – פ"ד: אבל ג' עבירות אלו מטמאים החלקים, כל אחת ואחת חלק אחד, עד שהוא כולו טמא. ושנאת חנם מטמא הכל בכלל, כי עצם הנפש כולל ומאחד כל כוחות הנפש, וכאשר יש כאן שנאה, הוא פירוד וחלוק, וזהו כנגד עצם הנפש, אשר הוא הקישור אל כל הכוחות.

⁶ מהר"ל, נצח ישראל – פ"ד: אבל בבית המקדש השני לא היה זה בעצם האדם, רק מה שהם עם אחד, וכאשר יש להם חבור ביחד הם עם אחד. אבל כאשר יש ביניהם שנאה, אינם עם אחד, ודבר זה אינו כמו עצם האדם:

⁷ מהר"ל, שם: כלל הדבר, כי אלו שני דברים שקולים; המקדש והאדם. כי בהיכל השם יתברך כבוד ה' זרח עליו, וכך בהיכל האדם שוכן כבוד הנשמה, וישיבתה בהיכלה דומה לכבוד ה', כדאיתא בפרק קמא דברכות (י). הני חמשה "ברכי נפשך" כנגד מי אמרם דוד, לא אמר דוד אלא כנגד הקב"ה, וכנגד הנשמה, מה הנשמה וכו'. ולכן כאשר היו כל כוחות הנשמה בקדושה, ולא היו מטמאין אותה, גם כן השם יתברך היה שוכן בהיכל שלו בארץ בקדושתם. וכאשר נטמא האדם, אז נטמא מזה גם כן היכל השם יתברך. ויש בזה ראיות ברורות, ואין להאריך במקום הזה עוד:

are the ultimate and parallel vessels to reflect G-d's glory in this world¹. When man builds his inner sanctuary of his little world, he is automatically building the outer sanctuary of the larger world of the Temple. As the Sages put it, if man builds up his Daas, it is as if he built the Temple². The Maharal shows, at great length, how the specifics of human growth reflect the different parts of the Temple³, how each one was perfected by one of the Avos⁴ and how, in Bayis Rishon, each one of the cardinal sins destroyed a different aspect of the Temple⁵.

Lacking that sort of greatness in Bayis Sheni and lacking Zechus Avos as well⁶, it was the synthesis of multiple parts which achieved Temple-holiness⁷ and therefore it was causeless hatred that broke down this whole gestalt and destroyed its source of greatness⁸.

¹מהר"ל, שם: ועוד, כי מה שאמרו כי מקדש ראשון חרב על ידי אלו ג' חטאים, ומקדש שני על ידי שנאת חנם, הוא דבר נפלא. דע, כמו שיש חלופי נבואים הרבה בעולם, ובחר באדם לעבדו בפרט, והוא נבחר מכל אשר הוא על הארץ. כך המקומות מן העולם הם הרבה בעולם, ובחר במקום אחד מיוחד, הוא המקדש. וכמו שנתן הנשמה אל האדם, שהוא ניצוץ כבודו יתברך, כך הזריח השם יתברך במקדש את כבודו ואורו. ולפיכך היכל הקודש, שהוא מקודש אל ה', מתדמה לגמרי אל היכל האדם, אשר שם כבוד הנשמה.

²מהר"ל, נצח ישראל – פ"ד: ודבר זה רמזו חכמים ז"ל גם כן במה שאמרו (ברכות לג.) כל אדם שיש בו דעת כאילו נבנה בית המקדש בימיו

³מהר"ל, נצח ישראל – פ"ד: וזה נתבאר במקום אחד באריכות. ויש בהיכל האדם ג' מחנות, ובכל אחד קדושה; הכהן האחד הוא בכבוד, ונקרא כח טבעי, וממנו כחות ידועות, כח הזן והמגדל והמוליד, ודבר זה ידוע למי שעיין בדברים אלו. מחנה שניה הוא בלב, כח מיוחד, וממנו כמה דברים, דהיינו נקימה ונסירה ושנאה וכמה דברים. מחנה שלישית היא במוח, וממנה המחשבה והזכרון והדעת. ואל זה נמשך צורת המקדש, שהיו גם כן בבית המקדש ג' מחנות; מחנה ישראל, מחנה לוייה, מחנה שכינה. מחנה ישראל היא ירושלים. מחנה לוייה - הר הבית, כי שם נקרא מחנה לוייה. מחנה שכינה - העזרה וההיכל וקדש וקדשים. ודע, כי במוח יש ג' חדרים מחולקים, ששם ג' כוחות מחולקים, ואין להאריך בהם, שכבר בארנו אותם בחבור גבורות ה' (פרק כט) אצל "וירכיבם משה על החמור" (ר' שמות ד, כ), עיין שם. וכנגד זה מחנה שכינה נחלק לג' חלקים; העזרה, ששם מזבח הויצוץ. והיכל, ששם היה מזבח הפנימי, מנורה ושלחן. וקודש הקדשים, ששם היה הארון (שמות כה, כב).

⁴מהר"ל, נצח ישראל – פ"ד: מקדש ראשון היה להם בזכות ג' אבות הקדושים, אשר מדריגתם בודאי יותר עליונה מן ישראל. וידוע כי אברהם זכותו ומעלתו - פרישותו מן העוה, שהרי אמרו עליו במסכת בבא בתרא (סז.) עפרא לפומיה דאיוב, שאמר (איוב לא, א) "ומה אתבונן על בתולה", בדאחרינא לא מסתכל, אבל בידידיה מסתכל. ואילו באברהם כתיב (בראשית יב, יא) "הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את", שלא נסתכל בה כל ימיו. יצחק זכותו והרחקה מעבודה זרה, שהרי מסר נפשו להקרבה אל השם יתברך. יעקב נגד שפיכות דמים, ודבר זה ידוע גם כן, כי יעקב הוא החיים, שהרי יעקב אבינו לא מת (תענית ה ע"ב). ועוד, כי הוא הפך עשו, שהיה אדמוני (בראשית כה, כה), והוא סימן אליו שיהיה שופך דמים (רש"י שם), ויעקב הפכו מרוחק מזה. ועוד, כי יעקב לא ראה קרי מימיו (יבמות עו.), ודבר זה נחשב קצת כאילו שופך דם, כי ראוי ואפשר היה שיהיה נברא ממנו אדם, ואף מזה היה יעקב מרחיק.

⁵מהר"ל, שם: וכאשר תדע זה, תבין מה שאמר כי בשביל שהיה בס' ג' עבירות אלו, ... שכבר אמרנו כי צורת בית המקדש ראשון הוא כנגד צורת היכל האדם, שבו ג' כוחות אלו. וידוע כי מן כח טבעי - שהוא בכבוד - יבוא כח התאווה אל המשגל והזנות. ובלב, אשר שם כח הרוחני, ממנו הנקימה והנסירה והאיבה, ולכך מתחדש בזה שפיכות דמים. ובמוח, אשר שם המחשבה והדמיון, ומתחדש מזה הטעות אחר עבודה זרה:

ומפני שבזמן שבית המקדש היה קיים היו ישראל במעלה עליונה, והיו דומים לאדם שהוא שלם בנפשו לגמרי. ושלימות הנפש מצד הכוחות שלו, לכך חורבן שלו היה כאשר חטאו באלו ג' דברים, אשר הם מתיחסים ודומים אל בית המקדש. וכאשר קבל האדם טומאה, ונטמאו כוחות הנפש אשר אמרנו, חרב בית המקדש. כי כבר אמרנו כי בית המקדש לישראל בערך האדם וכוחות שלו, וכאשר נטמאו כוחות נפשו, אז גם כן בית המקדש חרב. ובודאי בית המקדש ראשון יותר בשלימות, לכך היה בית המקדש בערך וביחוס האדם אשר הוא שלם מצד כל הכוחות שלו.

⁶מהר"ל, שם: ובית המקדש שני שלא היה כל כך במעלה, היה נגד כנסת ישראל עצמה. וכבר אמרו חז"ל (שבת נה.) כי בסוף כאשר חרב מקדש ראשון, תמה זכות אבות. ולכן היה מקדש שני נגד ישראל בעצמה. ולפיכך שנאת חנם מבטל כח כנסת ישראל, שנקרא "כנסת ישראל" על שם חבור ואחדות ישראל. וזה אמרם כי מקדש שני חרב על ידי שנאת חנם בלבד. ואלו דברים נראים קלים, אבל הם דברים עמוקים וגדולים, רמזנו לך פה, ועם כי הכל שורש אחד להם. ובחבור דרך החיים (פ"ה מ"ט) נתבאר יותר:

⁷מהר"ל, נצח ישראל – פ"ד: וכנגד זה היו שני מקדשים; מקדש ראשון נגד הנפש במה שיש בה כוחות מחולקות, והם שלש. אבל בית המקדש שני נגד הנפש בכללה, לא מצד שיש בנפש ג' כוחות מחולקות, רק הנפש במה שממנו כל שלש, והוא מקשר ומאחד כל הכוחות.

⁸מהר"ל, שם: אבל מקדש שני, שלא היה כל כך במעלה, לא היה בית המקדש שני דומה לאדם שהוא שלם מצד כל כוחותיו, רק שהוא דומה לאדם שיש בו הנפש, לא במה שיש לו הכוחות המחולקים וכל אחד הוא במעלתו ובשלימותו, רק מצד שיש לו הנפש. ומפני זה, כמו שחרב מקדש ראשון על ידי ג' אלו חטאים המטמאים ג' כוחות שבאדם, כך חרב בית המקדש שני על ידי שנאת חנם. כי הנפש הפך לו שנאת חנם, כי הנפש היא אחת כמו שאמרנו, והוא מקשר וכולל הכוחות כולם. כי כוחות הנפש הם הרבה מאד, וכח הנפש כוללת כלם, וזהו עצם הנפש שהוא כולל כל חלקי נפש אשר הם מחולקים. ולפיכך שנאת חנם, אשר הוא החילוק והפירוד, הוא הפך עצם הנפש, אשר הוא אחד, והוא כולל הכל. ולפיכך אמרו (יומא ט ע"ב) כי שקול שנאת חנם נגד ג' חטאים. כי שנאת חנם מטמא ומקלקל הנפש בכלל

But why specifically is causeless hatred, as opposed to any other sin, so destructive? Rav Sheinberg explains that hatred emanates from the heart. The heart in turn sustains all the other limbs, including the brain. When the heart dies so does the whole body¹.

The Sages tell us:

ראשונים שנתגלה עונם נתגלה קצם, אחרונים שלא נתגלה עונם לא נתגלה קצם².

The Maharal explains this as follows: The earlier generation of Bayis Rishon, given their greatness, caused a much bigger impact in the world with their sin, and therefore left a more obvious residue, to the point where it is clearly written. The lower generation of Bayis Sheni left no such residue, and their fate is therefore more hidden³.

When we mourn on Tisha B'Av, it is therefore not only for the loss of the Beis HaMikdash but also in order to correct the underlying defects. In the previous essay, we described how Tisha B'Av is not only a day of mourning for the past, but also a day of the future, of achieving much more for the Jewish people than we have ever achieved before.

Mourning the Destruction

The Sages struck a balance between those early generations who would mourn to the exclusion of everything else and those later generations who would find it hard, on their own, to connect to the idea that we should mourn at all. They therefore decided that the Temples are to be mourned but this mourning should not become all consuming. It was not so clear, at first, that this would be the case. The Talmud records that there were many who began to abstain from every ingesting meat and wine, for both were involved in Temple sacrifices that could no longer be brought⁴. Rebbe Yehoshua challenged them that if this was so then we should also abstain from bread, fruit and water, for all of these were also involved in Temple sacrifices⁵. Rebbe Yehoshua then taught that a balance had to be reached. We were to mourn but in a way that would be sustainable by the whole community⁶. And therefore the Sages decreed that we should live a normal life, to build houses, plaster and paint them – but not to complete to the last centimeter as a king would have his palace⁷, for we are cannot live like kings without our Temple – rather to leave a little patch opposite the doorway open, and so too with everything: to continue our lives but always to have a small reminder of what we

¹ בשיחה, מובא על ידי הרב שלמה פורסט Jewish Observer, תמוז תשסו

² יומא (ט ע"ב): רבי יוחנן ורבי אליעזר אמרי תרווייהו, ראשונים שנתגלה עונם נתגלה קצם, אחרונים שלא נתגלה עונם לא נתגלה קצם.

³ מהר"ל נצח ישראל - פרק ד: ועוד יש פירוש בזה, לפי שכל ענין הראשונים לפי מעלתם היה בהתרשמות יותר, לכך כל מעשה הראשונים נרשם, ולא נרשם דבר מן האחרונים. וזה שכל דבר שהוא חשוב, כל ענינו נרשם לפי חשיבותו. לכך חטא הראשונים נרשם בעולם, ונרשם גם כן בכתיבה. ומאחר שכל ענין הראשונים בהתרשמות, גם כן קצם נתגלה ונתרשם. אבל ענין האחרונים אינו בהתרשמות בעולם, שאינן חשובים כל כך, ולפיכך אין קצם נרשם, אבל הוא מן העניינים הנעלמים. ודבר זה ענין עמוק מאוד, ואין להאריך בזה עוד. חה נכון:

⁴ תוספתא מסכת סוטה טו; מסכת בבא בתרא ס: תנו רבנן, משחרב הבית בשניה, רבו פרושים בישראל, שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין. נטפל להם רבי יהושע, אמר להם: בני, מפני מה אי אתם אוכלים בשר ואין אתם שותים יין? אמרו לו: נאכל בשר, שממנו מקריבים על גבי מזבח - ועכשיו בטל! נשתה יין שמנסכים על גבי מזבח - ועכשיו בטל!?

⁵ סוטה ובבא בתרא שם: אמר להם: אם כן, לחם לא נאכל - שכבר בטלו מנחות? - אפשר בפרות. - פרות לא נאכל - שכבר בטלו ביכורים? - אפשר בפרות אחרים (שאינם משבעת המינים ואין מביאים מהם ביכורים). - מים לא נשתה - שכבר בטל ניסוך המים? - שתקו:

⁶ סוטה ובבא בתרא שם: אמר להם: בני, בואו ואומר לכם: שלא להתאבל כל עיקר - אי אפשר, שכבר נגזרה גזרה; להתאבל יותר מדאי - אי אפשר, שאין גזרין גזרה על הציבור אלא אם כן רוב ציבור יכולין לעמוד בה וכו'.

⁷ רמב"ם הלכות תענית ה יב: ... אין בונין לעולם בנין מסוייד ומכוייר בבנין המלכים ... וגו' וכן הלשון בשו"ע או"ח תקס א

have lost¹. We eat a meal and leave a little food on our plate² and some leave a place-setting open³ (as many did for the Soviet Jews in their time). A woman never wears all her jewelry at once⁴ and, in Jerusalem, a full band is not used at weddings⁵. A groom stands under the Chupah with ashes on his forehead⁶ and a glass is broken. A person who approaches the Western Wall after a gap of 30 days, tears his garments⁷. Tisha B'Av is an intense day, and there is a whole three week build up towards it, but we would quickly forget. These reminders ensure that we never forget, that there is always a bit of joy lacking⁸, as the verse says:

אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי⁹

If I will forget you, oh Jerusalem, may my right hand forget (its strength and movement), may my tongue cleave to its pallet.

But the opposite is also true:

וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה שנאמר שמחו את ירושלים וגו'¹⁰

Whoever mourns over Jerusalem will merit to see it (rebuilt) in its joy.

In fact, the Sages tell us that Tisha B'Av, indeed all the fasts, will one day be a day of great joy and rejoicing¹¹.

¹ מסכת בבא בתרא שם: אלא כך אמרו חכמים: סד אדם את ביתו בסיד ומשיך בו דבר מועט וכמה אמר רב יוסף אמה על אמה אמר רב חסדא כנגד הפתח.

² מסכת בבא בתרא ס: עושה אדם כל צרכי סעודה ומשייר דבר מועט מאי היא אמר רב פפא כסא דהרסנא

³ רמב"ם הלכות תענית ה יג: וכן התקינו שהעורך שלחן לעשות סעודה לאורחים מחסר ממנו מעט ומניח מקום פנוי בלא קערה מן הקערות הראויות לתת שם ע"כ וכן בשו"ע או"ח תקס ב

⁴ בבא בתרא ס: עושה אשה כל תכשיטיה ומשיירת דבר מועט מאי היא אמר רב בת צדעא
וברמב"ם הלכות תענית ה יג: וכשהאשה עושה תכשיטי הכסף והזהב משיירת מין ממיני התכשיט שנהגת
בהן כדי שלא יהיה תכשיט שלם ע"כ. משמע שהיא צריכה להפחית ממה שהיתה רוצה להתקשט בהם אפילו אם זה רק חלק קטן מכל תכשיטיה

⁵ רמב"ם הלכות תענית ה יד: וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר אסור לשמוח בהן ואסור לשמען מפני החורבן ואפילו שירה בפה על היין אסורה שנאמר (ישעיהו כ"ד) בשיר לא ישתו יין וכבר נהגו כל ישראל לומר דברי תשובחות או שיר של הודאות לאל וכיוצא בהן על היין: ע"כ וכן בשו"ע או"ח תקס ג

⁶ בבא בתרא שם: מאי על ראש שמחתי אמר רב יצחק זה אפר מקלה שבראש חתנים א"ל רב פפא לאבבי היכא מנח לה במקום תפילין שנאמר לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר

⁷ רמב"ם הלכות תענית ה טז ... וכשיגיע למקדש קורע אחר ואם פגע במקדש תחלה כשיבא מדרך המדבר קורע על המקדש ומוסיף על ירושלים:

⁸ הריעב"ן (סידור בית יעקב, דיני ת"ב, חלון ו): אסור למלא פיו שחוק בעולם הזה, אפילו לדבר מצוה, משום שני טעמים: לפי ששחוק וקלות ראש מרגילים את האדם לערוה; ומשום חרבן בית קדשנו ותפארתנו ובשוע או"ח תקס ה: אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעולם הזה::

⁹ תהלים, קלז ה ... אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי
כל האוכל ושותה בתשעה באב, ולא היה צריך לאכול - אינו רואה בשמחת ירושלים.

¹⁰ (ישעיהו סו): שישו אתה מושך כל המתאבלים עליה:

¹¹ רמב"ם הלכות תענית ה רמב"ם הלכות תענית ה יט) כל הצומות האלו עתידיים ליבטל לימות המשיח ולא עוד אלא שהם עתידיים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה שנאמר (זכריה ח') כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים והאמת והשלום אהבו בריך רחמנא דסינן

Index of Chumash Topics

Note: This index is for all Chamishei Chumshei Torah:

Catagories:

1. Bereishis – Unfolding of World History
2. Family, Women, Chinuch
3. Food, Environment
4. G-d - Providence, Bitachon, Miracles, Choice, Reward
5. Israel: Nation, Land and Beis HaMikdash
6. Israel & the Nations
7. Legal & Political
8. Life – Death; Purity and Impurity
9. Leadership & Authority
10. Monetary, Wealth & Property
11. Self
12. Others
13. Shabbos & Festivals
14. Torah & Mitzvos
15. Good & Evil

1. Bereishis – Unfolding of World History

Avraham Avinu- his growth:	P1 Lech Lecha
Cheit of Adam Harishon:	P1 Bereishis
Creation:	P1 Bereishis
Joseph & His Brothers:	P1 VeYeshev
Noach's Failed Greatness:	P1 Noach
Study of History	P5 Haazinu
The Creation of Man & Woman	P1 Bereishis
The Avos:	P1 Lech Lecha
Yaakov & His Family:	P1 VeYechi

2. Family, Women, Chinuch

Family:	P1 Chayeh Sarah
Homosexuality:	P3 Acharie Mos
Hair Covering:	P4 Naso
Marriage:	P4 Naso
Sarah and Rivka – Mothers and Wives:	P1 Chayeh Sarah
Tznius:	P3 Naso

3. Food, Environment

Engagement vs. Prishus:	P4 Naso
Kashrus:	P3 Shmini
Sanctifying the Material	P3 Shmini (Kashrus)
Science & Nature – as a source of belief:	P1 Lech Lecha
Cruelty to Animals:	P5 Ki Seitzei

4. G-d - Providence, Bitachon, Miracles, Choice, Reward

Bitachon:	P1 VaYishalch
Brochos & Kelalos, Reward in This World & The Next:	P3 Bechukosai
Happy Endings are not always so happy:	P1 VaYigash
Kidush & Chillul HaSh-m:	P4 Emor
Miracles & the Makos:	P2 VaEreh
Prayer:	P5 Eikev
Providence, Punishment and Rehabilitation	P3 Metzora
Providence vs. Choice:	P4 Balak
Science – as a source of belief:	P1 Lech Lecha
Skepticism:	P5 Devarim
The Golden Calf:	P2 Ki Sisa
The Last 3 Makkos:	P2 Bo
Truth:	P1 VaYetzeh
Understanding G-d:	P2 Ki Sisa
Walking in His Ways:	P5 Eikev

5. Israel: Nation, Land and Beis HaMikdash

Bigdei Kehuna:	P2 Tezaveh
Difference between Jew & non-Jew:	P4 Balak
Eretz Yisroel:	P4 Masay
Fire on the Mizbeach:	P3 Tzav
Individual and Community:	P4 Bamidbar
J People & the Holy Land:	P5 Ki Savo
J People: commitment to G-d and His Torah	P5 Ki Savo
Korbanos:	P3 Vayikra
Korbanos in our Day:	P3 Vayikra
Korbanos of the Sinner:	P3 Tzav
Mishkan and Beis Hamikdash:	P2 Trumah
G-d's Presence in One Place	P2 Trumah
The Beis HaMikdash Today	P2 Trumah
Shemita & Yovel:	P3 Behar
Study of History	P5 Haazinu
The Miracle of The Land:	P5 Eikev
The Spies and the Land:	P4 Shelach
The Tribes and Their Blessings:	P5 Vezos HaBracha
The Unity of the Jewish People:	P2 Pikudei
This is My Bread:	P3 Vayikra
Uniqueness of J People	P5 Ki Savo
What does it mean to be Chosen:	P5 Ki Savo

6. Israel & the Nations

Conquering other lands:	P5 Devarim
Difference between Jew & non-Jew:	P4 Balak
Galus:	P1 VaYigash
Galus Yavan	P1 Chanuka

Geirus:	P5 Eikev
Intermarriage:	P4 Pinchus
Rome & Jerusalem:	P1 Toldos
Yaakov & the Sar Shel Eisav	P1 VaYishlach
Seven Noachide Mitzvos:	P1 Noach
The Chosen People:	P5 Ki Savo
Eternal Bris with the Chosen People	P5 Netzavim
War:	P5 Ki Tetzei

7. Legal & Political

Democracy:	P4 Korach
Eved Ivri:	P2 Mishpatim
Judging Fairly:	P5 Devarim
Torah Civil Law – The Limits of Man’s Genius:	P2 Mishpatim
Using a Beis Din	P2 Mishpatim
Requirement to Listen to Chachamim	P5 Shoftim

8. Life – Death; Purity and Impurity

Leprosy:	P3 Tazria
Parah Adumah:	P4 Chukas
The Cheit of Adam HaRishon:	P1 Bereishis
The Golden Calf:	P2 Ki Sisa
Tumah & Tahara:	P4 Metzora

9. Leadership & Authority

Chachamim:	P5 Shoftim
Cohanim & Leviim:	P4 Korach
Communal Responsibility:	P1 Noach
Noach’s Failed Greatness:	P1 Noach
Prophecy:	P5 Shoftim
Pursuing One’s Dreams:	P1 MiKetz
The Avos:	P1 Lech Lecha
The Making of Moshe:	P2 Shemos
The Sins and Death of Moshe:	P5 Haazinub/ Vezos Habracha
Yehoshua, the Mysterious Leader:	P5 Vayeshev
Kings	P5 Shoftim

10. Monetary & Property

Charity and Giving:	P5 ReEh
Joy & the Challenge of Wealth	P5 Ki Savo
Damages	P2 Mishpatim
Sanctifying the Material	P3 Shmini (Kashrus)

11. Self

Creativity balanced with Discipline (The Mishkan):	P2 Vayakhel
Fulfilling One's Potential:	
HaKaras HaTov:	P5 Ki Savo
Midos: The Midos and Nisyonos of the Avos:	P1 VaYishlach
Nisayon:	P1 Veyerah
Nisayon – On One's Own: Yaakov & the Sar Shel Eisav	
Purity and Impurity:	P1 VaYishlach
Pursuing One's Dreams:	P3 Metzora
Spiritual Creativity:	P1 MiKetz
The Akeidah – Man's Potential and its actualization:	P4 Matos
The limits of Man's Genius:	P1 VaYerah
Tznius:	P2 Mishpatim
Women's Hair Covering:	P3 Acharei Mos
Arrogance, Humility & Fear:	P4 Naso
Jacob – Sanctifying the World:	P5 Eikev
Sanctifying the World:	P1 VaYetze
	P3 Shmini

12. Others

Charity and Giving:	P5 ReEh
Eved Ivri:	P2 Mishpatim
Giving:	P1 Vyereh
Hate:	P3 Kedoshim
Hakaras HaTov	P5 Ki Savo
Healing and Saving Lives, Physically & Spiritually:	P2 Mishpatim
Lifnei Iver:	P3 Kedoshim
Love your Neighbor:	P3 Kedoshim
Machlokes:	P4 Korach
Shalom and Machlokes:	P4 Pinchus
Speech:	P4 Matos
Speech – Loshon Hora:	P3 Tazria
Tochacha:	P3 Kedoshim
Tochacha:	P1 VaYigash
To Walk in His Ways:	P5 Eikev

13. Shabbos & Festivals

Parshas Zachor:	P2 Tetzave
Pesach, Krias Yam Suf:	P2 BeShalahc
Pesach, Yeziat Mitzraim:	P2 BeShalach
Rosh Chodesh:	P2 Bo
Rosh Hashana – Day of Judgement	P5 Rosh Hashana
Rosh Hashana – Teshuva MeAhava	P5 Rosh Hashana
Shabbos:	P1 Bereishis
Shabbos HaGadol – Korban Pesach:	P3 Tzav
Tisha B'Av	P5 after Devarim
Yom Kippur Avodah:	P4 Acharei Mos

Yom Kippur - The Seir HaMistaleach:
Teshuva & Yom Kippur

P4 Acharie Moshe
Yom Kippur (after
Haazinu)

14. Torah & Mitzvos

The Purpose of the Mitzvos
Bikurim - Hakaras Hatov
Chukim:
Cruelty to Animals
Krias Yam Suf:
Ma'amad Har Sinai:
Moshe Rabbeinu's Prophecy:
Nadav & Avihu – Holy & Unholy Logic
Preservation of the Torah: Hakhel and Writing a Sefer Torah:
Requirement to Listen to Chachamim:
Ten Commandments :
Teshuva
Teshuva & Yom Kippur
Teshuva MiAhava & Rosh Hashana
The Limits of Man's Genius
The Nation Witnessed the Revelation Themselves:
The Torah – True Forever:
Torah Study:
Torah Study: Yisachar-Zevulun
Tzitzis
Yezias Mitzraim:

P5 Ki Seitzei
P5 Ki Savo
P4 Chukas
P5 Ki Seitzei
P2 BeShalach
P2 Shemos
P4 Behaaloscha
P3 Shmini
P5 Reeh
P5 Shoftim
P2 Shemos
P5 – Netzavim
P5 – Yom Kippur
P5 – Rosh Hashana
P2 Mishpatim
P2 Shemos
P5 VeEschanan
P5 VeEschanan
P5 Vezos Habracha
P4 Korach
P2 BeShalach

16. Good & Evil

The Corruptor
Yaakov & the Sar Shel Eisav

P5 Reeh
P1 VaYishlach

BIBLIOGRAPHY

Most Frequently Used Sources:

אור גדליהו
אור החיים
בכור שור
גור אריה (מהר"ל)
הגות בפרשיות התורה
כתב וקבלה
העמק דבר (הרב נפתלי צבי יהודה ברלין)
ספר החינוך
כלי יקר
משך חכמה
מדרש רבה
נתיבות שלום
ספורנו
רמב"ן
ר' בחיי
ר' שמשון שפאל הירש
שפת אמת
שם משמואל
תלמוד בבלי

Other, frequently used sources:

אונקלוס
אברבנאל
אבן עזרא
בית הלוי
בעל הטורים
דעת זקנים
זהר, תקוני זהר, זהר החדש
חוקוני
חתם סופר
מדרש תנחומא
מהר"ל: חידושי אגדות
גבורות ד'
תפארת ישראל
נתיבות
דרך חיים על אבות
מי שלוח
מלבי"ם
רב צדוק הכהן: מחשבות חרוץ
צדקת הצדיק
פרי צדיק
שיחת מוסר
תלמוד ירושמי

Less frequently used sources:

אבות דרבי נתן
דובר צדק (רב צדוק הכהן)
ילקוט שמעוני
מאור ושמש
מדרש שוחר טוב
מהרש"א על ש"ס
מכתב מאליהו
נפש החיים
ספר היצירה
ספר העיקרים (ר' יוסף אלבו)
ספר התודעה (רב אליהו כי טוב)
פחד יצחק (ר' יצחק הוטנר)
פרקי אבות

קול אליהו (הגר"א)
רוח חיים
רמח"ל: דרך ד'
דעת תבונות
מסילת ישרים
רשב"ם על התורה
שפתי חכמים
תקנת השבים (רב צדוק הכהן)
תרגום יונתן בן עוזיאל

The Stone Chumash

Occasionally used Meforshim:

אדרת אליהו
אלשיך
הרב משה שפירא שליט"א
חכמה ומוסר (ר' שמחה זיסל מקלס)
חתם סופר
לב אליהו
מדרש שוכר טוב
מנחת יהודה (רב יהודה פתיה)
ספר הפרשיות (רב אליהו כי טוב)
עלי שור
רמב"ן, דרשת תורת ד' תמימה
תנא דבי אליהו
תפארת יהונתן, הרב יהונתן אייבשיץ

Also Quoted:

אבן שלימה להגר"א
גשר החיים
דרש משה (רב משה פיינשטיין)
מדרגת האדם (רב יוסף יחזל הורוביץ)
מדרש לק"ט
נתיבות המוסר
ספר לקט הקמח החדש
עולות הראייה של הרי"א קוק
פני יהושע
פסיקתא רבתי
פרקי דרבי אליעזר
קהלות יעקוב
קובץ שעורים
רב דוד צבי הופמן
ר' חיים פרידלנדר, שפתי חיים, פרקי אמונה ובחירה ח"ב
רלב"ג
רמב"ן: שער הגמול
רמח"ל: מאמר הגאולה
ש"ך על השו"ע
תרגום יונתן בן עוזיאל

Rav Yaakov Kaminetzky
Rav Moshe Feinstein
Holocaust & Halacha -
Rav Aryeh Kaplan, Waters from Eden
Rabbi Freundel, Journal of Halacha and Contemporary Society
The Secret of Sabbath, From *The Sabbath: A Guide To Its Understanding and Observance*
by Dayan Dr. I. Grunfeld